

THOMAE PELLICIONII NEAPOLITANI CLERICI REGVLARIS

ILLVSTRIVM VTRIVSQVE IVRIS QVAESTIONVM QVINQVAGENA.

In qua, multa, ad vtriusque fori directionem perutilia, dilucidè pertractantur.

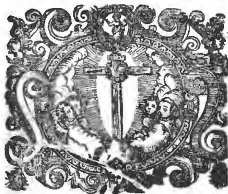
AD ILLVSTRISSIMVM DOMINVM

ANTONIVM CARACCIOLVM

SANCTI SEBASTIANI MARCHIONEM.

Olim in Supremo Italiæ Consilio, apud Catholicum Regem PHILIPPVM QVARTVM Regentem.

Nunc verò, in Neapolitano Regno Cancellariæ Regentem, & Proregi à Latere Consiliarium.

NEAPOLI:

Ex Typographia Camilli Caualli. M.DC.XLVIII.

SVPERIORVM LICENTIA.

[illegible]

ILLVSTRISSIMO DOMINO
ANTONIO CARACCIOLO
SANCTI SEBASTIANI MARCHIONI.
OLIM IN SVPREMO ITALIÆ CONSILIO
Apud Catholicum Regem PHILIPPVM IV. Regenti,

Nunc verò, in Neapolitano Regno, Cancellariam Regenti, & Proregi, à Latere Consiliario.

PRODIT Liber iste, Authore iam defuncto, atque adeò, Patrono destitutus, qui, quæ in eo scripta sunt, possit conturari. Parente orbatus (Libri enim quasi liberi, dicebat ille) qui eum excipere valeat, & educare; Tibi offertur, Illustrissime Marchio, à me vt Bibliothecario Domus huius SS. Apostolorum. & iure. Quandoquidem, Thomam ipsum, dum viueret, diù habuisti à Confessionibus Patrem. Repende defuncto vicem, & prolem ipsius excipe pius, vti Pater. Et re ipsius erit, amisso naturali genitore, Te nactam esse susceptorem. Qualem, & quantum virum! Fecit te quidem natura Nobilem, sed non segnem felicitas, non fortuna superbum. Si Te considero causarum olim Patronum, video aduocationis munere vsum innocenter, & prudenter alienas vtilitates Tuis laboribus procurantem, cum industriæ viribus, solertia forensi, præsidio doctrinæ, decoro eloquentiæ. Nihil captiosè dicentem, nihil animo verum obnubilandi. Probitatis augmenta, potius quærentem, quàm pecuniæ incrementa. Atque à crebris ex aduocatione victorijs, animum non inflantem. Ad ornatum posteà togæ vocatus es, & inuitus, Præses Regiæ Cameræ salutatus. Nec multo post, Regens in Collaterali Consilio, breuique ad Philippum IV. Catholicum in Supremo Italiæ Consilio constitutus. Ascititij isti dignitatis tuæ radij, illustriorem Te non fecerunt. Eras, generis claritate, quam virtuutm splendore superasti, illustrissimus. Eras togatus, antequam

 fieres,

fieres, Virtus tua meruit: sed virtuti addidit, fauor, suffragium. Illa præstitit, vt oporteret Te Regentem fieri: hic vt deceret. Illud potius in Te admirandum, quòd, in sublimi positus, nihil inde pronunciasti non suspiciendum. Ius enim, & iniuriam ideò æqua lance pensitare solitus es, quia, Deo inspectore, causas trutinare consueuisti. Persta, vt facis, persta in ista ratione propositi, Tu, qui rebus huius Regni, datus es Consiliarius, vt eas consilio regas, tempestati subducas, in tuto colloces. Fluctuat enim omne consilium, & vanescit in tractatione rerum, nisi cui Deus fautor sit, imò & Author. Verum, inter summa curarum, ne velis & hanc infimam aspernari, vt scilicet, Patronum Te (ausus sum iam dicere) & Patrem Operis huius exhibeas. Nupero isto, cumulabis longam auorum tuorũ, in Religionem nostram, seriem beneficiorum. Nosq; pro animi nostri ingenuitate, gratitudinis notas, nullius rei interuentu, expungere poterimus. Habebimus gratias, & si referre non poterimus, quandoquidem, illud est voluntatis, hoc facultatis. Sed plerumque accidit, vt illud cupere, sit referre. Itaque à Deo Optimo Maximo Tibi precabimur, vt arietantia quæcunque huius vitæ tela, possis inconcussus sustinere. Vale, ex Domo nostra Sanctorum Apostolorum, die 4. Octobris 1648.

Dominationis Vestræ Illustrissimæ

Addictissimus Seruus in Domino

Franciscus Boluitus Clericus Regularis.

Facultas Admodum Reuerendi Patris Præpositi Generalis Religionis Clericorum Regularium.

D. IOANNES GONZAGA PRÆPOSITVS GENERALIS CLERICORVM REGVLARIVM.

CVM Opus inscriptum, *ILLVSTRIVM VTRIVSQVE IVRIS QVÆSTIONVM QVINQVAGENA*, à bonæ memoriæ P. D. Thoma Pelliccionio, Clerico Regulari compositum, aliqui ex nostris Patribus, quibus id commisimus, dignum prælo iudicauerint, Nos, vt in lucem edi possit (modo ijs, ad quos spectat visum fuerit) facultatem concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostræ Religionis munitas damus. Romæ in Ædibus nostris Sancti Syluestri Montis Quirinalis die 14. Augusti 1648.

D. Ioannes Gonzaga Præposit. Gen. Cleric. Regul.

Locus sigilli.

D. Ioannes Montoya Secret.

IMPRIMATVR.

Gregorius Peccerillus Vicarius Generalis Neapol.

Ioseph Giannettasius Canonicus Deputatus.

Licentia Regij Collateralis Consilij.

Illustrissime, & Excellentissime Domine.

PErlegi, te iubente Librum, *Illustrium Quaestionum*, à R. P. D. Thoma Pelliccione conscriptum, testorque nihil in eo comperisse, quod bonis moribus, aut Regiæ iurisdictioni aduersetur, quinimmò illum esse valdè eruditum, & dignum, vt typis cudatur, quapropter censeo illum posse imprimi, & ita refero Vestræ Excellentiæ, cui incolumitatem, & exaltationem à Deo precor. Neapoli ex domo, die 28. Iunij 1644.

Vestræ Excellentiæ obsequentissimus

Bartholomæus Chioccarellus.

Visa Relatione supradicta IMPRIMATVR.

Brancia Reg. Sanfelicius Reg. Capycius Latro Reg. Salamanca Reg.

Prouisum per S.E. 30. *Iunij* 1644.

Grimaldus.

INDEX QVAESTIONVM.

Pos-

FINIS.

THOMAE PELLICCIONII CLER. REGVL.

ILLVSTRIVM VTRIVSQ; IVRIS QVAESTIONVM QVINQVAGENA.

Quidnam operentur Practica, & ſtylus in Statutis, Contractibus, & Iudiciis.

QVAESTIO PRIMA.

PRACTICA non eſſe recedendum, docet l.fin. C. de iniur. c. veniens, vbi omnes Canon. de conſtit. l. illud, vbi Bald. ff. de excuſat. tutor. & conſ. 472. col. 2. vol. 1. Dec. conſ. 131. Vnde quando res eſſe dubia, Iudex debet facere id, quod ſolitum eſt fieri, Dec. in c. 1. num. 22. in 1. Lect. de conſtit. Afflic. deciſ. 135. Nàm practica ſubſequens declarat, & interpretatur ſtatutum, Bald. in c. 1. de feud. ſine culp. non amitt., & hoc procedit etiàm quando ſtatuto caueretur, quòd nulla conſuetudo contra ius ſcriptum admittatur, Dec. conſ. 11. nnm. 10. & reſcriptum Principis à practica interpretatur, Guido Papa deciſ. 402. licet ad ſummum Principem ſpectat de ſuis priuilegiis iudicare, quia eius eſt interpretatori, cuius eſt condere 11. quæſt. 1. §. ex his c. 1. verſ. nec ibi, de poſtulando, latè Anchar. in c. cum veniſſent de iudit.

Et regulariter, quòd practica attendenda ſit, probant Rolan. à Valle conſ. 2. vol. 2. num. 7. latè Surd. deciſ. 129. num. 19. & non ſolù reſcriptum Principis, & ſtatutum declarantur ab obſeruantia, & practica, ſed omnis diſpoſitio, ſiuè teſtatoris, ſiuè contrahentium, vel ſtatuentium, declaratur à ſubſequenti practica, & obſeruantia, c. dilectus de conſuetud. l. ſi de interpretatione, ff. de legib. Alex. conſ. 6. lib. 1. Crauett. conſ. 764. Menoch. conſ. 75. num. 56. lib. 1. & conſ. 341. num. 5. lib. 4. latè Beccius conſ. 101. Tuſchus in verbo obſeruantia, concluſ. 59. & obſeruantia ſubſequens declarat etiàm conceſſionem, an fuetit realis, vel perſonalis, c. cum veniſſent de inſtit. Natta conſ. 192. & 406. Dec. conſ. 283. Beccius, & Tuſch. loc. citato.

Et in tantum obſeruanda eſt practica, vt in omni diſpoſitione videatur annexa, vt ipſam interpetretur, Bald. conſ. 318. num. 2. lib. 1. Imò primo loco capienda eſt interpretatio à practica: ipſa autem deficiente recurrendum eſt ad iuris diſpoſitionem Bald. conſ. 94. lib. 3. num. 3. Tuſch. in verbo Practica concluſ. 466. Et propterea licèt imperitia aſſeſſoris obliget Officialem ipſum eligentem l. 2. vbi Alberic. C. quod quiſq; iur. Menoch. conſ. 1154. vol. 12. Quod itidem dicendum eſt de Capitaneo eligente ſibi locumtenentem Rouit. in Pragm. 5. de Iudic. offic. & in quolibet ſubſtituente in ſuo officio; ex tex. in l. nullius, C. de Decurion. lib. 10. vbi latè Caſtren. & Gypſarellus deciſ. 31. Si tamen aliquis eſſet illiteratus, ſed per experientiam haberet peritiam iudicandi, poteſt eſſe Iudex l. certi iuris

C. de iudic. Andr. de Iser. in c. 1. num. 46. Quæ sit prima causa benef. amm. & in c. 1. de controuer. inter Dominum, & Agnatum, Luc. de Pen. in l. omnes, C. de Decution. lib. 10.

Idem dicendum est de stylo, qui dicitur practica Curiæ confirm. Bald. in l. fin. C. quæ sit Lon. consuetu. Azeuedo in Partit. Hisp. lib. 4. tit. 10. l. 2. num. 9. Regulariter enim stylus loci obseruandus est, c. sicut de re iud. Nam stylus curiæ facit Ius, c. ex litteris, vbi Abb. de constit. c. litteras de iuram. calum. Bart. in l. Iurisperitos, ff. de excusat. tutor. Et quod fit secūdū stylum, dicitur fieri secundum ius. Innoc. in c. cum venissent, de eo, qui mittit in poss. Angel. in §. ex non scripto Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. Stylus enim pro forma habetur, à quo non est recedendum, Bald. in l. fin. C. quæ sit lon. consuet. Et quando a stylo communi receditur, præsumptio est falsitatis, c. quam graui de crim. fals. c. ex parte, de Cappell. Monach. Suar. allegat. 27.

Sicut litteræ contra ius impetratæ, sunt nullæ, ita si contra, vel præter stylum curiæ essent, Bart. in d. l. iurisperitos, Cassanæus in consuet. Burgun. in procem. tit. 1. in princ. Azeuedo loco citato, num. 6. Et sicut sententia contra ius est nulla, c. 1. de sent. & re iud. ita, & contra stylum, vel communem practicam l. prolatam, C. de senten. interloquut. Cacher. decis. 22. Guido Papa decis. 158. Riccius Collectan. 1206. citatio etiam facta non secundum stylo, dicitur nulla, nec obligat ad comparandum, neque reddit contumacem. Boer. decis. 235. Azeu. loco citato, tit. 3. lege is num. 4. Iudex item contra stylum iudicando facit litem suam, eodem modo, ac si contra ius iudicaret, Bald. in l. Iubemus, C. de Iudit. Gigas de pension. quæst. 58. num. 3. & sic ampliatur textus in, §. 1. instit. de obligat. quæ ex quasi delic. nasc. & l. 1. C. de pœna Iudic. qui male iud.

Stylus decennalis valet contra legem canonicam ab initio non receptam, præscriptus verò spatio 40. annorum, etiam contra legem à principio receptam, Rocchus in rubr. de consuetud. num. 27. Garf. de benef. parte 7. c. 1. num. 137. sed stylus Principis absque tanta temporis diuturnitate facit ius, quoad omnes, Alex. cons. 39. vol. 3. Cassan. loco citato, Tusch. in verbo stylus concl. 29. An verò stylus Curię Romanę faciat ius, quoad omnes Curias, multi respondent affirmatiuè, Ozoscius in l. quibus, ff. de legibus, Gig. & Cassan. loco cit. Guttier. qq. Canonic. cap. 33. num. 35. Alij verò negatiuè, nisi stylus Curiæ Romanæ, fuerit firmatus speciali decisione Summi Pontificis.

Stylus cuiuslibet curiæ potest allegari pro iure, tàm in decisione causæ, quā in his, quæ ad ordinem iuditii spectāt Zabarel. in Clem. sæpè, §. & quia, notabili 6. de verborum signif. Afflc. decis. 78. 131. & 173. latè congerit, Ricc. decis. 117. par. 1. Vnde stylus curiæ ligat omnes litigantes in eadē curia, etiam quòd Clerici sint, vel alienæ iurisdictionis, nam in ordinatoriis iuditiorum, obseruanda sunt statuta loci, l. 3. §. fin. ff. de testam. l. 1. C. de emancipation. liberor. & in l. 1. C. quemadm. testam. aperiant. Abb. in c. Eccl. Sanctæ Mariæ, num 24. de constit. Propterea Clericus litigans coram Iudice Laico in casibus à iure permissis, tractandus erit vti Laicus, Glos. in c. quod Clerici de for. competen. licèt cōmunis sit opinio, Glo. iam illam intelligendam esse, quoad ordinatoria iuditij, Anch. in c. ea, quæ quæst. 26. de regul. iuris in 6. Felin. in dict. c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ n 55.

Hinc infertur licitum esse stilum Sacri Consilij Neapolitani, quod Clericus litigans,

litigans,& allegans Iudicem aliquem ſuſpectum non audiatur, niſi facto depoſito; quod poſtea amittit ſi ſuſpitionem non probat, ſic vidi deciſum in cauſa Clerici Ioannis Vincentij Cutilli, cum illis de Incarnato, qui multa capita ſuſpitionis propoſuit contra Conſiliarium Gipſarellum, & facto depoſito fuit prouiſum, Iudicem debere interuenire, & clericum condẽnandum ad admiſſionem depoſiti.

Contrà tamen hanc reſolutionem tenet Genuen.in practicab.Eccl.queſt.671 allegans Minad.decif. 4. Sed fallitur Genuen. nàm ſuſpitio Iudicis pertinet ad ordinatoria iudicis, & indubitatum eſt, clericum ligari ſtatuto laicorum in ordinariis. Abb. Felin. Anchar. Manticha,& cæteri ſupra allegati, Imò Clericus non poteſt vti ſtatutis Laicorum, niſi cum omnibus qualitatibus ſuis, Bald. in l. omni nouatione, C. de Sacroſanc. Eccl. in l. 1. C. de contrahen. emption. Dec. in l. 1. col. 3. ff. de iuriſdict. om. Iud. & in d. caſ. Eccleſia Sanctæ Mariæ col. peoult. Crauett. conf 465. num. 12. Itaq; dum clericus vigore regiæ Pragmaticæ allegat Iudicem ſuſpectum, tenetur adimplere ea, quæ in dicta pragmatica continentur; Nec obſtat, quod ad pęnam ſtatutam à lege Laicorum non tenetur clericus, iuxta tradita in dicto cap. Eccleſię Sanctę Marię. Nàm ſi dicimus teneri clericum obſeruare ſtatuta laicorum in ordinatorijs, neceſſariò dicendum eſt etiam ad pęnam illum teneri, ne continentia ſtatuti, diuidatur, aliàs iuſtè à Iudice laico audientia ei denegaretur.

De hac tota materia practicæ, & obſeruantiæ, lege ſi placet Burg. de Paz. in ll. Tauri in princip. Cucch. lib. 1. inſtitut. canonic. tit. de ſtyl.

Quatenus vti poſſimus lege Correcta, & eius ratione.

Quæſtio. 2.

Licitum eſſe arguere à ratione legis correctæ, docet Gloſ. in c. nouit in verbo, quacunq; de iudit. Abb. ibid. Felin. in cap. 1. col. 8. de conſtit. & in c. 1. de reſcript. Ioannes de Platea in § 1. in fin. Inſtit. de ſatiſdat. Ratio eſt, quia aliud eſt lex, & aliud ratio legis, Felin. in dicto c. 1. de reſcript. & Abb. in c. non debet de conſang. & affinit. dixit quod ratio legis eſt æterna, & immutabilis, idcircò correcta lege, remanet ratio, Ioãnes Andr. & Gemin. in c. 1. §. illum autem de reſtitut. ſpoliat. probat tex. in l. has obligationes, ff. de capit. diminut. c. authoritate de conceſſ. præben. in 6. Vnde ſicut ratio, quæ nunquam in lege ſcripta fuit, poſſet allegari, c. ratio nulla, vbi DD. de præben. ita, & ratio legis correctæ, intelligitur autem concluſio, de ratione naturali, vel fundata in æquitate naturali, non autem de ratione ciuili ab ipſomet legiſlatore inuenta, nam tunc correcta lege, etiam ratio cenſetur correcta.

Lex autem correcta, non poteſt allegari ad deciſionem cauſæ, & allegans illam incidit in crimen falſi, l. fin. §. hæc omnia, C. de veter. iur. enuclean. Bart. in l. fin. de falſis; Idem eſt in ſtatuto correcto, Bart. in l. omnes populi in fin. ff. de iuſt. & iur. Allegatur aliquando lex correcta, vt ſciatur, quod prius fuerat, Glo. in c. fuerunt 7. diſtinct. Allegatur etiã lex ciuilis, & ſi correcta, in beneficiũ tamen Eccl. ex eo quia corrigi non potuit, &

priuilegium etiam per legem concessum, non subdito transit in contractum, Abb. in d. c. nouit, Allegatur etiam aliquando lex correcta in argumento, siuè à simili, Bartol. in l. fin. ff. de falso tut. & in l. 1. ff. de coniung. cum emanc. lib. contrarium tamen tenet Glos. in l. 1. in verbo imaginem, C. de latin. liber. toll. Certum tamen est, quod ab habente authoritatem legis condendæ, potest allegari lex correcta, & ita procedit tex. in d. c. nouit.

Correcta autem lege, non censetur correcta statuta particularia; neq; consuetudines, ratio, est quia, cùm ista sint facti, non censetur summum Pontificem ea sciuisse c. 1. de constit. in 6. Non tamén procedit regula, quando statutum particulare idem cótineret, quod ius commune; Nam aliàs posset Episcopus speciali statuto derogare facultati Sūmi Pontificis. Glos. in dicto cap. 1. in vers. facti. Petrus de Anchar. & Franciscus ibidem, & est communis opinio, Felin. in dicto cap. 1 de rescript. num. 16. licèt contrarium tenuerunt Ioannes de Lignano, Butrius, Imol. Probus, & Gemin. in dicto cap. 1. de constit. Idem est in consuetudine, nam si ius commune per multos annos fuisset obseruatum, si postea à Superiore corrigatur, censetur etiam correcta consuetudo, nam aliàs ad nihilum deseruiret correctio iuris, & hæc est communis opinio, per Felin. in dicto cap. 1. num. 16. Confirmatur, nam si Populus per mille annos seruaret legem, non inducitur consuetudo, quia non seruat animo inducendi consuetudinem, sed seruandi ius commune Ioãnes de Lignano, & Felin. locis citat. num. 19.

Limitantur tamē supradicta Primò quandò statutum, vel consuetudo essent super casum iuris dubium, ipsum certificando, Nam tunc sublata lege cōmuni, non censetur sublatum statutum particulare, vel consuetudo, Ant. de Butrio, Imol. & Felin. in d. cap. 1. num. 16. limit. 5.

Limitantur Secundo, quando ex inobseruantia statuti, vel consuetudinis continentis idem, quod ius commune correctū, oriretur scandalum Glos. in cap. super eo de cognition. Spiritual. in verbo cōsuetudo, Franciscus in dicto cap. 1. num. 17. Felin. loco citato limitat. vltima.

An autem cassata lege à Summo Pontifice censeatur deletus actus cōsumatus ex ipsa transgressione legis correctæ proueniens, nec ne, dubium est, Pone casum. Legem statuit Summus Pontifex, ne quis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ frumentum extrahat ab Vrbe, Petrus extraxit, & sic incidit in excommunicationem, demùm Pontifex supradictam legem correxit, quęritur an Petrus egeat absolutione, & Glosa dixit, illum non egere, tanta est potestas Summi Pontificis in positiuis, Glos. in clemen. vnica in Vrbe pro instictis, de Immunitate Ecclesia. Franciscus in dicto cap. 1. num. 17. sed de veritate huius propositionis aliàs dicemus.

Correcta autem ratione legis, an corruat lex, Glos. Bart. & alii in l. 1. ff. de legitima tutela, dixerunt quòd sic, idem Salicet. in Authent. Ingressi, C. de Sac. Sanct. Eccles. per tex. in cap. miramur de seruis non ordinan. & in cap. de multa de ætat. & qualit. Contrarium tamen tenet Io. Andr. in cap. quoad translationem de renuntiat. Roman. in singulari in verbo ratio, Concordantur tamen opiniones, vt, cessante ratione finali legis, cesset, & lex. c. cum cessante de appellat. Tunc enim dicitur cessare ab intrinseco; An autem requiratur declaratio Principis, vt etiam ab extrinseco cesset, legendus est Suar. de legibus lib. 6. cap. 25. cum sequen. Molf. in procemio consuetud. quæst. 13.

De

De appellatione à sententia Episcopi ad Metropolitanũ. Quæstio 3.

A Sententia Episcopi, vel ipsius Vicarij appellatur ad Metropolitanũ c. Romana de appellat. in 6. & hoc etiam quando Summus Pontifex excitando Ordinarii iurisdictionem, causam committit, cap. licèt de offic. ordinat. habetur in Trident. de refor. sess. 13. c. 1. & 2. & sess. 24. de reformat. cap. 20. & etiam quando Ordinarius procedit tanquam Delegatus Sædis Apostolicæ, vt videre est in Trident. in multis locis congestis à Barbosa alleg. 92. Nam verba illa (& procedit etiam tanquàm delegatus sædis Apostolicæ) non derogant authoritati Metropolitani, vt ad ipsum non appelletur, sed ponuntur ad tollenda impedimenta, quæ oriri possent ex causa exemptionẽ, & priuilegiorum, à Sæde Apostolica concessorum, latè Barbol. locis citat. vbi alios allegat.

A sententia autem Episcopi, habentis temporalem iurisdictionem à Rege, cui nam sit appellandum Regiis ne officialibus, an Metropolitano, indubitata est conclusio, quod si temporalis iurisdictio sit concessa in feudum, vel ratione feudi exerceatur ad concedentem, ipsiusq; officiales appellatur, nõ ad Metropolitanum, cap. cęterùm de iuditijs, vbi Glosa, & in cap. solitæ de maiorit. & obed. & in cap. 1. de delict. pueror. Est communis opinio, nam in feudis, quæ Ecclesia à Rege obtinet, Iudicatur, vt quilibet Laicus, Afflic. decis. 361. Frecc. de sub feu. lib. 3. de differentiis inter feudum quaternatum, & de tabula, differentia 53. Anna allegat. 52. Couarr. practic. quæst. cap. 4. Alben. cõs. 62. & 64. latè congerit Peregr. consil. 1. Noster de Ponte decis. 2.

Quando autem iurisdictio temporalis non fuit concessa in feudum, nec ratione feudi exercetur, sed reperitur Ecclesia in possessione, nec constat de ipsius principio, tunc communis est opinio ad Archiepiscopum esse appellandum, probant omnes supracitati, & est decisio textus in dicto cap. Romana; §. debet, in quo statuitur, quòd exercẽte Episcopo iurisdictionẽ temporalem, ad Metropolitanum erit appellandum nisi fortè de cõsuetudine, aut priuilegio, siue iure alio speciali sit appellandum ad alium. Ratio decisionis est, quia Rex simpliciter aliquid concedendo Ecclesiæ, vtrunq; dominium transfert directum, & vtile, Oldrad. cons. 159. est communis opinio, Clar. in §. feudum quæst. 27. congerit de Ponte dicta decis. 2. & propterea, cum vtrumq; dominium sit translatum, iurisdictio effecta est merè ecclesiastica, & dicitur sancta sanctorum, Innoc. in dicto cap. verùm de for. competen. Idcircò ad Metropolitanum appellatur, Innoc. & Abb. in dicto cap. solitæ, & in cap. veniens de accusation. congerit Peregr. in dicto cap. prim. Nec valet dicere, quòd iurisdictio censeatur concessa in feudum, nàm falsum est, nam potius dicetur concessa in allodium, & nunquam censetur concessa in feudum, nisi specialiter dicatur. Frecc. de subfeud. lib. 2. authoritate 26. de Ponte loco cit. num. 5. & sequent.

Contrariã tamèn sententiam, quòd appellandum sit ad Regem, eiusq; Officiales, defendũt Io. Andreas in add. speculatoris in tit. de iurisdict. omn. Iud. in Glos. vidisti duas, in fin. Ang. & Riminald. in l. 1. §. cui mandatur de offic. eius, Præpositus in c. prim. de capit. qui cur. vend. Bald. cons. 345. col. 2. lib. 1. & in dicto c. solitæ. Paul. de Castr. cons. 70. lib. 1. & 125. lib. 2. Franciscus Marcus decis. 445. Caccheran. cons. 2. Frecc. dicta differen. 13. Couar.

13. Couarr. Peregr. & de Ponte locis citat. Probatur, nam omnis iurisdictio residet in Principe, à quo fluit tanquã à fonte, Bald. in cap. quis dicatur Dux, vel Marchio, & suprema authoritas, quæ respicit honorem, & maiestatem Imperij, inhæret ossibus Principis, & dicitur sancta sanctorum; Idcircò non est in marsupio Principis donantis, Bald. in cap. intellecto, de iure iur. Idcircò sicut non potest illa suprema authoritas particulari Ecclesiæ concedi, quia semper censetur reseruata, Bald. in l. qui se patris col. 2. C. vndè lib. Idcircò iurisdictio semper censetur concessa cumulatiuè, & non priuatiuè, Bald. in l. 1. ff de offic. Consul. Roman. cons. 393. per tex. in cap. dudum de præben. in 6. Menoch. consil. 499. num. 9. Ita nec etiam præscriptione, aut consuetudine acquiri, cap. non liceat de præscript. Et dum non est concedibilis, neque est præscriptibilis, Paul. de Castr. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rodiam. de iact. Abb. in dicto cap. non licet; & suprema authoritas Principis, est quid perfectum, quod non potest crescere, neque decrescere, Bald. cons. 326. incipiente Rex Romanus, Seuer. in l. Imperium, q. 14. ff. de iurisdict. omn. iudic. Natta cons. 402. num. 20. & cons. 636. num. 52. & 640. num. 43. & sicut Ecclesia non est diuisibilis, ita supremum illud ius in Principe residens, indiuisibile dicitur, Bald. cons. 300. lib. 5. Idcircò de natura iurisdictionis concessæ est, vt ad concedentem appelletur, prout supracitati fatentur.

Nec dicendum est, Principem concedentem, suprema illa authoritate voluisse se spoliare, nam non potest in proprio Regno parem, vel superiorem habere, Bald. in prælud. feudor. col. 7. vers. expedita, Siluan. cons. 55. nu. 53. & ideò inferior non potest participare in suprema authoritate; & quando regalia conceduntur alicui à Principe, non censetur abdicata ab ipso facultas monetas condendi, legem vniuersalem faciendi, Doctores Equites, & Notarios creandi, legitimandi, appellationes, & recursus recipiendi, Lucas de Pen. in l. 1. C. de priuil. schol. lib. 12. Boer. decis. 50. Paris de sindic. tit. de excessib. Baron. Et regalia in allodium concessa, non alienantur absque assensu Principis, Bart. in l. idem, ff. de aqu. plu. arcenda, Capic. in inuestit. feudi, in verbo Gabellis, Frecc. de subfeud. lib. 2. authoritate 13. & hoc ea ratione, quia suprema authoritas non censetur abdicata, quæ secundum Hispanos, Maioria dicitur, Azeuedo in partitas lib. 1 tit. 3. l. 8. Couar. loc. cit.

Ex supradictis infertur, quòd potest Princeps aliquando rationabiliter primas causas auocare à feudatariis, quibus iurisdictio cognoscendi illas, concessa erat. Et in Principe præsumitur iusta causa, Afflic. in cap. 1. §. Item si aliquis num. 14. quibus mod. feud. ammitt. Gramm. decis. 46. & licèt in feudatariis, qui habent ius quæsitum ex titulo oneroso, non possit Dominus concurrere cum ipsis, nec auocare primas causas, Bald. in l. 1. quæst. 45. ff. de rer. diu. Cefal. cons. 539. n. 14. secùs tamen in donatarus Socc. Iun. cons. 126. lib. 3. Peregr. loc. cit. Vsus tamen est in contrarium; Nam in grauibus delictis commissis in Terris Baronum, solet Prorex eiusquè Collaterale Consilium mandare, quòd magna Curia procedat, derogando pro illa vice Priuilegiis Baronum, & hoc tuta conscientia fit, ratione supremæ authoritatis residentis in Principe: Nec admittenda est differentia inter possidentes titulo oneroso, vel gratuito, cum semper remaneat illibata suprema authoritas in Principe, vt dictum est.

Hæc opinio, quod ad Regem sit appellandum, vsu recepta est, non tantùm in His-

in Hispania, pro vt extat lex 8. tit. 3. lib. 1. partitarum, vbi latè Azeued. Couar. loc. cit. sed etiam in Gallia. Specul. loc. cit. Additio ad Glos. in dicto §. debet, Gugliel. de Benedictis in c. Raynutius, in verbo vxore decis. 2. num. 313. & apud Germanos, Andr. Gail. lib. 1. obseruat. cap. 30. & etiam Neapoli in Collaterali consilio, de Ponte decis. 2.

Limitatur autem conclusio, quando iurisdictio temporalis fuit à Principe non particulari Ecclesiæ concessa, sed Romanæ, seu Summo Pontifici, tunc enim omnis authoritas, & maiora cēsentur translata, dicitur enim iurisdictio resignata, & restituta Deo, à quo processit, cuius vices Summus Pontifex gerit in tertis, Bart. in proœm. Digestor. num. 15. Bald. & Salic. in Rubr. de nou. cod. fac. Paul. de Castr. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rod. de iact. Fuit originalis distinctio Ioānis Andr. ad Specul. loco cit. & sequuntur cum omnes supracitati relati à Peregr. & secundum hanc limitationem intelligendus est texrus in cap. Romana, §. debet de appellat. in 6. quod tunc ab Episcopo exercente tempotalem iurisdictionem appellandum est ad Metropolitanum, quando fuit concessa Summo Pontifici, & non Episcopo, vel secundo modo potest intelligi, quòd mandat Summus Pontifex in appellatione facienda à senrētia Episcopi, habentis temporalem iurisdictionem, obseruandam esse consuetudinem, statutum, vel prescriptionem, quibus non estantibus appellandum erit ad Metropolitanum? Sed, cum communi vsu gentium receptum sit appellari debere, ad concedentem iurisdictionem, proprerea tex. ille fundat nostram opinionem; vnde concludo, appellandum esse ad Regem, eiusq; officiales, authoritate dicti textus.

De Abbatibus, & Abbatissis. Quæstio. 4.

Abbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem, vtitur mitra, & baculo, ac alijs insignibus, c. vt apostolicæ de priuileg. in 6. Denotantibus tamen supetioritatem, non potest vti nisi tantum in loco sua iurisdictionis, & proptetea non solum suis insignibus vtitur, sed etiam populum sibi subiectum benedicit in via, pro vt Episcopus, c. Antiqua vbi Abb. de priuileg. cap. Abbate, in verbo, quasi episcopale eod. tit. Illis autem insignibus, quæ sunt ad decotationem personæ, vt sunt Anulus, Mitra, Benedictio sollemnis in missa, *Pax vobis*, & Cauda, vbiq; potest vti Abb. in dicto cap. antiqua. Er potest Abbas, & quilibet alius habent Episcopalem iurisdictionem, propria insignia etiam per censuras tueri; Dicitur enim causa ardua, dum de honore prestando agitur, l. inimicitia in fin. ff. de his, quib. vt indig. Honor, & honestas tanto pretio habenda sunt, vt pari passu cum vita ambulent, l. iusta, ff. de manum. in vita; De iure ciuili, qui non præstat honorem, quibus debetur ad instar sacrilegi puniendus est, l. sciant, & l. singuli, C. de officio diuer. Iudic. l. 1. C. de domestic. & protest. lib. 12. & reuerentia, qua Episcopo debetur, neq; per pactum, neq; per concessionem, ab eodem Episcopo relaxari potest, Felin. in cap. cum non liceat de præscript. Bald. in l. fin. in verbo reuerētia, C. de bonis libert. pro causa enim ardua certum est fulminari posse excommunicationem Sac. Conc. Triden. sess. 25. de reform. cap. 3. Et tunc excommunicator nō dicetur Iudex in causa propria, sed iuris executor. Glos. in Cap. Romana in verbo punire de pęnis in 6. Innoc. in

noc. in cap. ex parte de verb. signif. & & in cap. nosci de elect. Hinc posset inferri, quòd Regulares denegantes in propria Ecclesia baldachinum Episcopo Ciuitatis, possent ab eodem ex communicari, sed cùm hoc petat difficultates, quæ ex materia priuilegiorum, & Regularium possunt oriri, idcircò non est hic determinandum.

Si verò Abbas habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subditus sit, iudicatur, vt Ordinarius loci, & omnia potest, quæ Ordinarius, nisi tamen specialiter prohibeantur, Glos. in clem. 1. in verbo proprii de reb. Ecc. non alien. Nau. cons. 5. de sponsal. Idem est de Abbate commendatario, nam quicquid potest Titularis ratione dignitatis, potest, & Commendatarius ad vitam ratione commendæ, Abb. in cap. querelam de elect. Dec. in cap. edoceri de rescriptis; Et quod Abbas Commendatarius, dicatur Ordinarius, probat Glos. in cap. ordinarij de offic. ordinarij in 6. congerit Gonzal. ad regulam 8 Cancellariæ, Glos. 5. §. 8. Zerula in praxi in verbo Abbas, & in verbo beneficium, vers. commenda.

Num autem Abbas Commendatarius possit remittere denuntiationes in matrimonio contrahendo, sicut, & is, qui Abbatiam habet in titulum, prout probat Nauar. loc. cit. Sanch. lib. 3. disput. 7. de matrim. Barbos. de offic. & potest. Episcop. allegat. 32. nu. 31. multi tenent, non posse. Et ita Sacram Congregationem declarasse refert, Franc. de Leo in Thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 9. num. 55. Dicitur etiam extare declarationem post Tridentinum sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. incipientem, non permittitur, in qua dicitur sanctissimum Dominũ declarasse Ordinarii appellatione venire tantum Episcopum in materia matrimonii, & fuisse permissam talem appellationẽ Ordinarij Cardinali Farnesio Abbati Monasterii Farfensis, nõ autem ipsius Vicario. Sed quidquid sit de veritate dictæ declarationis, quæ etiam si extaret, vim legis non haberet, dicendum est id posse Abbatem Commendatarium. Probanr post supracitatos Nauar. 7. de clandest. dispensat. Grat. discept. forens. c. 83. Barbos. loc. cit. num. 32.

Confessarios etiam potest Abbas, iurisdictionem quasi Episcopalem habens approbare, iuxta decretũ Sacri Concilii Tridentini sess. 14. cap. vt per supracitatos, quibus adde Suar. de pœnit. disp. 28. sect. 5. Campanil. in diuers. rubr. 12. cap. 13. num. 73.

Probet etiam licentiam Nouitij disponendi infra duos menses ante professionem, prout concedere habet Ordinarius, seruata forma Sacri Concilii sess. 25. de regular. cap. 16. latè Sanch. in summa tom. 2. lib. 7. c. 5. num. 68. Barb. de offic. Episc. allegat. 99.

Exequitur etiam Abbas piorum voluntates, sicut Episcopus c. nos quidem de testam. Nàm dum iure ordinario competit Diocæsano ius exequendi pias defunctorum voluntates, eodem modo, & Abbatibus, Flores de Mena variar. quæst. lib. 2. quæst. 24. num. 22. Barb. allegat. 82. num. 30.

Potest etiam ordines minores suis tamẽ subditis regularibus concedere, non autem sæcularibus; nec etiam regularibus alterius Monasterii exempti, nisi ex licentia Dioceşani, in cuius territorio sita est Abbatia litteras dimissorias, nec etiam concedere potest, constat ex Trident. sess. 23. c. 10. de reform. incipiente Abbatibus.

An autem possit Abbas exemptas dispensare cum suis subditis in irregularitate, & absoluere à censuris iuxta Decretum Sacri Concilii in cap. liceat sess. 24. de reformat. dubium est. Et multi tenet non posse, Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 12. conclus. 4. Suar. de

de pænit. disput. 28. sect. 5. num. 5. & de censur. disput. 4. sect. 2. num. 7. Ledesm. Alter. Bonac. Rodriq. Ricc. & alii, quos refert Barb. Allegat. 39. nū. 17. & Garz. de Benefic. par. 7. cap. 11. num. 13. dicit ita fuisse per Sacrā Congregationem declaratum. Contrarium tamē probant Hēriq. in summa lib. 6. cap. 6. §. 1. Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 24. art. 13. & 19. & quæst. 61. art. 9. Sayr. in clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 83. Auila de censur. par. 7. disput. 10. dubitat. 6. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 12.

Placet hæc secunda opinio, quicquid sit de declaratione Sacræ Congregationis, quæ cum non facit, nec de ipsa authenticè constat. Probatur, quia per dictum capitulum, liceat Sacri Conc. fit reductio ad vis commune antiquum, per quod Episcopi poterant dispensare, & in omnibus, præter specialiter prohibita, Sanch. lib. 1. de matrim. disput. 61. num. 3. Constat autem legem correctoriam, per quam reducitur ad ius commune, esse latè interpretandam, Anton. de Butr. & Abb. in cap. olim de verb. significat. Syl. in verbo priuilegium n. 3. Secundò licèt dispensatio sit odiosa, & strictè interpretanda, cap. 1. §. ille verò, de filiis presbyt. facultas tamen dispensandi alicui cōcessa, quia Principis est beneficium, est latè interpretanda, cap. beneficiis de regulis iur. Et licèt tendat ad correctionem Iuris communis, hoc non est principale intentum, sed consequutiuè venit, principaliter enim intenditur fauor, & beneficium illius, cui talis facultas conceditur, idcircò latam habet interpretationem, Glos. in cap. hi, qui, in verbo potestas is, q. 8. & in cap. dudum in verbo beneficia, de præben. in 6. Bart. & omnes Ciuilistæ in l. 2. ff. de verb. obligat. Ant. de Butr. Felin. & Abb. in cap. postulasti de rescript. Io. Andr. & omnes Canon. in cap. fin. de Simon. & in cap. at si Clerici, §. de adulteriis, de iudic. Genuen. in prax. cap. 67. Sanch. dicta disputat. 2.

Confirmatur nam facultas ex dicto cap. liceat, est lex vniuersalis, quæ locum habet in omnibus locis, in quibus Sacrum Concilium fuit receptum, & propterea Sacra Congregatio declarauit loco supra cit. non posse Episcopos vti dicta facultate in locis vbi Sacrum Concilium non fuit receptū: si est lex vniuersalis, ergo nōn strictè interpretanda, sed vt ceteræ legis interpretanda, vt ad casus similes, & vbi eadem est ratio trahatur, Oldrad. cons. 9. num. 7. Butrius in cap. olim de verb. sign.

Vltimo accedit, nā si Abbas exemptus non posset vti supradicta facultate in suos subditos, vt caeteri Ordinarij nimis grauarētur subditi Abbatum, & essent deterioris conditionis subditis Episcoporum, quod nullo modo piā matrem Ecclesiam voluisse dicendū est. Nec valet dicere pro ut dicebat Suar. quod ponent absolui, & petere dispensationem à Diœcesano in cuius diœcesi situm est territorium, nam exemptus non potest se subiicere, vt absoluatur ab Episcopo, Ant. de Butr. Abbas in cap. significasti de foro cōpeten. Genuen. in prax. cap. 67. num. 18. licèt contrarium dixerit Federic. de Senis cons. 14. Nec posset Abbas exemptus immediatè subiectus Sedi Apostolicae prestare licentiam subditis, vt ab Episcopis absoluantur, quia praeiudicaret priuilegio exēptionis quod cum sit mixtum, & respiciat etiam interesse Summi Pontificis, nō potest à priuilegiato cedi, cap. cum tempore de recept. arbitr. Roman. cons 369. num. 18. Et locus exemptus, licèt dicatur esse in Diaecesi, nō tamen de diaecesi, quando autem est nullius Diaecesis, pro vt dicit Sacrum Concilium in dicto cap. Abbatibus, tunc nec est in diaecesi, nec de diae-

 cesi.

cesi. Rota decis. 207. par. 7. diuers. Garz. in dicto cap. 11. Nec valet dicere iure quodam speciali competere supradictã facultatẽ Episcopi, nam competit iure ordinatio speciali.

Regulares tamen Abbates prohibentur habere commatres, sicut & cæteri regulares cap. non liceat Abbati de cõsecrat. dist. 4. cap. peruenit 18. quest. 2. & idcircò non possunt esse leuatores in baptismo, neq; in confirmatione, si tamen de facto tenerent, contraherent cognationem spiritualem Syl. in verbo baptismus 5. q. Angel. Tabien. Ledes. & alii, quos refert Sanch. de matrim. lib 7. disput. 60. num. 21. Peccaret tamen peccato lethali; quia agerent contra iuris prohibitionem, Gallec. de cognat. spiritual. cap. 9. in fin. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 30. num. 36. Ratio prohibitionis est, quia damnabilis est familiaritas cum mulieribus. Glos. in d. cap. peruenit, congerit Miranda in manual. Prælator. q. 43. art. 1. & non solum mulierum sæcularium familiaritatem cauendam esse regularibus, sed etiam sanctimonialium, habetur in cap. in nullo 18. q. 2. propterea regularis accedens ad colloquendum cum Sanctimoniali consanguinea breuiter se debet expedire, & in præsentia Abbatissa alloqui cap. diffinimus, 18. q. 2.

Ex hoc etiam descendit, vt regulares nõ solum prohibeatur cohabitare in eodem monasterio Sanctimonialium, §. si quis autem Auth. de Sanctissimis Episc. sed etiam in duplicibus d. cap. in nullo, & idcircò monasteria puellarum Longiùs à Monasteriis Monachorum collocanda sunt, cap. monasteria 18. quæst. 2.

Quod dictum est de Abbate, & cæteris regularibus, ne sint leuatores in baptismo, & confirmatione, procedit etiam in Canonicis regularibus, Nauar. cons. 5. de statu monachor. Ratio est, quia quando constitut. Pontificia emanat respectu religionis, licèt de monachis loquatur, extenditur, imò comprehendit omnes regulares. Nisi tamen aliqua diuersitatis ratio assignari possit, Abb in cap. 2. de postulando, Syl. in verbo Abbas in fin. Monachorum etiam appellatione, licèt Abbas non compræhendatur, Glos. in cap. hi, qui de ætate, & qualit. licèt secus sit in fauorabilibus, Felin. in proemio Decretalium, tamen in Abbatibus, qui ex corpore religionis assumũtur, & pro assumptionem nõ desinunt esse de gremio Religionis, appellatione monachorum compræhenduntur in omni dispositione; supradicta autẽ conclusio, quod Abbates, & regulares, non possunt habere commatres, non procedit, quando ipsi regulares baptizant, nam tunc cõsequenter habent illas, Glos. in cap. non licèt de consecrat. distinct. 4. & in cap. peruenit 18. q. 2. & licèt dubium sit, an reguleres possit baptizare, & tex. in cap. placuit 16. q. 1. dixit Monachum nõ posse baptizare, textus verò in cap. doctos 16. q. 1. permittit prædicare, & baptizare. Resolutio est, quod de licentia Ordinarii quilibet regularis potest baptizare. Requiritur licentia, quia Sacramenta à proprio Parocho recipienda sunt, cap. interdicimus 16. q. 1. & prohibitum est regularibus in clemen. 1. de priuileg. Miranda loco cit. Et hoc iure vtimur. Et in sacerdotali Pauli V. declaratur, quòd regulares non teneant, sed baptizent.

Limitatur etiam suprafirmata conclusio, vt possint regulares in Sacramento confirmationis tenere aliquem ex suis regularibus, Barbo. loc. cit. num. 36. & ita vsu receptum est.

Negandum autẽ minimè est, Abbatiam esse dignitatẽ, Lapus alleg 85. Tusch. in verbo Abbatia conclus. 29. & 30. Idcircò ipsa non cadit sub reseruatione ad instar Episc. dignitatis, Glos. in c. 2. in verbo dignitatem de prębẽdis in 6.

in 6. Io. Monachus, Archidiaconus, & francus ibidem, Gonsal. in regula 8. cancellariæ, Glos. 8. num. 20. Et æquiparatur Episcopatui. Et qui Abbatiam obtinet cum iurisdictione quasi Episcopali, Diæcesanus dicitur, Felin. in cap. cum olim, de præscript. Et venit sub appellatione Diæcesani Mandos. in regulas Cancellariæ, reg. 16. quæst. 42. Et secundum communem opinionem comprehenditur in dispositione loquente de diœcesano, nisi tamen contrarium specialiter declaretur, Couar. in cap. Ioannes num. 2. de testament. latè Gratian. Discep. forens. c. 212. vbi latè tractat materiam dimissorialium.

Iuxta Decretum Sacri Cōcilii in d. cap. Abbatibus; dicitur etiam habere territorium, is qui Abbatiam cum iurisdictione quasi Episcopali obtinet cap. cū contingat, de foro competenti. Nō tamen potest indulgentias suis subditis concedere, nisi speciali aliquo iure id obtineat, nempè priuilegio, consuetudine, aut præscriptione, cap. accedentibus, de excessibus Prælatorum, licet indulgentiarum concessio non ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis pertineat cap. cum ex eo de pœnitentiis, & remissionibus, & dicto cap. accedentibus, D. Thom. in 4. dist. 24. art. 2. late Anto. de Rosellis tract. de indulg. num. 199. in 14. 3. tract. Ratio est, quia indulgentiarum concessio, licet dependeat à iurisdictione, pertinet tamen ad Episcopalem dignitatē, & ideò notorium est, quòd aliqua pertinent ad ordinem Episcopalem, videlicet Presbyterorum ordinatio, Ecclesiarum consecratio, & similia, vt in cap. quamuis 68. dist. c. aqua de consecrat. Eccl. vel Altaris, & hæc regulariter imperscriptibilia sunt ab Abbatibus, cap. quanto de cōsuetud. aliqua spectant ad dignitatem Episcopalem, videlicet cōcedere indulgentias dicto capitolo cum ex eo, præstare licentiam extrahendi delinquentes ab Ecclesia in casibus exceptuatis iuxta Bullam Gregorii 14. de immunitatibus Eccles. aliqua sūt simplicis iurisdictionis, videlicet cognoscere de causis clericorū, & hæc omnia præscriptibilia sunt ab Abbatibus, c. auditis de præscript. Abb. in d. cap. accedentibus, & propterea in Insula Siciliæ Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem præstat licentiam extrahendi delinquentes ab Ecclesiis in casibus exceptuatis seruata Bulla Gregorii XIV.

Præstat etiam Abbatia dignitatē, & propterea Abbas præfertur Canonicus Cathedr. Eccl. Bald. in cap. Pastorali, de offic. deleg. Dec. consl. 162. Bott. de synodo par. 3. n. 15. nō tamen quādo Canonici collegialiter procedūt, quia tunc repræsentant Eccl. Cathed. Domin. & Fran. in cap. quamuis de præbendis in 6. Ripa Cassan. & alii, quos refert Gratian. in cap. 91. num. 9 vbi latè agit de difficili illa quæstione: An Abbas præferatur Vicario Episcopi, & quando teneatur ire ad synodū Abbas exemptus, & quo amictu, & si possit mitram simplicem, vel aurifrigiatam habere, & an possit præscribi facultas non veniendi ad Synodum, explicat Bott. par. 2. Cochier. de iurisd. ordinar. in exemptos par. 4. q. 19 Barb. de offic. Episcop. alleg. 93 Abbatia etiam totam authoritatem, ac vim gubernandi monasterium in Abbatem transfert, cap. Abbatibus 12. q. 2. quæ facultas non solum à iure humano pontificio descendit, nam eo ipso, quod Summus Pont. religionem aliquam approbat, concedit facultatē superioribus ipsam gubernādi, & subditos coercendi, Bannes 2. 2. q. 1. art. 1. dub. 8. concl. 2. sed etiam à iure diuino, videtur talis facultas in quoscunq; Prælatos, & Superiores Regulares descendere, Sot. de iust. & iur. lib. 8. q. 3. art. 1. Medina in lib. de in-

dulg. cap. 24. latè Rodriq. de regular. tom. 1. q. 17. art. 2. Hoc autem intelligitur seruatis seruandis.

Hinc est, quod Abbas, siue Præpositus Generalis de iure communi, loquendo circumscriptis Bullis Sixti V. Clemen. VIII. & Pauli V. ac regularibus constitutionibus, non potest aliquem in Religionem admittere, neque professionem dare absque voto, & cōsensu aliorum, ad quos spectat, Frācus in cap. fin. num. 2. de regular. in 6. Archidia. in cap. fin. in fin. 16. q. vltima Ioannes Andreas, & Abb. in cap. ad Apostolicam vbi testatur de communi opinione de regularibus per tex. in cap. ea noscitur, de his, quæ fiunt à Prælatis, sine consensu capitali, Azor. lib. 12. c. 5. quæst. 3. Gratian. Discept. forens. cap. 440. num. 19. Glosa in cap. porrectum verbo Monacus de regular. Nauar. cons. 9. de constitut. quod si admittet aliquem ad professionem absq; maiori parte capituli, posset appellari. Oldrad. cons. 97. Sanch. in summa lib. 5. cap. 4. num. 65. nisi capitulum malitiosè denegaret professionem, quia tunc solus superior posset, Turrecr. cap. fin. 16. quæst. 1. & Sanch. loco citato. Idem est in Abbatissa, Abb. in d. cap. ad Apostolicam; Et ad probandam professionem alicuius Monialis requiritur, quod specialiter probetur recepisse habitum ab Abbatissa, cum consensu aliarum, ad quas spectabat, Decian. cons. 18. num. 11. lib. 3. Gratian. loco citato cap. 640. num. 34. & ità de facto vtrunque casum practicatum vidi.

Præsentia, et Absentia quid operentur. Quæstio Quinta.

Quis dicatur Absens? Cap. Primum.

EXplicabo primùm, quis dicatur absens, & præsens. Absens is verè dicitur, qui non est in loco, vbi petitur, vel reperitur extra continentia Vrbis, l. absentem, ff. de verb. signific. l. præsens cum l. seq. ff. de procurat. Qui enim sensibus corporis se exhibet, & personaliter, ac corporaliter adest, is verè dicitur præsens, Glos. in clem. dudum, §. ac deinde, in verbo præsentari, de sepultu. Abb. Dec. & Franc. in cap. cum parati, de appellat. Felin. in cap. cum omnes de constitr. Rot. decis. 3. in fin. de iur. patron. in nouis.

Hinc habes, quod quando requiritur præsentia alicuius in aliquo actu, non sufficit ficta præsentia, quę fit per substitutum, vel per procuratorem, Bald. in l. 1. num. 54. C. qui admitti, & c. Tiraquell. de legib. connubial. Glos. 48. num. 46. quare licèt absens ex iusta causa iudicentur præsens, quoad aliquos effectus, id procedit per fictionem, & impropriè, vnde iura semper loquuntur per verba, censeri, videri, credi, &c. cap. ex parte, & cap. ad Audientiam de Cleric. non resident. quæ verba denotant fictionem, & improprietatem, Bar. in l. si pro emptore, ff. de vsucapion.

Idcircò pluries fuit in Rota resolutum, Episcopos gaudentes alternatiua debere esse verè, & realiter præsentes in diœcesi tempore vacationis, Gōzal. regula 8. Cancellariæ, Glos. 43. num. 41. & licèt Tridētinum de reformat. sess. 23. cap. 1. indulgeat Episcopis, vt per

vt per trimestre tempus vacent à residentia, & interim faciant fructus suos, nam aliàs esset nimis rigorosa residentia, & iuxta humanam fragilitatem relaxandum est aliquod tempus, tamen in materia, quæ veram, & realem præsentiam requirit, non habentur pro præsentibus, vt in distributionibus, quotidianis, quæ intereßentibus diuinis officijs conceduntur, Probus ad Monachum cap. vnico, de cleric. non resident. congerit Gars. de benefic. p. 3. cap. 2. n. 248. Barbos. allegat. 53. Gonzal. loc. cit. §. 7. nam indultum concessum ad lucrandum fructus in absentia non comprænendit distributiones quotidianas, Cassiad. decis. 1. de cleric. non residen. Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. & indultum concessum ad percipiendas etiã distributiones quotidianas in absentia, non procedit in distributionibus, quæ cõsistunt in pane, vino, & victualijs, secus tamen in pecunijs, Archidiac. in cap. Sacerdos 1. quæst. 2. & in dicto cap. vnico num. 1, vers. non tamen talis percipiet victualia, sed Gregor. Lopez. distinguit partita prima, lege 19. Glos. has distributiones, vers. & benè nota tit. 16. quod aut distributiones consistunt, in victualiis, & pecunia, & tunc priuilegiatus in perceptione distributionum in absentia non recipiet victualia, sed tantum pecuniam, aut solùm in victualiis consistunt, & tunc iure licito accipiet, Gonzal. in d. §. 7. num. 177. & probatur à simili, nam quando beneficium consistit tantùm in distributionibus quotidianis, absens ex legitima causa, qui iudicatur præsens, & facit fructus suos beneficii, vt ex cõc. Triden. & ex dicto cap. vnico de Cleric. non resident. in 6. iure licito accipiet illas distributiones, argumento tex. in l. fundus, qui locatus, ff. de fũd. instruct. l. quibus diebus, §. Dominus, ff. de condict. & demonstrat. nàm alius priuilegium redderetur inutile, pluries ita fuisse declaratum à Sacra Congregatione refert, & probat post alios Garzias loco cit. num. 351.

Iuxta ista annis præteritis resoluta fuit notabilis difficultas, an Dux Militum, qui non accessit cum sua cohorte ad hospitandum, sed obtinuit declarationem, quòd remanebat in Ciuitate pro regio seruitio, ideòq; iudicandũ illum etiam, vti præsentem in hospitio, posset tuta conscientia recipere non solum schedulas, seù vt vulgo dicuntur, cartellas, quæ sibi competunt ex Regia pragmatica, sed etiam pro vtensilibus non consumptis, & domo non occupata, posset aliquid recipere; Respondi, quod cartellas licito iure accipere poterat, nam sunt fructus hospitii, quod iure militibus debetur, l. 1. C. de Salar. hospit. non præstand. vtensilia verò, & domum, quia sunt res merè personales, & personæ, ipsiusq; vsui debentur, ex quo, verè præsens non fuit, nullo pacto poterat recipere, & sicut priuilegiatus à Principe recipit fructus in absentia, non recipit distributiones quotidianas, & priuilegiatus de recipiendis distributionibus, si consistunt in victualibus, & pecunia, tantùm pecuniam recipient, vt supra dixi; Ergo ita in casu nostro, etiam sic fuit postea à doctissimis aliis, ac Sanctissimi viris resolutum.

Non dicitur autem absens, qui parum distat à loco, nam censetur esse in eodem loco, & habetur pro presenti l. nihil, ff. de captiu. & postlim. reuers. Gomes. in regula de imperrandis beneficiis per obitum familiaris Cardinalis quæst. 17. num. 2. & qui propè locum est, dicitur esse apud locum, l. penes te, & l. id apud se, ff. de verb. significat. Hinc est, quod beneficium, quod vacauit in locis vicinis Sedi Apostolicæ, dicitur vacasse apud Sedem Apostolicam, & propterea reseruatum,

seruatum, cap. præsenti, vbi Gemin. de praebend. olim Pontifices signantes supplicationes cum data apud Sanctum Marcum, sicut nūc signant apud Sanctam Mariam Maiorem degebant in Mōte Quirinali, Gonsal. dicta Glos. 43. num. 44. & qui statim est reuersurus, absens non dicitur, l. postliminium, §. captiuis, & l. mihi, ff. de capt. & post lim. reuers. & Sacrum Conc. Tridentinum dicta sess. 23. cap. 1. vbi (quoniam autem aliquantisper tantū absunt ex veterum canonum sententia, non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt) neq; dicitur diuertisse, qui in breui reuersus est, l. quicquid calore iracundiæ, ff. de regul. iur. sic etiam, qui casualiter adest, Felin. in cap. Rodulfus de rescript. & is, qui vocem clamantis audire potest dicitur esse in loco, l. fin. C. de his, quibus, vt indign.

Potest hinc determinari quæstio de presentia confessarii alloquente regulatimonialem consanguineam iuxta decrerum Vrbani Papæ Sanctissimi. An scilicet dictus Confessarius teneatur esse physicè præsens, & nunquam alio diuertere, an verò possit intra conscientia circum circa locum se habere. Respondendum enim est, presentiam confessarij rigorosè non esse intelligendam, sed moraliter, & eo modo quo colloquentes non grauet. Probatur vltra supradicta, nàm verba legis amare, intelligenda non sunt, sed cum aliquo temperamento, l. quid venditor, ibi. Hæc omnia videntùr eo pertinere, ne id, quod affirmauit venditor, amare ab eo exigatur, sed cum aliquo temperamento, ff. de edil. edict. nec minus sunt intelligenda iudaice, Glos. in l. damni infecti stipulatio competit, §. si is, qui in verbo aliquas, ff. de damn. infect. Alex. cons. 148. num. 12. volum. 6. Cardinalis in Clement. prima quæst. 12. de foro comp. Gonzal. dicta Glos. 43. num. 68. & verba statuti, quamuis generalia, & præcisa non solum recipiunt interpretationem passiuam à iure cō. muni cap. cum dilectus, vbi Glos. in verbo iure communi de consuetud. sed etiam modificationem, & limitationem ab æquitate, l. licet autem, ff. de arbitr. l. diuus, ff. de in interg. restitut. Glos. Bart. Angel. & Iason in l. stipulatus sum Damam, ff. de verbor. obligat. Glos. in cap. licèt, in verbo absque vlla exceptione de elect. Præterea presentia Confessarii nō requiritur ad integrandum actum, nec est de forma, prout est præsentia consanguineorum, quando statutum requirit ipsorum præsentiam in contractu mulieris, prout dicebat, Bald. in l. 1. C. qui admitti, sed pro bona obseruantia requiritur à summo Pontifice, nec est conditio, sed modus requisitus in dicta colloquutione ex regula sextus in l. quibus diebus Termilius, vbi Bartol. ff. de condit. & demonstration. Idcirco amarè, & rigidè requirenda non erit, & ita practicatur à doctis Confessariis.

Absens pro seruitio Ecclesiæ sitne existimandus vti præsens & quid de Infirmo, & Carcerato dicendum. Cap. 2.

VTrum autem absens ab Ecclesia pro vtilitate, & negotiis ipsius Ecclesia, iudicandus sit, vti præsens, Respondeo affirmatiuè, cap. cum non doceat, de elecr. Nam absentia ex publica vtilitate, nemini debet esse nociua, l. absentia, ff. de regul. iur. & in quacunque dispositione semper intelligitur excepta vtilitas publica, l. iubemus, vbi Bald. C. de Sacr. Sanct. Eccl. l. iubemus, C. de Nauibus non cæcus lib. 11. l. 1. C. vt nemini liceat in emption. se excusare l. 10. l. fin. C. de

de cursu public. lib. 11. Vndè beneficiatus, si pro vtilitate Ecclesiæ abest, facit fructus suos, cap. ad Apostolicæ de cleric. non residentib. cap. vnico, eodem tit. in 6. Sacrum Concilium Tridentinum de refor. sess. 23. cap. 1.

Et procedit regula, etiam si adesset speciale statutum in Ecclesia de residendo, & beneficiatus illud iurasset, Abb. in cap. ex parte num. 3. de cleric. non residen. Guttier. q. canon. cap. 1. nu. 144. Nam licèt iuramentum adimplendum sit in forma specifica cap. ad nostram, il primo, vbi DD. notant de iure iur. quia tamen iuramentum regulatur iuxta statutum, & statutum interpretationem recipit à dispositione iuris communis, Bartol. in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. absq; periurij scrupulo, ex quo iudicatur praesens, facit fructus suos. Nauar. consil. 8. de cleric. non residen.

Idem est in canonicis, & clericis, qui sunt in seruitio Episcopi, cap. de caetero, de clericis non resident. Potest enim Episcopus eligere duos ex canonicis pro suo seruitio, cap. ad audientiam, de clericis non resident. Idem est in Cardinali, vt possit habere apud se duos canonicos sui tituli, Io. Andr. Abb. Hostien. & alii, quos citat Filliuc. de statu cleric. tract. 41. cap. 6. num. 29. in fin. licèt Nauar. vnũ tantum canonicum conced it, sed cõmuniter recepta est prima opinio. Et qui inseruiunt Episcopo, Ecclesiae seruire dicuntur, Glos. in dicto cap. de caetero in verbo in seruitio. Idem est in familiaribus Summi Pontificis, cap. cum dilectus, de cleric. non resident.

Omnes autem isti iudicantur tanquàm praesentes, & residentes; idcircò faciunt fructus suos, Nauar. cons. 1. & sequenti, de clericis non resident. latè Gar. de benef. par. 3. cap. 2. num. 348. Couar. lib. 3. variar. cap. 13. Barbos. allegat. 53. Non tamen quoad distributiones quotidianas, nam illae debentur verè interessentibus, vt in dicto cap. vnico, & in cap. Apostolicæ, & cap. cùm dilectus, & aliud est haberi pro præsenti, & aliud pro interessenti, Sac. conc. de refor. sess. 22. cap. 3. vers. quòd si alicui, ibi, tanquàm præsens sit, ac diuinis intersit in Ecclesijs Cathedralibus, ac collegiatis habeatur Franciscus de Leo in Thesaur. fori Eccles. par. 3. cap. 2. num. 24.

Fallit tamen stante consuetudine in contrarium, quæ seruanda erit, Dec. in cap. cum omnes in 2. lectura num. 5. de constitut. Couar. loco citat. Duennas, Sbrot. Oieda, quos refert, & sequitur Gar. d. cap. 2. num. 361. vbi ex multis declarationibus Sacræ Congregationis, probat, attendendam esse consuetudinem, licèt contrarium firmet Nauar. cons. 2. de cleric. non resident.

Appellatione fructuum beneficiorum non veniunt distributiones, quia licèt dentur beneficiato propter beneficium, non sunt tamen fructus beneficii, dicto cap. vnico, vbi latè Probus ad Monachum num. 53. Oldrad. cons. 118. Puteus decision. 489. Nec etiam dicuntur de corpore beneficii, sed sunt diuersi generis, & naturæ, nec augent corpus præbendæ, ex quo dantur ratione operis, & ministerii personalis, Oldrad. loc. citat. Rota decis. 8. de præbend. in nouis, Cæsar de Graff. decis. 5. de præben. Gonsal. regula 8. in proemio §. 7. num. 153. & 162. congerit. Ricc. in prax. fidei professionis, resolutione 194. ideò condemnatus ad restitutionem fructuum beneficialium, non tenetur restituere distributiones, quia dantur ratione seruitii personalis laboris, & mercedis, Boetius decision. 340. Caputaquen. decis. 29. par. 1. Put. decis. 383. fallit tamen quintupliciter

pliciter

pliciter vide, Gonsal. §. 7. num. 156.

Et quia in percipiendis distributionibus magis laboratur, quàm in fructibus beneficii, idcircò plenius acquiruntur, & potest liberè de ipsis disponere beneficiatus, Glos. in cap. præsenti de officio ordin. in 6. Put. decis. 315. Couar. in cap. cùm in officiis de testam. licèt non possit disponere de fructibus, Gemin. dicto cap. vnico, §. qui verò Anchar. & Francus ibidem, Caputaquen. decis. 92. num. 3. & propterea Bulla Iulii Tertii circa acquisitionem fructuum beneficiorum, per quam statuitur fructus exactos, & incorporatos, cum aliis bonis beneficiarii tanquàm profanos pertinere ad hæredes, maturatos tamen sed non exactos, vel à solo non separatos pertinere ad spolium, non procedit in distributionibus quotidianis, vt ex supra dictis nouissimè Ricc. in prax. variar. resolut. tom. 3. resolut. 117. & beneficiarius licèt ex precepto Sacri Concilii Tridentini teneatur facere professionem fidei, qua non facta non facit fructus suos, quos Ordinarius non potest remittere, sed tantum Summus Pontifex ex declaratione Sacræ Congregationis, Ricc. in prax. fidei profess. resolut. 193. sess. 24. cap. 12. de reform. facit tamen suas distributiones quotidianas, sic declarauit Sacra Congregatio, vt habetur apud Gonsal. loco cit. num. 170. in hæc verba Congregatio censuit distributiones quotidianas non comprehendi sub verbis Concilii, hic quoniam dantur ratione ministerii personalis, & propter operas suas, & illas percipiens, facit suas; Idem refert Ricc. in prax. profess. fidei resol. 194. fallit tamen in pingui præbenda, & etiam quando prębenda, vel beneficium consisteret tantùm in distributionibus quotidianis, nàm ex defectu professionis fidei ammittuntur, Prob. ad monachum in dicto cap. vnico, Grar. loco cit. num. 62. & beneficiatus, qui tenetur soluere annatam beneficii excedentis valorem ducatorum 24. de Camera, iuxta regulam Cancellariç non tenetur ad annatam distributionum, nam ipsæ non computantur in fructibus, nec de ipsis soluitur annata, Gomesius in regula de valore quæst. 8. ante finem, Guttier. quæstionum canonic. cap. 1. nec contribuitur in Seminatio pro distributionibus quotidianis, sicuti ex dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 23. cap. 18. cæteri beneficiati tenentur, Mandos. cons. 15. num. 2. Gonsal. & Ricc. locis citat. Nec etiam in caritatiuo subsidio, quod de iure debetur Episcopo debetur cap. cum Apostolus, vbi Abb. & cæter. de censibus, latè Bellecc. tract. de caritatiuo subsidio, nam in taxando caritatiuo subsidio, quod à clericis, & beneficiatis Episcopo debetur, nulla est habenda ratio de distributionibus, Lapus alleg. 136. Mandos. & Gonsal. loco citat. Ricc. in prax. caritatiui subsidii resolutione 90. num. 13.

Et beneficiatus, qui obtinuit beneficium nulliter ab Ordinario, quando recurrit ad Sedem Apostolicam pro dispensatione, & compositione pro fructibus malè perceptis, non tenetur declarare distributiones, nec pro ipsis componere, Put. decis. 26. lib. 1. Cassiodor. decis. 6. de præbend. licèt teneatur declarare fructus, Gōsal. & Ricc. sic. cit. Nec in congrua portione assignanda computandæ sunt distributiones quotidianæ Rebuff. in tract. de congrua portione quæst. 8. Rota decis. 5. par. 2. diuers. Cæsar de Grass. decis. 6. de præbendis; secus tamen est in portione assignanda Vicariis parochialium, nam ex Bulla Pii V. anni 1567. incipiente ad exequendum, per quam statuitur

tuitur non assignari minorem quantitatem quinquaginta scurorum, nec maiorem centum, computantur etiã in certa emolumenta,& obuentiones de quo latè agit Guttier. consl. 8. Et Scholastici, qui faciunt fructus suos, ex quo iudicantur præsentes,in Ecclesiis,cap.fin. de Magistr. & pro vtilitate Ecclesiæ dicuntur abesse, Sacrum Concilium Tridentinum sess. 5. c. 1. de reformat.non tamen lucrantur distributiones quotidianas, cap. licet de præbend. Extant declarationes Sacræ Congregationis apud Garziã loc.cit.num.118.licèt secus sit in Lectore, Predicatore, & Pœnitentiario eiusdem Ecclesiæ, nam iudicantur pro interressentibus, & lucrantur distributiones, pro quo tamen tempore,& quomodo,legendi sunt Garzias, Barbos. Franciscus de Leo,& Ricc.loco cit.

Vicarius Episcopi, licèt faciat fructus suos,& iudicetur vti præsens, non tamen recipit distributiones quotidianas,nisi tamen consuetudo sit in contrarium,Rebuff.in prax. tit. de Vicar. Episcop. Sbrot. de officio Vicar. qu. 43.secus tamen est in Vicario capitulii Sede vacante, nam etiam lucratur distributiones,Pauinus de offic.&potest.Episcop.Sede vacante,quęst.10. Ratio est,quia expedit Ecclesiæ, vnũ tantùm canonicum deputari pro ipsius gubernatione,& non totum collegium impediri.

Et quando quis est absens pro seruitio ecclesiæ, facit fructus suos, cap. ex parte de cleric. non residentibus, & quando est in loco vbi est ecclesiæ impeditus tamen pro ipsius seruitio, diuinis non interest, percipit etiam distributiones. Et ità intelligendus est textus in dicto cap.vnico, probat ibidem Gemimanus, Couar. in dicto cap.13. num.8. Guttier. in dicto cap. 1.num.183. Zerola,Zecchus,& alij, quos refert Garz.in dicto cap.2. num. 359. & sic constituenda est regula. Quod absens ab ecclesia pro seruitio ipsius,si sit extra locum, seu Ciuitatem vbi ecclesia sita est, tantùm fructus lucratur. Si verò in eodem loco, quia habetur non solum pro residente, sed etiam pro interessente,lucratur distributiones,vt dictum est.

Hinc est,quod infirmus recipit distributiones,dicto capitulo vnico, vbi omnes Canonistæ, Rota in vna Hyspalensi distributionum die Veneris 2. Maii 1603. coram Reuerendissimo Domino Coccino Rotæ Decano. Intelligitur tamen si tempore salutis solitus erat diuinis interesse,Corsetus singulari 152. incipiente An quilibet infirmus,Moneta tractat. de distributionib. par. 2. quæstion. 6. num. 21. Couar.dicto cap.13. num. 8. vers. 6. hoc ipsum allegat Ioannem Andr. & Abb.in cap.ad audientiam de cleric. non resident. congerit Barbos. dicta allegat. 53. num. 167. & licèt infirmus debeat esse in loco vbi est ecclesia, vt distributiones acquirat, vt per supradictos citatos, tamen si ratione sanitatis acquirendæ ad balnea accedat,vel ad clementiorem, & salubriorem aerem consilio medicorum, etiam lucrifacit. Et idem est in eo, qui non aliquo morbo detinetur, sed tuendę valetudinis causa pharmacum accipit consilio Medicorum,Graff.Azor,& Moneta, quos refert,& sequitur Barbos.loc.cit.num. 169.

Et supradicti non solum lucrifaciunt distributiones, si casu in morbum incidunt, sed etiam si propria culpa, Couarruu. loco citat. Tuschus, Guttier. Emanuel, Moneta, Azor, & alii relati à Barbos. loco citato. extant declarationes Sacrae Congregationis, apud Garziam loco citato, numero 362. Ratio est quia licèt propria culpa in infir-

mita.

mitatem incidant, vndè videretur dicendum illos non posse lucrifacere distributiones, ad instar Episcopi, qui si propria culpa in necessitatem incidit, non potest petere caritatiuum subsidium, Card. & caet. canon. in c. cum Apostolos, §. prohibemus, de censibus. Alex. de Neuo cons. 57. tamen quia culpa ob quam in infirmitatem incidit, non fuit ordinata directè ad lucrifactionem distributionũ; idcircò non impedit, nam vera est regula, culpam ad casum non ordinatã considerabilem non esse, cap. quia diuersitatem, vbi glos. in verb. suspensus de concess. præben. l. non omne, ff. de statu liber. l. is qui, ff. de act. & oblig. Bart. in l. 2. §. vltimo, ff. si quis caut. & culpa ad casum non ordinata, non est considerabilis, nec ad pęnam, nec ad præmium, nec ad damnum, nec ad commodum. cap. intelleximus de iudic. l. Papinianus. ff. de minor. l. si dictum, §. si commisero, ff. de euiction. latè explicat Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cas. 182. num. 58. cum sequenti. Idem est in Canonico cæco, qui absque vlla dispensatione ad officium non tenetur, Nauar. cons. 15. de celebrat. Missar. & lucrifacit distributiones, latè Ricc. in prax. tom. 1. resolut. 397.

Quod dictum est de infirmis, procedit etiam in carceratis, non tamen ob turpem causam, Io. Andreas in d. cap. vnico, Couar. loc. cit. Nauar. Armendarius, Zecchius, Azor. & alij, refert, & sequitur Barbos. loc. citat. nu. 178. si tamẽ per sententiam fuerit pro turpi causa, vel condemnatus, vel fuerit declaratum iustè fuisse carceratum, & demum per appellationem fuerit reuocata sententia, recuperabit distributiones. Extant declarationes Sacræ Congregationis, apud Gar. loco citat. num. 362. & sequenti. Idem erit in excommunicato iniustè, Guttier. dicto cap. 1. num. 142. & sequenti. Procedit tamen si tempore excommunicationis erat in loco beneficii, Couar. loco citat. Alios congerit Barbos. vt sup.

Idem erit in canonico misso ab Episcopo ad visitandum limina Apostolorum pro obseruantia Bullæ Sixti V. kalendis Ianuarii 1585. incipientis Romanus Pontifex, & non solum canonicus missus ab Episcopo ad limina, sed quilibet prębendatus eiusdem Ecclesiæ, & etiam duo ex canonicis comitantes Episcopum tendentem ad limina.

Extat declaratio Sacrae Congregationis per haec verba. Canonici missi ab eorum Episcopis ad limina Apostolorum, eorum nomine, vel comitantes ipsos Episcopos ad eadem limina, distributiones lucrantur èx Decreto Sixti V. Extat, & alia declaratio pro praebendatis facta Cardinali Hyspalensi in anno 1589. referuntur eę à Gar. loco citat. num. 359. & seq. Ricc. Armendar, Moneta, & Franc. Leo in Thesauro. refert, & sequitur Barbos. loco citato n. 159.

Episcopus in via ad visitanda limina Apostolica, si moriatur, possit ne frui indulto Pontificio disponẽdi de certa quantitate spolij. Cap. 3.

QVae hactenus dicta sunt, conferunt ad decisionem huius quęstionis. An habens indultum à Summo Pontifice disponendi de certa quantitate spolii, si decedat extra Diaecesim in via tamen ad visitanda limina Apostolorum, gaudeat indulto tali. Casus contigit anno 1626. in obitu Illustriss. D. Fabritii Caraccioli Episc. Tropeensis, viri omni virtutum genere ornatissimi, qui hic Neapoli obiit dũ ex Episcopatu suo aduenisset pro-

profecturus Romam ad viſitanda limina Apoſtolica. Diſcuſſa fuit quæſtio in Curia Illuſtriſſimi Domini Nuntij Diaz Apoſtolici collectoris ſpoliorum in hoc Regno Neapolitano Fiſcus Cameræ Apoſtolicæ dicebat,Epiſcopum non debere gaudere tali indulto,ex Bulla Pij V. incipiente In ſuprema militantis Eccleſiæ anni 1564.per quam ſtatuitur, decedentes extra Diæceſim non gaudere indulto,ſed omnia bona, tàm immobilia,quàm mobilia applicanda eſſe Cameræ Apoſtolicæ. In indulto autem conceſſo dicto Epiſcopo Tropeenſi erat expræſsè reſeruata diſpoſitio Sacri Concilij Tridentini, & Bullæ Pij 4.

Ego verò defendi partem affirmantem, & vltra ſupradicta,'quòd viſitans limina non ſolùm habetur pro reſidente, ſed etiam pro intereſſente probatur. Nam alias non poſſet lucrifacere diſtributiones quotidianas, Bulla autem ſupradicta, quæ pro tuitione, & exequutione dicti Concilij emanauit, vt conſtat ex proemio dictæ Bullę, ibi,Sanè licèt in Concilio pręfato,loquitur de abſentibus contra Decretum Sacri Concilij, vt in dicta Bulla, ibi,Qui extra praedictas Eccleſias,ac Diaeceſes, etiam in Romana Curia, aut alibi degentes,& iuxta decretum, & formam Concilii huiuſmodi non reſidentes deceſſerint. Pœna verò contenta in dicta Bulla, vt bona omnia decedentium extrà Diæceſim incamerentur, fuit inducta contra contumaces,ibi,vt praefertur,contingerit,ex nunc,prout ex tunc,& è contra in dictae contumaciae pęnam,eiuſdē poteſtatis plenitudine, & tenore, reuocamus, caſſamus, & annullamus. Igitur ſi contra contumaces locum habet Bulla, & abſentes à propria Diaeceſi contra formam Concilij punit; nulla contumacia,nullumque delictum conſiderari poteſt,in accedente ad limina,quia tenebatur facere ex bulla Sixti V. vt ſupra. Et qui iure permittente aliquid facit, impunè id facit l.Gracchus, ff.ad l.Iul.de adulter. Et non peccat,c.qui peccat,24. q. 4. Rocch.de Curte tract.de ſtatut.ſect. 3.n.21.Et viſitans limina dicitur incumbere curae animarum,vt in dicta bulla Sixti V. propterea iudicandus erit tanquàm praeſens, & intereſſens Eccleſiae iuxta decretum Sacri Concilii ſeſſ.22.de reform.c.3. verſ.quod ſi alicui,&c.ibi tanquam praeſens ſit, ac diuinis interſit in eccleſiis Cathedralibus,ac collegiatis,habeatur. Et ſicut viſitans propriam Eccleſiam,iura,vel redditus ſuæ praebendae, iudicatur,ac ſi intereſſet in Eccleſia, & percipit diſtributiones quotidianas. Moneta de diſtribution.p.2. q. 11.n. 63.Barboſ.loc.cit.n.63.ità & eo magis in viſitante limina Apoſtolorum ex praecepto Sanctiſſimi pro neceſſitate,ac vtilitate propriae Eccleſiae. Sic reſolutum fuit in plena Congregatione corã dicto Illuſtriſſimo Nuntio Diaz anno 1626. non tamē fuit omnimodae executioni demandata ſententia,ob varios clamores Camerariorum.

Iterum expenditur quiſnam dicatur abſens. Cap. 4.

QVanquam verò abſens ex iuſta cauſa nō poſſit iudicari praeſens,quādo ſtatutum,vel conſuetudo verã, & realem praeſentiam acquirit Bal.in l. 1.n.54.C.qui admit.Bart.in l.omnes populi n.62.ff.de iuſt. & iur. Gonzal. in reg.8.gloſ.43.nu. 12.niſi tamen in caſibus à iure expreſſis,vt in cap.vnico de cleric.non reſident.non tamen excluditur abſentia modici temporis, nam de minimis non curat Praetor, l. ſcio, ff. de minorib. latè congerit Corſetus in tract.de minim.

in 18. tom. tractatuum, & in iis, qui sunt modici præiuditii etiam exempti comprehenduntur, & leguntur.

Nam licèt ecclesiastici, legibus ciuilibus, & Cæsareis non ligentur, cap. qui in ecclesiarum, & cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de constitution. secus tamen in iis, quæ sunt modici præiuditii, Feder. de sen. cons. 85. col. fin. Dominicus in cap. fin. de immunitat. eccles. Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitr. col. 26. vers. 1. Fuluius Constant. in l. 1. de venditione rer. fiscal. num. 31. Item licèt is dicatur residere, qui continuo moratur in residentia, Archidiac. in cap. licèt canon. de elect. in 6. nec ex eo, quod aliquibus diebus diuerterit à residentia, dicetur non residere, nam non matemathico rigore, sed moraliter, & ciuiliter intelligenda est ea residentia, item is, qui tenetur semper cum aliquo esse, non tenetur omni momento temporis esse cum illo, l. si quis ita legauerit ibi, quia non omne momentum exigendum sit, vt cum liberis sit, sed vt eam mentem, & id propositum habeat, ne filium à se met dimittat, ff. de condition. & demonstrat.

Item perpetuum dicitur stillicidium, licet non semper cadat, l. foramen, ff. de seruit. vrban. prediorum. Sicut etiam dicit textus in l. 1. §. quotidiana, ibi quotidiana aqua est, quæ duci assiduè solet, vel æstiuo tempore, vel hyberno. Et tam si aliquando ducta non est, ea quoque dicitur quotidiana cuius seruitus intermissione temporis diuisa est, ff. de aqua quotid. & æstiu. Glos. ibi in verbo, tempore, dicit, vt interuallo mensium, vel dierum; Item qui quotidie tenetur celebrare, potest aliquando cessare absque amissione fructuum cap. significatum ibi, quanto frequentius potest salua honestate sua de præbendis, & dignitatib. Item quotidie dicitur fieri, quod aliquo interposito tempore fit, Abb. & Felin. in proemio Decretalium in Verbo, Rex pacificus; Item testis deponens aliquem, quotidie possedisse, vel resedisse in Ecclesia, non dicitur falsus si aliquo interuallo non possedit, vel non resedit, Abbas, & Felin. loco citat. Perez de anniuersar. & Cappellan. lib. 2. cap. 8. num. 29.

Sicut etiam, qui iurauit continuò stetisse in aliqua Ciuitate, non dicitur periurus, si aliquando absfuit, Romanus cons. 264. Additio ad Abb. loco citat. facit, Glos. in cap. Sacro Sancta, in verbo, sine intermissione ibi, non tamen in quolibet instanti, sed horis constitutis, distin. 22. Idem est si diceretur assidue, Glos. in cap. de quibusdam 37. dist. cap. frequens de restitution. spoliat. Idem si dicat die, noctuque, Archidiac. in cap. statuimus 43. distinct. Vel si dicat, intermisse cap. denique 21. distinct. Vel si dicat, indeclinabiliter, nam etiam intelligitur in debitis horis, & non continuatò.

Ac etiam si diceret, omni tempore, vel nunquam, cap. nunquam, vbi glos. de consecrat. distin. 5. & cap. 1. & 2. 85. distinct. Continuus etiam dicitur cómensalis, qui aliquando diuertit, animo tamen redeundi, Simoneta de reseruat. benefic. q. 35. num. 12. & seq. Et beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalis, quę non possunt conferri absque consensu Cardinalis; si fuerit in Curia, ex regula Cancellariæ 31. de impetrand. benefic. per obitum familiaris Cardinalis; si per aliquod breue tempus absfuerit Cardinalis à Curia ex causa recreationis, non concedentur absque ipsius consensu, Mandotius in dicta regula num. 5. Gomes. ibidem qu. 7. num. 6. Nam, qui casualiter abest, non dicitur abesse, Felin. in cap. Rodulfus num. 14. de rescriptis, Gonsal. loco citat. num. 82.

Idcirco

Idcircò male faciunt Ordinarij prohibentes Parochis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt nec per vnam diem diſcedāt à Parochia, Perez loco citat. num. 20. *Zerola* in praxi parte 2. in verb. Reſidentia, ver. Quarto, an quis poſſi, vbi limitat, niſi ex aliqua cauſa vrgentiſſima.

Qualiter autem iudicādum ſit modicum tempus, quia variè accipitur, & à ſubiecta materia declaratur, prout tradit Alberic. in dictionario, in verbo modicum tempus, arbitrio boni viri iudicandum eſt, vt docet Menochius de arbitrar. iudic. caſu 11. & 361. nu. 21. Modicum certè tempus aliquando dicitur menſis, &, quod infra triginta dies fit, in modico tempore dicitur fieri, Lucas de Penna in l. omnes omninò Curiales, C. de decurion. lib. 10. Dec. in l. quicquid calore iracundiæ, ff. de reg. iur. Tempus enim vnius mēſis reſpectu totius anni, dicitur modicum tempus, Suar. de Relig. tomo. 1. de diuino cultu cap. 21. num. 8.

Faciunt ſupradicta ad interpretationem Decreti Sacræ Congregationis de miſſis celebrandis, per quod prohibetur eccleſiaſticis ſtipendia miſſarum accipere, niſi pro tot miſſarum celebratione, quę in modico tempore celebrari poſſint. Nam abſque ſcrupulo poterunt accipi pro tot, quæ in menſe celebrari poterunt, & etiam per bimeſtre tempus, ſic dicitur Romæ practicatum fuiſſe. Fundatur etiam hoc, quia bimeſtre tempus non dicitur lōgum, ſed modicum. Probatur ex Tridentino ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. vbi conceditur Parochis per bimeſtre tempus non reſidere in Parochia, qui tamen ſemper tenentur reſidere. Verum, vt dixi, breuitas temporis regulariter regulanda eſt à ſubiecta materia, Bartol. in l. 3. §. eum igitur, ff. de vi, & vi armat. Bal. in l. fin. C. de his, qui à non Domin. &c. Ricc. deciſ. 335. p. 4. & arbitrio Iudicis relinquenda, vt poſt Bart. & Bal. ſupra citatos, tradit Rot. Rom. dec. 70. p. 2. in nouiſſim. & Menoch. vbi ſupra.

Abſentes an vocandi ad actus Capitulares. Cap. 5.

AD Capitulares autem actus regulariter non ſunt vocandi abſentes, [illegible] in cap. 2. in verbo ipſorum de [illegible] 6. & in cap. fin. in verbo præſentia, de maiorit. & obedien. Eſt cōmunis opinio, quam probant Cardin. Abb. Felin. & Bald. in c. cum omnes de conſtitution. Idem Bal. in Authen. hoc ius porrectum, C. de ſacroſanct. eccl. latè congerit additio ad Abbatem, in dicto cap. cum omnes, Ioann. Gratian. in verbo vocari, regula 480. Ratio eſt, quia expeditio actuum capitularium non pertinet ad illos, qui ſunt de capitulo pleno iure, & particulari, ſed de iure communitatis, & quod commune eſt, meum non eſt, idcircò abſque quòd vocentur, actus tenet, ſi expediatur à maiori parte præſentium cap. fin. de maiorit. & obedien. cap. 1. de his, quę fiunt à maiori parte Capituli. Nam aliàs actus corrueret, ſi pleno iure competeret abſentibus, & non vocarentur, l. 3. §. cauſa cognita, ff. de bonor. poſſeſſion. Notabiliter aduertit Felin. in dicto c. cum omnes num. 12. Intelligitur autem ſupra firmata concluſio de abſentibus extra Ciuitatem, nam qui in Ciuitate eſt, non dicitur abſens, l. abſentem, ff. de verbor. ſignific. & debēt vocari, l. 2. C. de Decurion. lib. 10. Gloſ. in dicto cap. cum omnes, vbi Abb. num. 7. verſ. modo venio ad tertium. Aliàs actus poſſet reſcindi, vt per ſupracitatos Auth. Intelligitur etiam eadem concluſio de abſentibus propria voluntate, tàm in re, quàm in cauſa, nempè ſi ex propria culpa abeſ-

abessent, Innoc. in cap. 2. de noui oper. nunciat. Bar. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iure, latè Felin. & Abb. loco citato.

Ampliatur suprafirmata conclusio, vt procedat etiam in alienatione rerum Ecclesiæ. Nam sufficit maior pars præsentium, nec absentes vocandi sunt, cap. ea quæ, §. hoc ius porrectum, 10. quæst. 2. Auth. hoc ius porrectum, vbi Bald. & alii C. de Sacrosanct. Eccles. Glos. & communiter Canonistæ in dicto cap. cum omnes.

Ampliatur secundò in compositione facienda super aliquo prætenso iure, sic etiam in litigando, cap. fin. vbi, Glos. in Verbo presentium, vbi omnes Canonistæ, de maiorit. & obedient. & quod Regulares, qui, ex eo quod omnia pro Christo Domino dimiserunt, præsumuntur iustam litem mouere cap. 2. vbi, Glos. in Verbo, non fecissent, de noui oper. nunciat. facit tex. in cap. nimis iniqua, de excessib. Prælator. non enim præsumendum est, quòd aliena appetant, qui propria reliquerunt, cap. expedit 12. quæst. 1. cap. Lugdunensis, 9. quæst. 2.

Fallit tamen supra firmata conclusione in electione, nam absentes vocandi sunt, & expectandi cap. quia propter, de elect. Syl. & cæteri in verbo electio, Glos. in dicto cap. 2. in verbo ipsorum, de testib. in sex. Intelligitur autem de electione, quæ ius, & titulum tribuit, non de aliis electionibus, Felin. in dicto cap. cum omnes. Hinc respondi in facto in electione Patris Vocalis interfuturi cap. Generali, nostro Absentes, vt supra in principali conclusione, non esse expectandos ex duplici ratione. Primò quia textus in cap. quia propter, procedit, quando agitur de electione Prælati, habentis iurisdictionem, ob cuius mortem Ecclesia dicitur viduata, iuxta textum in cap. sicut 7. quæst. 1. non autem in electione aliorum inferiorum, Glos. in cap. sicut, in verbo, forma, & in cap. si cui, in verbo concilium de elect. in 6. Abb. in dicto cap. quia propter num. 12. Syl. in Verbo electio 2. num. 2. 3. & 4. Secundò quia dum voluntariè absunt à loco electionis, ex quo sunt extra gremium, non dicuntur de numero electorum, cap. quod nobis, vbi Abb. dicit, esse menti tenendum de electione Glos. in Clement. quo circa de election. Miranda in Manuali Praelator. quaest. 23. art. 20.

Secundò limitatur principalis conclusio in receptione alicuius in canonicum, vel in collatione beneficii, vel praebendae. Nam tunc absentes, si commodè fieri valeat, vocandi sunt, alias irritari posset receptio, vel collatio cap. cum in Ecclesiis, de praebendis in 6. Glos. in dicto cap. 2. in verbo, ipsorum; Ratio est, quia de principali statu Ecclesiae, agitur, dum aliquis in canonicum recipitur, vel beneficium ei confertur, Bal. & Felin. in dicto cap. cum omnes. Hinc est, quod inuitis clericis, quando facultates Ecclesiae non suppetunt, nullus potest in Ecclesia institui, cap. authoritate de institut. Et ex hoc infertur, quod superior regularis non potest aliquem assignare in domo, tenuentibus habitatoribus, quando facultates non suppetunt, vel ex certis redditibus, vel ex consuetis eleemosynis: Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. de regularibus, ibi in praedictis autem monasteriis, & domibus, tam virorũ, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus is tantùm numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. Et Sacrum Concilium

cilium addit se dispositioni iuris cōmunis adhaerere in cap. vnico, S. sanè de statu regular. in 6. Nam Bonifacius 8. in dicto S. sanè, tantùm monialibus Ordinum non mendicantium prouidit, Sacrum verò Concilium, Regularibus vtriusque sexus, & cuiuscunque Ordinis; Bonifacius voluit eas tantùm moniales recipi, quæ absque penuria sustentari possent, Sacrum verò Concilium, vt commodè sustentari possint. Et maxima est differentia inter vtrunque, optimè aduertit additio ad Glossam in dicto S. sanè, in Verbo absque penuria. Et post Bullas Clementis 8. & Pauli V. extat Decretum Sacræ Congregationis Concilii annuente Sanctissimo Vrbano 8. per quod mandatur in quacunque Religione taxari numerum in Capitulo generali, habita ratione redditum, per decennium exactorum, vel eleemosynarum infra eundem terminum receptarum. Ac demum infra annum à die capituli, certam reddendam, Sacram Congregationem Regularium. Vndè liquidò constat, nullo pacto posse superiores Regulares assignare aliquem alicubi, quando facultates eius loci non suppetunt seruata forma Concilii, & Bullarum.

Tertiò limitatur, in cessatione à diuinis facienda ex rationabili causa. Nam tunc etiam absentes vocandi sunt, cap. quamuis de offic. ordinar. in 6. Quando enim Ecclesiæ iniuria afficitur, non solum Prælatus debet illam vlcisci cap. is, qui Prælatus, & cap. Guilisarius, 23. quæst. 4. cap. solitariè, 63. distinct. Glos. in cap. 1. de maledicis, & hoc etiam per censuras Ecclesiasticas, cap. dilecto, de senten. excommunic. in 6. Genuensis in praxi cap. 18. sed etiam per cessationem à diuinis, quæ lumen vnicum appellatur ad repellendas iniurias Ecclesiæ factas Clement. prima de sentent. excommunic. sed quia grauissimum est negotium, cessatio enim à diuinis æquipollet interdicto, vt docet Sayr. lib. 5. de censur. cap. 17. cum aliis sequen. idcircò absentes vocandi sunt.

Quartò limitatur in magnis, & arduis negotiis, Innoc. in cap. 2. de noui oper. nunciation. & in dicto cap. cum omnes, vbi alios allegat Felin. Et propterea licet in alienatione rerum Ecclesiæ, absentes non sint requirendi, vt supra dictum est, in alienatione tamen magnarum rerum, vel nobilium pretiosarum absentes vocandi sunt, Bald. in dicto cap. cum omnes, & ibidem Felin. Probatur limitatio. Nam ratio, quare supra firmata regula, quòd absentes non sunt vocandi in actibus capitularibus, non procedit in electione, receptione in canonicum, & cessatione à diuinis, est, quia sunt illæ res magni præiudicii, ac propterea excipiuntur à regula supra firmata. Ergo quotiescunque euenerit casus similis præiudicii, ex identitate rationis, idem erit dicendum ex Glos. in L. 1. C. de condition. indebiti, & non solum lex ex identitate rationis extenditur, sed etiam casus exceptus à lege, cap. cum dilecto, de confirmat. vtili, vel inutili, Innocen. loco citat. Antonius de Butrio Abb. & Felin. in dicto cap. cum omnes.

Quintò limitatur, quando præsentes maiorem partem non constituerent, Glos. in cap. fin. in verbo præsentium, de maior. & obedien. Felin. in dicto cap. cum omnes num. 22. vers. vel potest dici. In hoc autem articulo aduertendum est, nam multi tenent, quod conuocata vniuersitate per sonum Campanæ (quod est propriè signum conuocationis, tam sæcularium, quàm Regularium ad aliquem actum legitimum faciendum, cap. in causis, ibi, Campanam pulsare fecerunt)

sunt) de elect. ad minus comparere debent duae partes Vniuersitatis, Bart. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. Quarum postea maior pars concludit, facit textus in l. nominationum, C. de decurion. lib. 10. ibi quod à maiori parte ordinis in Vrbe positae totius Curiae instar exhibeant, & regulariter quando aliquis est eligendus in Magistratum, duae partes ex Decurionibus debent esse praesentes, quarum postea maior pars concludit l. 2. ff. de Decret. ab ordinar. facien. l. nulli, ff. quot cuiusque Vniuersit. facit tamen textus in l. fin. C. de prædiis Decurion. lib. 10. Et quod dictum est de Vniuersitate populi, quòd duae partes comparere debeant, idem erit in Concilio Ciuitatis, nam repræsentat totum populum, Glos. in rubr. quæ sit longa consuetudo, latè Lucas de Penna dicta l. nominationum, & hæc Bart. opinio in tota Tuscia practicatur, vt idem Bart. testatur. Contrariam tamen Sententiam defendunt Canonistæ, quam latè probat Abb. in cap. de illis de elect. v3. quòd omnia expediantur per maiorem partem cõparentium signo dato; Ratio est, quia quando conuocatio fit ab habente authoritatem conuocandi, non venientes dicuntur contumaces, Innoc. in cap. primo de maiorit. & obedien. & in cap. 3. de noui oper. nunciation. vbi omnes Canonistæ, Idcircò voces absentium contumacium accrescunt præsentibus, & nolentes venire reddunt se alienos cap. cum nobis de elect. & extra gremium dicuntur, Glos. in Clement. quia circa, de elect. Idcircò absurdum est computari in numero eos, qui nolunt venire, late Miranda in Manuali dispur. 23. art. 20. & Vniuersitas potest residere in vno cap. graui de postular. Prælator. l. sicut, ff. quot cuiusque Vniuersit. Et iniquum est ex aliquorum absentia, vniuersitatis negotia retardari, vt optimè considerat Abb. in dicto cap. de illis. Hæc sunt rationes Canonistarum, qui magis veritatem essequuti sunt; Conciliari tamen possunt opiniones hoc modo. Quòd quando Vniuersitas absque Superioris mãdato de per se congregatur, procedit opinio Bart. & sequacium. Quando verò ab habente authoritatem conuocatur, procedit opinio Canonistarum, Abb. in dicto cap. de illis. Et regulariter in tota supradicta materia attendenda est consuetudo, Anton. de Butr. in dicto cap. cum omnes num. 16. latè Lucas de Penna in dicta l. nominationum. In nostra Religione conuocato Capitulo à Præposito per sonum Campanæ, expletur quodcunque negotium per maiorem partem, vel duas partes accedentium secundum subiectam materiam, seruata forma Constitutionum, ac Decretorum.

Sextò Limitatur in negotiis tangentibus singulos, vt singulos, nam absentes requirendi sunt l. per fundum, ff. de seruitutib. rustic. prædior. Abb. & cæteri in dicto cap. cum omnes. Et licet Episcopus cum maiori parte Capituli possit negotia Ecclesiae explere, toto tit. de his, quae fiunt à maiori parte Capituli, tamen in impositione gabellarum pro publica necessitate, vel in remissione alicuius Franchitiæ ab Vniuersitate Clericis debitae, non sufficit consensus Capituli, sed requirendus est Clerus, cap. non minus, vbi Abb. num. 5. de immunit. Eccles. Clement. 1. & 2. de censib. Innocen. in cap. vestra, locati. Sic respondi in facto Consultus à Capitulo Capuano, quòd cum consensu Archiepiscopi intendebat remittere franchitias Vniuersitati pro admissione, & substentatione cuiusdam Religionis. Et quamuis textus in cap. fin. de his, quae fiunt à maior.

par.

par. cap. statuat potuisse Archiepiscopum Rothomagensem cum maiori parte capituli obligare cęteros ad cõtribuendum pro quantitate redditũ ad necessariam Ecclesię refectionem, tamen tex. ille habet varios intellectus, & præcipuè, quòd ibi Archiepiscopus cum maiori parte capituli per viam statuti mandauit, beneficiatos debere contribuere, pro vt videtur sentire, Dec. in dicto cap. cum omnes; Ex quo infertur notabilis doctrina, nempè. Quòd licèt non possit maior pars communicare aliquid extraneo in præiudicium minoris Collegii, non consentientis. Nam quòd omnes tangit, ab omnibus approbandum est, cap. quod omnes, de reg. iur. Et semper requiritur consensus illius, cuius ius minuitur, l. in concedendo, ff de seruitutib. & aqua. Et item in re communi melior est conditio prohibentis l. Sabinus, ff. commun. diuidun. Glos. in l. nõ aliter, ff. de vsu, & habitat. Vnde nõ potest maior pars Collegii dare facultatem extraneo, vt in aliquo particulari negotio vocem habeat, sed omnes, & singuli de Collegio debent assentiri, Compostellanus, quem refert, & sequitur Abb. in cap. scriptũ col. 2. de electione, Rota decis. 40. in antiquis, incipiente, nota quia heri; & licèt cõtra Compostellanum insurgat Roman. in l. de pupillo, ff. de noui oper. nunciat. opinio tamen Compostellani communiter practicatur, & ab ea non licèt recedere, Dec. in dicto cap. cum omnes num. 6. vers. 30. fallit. Poterit tamen, maior pars Collegij aggregare extraneum in Collegio per viam statuti, qua aggregatione facta, non vti extraneus vocem habebit, sed vti quilibet de collegio, Abb. quæst. 1. num. 29. Tuschus in verbo maior pars, conclus. 14. Franc. decis. 2. num. 22.

Examinatur quædam Decreta Religionis Clericorum Regularium in materia electionis. Cap. VI.

Hinc agam de quodam Decreto Religionis nostræ in Capitulo generali anno 1627. statuto, in materia electionis Patris vocalis Capitulo Generali interfuturi. Vt enim redderetur facilior electio in domibus, vbi multus est eligentium numerus, statuit Capitulum, quod si post tertiam vicem, qua suffragia tulerint, nemo fuerit electus, tunc publicentur ij duo tantum quibus plures, est vocalibus, licèt non prò maiori parte, fuerint suffragati, ac postea noua fiat electio in alterum ex illis; & si suffragia paria inueniantur, antiquior professione censeatur electus; Dubitatum fuit, an potuisset capitulum in præiudicium absentium vocalium hoc statuere, & videbatur dicendum, quòd non. Quia in tangentibus singulos, vt singulos, absentes sunt vocandi; Secundò quia iam erat ius quæsitum cæteris vocalibus absentibus iuribus, de quorum prçiuditio agebatur, 3. quia sicut maior pars nõ potest præiudicare minori, statuendo contra ius, Bald. in l. veterem, C. de authorit. præstan. Roman. cons. 352. num. 12. Tuschus in verbo maior pars, concl. 15. ita, & absenti, prout videtur sentire Felin. in d. cap. cum omnes col. 10. vers. 2. fallit, de constitut.

Contrarium tamen fuit resolutum, Ratio est, quia ius eligendi spectat ad vocales collegialiter, & propterea spectat ad singulos, vt vniuersos. Regula enim est, quòd quotiescunq; aliquid Collegialiter est explendum, nunquam pertinet ad singulos, vt singulos, sed ad singulos, vt vniuersos, Anchar. cons. 418. Abb. in cap. per vniuersalem

col. 8. vers. & hæc, faciunt in argumēto de elect. Zabarell. cōs. 154. vbi dicit, quòd ex eo, quòd electio Summi Pōtificis fit per Cardinales collegialiter, pertinet ad singulos, vt vniuersos, facit, Glos. in Clement. nè Romani, in verbo cætum, de iudicijs. Optimè Franc. in dicto cap. 2. num. 8. In tangentibus autem singulos, vt vniuersos indubitatum est, absentes non esse vocandos, vt supra fundatum est. Et maior pars prævalet minori, l. quòd maior, ff. ad municipal. & de incolis cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori part. capit. Et quod fit à maiori parte, dicitur in plena concordia factum etiam in præiudicium absentium, quando de iure, vel cōsuetudine vocandi non sunt, Glos. notabilis in cap. cum olim, in verbo præsentes, de senten. & re iud.

Accedit etiam, quòd Decretum capituli bono zelo factum fuit, non malo animo ad iuuenum exclusionem, proptetea suam obtinet firmitatem, argumento textus in d. cap. cum omnes, & facit, Glos. ibidem in verbo constitutum, vers. sed hoc ideò, latè agit ibidem Felin. de constit. quæ bono zelo fit, & propterea non potest peti, quod reuocetur. Sicut in statuto in præiudicium alicuius facto potest reclamari, quia extraiudiciaria non transeunt in rem iudicatam, & fortior dicitur sētentiam Iudicis, quàm statuti, Bald. in l. 1. §. similiq; modo, C. de Latin. libertar. tollen. & conceditur annus ad reclamandum à talibus statutis, Bart. in l. ambitiosa, col. penul. vers. infra quale tempus, ff. de Decret. ab ordinar. faciend. per tex. in l. qui grauatos, C. de collation. lib. 12. latè Rota in dicto capit. cum omnes. Et statutum laicorum bona fide factum præiudicat Ecclesiæ in acquirendis, Dec. in Authen. cassa, & irrita num. 7. C. de Sacrosāct. Eccles. Couar. Mencacha, Cenedo, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa de offic. Episc. alleg. 59. n. 53. Et sicut statutū, quòd electio fiat ab omnibus nemine discrepante non valet, propter facilem hominum discordiā, l. item si vnus, §. fin. ff. de arbitr. l. 1. §. fin. ff. de acquir. possess. ob quam nunquam fieret elect. Alex. cons. 224. lib. 6. vbi agit de iutament. Sūmi Pont. & statuto ab ipso facto de non creando Cardinales, vel de non alienando res Ecclesiæ, nisi omnes, & singuli Cardinales consenserint, idem agit Andr. Sicul. cons. 1. lib. 1. Ita debet valere, & rationabile iudicandum erit, quod pro faciliori electione statutum fuit; Expedit enim, electiones fieri, vt multorum consilio possint negotia. Religionis expediri, iuxta illud, Salus vbi multa consilia. Et statutum factum in damnum aliquorum, si ex rationabili causa fiat, valet, Ang. in l. impetrata, C. sententiam rescin. non posse, per tex. in l. neq; Dorotheum, & l. Dotitii, C. de decurion. lib. 10. Anton. de Butr. Imola, & Felin. num. 1. in dicto cap. cum omnes. Nec requiritur, quod omnes de cap. consentiant, pro vt dicebat, Ang. cōs. 267. incipien. visis, & examinatis, & c. sed sufficit maior pars, prout in cęteris negotiis, Imol. in cap. fin. vers. circa secundā partem de consuetudinib. Felin. l. 1. num. 2. Igitur si pro bono Religionis factum fuit statutum, nullus erit locus querelæ.

Etiam facit, quòd inter electos numero pares mandauit Capitulum præferēdum fore antiquiorem professione. Hoc enim non solum est secūdum iuris dispositionem, sed etiam confert ad bonum regimen Religionis. Nam in honoribus, præeminentiis, & dignitatibus antiquior semper est præferendus, l. fin. C. de Tironib. lib. 12. l. semper, ff. de iur. immunit. l. 1. & 2. ff. de albo scribendo, cap. Episcopi, vbi Glos. 24. distinct. est materia textus in cap. 1. & in cap. statuimus de maioritate, & obedientia, vbi omnes Canonistæ. Et in electionibus, & in

in vocibus antiquiores præfertur iunioribus, l. Alexandrin. C. de Decurion. lib. 10. cap. Episcoporum 74. distinct. latè congerit. Iason in l. cum quid in 2. lectura num. 36. ff. si certum petatur. Et etiam in consilium præstando; Nam consilium seniorum melius est, quàm iuuenum, cap. ex multa, de voto. Et præsumitur magis pro senibus, quàm pro iunioribus, Glos. in cap. cum in iuuentute in verbo, ad senilem, de præsumption. Et melior est vmbra senis, quàm eloquẽtia, vel gladius iuuenis, Bald. in cap. 1. de renuntiat. & in l. cum antiquioribus, C. de iure deliberan. Iason loco citato.

Dices, obstare textum in cap. quia propter de elect. in quo mandatur, electionem debere fieri à maiori parte. Et in pari num. suffragiorum, nunquam quis censetur electus, videlicèt si ex viginti, decem eligerẽt, Glos. in cap. vnico, S. cum verò in verbo, assensu, ne Sede vacante, Abb. in cap. postulastis, vbi Butrius, & Imola de concess. præbendæ, Sanch. in decalog. lib. 5. cap. 4. num. 69. Imò iubente Episcopo aliquem recipi in monasterium sibi subditum, intelligitur consentiente maiori parte, aliàs maiori parte non cõsentiente, si reciperetur, posset appellari, Oldrad. consl. 97. Anchar. Franch. Geminian. Monach. & Probus in cap. fin. de regular. in 6. Et capitulũ quia propter, continet clausulam decreti irritantis, propterea ligat etiam ignorãtes, quoad actus inualiditatem, cap. dudum, & cap. penultimo de præbendis in 6. cap. si eo tempore, in verbo, ignoranter, de elect. In 6. Felin. in cap. cæterum. de rescript. cumulat. Bononia de elect. dubitatione, 3. num. 6. Et tanta est vis decreti irritantis, vt consuetudo in contrarium allegari non possit Boerius in propriis terminis, decis. 1. num. 49. Rota coram D. Cuccino in vna Metentis monasterij: & coram eodem in Treuerensi Abbatiæ. Et etiam futuram impedit, Geminian. Archidiacon. & Franch. in cap. cum de benefic. de præbendis in 6. latè Gabriel. cõmunium conclus. tit. de clausul. conclus. 3. Martha de clausul. par. 1. clausulæ 129. vbi refert varios Rotæ Decisiones. Redditur enim incapax quælibet persona circa materiam, in qua adest decretum clausulæ irritantis, Idcircò nullum statutum, nullaq; consuetudo in contrariũ potest introduci, latè Suar. de legib. lib. 7. cap. 19. num. 13. Bononia loco citato.

Respondeo enim, vt supra dictũ est, quod textus in dicto cap. quia propter, non habet locum in electione vocalis, sed tantum quando prouidetur Ecclesia viduata, vt supra in 1. limitatione, idcircò nõ facit ad quæstionem, de qua agitur.

Nec Clem. exiui, in vers. demũ, de verb. & rerum signific. facit contra nos, vbi habetur, quòd sublata sit collatio meriti ad meritum, & zeli ad zelum, sed tantum numerus sit attendendus; & propterea à maiori parte suffragiorũ facienda sit electio, vt latè prosequitur, Tusch. in verbo elect. conclus. 17. & Molfes. in summ. tit. de benefic. Nã respondetur, quod Sixtus IV. concessit, & in perpetuum indulsit Capitulis Generalibus Ordinis S. Hieronymi, vel inter capitulum, & capitulũ Prioribus Generalibus, quod possit supplere quoscunque defectus ex commissione, prætermitione, transgressione, contemptu, aut negligentia iuris, vel statutorum Ordinis, qualitercunq; in electionibus interuenientes, contrariis quibuscunq; non obstantibus, Habetur concessio, apud Rodriq. de regularib. tom. 2. quęst. 52. art. 1. & apud Bononiam loco citato dub. 4. & hoc priuilegium fuit cõfirmatum à nostro Paulo IV. Patribus de Obser. die 1. Iulii 1555. priuilegio, quod incipit;

Ex Clementis Sedis Apostolicæ, cum clausulis derogatoriis, etiam nouissimo Lateranensi Concilio, vt per Bonon. loco citat. & Paulus 4. omnia priuilegia aliis Religionibus concessa, nostræ Religioni concessit, vt in compendio Peregrini; Igitur, si potest Capitulum Generale supplere defectus Electionum contra iuris dispositionem, quid mirum erit si in paritate suffragiorum mandauerit, antiquiorem professione esse præferendum, non obstante, quòd maiorem partem votorum physicè non habuerit. Et certum est in paritate suffragiorum, aut iterum esse recurrendum ad suffragia, aut ad superiorem cap. fin. vbi Io. Andr. & alii Canonistæ de re iudic. latè congerit Molfes. ad consuetudinem Neapol. parte 10. quæst. 22. Idcircò Capitulum Generale ad omnem dubitationem tollendam pro bono Religionis mandauit, illum ex Vocalibus accedere debere ad Capitulum Generale, qui professione antiquior, paritatem obtinuit suffragiorum.

Pro confirmatione facit. Quòd licet Episcopus cum consensu Capituli non possit statuere contra ius canonicum cap. vestra, vbi glos. in verbo statuto, de locat. & conduct. cap. quod super his, ibi, dummodo in ipsa Synodo non ducas aliquid statuendo, quòd canonicis obstet institutis de maior. & obed. vbi omnes canonistæ, & præcipuè Felin. Clem. nè Romani vbi Glos. in verbo inferiorem, de elect. cap. inferior 20. distinct. & ratio est quia nullus inferior potest facere statutum contra legem superioris, cap. inferior de maior. & obedient. & hoc non solum ex defectu potestatis, prout latè probant Bart. Bald. & cæteri in l. omnes pupilli, ff. de iustit. & iur. Azeuedo lib. 3. tit. 6. lege 14. sed etiam ratione reuerentiæ, quam inferior suo superiori habere debet l. potioris C. de offic. rectoris, Andr. de Iser. in proemio constitut. vbi latè Afflict. quæst. 2. & 3. Idcircò vniuersitates, Quarteria, & Collegia, quæ possunt sibi ipsis facere statuta pro bono regimine, non possunt tamen contra ius commune, vt per supra citatos, & etiam Religiones, quæ possunt sibi ipsis facere statuta pro bono regimine, Innoc. in cap. in singulis, de statu regular. Suar. de legib. lib. 4. cap. 7. num. 21. Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 10. art. 1. & quæst. 17. artic. 2. non tamen contra ius Canonicum, vltra supra citatos, latè probat Alexand. consil. 106. Thusc. in verbo Abbas cum consensu Capituli, conclus. 13. Tamen in casibus in quibus Episcopus potest dispensare iuri communi, poterit in illis licito iure statuere contra ius commune.

Ratio est, quia ex eadem iuris authoritate, hoc facit iuxta textum in cap. at si Clerici, §. de adulteriis de iudiciis. Et non dicitur peccare, qui iure permittente aliquid facit l. Gracchus, ff. ad leg. Iul. de adulter. cap. qui peccat 24. quæst. 4. Et sic intelligenda est doctrina Butrii, & Imolæ in cap. 2. de maiorit. & obedien. dicentium posse, Episcopum statuere, non dum addendo, sed etiam detrahendo iuri canonico, vt possit in illis casibus contra ius canonicum statuere, in quibus potest dispensare, latè probat Rocch. de Curte in cap. fin. de consuetud. sect. 3. num. 21. vers. septimus est casus, alias in contractu, de statutis in dicta sect. in tom. 2. tractatum. Refert, & sequitur Barbos. de officio Episcop. alleg. 93. in fin. Ergo ita etiam dicendum in nostra Religione, nam si potest ex priuilegio Sixti 4. confirmato à Paulo 4. supplere defectus occurrentes in electionibus, & dispensare in illis etiam contra iuris communis dispositio-

stionem, vt dictum est, ergo, & statuere ad instar Episcopi; Certum est enim, Superiores nostræ Religionis habere iurisdictionem quasi Episcopalem, & omnia posse in Religionis regimine, Imo maiora in quolibet subdito, quæ Episcopus in suos Diæcesanos. Ita præfati authores, & præcipuè Roca, & Barbosa.

Mihi tamen non placet eorum doctrina, non enim tenet consequentia. Potest superior in aliquo casu dispensare, ergo in ipso statuere sic notabiliter Innoc. in cap. dilectus num. 2. vers. vel hic, de tempor. ordination. per hæc verba potest dispensare Episcopus in eo, quod factum est, vt tolleretur, non autem super faciendo, vt aliquid fiat contra canones. Idem sentit Federicus de Senis cons. 17. col. 4. vers. non obstat, quod octauo loco ponitur. Quia, vt ipse inquit dispensationes aliquando fiunt ex causa necessitatis, ergo non sunt trahendæ ad ius commune, vt pari modo fieri possint, & facit in simili. Quia facilius dispensatur in tolerando, quàm in promouendo, Archidiac. in cap. cum confidat 50. distinct. Bart. in l. Barbarius, ff. de offic. Præsid. ergo eo magis in statuendo.

Ex supradictis videtur, quod adhuc vrget difficultas, Decretum nostræ Religionis admittens non electum à maiori parte, esse contrarium dispositioni iuris communis. Et augetur difficultas. Quòd non solum Religio non potest contra ius commune statuere, vt supra dictum est, & probat textus in l. forma, C. de præfecto prætorio, sed specificè in materia electionis nihil potest addere, vel minuere, Oldrad. cons. 259. per Glos. in cap. cùm dilecti, in verbo. constitutum, de consuetudin. 6. Idem probat Io. Andr. in addict. speculator tit. de elect. in Rubr. in fin. congerit Alex. in d. cons. 206. num. 2. vol. 2.

Pro resolutione tamen aduertendum est, doctrinam Glosæ, Oldrad. & Io. Andreæ procedere in terminis textus in cap. quia propter, de electione. Sed cum supra dictum sit, dispositionem illius textus non procedere in electione Vocalis pro capitulo, idcircò nulla ratio habenda erit in casu nostro. Secundò aduerte quòd licet inferiores non possint facere statuta contra ius commune, quia non præsumitur, Principem concedendo priuilegium statuendi, voluisse indulgere, vt contra ius commune statuat, vt optimè post Bart. Bald. & alios in dicta l. omnes populi, aduertunt Affict. & Azeuedo loco citat. sic etiam in Religionibus, quæ eo ipso, quòd à Summo Pontifice approbantur, obtinent facultatem statuendi ea, quæ ad suum bonum regimen conferunt, vt aduertit Rodriq. in dicta quæst. 17. art. 2. Tamen ex rationabili causa possunt facere statuta cõtra ius, Bald. in dicta l. omnes populi num. 30. Abb. in cap. fin. de consuetudin. & in cap. de adulteriis de iudiciis. Felin. in dicto cap. super his nu. 7. de maior. & obedien. Alex. in dicto cons. 206. Roman. cons. 325. nu. 7. & 428. num. 13. Tuscus in verbo Episcopus conclus. 285. num. 24. & sequent. Affict. in dicta quæst. 2. & 3.

Ratio est, quia præsumitur, Principem, qui voluit bono communitatis prouidere, tacitè concessisse facultatem statuendi contra ius commune, ex rationabili causa, nam si fuisset interrogatus absque dubio concessisset, idcircò intelligitur concessum, ex regula l. tale pactum, ff. de pactis, optimè Alex. loco citat. superius num. 13. & facit textus in l. si hominem, ff. mandati, vbi omnia censentur concessa, quæ pro bona negotii expeditione requiruntur. Et confirmatur, nam Legatus à latere non potest com-

committere causam decidendã simpliciter, & de plano, absque figura iudicij, quia est contra ius commune, quod ipse abrogare non potest, Glos. in cap. fin. in Verbo figura de Hæretic. in 6. Ex rationabili tamen causa, quando status negotii sic requirit, bene potest Io: de Imola in cap. fin. de transaction. Sicut etiam potest Episcopus cum capitulo statuere in præiudicium absentium subditorum ex rationabili causa pro bono Ecclesiæ. Anton. de Butr. & Imola in dicto cap. vestra, locati per glos. in cap. constitutus, in verbo, à quocunque de religiosis domibus. Facit etiam Cõsilium Bart. 136. incipientes, Capitaneus. Alexand. loco citat. num. 10. & 13. & eo magis quando causa explicatur in statuto, siue decreto, optimè aduertit Rocchus de Curte in dicto tract. de statut. sect. 3. num. 11. & 13. Ergo licito iure processit Decretum supradictum cum pro bono Religionis, & ex iusta causa factũ fuit.

Tertiò etiam aduerte, & hinc facilius respondetur supradictæ difficultati. Quòd licèt Episcopus cum Capitulo non possit contra ius commune statuere, bene tamen distinguere potest ius commune cap. cum esses, & cap. relatum il primo de testamen. cap. quæ in Ecclesiarum, vbi Innocentius, & alii, de constitut. & propterea quando ius commune aliquid directè, & præcisè mandat, non potest Episcopus regulariter contra talem dispositionem statuere, & si statuat, non valet, vt per supra citatos, & in specie per tradita à Io: Andr. in Speculatore in loco citat. Quando autem ius commune specificè aliquid non disponit, sed, sub ipsius dispositione comprehenditur, tunc contra tale comprehensum, potest statuere Episcopus; quia non derogat præcisè dispositioni iuris communis, probatur ex glos. in clem. vt hi, de ætat. & qualitat. in verbo, & si qui. Mandat Summus Pontifex in dicta clemen. quod nullus ex Clero admittatur ad vocem, nisi sit in sacris, dicit ibi Glos. quod licèt ante illum textum, quilibet de Clero admitteretur ad vocem, valebant tamen statuta Episcoporum, quod non admitterentur, nisi qui essent in sacris, quia erant rationabilia statuta, & non erat præcisè dispositum à iure communi, sed tantùm sub regula generali comprehendebantur, vt admitterentur, etiam hi, qui non erant in Sacris. Alex. loco citato. Sic in casu nostro; Ius commune statuit illum fore electum, in quem maior pars Vocalium concurrit, & per consequens quando paria sunt suffragia, nullus censetur electus, vt inquit Glos. in cap. vnico, §. cum verò, in verbo assensu. Ne Sede vacante potuit contra hoc, quod non fuit præcisè statutum à iure, sed tamen in ipso comprehensum, fieri statutum, taliter electum admittendo, & hoc est, quod voluit dicere Bart. in l. si constante, in quæst. 9. primæ partis principalis, ff. solut. matrim. quòd facilius limitatur ius commune, quàm tollitur, nam non derogatur præcisè dispositioni iuris communis, quia nulla adest dispositio præcisè arctans, quòd nullus admittatur, nisi sit electus à maiori parte, sed tantum dicit, electionem à maiori parte faciendã, ex cuius dispositionis vigore, qui maiorem partem suffragiorum non habet, censetur exclusus; Hunc exclusum voluit admittere capitulum ex rationabili causa, & sic non statuit contra directam iuris dispositionem, sed contra impliciram, & comprehensam in iuris dispositione, quod licito iure potest is qui contra ius statuere non potest, vt subtiliter aduertit Alexand. in dicto cons. 206. vbi

loquitur

loquitur de quodam Capitulo Generali, in quo fuit ſtatutum, in Eccleſiis Regularibus non prouideri de Prælato per viam electionis, prout eſt de iure, ſed per viam prouiſionis v3. quod Generalis cum Definitoribus deputarent ſuperiores; Ex his videtur reſoluta propoſita difficultas contra Decretum Capituli Generalis, cum apertè conſtet de ipſius validitate, licèt pro maiori ſecuritate dictum fuit, petendam confirmationem à Santiſſimo.

Addendum eſt ſupradictis, quòd licet vera ſit opinio, quod electio facienda ſit à maiori parte totius capituli, & propterea non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum, niſi ſit maior pars Capituli, cap. ſi cui, de elect. in 6. poteſt tamen fieri ſtatutum, quòd is cenſeatur electus, qui habet maiorem partem ſuffragiorum reſpectu maioris partis non totius Capituli, Gloſ. in dicto cap. ſi cui, in Verbo Prætor, & Abb. in cap. veſtra num. 4. de elect. & in Religione Sancti Franciſci adeſt particularis conſtitutio hoc declarans, in Clem. Exiui, in Verbo demum, de verbor. ſignific.

Abſentiam vtrum admittatur; quando citatus à Curia ad informandum fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel præcedenti. Cap. VII.

EXpeditus à quæſtione, quæ peculiare Decretum Religionis noſtræ attingebat de allegatione abſentiæ, agam; nunc vtrum admittatur quando delinquens citatus ad informandum à curia, fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel præcedenti. Et reſpondeo negatiuè. Extat Capitulum Regni incipiens. Poſt commiſſum, quia præſumitur calumnioſa allegatio abſentiæ, Franch. deciſ. 327. & ſicut præſumitur malitioſè diſceſſiſſe, Gloſ. in cap. conſultationibus, in verbo antequam, vbi Dec. de offic. delegati, & in cap. meminimus, de appellation. etiam ſi is, qui diſceſſit fuerit Officialis in aliquo loco, ad quem poſt delictum, vel poſt inchoatam informationem acceſſit, Baiar. ad Clarum q. 34. num. 9. Farinac. de abſen. quæſt. 99. num. 296. Guazzinus ad defenſiones, defenſ. 12. num. 17. Et regulariter præſumitur contra eum, qui diſceſſit à loco vbi ſolitus eſt morari, Innoc. cap. fin. de eo, qui mitt. in poſſeſſ. Abb. in cap. Prælatum. Qui fil. ſint legit. Maſcard. de probat. concluſ. 6. Affectata enim abſentia, & improbabilis, nemini debet prodeſſe, Iaſon. in l. de pupillo, §. ſi quis, ubi teſtatur de communi opinione, ff. de noui oper. nunciat.

Fallit tamen ſupradicta regula. Primò ſi delictum non fuit commiſſum de recenti, nam tunc, quia uerìſimiliter potuit diſcedere rationabiliter, admittenda eſt abſentia, Carau. rit. 166. Baiard. Franch. & Guaz. loco citat. Fallit 2. quando poſt primam citationem ad informandum, fuit à Prorege ex rationabili cauſa abbreuiatus terminus foriudicationis, quod poteſt facere Prorex. Franch. deciſ. 213. Nam tunc, quia denuò citatur reus, licitè poteſt allegari abſentia, quia potuit confiſus in ſpatio anni, abeſſe à loco, ſic refert deciſum Fran. ch. deciſ. 589. Io. Bapt. de Thoro in Compend. Deciſion. Regni in Verbo abſens.

Quis

Quis poſſit allegare abſentiam: & de termino dando ad denunciandum.
Cap. VIII.

AD allegandum abſentia quilibet admittitur, Andr. de Iſer. in con. ſtitut. Regni Edictorum, vbi Afflict. per textum in l. ſcire oportet, §. ſufficit, ff. de excuſat. tutorum, in l. contumacia, ff. de re iudic. Capyc. deciſ. 143. Rota deciſ. 37. de procurat. & in nouiſ. deciſ. 485. Ariſmus Tepatus variar. ſententiar. tomo 1. tit. 532. de abſentia, & abſentibus cap. 7. Et hoc etiam ſine mandato, Innoc. & Abb. in cap. veniens de accuſation. per textum in l. ſi prætor, §. fin. ff. de iudic. & l. 2. §. fin. ff. ſi quis cautionibus, Clarus in praxi crimin. §. fin. q. 33.

Marianus tamen Soccin. in dicto cap. veniens num. 158. diſtinguit, quòd aut allegatur ſimpliciter abſentia, quæ neceſſaria, ſeu facti dicitur, vt. Petrus adeſt Romæ, & idcircò non poteſt in præſenti comparere, niſi in termino competenti, aut allegatur cauſa rationabilis abſentiæ, quæ probabilis dicitur, vt. non poteſt comparere citatus ratione loci non tuti, potentiæ aduerſarii, inſidiæ inimicorum, peſtilentiæ, & ſimilium, & in hoc ſecundò caſu non admittitur aliquis ad allegandum ſine mandato, ex quo citatus poteſt de facto ſupradictis impedimentis renunciare; In contrarium tamē verior, & æquior eſt opinio, quòd etiam abſque mandato, abſentia tàm facti, quàm iuris poſſit allegari, Bald. in l. penul. §. ad crimen, ff. de publicis Iudic. Alexād. de Neuo in cap. ſi quando 2. quæſt. 6. num. 21. Clar. in dicta quæſt. 33. Guazzin. loco citat. num. 7. Hinc eſt, quòd delinquens citatus à Iudice inferiore, non tenetur comparere ſi fuiſſet citatus à maiore, nec, non comparendo iudicaretur contumax l. contra pupillum. §. 1. ff. de re iudic. Alexand. in l. ſecunda, §. primo, ff. ſi quis cautiōn. & ita practicatum fuit hic Neapoli in cauſa cuiuſdam Ducis, & cuiuſdam Marchionis, qui in anno 1602. fuerunt citati ad informandum ob homicidium patratum in perſonam cuiuſdā nobiliſſimi viri. Dumque immineret tempus foriudicationis, comparuerunt Agnati, dicentes, non poſſe procedi ad foriudicandum, ex quo erant citati in Curia Romana à Tribunali Santiſſimæ Inquiſitionis ad dicendum, quid ſentirent de verbis prolatis in occaſione dicti Patritii (Non è più tempo di confeſſione) Et procedunt ſupradicta etiam ſi alibi à minori Iudice reperiretur carceratus, Menoch. de Arbitr. iudic. q. 80. nu. 49. Guazzin. loco citat.

Poſt allegatam autem abſentiam, datur terminus ad denunciandum, alias ſententia eſſet nulla, §. Sancimus auth. de exhibend. & introduc. reis, latè Campagna in dicto cap. poſt commiſſum, Guazzin. ad defenſ. defenſ. 12. num. 11. Terminus autem quantus debeat eſſe, remittitur Iudicis arbitrio. Menoch. de arbitrar. caſu 40. Ad rationem enim viginti milliarum taxatur terminus itineris pro ſingulo die, & in nauigatione ſolitum nauigationis, habita ratione locorum, & temporum, Menoch. & Guazzin. loco citat. Conſideratur etiam, An abſens ſit extra, vel intra Prouinciam. Regulariter enim non præſumitur eſſe extra Prouinciam, Andr. de Iſer. in dicta Conſtitutione, Edictorum; Qui enim eſt extra Prouinciam longè dicitur abeſſe, Gloſ. in l. parui, ff. de condit. furtiua, & in l. fin. C. de præſcript. longi temp.

Ad

Aduertendum tamen est,quod alio modo dicitur Prouincia secundum Romanorum loquutionem, qui Regna, Prouincias appellabant, & quot Regna habebant tot Prouincias dicebant habere,prout de Gallia,& Sicilia loquitur textus in l.notionem, ff. de verb. signific. Et tota Germania, quæ tàm ampla est, vnica Prouincia appellabatur,quæ postea in duas redacta fuit,l.si eadē,ff. de offic. Assessor. & alio modo in Regno. Regnū enim nostrum Neapolitanum, quod pars est Italiæ,dicitur vna Prouincia, Andr.de Iser.in constitut.Regni Cōsuetudinem de tei act. & except. Frecc. de subfeud. lib. 1. de origin. Baronum in quæst. incipiente, fuit dubitatum,n.30. & de offic. Magistr. Iustit. nu. 10. & idcircò vbicunque quis est intra Regnum, dicitur esse in Prouincia,& vbicunque res sitæ sunt in Regno,non dicuntur esse in aliena Prouincia; Et hoc duplici ratione, prima,quia spatio 15.vel 20.dierum ab vna parte Regni ad alteram facilè percurritur,secunda, quia ab vno Prorege gubernatur, facit doctrina Bart.in l. 1. C.de Metropol. Briton. lib. 11. Et licet in duodecim Regiones, quas hodie Prouincias vocamus,diuisum sit Regnum,Frecc.loco cit.cap.de Prouinc.& Ciuitatib.Regni, & in singulis Præses eligatur, vnica tamen Prouincia dicitur, quia ab vno capite gubernatur,qui est Prorex, à quo fluit omnis iurisdictio tanquam à Capite; Propterea Sacrum Consilium iudicauit, nullum fuisse inuentarium confectum ab hærede post bimestre tempus, ex quo bona essent extra Prouincia, vbi testatur decesserat intra tamen Regnum. Et textus in l.fin.§.sin autem à locis, C. de iure deliberandi, qui concedit annū ad conficiendū inuentariū,quādo bona sunt in longinquis partibus, nō procedit, quando sunt intra districtū Regni, licèt in diuersis Regionibus, seu Prouinciis,Gizzarell.decis.43.

Infertur etiam ad intelligentiam textus in cap.de illis,de sponsal. in quo statuitur, quòd contrahens sponsalia si ad alias partes se transferat, liberum sit mulieri cum alio contrahere: Nam primò, notandum est, quòd textus iste secundum veriorem opinionem corrigit textum in l.2. C. de sponsalib.in quo statuitur,quòd sponsus absens intra Prouinciam,biennio sit expectandus, Cardinal. Abb. & cæteri Canon.in dicto cap. de illis, Tabien. Ang. Armil. Nauar. Sot. & cęteri quos allegat, & sequitur Sanch. de matrim.lib.1. disputatione 54. num. 6.secundò textus ille procedit etiam in sponsalibus iuratis. Nec ad ipsorū dissolutionem aliquod Iudicis ministerium requirendum erit, prout dicebant Anchar.in dicto cap. de illis, Couar. in repetit. de sponsalib. cap. 5.initio nu.7. Nam dum textus dicit, ibi (liberum erit mulieri cum alio cōtrahere) sequitur, nihil aliud fore requirendum, vt optimè Sor. Henriq. & alii, quos sequitur Sanch. loco cit. Illud enim dicitur liberè fieri, quod ex mera voluntate nemine vocato, vel requisito, fieri potest, Glos. in c. cùm plures,in verbo liberè, de offic. deleg.in 6.cap.de multa,vbi Abb.de praebend. glos.in Clem. dudum, in verbo liberè,de sepultur.Abb.in c.1. de off.ordinar.Gōsal. reg.8. Cācell. glos.48.n.3. latè tradit Gut.tract.de matrim.q.3.de spōs. Tertiò est notandum,quod absentia sponsi, ad hoc ut dissoluātur sponsalia debet esse in lōginquis Regionibus absq; spe de proximo reuertendi, colligitur ex eodē textu ibi (dimittat terrā, se ad alias partes transferens) sic est communis sensus omniū DD. supra citatorū, ut post alios explicāt Sanch.& Gut.loc. cit.& cōfert doctrina D.Th.in 4.dis. 27.q.2.ar.3.ad 2. ubi loquēs de casu suprad.explicat quādo spōsus abiit in partes longinquas,idcircò si in loco

E pro-

propinquo esset sponsus, esset expectandus, vel requirendus, nec sponsalia essent dirimenda, nisi rationabili causa, aliter Ecclesiastico Iudici videretur, Couar. de sponsal. pat. 1. cap. 5. nu. 7. cum sequenti, Guttier. locis cit. Hinc infertur, absentem ab hac Ciuitate, commorãtem tamen in extrema parte Regni non comprehendi in dispositione dicti capituli de illis. Nam cũ totum Regnum dicatur vna Prouincia, vt dictum est, non dicitur longè abesse, cum is tamen dicatur longè abesse, qui est extra Prouinciã, Glos. in dicta l. patui, ff. de condit. furtiua, & in l. fin. C. de præscript. longi temp.

De facultate Episcoporũ absoluendi à Casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, occultis tamẽ, vigore Concilij Tridentini. Q. VI.

Examinatur Decretum Concilij. Cap. I.

VErba Conc. sess. 24. cap. 6. de reform. hæc sunt. Et in quibuscumque casibus occultis, etiã Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscunque sibi subditos, in Diæcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ, gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari. Idem, & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ, eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum; Pro huius capitis declaratione præmittendum est, casuum reseruationem maximè cõferre ad animarum salutem, totiusque Populi Christiani optimum regimen; Patet ex Tridentino sess. 14. cap. 7. & 11. Et cum Summus Pontifex ex suprema sua authoritate à Deo optimo Maximo obtenta, possit sibi casus reseruare, respectu quorumcunque Ordinariorum, vt Bellarm. latè probat lib. 1. de pœnitent. cap. 21. & de Summo Pontifice cap. 5. Ex antiquissimo vsu Ecclesiæ compertum est, quod ex causa excommunicationis apposita sibi reseruat, Paludan. Gabriel. Adrian. & alii in 4. distinct. 17. Caietan. in Sum. in Verbo casus, Nauar. c. 27. nu. 254. in sum. & in cap. consideret, §. cautus, de pęniten. distinct. 1. & consi. 18. de Clerico excommunic. ministrãte, Suar. de pęnit. disp. 29. sect. 2. Idcircò sublata censura Summo Pontifici reseruata, quilibet Cõfessarius absoluere potest à culpa, vt per supra citatos.

Hoc præmisso, Noto, supradictum Decretum, per quod conceditur Ordinariis facultas absoluendi à quibuscunque casibus occultis, esse fauorabilem, & proinde ampliandum, Henriq. in sum. lib. 10. de Sacramen. ordinis cap. 20. n. 2. Rodriq. & alii, quos refert Sanch. de matrimon. lib. 8. dispur. 2. n. 12. Genuens. in praxi, c. 67. n. 1. Probatur primò, quia licèt dispẽsatio sit stricti iuris, c. 1. §. ille verò, de filiis præsbyter. in 6. Facultas tamen dispensandi dicitur fauorabilis, quia per ipsam non intenditur principaliter vulneratio iuris communis, sed communicatio potestatis, quæ fauorabilis est, Glos. in c. dudum, in verbo beneficium de pręben. in 6. *Bart.* & omnes Ciuilistę in l. 2. ff. de verbor. obligat. Io. Andr. *Butrius*, Abb. & alii in cap. fin. de Simonia, idem Abbas, Dec. & alii in c. at si clerici, §. de adulteriis, de iudic. Geminian. & Franc. in c. 1. de filiis presbyter. in 6. lariffimè Sanch. in dicta disputat. 2. Secundò quia per supradictam facultatem fit reductio ad ius commune primęuum; Certum est enim, Episcopum in propria Dięcesi ab omnibus posse absoluere, & dispensare in quibus specialiter non prohibetur, Glos. in c. in quibusdã, vbi Abb. de pęnitẽ. Glos. in c. postulastis, in uerbo, dispẽsatũ de Cler. excõmun. ministr. latè cõgerit Sãch. lib. 8. disput. 5. de matrim. & lib. 1. disput. 61. Idcircò latè est in-

est interpretanda, ex regula, quòd omnis lex etiam correctoria, per quam reducitur ad ius commune, continet fauorem, & extendi debet; Antonius de Butrio, & Abb. in cap. olim de verbor. signific. Iason. in l. beneficium, ff. de constitut. Princ. Et in materia nostra in specie tradit Henriq. loco citat. licèt Suar. de cens. sur. disputat. 41. sec. 2. num. 3. impugnet hanc rationem, sed quicquid sit, vera est propositio, latè esse interpretandam. Tertiò quia potestas supradicta, est clausa in corpore iuris, dum extat in Tridentino, propterea non strictè interpretanda, sed vt cæteræ leges, quæ ex identitate rationis extenduntur Oldrad. cons. 9. nu. 7. Anton. de Butr. in cap. olim in fin. de verbor. significat. Felin. in cap. postulasti num. 5. de rescript. Anastasius Germonius de indultis Cardinal. §. nec non quarumcumque n. 17.

Secundò Notandum est, supradictum Decretum constituere regulam generalem in beneficium Episcoporum, in qua comprehenduntur omnes Episcopi, subditos tamen habentes, ad differentiam Titularium, qui in supradicto Decreto non comprehenduntur, optimè aduertit Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 11. etiam ante consecrationem. Quæ enim pertinent ad iurisdictionem, nempè excommunicare, & absoluere, possunt ante consecrationem explere cap. transmissa, vbi Glos. in verbo, de talibus, de elect. Quæ autem sint iurisdictionis, & quæ ordinis congerit post alios Cucchus titulo de Episcop. num. 16. Comprehenditur etiam in supradicto Decreto Archiepiscopus, dum visitat ex causa cognita, & probata in Concilio Prouinciali, iuxta Tridentinum sess. 24. cap. 3. de reform. Tunc enim potest absoluere subditos suffraganeorum cap. fin. de censib. in 6. Et etiam dispensare vigore Concilii, quia eo tempore censetur sua Diœcesis. Suar. de pænitent. disput. 30. sec. 2. nu. 8. & de censur. disput. 41. sec. 2. n. 12. Sanch. li. 2. in Decalog. c. 11. Extra tamen tēpus visitationis, nihil potest Archiepiscopus, quia est tantum Iudex in causa appellationis. c. pastoralis de offic. ordinar. Quando verò Episcopus absq; causa iusta recusaret absoluere, vel dispensare, tunc potest adiri Archiepiscopus per viam appellationis, & tunc Archiepiscopus absoluet, vel dispēsabit, Henriq. lib. 14. de irregularit. c. 18. n. 3. Auila de censur. par. 2. disput. 10. dubio 6. notab. 2. circa primam, Sanch. lib. 4. in decalog. c. 38. n. 12. Aduertendum est, quod in casibus, in quibus Episcopus tenetur absoluere, vel dispensare, Episcopo recusante, potest adiri Archiepiscopus per viam appellationis, quando vero nō tenetur, sed tamen adest iusta causa absoluendi, vel dispensandi, potest adiri Superior, & implorari ipsius officium, vt cogat inferiorem ad absoluendum, vel dispensandum, & ita cōciliatur, glos. in Clem. 1. in verbo oneramus, de iure patron. cum Glos. in c. statutum, §. assessorem, in verbo, relinquatur de rescriptis in 6. latè explicat Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 10. n. 12. cum multis sequen. & potest Archiepis. supradicta facere etiam ante pallii susceptionem, sicut diximus de Episcopo ante consecrationem, & c. suffraganei, vbi glos. Anchar. Butrius, & Abbas de electione.

Comprehēditur etiam capitulum Sede vacante, Cenedo in collectaneis, collectaneo 4. ad decretales nu. 3. Henriq. Rodriq. & alii, quos refert, & sequitur Sanch. dicta disput. 2. n. 10. in fin. Genuens. loc. cit. n. 22. Alios congerit Barbosa in remiss. ad concilium in dicto c. 6. vers. an illa facultas, & de officio, & potest Episcopi allegation. 39. nu. 16. Et licèt Alterius, & Bo-

Bonacina relati à Barbosa loco cit. dicant Sacram Congregationem cōtrarium declarasse, de ipsa declaratione authenricè non constat, neque illa ius facit; Ratio est, quia licèt Capitulum Sede uacante non succedat in iis, quæ iure speciali competunt Episcopo, Innoc. in capit. cum in cunctis, de elect. Abbas in capit. uerum, numerò 9. de foro competen. Hoc tamen intelligitur de iis, quæ iure speciali delegato, siue ex commissione competunt Episcopo, secus tamen quando iure ordinatio speciali competunt, Abb. in dicto cap. verum, Felin. in cap. eam te, num. 17. de rescript. Sed facultas, de qua in Concilio, non personæ Episcoporum, sed dignitati, & officio perpetuò concessa fuit; Idcircò competit Capitulo sede Vacante vt dictum est. Et dicitur iurisdictio ordinaria, & non delegata, ex regula, quod iurisdictio ex Principis priuilegio perpetuo concessa alicui dignitati, & officio, dicitur ordinaria, & non delegata, Bart. in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decret. ab ordinariis faciend. Bald. & Imola in cap. fin. de offic. ordinar. Syl. in Verbo delegatus, q. 8. Perpetua enim concessio facit Iudicem ordinarium, Bald. in l. 1. ff. de offic. Consul. Felin. in cap. licèt, num. 4. de offic. ordinar. taliter vt possit delegare, Glos. in cap. fin. in verbo casibus de offic. ordinar. vbi Io. Andr. Anton. de Butr. Abb. Imol. & Felin. Et procedit regula etiam si essent ea, quæ in signum supræmę Iurisdictionis Principi competunt. Nam si alicui officio, vel dignitati perpetuò concederentur, possent delegari, Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 2. num. 10. per tex. in cap. fin. de offic. ordinar. Et facit textus in cap. in Archiepiscopatu, de raptor. Et dum Sacrum Concilium in dicto cap. liceat, alias 6. dat facultatem Episcopis, vt possint per Vicarium specialiter deputatum absoluere &c. Apertè colligitur, non competere talem authoritatem Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis, iuxta Glos. in cap. ad abolendam, de hæretic. vbi Abb. sed iure ordinario speciali, prout optimè Sanch. Henriq. & Barbos. loco citat. Compræhendit etiā, non solum capitulum Sede Vacante, sed etiam Abbates habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem, vt constat ex doctrina de Abbatib. & Abbatia supra tradita.

Adeò verum est, Concilium loco citato constituere regulam vniuersalem in beneficium Episcoporum, & habentium iura Episcopalia, quòd id non solum procedit in casibus reseruatis vsque ad prædictum Concilium, sed etiam procedit in casibus in futurum reseruandis, vt post Nauar. probat Suar. de pęnit. disputat. 30. sec. 2. num. 13. Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 27. circa finem, Ratio est, quia de natura legis est respicere ad futura, l. leges, la seconda, vbi latè Bald. C. de legib. & quia lex semper loquitur, l. Arrianus, ff. de action. & obligat. licèt de aliquo disponendo loquatur per verba præsentis temporis, trahitur ad futura l. legis virtus, ff. de legib. Bart. in l. omnes populi, num. 64. ff. de iust. & iur. Et dum supra diximus fuisse priuilegiatos Episcopos à Sacro Concilio in absolutione supradicta impertienda, priuilegia latissimè sunt interpretanda, l. immunitates, ff. de iure immunitatis. l. si quando, C. de bonis vacantibus lib. 10. cap. cum dilecti de donation. Et beneficium Principis debet esse mansurum, & in perpetuum valere, cap. decet, de reg. iur. in 6. l. beneficium, ff. de constitutionib. Princip. Et eo magis, quando priuilegium est clausum in corpore iuris, quod nulla ratione amitti potest,

test, nisi specialiter derogetur. Optimè probat Azeuedo lib. 8. tit. 16. l. 1. num. 119. Et licet aliqui dicant, Gregorium 13. respondisse, suptadictum decretum non habere locum in casibus reseruatis ex noua lege Sedi Apostolicæ post Concilium, de hac tamen responsione nihil authenticè constat, vt aduertit Suar. loco citat. Idcircò firmanda est conclusio Quòd etiam in casibus in futurum reseruandis à Summo Pontifice, locum habeat dispositio Concilij, nisi tamen expresè, vel per clausulas sufficientes contrarium declaretur.

De Derogatione Constitutionis Conciliaris, quomodo, & qualiter fiat. Cap. II.

COmmunis opinio est, quod ad derogationem Constitutionis Concilij generalis requiratur specialis derogatio, nec sufficiat clausula generalis. Archidiaconus in cap. primo, de constitution. in 6. per textum in cap. nonnulli, de rescriptis, cap. eam te de ætat. & qualit. cap. ex parte de Cappellis Monachor. Et licet Innoc. in dicto cap. ex parte, contrarium teneat asserendo nō esse magis faciendam mentionem Concilii, quàm alterius iuris, & propterea sufficere clausulam generalem derogatoriam, prout videtur sentire, Felin. in dicto cap. nonnulli num. 3. Cenedus in collectanea 123. in dicto cap. nonnulli, tamen vt inquit Dec. in Rubr. de constitution. in 2. lectura, & in cap. prudentiam num 18. de officio delegat. totus mundus amplectitur opinionem Archidiaconi, quam probant latè Ripa, Vitalis, Probus ad Monachum, Rebuffus, Mandosius, Guttier. Padilla, Menochius, Couar. & alii, quos refert Garzias de benefic. par. 4. cap. 5. nu. 25. Fallit tamen supra firmata conclusio in concessionibus manu Summi Pontificis firmatis, nam tunc neq; generalis, neq; specialis derogatio requiritur. Sic declarauit Pius V. 23. Decēbris 1570. Sic etiam Sacra Congregatio apud Garsiam loco cit. num. 33. Idem est in concessionibus ex certa scientia, & motu proprio factis, nam tunc sufficit derogatoria generalis, Puteus decis. 494. lib. 2. Mandos. de signatura gratię tit. de prouision. vers. derogatio dicti concilii, Sarmiento lib. 3. selectarum cap. 14. num. 11. Idem est, quando per legem vniuersalem de directo Summus Pontifex statueret contrarium dispositioni cōciliari, nam tunc nulla requiritur derogatio, Glos. in cap. 1. in verb. noscatur de constitution. in 6. Cinus, & Bald. in l. humanum, C. de legibus, Abb. & Felin. in dicto cap. nonnulli Io. Gratian. regula 291. Vltimò fallit in derogatione Concilii Tridentini. Nam licèt multi dicant nunquàm per constitutiones Pontificiales derogari supradicto Cōcilio, nisi in specie nominetur, ex eo, quia est nouissimum generale Concilium, probant Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 26. lib. 3. Vivaldus in Candelabr. par. 3. cap. 12. num. 22. refert, Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 26. num. 7. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 20. num. 14. Moneta de commutatione vltimar. voluntat. cap. 5. num. 165. alios allegat Garz. loco cit. num. 36. Contrarium tamen multi tenent, nempè sufficere clausulas generales, & ita dicit seruari de facto, Gons. reg. 8. Cancellatiæ, Glos. 6. nu. 20. probat Ricc. decis. 279. par. 3. qui dicit ita seruari in praxi; Quicquid tamen sit. Vera est opinio, quod absque vlla clausula derogatoria, eo ipso quod Summus Pontifex aliquid contra Concilium Tridentinum statuit, aut concedit, censetur illi derogare. Sic Rota in vna Pensionis Sancti Angeli

goli 16. Decembris 1594. coram D. Pamphilico, refert, & sequitur, Martha de clausul. par. 2. clauf. 14. num. 3. Idem probatur per supradictum motum proprium Pii V. ac etiam Sacra Congregatio declarauit, vt apud Garz. loc. citat. num. 33. & 34. Rota Decis. 179. num. 6. & 687. num. 24. Probat latè post alios Bononia de elect. par. 1. dub. 5. & ratio est, quia in vltima sessione Tridentini cap. 21. de reform. fuit reseruata, & excepta authoritas Summi Pontificis super omnibus à Concilio decisis, & propterea eo ipso, quòd Summus Pontifex cõtra Concilium rescribit, potiùs dicitur sua vti authoritate, quàm Cõcilio derogare, Anastasius Germon. de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. de indultis Cardinalium num. 74. & hoc est, quòd fuit decisum in vna Pẽsionis Sancti Angeli, vt supra, vt Martha, & Garz. loco citato.

Et licèt in derogatione dispositionum conciliarium non sufficiat generalis clausula, non obstantibus, &c. ex illa ratione, quòd quę multorum consensu, ac magna deliberatione facta sunt maiori authoritate dicuntur roborata; & idcircò maiori indigẽt reuocatione ex l. dubiũ, C. de repudiis, cap. prudentiam de officio delegati, Federic. de Senis, cons. 49. & 226. latè Rodriq. de regularib. tom. 1. quæst. 8. art. 10. Et nisi in generali reuocatione fuerit expressum aliquod ex illis, quæ specialem requirebant declarationem, non censetur derogatum omnibus, quę specificam requirunt derogationem. Exemplum ponit, Garz. num. 38. & 39. loco cit. in exemptione decimarũ ex decis. Rotæ 17. Maij 1589. coram D. Orano, in qua fuit declaratum, quòd ex eo quod Gregorius XIII. confirmauerat exemptionem decimarum cum derogatione Concilij Lateranensis, cæteris omnibus Conciliis cẽsebatur derogatum. Probat etiam in specie, Gemin. in cap. quis ad agenda, §. sed si aliquis num. 2. de procurat. in 6. & Bald. in cap. 1. col. 2. Per quos fiat inuestitura, in vsibus feudorum, & in l. 1. in fin. ff. de seruitutibus dixit, quòd licèt concessio, vel confirmatio priuilegiorum facta à Summo Pontifice non operatur in his, quæ sunt contra ius, si tamen aliquod particulare, quod est contra ius fuerit exceptum, censetur derogatum omnibus, quæ sunt contra ius præter specialiter excepta, Ruinus consl. 110. col. 6. vol. 3. Mandos. in regulis Cancellariæ regula 13. quæst. 8. num. 5. Rodriq. loco cit. supradicta omnia procedunt in illis Conciliis, in quibus non fuit expressè reseruata authoritas Sũmi Pontificis, Marescott. lib. 2. variar. resolution. cap. 38. num. 41. dicens sic resoluisse Rotam in vna Vlisbonen. decimarũ 27. Nouembris 1572. coram Robusterio, & in vna Oriolensi decimarum, 8. Februarii 1588. coram Orano. Bononia loco citat. num. 4. in fin.

Ex hoc puto insurrexisse praxim, vt in concessionibus Pontificiis apponatur clausula (Quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersentur) Quaranta in compendio bullarii in verbo Concilium Tridentinum constat ex bulla Clementis 8. quæ incipit, Ratio pastoralis officii die 20. Decembris 1597. & ex alia Pauli V. quæ incipit, Iniuncti nobis, 1. Decembris 1609. in quibus fuerunt confirmata priuilegia Patrum de Obseruantia, cum supradicta clausula (Quatenus Decretis Concilii Tridentini non aduersentur.) Nam ex eo, quod facilè derogatur Tridentino, vel per clausulas generales derogatorias (non obstãtibus quibuscunq; &c.) vt in praxi obseruari dixit Ricc. decis. 279. par. 3. vel per simplicem concessionem, vel dispensationem contra decisa in Trident. vt dicebat Rota, Anastas. Germon. Garz. Marescott.

Marescott. & alii, Idcircò specialiter præseruatur,& declarat Summus Pontifex se non intendere per concessionem illi derogare.

Hinc colligitur errasse,Rodriq.dicto art. 10.in quo asserit per supradictam præseruationem Concilii Tridentini induci derogationem cęterorum Conciliorum. Nam dum vnum ex Conciliis excipitur, cæteris Conciliis putabat esse derogatum ex Baldo Geminiano, Mandosio, & alii supra allegatis; sic etiam cauendum est in parte à Suar.tract.de legib.lib.8.cap.6.&7. qui optima ratione impugnat, Rodriq. loco cit. dicentem, exceptionem Concilii Tridentini operari derogationem cęterorum Conciliorum, nam licèt exceptio firmet regulam in contrarium, l.Tribunus, §. vltimo de militari testam. Absurdum tamen est, vt quę apponuntur ad restrictionem operentur ampliationem. Asserit tamen ipse Suar. clausulam illam, dummodo, &c. declarare firmitatem decretorum Concilii Tridẽtini, & quod in generalibus clausulis non compræhendatur. Nam vera est opinio compræhẽdi,& ita vsu receptum est,vt diximus, & facilè derogatur ipsius dispositione ex causa reseruationis factæ in dicto Concilio sess. 25. de reform.

Episcopi an possint absoluere à Casibus Bullæ Cœnę Domini impeditos perpetuo impedimento accedendi ad Summum Pontificem pro absolutione. Cap. III.

DVbitant DD. an facultas hæc Episcopis concessa sit sublata per Bullam Cœnæ Domini, & pro vtraq; opinione innumeros ferè DD.cumulat Barbosa in eod. cap. 6. Trident.

Supposita ergo opinione, facultatẽ fuisse illis ademptum; Quæritur an perpetuo impedimento detentos possint absoluere? Respondeo absq; vllo scrupulo id illos posse. Nam Episcopus de iure communi absoluit impeditos perpetuo impedimento à quacunque censura Summo Pontifici reseruata cap. de monialibus, vbi Abb. de sent. excommunic. Felin. in cap. quamuis de Senten. excommunicat. Syl. in verbo absolutio 4. num. 7. Sayr. de censur. lib. 3.cap. 28. num. 39. Nauar. in summ. cap.27 num. 89. Et licèt textus in cap. de Monialibus loquatur de excommunicatione ex violenta manuum iniectione in clericum, ex generalitate tamen capituli ea noscitur, cap. quamuis eodem tit. cap. eos de senten. excommunic.in 6.colligitur idem esse dicendum in qualibet censura reseruata, & probatur. Certum est Episcopum non posse dispensare in impedimẽtis dirimentibus, quia hoc tantùm ad Summum Pontificem spectat, vt ex Tridẽtino sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 5. Et tamen ex causa magnæ necessitatis, quando non est facilis accessus ad Summum Pontificem potest dispensare, sicut in qualibet alia lege Pontificia. Speculator in tit. de dispensation. §. nunc de Episcòporum num. 30. Abb. in cap. at si clerici, §. de adulteriis num. 9. de iudic. Felin. in cap. 1. de constitut. Guttier. quæst. Canonic. lib. 1. cap. 23. num. 18. & in specie in materia matrimonij, Syl. verbo dispensatio quæst. 9. §. 15. Ang. Tabien.& Armilla in eodem verbo, alios allegat, & probat Sãch. de matrimon. lib. 2. disputat. 40. num. 3. & dicit ita in praxi seruari authoritate, Nauar. cap. 22. num. 85. Ergo ita etiam, & absoluere, cum non possit dispar ratio allegari.

Secundò absolutio impediti perpetuo impedimento, non procedit ex vi ali-

cuius

eiuis priuilegij, sed ex vi iuris communis cap. de monialibus, vbi Glos. in verbo per Episcopum, & ibi Abbas, & cæteri Canonistæ de sententia excommunic. & Episcopus in illo casu procedit tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, Glos. loc. cit. & propterea habens priuilegium dispensandi, vel absoluendi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, non potest dispensare ratione vrgentis necessitatis, quia hoc iure speciali delegato competit Episcopo, Henriq. lib. 6. de pœnitentia, cap. 14. num. 6. & litt. 6. Rodriq. in Bulla Cruciatæ, §. 9. n. 118. quia hi non dicuntur verè casus Episcopales, sed Põtificii; Episcopis verò ex iuris interprætatione permissi, Sanch. dicta disputat. 40. num. 9. & clausula derogatoria opposita in lege noua, non includit specialiter statuta à lege antiqua, Glos. in authen. de hæreditatibus, quæ ab intestato defer. in principio, Bart. in l. sciendum, ff. qui satis dare cogan. Et quod potest saluari per legem antiquam, nunquam censetur derogatum per nouã legem, Felin. in dicto cap. nonnulli num. 21. de rescript. Iuri etenim cõmuni nunquam censetur derogatum, nisi expressè constet, Rota decis. 1. de præbend. Io. Monachus in cap. in aliquibus de præscription. in 6. Felin. loco cit. num. 24. & idcircò priuilegiis clausis in corpore iuris non facilè derogatur, nec includuntur in clausula, non obstantibus priuilegiis, &c. Butrius in cap. fin. de for. compet. Roman. cons. 498. Felin. cap. 1. de rescriptis vers. fallit 3.

Tertiò reseruatio casuum fit ob charitatem, & bonam gubernationem Reipublicæ, vt supra ex Tridentino dictũ est. Sed si Episcopi non possent absoluere à casibus occultis, maximum esset animarum discrimen, & quasi cogerentur permanere in peccato, esset enim contra suauem Ecclesię Dei gubernationem, qui enim ex legitimo impedimento personaliter comparere non potest apud Sedem Apostolicam, non tenetur per Nuntium, neq; per procuratorem, neque per litteras; sic colligitur ex textu in cap. quamuis, cap. quòd de his, cap. de cætero de senten. excom. Nauar. cap. 27. nu. 90. Henriq. Sayr. Hugolin. & alii, quos refert Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 13. num. 14. Barbosa de offic. Episcopi allegation. 41. num. 7. Idcircò nullo pacto dicendum est voluisse Summum Pontificem in tali casu arctare authoritatem Ordinariorum ex iure communi illis concessam. Et dato, & non concesso, quòd esset ex priuilegio, in generali derogatione priuilegiorum non compræhenditur illud, quod verisimiliter non præsumitur voluisse derogare, Io. Andr. in cap. ei, cui de præbendis in 6. Felin. in dicto cap. nonnulli num. 26. Idcircò optimè tenet Henriq. de pænit. lib 6. cap. 10. num. 2. quod data quauis strictissima reseruatione, prout fuit illa Sixti V. in materia abortus in anno 1588. per quam fuit derogatum quibuscunq; priuilegiis, & etiam declaratum, quòd in quouis Iubileo, in quo daretur authoritas absoluendi à quibuscunq; casibus, etiam Bullæ Cęnæ, non includeretur casus abortus impediti, tamen perpetuò impedimento detenti possent ab Ordinariis absolui, Idem tenet Sanch. dicta disputat. 40. num. 13. Idem Henriq. loco cit. cap. 9. num. 7. & cap. 16. num. 1. vbi alios allegat. Probat hanc opinionem Couar. in cap. Alma mater, parte 1. cap. 11. num. 15. in fin. Corduba in quęst. q. 11. Simanchas de Catholic. institut. cap. 25. num. 3. Nauar. cap. 27. num. 89. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 13. in fin.

An possit Episcopus in hęresim lapsum absoluere perpetuo impedimento detentum, ita vt nō possit ad Sedem Apostolicam accedere. Cap. IV.

COmmunis opinio est, id Episcopum non posse ita Sot. in 4. distinct. 22. quæst. 2. artic. 3. in fin. Bart. Ledesma de Sacramen. dub. 13. ad finem, Viualdus in candelab. in vltima editione anni 1602. par. 1. tit. 11. de absolution. num. 14. Sanch. in dicto capitulo 13. Suar. de fide, spe, & charit. disputat. 21. Sec. 4. in fin. Ricc. in dicta decis. 278. nouissimè Sanctarell. de hæresi cap. 6. dub. 3. Ratio est, quia casus hæresis requirit specialem concessionem cap. frater noster 16. quæst. 1. propterea in generali facultate absoluendi non compræhenditur, Glos. in cap. vt officium de Hæretic. in 6. Nauar. cap. 27. num. 275. Mandosius in praxi signaturæ, verbo absolutio ab hæresi, Couar. loco citato Simanch. in dicto cap. 3. num. 2. Guttier. quæst. canonic. cap. 13. num 26. Imò in concessione absoluendi à casibus Bullæ Cęnæ, in qua primo loco nominantur hæretici, non venit casus hæresis. Nec hęretici vigore Iubilei possunt absolui vltra supra citatos, probat Suar. disput. 7. Sec. 5. num. 12. sic dicitur declarasse Pium V, & Gregorium XIII. Vnde duo concionatores, qui contrarium populo declarauerāt in publicatione Iubilei, coacti fuerunt se ipsos retractare, Henriq. dicto cap. 16. num. 2. littera I. infinitos allegant pro hac opinione Barbosa allegat. 40. num. 33. & Sanctarell. cap. 6. num. 4.

Contrarium tamen semper mihi fuit visum rationabile, nempè, vt possit Episcopus perpetuò impedimento detentum, in hæresim lapsum absoluere, Primò probatur: Ab omnibus potest absoluere Episcopus suos Dœcesanos, nisi in specie a Summo Pontifice prohibeatur, vt supra probatum est, & attento iure communi, etiam absoluit hæreticos cap. vt officium, vbi Ioannes Andr. Geminian. Archidiac. & Franch. de hæretic. in 6. Glos. in cap. excommunicamus il primo, §. credentes, in verbo Apostolicæ, vbi Abb. Felin. & alij de hæretic. & hoc ex ordinaria facultate non solùm à iure positiuo concessa cap. ad absoluendū de hæretic. Hæc per officium Sanctæ Inquisitionis, Ordinariorū iurisdictioni derogatum est, cap. per hoc, ibi (Diœcesanis Episcopis, quin, & ipsi authoritate ordinaria, vel delegata, si habent in eodem procedere valeant, volumus derogare) de hæreticis cap. cum secundo ibi (antequam per Episcopum loci, vel aliam personam Ecclesiasticam, qui super hoc habent, sententia super eodem crimine fuerit promulgata) de hæret. cap. super eo, & cap. officium eod. tit. in 6. sed etiam iure diuino cognoscit Episcopus de hęresi, & hęreticos absoluit, Simanchas de Catholic. institut. par. 2. cap. 25. de Episcopis num. 3. Imò renetur Episcopus suspectos de hæresi ad pœnitētiam prouocare cap. excōmunicamus, §. adiicimus ibi (ipse autē Episcopus ad pęnitentiam suos conuocet accusatos) de hæret. Et si in hæresis cognitione negligens reperiatur Episcopus deponendus est, latè Simanch. loco cit. Sequitur igitur, Episcopū fundatam habere suam iurisdictionē ex iure diuino, & positiuo in omnes suos Dięcesanos cognoscendi, & absoluendi de hæresi. Et in toto corpore iuris nulla reperitur reseruatio cōtra Episcopos de hęresi, sed tantùm per Bullā Cœnæ Domini, Suar. de fide, spe, & charitat. disputat. 21. sect. 4. num. 3. Sed ex communi opinione

ſupra firmata abſoluit Epiſcopus perpetuò impeditos à caſibus contentis in Bulla Cęnæ, ergo etiam, & ab hęreſi cum nulla poſſit ratio diuerſitatis allegari.

Et licèt caſus hęreſis requirat ſpecialē conceſſionem ex cap. frater noſter 16. quęſt. 1. & ex dictis per Couar. dicto §. 11. & ex cæteris ſupra allegatis. Aduertendum eſt, quod dato, quod vera ſit hæc opinio, quòd facta conceſſione caſuum compræhenſorum in Bulla Cęnæ, non intelligatur caſus hæreſis, niſi ſpecialiter fuerit conceſſus; licèt contrarium multi grauiſſimi Doctores teneant, aſſerentes omninò compręhendi, quos refert, & ſequitur Fagundez de præcep. decalog. lib. 8. cap. 8. num. 37. & ſecundum hanc opinionē dicit fuiſſe reſolutum in ſacra pænitentiaria in anno 1617. Fill. de cenſur. tract. 8. cap. 10. num. 265. & ſecundum hanc opinionem probabilem, nullum eſt dubium, poſſe Epiſcopum perpetuò impeditum abſoluere; Sed etiam retēta alia opinione dico, quòd aliud eſt, quando agimus de conceſſione, vel reuocatione priuilegii, aliud quando agimus de conceſſione, vel reuocatione iuris communis. Nam priuilegiis facilè derogatur, & quando priuilegium deuenit ad non cauſam, vel ex eius exequutione naſceretur aliquod abſurdum, reuocatur priuilegium, cap. ſugeſtum de decimis. Imò quando priuilegium continet idem, quod ius commune, reuocato priuilegio, non reuocatur ius commune. Idcircò licèt decretum Tridentini concedentis facultatem Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi ſit correctum, non tamen ceſſat diſpoſitio iuris cōmunis.

Secundò probatur. Ratio allegata ab aduerſariis, quòd Epiſcopus non abſoluat hæreticos perpetuò impeditos, &c. eſt, quia nullus præter articulum mortis abſoluit ab hæreſi præter Summum Pontificem; Sed eadem forma reſeruationis legitur in Canon. ſi quis ſuadente diab. ibi (nullus Epiſcoporum vllum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat) 16. quæſt. 4. Et tamen percuſſorem perpetuò impeditum abſoluit Epiſcopus; Et licèt dictio illa, nullus, denotet omnimodam excluſionem, Abb. in cap. cum ad noſtram num. 6. de election. & in cap. graui num. 8. de officio Ordinar. Vgolin. in Bulla Cœnæ, §. cæterum num. 5. non tamen excludit caſus ſimiles, æquipollet enim perpetuum impedimentum, articulo mortis, cap. eos de ſenten. excommun. in 6. Et duriſſimum eſt, quòd quis nolens, toto tempore vitæ, cogatur permanere in excommunicatione, & incertum articulum mortis expectare pro abſolutione; Et ſicut percuſſor clerici impeditus, vt ſupra, poteſt abſolui ab Epiſcopo, ita & hæreticus, nam caſus exceptus à iure communi extenditur ad ſimiles, cap. cum dilecta, vbi Abb. & Dec. de confirmat. vtili, vel inutili cap. ad audientiam de Cleric. non reſidentibus, Abb. in cap. cum omnes colum. 6. de conſtitut. Couar. loco citato num. 15. verſ. 3. etiam. Accedit etiam, quòd reſeruationes fiunt pro ſalute animarum, vt ex Tridentino ſeſſ. 14. de reformatione cap. 7. & poteſtas Summi Pontificis à Deo Optimo Maximo obtenta, fuit ad ędificationem, non autem ad deſtructionem. Si enim Epiſcopus non poſſet abſoluere impeditos, pia mater Eccleſia ſufficientia remedia non adhibuiſſet ſuis filiis. Et quæ proteſtatur nunquam ſe gremium præcludere venientibus, per indirectum pręcluderet. Et neceſſariò dicendum eſt, aliquem debere eſſe Miniſterium, præter Summum Pontificem, qui occultis hæreticis impeditis poſſit conſulere. Suar. d. ſect. 4. n. 16. Propterea optimè inquit

inquit Henriq. lib. 3. de sacram. pœnit. cap. 10. num. 2. quod in qualibet strictissima reseruatione cum qualibet amplissima derogatione, semper Episcopus absoluet perpetuò impeditum. Nec obstat, dictum aduersariorum, recurrendum esse ad Inquisitorē, & vt inquiunt Barbosa, & Riec. loco cit. Inquisitor tanquam Iudex fori exterioris absoluet ab excōmunicatione reseruata, & demum quilibet Confessarius approbatus absoluet. Nam licèt multa dici possent in quæst. illa. An Inquisitor possit in foro conscientiæ absoluere occultum hæreticum, & multi affirment, videlicèt Bannes 2. 2 quæst. 11. artic. 4. dubitat. 2. in 3. argumento, Campegius ad Zanchum tract. de hæretic. cap. 34. Guttier. qq. Canonicar. lib. 1. cap. 13. num. 3. Negant tamen alii, videlicèt Garzias de benific. par. 11. cap. 16. num. 121. Farinac. de hæresi quæst. 192. num. 54. Nauar. Cons. 10. de priuilegijs, alios allegat Sanctarellus de hæresi cap. 5. dub. 7. num. 31. Tamen in casu nostro dico: Quòd si vera est opinio posse Inquisitorem absoluere in foro conscientiæ, nec per Bullam cœnæ fuisse derogatum suæ authoritati, sequitur necessariò, idem, & fortius dicendum esse in Episcopo, cùm idē ius habeat, quòd Inquisitor hæreticę prauitatis. Nec Inquisitores sunt maiores Episcopi, clementina 1. §. propter, & §. verū de hæretic. Et potētius dicitur ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno, Rota decis. 326 2. par. Gonsal. de alternatiua, Glos. 5. §. 9. num. 104. vt supra fundatum est, Imò fortius respectu ouium suarum in materia sacramentorum. Ipse enim peruigilat rationem redditurus Deo Optimo Maximo de ouibus suis, cap. irrefragabili de officio ordin. nā, vt inquit Gregorius relatus in cap. penultimo de regul. iuris; Non potest esse Pastoris excusatio, si lupus oues comedi, & Pastor nescit. Si autem dicimus, veriorē esse secundam opinionem Inquisitores esse iudices fori exterioris tantum, nec posse in foro conscientiæ absoluere, prout credo magis expedire officio S. Inquisitionis, quod nunquam Inquisitores confessiones audiant, conuincitur ex eo, quod absolutio in foro conscientiæ, non prodest hæretico, quod non possit in foro exteriori legitimis probationibus aduenientibus puniri, Glos. in cap. gaudemus, in verbo poterit, de hæretic. Anton. Gomes. lib. 3. var. resolut. cap. 1. num. 40. Pegna ad Directoriū par. 2. comment. 25 §. rursus, Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 12. num. 27. Suar. dicta disputat. 21. Sect. 4. num. 6. Videns enim hæreticus pœnitens, post confessionem, & superuenientibus indiriis contra ipsum procedi facilè in suspitionem incideret de reuelata confessione, vel quod Inquisitor de auditis in confessione vteretur in foro exteriori, quod in verecundiam sacri sigilli Sacramentalis verteretur. Idcircò optimè aduertit Eymericus in directorio, ne Inquisitores confessiones audiant. Si inquam hoc dicimus sequitur necessariò, quòd occultus hęreticus teneretur se ipsum prodere, quod omni iure repugnat, cum nullus cogatur se ipsum prodere, cap. quis aliquādo, §. his authoritatibus, ibi (secreta nāq; peccata secreta confessione, & occulta satisfactione tolluntur) de pęniten. distinct. 1. Et hoc procedit etiam in hæresi, nam regula est generalis, ne quis cogatur prodere se ipsum, & etiam in hęresi locum habet Symanch. de Catholic. institut. par. 2. tit. 42. de occultis num. 13. Nec teneretur alios denunciare iuxta textum in cap. 2. de hæretic. in 6. & alias Summorum Pontificum Innoc. IV. Nicol. III. Pauli IV. Pii IV. &c. constitutiones, quas refert, Farinac. de hę resi quæst. 197. §. 2. num. 35. quando

ex tali denūciatione ſequeretur ipſius proditio, Nauar. conſ. 8. num 3. de hæretic. Propterea ſequitur non eſſe conſultum animabus occultorum hæreticorum per acceſſum ad Inquiſitores.

Accedit ſupradictis. Ratio, quare Doctores dixerunt, quòd qui tenetur accedere, & non poteſt perſonaliter, nō tenetur mittere, neque ſcribere, eſt ob periculum propriç proditionis. Si ita eſt in cæteris criminibus, fortius eſt in hæreſi, nam crimen hæreſis infamat, & graue eſt aliquem citari à Tribunali Sanctç Inquiſitionis, vt poſt Afflict. in Conſtitut. Regni, Inconſutilem, de hæreticis, & Catterium tract. de hæret. num. 116. tradit Symanch. de catholic. inſtitut. par. 2. cap. 50. de præſumpt. num. 29. Igitur ſi Inquiſitor, vel non poteſt abſoluere in foro conſcientiæ, vt diximus, vel pænitens non tenetur accedere ſe ipſum propalando, quod eo ipſo ſequitur, ex quo accedit ad Inquiſitorem, cum nullum aliud negotium ad ipſum ſpectat, niſi de hæreſi cognoſcere, ſequitur neceſſario dicendum, ne pænitens perpetuo impeditus omni prorſus deſtituatur auxilio, quòd Epiſcopus in foro conſcientiæ abſoluet, ſuſtinendo in hoc vices Summi Pontificis iuxta regulam. Quòd ex cauſa magnæ neceſſitatis, quādo non eſt facilis acceſſus ad Summum Pontificem, diſpenſat Epiſcopus in omni lege Pontificia, Speculator in tit. de diſpenſationib. §. nunc de Epiſcoporum num. 3. Abb. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis num. 9. de iudic. Cenedo, qq. Canonic. quæſt. 30. num. 5. Congerit Sanch. & dicit ita in praxi ſeruari lib. 2. de matrimon. diſputatione 4. num. 3. Et ſecundum hanc opinionem conſului, & ego ipſe practicaui in quadam moniali, quam obtenta poteſtate à Diœceſano in foro penitentiali, audita confeſſione omnium peccatorum abſolui; Et hanc etiam noſtram opinionem tenet noſter Duardus in Bulla Cænç lib. 3. §. 2. quæſt. 8. num. 13. & 45. Nouiſſimè accedit, quod licèt quæſtio fidei ad Petrum ſpectet, & ipſius iudicio ſtandum ſit, quid credendum, quid reſpuēdum ſit cap. quoties 24. queſt. 1. procedere tamen contra non credentes iam deciſa, ad Epiſcopum ſpectat, Gloſ. in dicto cap. quoties, in verbo, niſi ad Petrum, per tex. in cap. ad abſoluendum, §. ad hoc de heret. Igitur ſi in foro exteriori pro fidei defenſione Epiſcopus cognoſcit de hæreticis, ergo eo magis in foro interiori pro eiuſdem fidei defenſione, & animarum ſalute dicendum erit.

De differentia facultatis conceſſç Epiſcopis ad diſpenſandum in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, & ad abſoluendum à Caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Cap. V.

SActum Concilium in dicto cap. liceat, conſtituit differentiam inter facultatem conceſſam Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto deſcendentibus, & facultatem abſoluēdi à caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Quando enim loquitur de facultate diſpenſandi, quæ prodeſt in vtroq; foro, duas requirit circumſtantias; Altera eſt, vt ex delicto occulto deſcendat irregularitas, vel ſuſpenſio; Secunda nè cauſa irregularitatis ſit deducta ad forum contenſioſum. Quando verò loquitur de abſolutione à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quæ locum habet in foro conſcientiæ tantum requirit quod ſit occultum.

Notan-

Notandum est itaq; quòd crimen simpliciter, & per se occultum, est, quod sola cogitatione committitur, in corde retinetur, nec voce, aut opere extra progreditur, & sic nihil habet, vnde possit ab hominibus cognosci. De hac specie occulti loquitur textus in cap. cogitationis pœnam de pænitentiam distinct. 1. Hoc crimen iudicio Ecclesiæ non subditur quoad pœnas. Ideò de his non loquitur Concilium; Hæreticus enim purè mentalis non incidit in excommunicationem secũdùm veriorem opinionem contra Arnaldum Pighium lib. 6. de Hyerarchia Ecclesiæ. Probant communem opinionem Caietan. in summa, in Verbo hæresis. Sot. Albertus, Syl. & alii, quos refert, & sequitur Simanch. de Catholic. institution. parte 2. cap. 42. de occultis, Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 8. Crimen verò per accidens occultum, dicitur, quod extra progreditur, sed tamen probari non potest, cap. ex tenore, vbi Abb. de temporib. ordinat. & in cap. vestra num. 11. de cohabitat. Cleric. & mulier. cap. erubescant, vbi Præpositus, & Geminianus 32. dist. optimè explicat Gregorius Lopez ad partitas Hispaniæ par. 1. lege 33. tit. 6. in verbo peccados encoubiertos. De hac etiam secunda specie occulti, non loquitur Concilium, vt infra dicemus. Occultum crimen etiam dicitur, quatenus contradicit publico, notorio, vel manifesto iuxta textum in dicto cap. vestra, probat latè Nauar. in summa cap. 27. num. 150 dicitur enim penè, seù quasi occultum, dictio enim illa, penè, diminuit, sicut dictio, quasi, cap. cum dilecta de confirmat. vtil. vel inutil. & sic dicitur delictum penè occultum, quod difficulter probari potest, Abb. in dicto cap. vestra num. 11. Et dum aliquid toleratur, licèt ab aliquibus sciatur, potest dici occultum, quia difficilè subest probationi, Glos. in cap. manifesta 2. quæst. 1. & in dicto cap. vestra, in verbo notorium. Publicum enim dicitur, quod patet omnibus, Bart. in l. 1. §. penult. ff. de suspition. tutor. Vel saltem maiori parte Viciniæ, Collegii, vel Monasterii, dummodò non sint minus, quàm decem in Vicinia, Collegio, vel Monasterio, Abb. & Nauar. loc. cit. Idcircò quod à quinq; scitur, dicitur penè occultũ, Nauar. loco cit. allegat Glos. in cap. quis aliquando, §. hæc ergo, in verbo secreta, de pœnitentia, distinct. 1. & text. in cap. 2. de Apostat. Nam cum decem personæ constituant vniuersitatem, quod vniuersitati patet, dicitur publicum, vt ex Bart. in dicta l. 1. §. penult. Ideò, quod non scitur à maiori parte vniuersitatis, non potest dici publicum, sed penè occultum, quatenus aduersatur publico, manifesto, vel notorio, licèt probabile sit in foro exteriori, l. eos, §. 2. C. de appellationib. & de hac specie occulti loquitur Concilium, vt latè probat post alios Sanch. loco cit. cap. 11. & de matrim. lib. 8. disputatione 34. num. 55. & sequenti, Genuens. in praxi c. 66. Barbosa de offic. Episcop. alleg. 39. num. 24.

Et licèt alij dicant, Concilium intelligendum esse de crimine verè occulto, quod licèt ad extra progressum sit, tamen probari non possit, & propterea à crimine reseruato corã duobus, vel tribus perpetrato, non possit absoluere Episcopus, Garzias de beneficiis par. 7. cap. 11. num. 46. & sequen. allegat Graff. cons. 2. in tit. de homicid. Et dicit etiam ita fuisse à Sacra Congregatione declaratum; Incontrarium est communis opinio, & veritas. Nam Decretum Sacri Concilij continet materiam fauorabilem, & proinde largè est interpretandum, Henriq. in summa lib. 10. de Sacram. ordin. cap. 20. num. 2.

Sanch.

Sanch. dicto lib. 8. disputatione secunda num. 12. fit enim reductio ad ius commune per Decretum Concilii, idcirco tanquam fauorabile extendi debet, Anton. de Butr. & Abb. in cap. olim de verborum significatione. Confirmatur idem. Nam Concilium ad obuiandum scandalo publico, restringit facultatem absoluendi tantum in occultis, ergo non est facienda uis, quòd sit probabile, sed tantum, quòd non sit publicum, & quòd absque infamia tolleretur, iuxta, Glos. in cap. 2. in verbo, non valebit, de Apostat. Henriq. de irregularitate cap. 20. nu. 4. Barbosa, Sanch. & alii supra citati.

Hinc infertur. Primò, Episcopum posse absoluere à delicto reseruato Summo Pontifici, occulto in loco absolutionis, licèt id alibi sit publicum, dummodo non sit timor, quòd ad locum absolutionis publicè deferatur, Auila de censur. cap. 7. disput. 1. dub. 11. cōclus. 3. & Durand. in 4. distinct. 18. quæst. 5. in fin. & ibi Paludan. q. 6. artic. 1. num. 5. dicunt, quod publicus excommunicatus in vno tantum loco, non debet censeri publicus in alio loco, & Auilæ opinionem sequitur Sanch. dicens sic viros doctissimos Salmanticæ consuluisse, dicto lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 20. licèt contrarium dicat Suar. de pœnitentia disput. 30. sec. 2. num. 2. Sed vera est opinio Sanch. Nam eo ipso, quòd in loco absolutionis delictum est occultum, eo modo vt supra, & nulla sit infamia de præsenti, nec in proximo de futuro, adimpletur mens Concilii scandalis obuiandi, vt ex Henriq. loco citato.

Infertur etiam Secundò, quòd si crimen fuit ad forum contentiosum deductum, sed per sententiam delinquens absolutus, poterit demum ab Episcopo absolui in foro conscientiæ. Ratio est, quia cessat infamia, & remanet, vt prius, occultum, Henriq. & Sanch. loc. citatis, Viualdus in candelab. Emanuel Sà, Rodriq. Vega, Graffius, Suar. Genuen. & alii, quos refert, & sequitur Barbosa in dicta allegation. 39. num. 32. Et hoc etiam si deprauatis mediis, vel ex defectu probationis fuerit absolutus, vt per supra citatos. Nihil enim facit ad publicitatem criminis, quòd malis mediis, vel ex defectu probationis fuerit absolutus. Genuens. & Barbosa loco citat.

Quod ampliatur, etiam si delinquens per diffinitiuam sententiam non fuerit declaratus innocens, iuxta textū in l. absentem, ff. de pænis, sed tantum absolutus ab obseruatione iudicii. Nam licèt sententia absolutoria ab obseruatione iudicii, non dicatur propriè diffinitiua, sed interloquutoria, Iason. in l. admonendi num. 78. & sequen ff. de iur. iuran. Et non proprie finit negotium, Iason. in l. properandum, §. & si quidem C. de iudic. Franch. in cap. cum esses, de appell. in 6. Idcirco absolutus ab obseruatione iudicii possit iterum accusari, & formari contra ipsum processus si noua insurgant iudicia, & condemnari l. libellorum, §. quod si libelli, ff. de accusation. l. qui de crimine C. de accusationibus. Et sic limitetur regula, quòd de vno crimine bis cognosci non potest cap. de his de accusationibus, & dicta lege qui de crimine C. de accusation. latè Felin. in dicto cap. de his, latè Farinac. de inqu. sit. quæst. 4. in prin. & num. 27. Tamen quia sententia absolutoria ab obseruatione iudicii, licet non declaret reum innocentem, declarat tamen non culpabilem, ex defectu probationis, uel processus, Clarus in praxi criminali quęst. 26. uers. forma aurem, & quæst. 57. uers. sed id quæro, Farinac. loc. citat. num. 23. Et habet effectum diffinitiuæ sententiæ circa id, de quo profertur, Ancharan. consl. 16.

Tusch.

Tusch. in verbo sententia, concl. 168. & transit in rem iudicatam, sicut quelibet alia sententia diffinitiua, Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 8. Farinac. loc. citato. Idcircò sufficit quod possit Episcopus post talem sententiã absolutoriam ex vi Concilij absoluere, uel dispensare, quia remanet delictum occultum, prout ptius Rodriqu. in summa par. 1. cap. 167. num. 4.

Ampliatur secundò, etiam si reus sit absolutus per compositionem, & transactionem factam cum parte, & Fisco in materia tamen componibili, & transigibili. Ratio est, quia licèt absolutus ex causa transactionis factæ cum parte tantùm, non dicatur verè absolutus, cùm possit ad alterius instantiam accusari, l. qui cætu, §. fin. ff. ad leg. Iuliam de vi public. l. si maritus, la secũda, §. si negauerit, ff. ad leg. Iuliam de adult. Felin. in d. cap. de his. Secus tamen est, quando etiam cum fisco sit compositio. Nam non potest amplius inquietari, latè probat Carau. in Ritu Mag. Cur. Vic. 272. & componens se cum parte, & fisco, in delicto componibili, seu transigibili, non censetur fateri delictum, l. fin. ff. de præuaricator, l. quoniam, ff. de his, qui notan. infam. l. transigere, vbi omnes Ciuilistæ, C. de transaction. Gomesius variarum resolution. tractatu de delict. titul. de amicitia num. 54. Farinac. loc. cit. qu. 5. num. 18. Et licèt Glos. cap. Venerabilem, in verbo postulaui, de elect. dixerit, quòd petens absolui ab excommunicatione, fatetur se excommunicatum, ex regula, quòd priuatio præsupponit habitum, l. decem, ff. de verbor. obligat. Et petitio veniæ presupponit culpam, l. si ideò, ff. de his, qui-bus, vt indig. cap. nerui 13. distin. latè Mascard. de probation. lib. 1. conclus. 13. Contrarium tamen dixit Rota decis. 146. alias 13. de sententia excommunic. Idem Ioannes Andr. Butrius, & Abb. in cap. exhibita de homicid. Franch. in cap. pia, §. 1. de exception. in 6. Concordantur tamen opiniones, quòd in his, quæ sunt magni præiudicij, non censetur fateri se esse excommunicatum. Secus in his, quæ sunt modici. Ratio est, quia est probatio insurgens à præsumptione, idcircò tantùm præualet in his, quæ sunt modici præiudicij, Abb. in cap. prudentiã §. super eam, de officio delegati, Farinac. dicta q. 6. num. 26. Sed maximum est præiudicium, quòd quis non possit à proprio Episcopo absolui, vel ab ipso dispensari; Ideò absolutus cum præuia compositione cum parte, & fisco, poterit ex vi Concilij absolui ab Ordinario.

Hinc Infertur, falsam esse opinionem dicentium, quòd deducto crimine ad forum contentiosum, peracto anno, Episcopus potest dispensare, vel absoluere, etsi per sententiam non fuerit definitum negotium pro vt dixerunt, Maiolus de irregularit. lib. 3. cap. 17. num. 9. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. num. 11. Campanil. in diuersor. Rubrica 11. cap. 23. num. 144. Barbosa dicta allegatiòn. 39. num. 33. allegans Glosam in cap. Fantis Daniel, in verbo obrepsit, 81. distinct. & cap. omnipotens Deus, de accusationib. & fundari potest ipsorum opinio ex tex. in l. reus, ff. de munerib. & honorib. & in l. Lucius; §. idem respondit, ff. ad Municipalem, & de Incolis, vbi accusatus de delicto capitali, non potest honores appetere, si tamen accusator per annum tacuerit poterit, ergo idem in casu nostro, vt post annum à delatione criminis ad forum contentiosum, possit ab Episcopo absolui, vel dispensari; Probatur primò. Non est maior ratio taciti, quam expressi, sed expressa cõpositio cum parte accusante facta, nõ facit. vt reus censeatur absolutus d. l. qui cætu, & dicta lege si maritus la 2. §. si negauerit, sed adhuc remanet de numero reorum, & contra ipsum procedi

cedi poteſt, Couar. Gomeſ. & Farinac. loc. cit. taliter, vt non poſſit ab Epiſcopo abſolui, vel diſpenſari, ergo nec etiam per taciturnitatem accuſatoris. Secundò lapſus anni non facit quin crimen non cenſeatur delatum in iudicio, nam inſtantia perit biennio, ergo interim non poterit abſolui, etiam parte deſiſtente, nulla ſequuta ſententia. Tertiò ratio quare poſt ſententiam abſolutoriam abſoluit Epiſcopus, eſt, quia ceſſat ſcandalum, & per ſententiã finitur negotium, iuxta textum in l. 1. ff. de re iudic. & ſic remanet delictum occultum prout per prius, prout optimè aduertit, Suar. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 7. quòd nullo pacto poteſt eſſe in caſu propoſito.

Pro reſponſione contrariorum, aduertendum eſt, quòd Epiſcopus in caſibus diſpenſabilibus de iure communi iuxta textum in cap. at ſi Clerici, §. de adulteriis, de Iudic. (quæ facultas de iure cõmuni competens Epiſcopo in caſibus ſuis, non fuit ſublata, nec immutata à Concilio Genuenſ. in praxi cap. 67. num. 13.) non diſpenſat in inquiſito pendente iudicio; Hoc enim tantum ad Summum Pontificem ſpectat, inquiſitum, pendente iudicio ordinare, & etiam beneficium illi conferre, Speculator in tit. de accuſationib. §. 1. Zabarell. in cap. fin. de ſcihiſmatic. Sayr. dicto cap. 7. num. 12. Maiol. & alii, quos refert, & ſequitur, Henriq. de irregularit. cap. 17. num. 3. littera h. Si tamen annus fuerit elapſus à die, quo tacuerit accuſator, poterit ordinare delinquentem, & de hoc loquitur, Gloſ. in dicto cap. Tantis Daniel, & cap. omnipotens Deus; Hoc dictum Gloſæ non poteſt applicari in abſolutione, vel diſpenſatione facienda ab Epiſcopo vigore Concilii, nam tantum in occultis abſoluere poteſt, & quando delictũ eſt famoſum nullo pacto poteſt, videlicèt in maiori parte viciniæ, vt dictum eſt, & probat Genuenſ. loco cit. num. 3. ſic etiam quando deductum eſt ad forum contentioſum, vt apertè decidit Concilium Ergo indubitanter concludendum eſt, quod niſi fuerit finitum, ſententia, vel compoſitione cum parte, & fiſco, quæ ſententiæ æquipollet, non poterit abſolui, vel diſpenſari.

Infertur etiam recedendum eſſe ab opinione Doctorum Salmaticienſium, quos refert Auila de cenſur. par. 7. diſputatione 10. dub. 7. & probat etiam Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 21. dicentium, quòd lata ſententia condemnatoria criminis, poteſt Epiſcopus abſoluere delinquentem, vel cum ipſo diſpenſare, ea ratione, quia iudicium iam per ſententiam eſt finitum, & ceſſat ſcandalum, & Epiſcopus abſoluendo, vel diſpenſando, non derogat authoritati Iudicis fori contentioſi, cui rei propriè voluit obuiare Concilium, Conſeruando authoritatem iudicis fori exterioris, dum excepit delictum delatum ad forum contentioſum. Et hanc opinionem probant Henriq. lib. 14. cap. 7. de irregularit. num. 5. & cap. 20. num. 4. Reginaldus lib. 30. tract. 2. num. 29. verſ. 6. Contrarium tamen probant, Guttier. quæſt. Canonic. lib. 1. cap. 3. in fin. Rodriq. in ſumma par. 1. cap. 168. in fine Suar. dicta ſect. 2. num. 7. Barboſa dicta allegatione 39. num. 35. & melius quam cæteri, Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 23. Et probatur hęc opinio; nam certum eſt facultatem conceſſam à Concilio Epiſcopis abſoluendi ſuos ſubditos, eſſe tantùm in caſibus occultis, ſed delato negotio ad forũ contentioſum, & ſequuta ſententia condemnatoria impoſſibile eſt, dici occultum. Imò dicitur notorium, cap. veſtra ibi (cæterum aliud eſt crimen notorium, aliud occultum.

Nota-

Notorium diffinitur, de quo presbyter canonicè condemnatur) de cohabitat. cleric. & mulier. & in cap. fin. eod. tit. ibi (nisi peccatum huiusmodi fit notorium per sententiam, seù confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit) citat etiam iura concordantia, Glos. in dicto cap. vestra, in verbo notorium, & in dicto cap. manifesta. Confirmatur idem; Nam si ex communi opinione supradiximus delictum occultum dici in materia Concilii, quatenus contradicit publico, notorio, vel manifesto, quomodo ergo poterit rectè dici, lata sententia condemnatoria posse Episcopum absoluere? cùm iam per sententiam delictum fuit factum notorium, & sic contra expressa verba Concilii. Accedit etiam, si ex communi opinione supra diximus, delato crimine ad forum contentiosum, & absoluto reo, etiam malis mediis, ex quo delictum remanet occultum, prout prius ex vi sententię absolutoriæ, poterit Episcopus absoluere, ergo à contrario sensu loquendo, quando sententia fuit condemnatoria, nullo pacto poterit Episcopus dispensare, vel absoluere; Et in hoc recedendum est à Garzia part. 7. de benefic. cap. 11. num. 50. qui licèt improbet opinionem Auilæ, & sequacium, dicit tamen, illam posse admitti in materia absolutionis, non autem dispensationis; Sed euidenter fallitur, quia nisi per sententiam absolutoriam fuerit sublata publicitas, nullo pacto poterit absoluere Episcopus.

Hinc etiam infertur nimis titubare, Suarez dicta disputat. 41. sect. secunda num. 7. in fine, dum dixit, quod si delictum fuit in iudicio semiplenè probatum, & reus absolutus ab obseruatione iudicii, quia ex semiplena probatione resultat publica fama, non esse amplius delictum occultum, & proinde Episcopum non posse absoluere. Nam, vt optimè inquit, Sanch. lib. 7. de matrimon. disputat. 34. num. 57. per sententiam subsequentem est sublata infamia, & destructa publicitas, & sententia absolutoria non expressa causa censetur processisse potius ex capite non probati delicti, quàm ex innocentia rei, Glos. l. si quis ad exhibendum, ff. de except. rei. iudic. Bald. in l. 3. C. de sentent. quæ sine certa quantit. Lanfranch. in cap. quoniam contra, in verbo interloquutoria, num. 43. de probationib. est communis opinio, quam probat Farinac. de inquisit. quæst. 4. num. 28. licèt absolutus ex eo, quia non fuit confessus in tormentis, dicitur diffinitiuè absolutus tanquam innocens, & non ab obseruatione iudicii, Gomesius variarum resolutionum titul. de tortura reorum num. 28. est communis opinio, quam probat, Farinac. loco citato num. 26. & dicit sic practicari in toto Orbe Terrarum. Hinc est, quòd si post talem absolutionem extraiudicialiter confiteretur delictum, non non posset contra ipsum procedi, sicut potest formari, & procedi contra absolutum ab obseruatione iudicij. Sic probat, & dicit bis vidisse iudicatum, Farinac. loco citato num. 46. Hoc autem nihil facit ad absolutionem, vel dispensationem; Nam, & si post absolutionem, vel dispensationem denuò confiteatur delictum, absolutio remanet illesa, dispensationes tamen effectus debet ab Episcopo impediri, Sayr. & Henriq. locis supra citatis. Et quomodo autem censeatur delictum deductum ad forum contentiosum. Et an sufficiat fuisse tantum iudici de-

nuntiatum, vel requiratur etiam citatio partis, vel necessaria sit litis contestatio, legendus est Barbosa dicta allegatione 39. numer. 28. & tex. notabilis in cap. ex parte, il secondo de verb. signific. in quo deciditur tempus litis contestatæ esse attendendum.

Vltimo pro complemento est aduertendum. Quòd delictum debet esse formaliter publicum, ad hoc, vt Episcopus non possit absoluere. Multoties enim actus est materialiter publicus, nempè celebratio, & delictum occultum, idcircò tunc poterit absoluere Episcopus, Nauar. cap. 27. num. 241. & 245. & cons. 2. de cleric. non ordinat. ministr. Sanch. dicta disput. 34. num. 56. Sayr. Henriq. Rodriqu. Maiol. & alij, quos refert Barbosa loc. citato.

Quinam subdit Episcopi possint ab eo in casu Concilij absolui.

Cap. VI.

Latas habenas videtur concessisse Episcopis Concil. absoluendi ab occultis Sedi Apostolicę reseruatis suos subditos. Nam non solum concessit facultatem absoluendi subditos sed quoscunque subditos. Et sic quouis modo aliquis subdatur Episcopo, siue ratione domicilij, siue originis, siue delicti iuxta textum in l. prima, C. vbi de crimin. agi pot. cap. fin. de foro compet. Et quoad clericos ratione beneficij cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6. latè Couar. pract. quæstionum cap. 11. num. 3. & eodem modo, quo quis sortitur forum coram Ordinario, eodem modo sortitur, & coram Delegato, Innoc. cap. dilecti de foro competen. Vel quia ibi reperiuntur licet sint vagabundi, vel aduenę, peregrini, seu iter facientes, semper possunt absolui, probant Suar. de pœniten. disput. 30. sect. 2. & de censur. disputat. 41. sect. 2. num. 10. Sanch. de matrimon. lib. 3. disputat. 22. & in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 9. Garzias de benefic. par. 11. capit. 10. numer. 139. Barbosa, & alii. Quod verò ad potestatem dispensandi ex eodem Concilio Episcopis concessam, non procedunt supradicta, vt per supracitatos. Et ratio est, quia facultas dispensandi ex Concilio supradicto ad vtrunque forum pertinet, idcircò ne iurisdictiones confundantur in verè, & proprie subditos exercenda est, vt ex communi opinione, & ita Sacra Congregatio respondit, teste Garz. loco supra citat. licet contrarium teneat Henriq. lib. 14. de irregularitat. cap. 20. numer. 7. Ratio autem supra firmatæ conclusionis est. Quia Concilium voluit latè in beneficium animarum consulere, idcircò dixit, quoscunque subditos, dictio illa, quoscunque est vniuersalis, & omnem casum compræhendit, Clemen. prima, vbi Glos. in verbo, quouis modo, de rebus Eccles. non alienandis, Alex. cons. 30. numer. 14. volum. 4. Et tanta est vis dictionis, quoscunque vt etiam dispositionem per talem dictionem factam, extendat ad casus improprios, iuxta textum in cap. primo de feudis non habent naturam feudi, in vsibus feudorum, Cotta in memorabilibus, in verbo feudum, in verbo priuilegium, & in verbo, quibuscunque, Mandosius in regula Cancellariæ regula 30. quæstione 8. Et dictio, quoscunque, ex vi suæ amplitudinis, nihil excludit, Mand. ad

Ro-

Romanum conſ. 32. num. 2. Burſatus conſ. 9. volum. 1. num. 3. latè Cenedo ſingulari 91.

Hinc infertur Primò, poſſe illum abſoluere vagos. Vagus enim is dicitur, qui per mundum vagatur, nec certam Sedẽ habet, l. quis ſit fugitiuus, §. erroneum, ff. de ediłitio edicto, Gloſ. in l. eius, qui §. celſus, in verbo domicilii, ff. ad municipalem, & de incolis, Bart. in l. 4. §. prætor ait, ff. de damno infecto, Socc. in cap. fin. num. 57. de for. compet. Clarus in praxi, §. fin. quæſt. 39. Et vagus appellatur aliquando à iure erroneus, dicto §. erroneum, & quaſi fugitiuus, non quia verè fugit, ſed quia tempus inter nugatoria conſumit frequenter vagando, l. fugitiuus ff. de verbor. ſignific. Vagari enim, vitium animi eſt, Rebuff. in dicta l. fugitiuus. Idcircò vendens ſeruum tenetur denuntiare emptori, quod eſt vagus, ſiue erroneus, l. 4. §. idem Pomponius, ff. de Edilit. edict. Et licèt vxor teneatur ſequi virũ cap. vna quæque, §. 1. 3. quæſt. 4. non tamen vagum, Abb. in cap. de his, de ſponſal. Menoch. de arbitrar. Iudic. caſu 469. Nec libertus, vagum patronum ad præſtandum operas, l. quod niſi, §. experientia, ff. de operibus libert. Et hoc genus hominum ineptiarum, ac otioſorum, in quacunq; benè inſtructa Republica exprobatum eſt, Plato lib. 12. de legib. Petrus Greg. Syntagm. iuris lib. 39. cap. 6. Idcircò, quia magna eſt ſuſpicio, quòd delicta patrent, Rempublicamq; turbẽt, variis pęnis, ſecundum varietatem Regionum à Principibus puniuntur, vt de Regno Cathaloniæ refert Piguer. deciſionib. criminalib. deciſ. 3. Menochius de arbitrar. caſu 531. Azeuedo lib. 8. in recõpilatione tit. 11. l. 1. & in hoc Regno imponitur pœna triremium ex vi regię Pragmaticæ, de Ponte tract. de poteſtat. Proreg. tit. de regal. impoſitionib. in prin. nu. 56. Nec dicendum eſt, quod ſit nimis grauis pęna triremium tali otioſorum hominum generi inflicta, nam Regia Pragmatica deſumpta fuit à tex. in l. vnica, C. de mendicantib. validis lib. 10. in quo tex. validis mendicantibus imponitur pœna ſeruitutis. Et vagi dicuntur mendicantes validi, Azeuedo loc. citat. & latè Menoch. caſu 53. 2. Et ſicut mendicantes validi eiiciendi ſunt à Republica, Sotus in deliberatione pro defenſione paupertatis cap. 4. & Piguera loco cit. cap. 4. Et mendicantes validi fingentes ſe infirmos, puniuntur pęna falſi, Lapus allegat. 18. Gloſ. in cap. cum ex eo, §. qui autem de pęnis, & in cap. ex tuatum, in verbo beneficium, de priuilegiis. Idcircò lata eſt excommunicatio in hac Ciuitate cõtra quęſtores abſq; licentia, & puniũtur à Curia Archiepiſcopali ſi abſq; licentia inuenti ſint eleemoſynas petere, Genuenſ. cap. 59 num. 12. peccant enim validi mendicantes fingentes ſe infirmos peccato lethali cum onere reſtitutionis, Sot. loco citato, Nauar. cap. 17. num. 107. Molin. de iuſtit. & iur. diſputat. 210. Azor. lib. 4. part. 3. cap. 21. Leſſ. de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 18. Dub. 17. Conſtantius in dicta l. vnica, & Vagi, ſiue erronei in ciuilib. citantur per edictum affixum in loco vbi frequentiùs morari ſolent, Clarus dicto §. fin. quæſt. 31. Decian. tom. 1. de delictis lib. 4. cap. 13. de forenſi. In criminalibus verò condemnantur, & puniuntur vbi reperiuntur, de delicto vbiq; commiſſo, Gloſ. in l. 1. C. vbi de crimin. agi oportet, & Bart. in l. abſens, §. proinde, ff. de iudic. allegando dictam gloſam dixit, quòd multi ribaldi ſuſpenduntur in Ciuitatibus, & Caſtris vbi reperiuntur, quia forum non habent. Idem probant, Innocent. & Canoniſtæ in capitulo final. de eo, qui mittit. in poſſeſ-

sionem Couar. practicar. quæst. cap. 11. Gramatic. decis. 26. Ioseph. Ludouicus decis. 16. Menoch. dicto casu 531.

Procedit tamen regula, quando sub iurisdictione eiusdem Principis reperitur delinquens vagus, nam si in territorio alterius Principis non recognoscentis superiorem reperiretur, non posset puniri, Fulgos. cons. 149. Decian. loco tit. Farinac. de inquisitione, quæst. 6. num. 13. Et procedit etiam quando Iudex commissi criminis, vagum delinquentem non repetit, tunc enim puniri non possit in loco vbi reperitur, sed remittendus est ad iudicem cõmissi criminis, Couar. Decian. Farinac. & cæteri loc. citatis, delicta enim vbi claruerint, ibi punienda sunt cap. ecce 24. quæst. 3. cap. si quid 86. distinct. latè agit Ricc. resolut. 84. tom. 1.

Igitur dum vagus forum non habet, sed conuenitur vbi reperitur, idcircò poterit absolui ab Episcopo loci. Et sicut tenetur vagus obseruare leges, & consuetudines loci, vbi reperitur, nam alias diceretur exemptus ab omnibus legibus, quod est absurdum, Sotus in 4. distinct. 18 q. 4. artic. 2. vers. est hic autem, Sanch. lib. 3. de matrimon. disput. 18. num. 15. sic & absolui; Et licèt dubium sit pro receptione sacramentorum in die Paschatis, an teneatur ad matricem Ecclesiam accedere, sic etiam, & in sepultura; & Innoc. Anton. de Butrio, Cardin. & alij in cap. 1. de sepultur. dixerunt ad matricem Ecclesiam teneri accedere, idem Syl. in verbo sepoltura, q. 8. nu. 2. Rosella, verbo sepoltura 1. num. 10. Contrarium tamen tenent multi, quod possint in qualibet Parochia recipere sacramenta, & sepeliri, Ostiens. in summa tit. de sepultur. num. 3. Archidiaconus in dicto cap. de Sepultur. Angel. in verbo sepultura, num. 11. Armilla in eodem verbo num. 10. Sãch. lib. 3. de matrimon. disputat. 23. nu. 17. Henriq. lib. 6. de pęnitentia cap. 8. Imò etiam Regulares, quibus est interdictum sub pœna excommunicationis à Clement. 1. de priuileg. ministrare Sacramenta in die Paschatis absq; licentia Parochi, possunt vagis absq; vllo scrupulo ministrare; In casu tamen nostro indubitatum est posse absolui ab Episcopo. Dicitur enim aliquo modo subditus, vt notum est idcircò in dispositione Concilii includitur.

Secundò infertur, scholasticos, & Mercatores, licèt domicilium non contraxerint, posse absolui ab Episcopo à reseruatis occultis, iuxta communem DD. sententiam supra allegatã; Et licèt maxima sit inter Doctores dubitatio in Sacramento matrimonii, quis dicatur proprius Parochus, vt possit assistere, & communis sit traditio, quòd is dicitur proprius Parochus iuxta Decretum Tridentini sess. 24. cap. 1. de matrim. qui dicitur proprius Sacerdos, habens authoritatem ministrandi Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ in Paschatę, iuxta tex. in cap. omnes vtriusq; sexus de pænitentia, & remiss. tradunt Spino. de testamen. Glos. 15. num. 38. Ledesm. de matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. cõclus. 1. & 3. Sãch. de matri. lib. 3. disput. 23. num. 10. Et requiritur habitatio cum animo permanendi cap. 15. qui, vbi Glos. in cæteri Canonistæ, de Sepultur. in 6. In materia tamen absolutionis à reseruatis, quia quelibet subiecto sufficit, vt dictum est, & ex generali vsu, & consuetudine Ecclesiæ ex tacito consensu Episcoporũ introductum est, quod recipiens sacramenta iudicetur, vt incola illius loci vbi recipit. Et hoc non solum in ipsa receptione sacramentorum, sed etiam in absolutione ab excommunicatione in foro pęnitentiæ, quia sacramenta antecedit,

absq;

absque dubio possunt absolui, latè Rodriq. Sanch. Suar. locis. cit.

Tertiò Infertur, idem esse in peregrinis, & iter agentibus. Nam absque dubio possunt absolui, vt supra ex communi opinione dictum est, & certum est aliquo modo subdi Episcopo loci, per quem transeunt. Et licet textus in l. hæres absens, §. proinde, ff. de iudic. dicat, viatores non sortiri forum loci, per quem transeunt ibi. (Durissimum est, quotquot locis quis nauigans, aut iterfaciens delatus est, tot locis se defendere) Et qui transit per locum, aut breue tempore diuertit ad locum, nō dicitur moraliter in eo esse l. quæsitum, § fin. delegat. 3. Et quod breui tempore consumitur, nō dicitur fuisse, sic Salomon dicit se vnigenitum, quamuis fratrem habuerit, qui statim obiit, cap. nam, & ego, de verbor. signific. vbi Glos. in verbo, quasi, ait (non videtur, fuisse, qui non durauit) sicut non dicitur habitum regularem induisse, qui triduo tantum fuit habitu regulari indutus, cap. ad nostram de regularibus, vbi Glos. ait in Verbo, statim, non dicitur factum, quod non durat; Et Glossam illam sequuntur Speculat. in tit. de instrum. editione, §. compendiosè num. 16. Felin. in cap. in presentia num. 32. de probationib. Hæc omnia procedunt in odiosis, secus tamen in fauorabilibus, quæ in fauorem animarum iteragentium redundant, vt colligitur ex latè deductis per Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 18. Et licèt multi teneant peregrinos, aduenas, & iterfacientes teneri obseruare leges, & consuetudines locorum, per quos transeunt, Hostiens. in summa de obseruation. ieiunior. num. 5. Imol. Bonifac. & Præposit. in cap. quæ contra 8. distinct. Imo, quòd ab Episcopo loci possunt compelli ad obseruandas leges, & consuetudines locorum, per quos transeunt, Glos. in cap. consilium, vbi Abb. num. 6. de obseruatione ieiun. Couar. variar. resolution. lib. 4. c. 20. num. 8. & sicut Princeps secularis potest pœnam imponere ne transeuntes arma exportent, Bald. in l. prima de iurisdict. omnium iudic. Sic etiam ne aliquid extrahant à loco, vel ne viatores ibi commorentur, nisi tot diebus Bart. in l. 1. num. 21. C. de summa Trin. & fid. Cathol. & ibi Bald. num. 22. Abb. in cap. à nobis il primo num. 7. & 9. de senten. & excommun. Præposit. in dicto c. quæ contra col. 2. Auendan. de sequend. mandatis Reg. lib. 1. cap. 13. num. 10. Mexia in pragmatica taxæ panis conclusione 5. num. 80. & sequentib. Sic etiam & Episcopus mandare, quod transeuntes per loca, festa, ac ieiunia seruent. Quicquid tamen sit de veritate horum, in materia absolutionis, indubitatum est, posse absolui, ex dictis supra, quod ex tacito communi consensu Episcoporum, & generali Ecclesiæ consuetudine, recipiens sacramenta, iudicatur, vt incola illius loci vbi recipit, & dum exercetur non contentiosa, sed voluntaria iurisdictio nulla facienda est vis de domicilio petentis, sufficit enim, quòd voluntariè quis subijciatur l. 2. ff. de officio Proconsul. cap. nouit. vbi omnes canonistę, de officio legati, Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8.

Quæ sit Diœcesis in facultate supradicta. Cap. VII.

Expendenda sunt verba illa Concilij in Diœcesi sua, & secundum opinionem Henriq. de excommunic. c. 27. num. 3. non potest Episcopus absoluere à reseruatis, extrà propriam Diœcesim, idem probat Rodriqu. in summa tom. 2. cap. 69. num. 1. in fine. Probatur hæc opinio. Concessit facultatem Episcopis absoluendi quoscun-

cunque subditos in sua Diœcesi, & sic in certo loco, ergo extra illum nullo modo potest, l. 1. & l. is, qui certo loco ff de eo, qui cert. loc. Item, dictio illa, In, si adijciatur nomini significăti locum in accusatiuo, vel ablatiuo casu, significat intrinsieitatem, & exponitur pro intus, l. 3. §. primo, vbi Bald. ff. naut. Capon. & stabul. vbi, merces nō dicuntur in nauem receptæ, ad hoc, vt Nauta teneatur, nisi sint intra nauē collocatæ. Idem probatur in leg. 2. §. si quis cloacam, ff. ne quis in loc. pub. & in l. 2. in princ. & in §. locum, ff. de religios. funer. & in publico flumine dicitur esse factum, si in ipsa aqua factum sit, non si extra, vel in ripa fuerit factum, l. 1. §. in publico, ff. de flumin. Et ex eo quia, idem est dicere, in Diœcesi, quàm, intra Diœcesim, eiusdem quippe sunt naturæ dictio, In, & dictio intra, Bart. in l. Gallus, §. ille casus, ff. de liber. & posthum. Roman. consil. 376. Menoch. de arbitrar. q. 99. num. 7. & de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 126. Iaiè Cenedo singular. 17. Item, is dicitur esse in Ciuitate, qui est intra menia Ciuitatis. Sicut, qui non potest capi in domo, benè potest capi in limine domus. Quia licet limen sit de pertinentijs domus, is, qui est in limine, non dicitur esse in domo, Signotol. de Homodeis, cons. 6. incipiente Statuto Ciuitatis, citans tex. in l. cū ancillis, ff. de incest. nupt. Thusc. in verbo dictiones, in, &, de, conclus. 292. numer. 19. Quare verba illa (in diœcesi sua) à Concilio apposita, aliquid debent operari, cap. si Papa, de Priuileg. in 6. l. 3. de iur. iuran. Et non solum quodlibet verbum in lege appositum debet operari, sed etiam quælibet syllaba non debet esse sine effectu, Glos. in cap. solite, in verbo tanquam, de maiorit. & obedien. Staphileus de litter. grat. tit. de vi, & effectu gratiæ, §. 1. num. 6. Simon de Petris, de interpretat. vltimar. volunt. lib. 2. interpretat. 3. dub. 2. solut. 5. Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 26. num. 6. Dictio illa, sua, denotat possessionem, & dominium sicut alia nomina possessiua, meum, & tuum, l. 2. ff. de religios. fumpt. funer. Bald. cons. 351. volum. 2. Et importat præsens tempus, Bart. cons. 116. num. 7. lib. 1. Bellonus cons. 5. num. 16. Tusch. in verbo Nomina possessiua, conclus. 59. & in verbo, suus, sua, suum, concl. 925. Sensus igitur Concilii erit, quòd Episcopus existens in sua Diœcesi, possit quoscunque subditos absoluere à reseruatis occultis Summi Pontificis. Sicut in simili constat ex regula Cancellariæ 8. de mensibus, & alternat. ibi (in sua quisque Ciuitate, vel Diœcesi aperire) vbi Gonzal. Glos. 62. ex mente omnium concludit, non posse Episcopum aperire litteras Summi Pontificis circa alternatiuam beneficiorum, nisi existentē in Diœcesi, & ibi conficere instrumentum acceptationis, & declarationis, ergo ita etiam in casu nostro.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem, vt non tam strictè, sed in largissima significatione accipienda sint verba Concilii, v3. Primò, vt non sit necesse Episcopum, & absoluendum vtrumque esse in Diœcesi, vt optimè inquit Suar. de censur. disput. 41. sect. 2. num. 11. Nec secundò debere Episcopum esse in Diœcesi, & absoluendum extra, prout probabile dicit esse Sanch. dicto cap. 11. num. 16. ex eodem Suar. loco citat. & de pœnitent. disput. 30. sect. 2. Nec tertiò absoluendum debere esse in Diœcesi, & si Episcopus sit extra, prout putabat Ledes. apud Sanch. loco cit. Sed quartò modo posse Episcopum extra Diœcesim existentem quemcunque sibi subditū siue ratione domicilii, siue originis, siue quod reperiatur in Diœcesi ex causa itineris, vel peregrinationis absoluere, & sic verba illa (in diœcesi sua)

non

non sint referenda ad Episcopum, sed ad subditos, vt quoquo modo subdantur, vt supra, vel quia sunt sub Dioecesi, vel ex dioecesi, possint Episcopus illos absoluere; Fundatur hæc nostra opinio euidentissima ratione. Dictio illa, in, variè accipitur secundum subiectam materiam, Glos. in Clement. super in verbo in certa, de præbendis., in Clemen. causam vers. quod si forsan de elect. & in Clemen. auditor, de electione, tradunt omnes ciuilistæ in dicta l. Gallus, §. ille casus, latè Archidiac. in cap. si Papa 40. distinc. latissimè Roman. dicto consil. 476. idcircò arbitrio Iudicis interpretanda est, iuxta communem regulam, quòd, quæ varium sensum habent, arbitrio Iudicis interpretantur, Glos. in cap. cum nullus, in verbo remotis, de tempore ordinat. in 6. & in cap. felicis, in verbo vicinorum, de pænis in 6. & in authen. præterea C. vnde vir, & vxor. Et in puncto de dictione, in, quòd arbitriò Iudicis interpretetur, tradunt Menoch. de arbitrar. casu 495. Roman. Tuscus, & Cened. loc. citat. Subiecta igitur materia latam requirit interpretationem in fauorem animarum, vt à proprio Episcopo absoluantur, vt supra probatum, est; Ergo non terminatiuè ad existentes in Diœcesi.

Accedit etiam, nam verba sunt interpretanda in sensu, ne sequatur aliqua absurditas cap. cum inter decorem, de exceptionib. cap. dudum, ibi (quia forte absurdum) de præbendis in 6. l. scire oportet, vers. sed & si maximè, ff. de excusat. tutor. sed si Episcopus absoluere non posset nisi in Diœcesi, corrigerentur omnia iura, quæ de voluntaria iurisdictione loquuntur, potest enim Episcopus extra propriam Dioecesim exercere voluntariam iurisdictionem, & conferre beneficia, cap. post electionem, de concess. præben. cap. qua fronte, vbi Glos. in verbo terminos, de appellation. cap. nouit, de offic. legat. Gomes. in regula Cancell. de non iudicando, quæst. 3. in prin. Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8. Delegat etiam causas existens extra Dioecesim, dicto cap. nouit, & Glos. in dicto verbo terminos. Item Episcopus habens facultatem à Principe Creandi Doctores, vel milites potest extra Dioecesim, Gonsal. in dicta regula 8. glos. 62. num. 11. Idem esset si absoluendus deberet esse in dioecesi, & non posset in absentia absolui, nam absenti potest conferri beneficium, & illud potest acceptare cap. si tibi absenti, de præbend. l. absenti, ff. de donationib. Absens potest absolui ab excommunicatione, vt omnes supracitati fatentur, & infra in expositione verbi, in foro conscientiæ, latius patebit, ergo quomodolibet subditos ratione Dioecesis poterit absoluere Episcopus.

Item dictio illa. In, aliquando exponitur pro, sub, l. prima, §. si quis, ff. de vi publica, vbi verbum illud, in specie, exponitur per iurisconsultos, idest, sub specie, & Glos. in authen. de deposito in prin. in vers. in conditionib. exponit, sub conditionibus. Et in puncto de quo agimus in materia dioecesis, concessio beneficiorum existentium in Dioecesi Gratianopolitana, exponitur pro, sub dioecesi, Roman. dicto cons. 376. num. 1. Item aliquando exponitur pro, de, vt in cap. accedens, in uerbo, in aliquo beneficio, quod ibi exponitur, de aliquo beneficio, de concession. præbend. Item aliquando exponitur pro, ex, sic exponit Glos. in l. si patronum, §. primo, ff. ad Trebellian. & in l. 3. ff. de procurat. & in l. 1. & in l. 3. ff. de excusat. tutor. Et sic in casu nostro hic erit sensus quoscunque sibi subditos in dioecesi sua idest, quoscunque subditos sub dioecesi, ex dioecesi, & de Dioecesi. Et propterea extra dioecesim existens Episcopus, quomo-

quomodolibet sibi subditos ratione dioecesis absoluit.

Ad confirmationem in contrarium adductam recolenda sunt duo, quæ supra dicta sunt. Alterum est, quod Cōcilium tantùm Episcopis habentibus dioecesim, concessit facultatem absoluendi, quia animabus subditorum voluit prouidere, non autem Titularibus. Secundum est, quòd dictio illa, quoscunque, non solùm est vniuersalis, sed tantæ vniuersalitatis, quòd etiam dispositiones ad improprios casus extendat. Si Concilium sensum nostrum non reciperet, in eisdem verbis sequeretur correctio, & frustra particulam illam, quoscunque, apposuisset, propterea conuingendo verba illa, in dioecesi sua, cum verbis præcedentibus, quoscunque sibi subditos, euidenter concluditur, non esse necesse absoluentem, & absoluendum esse in dioecesi, sed sufficit, quod ratione dioecesis subdantur Episcopo, ad hoc vt possit voluntariam iurisdictionem, quæ in proprio territorio restricta non est, exerceri.

Nec obstat, quod de regula alternatiua dictum est. Nam, quia per concessionem alternatiuæ inuitatur Episcopus ad residendum, & hac potissima ratione conceditur à Summo Pontificè, Idcircò voluit, quòd in acceptatione litteræ incipiat residere, & cum cuiusque actus potissima pars sit principium, l. prima, ff. de origine iuris. Et quæ bono inchoantur principio, bono peraguntur exitu, cap. principatus prima quæst. 1. Et secundum Baldum in l. fin. C. de verb. signific. qui malè incipit, malè finit. Ideò in ipsa dioecesi recipiendæ sunt litteræ, ibique, conficiendū instrumentum receptionis, & declarationis, latè Gonzal. in dicta Glos. 62. Hæc autem omnia ad casum, de quo agimus non possunt applicari, ex diuersitate rationis in vtroque casu vigentis.

Vltimo addendum est Sacram Congregationem declarasse; Posse Episcopum absoluere ex vi supradicti decreti, Medicum, Prætorem, cæterosque officiales, qui deliquerunt extra dioecesim, atque Ministros suæ dioecesis, ac etiam alios extra suam Dioecesim existentes, refert Garzias de benefic. par. 11. cap. 10. num. 139.

Possit ne potestas ista absoluendi ab Episcopo, Vicario Committi. Cap. VIII.

Duplicem sensum recipere possunt ista Concilij verba. Per se ipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum. Nempè, vt Episcopus per se ipsum absoluat, vel specialiter occurrentem casum suo Vicario absoluendum demandet. Et secundum hunc sensum dicunt esse intelligendū Concilium Cordub. quæst. 8. Nauar. lib. primo consil. cons. primo de constitutionib. Henriq. de peniten. cap. 18. num. 2. & de irregularitate lib. 14. cap. 19. in fin. Primò fundatur opinio, quia Concilium requirit specialem deputatione. Ergo non sufficit generalis commissio; Quæ enim speciali nota digna sunt, in generali commissione non veniunt, sed Specialem requirunt delegationem, cap. finali, de officio Vicar. in 6. Secūdò dum Concilium dicit, quòd Episcopi per se ipsos absoluant, videtur electa industria personæ. Et dum permittit, quod per Vicarium specialiter deputandum absoluant, non videtur permissa commissio iurisdictionalis, sed nudum ministerium, iuxtà tradita per Felin. in cap. super quæstionib. num. 19. de officio delegat. & per Nauar. in summa cap. 27. num. 45.

Secundus sensus est. Quòd absolutio à reseruatis occultis Summo Pontifici, non competat Vicario, vt Vicarius est, sed

est, sed quòd possit Episcopus specialiter demandare Vicario, vt in omni casu occurrenti absoluat; Probatur Primò, iurisdictio cõpetens Episcopo ex vi Concilij, non dicitur delegata, sed ordinaria, iure tamen speciali concessa vt supra probatum est, ergo non requirit specialem commissionem in quolibet casu, sed potest pro omni futuro casu specialiter committi, Glos. in cap. fin. in verbo casibus, vbi Ioannes Andr. Anton. de Butr. Abb. Imola, & Felin. de offic. ordinar. Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 20. num. 12. Secundò Concilium in eodem cap. constituit differentiam inter absolutionem faciendam à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis; & absolutionem à crimine hæresis. In primo casu concedit facultatem Episcopis, vt per se ipsos, aut per Vicarium specialiter deputandum absoluant; In secundo verò casu tantùm Episcopi concedit, & non eorum Vicarijs; Et tamen secundum communem opinionem, quam infra allegabimus, potest Episcopus specialem casum in materia hæresis alicui Confessario demandare. Ergo, vt dispar sit dispositio inter vtrunque casum diuersimodè à Concilio statutum, poterit Episcopus absolutionem cuiuscunque futuri casus reseruati, suo Vicario specialiter demandare. Tertiò. Quando aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, quia incognitis fit concessio, non potest dici, quòd sit electa industria personæ. Iason in l. more maiorem num. 65. ff. de iurisdict. omnium iudicum. Gregor. Lopez partita 3. titul. 18. lege 47. in fin. Menoch. qui alios citat lib. primo de arbitrar. Iudic. quæst. 64. num. 17. Sanch. in puncto de quo agimus lib. 2. de matrimon. disputat. 40. in fin. si non est electa industria personæ, ergo poterit Vicario delegari sicuti eo ipso, quòd Vicarius est, quia idem tribunal habet cum Episcopo, & repræsentat eius personam, cap. 2. de consuetudine in 6. potest audire confessiones, vt post Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 15. de reform. tradunt Cuccus lib. 5. Instit. maiorũ tit. 4. alios allegat Guttier. lib 1. canon. qq. cap. 27. num. 24. Ricc. resolut. 284. Et dicitur Iudex Ordinarius in Dioecesi sicut Episcopus Glos. in cap. 2. in verbo, officialem, de offic. Vicar. in 6 & in cap. Romana, in verbo, generaliter, de appellationib. in 6. Felin. & Dec. in Rub. de officio delegati, Couar. practicar. quæst. 9. cap. 4. num. 8. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Et dicitur iurisdictionem ordinariam habere facto Episcopi, & ex iuris dispositione, taliter, vt perinde sit, ac si à lege fuisset constitutus, Couar. dicto cap. 20. num. 4. Ricc. in praxi variar. resolut. tom. 1. resolutione 99. Barbosa latè allegat. 54. num. 46. Idcircò potest ex causa, & ad modicum tempus alium Vicarium constituere, licet textus c. clericos, de officio Vicar. & Glos. in c. 1. in vers. ipsius, eodem tit. in 6. cõtrarium dicant, sed vera est opinio, posse ex causa, & ad modicum tempus, etiã quòd in commissione non ad sit facultas, & clausula substituẽdi, Puteus decis. 168. lib. 1. Pauinus qui testatur de communi, de potestate Capituli sede vacante q. 10. par. 2. n. 19. latè allegat Riccius dicto primo tom. resol. 113.

Idcircò concludendo dico, posse Episcopum demandare Vicario, vt in futurũ absoluat à quibuscunq; reseruatis; Sic etiã in casu particulari hæresis occurrente, poterit particulariter cõcedere facultatem; Vtrunque dictum probãt Nauar. cons. 15. de senten. excõmun. ad tertiam quæstionem Rodriq. in Summa, tomo primo cap. 131. num. 5. & in Bulla Cruciat. §. 9. nu. 391. Emanuel Sà, in verbo Episcopus, Zerola in praxi, in verbo Vicarius, in verbo absolutio, & in verbo heresis. Azor. tomo primo institut. moral. lib.

8. cap. 10. quæſt. 11. Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 23. Et licèt Suar. de cenſur. diſputat. 41. ſec. 2. num. 8. & Guttier. lib. 1. quæſt. canonic. c. 13. num. 29. dicant non poſſe Epiſcopos per ſingulas vices committere abſolutionem ab hæreſi, ex eo quia eligitur miniſterium, perſonale Epiſcoporum, verior tamen eſt ſupra firmata opinio, & apertè cōſtat non eſſe electum miniſterium perſonale Epiſcoporum, cùm non proprio nomini, ſed dignitati committatur, & non poteſt dici eſſe commiſſum nudum miniſterium Epiſcopis abſoluendi, ſed iuriſdictio, quæ, vt ſupra diximus, ordinaria eſt ad abſoluendum ab hæreſi, proptereà poteſt in caſu particulari delegare, iuxta tex. in cap. fin. in §. cæterum, de off. deleg.

Confirmatur idem. Nam aut Epiſcopus in abſolutione ab hæreſi iuxta Concilium, habet iuriſdictionem ordinariam coarctatam tamen ne poſſit generaliter delegare, prout eſt verè ſenſus Concilii, vt probatum eſt, & indubitatum eſt poſſe in caſu particulari vices ſuas committere. Aut dicitur delegatus Sedis Apoſtolicę in caſu hæreſis, & tanquam delegatus abſoluit, & certum eſt, delegatum Sedis Apoſtolicæ poſſe ſubdelegare, per tex. in dicto §. cæterum, in quo licèt ponatur regula negatiua, quòd non poſſit is, cui conceſſa fuit facultas excommunicandi, abſoluendi, & diſpenſandi eam alteri committere, ex eo quia non fuit conceſſa iuriſdictio, ſed certum miniſterium, excipitur tamen delegatus Sedis Apoſtolicæ. Et proptetea in Curia Archiepiſcopali Neapolitana fuit reſolutum per textum illum, quod poterat Archiepiſcopus, cui fuerat à Summo Pontifice delegata abſolutio cuiuſdam cenſuræ, alterum ſubdelegare. Refert Ricc. deciſ. 319. in 3. parte. Quando autem cenſeatur electa induſtria perſonæ, & quibus coniecturis cognoſcatur, taliter, vt non poſſit fieri ſub delegatio, congeſſit latè Riccius deciſione 88. in prima parte.

Confirmatur ſecundò ex verbis Cōcilii, vbi poſt facultatem conceſſam Epiſcopis abſoluendi à reſeruatis per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, ſequuntur hæc verba (Idem, & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ, eis tantùm, non eorum Vicariis ſit permiſſum) loquitur Concilium per dictionem, idem, &, &; Dictio, Idem, eſt repetitiua diſpoſitionis, & qualitatis præcedentis, l. à filio, §. teſtator, & ibi Bart. ff. de aliment. & cibar. legat. l. 1. in fine, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. Repetit enim illa dictio, idem, omnes qualitates præcedentes in ſequentes, & ponit eandem determinationem, Mandoſ. regula 32. quæſt. 28. num. 6. Cenedo ſingul. 97. Dictio, &, eſt copulatiua, l. vnica, §. his itaque, C. de caducis toll. Et repetit in 2. diſpoſitione qualitatem primæ, cui fuit adiecta, Gloſ. in l. ſi ſic, ff. quemadmodum ſeruit. amitt. latè Cenedo ſingul. 50. Si Concilium in abſolutione hæreſis repetit idē, quòd in prima diſpoſitione, & denegat Vic. facultatem abſoluendi, ſenſus erit, quòd nō poſſit Epiſcopus generalem Vicarium conſtituere pro omni caſu hęreſis occurrēte, ſicut poterat in cęteris caſibus Sedi Apoſt. reſeruatis. Nec facienda eſt vis in verbis illis (eis tantum) ex eo, quòd dictio, tātùm, ſit taxatiua, & excludat alias perſonas, & alios caſus præter expræſſos, Bart. in l. 1. vbi etiam Iaſ. ff. ſi quis ius dicent. non obtemperau. Felin. in cap. cōtingit, de fide inſtrum. nō tamen excludit perſonas extraneas, exemplum, promittens tantum de facto proprio, tenetur de facto ſui prędeceſſoris, cuius eſt hęres, quia eadem perſona cēſetur, Bat. in l. ſi ſeruus furt. ff. de condit. furt. Sic etiam de facto

ſui

sui hæredis, Paul. de Castr. in l. stipulatio ista, habere licere, ff. de verbor. obligat. Bald. in l. fin. C. de action. empti, latè Cenedo singul. 21. & sic non videtur denegasse Concilium, quin Episcopus in casu particulari possit vices suas demandare, & hæc est cõmunis opinio, & vsus Ecclesiæ.

Infertur autem ex supradictis ad dubiũ, an Vicarius specialiter deputatus pro absolutione reseruatorum Sedis Apostolicæ, possit casus particulares subdelegare. Pro vera dubii resolutione quærendum est de subtili quæstione, videlicèt. Quia supra diximus, quòd Vicarius ex iuris dispositione, & facto Episcopi habet ordinariam iurisdictionem. An idem sit in specialiter commissis ab Episcopo, quæ ad officium Vicariatus regulariter non pertinent. Et prima est opinio, quòd dicatur habere iurisdictionem ordinariam, & non delegatam, probat, Glos. in cap. 2. in Verbo, officialem de officio Vicar. in 6 Berous in Rubrica de offic. Iud. deleg. num. 2. & 26. vbi etiam Felin. num. 4 Franch. in dicto capitulo 2. num. 4. Marant. in praxi part. 4. distinct. 5. principali an iudicium sit ordinarium, num. 16. Tabien. in verbo delegata, quæst. 2. num. 2. Cuccus lib. 2. institut. tit. 8. num. 27. & 212. Probatur Ordinarii Iudices ij dicuntur, qui vel ab Apostolica Sede, vel à Rege iurisdictionem accipiunt, cap. à Iudicibus, ibi (ordinarii verò sunt, qui ab Apostolico, vt Ecclesiastici, vel ab Imperatore, vt Seculares legitimè potestatem accipiunt) 2. quæst. 6. Idem probat textus in l. & quia, ff. de iurisdict. omnium Iudicum, ergo Episcopus committendo Vicario absolutionem à reseruatis Sedi Apostolicæ, non constituit ipsum Ordinarium, vt aduertit Glos. in cap. 2. in verbo statutum, ne prælati vic. suas, &c. Secundò probatur si Episcopus habet iurisdictionem ordinariam ex vi Concilii, vt dictum est, ergo Vicarius, qui ab Episcopo iurisdictionem accipit, dicitur habere delegatam, cum illam non iure proprio, sed ex concessione obtineat, textus in l. prima, §. qui mandata, ibi (qui mandatam iurisdictionem suscepit, proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit iurisdictione vtitur) ff. de offic. eius Cui mand. est iurisdic. Probat etiam textus in l. solet ff. de iurisdic. omn. iudic. & ex hac ratione concludunt, Goffredus in summa, in tit. de offic. Vicarii num. 2. & Anastai. Germon. tract. de indultis Cardinalium, §. si tibi quoad vixeris, num. 85. Vicarium habere iurisdictionem delegatam in specialiter commissis.

Contrariam tamen sententiam, quòd etiam in specialiter cõmissis ab Episcopo, Vicarius dicatur habere iurisdictionem ordinariam cum hac tamẽ restrictione, & declaratione, vt puta, si post generalem commissionem Vicariatus, committat etiam absolutionem casuum reseruatorum Summo Pontifici &c. Vel si facta concessione facultatis absoluendi à casibus supra dictis, &c. adsit clausula generalis, vel fiat commissio Vicario tanquam Vicario, vel tanquam Officiali. Probant Lapus in dicto cap. 2. de officio Ordinar. in 6. ibidem Anchar. num. 2. & Geminian. num. 9. Et esse magis cõmunem opinionem, asserit Genuensis in dicto cap. 67. num. 25. Ratio est, quia licèt Episcopus non possit de per se constituere alium iudicem ordinarium, quia ordinaria iurisdictio à Principe descendit, vt dictũ est, ex quo Vicarii authoritas à iure descendit, eligente Episcopo aliquẽ in Vicarium ex iuris dispositione efficitur Iudex Ordinarius, latè post alios prosequitur, Barbosa allegat. 54 Et quando in commissione ordinariæ iurisdictionis fit concessio facultatis

absoluendi à reseruatis, quæ simpliciter, & de per se est delegata, trahitur à iurisdictione ordinaria, quæ ex vi concessionis Vicariatus impartitur, quia maius dignum, trahit ad se minus dignum, vnica concessio facit idem ius in vtroque connexorũ tex. in cap. translatos ibi, (quia simul, & ab eodẽ, & sub eadem sponsione vtraque data sunt, quod de vno dicitur necesse est, vt de altero intelligatur) de constitutionib. Sic etiam erit quando Vicario sub nomine dignitatis, vniuersitas causarum delegabilium committitur, nam tunc dicitur Iudex ordinarius, l. cum prætor, §. 2. ff. de iudiciis. Idem erit, si post concessionem supradictarum causarum adsit clausula generalis, per similes enim concessiones semper censetur iurisdictio ordinaria, & non delegata, Ioannes Andr. in additione Speculator. tit. de offic. Vicar. in princip. Versiculo dubitari videtur, si Episcopus officiali suo, &c. Berous consil. 22. num. 14. volum. primo, Sbrotius de offic. Vicar. lib. 2. cap. 55, num. 39. & Genuens. loco citato, & ex suprascriptis remanent resoluta argumenta primæ opinionis.

Supposita hac secunda opinione, quòd Vicarius habeat iurisdictionem ordinariam, certum est posse in casu particulari eam alteri delegare. Si verò dicemus iurisdictionẽ delegatam habere, iuxta opinionem Rotæ in nouis decis. 371. incipientem si Episcopus, quæ tenet indistinctè quòd in casibus requirentibus speciale mandatum, Vicarius habet iurisdictionem delegatam, nullo modo poterit delegare, quia hoc tantum delegato Principis conceditur cap. pastoralis de officio delegat. l. à Iudice, C. de iudic. & cap. fin. & §. cæterum de officio delegati. Quando occurrat casus tenebitur Vicarius pœnitentem audire, & pœnitentiam imponere, nihil iurisdictionis remittendo arbitrio Confessarii à quo pœnitẽs sacramentaliter erit absoluendus, quia iurisdictio non delegatur, sed tantum nudum ministerium absolutionis, iuxta textum in dicto cap. fin. §. cæterum, & tradita per Felin. in cap. super quæstionibus cap. 19. eod. tit. & per Nauar. cap. 27. num. 45. Et Vicarius absoluet eo modo, quo, & pœnitentiarii, qui cum habeãt iurisdictionem delegatam, pœnitentem audire debent, & tantùm ministerium nudum absolutionis, confessarijs ordinariis remittere, vt per supra citatos. Si autem ex vi commissionis dicemus. Vicarium habere iurisdictionem ordinariam, poterit in casu particulari alicui Confessario iurisdictionem delegare.

An, vt possit Episcopus absoluere, Sacramentalis Confessionis auditio requiratur. Cap. VIIII.

VErba Concilij (in foro conscientiæ) non requirunt Sacramentalem Confessionem, cùm possit Episcopus in casu Concilij extra Sacramentum absoluere, Nauar. cons. 11. de priuileg. & in summa cap. 27. num. 41. Suar. de censur. disput. 41. sec. 2. latè congerit Sanch. de matrimon. lib. 8. disput. 34. num. 29. Barbosa ad Concilium, in verbo, in foro consciẽtiæ. Triplex est forus, contentiosus, pœnitentialis, & quasi pœnitentialis, qui medius dicitur inter contentiosum, & pœnitentialem, Præposit. in cap. præterea il 2. num. 5. de sponsalib. Rodriq. de regul. tom. 1. quæst. 61. art. 10. Sanch. dicta disputat. 34. Forus conscientiæ propriè dicitur ille, qui medius est inter contentiosum, & pœnitentialẽ, nam, quæ in foro conscientiæ explicantur, ad forum contentiosum non iuuant, Couar. in cap.

alma mater, parte 1. §. 11. ſed tantùm corã Deo, Abſolutus enim in foro cõſcientiæ, Deo eſt reconcialiatus, & gaudet ſuffragijs Eccleſiæ, licet in foro exteriori debeat ſe habere pro excommunicato, & ad inſtar nulliter excommunicati, pendente diſcuſſione nullitatum, citra tamen ſcandalum, poterit celebrare, nec efficitur irregularis iuxta textum in cap. ſi quis celebrat, de clericis excommun. miniſtrand. Imò poterit Iudex ipſum tolerare, & habere pro abſoluto, Nauar. conſ. 47. de ſent. excommun. Dec. conſ. 137. vbi alios citat, & poſt Couar. in dicto §. 11. tradit Rodriqez tom. primo de regul. quæſt. 61. art. 8.

Et non ſolùm abſolutiones à reſeruatis poſſunt extra Sacramentum concedi, ſed etiam diſpenſationes, quæ a ſacra pœnitentiaria alicui confeſſario Sacræ Theologiæ Magiſtro, vel canonũ doctori ab Ordinario loci approbato, pro foro conſcientiæ committuntur; Nam ſi in ſpecie non fiat mentio, vt audita confeſſione diſpenſet, poterit extra actum confeſſionis diſpenſare. Ratio eſt, quia diſpenſatio conceditur pro foro conſcientiæ, quod differt à foro pœnitentiali; idcircò non debet reſtringi ad actum confeſsionis, Nauar. dicto cap. 11. Nec facit, quod commiſsio ſit facta confeſſario approbato ab Ordinario; nam non ex eo ſequitur; ergo in actu confeſsionis, quia qualitas illa requiritur à Sacra Pœnitentiaria in teſtimonium probitatis, qui enim ab Ordinario approbatus eſt ad audiendas confeſsiones, probatæ vitæ cenſetur. De doctrina enim, Sacra Pœnitentiaria reddit ſe cauram dum Canonum doctori, vel Sacræ Theologiæ Magiſtro committit. Et de bonitate, dùm approbatum ad confeſsiones ab Ordinario elegit, latè probat Sanch. dicta diſputat. 34. numer. 29. & idem erit in confeſſariis noſtræ Religionis, qui ex priuilegio Gregorii XIII. etiam quod Sacrorum canonum Doctores non ſint, nec in Sacra Theologia licentiati, ſi tamen à Patre generali fuerit eis indultum, poſſunt ſupradicta Breuia aperire, & proinde extra actum confeſsionis, delegatam iuriſdictionem à Sacra Pœnitentiaria conceſſam, exercere. Nec facit, quòd priuilegium Pauli III. quo quotidie vtimur, dicat, auditis confeſſionibus. Nam licèt in hoc ſint opiniones, an poſſint Noſtri ex vi ſupradicti priuilegii extra actum confeſſionis abſoluere, vt alibi dicemus, in materia tamen diſpenſationis à Sacra Pœnitentiaria commiſſæ pro foro conſcientiæ, extra actum confeſſionis poterunt, vt ex Nauar. & Sanch. dictum eſt.

De poteſtate Parochorum peccata non reſeruata abſoluẽdi. Quæſtio Septima.

PArochus in foro conſcientiæ, ab omnibus peccatis, & cenſuris à quocunque latis, tàm à iure, quàm ab homine, non tamen reſeruatis poteſt abſoluere. probat textus in cap. nuper, ibi (in ſecundo verò caſu à ſuo Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere; Quamuis enim, & tunc non Iudicis, ſed iuris ſententia excõmunicato communicans ſit ligatus. Quia tamen conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi) de ſentem excommunic. Et licèt hic textus loquatur in caſu particulari, quia ratio eſt generalis, ibi (quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi) Colligitur generalis regula, quòd poſſit Parochus abſoluere à quibuſcunque

cunque non reseruatis. Et est communis opinio Theologor. quam probant D.Thom.in 4.distinct.18. q.1. art. 5. Sot.in 4.distinct.22.q.3.art.2. Syl.in verbo absolutio 1.num.4. Angel.ver. absolutio num.2. Armil.eod.verbo n. 36. Nauar.in summa cap.27.num.39. latè Suar.de cens.disput.8.sect.4.licèt Canonistæ contrarium teneant, v3. Abb.& Felin.in cap. 2. & in dicto c. Nuper, de senten.excommunic. congerit Couar.in cap.alma mater, part. 1.§.12. Sayr.de censur.lib.2.cap.19. num.12. ea ratione, quia eius est absoluere, cuius est ligare, argumento textus in l.1.C.de cupressis,& ad absoluendum à censur. requiritur aliqua potestas fori contentiosi, quam certũ est Parochum non habere. Sed falluntur Canonistæ, & respondetur obiectioni, quòd Parochus non ex vi officii absoluit à non reseruatis, sed ex vi dicti cap.nuper, in quo ponitur regula quod non apposita reseruatione, non solum Episcopus, sed & Parochus absoluat, & sic est potestas delegata, quæ potest ad absoluendum concedi, licet non fuerit concessa ad ligandum optimè Suar.loc.cit.num.29. Et dum dicit tex.à proprio sacerdote, apertè facultatem cõcedit parocho, is enim dicitur proprius sacerdos, cap.omnis vtriusque sexus, de pœnit.& remiss. Parochus enim dicitur Ordinarius Henriq.de sacram.matrimon.cap.3.num. 5. Et licèt constituatur ab Episcopo, iurisdictionem tamen secundum aliquos dicitur habere ab Ecclesia, idcircò non potest ab Episcopo absque causa priuari, nec ipsius iurisdictio restringi, Henriq.de sacram.pœnitent.c. 5.numer.8. constat ex Triden.session. 23.de reformat. cap.15. vbi eo ipso, quo quis Parochiale beneficium adipiscitur, absque alia approbatione cẽsetur idoneus ad audiendas confessiones: Verius tamen est, Parochum ab Episcopo iurisdictionem accipere, vndè Triden. sess.23. cap.3. sub anathamate condemnauit, dicentes iurisdictionem presbyterorum non esse ab Episcopis.

Adde, quòd licet tota Diœcesis dicatur Parochia Episcopi, cap.licet 16.q.3. cap. 1. vbi Hostiens. cap. apostolicæ, vbi Abb.de donationib. Glos.in Clement.1.in verbo presbyteri, de priuilegiis, & Parochi dicantur adiutores Episcopi, cap.fin. de offic.Archidiac. Idcircò Episcopo celebranti in qualibet parochia debentur oblationes inter missarum solemnia à Populo oblatæ, non autem Parocho Hostien. in summa in tit. de Parochijs, §.in quibus vers.quid ergo, Fuscus de visitat. lib. primo, cap.24. num.11. Genuensis in praxi cap.57.num.8. Barbosa de offic.Episcop.alleg.82. num. 12. Tamen nõ potest negari, quin parochus, quia Pastor est ouium, vt dicit Henriq.loco cit.non habeat iurisdictionẽ spiritualem ordinariam in tota parochia, nec in ea aliquid faciendum est absque ipsius, aut Superioris licentia, cap.Episcopi 7.q.1. cap.nullus 9. qu. 2. Oldrad. cons. 83. & 212. Tusc. in verbo parochus, conclus. 95. Et Parochiarum diuisiones ob populi frequentiam, pro bono regimine animarum factæ fuerunt à Calisto 1. & à Dyonisio Summis Pontificibus, vt constat in cap. placuit 9. quæst. 2. & in cap.1.3.quæst. 1. Et tempore Vrbani II. fuit diuisio à Dyonisio facta, executioni demandata, & restricta Parochorum authoritas, vt vnus quisque suum subditum absolueret, suamque ouem agnosceret. cap. placuit, vbi Nauar.num. 29.& sequen. de pœnit. distint. 6. Henriq. dicto cap. 5. de Sacramen. pœniten. Trident. sess. 14. de reform. cap. 7. Et de diuisione Parochiarum facta à Dyonisio Papa, meminit textus in cap. Pastoralis in princ. de his, quæ fiunt à prælatis. Latè agit Polidor. Virgil. de inuen-

teribus

toribus rerum, lib. 4. cap. 4. Barbos. de Episcopat. deuis. lib. 1. cap. 3. num. 10. Quamuis etiam hodie in multis Episcopatibus parochiæ non sint distinctæ, sed Ecclesia Cathedralis omnibus ministret Sacramenta, & alibi non eligantur parochi, sed officiales, vel per annum, vel ad nutum Episcopi amouibiles, vt in Ciuitate Cordubæ Hyspalensi, & Granatensi esse dicit Henriq. loco citat. Et idem vis habent supradicti rectores, seu officiales ad absoluendum, vt supra, sicut, & ipsi parochi, vt Henriq. locis citat. latè Sanch. de matrim. lib. 3. disputat. 31. num. 23. sic etiam ad delegandum causas particulares, Sanch. locis cit. num. 13. vbi alios allegat.

Procedit supra firmata conclusio etiam in parocho non Sacerdote. Quia enim electus ad parochiale beneficium, tenetur infra annum à die acceptationis parochiæ promoueri ad Sacerdotium, alias ipso iure, elapso tempore absque vlla monitione amittitur beneficium, cap. licet canon. de elect. in 6. latè agit Garz. de benefic. parte 3. cap. 4. vel etiam ex causa Studij potest differri promotio ad Sacerdotium vsque ad Septennium, ex sui Episcopi dispensatione, cap. cùm ex eo, de electione. in 6. Attamen quia interim habet iurisdictionem, potest dare licentiam Parochianis suis confitendi sua peccata alii Sacerdoti, Sot in 4. distinct. 18. quest. 4. num. 3. approbato tamen ab Ordinario iuxta decretum Sacri Concilij sess. 14. cap. 15 Et hæc est vera, & magis communis opinio, licet aliqui dixerint eum posse prebere licentiam confitendi cuilibet Sacerdoti. Ratio est, quia approbatio ad confessiones audiendas, ad Episcopum spectat, ex supradicto Decreto Sacri Concilij, sic probat Barbos. de officio, & potestat. Episcop. allegat. 25. nu. 12. cum sequen. & Henriq. de matrim. cap. 3. num. 5. alios allegans dixit, quod Parochus ex quo est ordinarius, potest delegare suam iurisdictionem pro qualibet administratione Sacramenti etiam Regulari cuilibet Sacerdoti, in casibus tantùm particularibus, non tamen indefinite, quia esset constituere sibi Vicarium, quod non potest, cap. extirpandi, §. quia vero, de præbend. & cap. cum ex eo, de electíon. in 6. nisi tantum ad modicum tempus Abb. & Imola in dicto §. quia vero, quod spatio trium hæbdomadarum taxatur, ex textu in cap. si quis in clero, 3. q. 1. latè Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 3. Quoad vero ad confessiones audiendas tantum Confessario approbato. Et in casu, de quo agimus, & in materia absolutionis à censura ex vi dicti cap. nuper, quòd possit parochus non Sacerdos alteri committere, tenet Vgolin. de censur. tabul. 3. cap. 4. §. 2. num. 2. refert, & sequitur Sanch. de matrim. lib. 3. disputat. 20. num. 3. vers. & confirmatur; Idem est in Sacramento matrimonii, nam licet Cōcilium sess. 24. cap. 1. dicat, (qui aliter quàm præsente parocho, vel alio Sacerdote) & sic ex vi illius dictionis, alius, quæ est repetitiua similium, l. si fugitiui, ibi, (alia pęna) & Glos. fin. ibidem C. de seru. fugitiu. debet Parochus, vt legitimè matrimonio assistat esse Sacerdos, pro vt tenent Nauar. cons. primo de officio Ordinar. & cons. 10. de Clandes. desponsat. Salsedo in pract. cap. 73. vers. 14. Inconętrarium tamen est communis, & vera opinio, nam etiam non Sacerdos potest assistere, probat Glos. in clement. 1. in verb. presbyteri de priuileg. in quo textu statuitur non licere Regulari ministrare eucharistiam absque licentia presbyteri parochialis, exponit ibi glos. idem de parochiali non Sacerdote, Idem probant Cardinal. Abb. & Bonifac. Vital. in dicta clement. Non tamen poterit dare facul-

tatem

tatem non Sacerdoti assistendi, videlicet, Diacono, nam clara est decisio Concilij, ibi, vel alio Sacerdoti, & in toto illo capitulo Concilij, semper quòd fit mentio de parocho, semper additur, vel alio sacerdoti, latè vtrunque probat Sanch. in dicta disputat. 20. Nec Episcopus posset dispensare, vt non Sacerdos assistat, Nauar. conf. 30. de sponsal. Henriq. dicto cap. 3. de matrimon. num. 5. Nec sufficit licentia tacita parochi, vel Episcopi, vel ex ratihabitione, sed requiritur expressa, sic enim intelligitur Concilium in verbis illis (de ipsius Parochi, seu ordinarij licentia) Lapus allegat. 86. num. 3. vbi addentes. Tiraquell. de legib. connubiatib. Glos. 5. num. 5. Menoch. consi. 168. lib. 2. & de arbitrar. iudic. casu 453. vbi dicit sic declarasse Sacram Congregationem, quam refert, & latè probat Barbos. ad Concilium, in verbo, licentia.

Ampliatur prima cõclusio, vt Parochus non solum absoluat à censuris non reseruatis, sed etiam vt impeditum accedere ad Episcopum, possit absoluere à reseruatis Episcopo, Henriq. de sacramen. pænitén. cap. 9. num. 7. & cap. 10. num. 4. Ratio est, quia in casu legitimi impedimenti, censetur Episcopum vices suas commisisse parocho, pro salute animarum. Et sicut dispensat parochus in ieiunio, in esu carnium, & in festis, absente Episcopo Syl. verbo absolutio 3. in fine, & in verbo absolutio 4. Angel. in verbo confessor 1. §. 1. Henriq. dicto cap. 9. in fine, littera, E, alios allegat Sanch. de matrimon. lib. 8. disputat. 9. num. 27. sic & eo fortius, impeditum absoluit à censuris.

Non autem absoluit ab interdicto generali, vel locali. Prima ratio est, quia interdictum hominis non potest relaxari nisi ab eo, à quo latum est, vel ab ipsius superiore præuia satisfactione, cap. cum ab Ecclesiarum, de offic. ordin. cap. si Ciuitas, vbi Glos. Archidiac. & Franch. de senten. excommunic. in 6. sicut nominatim excõmunicatum, licèt non fuerit reseruata absolutio, non potest absoluere parochus ex vi dicti capituli nuper, quia nominatim excommunicatus, ab excommunicante absoluendus est, vel ab cuius Superiore, cap. quærenti, vbi Innoc. de offic. d. legat. in fine, cap. inferior, vbi Glos. 21. distinct. cap. verbum, de pœnitentia distinct. prima, cap. ad reprimendum, & cap. pastoralis, §. præterea de offic. ordinar. ita & interdictum non potest relaxari Sayr. de censur. lib. 5. cap. 15. nu. 19. vbi alios citat, Henriq. de excõmun. cap. si num. 3. imò in tantum debet excommunicatus nominatim absolui ab excommunicante, vt etiam pendente appellatione possit absolui, Abb. Præpos. & Imola in cap. quæstioni de appellationib. cap. cum cessante, cap. cum teneamur, de appellationib. cap. si a Iudice, eodem tit. in 6. Ratio quia per appellationem non omnino amittitur iurisdictio, ideò potest facere ea, quæ faciliorem reddunt appellationem pro vt est absolutio, Suar. de censur. disputat. 7. sec. 2. num. 33. Et etiam si mutasset domicilium, argumento cap. proposuisti, vbi Glos. in verbo citatus, de foro competent. Abb. in cap. graue nimis, num. 14. de præbendis, & licet domicilium sit fundamentum iurisdictionis, cap. fin. de constitutionib. in 6. l. fin. ff. de iurisdict. omn. Iudic. cap. nobis il primo, vbi Abb. de sentent. excommun. & in cap. 1. de foro compet. quia tamen ligatus censura mutauit domicilium, non infertur preiudicium excommunicanti, latè Sayr. de cens. lib. 2. cap. 20. sic etiam excommunicatus mortuus, à suo excommunicante absoluẽdus est, cap. à nobis il secondo §. vt autem, de sentent. excommunic. Idẽ in excommunicato à Iudice delega-

to, nam

to, nam ab ipsomet erit absoluendus, cap. prudentiam S. sesta, de offic. delegat. cap. pastoralis S. præterea de officio ordinar. Glos. in cap. cum inferior, in verbo ligare, de maioritate, & obedient. Non tamen post annum à die latę sententiæ, cap. quærenti de officio delegat; tunc enim expirat iurisdictio, & à Summo Pontifice erit absoluendus; Innoc; & Abb. in dicto cap. quærenti, Sayr. in dicto cap. 20. Suar. dicta sect. 2; sic etiam incendiarius nominatim excommunicatus ab Episcopo non poterit absolui nisi à Summo Pontifice; Hanc enim absolutionem ad terrorem contra iuris regulas Summus Pontifex sibi reseruauit, cap. tua nos, vbi Glos. & omnes Canonistæ, de censur. Sayr. loco citato, & melius lib. 3. cap. 29. num. 7; vbi alios citat.

Secunda est ratio, quia facultas absoluendi à censuris concessa Parocho ex vi Capituli nuper, est in ordine ad absolutionem à peccatis, Henriq. Sayr. & Suar. locis citat; sed interdictum non impedit Sacramentum pœnitentiæ, cap. alma mater, de sentent. excommunication. in 6. ergo nulla est facultas circa interdictum, Henriq. de excommun. cap. 51. num. 3. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 15. num. 22. Relaxato autem interdicto, ex eo quia cessat causa, quilibet absoluit à peccato, ob quod interdictum latum fuit, nisi tamen ex ratione materiæ adsit aliqua specialis reseruatio, vt puta quando interdictum latum fuit ex Episcopi deiectione, vel percussione, constat ex Nauar. cap. 27. num. 251. Et propterea in facto consului, quòd interdicto Capitulo Ciuitatis Castrimaris de Stabia ab Auditore Cameræ ob non solutionem decimarum, facta solutione, atque adeò satisfacta parte, quia cessabat interdictum, à peccato non solutionis decimarum, ob quod fuerat latum interdictum poterant Canonici, qui fuerunt in culpa non soluendi, à quocunque Confessario absolui; Si autem esset interdictũ personale puta contra non confitentes, & communicantes in Paschate, qui hoc interdictum violauerunt, à parocho absoluendi sunt, quia impedit receptionem Sacramentorum Suar. de censur. disputat. 38. sect. 2. num. 9. & comprehenditur in dispositione Capituli nuper.

Supradicta, quod Parochus absoluat à censuris Episcopalibus non reseruatis, hodie procedunt in quolibet confessario approbato; Ratio est; Primò quia eo ipso, quod Episcopus approbat Sacerdotem ad confessiones ex vi Concilii concedendo facultatem absoluendi, totum censetur commissum, quod specialiter sibi non reseruat, argumento cap. si Episcopus de pœnitent. & remiss. in 6. Secundò textus in cap. dicto cap. nuper ibi (à proprio Sacerdote) communiter exponitur pro parocho, ex eo quia de iure cõmuni tãtùm Parocho erat cõfitendum, cap. omnis vtriusque sexus, de pœnitentia, & remiss; cùm autem hodie ex vsu Ecclesiæ; cuilibet Confessario approbato possit quis confiteri, quilibet Confessarius approbatus dicetur proprius Sacerdos ad finem absoluendi à non reseruatis Episcopo, Sot. & Nauar. relati à Suar. de censur. disputat. 7. sect. 4. num. 8.

Accedit etiam, vt possit Parochus proprias oues extra territorium absoluere, probant supracitati, loquentes de Parocho, & in specie Sanch. de Matrimon. lib. 3. disput. 34. Cucc. de Sacramen. pœnit. num. 190. in summa tract. 7. cap. 15. num. 89. qui alios citat.

I. Qua

Qua facultate fruatur quoad abſolutionem peccatorum, Confeſſarius Regularis Priuilegiatus.

Quæſt. Octaua.

Comparantur Parochus, & Regularis Cap. Primum.

Confeſſarius regularis priuilegiatus poteſt abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poteſt abſol uere Parochus. Sic enim ſtatutum fuit in Concilio Viennenſi, prout refert Clemens V. in Clement. Dudum de ſepulturis, ibi, (per huiuſmodi autem conceſſionem nequaquam intendimus perſonis, ſeu fratribus ipſis ad id taliter deputatis. Poteſtatẽ in hoc impendere ampliorem, quàm in eo Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus eſt à iure conceſſa, niſi forſan eis Eccleſiarum Prælati vberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter ducerent faciendam) Gloſ. ibi, in verbo conceſſa, & omnes Canoniſtę ibidem colligunt regulam, Ab omnibus poſſe abſoluere Confeſſarium regularem priuilegiatum à quibus & parochi; Et in eodem Concilio Viennenſi ſtatutum fuit, ne Regulares excommunicatos à Canone, præter quàm in caſibus à iure expreſſis, vel a ſententiis per ſtatuta prouincialia, aut Synodalia abſoluant abſque priuilegio Sedis Apoſtolicæ, & contrarium facientes excommunicātur ipſo facto, cuius abſolutio Sedi Apoſtolicæ eſt reſeruata, quæ etiam Epiſcopis mandauit, quòd Regulares taliter excommunicatos vbique faciant denuntiare Clement. 1. de priuilegiis.

Sunt hæc notanda: nam licet Regularis exemptus non poſſit ab ordinario excommunicari, cap. cum olim in primo, §. nos verò, vbi Gloſ. in verbo, Dioeceſano, de priuileg; vbi Abb. & eſt communis opinio in cap. 2. de exceſſibus prælator Et exemptio regularium ſit talis, & tantę virtutis, vt perinde ſit, ac ſi eſſet in alieno territorio, vt ſicut Epiſcopus non poteſt contra exiſtentem in alieno territorio procedere, ita nec cõtra exemptum; exemptus enim dicitur extraneus, & alienus, Gloſ. in cap. 1. in verbo, nunquid, de priuileg. in 6; vbi Geminian. & conſ. 35. num. 6. Abb in cap. ſignificaſti; de foro competenti; Et in caſibus exemptionis valida ſit æquiparatio ſupra firmata, cap. cum Epiſcopus, de officio ordinar. in 6. cap. luminoſo, 18. q. 2. Iaſon. in l. fin. ff. de iuriſdict. omnium iudicum, Gomeſ. in cap 2. §. ſtatuto, num. 85. de conſtitutionib in 6 Idcircò quodcunque mandatum Epiſcopi ſub quacunque pœna non ligat Regulares exemptos, cùm liberi ſint tàm à lege dioeceſana, quàm à lege iuriſdictionis, cap. dilectus filius, vbi Gloſ. de offic. ordin. niſi in caſibus à iure expreſſis c. per tuas de ſentent. excommunicat. cap. ſanè, de exceſſib. prælator. Couar. in cap. alma mater, parte 1. §. 7. num. 5. Nauar. cap. 27. num. 3. & 4. quia priuilegium exemptionis regularium eſt notorium in iure, textus notabilis in cap. ex parte il primo, de priuilegiis; Ex quibus manifeſtè ſequitur, quòd excommunicatio lata ab Ordinario contra ipſos eſt notoriè nulla, tanquam à non Iudice lata, & in vtroque foro non ſeruanda, quod ſecus eſt quando excommunicatur exemptus per priuilegium non notorium, quia abſoluendus eſt ad cautelam, vt de priuilegio doceat, & interim in foro exteriori debet abſtinere, dicto cap. per tuas, Cordub. lib. 1. quęſt. 43. col. 3. caſu 3. pun. 3. Nauar. cap. 27. num. 277. Tamen ſi exemptus Regularis incidat in excommunicationem iuris, vel Sedis Apoſtolicę poterit

terit declarari ab ordinario,& publicè denunciare,vt in d.cta clemen. prima de priuilegiis,latè Nauar. in cap. cùm cótingat causa 6.14.& 15.de rescriptis. Couar. in dicto cap. alma mater, parte prima,§. 10.num.4.ideò accuratè agendum est de his, quę potest confessarius regularis.

Dico Primò quod potest absoluere ab excommunicatione minori, & licet dubium sit, an quilibet Sacerdos,qui absoluit à venialibus possit absoluere ab excommunicatione minori,de qua latè per Sayr.de censur.lib. 2.cap.23. num.octauo,quia absolutio ab excommunicatione minori requirit iurisdictionem,indubitatum est,quoad confessarios regulares,ex eo quia,delegatam habent iurisdictionem ad ministrandum Sacramentum pęnitentiæ, idcirco antiquissimus est ius Ecclesię, quod ab excommunicatione minori absoluant,aduertit Sayr.loc.cit num. 11 eoque magis id procedit in Confessariis Regularibus priuilegiatis,qui habent iura parochi,vt dictum est, & indubitatum est parochos absoluere ab excommunicatione minori, dicto capitulo nuper,§.in secundo.

Secundò Dico, posse absoluere ab omni censura non reseruata,siue à iure,siue ab homine ex vi capituli nuper, de senten. excom. Ratio est, quia Confessarius regularis potest ab omnibus absoluere, à quibus potest Parochus, vt supra fundatum est, & qui potest absoluere à censura lata à iure non reseruata, potest etiam absoluere à sententia lata ab homine,non reseruata, Imol. in cap. grauè,de præbend. Nauar. in cap.27.num.44. Couar.in cap. alma mater, parte prima,§.2. num.2. per totum, Sayr.lib. 2. cap.2.de censur.& validum est argumentum,quòd idem iudicandum sit in absolutione generalis excommunicationis latę à iure,quàm latæ ab homine, Nauar. consi.47. incipiente,An mendicantes religiosi,de senten.excommunic.Rodriq.de regul.quæst.61.artic.6.idcircò absoluere possunt excommunicatos ex causa non paritionis monitoriorum apostolorum de reuelãdo,Peregrin.in 2.par.compendii priuilegiorum,in verbo absolutio,quoad seculares,§.4. in scholio incipiente.Secũdò possũt absoluere,& latè probat Antoninus variarum resolutionum lib. primo, resolutione vltima,casu 37.

Nam possint absoluere à reseruatis, & reseruandis Sedi Apostolicam. Cap. 2.

Tertiò posse confessarios priuilegiatos absoluere ab omnibus peccatis Sedi Apostolicę reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis,censuris, & pœnis exceptis contentis in B. ll. Cœnæ, ex Priuilegio Pauli III. sub die 3. Iulij 1545. Societatis Iesu, referunt Henriq de indulg.lib.7.cap 28 §.2.littera, R. Rodriq. in summa verbo confessor, cap.55: Sanch.de matrimon.lib.8 disput 16. Peregr.in compend.tit.absolutio quoad seculares, §. primo, Rodriq.de reg. tit. 1. quæst.40.num.5.

Dico quartò,posse illos absoluere etiam à casibus in futurum reseruandis, quia facultas hæc cum sit beneficium Principis,latissimè est interprętanda,l. fin. ff.de constitutionib.Princip.Tuscus in verbo beneficium Principis, & propterea etiam casus in futurum reseruandos compræhendit, probat textus in cap.quia circa,de priuileg.vbi priuilegium exemptionis decimarum extenditur etiam ad futuras decimas,& glos. ibidem in verbo,sed futuri,allegat iura concordantia;sic etiam immunitas alicui concessa quoad bona compræhẽdit etiam bona in futurum quærenda, Bartol. consil. 59. numero. 4. volum. primo per textum in lege peculium ff. de peculio, multos allegat Ca

cheran. decil. Pedemontana 136. & poſt ipſum latiſſimè Anna conſ. 61. num. 15. Et procedit etiam quoad nouorum onerũ impoſitionem poſt priuilegium, latè Alex. conſ. 193. num. 6. lib. 2. Cacheran. & Anna loco citat. Item per reſeruationem nouorum caſuum poſt priuilegium Paulij III. non fit præiudicium priuilegiatis à Paulo III. abſoluendi, ex eo quia priuilegiũ Pauli III. trahitur ad futura; ſicut habens priuilegium creandi tabelliones, ſi poſtea fiat ſtatutum, quod tabelliones non creantur, niſi ex approbatis à communitate, per hoc ſtatutum non infertur præiudicium, quin priuilegiati non poſſint creare tabelliones, Dynus, & Bart. in l. ſi mihi, & tibi, §. primo ff. de legat. primo. Item quando per priuilegium tolluntur ſtatuta, vel conſuetudines, vel contenta in eis, extenditur etiam ad futuras conſuetudines, & ad futura ſtatuta, Cyn. in l. 2. in fin. C. quæ ſit longa conſuetudo, Io. de Imola in l. 3. de teſtamen. Propterea ſi aliqua lex noua emanaret, non tollit priuilegiũ per prius cõceſſum, Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verbo; non obſtantibus, in vltima colum. allegat textum in ſecunda conſtitutione Codicis §. ſi quæro, vbi etiam Baldus, Alexand. dicto cap. 293. num. 8. & 9. Itaque dum fuit indultum Regularibus, quod poſſint abſoluere ab omnibus reſeruatis Summo Pontifici, & conceſſio hæc eſt, vniuerſalis, & indefinita, & idcircò futuros caſus reſeruandos compræhendit, cap. cognouimus 12. q. 2. cap. ex parte de decimis, l. ſi ſeruitus ff. de ſeruitutib. Vrbanor. prædior. cũ clauſula, non obſtantibus quibucũque cõſtitutionibus apoſtolicis, per quam derogatum fuit ſtatuto Concilij Viennenſis, ne regulares à reſeruatis ſummo Pontifici abſoluant vt in clemen. prima de priuileg. ſequitur quod per nouas reſeruationes non derogetur priuilegio iam Regularibus conceſſo.

Quod etiam cõfirmatur ex regulâ, quod priuilegium in fauorem Religionis vel religioſorum, latè eſt interpræꝛtandum Oldrad. conſ. 300. Et licet priuilegiũ Principis in odioſis ſtrictè ſit interpretandum, cap. 1. & 2. de filijs preſbyterorum, hoc non procedit, quando nullum ſit præiudicium tertio, ſed tantum concedenti; In damnum enim concedentis latè priuilegium eſt interpræꝛtandum, cap. olim de verbor. ſignific. l. fin. ff. de conſtitut. princip. Gloſ. in dicto cap. quia circa, in verbo, ſed futuri, vbi Ioannes Andr. Hoſtienſ. & Abb. num. 4. & ita procedit textus in cap. cum cappella, eod. tit. de priuilegijs in 6. vbi exempio regiæ cappellæ non trahitur ad futuras Cappellas in damnum Ordinarij, optimè explicat Alexander conſ. 178. num. 22. volum. 2. Anna loco citato, ſed nulli infertur prçiudicium dum regulares in foro conſcientiæ abſoluunt à caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, imò in beneficium animarum maximè tendit priuilegium, idcircò latiſſimè interpræꝛtandum, vt quaſcunque futuras reſeruationes comprçhendat; niſi tamen declaratione ſpeciali fuerit à ſummo Pontifice aliter ſtatutum, & hanc noſtram opinionem latè probant Rodriq de regular. quæſt. 20. artic. 8. Henriq. dicto cap. 27. de indulg. §. 7. vbi tenet facultatem abſoluendi regularibus conceſſam, latè in fauorem animarum eſſe interpræꝛtandum; Et propterea per ſuſpenſionem, quæ in anno Inbilæl, vel per Bullam Cruciatæ ſolet fieri, abſoluendi à caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, non includitur facultas regularibus conceſſa refert Doctores Salmaticenſis, ita dixiſſe loco cit. Henriq. & fortè in Iubileci anni 1600. & 1625. ita fuiſſe declaratum reperire poſſemus.

Contra duplicem ſupra firmatam concluſionem, v3. Regulares mendicantes ex priuilegio Pauli III. poſſe

absoluere à reseruatis summo Pontifici,nec non ab in futurum reseruandis,nisi specialis derogatio priuilegiorum regularium ad sit; Insurgit Primò,Decretum Sacri Concilij Tridentini sess. 14.de sancto pænit. sacr. cap. 7. in quo statuitur reseruationes casuum, tam summo Pontifici, quam Episcopis,esse consonam diuinæ authoritati, & non tantum in externa politica, sed etiam coram Deo vim habere;Item nullam esse reseruationem in articulo mortis,atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pænitentes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere posse,extra quem articulum, sacerdotes cùm nihil possint in casibus reseruatis,id vnum pænitentibus persuadere nisi debere, vt ad superiores, & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant; si ex decreto Concilij,quod in anno 1563. absolutum fuit post priuilegium Pauli III.vniuersaliter,& indefinitè fuit sublata authoritas absoluendi à reseruatis, & dictio illa nihil est vniuersalis negatiua omnia excludens. Soccin.in l.qui vsum fructũ num. 8. ff.de verbor.obligat.per tex. in l.si is,qui ducenta §.vtrum ff.de rebus dub.& negat in totum actum, & potentiam,Gomes.instit.de action in prin.num 4. & 5. & inducit annullationem ipso iure,cùm sit canon latæ sententiæ l.fin. vers.nihil.agit, vbi Bald. & Aretin. ff. de liber.& post. hum.cap.prudentiam in principio, ibi, nihil egisse, de officio delegat. Corser.in singulari,in vers.nihil agit, Cenedo sing. 64.ergo nullo modo per supradictum priuilegium à reseruatis possunt absoluere, sic. n. declarauit Sacra Congregatio in eodem Concilio,explicando verba illa(cum nihil possint) refert Ludouicus Beia respons.cas. cõscien.parte 2.casu 21. in fine,versiculo,nunc tamen,& parte 3.casu 5. in fin.vers.hoc tamen,& Barbosa in remissione ad Concilium dicto cap.7.

Secundò si dicimus protuitione Regularium priuilegium Pauli III. fuisse cofirmatum per Gregorium XIII vivæ vocis oraculo in beneficium societatis Iesu, pro vt refert Sanch. dicta disputat. 16. & Barbosa loco citat.& propterea regulares ex vi cõmunicationis priuilegiorũ posse illo vti; incõtrariũ facit motus proprius Gregorii XV. in anno 1622.per quẽ omnia priuilegia viuæ vocis oraculo concessa,fuerũt derogata;si dicimus, priuilegium supradictum Pauli III. fuisse confirmatum per Clementem VIII.die 20.Decembris 1497.in cõstitut.incipiente, Ratio pastoralis officij, vel per Paulum V. die primo Decembris 1609. in constitut. incipiente, Inuenti nobis &c. in quibus fuerunt confirmata priuilegia patribus de Obseruantia; Aduertendum est in supradictis confirmationibus adesse clausulam, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersẽtur, refert Bononia de elect. cap. primo dub. 5. & sic adhuc viget dispositio Sacri Concilij.Tertiò.affertur Bulla Pij IIII. anni 1565. incipiens In Principis Apostolorum sede, per quam reuocantur omnia Priuilegia, immunitates, indulta,&c.quibusuis personis sub quauis forma concessa, quæ cõtra decreta Sacri Concilij faciunt, & expræssè Pontifex ex Apostolica authoritate mandauit omnia ad terminos Sacri Concilii reduci, quod ab omnibus voluit obseruari absq. vlla priuilegii exceptione; cum amplissimis clausulis derogatoriis.

Et in omnibus casibus post Paulum III. à sede Apostolica reseruatis declaratur,quod nullus absoluar,præter Summum Pontificem, & dictio illa, nullus, est vniuersalis negatiua omnes excludens, Abb. in cap.ad nostram, num. 5. de elect. Cenedo sing. 67.& adest

adest etiam clausula (non obstantibus quibuscunque in contrarium) vt videre est in Bulla Pij. 4. de simonia, in Bulla duelli Gregorji XIII. & Clementis Octau. & certum est de iure, priuilegia sola voluntate concedentis reuocari, cap. veniens, de præscription. & sicut ex mutatione temporum optimum est leges mutari, eo magis, & priuilegia, quæ priuatæ leges sunt. Alexand. cons. 216. volum. 2. Felin. in cap. quę; in Ecclesiarum, in quinta declaratione de cõstitutionib. latè Cucc. institutionibus maior. lib. primo tit. de priuilegiis, ergo nullatenus dici potest, posse confessarios regulares, ex vi priuilegii Pauli 3. posse absoluere ab in futurum reseruandis.

Pro resolutione Primò notandum est, quod Sacrum Concilium dicto cap. 7. in decreto reseruationis casuum, nihil contra Regulares specificè statuit, sed generaliter declarauit, nihil posse confessarios in casibus reseruatis, & pœnitentibus suadendum fore, vt ad superiores, & legitimos Iudices pro absolutionis beneficio accedant. Hæc dispositio generalis, regulares confessarios non compræhendit, nec etiam priuilegia tollit; probatur, nam quãdo Sacrum Concilium vult Regulares compræhendere in materia absolutionis, ipsos specialiter nominat, sic habetur sess. 23. cap. 15. de reformationibus. ibi (quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus nullum etiam regularem posse confessiones secularium, et iam sacerdotum audire &c.) dictio illa, etiam, est implicatiua, & ponit casum magis dubitabilem l. conuenticula C. de Episcop. & Cleric. l. etiam C. si tutor. vel curat. & extendit dispositionem ad ea, quæ nõ sunt dicta; Dec. cons. 696. num. 13. Syluan. cons. 64. num. 10. sciebant enim Patres consilii Regulares, multa obtinuisse priuilegia à Summis Pontificibus in materia cõfessionis. Idcircò specialiter mentionem fecerunt de regularibus, non cõtenti generali determinatione per verbum illud, Nullus optimè aduertit Rodriq. de Regularib. tit. primo q. 46. num. 13.

Secundò Conciliũ in dicto decreto reseruationis casuum, dixit, nihil posse sacerdotes extra articulum mortis in casibus reseruatis; hæc verba de sacerdotibus non priuilegiatis intelligenda sunt, cùm in dicto decreto Concilij, nulla adsit clausula derogatoria priuilegiorum, sed simpliciter statuit; Et quando concilium vult derogare priuilegiis, explicat, sic habetur sess. 23. cap. 8. de reform. ibi enim concilium duo statuit. Primum est, quòd ordinationes sacrorum Ordinum statutis iure temporibus in Cathredali Ecclesia publicè celebrentur Secundum est, quòd vnusquisq. à proprio Episcopo ordinetur, quòd si aliquis ab alio promoueri petat, etiam sub priuilegii prætextu non permittatur, & sic quando vult derogare priuilegiis, explicat, et ex doctissimorum hominum opinione conclusum fuit regulares habentes priuilegium ante Concilium posse extra tempora ordinari, nõ obstante decreto dicti Concilij, ea ratione, quia in prima parte dicti decreti nulla adest derogatio priuilegiorum, sic responderunt Doctores Salmaticenses, teste Rodriq. de regular. tom. primo artic. 8. quæst. 6. & larius tom 3. quęst. 24. & multis in locis id à multis religiosis in praxim deductum fuit, Nec potest dici, quod id fiat ex priuilegio Gregorii XIII die 22. Septembris anno 1582. concesso societati Iesu, & confirmato à Paulo V. quod possint extra tempora in tribus Dominicis, vel festiuis diebus ordinari, nam supradictum priuilegium non fauet cæteris Mendicantibus cùm adsit specialis clausula per hæc verba (præsentis autem gratiæ communicationem aliis mendicãtibus interdicimus omninò) de quo

de quo latè agit Fagund. in præcept. decalog. lib. 1. cap. 2. nu. 13 sic etiam conc. sess. 25. cap. vltimo de Regular. statuit, quòd non obstantibus quibuscunque priuilegijs, sub quibuscunq; formulis verborum conceptis, ac Mare, Magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, ac etiam iuratis, obseruentur, quæ in dictis decretis de regularibus statuta sunt; Si derogatur priuilegiis in specificè statutis circa Regulares, ergo quomodo poterit in generali dispositione de casuum reseruatione, in qua de Regularibus fit mētio, nec ipsorū priuilegio derogatur ipsis regularibus, tā Sedi Apostolicæ benemeritis fieri præiuditiū? nullo modo certè. Et confirmatur, nam priuilegia Regularium dicuntur propter merita concessa, Mandos. in regul. Cancellar. regul. 13. quęst. 8. num. 6 propterea in generali reuocatione non comprehenduntur. Mandos. regul. 11. quęst. 13 num. 6. Bursatus cons. 138. tom. 2. Rodriq. dicta quęst. 8. art. 6. ergo eo magis cum de priuilegiatis non loquatur Conc. ipsis non derogatur.

Tertio nota. Certum esse, quòd posterior lex vniuersalis tollit præcedentem l. non est nouum ff. de legib. l fin. ff. de constitutionib. Principum, non tamen tollit priuilegium cuicunque concessum, Glos. in cap quoniam 18. distinct. *Bart.* in extrauagan. ad reprimendum, in verbo, non obstantibus, per textum in secunda constitutione Codicis S. si quando, Alexand. cons. 293. volum 2. Canonistæ in capitulo veniens, de præscript. & in cap. nonnulli vbi Felin. de rescript Syl. in verbo lex, quęst. 26. vers. 3. tollitur, Azor. lib 5. Institutionib. moral. cap. 16. quęst. 7. Ratio est, quia licèt præsumatur Summum Pontificem habere omnia iura in scrinio pectoris, & propterea nouam legem condendo antiquis contrariam; ipsis derogare absque vlla declaratione, non tamen hoc procedit in priuilegiis, quæ sunt facta particularia; idcirco ipsis non derogatur per legem vniuersalem contrariā, nisi specificè derogetur, capitulo primo, vbi omnes Canonistę notant, de constitutionib. in 6. & est indubitatum apud omnes, vt latè agit Suar. de legib. lib. 8. cap. 39. n. 2. dum Sactum Concilium Tridentinum generaliter, & simpliciter statuit nihil posse presbyteros in casibus reseruatis, nihil addendo de priuileg. sequitur necessario, nullum inferri præiudicium confessarijs priuilegiatis à Sūmo Pontifice ante Concilium; Et si hæc dicta, in omni lege communi locum habent, vt priuilegiis non derogetur per contrariam legem vniuersalem, eo magis in Tridentino dicēdum est, in quo maxima habita fuit reuerentia authoritati Summi Pōtificis, prout ex capitulo vltimo dicti Concilii constat, & Pius IV. in *Bulla* super confirmatione Concilii Tridentini incipiente, Benedictus Deus testatur, idcirco non est dicendum voluisse priuilegiis derogare, nam etiam Summus Pontifex sibi ipsi iniuriam facit cùm decreta prędecessorum turbat, & priuilegia tollit, Roman. cons. 327. per tex in capitulo institutionis 25. quæst. 2; quia, vt inquit Diuus Gregorius, Iustitia, & rationis ordo suadet, vt qui à successoribus sua mandata seruari desiderāt, prędecessoris sui proculdubio voluntatē, & statuta custodiant, capitulo iustitiæ 25. quæst. 1. & eò magis in priuilegio concesso Regularibus, quod non solum latè est interpretandum, ex regula l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. funer. Sed quia est concessum communitati; non solùm est perpetuū, sed pro maiori firmitate æquiparatur legi scriptę, & habetur, ac si esset inclusum in corpore iuris, Diuus Thom. in opusc. contra impugnan. Religion. c. 4. Ias. in l fin. ff. de constitution. *Princip.* Henriq. in summa, tit. de indulg. cap. 22. num. 3. lit. M. Sanch. de matrim. lib. 8. disputatione prima, numero 13.

Ex

Ex istis facilè respondetur adductis contra firmatam conclusionem; Nam cùm Sacrum Concilium in reseruatione casuum non derogauerit priuilegiis, remanet illesum priuilegium Pauli III. quod cum sit generale in fauorem animarum, & in beneficium religiosorum, latam recipit interpretationem, vt etiam futuras reseruationes comprehendat, vt dictum est.

Quarto notādum est per Bullam Pii IV. in anno 1565. incipientem; In Principis Apostolorum sede. Fuisse derogatam in amplissima forma omnibus priuilegiis decretis Sacri Concilii Tridentini aduersantibus, & hoc est indubitatum, nam voluit Summus Pontifex, quod decreta Tridentini tanto tempore à sapientissimis viris elaborata pro bono vniuersali Matris Ecclesiæ, ab omnibus obseruarentur, & ex vi illius Bullæ, nulli priuilegio locus est, sed Decreta Tridentini, vt sonant ab omnibus sunt obseruanda, optimè aduertit Scortia in selectas Summorum Pontificum constitution. theoremate 209. Nec opinio Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 8 art. 6. dicentis, Bullam supradictam derogantem priuilegiis aduersantibus Decretis Concilii, intelligi, & locum habere in illis Decretis Concilii, in quibus fit derogatio priuilegiorum, non autem in quibus nulla fit priuilegiorum mentio, seu derogatio admittenda est; Nam est contra verba dictæ Bullę, ac mentem Sūmi Pontificis, ibi, cum itaque in eodem Concilio, quamplura salubria, & ad vniuersalem morum reformationem, valdè vtilia Decreta, atque statuta, maturò præsentium ipsorum examine præcedente sint edita, quibus multa, atque diuersa priuilegia, exemptiones immunitates, dispensationes, facultates, conseruatoria indulta, & vt vocant confessionalia, & Mare Magnum, & aliæ gratiæ &c. (Et paulo post) in plerisque contrariantur; Nos, quibus in primis cordi est, tam Sancta, & Ecclesiæ Dei saluberrima decreta, vt par est, effectus vbique consequi, & ab omnibus obedienter obseruari, priuilegiorum, exemptionum, facultatum &c. (& paulo post) Mare magnum, & aliç gratiæ in his omnibus, & singulis, in quibus illa statutis, & Decretis Concilii huiusmodi contrariantur, ipso iure reuocata, cassata, & annullata, ac ad ipsius Concilii terminos, atque limites reducta sint, & esse censeantur, nec quicquam aduersus ipsa decreta, & statuta, quominus vbique, & apud omnes obseruentur, in aliqua suffragari posse, sed ea perinde haberi, & reputari debere, ac si nūquam emanassent, authoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus, ac etiam statuimus, & ordinamus &c.

Supposita igitur Bulla Pii IV. indubitatum est *Priuilegium* Pauli III. per quod Regulares absoluunt à reseruatis Sedi Apostolicæ fuisse derogatū. Pro veritate tamen aduertendum est, multas fuisse Summorum Pontificum concessiones, per quas derogata Bulla Pii IV; ac cæteris Apostolicis constitutionibus in contrarium dictantibus, fuerunt antiqua priuilegia Mendicantibus concessa, nō solum ex certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis confirmata, sed etiā innouata, referunt Rodriq. Henriq; & Peregrin. locis citat, & inter cæteras adest confirmatio Pauli V. die 4. Maii 1612. & Gregorii XV. die 6. Ottobris 1621. ex quibus confirmationibus quatuor desumuntur; Primum quod generaliter fuerunt confirmata omnia priuilegia nostræ Religioni concessa, etiam per viam communicationis, cū clausula, quorum tenores, &c. Et ex vi illius clausulæ, certum est, nō solum omnia compræhendi, sed etiam quæ specificam requirunt denominationem, Butrius consl. 2. Tusc. in verbo clausula, Suar. de legibus lib. 8. c. 18. & vulgò dicitur, sub clausula, quorum

rum tenores, posse venire,& plaustrũ, & boues, Sarmiento Select. interpræ- tat. lib. 3. cap. 14.

Secundum, quod confirmatio Gregorii XV. fuit cum clausula, & certa scien- tia, motu proprio, & de plenitudine potestatis, & propterea non est con- firmatio in forma communi, sed in for ma speciali, iuxta Glos. in cap. 2. de confirmat. vtili, vel inutil. cap. quia diuersitatem, vbi omnes Canonistæ de concess. præbend. l. ex his verbis C. de donationib. inter vir. & vxor. & idcircò non solum omnia priuilegia per antiquos Sũmos Pontifices mor- tificata, vel extinta viuificantur, latè congerit Anton. Gabriel comm. con- clus. tit. de clausulis, conclusione pri- ma, sed nullos inferior Summo Pon- tifice potest cognoscere de validitate priuilegiorum, per tex. in cap. primo, & cap. dilecta, de confirmat. vtili. vel inutil. sicut est de priuilegio exem- ptiones ab Ordinario, quod tantum Summos Pontifex potest interpræta- ri, Hostiensis, & Abb. in cap. olim de accusationib. Claudius, in verbo pri- uilegium §. 1. & 4. Henriq. de indulg. cap. 25. num. 6. & 8.

Tertium, quòd non solùm antiqua priui- legia fuerunt confirmata, sed de nouo concessa cum clausula supplentes om nem viris, & facti defectum, quo fit, vt omnia censeantur renouata, etiam quæ contra ius sunt, & per prius nulla eran post glosam, & Canon. in dicto cap. quia diuersitatem, colligitur ex tex. in cap. 1. cap. veniens de transa- ctionin. latè Tusc. in verbo, confirma- tio ex certa scientia, vbi alios conge- rit. Dec. Imol. & Abb. in Rubr. de con fir. vtili, vel inutil. Suar. loco citato num. 12.

Quartum, quod in supradictis confirma- tionibus, seu nouis cõcessionibus Pau li V. & Gregorii XIII. adest clausula, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac decre- tis per quoscunque Romanos Ponti- fices quomodolibet editis &c. cũ qui- buscuis derogatoriarum derogatoriis, aliisq; efficacioribus, & in solitis clau- sulis, ac irritantibus, & aliis decretis in contrarium præmissorum quomodo- libet concessis, confirmatis, & innoua tis, quibus omnibus, & singulis etiam si de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, ac de ver- bo ad verbum mentio habenda foret, & sic apertè constat fuisse derogatum Bullæ Pii IV. & licèt Suar. loc. cit. c. 19. num. 5. dixerit, non esse verisimile per confirmationem confusam, & cõ- munem derogari speciali dispositioni Concilii generalis reuocantis in par- ticulari aliqua ex dictis priuilegiis. Nam data pro vera dicta opinione, non facit ad casum nostrum, nam in decreto Tridentini de reseruatione casuum, nulla fit mẽtio de priuilegiis, vt supra fundatam est, & Tridẽtinum loc. citat. de priuilegiatis non fuit lo- quutum, sed tantùm Bulla Pii IV. pro obseruantia Tridentini derogauit pri- uilegiis, cui per supradictas generales, & speciales derogatorias in confirma tionibus nostrorũ priuilegiorum exi- bentibus indubitanter fuit derogatũ, & sic remanet plenè satisfactum obie- ctioni Bullæ Pii IV. & illesum Priuile- gium Pauli III. pro absolutione reser- uatorum.

Quod verò ad allegata contrà secundam partem conclusionis, notandum est, quòd in Priuilegio Pauli III. non so- lùm adest clausula, ex motu proprio, & ex certa scientia, de quorum effica- cia legendi sunt Anton. Gabriel cõm. conclus. tit. de clausulis conclus. pri- ma, & Marth. in tractatu de clausulis clausula 70. motu propria, vbi alle- gando Rotam in tertia parte dicit, quòd supradicta clausula apposita in aliqua concessione, reddit con- cessionem fauorabilem, adest e- tiam clausula, non obstantibus & cæt. quo fit, vt per futuras re- seruationes non derogetur, nisi adsit

K clausula

clausula derogatoria derogatoriarũ, ex communi doctrina Canonistarum in cap. C. & in cap. cum ordine, de rescriptis, Suar. dicto cap. 39.

Imo, pro derogatione Regularibus concessorum, non sufficit generalis derogatio, ex multiplici ratione, Prima, quia priuilegia Regularium fuerunt concessa ob remunerationem, vt supra, ex Mandosio, & Rodriq. probatum fuit, idcirco requiritur specialis derogatio, colligitur ex glos. in dicta Clement. dudum, in verbo pacto, vbi etiam Cardinal. Nauar. cap. 27. num. 74. Azeuedo lege 14 tit. 3. lib. 1. Suar, dicto lib. 8. cap. 38. num. 3.

Secunda, quia, vt supra dictum est, priuilegia Regularibus concessa, sunt ad instar comprehensorum in lege communi; propterea specialis requiritur derogatio, glos. in authen. quia, in verbo illic, C. vbi de crim. ag. oport. glos. in l. hæres absens in verbo excusatur, ff. de iudic. gl in l. 3. C. de silentiarijs lib. 10. Felin. in c. 66. nulli de rescript.

Tertia, quia Regulares ex multis Summorum Pontificum dispositionibus priuilegium obtinent, vt nunquam censeatur derogatum ipsorum priuilegiis, sub quacunq; forma verborum, nisi in specie derogetur, cõgerit Henriq. de indulgen. cap. 24 & 5. & 27. Rodriq. de regul. tom. 1. q. 8. art. 6. & qu. 9. art. 6., & seq. Peregrin. in compend. in verbo priuilegium, ideò generalis derogatio cum clausulis, non obstantibus non afficit priuilegia regulariũ, Abb. in c. cum instantia, de cẽsibus, Felin. in dict. c. cum non nulli. Syl. & alii Summ. in verbo, priuilegium, Suar. locis citat.

Quarta, quia dum nouissimè per Paulum V. in anno 1612. & per Gre. 15. in anno 1621. nostræ Religioni non solum antiqua priuilegia, etiam quę per participationem habebat confirmata, sed etiam ex certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis, cũ clausulis derogatoriis amplissimis, & derogatoriarum derogatoriis, etiam in his, quæ specialem requirebant derogationem, sequitur, quod omnes reseruationes, cum quibusuis clausulis derogatorijs medio tempore factę, cessant in nostrum præiudicium, tanquam à nouissimis confirmationibus, seu concessionibus sublatæ; iuxta tradita per Suar. loco cit. & per Cucch. institut. maior. tit. de priuileg. num. 120.

Idcircò viget antiquum priuilegium Pauli III. absoluendi ab omnibus Sedi Apostolicæ reseruatis, quod ex iuris dispositione, & communi DD. opinione supra relata, etiam in futuris reseruationibus locum habebat, & ex supradictis remanet sufficienter responsum omnibus supra adductis contra duplicem conclusionem in tertia illatione firmatam verum consideranda est infrascripta declaratio S. Congregationis.

An possint absoluere à Casibus ordinario reseruatis.

Cap. 3.

RESpondeo Cõfessarios regulares priuilegiatos legitimè ab Ordinario approbato iuxta Clement. Dudum de Sepultur. licet de iure communi maxima sit difficultas, an possint ab Episcopo reseruatis in foro conscientiæ absoluere, & multi teneant posse, vt Gabriel in 4. distinct. 17. q. 2. a. 3. dub. 3. Angel. in verbo confessio 3 num. 28. Syl. in verbo Confessor. 2. q. 5 Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 40. art. 2. vbi alios allegat; Verior tamen est, non posse, apertè colligitur ex dicta Clement. Dudum, & ex Clement. prima, de priuilegiis, probant Glos. in dicta Clement. in verbo concessa, vbi Abb. Cardinal. Ioannes Monachus, Imola, & Ancharan. Sot. distinct. 18. q. 4. ar. 3. *Diuus* Antonin. 3 p. tit. 17. c. 1. Nauar. c. 27. n. 266. Suar. de pœnitentia, disputat. 30. sect. 2. num. 16. vbi sic

sic dicit declarasse Sacram Congregationem.

Extat declaratio Clementis VIII. die 26. Nouembris 1602. apud Quarantam, in verbo, casus reseruati fol. 147. per hæc verba; Idem, omnes casus, quos ordinarij locorum sibi reseruatunt, vel in posterum reseruabunt. Ac demũ Paulus V. die 7. Ianuarij 1617. ampliat dispositionem Clementis, vt procedat non solum in casibus, sed etiam in censuris, & optima ratione facta fuit ampliatio, nam cum respectu Episcoporum aliud sit reseruare peccatum, & aliud reseruare censurã, reseruatio casuum non comprehendit censuras, nec è contra Nauar. in cap. 27. num. 258 Decretum Pauli V. habetur ad vnguem apud Molses in summa tract. 7. cap. 18. num. 23. & sic indubitatum est, attenta dispositione iuris communis nihil posse regulares Confessarios in casibus, & censuris ab Episcopo reseruatis.

Hoc tamen limitandum est quando Ordinarii reseruarent sibi casus, vel censuras, non respectu omnium Confessariorum, tam habentium ordinariam potestatem, vt sunt Parochi, quam habẽtium delegatam, sed tantùm respespectu Mendicantium habentium delegatam, nam tunc inanis esset reseruatio, quia mendicantes Confessarii eandem habent authoritatem à Summo Pontifice, quàm Parochi, & hic est vetus sensus dictæ Clementinæ, & secundum hunc sensum intelligenda est opinio Gabr. Angel. & Syluestr. vt optimè aduertit Suar. dict. sect. 2. num. 16.

Ad tollendam autem omnem dubitationem apponam hìc declarationem Sacræ Congregat. Episcoporum, & Regularium circa hanc facultatem, de qua loquimur absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ, & Ordinario reseruatis.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporũ, & Regularium præposita cẽsuit, per confirmationes Priuilegiorũ, quas Regulares à Sede Apostolica post Sacrum Conc. Trid. obtinuerunt nequaquam reuixisse priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis Decretis sublata atque extincta si quæ habebant, absoluendi à casibus Ordinario loci reseruatis; Quemadmodum, nec indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vt potè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex subsequentibus Priuilegiorum confirmationibus; Ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim Priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis: Ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore: Ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, si quidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse iisdem Sacræ Congregationis Decretis hac de re editis iussu san. mem. Clemẽtis VIII.

Quam Sacræ Congregationis sententiam Sanctitas Sua ad se relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouembris 1618.
F. A. Card. S. Hunuf. loco ✝ sigilli
P. Fagnanus.

Num possint absoluere à casibus Bullæ Cœnæ, eos qui rationabili impedimento detenti, ad Summum Pontificem accedere non possunt. Cap. IV.

VEra est resolutio, id non posse. Ratio est, quia talis absolutio, iure quodam speciali pertinet ad Episcopos, vt cum reincidentia absoluant; & cessante impedimento, puta infirmitatis, post aliquod congruum tempus sic absoluti coram Sede Apostolica compareant, cap. eos, vbi omnes Canonistæ, de senten. excommunicat. in 6. cap. ea noscitur, & cap. quod de his, de senten. excommunic. Quare vera est conclusio, quòd is, qui habet facultatem absoluendi à reseruatis ab Episcopo, non potest absoluere à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, à quibus aliquando ex rationabili causa Ordinarii absoluunt, Rodriq. post alios, de regul. tom. 1. q. 61. art. 9. latè congerit Sanch. de matrimon. lib. 2. disput. 40. num. 3. & 9. Sicut nec etiam absoluere possunt à casibus à quibus Episcopi absoluunt vigore Concilii Tridentini, vt latius dictum est, cùm de Episcopi facultate ageremus. Et sic, in casu nostro, nullo iure possunt Regulares absoluere. Non principaliter ex vi priuilegii, quia excipiuntur casus comprehensi in Bulla cœnæ. Nec ex eo, quia absoluunt à reseruatis Episcopo, quia non sunt propriè casus Episcopales, sed Papales Episcopis iure speciali demandari, Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 28. n. 2. lit. S.

Num excommunicati nominatim, siue ab Ordinario, siue à Summo Pontifice, parte satisfacta possint à Confessarijs priuilegiatis in consciétiæ foro absolui. Cap. V.

VIdetur dicendum, quod non. Probatur primò. Nominanti excommunicatus, absoluẽdus est ab excommunicante cap. per tuas, & cap. sacro, de sentent. excommunicationis, cap. venerabilibus, de senten. excommun. in 6. Imò excõmunicatus à Plebano, non debet absolui ab Episcopo, licèt habeat ordinariã iurisdictionẽ in omnes suæ diœcesis, cap. de persona 11. q. 1. absque congrua satisfactione, & Plebani consensu, cap. cùm ab Ecclesiarũ, ibi, absque eiusdem plebani conscientia non relaxes, de officio ordinar. Ergo, eo magis in confessario regulari. Secundò nullum est priuilegiũ in specie, concedens regularibus potestatem absoluendi nominatim excommunicatos, sed priuilegia loquuntur tantum generaliter de absolutione ab excommunicatione, quæ non possunt locum habere in nominatim excommunicatis. vt tradit collector priuilegiorum mendicantium, tit. Absolutio, quòd Seculares à reseruatis 2. cap. ex priuilegio Monachorum Sancti Benedicti, num. 19. & Claudius in compendio priuilegiorum Societatis Iesu, in verbo absolutio. Quia esset in præiudicium tertii, & priuilegia semper intelliguntur absque præiudicio tertii, l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico. Et sicut potestas concessa Episcopis absoluendi in foro conscientiæ à reseruatis Sedi Apostolicæ ex cap. 6. Trident. sess. 14. de reformat. non procedit in nominatim excommunicato, sed tantum in occulto, vt in d. cap. 6. ergo ita etiam in Regulari confessario, ne videantur

ma-

maiorem authoritatem habuisse Regulares Confessarios Episcopis, quibus ex iure diuino commissa est cura ouium. Tertiò si nominatim excommunicati possent in foro conscientiæ absolui à Regularibus confessariis, duo sequerentur inconuenientia. Alterum est, quòd iurisdictio Ordinariorum, vel aliorum iudicum excommunicantium perturbaretur, quia absoluti in foro conscientiæ, non timerent amplius sententiam Iudicis, vt aduertit Nauar. cons. 11. de sentent. excommunicat. & Henriq. de excommunicat. cap. 27 & 28. num. 2. quia secluso scandalo possent diuinis interesse, ac etiam celebrare, Nauar. c. 26. num. 7. Secundum inconueniens esset, quòd facultas absoluendi, quæ necessario requirit iurisdictionem, vt supra probatum est, dependeret à priuata authoritate partis, ex cuius consensu absolutio danda esset, quod nullo modo fieri potest, cum ex partium consensu non possit renuntiari iis, quæ, vel pro publica vtilitate sunt statuta, vel sunt de substantia iudiciorum, cap. de causis, vbi Glos. in verbo consensu partium, de officio delegati. Et in terminis nostræ quæstionis tradit Suar. de censur. disp. 7. sect. 2. in fin. Ergo & hanc opinionem tenent supradicti Collector, & Claudius, & ipsam etiam probant Perez lib. 2. ordinamentorum tit. 1. l. 2. Polanchus in director. cap. 4. de absolutione circa finem, Rodriq. in Bulla Cruciatæ, §. 11. num. 55. limitat. 11. Henriq. dicto cap. 28. num. 2. dum supracitati Authores asseuerant, quod quando excommunicatus est in loco delicti, vbi adest Iudex, qui sententiam protulit, nullo pacto potest absolui.

Secunda est opinio dicentium posse absolui parte satisfacta; probat Auila de censur. parte 2. cap. 7. disput. 3. dubio 10. conclus. 1. allegat Ledesm. & Medin. in sum. lib. 1. cap. 12. Idem probat Couar. in cap. alma mater, par. 1. num. 11. art. 16. Rodriq. de regular. tom. 1. q. 61. art. 6. Cappuccinus in annotat. compend. Mendicant. in rit. absolutio quoad seculares 2. anno t. incipiente, resolutionis quædam notabiles. vers. quarta conclusio, & nouissimè S yr. qui testatur de communi opinione, lib. 2. de censur cap. 21. num. 29. Probatur hæc opinio. Primò, Summus Pontifex vult Christi fideles saluos fieri mediãtibus Regularibus, de quorum opere, fide, & fructu satis se confidere, inquit Paulus III. in supradicto priuilegio concesso Societati Iesu anno 1545. Idcircò generaliter concessit in pluribus priuilegiis congestis à Cappuccino loco citato quòd Regulares absoluant tàm à sententia Iuris, quàm hominis; ergo non solum à sẽtentia generali iuris, & hominis, sed etiam à speciali, cum priuilegiũ Principis pro Regularibus latè sit interpretandum, & eò magis cum de animarum salute agitur, Oldradus consil. 300. Secundò datur facultas confessariis Regularibus absoluendi à delicto contumaciæ, ob quam excommunicatio lata fuit; ergo & ab ipsamet excommunicatione, tanquam ab antecedenti necessario præordinato ad Sacramentum pœnitentiæ conficiendum absoluere possunt, ex regula l. 2. ff. de iurisdict. omn. Iudic. Tertiò, Nominatim excommunicati ob non solutionem decimarum, satisfactis decimis absoluuntur, Tridentinum cap. 12. sess. 25. de reformat. Item declaratus excommunicatus ob non solutionem pensionis, statim missis litteris cambii, potest absolui, vel ab Episcopo, vel ex vi Bullæ cruciatæ, Henriq. dicto cap. 28. num. 2. lit. S. qui dicit sic consuluisse Theologos, & Iurisperitos Hyspaniæ; ergo. Quartò, Affertur declaratio Pii V. in anno 1568. quam referunt Rodriq. dicto artic. 6. Guttier. qq. canon. lib. 1. cap. 2. Cappuccinus in d. cta 4. conclusione, per quam protestatur, in omni concessione simili, vel dissimili, tàm emanata,

quàm emananda, pro absolutione nominatim excommunicatorum intelligendam esse in foro conscientiæ, & parte satisfacta. Et licèt in intelligentia dictorum verborum Pij V. maxima fuerit altercatio inter Rodriq. & Guttier. locis citat. Contendebat enim Rodriq. quod etiam in foro exteriori prodesset absolutio, quod merito negabat Guttier. Quicquid tamen sit, negari non potest, per declarationem Pij V. fuisse sublatam difficultatem circa priuilegia hactenus concessa, & determinatum, quod in foro conscientiæ satisfacta parte, possint absolui nominatim excommunicati. Cappucc. loco citat. Vltimo affertur priuilegium Martini V. concessum Ordini Sancti Hyeronimi Hyspaniæ relatum à Peregrino in Cõpend. priuileg. nostrorum part. 2. tit. absolutio quoad seculares §. 4 per quod dicitur, nostros Confessarios, posse absoluere ab omnibus censuris, à quibus Episcopi suos diœcesanos absoluere possunt, sed certum est, Episcopos, à se excommunicatos absoluere posse satisfacta parte dicto Capitulo, cum ab Ecclesiarum, de offic. ordinar. Et huic priuilegio consonat priuilegium Pauli III. per quod conceditur facultas absoluendi à reseruatis Sedi Apostolicæ, ergo sequitur, nostros Confessarios absoluere posse nominatim excommunicatos, tàm à Sede Apostolica, quàm ab Ordinarijs in foro tamen conscientiæ. Ratio est, quia licèt facultas absoluendi simpliciter concessa, intelligatur respectu vtriusque fori, quando tamen conceditur in ordine ad Sacramentalem absolutionem, tantùm in foro interiori locum habet, Couar. dicto §. 11. num. 16. Nauar cap 27. num. 279. Guttier. dicto cap. 2. Suar. dicta sect. 5. num. 22. & 23.

Tertia est opinio dicentium, non posse absolui nominatim excommunicatos à Confessario Regulari, nisi absente Episcopo, vel iniuste renuente absoluere, vel si satis durè se ostenderit in absolutione. Sic Auila loco cit. in verbo 4 conclusio, & sentit Henriq. dicto num. 2. Fundatur hæc opinio in euitatione scandali, quod quidem certum esset, si præsente excommunicante absolueretur à Regulari nominanti excommunicatus.

Mea opinio est, quod, aut quærimus de potestate absoluendi, aut de modo. Primò casu, indubitanter teneo, posse priuilegiatos absoluere in foro conscientiæ, ex rationibus, & priuilegiis citatis pro secunda communi opinione. Secundò casu circa modum, quia nihil cum scandalo faciendum est, capitulo nihil de præscript. supradicta authoritate cum magna cautela, vti debent Confessarii Regulares, nec cũ omnibus passim excommunicatis, sed cum timoratæ tantùm conscientiæ hominibus, & rationabili ex causa, illosque monendo, ne vltro se manifestent, ac factis se ingerant, in clauium contemptum, & detrimentum contentiosæ iurisdictionis, prout considerauit Nauat. dicto cons. 11. & Henriq. dicto cap 2.

Sed quid si imprudens Confessarius, verè parte non satisfacta absoluerit, erit inualida absolutio, an solum peccauit Confessarius? Communis est resolutio, quod quando omissa satisfactione fit absolutio ab habente ordinariam iurisdictionem, tenet absolutio, licèt peccet absoluens, Syl. in verbo absolutio 3. num. 7. & in verbo excommunicatio 7. num. 65. Caietan. in verbo absolutio cap. 4. Nauar. cap 27. num. 37. Couar. dicto §. 11. num. 7. Ab habēte vero delegatam iurisdictionem, est nulla Syl. & Caiet. locis citat. Cordub. in sum. quæst. 18. punct. 1. dicto 2. Nauar. cons. 6. & 75. de senten excõmunic. Licèt Auil. loco cit. dub. 9. teneát, quòd respectu Regularium confessariorum, licet habeant delegatam iurisdictionem non sit nulla absolutio,

sed

sed non est recedendum à communi opinione.

Clausula autem, satisfacta parte, quomodo intelligenda sit, an scilicet verè requiratur realis satisfactio, an sufficiat promissio de satisfaciendo, vel cautio, vel iuramentũ. Et quid si adsit in potentia, vide apud Auil. loco cit. Suar. d. sect. 5. nu. 39. cum multis sequent. Nauar autem cap. 27. nu. 277. vers. 6. Confessarius d xit, quod quãdo agitur in foro conscientiæ sufficit propositum firmum satisfaciendi.

Non obstant allegata pro prima opinione. Nã primò verum est, excommunicatum non absolui, nisi ab excommunicante, sed per hoc non negatur, quin à Summo Pontifice, qui omnimodã in omnibus habet iurisdictionem absolui non possit, & successiuè à Regularibus, qui delegatam habent à Summo Pontifice iurisdictionem, ex vi priuilegiorum, vt supra probatum est.

Ad alia obiecta respondetur per absolutionem in foro conscientiæ, satisfacta parte, nullum inferri præiudicium Iudici fori contentiosi. Nam poterit excommunicatus puniri, vel denuò accusari, & contra ipsum procedi, nulla habita ratione absolutionis in foro conscientiæ, ex Glos. in c. de his, de accusat. vbi communiter omnes Canonistæ, & in proprijs terminis Couar. in dicto S. 11. num. 16. Gutier. in d. cap. 2. num 13. Henriq. & Auila loc. cit. Et procedit hoc etiam peracta pœnitẽtia, vt per vltra supra citatos Ananias ibidẽ, Hostien. Anton. de Butrio, & Imol. in cap tuæ, de procurator. Et etiam si fuisset pœnitentia publica, Abb. & Felin. idem Abb. in dicto cap. tuæ, per tex. in cap. fœlicis, S. per hoc, de pœnis in 6. Latè Couar. variar. resol, lib. 2. cap. 10. num. 3. Et sicut absolutus à culpa in foro pœnitentiali, potest puniri à Iudice fori contentiosi, quia nihil habet commune forum conscientiæ, cum foro contentioso, & differunt sicut cœlum à terra, cap. quia plerumque de immunitat. Ecclesiar. Gomes. in regula de non iudicando, iuxta formam supplicationis, quæst. 14. ità & in absolutione à censura, Guttier. loc. cit Benè tamen verum est, quòd respectu fori conscientiæ in tantum suffragatur absolutio, vt non teneatur iterum confiteri, prout hæretici putabant, inter quos fuit Ioannes Polyacus, qui dixit, absolutos à Regularibus, iterum debere absolui à proprio Sacerdote, quem damnarunt Ioannes XXII. Calistus II. confirmando Bullas Eugenii IV. & Nicolai V. ac etiam Sixtus IV. Habetur in compẽdio priuileg. fratr. in titul. absolutio, quoad sæculares 2. cap circa absolutionis materiam, Peregrin. in compẽdio nostro parte prima, verb. absolutiõ quoad sæculares, S. 11. Et in absolutione censurarum, etiam reseruatarum, licèt vna possit tolli absque alia, cap. cum pro causa, de senten. excommunic. Glos. in cap. officij, eod. tit. & in cap. ex parte, de officio ordinar. Si tamen confitẽdo aliquis, petat absolutionem ab vna, aliarũ oblitus, & generaliter absoluatur per verba ista, si tenens aliquo vinculo excõmunicationis, &c. non tenetur iterũm cõ. patere pro absolutione à censuris. Sicut confitens priuilegiato habenti facultatem absoluendi à reseruatis, oblitus peccati reseruati, tollitur eius reseruatio, & poterit à quocumque confessario absolui à culpa, Nauar. qui alios allegat cap. 26. num. 13. Est communis opinio, quam probat Couar. in dicto cap. alma mater, par. 1. S. 11. num. 12. latè Suarez de cens. disput. 7. sect. 5. nu. 16. vsque ad nu. 21. Potest etiam suffragari absolutio in foro conscientiæ, nam poterit taliter absolutus ab amico Iudice tolerari, & haberi pro absoluto, Nauar. cons. 47. art. 7. de sententia excommunic. latè Henriq. de indulgent. cap. 13. num. 2.

&

& de excommunicat. cap. 27. nu. 20. Et dum toleratur ab excommunicante, absque scrupulo non erit euitādus: sicut, nominatim excommunicatus antequam denuntietur, secundum magis communem opinionem, & verio. rem intellectum extrauagant. Martini V. ad euitanda scandala, sic post Nauar. cap. 27 num. 52. & in cap. 1. §. Labotet num. 23. de pœnitentia distinctione 6. Couar. Vgol. & Guttier. tradit Suar. de censur. disput. 9. sect. 2. num. 9. Et si celebrauerit, potest Iudex ipsum non habere pro irregulari, quia verè in foro conscientiæ irregularis non est. Nauar. dicto cap. 27. nu. 43. Rodriq. tom. 1. q. 61. art. 10.

Nec obstat, quòd ex Tridentino diceba. tur, Episcopis fuisse tantum permissū absoluere occultos, Nam non potest allegari ratio in his, quæ pendent à voluntate Principis Concilium concessit facultatem Episcopis absoluendi tantum ab occultis, Regularibus vero indefinitè absque distinctione Summi Pontifices concesserunt, ergo nec nos distinguere debemus cap. inter corporalia, de transactionib. cap. consuluistis 2. q. 5. cap. solite, vbi Glos. in verbo, non distinguas, allegat iura concordantia de maioritate, & obedien.

Quosnam, & quando, ac vbi taliter Priuilegiati possint absoluere. Cap. VI.

Dico primò, posse Confessarios, Regulares extra locū vbi fuerunt approbati, absoluere sudditos Episcopi approbātis, Ratio est, quia cū habeant iura parochorum, vt dictum est, & parochi ex ordinaria iurisdictione possunt extra propriam parochiam suos parochianos absoluere, est communis opinio Pauli Cardinal. Anchar. & aliorum, quos allegat Imol. in Clement. dudum num. 32. de sepult. Ergo ita etiam Regulares; Confirmatur etiam, quia licèt Regulares ex authoritate delegata absoluant, quia tamen absq; strepitu, & figura. Iudicii exercetur ea facultas, & ad voluntariam iurisdictionem pertineat, non coarctatur territorio, sed vbique potest in subditos Episcopi approbantis exerceri, Ripa de remed. pestis, §. sed quia visu videmus. Victor. in sum. de confess. nu. 151. Syl. in verbo Confessor Cucc. institut. maior. tit. de Sacram. pœnit. num. 190. Henriq. de Sacram. pœniten. lib. 6. c. 7. num. 1. Sanch. de matr. lib. 3. disputat. 34. Nec tex. in dicta Clement. dudum obstat, dum dicit, vt possint audire intra diœcesim, quia secus est, vt nō possint audire extra diœcesim illos, qui alteriussūt diœcesis, ex eo, quòd Confessarius ex Mendicantibus approbatus in vno loco, non censetur approbatus respectu omnium locorum totius Orbis, sed tantùm respectu diœcesis Episcopi approbantis, vt constat ex dicta Clement. & aduertunt omnes, & ad omnem difficultatem tollendam Sixtus IV. fratribus minoribus concessit per hæc verba (quòd fratres minores debitè præsentanti, vel gratiosè à Prælatis recepti, possint extra diœcesim suam subditos illorum audire, cùm hoc possint Curari de iure) Rodriq. de regular. to. 1. quest. 60. art. 5. Peregr. in compen. part. 1. tit. absolutio quoad sæculares §. 8.

Dico secundo. Posse etiam audire confessiones vndequaque venientium, & ipsos absoluere; Ratio est, quia ex vsu Ecclesiæ sublatum est præceptum cōfitendi proprio Parocho, iuxta textum in cap. omnis vtriusque sexus, de poenitentia, & remission. & dum iura Parochorum habent, vt dictum est, ex Clement. dudum de Sepultur. sicut Parochus audire potest confessiones Christifidelium alterius parochiæ, ita,

ita, & Regulares, qui delegatam habent iurisdictionem; Et licèt hoc certum sit de iure, ad maiorem tamen securitatem Nicolaus IV. & Sixtus IV. & Leo X. concesserunt Fratribus Minoribus de obseruantia, quod etiam Vrbanus IV. Carmelitis,& nouissimè Paulus III. Societati Iesu, quod etiã nostræ Religioni potest dici concessum ex priuilegio Pauli IV. & Gregorij XIII. dum omnia concessa, & concedenda Societati Iesu nostræ Religioni concesserunt. Priuilegia supradicta Mendicantibus concessa habentur apud Rodriq. de Regular. tom. 1. quæst. 60. art. 6.

Aduertendum tamen est, quod ex hac generali facultate absoluendi quoscunque venientes; non sequitur posse absoluere regulares eiusdem, vel alterius Ordinis, Glos. Abb. & Cardinal. in d. cta Clement. dudum. Ratio est, quia per generalem facultatẽ non derogatur particularibus statutis, quę verisimiliter ignorantur, Innoc. in cap. ex parte, de foro compet. cap. 1. de constit. in 6. & in Religionibus, in quibus viget regularis obseruãtia, adsunt statuta, ne quis extra Religionem confiteatur; Quod etiam declarauit Clemens IV. inhibendo omnibus, & singulis Confessarijs, ne confessiones Fratruum Minorum inuitis eorũ Prę latis audiant. Idem fuit declaratum quoad Carmelitas, & Prædicatores, Congerit Rodriq. loco cit. q. 62. art. 4. & est dispositio cõformis iuri communi, Nam sicut ex Tridentino sess. 23. cap. 15. de reformat nullus potest Christifideles absoluere, etiam Sacerdotes, nisi fuerit ab Ordinario approbatus, sic nullus absoluet Regulares, nisi ex approbatione, seu licentia Prę lati regularis, Nec approbatio Ordinarii requiritur, sed simplex Sacerdos ex licentia Prę lati Regularis, Quia Cõcilium in dicto cap. 15. licèt requirat approbationem Ordinarii ad audiendas confessiones, etiam Sacerdotum, non procedit in confessionibus Regularium, cùm nihil innouauerit quoad Regulares, Nauar in Manual. cap. 4. Rodriq. dicta quęst. 62. art 4. Adeo vera est hæc regula, vt Gregorius XIII. declarauerit non esse mentem Sedis Apostolicæ in Iubileis, vel in Bulla Cruciatæ, vel in aliis confessionalibus, seu Apostolicis indultis, in quibus datur facultas omnibus Christifidelibus eligendi Confessarium ex approbatis ab Ordinario, quod Regulares Societatis Iesu possint aliis confessariis confiteri prętérquàm approbatis ab Ordinario, ex stenribus tamen in ead. domo, seu Collegio: Habetur in compend dictæ Societatis tit. absolutio, alias absolutio nulla esset, vt ibidem habetur. Idem concessit Innoc. 8 Iulius II & Clemens VII. Fratribus Minoribus, Heremitis Diui Augustini, Cistercienfibus, Congregationi Montis Oliueti, & Congregationi Sãcti Georgii de Alga, congerit Rodriq. loc. cit. nisi aliter in Iubileis statuatur.

Dico tertio, Quòd non solum Regulares confessarii possunt audire confessiones vndequaque venientium, sed etiã absoluere à reseruatis in diœcesi pœnitentium, Est communis opinio probat, Nauar. in cap. 77. nu. 261. vers decimo dico, Caiet in summa, in verbo absolutio 1. Suar. de poenit. disp. 30. sect. 1. num. 4. Rodriq dicto art. 6. Ratio est, quia licèt de iure, ratione delicti quis sortiatur forum l. 1. C. vbi de. crim. ag. pot. & forum delicti sit poẽtius cæteris foris, Couar. pract. 99. c. 11. in foro tamen conscienrię iudicatur quis, vt incola illius loci, vbi recipit Sacramenta, vt per supra citatos, & tex. in dicta l. prima; Procedit tamen in foro fori, non autem in foro poli, Glos. in capitulo placuit il primo 16. quæst. 1. Abb. in capitulo si quis contra numero 50. de foro compet.

Sed an Regulares, qui ex vi priuilegiorum

rum absoluere possunt à censuris, id valeant extra Sacramentum pœnitentiæ dubia est quęstio; Et prima est opinio dicentium, non posse, nisi audita confessione, sic probant Cordub. in sum. quæst. 152. Lopez in 2. part. instruct. cap. 9. col. 9. Vega in 2. tom. Summæ cap. 129. casu 34. Rodriq. in Bulla cruciatæ §. 9. num. 113. regula 9. & alij. Fundatur ex verbis priuilegij Pauli III. v3. (conceditur facultas quorumcunque, vndecunque ad vos venientium confessiones audiendi, & confessionibus diligenter auditis, ab omnibus peccatis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententijs, censuris, & pœnis, exceptis contentis in Bulla Cęne absoluendi, necnon, & vota commutandi) Hæc facultas non solum pro bono animarum, & ad internam bonam animi dispositionem, quæ propriè in Sacramẽto pœnitentiæ acquiritur, concessa fuit, sed præcisè confessionem requirit, dum dicit, auditis cõfessionibus Et ablatiuus absolutus importat conditionem l. à testatore ff. de condition. & demonstration. l. euictis agris ff. de vsur. Bart. in l. 1. ff. de condition. & demonstration. Et taliter ablatiuus absolutus importat conditionem, quod formaliter, & in forma specifica adimpleri debet, Alex. cons. 78. in fine lib. 3. Rimina d. iunior, cons. 37. vbi alios allegat, Et hoc procedit, siuè ablatiuus absolutus proferatur ab homine, siuè à iure Rayner de Forliuio cons. 69. num. 18. inter consilia Signoroli, Et verba illa (confessionibus auditis) resoluuntur in, si, vel postquam, v3. si confessiones audierint, vel postquã cõfessiones audierint, prout in simili resoluit Corneus cons. 156. num 2. lib. 4. & cons. 160. num. 7. eod. lib refert, & probat Tusch. in verb. ablatiui absoluti conclusione 32. Secundo absoluere a cẽsuris extra actum confessionis, ad Episcopos pertinet, Nauar. in cap. consideret §. cautus, num. 10. de pœnitent. distinct. 5. si Regulares extra Sacramentũ absoluerent à reseruatis Summo Pontifici, æquale, imò maiorem haberent Episcopis, authoritatem, quod certè dicendum non est. Tertio dato, & non concesso, quod priuilegium esset dubium, interpretandum est, prout magis consonat menti concedentis, & saluti animarum, sed mens Pauli III fuit, vt confessarij facilius, & cõmodius in animarum salutem Sacramentum pœnitentiæ ministrare possent, vt ex verbis dicti priuilegij constat, ergo nisi auditis confessionibus, non possunt absoluere à censuris.

Secunda opinio est dicentiũ posse, Hanc opinionem probant Victoria, Pegna, Medina, Tabiena, Armilla, Pedrazza, & alij, quos refert, & sequitur Henriq. de indulg. cap. 13 § 2. litt. Q & c 30. eod. tit. § 6. Rodriq. de Regular. tomo 1. quæst 61. art 7 Sanch. de matrim. lib 8 disp. 15. num. 21 & disp. 16. nu. 11 & disp. 34 num 30. Probatur hæc opinio ineuitabili ratione, Absolutio à censuris pro foro conscientiæ, non requirit præcisè Sacramentum pœnitentiæ ex natura ipsius absolutionis, neque ex conditione apposita in priuilegio, ergo extra actum confessionis poterit concedi; Probatur, Absolutio censurarum non requirit ordinem Sacerdotalem, cap. Canonica, vbi Glos. in verbo presbyter, vbi omnes Canonistæ notant, de senten. excomm. cap. transmissa de elect. quia pertinet ad iurisdictionem, vt per supra citatos, & probat D. Th. in 4. dist. 18. q 2. ar. 2.

Et quando quis absoluitur à censura, nõ absoluitur à culpa, seu peccato ob quod in cẽsuram incidit, sed à vinculo illo, quo ratione sentẽtiæ, siuè iuris, siuè hominis ligabatur, latè Couar. in cap alma mater in prima relectione §. 11. num. 10. Nec ex causa priuilegij; Nam licèt ablatiuus absolutus resoluatur in conditionem, vt dictum est, & in dicto priuilegio conceditur

tur facultas absoluendi à peccatis, & etiã à conseruatis Sedi Apostolicę cõfessionibus auditis, & sic conditio illa indefinitè posita refertur, tàm ad absolutionem peccatorum, quàm ad ablolutionem censurarum, ex regula, quòd clausula posita in dispositione, siuè in principio, siue in fine refertur ad omnia contenta in dispositione cap. 2. re quiris de appellationib. Bart. in l. fin. ff. de liberat. legat. per tex. in l. 3. §. filius inter medios ff. de liber. & post hum. l. fin. ff. de reb. dubijs; Et eo magis, quando omnia contenta sub vnica dispositione regerentur, Socc. Iunior cõl. 26. n. 3. lib. 3. Menoc. de pręsũpt. lib 4 præsũpt. 181. n. 2. & 3. Tamen, quãdo diuersa est ratio inter enumerata, cõditio simpliciter apposita nõ refertur æqualiter ad omnia, sed secundum subiectam materiam, Socc. Iunior cons. 1. n. 28. lib. 1. & consil. 158. num. 49. lib. 4. & cons. 68. n. 17. lib. 3. Gozzadin. cons. 2. n. 3. sic etiam quando maior est ratio in vno, quàm in alio, clausula simpliciter posita non refertur æqualiter ad vtrumque, Rubeus cons. 49. nu. 4. Menoch loc. cit. nu. 17. & 18. sed dum censurarum absolutio, ex sui natura non requirit Sacramentum, etiam quando fit tantum in foro cõscientiæ, vt alias diximus sequitur, quòd conditio illa (auditis confessionibus) refertur ad absolutionem peccatorum, & non censurarum. Confirmatur idem, nam regula, quod clausula refertur ad omnia contenta, non procedit quãdo sequeretur restrictio in aliqua fauorabili dispositione Iason in l. talis scriptura, n. 40. vers. 6 limita, ff. delegat. 1. Alexand cons. 48. n. 14. lib. 1. Gozzadin. cons. 88. n. 113. Menoch. loc. cit. num. 18. Sed si verba illa (confessionibus auditis) refererentur etiam ad absolutionem censurarum, facultas Regularibus concessa, quę fauorabilis est, restringeretur, & contra naturam absolutionis censurarum, quæ Sacramentum non requirit, vt dictum est. Ergo.

Pro resolutione dico quarto, quod vtraque opinio probabilis est, ego tamen nunquam vsus fuit facultate absoluendi extra actum confessionis.

Dico quinto, quòd licèt habens facultatem absoluendi à casibus, ac censuris reseruatis, non possit dispensare in irregularitate, Geminian. In cap. miror. 50. distinct Sot. de iustit. & iur. lib. 5. quęst. 1. art. 4 sic etiam decidit Pius secundus in extrauag. cum ex Sacrorum, Confessarii tamen priuilegiati, qui possunt absoluere à censuris, vt supra dictum est, possunt dispensare in irregularitate contracta ex violatione censurarum Martinus V Ordini Sancti Hieronymi Hyspaniæ; Habetur in compendio dicti Ordinis tit. absolutio, quoad omnes §. 3. Peregrin. in 2. parte compend. tit. absolutio quoad sęculares §. 4. vers. ac etiam.

Circa quòd est notandum, quod irregularitas ex violatione censuræ Ecclesiasticæ extra terminos cap. si celebrat, de Clerico excommunicato ministr. de iure communi non erat dispensabilis ab Episcopo, sed ad Summum Pontificem spectabat Innocentius in cap. 1. de sent. excom. in 6. & in cap. 1. de senten. & re iudic. in 6. Abb. in cap. cum illorum, de senten. excommunic. Hodie vero ex cap. liceat sess. 14. Sacri Concilii Tridentini, potest ab Episcopo dispensari, Nau. cap. 27. num. 194. Sayr. qui alios allegat, de censur. lib. 7. cap 9 Intelligitur autem supradicta regula quando violata est censura, à qua poterat Episcopus absoluere, secus tamen de aliis censuris; Ratio est, quia interdicta absolutione à censura, interdicta etiam censetur dispensatio ab irregularitate ex censuræ violatione, quia maior est dispensatio, quàm absolutio, dicto cap. cum illorum, vbi Glos. & Abb. Et, vt optimè inquit Abb. loco citat. facultas dispensandi regulatur à facultate absoluendi, licèt non è contra, quia multoties

toties conceditur, facultas absoluendi, & negatur potestas dispensandi, late Suar. de censur. disput. 43. sect. 1. in fine, & sic in casu nostro, priuilegium supradictum Martini V dispensandi in irregularitate ex violatione censuræ, intelligitur de violatione illarum censurarum à quibus possunt Regulares absoluere; & propterea si derogaretur priuilegio absoluendi à censuris, consequenter amitteretur facultas dispensandi in violatione ipsarum; Sicut hodie Episcopi non possunt dispensare in violatione censurarum Bullæ Cenę Domini, ex eo, quia ab ipsis censuris non possunt absoluere.

An talis Confessarius priuilegiatus possit, remittere pœnitentem cuius audiuit Confessionem pro absolutione à reseruatis.

Cap. VII.

VLtimo, pro complemento huius materiæ quærendum, an Confessarius Regularis priuilegiatus, audita confessione, possit remittere pœnitentem pro absolutione à reseruatis, nolens, vti facultatibus, siuè Religionis, seu sibi à Summo Pontifice concessis; Prima est opinio dicentium, non posse, ex eo, quia grauaretur pœnitens bis confitendo peccatum, nisi ex propria voluntate ad id se obliget, prout constat ex statutis aliquarum Religionum, latè agit Rodriq. post Nauar Medin. Henriq. & alios de regular. tom. 1. quæst. 62. art. 2. & 3. Cófirmatur etiam, Nam Episcopus, cui committuntur dispensationes à Sede Apostolica, siuè sint gratiosæ de quibus extra iudicialiter, & Summariè informare se debet iuxta Decretum Tridentini, sess. 22. cap. 5. de reformat. siuè non gratiosæ, in quibus nisi ex causa cognita dispensare non potest, iuxta Decretum eiusdem Concilij sess. 14 cap. 7. de reformat. semper probata narratiua, gratis tenetur dispensare, prout latè probat Sanch. de matrim. lib. 3. disputat. 8. ergo ita etiam in confessario Regulario audita confessione tenetur absoluere, sic probat Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 28. num. 2. Accedit etiam, quòd Episcopo recusante absque iusta causa absoluere, vel dispensare, potest adiri Archiepiscopus per viam appellationis, Glos. in cap. 1. de confessis, in 6. in c. super his, in verbo arbitrium, de accusation, & in l. si qua pœna, in verbo de pœna in fine ff. de verbor. Significat, vbi Barr. num. 8. Franch. in cap. 2. de iurament. Calumniæ in 6. latè Sanch. de matrim. lib. 3 disput 10. n. 12. Ergo idem in confessario.

Secunda sententia est dicentium, posse remittere ad ordinarium, nec teneri pœnitentem absoluere à reseruatis, sic probat Ang. in supplem. Minorum patt. 2. fol. 97. Rodriq. de regul. tom. 1. quæst. 61. art. 15. Probatur: Potestas absoluendi à reseruatis, dependet à priuilegio Regularibus concesso, sed quilibet potest proprio priuilegio renuntiare, vt notum est. Ergo.

Ego censeo, quòd audita confessione nullo pacto possit Regularis confessarius denegare pœnitenti disposito absolutionem. Probatur potestas absoluendi est per modum iudicii, Trident. sess. 14. cap. 1. & Canon. 9. latè Suar. de pœnitentia disput. 6. sect. 1. num. 10. vbi ex multis probat, confessarium esse verè Iudicem, sed Iudex Ecclesiasticus debet dignos admittere, & indignos repellere, sic in propria materia definit Ioannes 22. in extrauagan. ita quorundam, de verborum signif. ergo nullo pacto, aut ratione

tione pœnitenti disposito potest denegari absolutio à reseruatis, nam alias peccaret contra iustitiam confessarius, post alios latè Molfes. in summam tract 7. cap. 14.

Secundò, probatur ex Tridentino, arguendo à contrario sensu cap. 7. sess. 14. de reformat. vbi agens de casibus reseruatis sic loquitur (vt nulla sit reseruatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet poenitentes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt extra quem articulum, Sacerdotes cùm nihil possint in casibus reseruatis, id vnum poenitentibus persuadere nitantur, vt ad superiores &c.) Concilium apertè definit; idcircò debere Sacerdotes persuadere poenitentibus, vt accedant ad superiores pro absolutione in casibus reseruatis, ex quo præter articulum mortis nihil ipsi possunt in casibus reseruatis, sic enim probant verba illa (cùm nihil possint) dictio illa, cùm, posita loco aduerbii, denotat principaliter tempus, secundario conditionem: l. qui promisit, vbi Doctores notant ff. de condit. indeb. l. quodcumq; §. fin. ff. de verb. obligat. Gratus cons. 103. num. 7. vol. 2. Cenedo Sing. qq. Ergo quando possunt illos absoluere, nullo pacto debent remittere eos ad Ordinarios.

Tertiò, si habente iurisdictionem in reseruatis eadem est ratio absoluendi a reseruatis, quæ, & à non reseruatis, probatur ex eo, quia in articulo mortis, in quo cessat reseruatio, vt dictum est quilibet Confessarius absoluit etiā data copia Confessarii habentis facultatem in reseruatis, Suar. de poenit. disputat. 30. sect. 3. num. 5. Ergo sicut in cæteris peccatis audita confessione non potest à quolibet confessario denegari absolutio poenitenti disposito, ita, & in reseruatis à Confessario priuilegiato.

Quartò, Prælatus iusta causa existente, tenetur dispensare, alias peccat, Glos. in cap. domino Sancto, in verbo, necesse, vbi etiam Turrecremat. 50. dist. n. Rosell. in verb. dispēsatio, num 4. Syl. eod. verbo, quæst. 1. in fine. Et licèt maxima sit difficultas, quando dispensatio sit gratia, prout loquitur textus in cap. licèt Canon. de elect in 6. & cap. postulasti de cler. excommunic. ministran. & quando debitum; prout tradunt, Glos. in cap exigunt prima q. 7. Abb. in c. consilium, de obseruan. ieiunior. Vera resolutio est, quod quando ius mandat prælato; quòd debeat in aliquo casu dispensare, tunc est debitum, & peccat non dispensando, & datur appellatio, & ita procedit textus Tridentini, cap. . sess. 22. de reformat. Quando verò dat tantùm facultatem dispensandi, est gratia, Archidiacon. Turrecrem. & Franch. in dicto cap. licèt Canon. Et Prælatus denegando dispensationem nō committit in iustitiam, neque grauat, Felin. in cap. super his, num 13. vers. 6. limita, de accusation. Neque datur appellatio, Baldus in l. quicunq; num. 17. vers. 4. casu C. de seru. fugitiu. latè Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 10. per totum, sed absolutio est debita poenitenti benè disposito, vt fundatum est, ergo nullo pacto potest remitti ad Ordinarium.

Quinto, quando poenitens est dispositus, nulla potest esse iusta causa differendi absolutionem, vt probatum fuit in primo argumento, ergo nec remittendi ad alium Iudicem, vt Angel. fratribus consulebat, vt ad Ordinarios remitterēt poenitētes pro casibus reseruatis ad concipiendum timorem, Nam si dicimus poenitentem esse dispositum sequitur, quòd optimè nouerit, quæ agnoscenda sunt; Et si dicatur, quòd melius noscit grauitatem criminis per suspensionem absolutionis, & remissionem ad Ordinarium; Replicatur ex communi axiomate, quòd non sunt facienda mala, vt eueniant bona. Certum est autem fieri in

iuriam

iuriam Sacramento,& pœnitẽti,dum dispositus non absoluitur, ergo nulla ratione remittendus erit.

Sexto, licèt quis possit proprio priuilegio renuntiare,hoc autem non procedit in tertii præiudicium, Glos.in cap. cum accessissent, in verbo, contrauenerint, vbi latè Abb. & Felin.de constitution. Sed maximum est præiudicium, & grauamen poenitentis,quod bis cogatur confiteri, ergo nullo pacto audita confessione debet poenitens remitti ad Ordinarium.Et eò magis,quia priuilegium Regularibus cõcessum absoluendi à reseruatis &c. fuit non solum intuitu Regularium cõcessum, sed etiam pro salute animarum,& deuotione,seu consolatione recurrentium ad ipsos Regulares pro Sacramento poenitentiæ, sic declarauit Eugenius IV.in priuilegio concesso Monachis Sancti Benedicti, habetur apud Sorbum in verbo absolutio quoad seculares.

De absolutione ab excommunicatione,cum reincidentia.

Quæstio Nona.

De natura talis excommunicationis. Cap.I.

Absolutio ab excommunicatione, cum reincidentia, siue à sententia hominis, siuè iuris, ex iusta causa introducta fuit: habetur in cap. veniens il 2. de testib. vbi omnes Canonistæ in cap. ad Apostolicæ, de exception. in cap. ad reprimendum, de offic.ordinar.& in cap.eos,de senten.excommun. in 6. Multoties enim accidit, quod excommunicatus non est verè dispositus idcircò simpliciter,& absolutè absolui non potest,propterea absoluitur,cum reincidentia; Nec incongruit, vt non disposito, & in peccato permanenti concedatur absolutio, quia absoluere à censura,non est conficere Sacramentum, idcircò non est intrinsecè malum absoluere indispositum, cùm etiam nolens possit absolui. Ioannes Andr.in cap.1.de senten.excommunic. in 6. Et multoties accidit,vt expediat pro certo negotio,vel pro certo tempore, vel ad aliquid particulariter faciendum, vel recipiendum,tollere excommunicationem,vt ex supra citatis iuribus,& post Dec.in solemni consilio 145. agunt Couar. in cap. alma mater, par.1.§.11.Sayr. de censur.lib.1.cap.16.Henriq.de excommunicat. num.28. Genuens. in prax.cap.5.& cap.28.Nauar.cap.27. num.44. Suar.de censur. disputat.7. sect.8.

Ratio fundamentalis, quare censura per absolutionem, cum reincidentia tollitur, est, quia censura de sui natura suspendi non potest, cap. præsenti, de senten. excommunic.in 6.vbi Glos.& omnes affirmant,ideò per appellationem non suspenditur eius effectus, cap. ad reprimendum de offic. Ordinar.trahit enim secum exequutionẽ, & propterea per appellationem non suspenditur eius effectus, cap.pastoralis §.verum, & cap.ad hæc de appellation.

Et in hoc differt excommunicatio ab interdicto;nam interdictum suspendi potest, Glos in dicto cap. præsenti, Nauar.cap.27.num.183 per tex in cap. dilectis ver.quia verò,de appellation. Excommunicatio verò non potest, sed absoluitur,cum reincidentia,licèt multi teneant interdictum non posse suspendi, prout Glos.in cap.adhæc de appellat.vbi omnes Canonistæ.

Secundò differt, quia suspenso interdicto ad tempus, si fuerit appellatum, erit suspensum quousque durauerit appellatio,

pellatio, secus tamẽ est in excommunicatione: quia licèt à comminata excommunicatione possit appellari, & appellatio non solùm deuoluat, sed & suspendat, ex quo, licèt sit sententia interloquutoria, continet tamen grauamen irreparabile, quia infamat, cap. infames 6. qu. 1. producit alios effectus de quibus per Nauar. in cap. 27. num. 17. idcircò conceditur appellatio iuxta Decretum Tridentini sess. 13. cap. 1. de reformat. & sess. 22. cap. 7. de reformation. & sess 24. cap. 20. de reformation. ver. qua, post verò latam excommunicationem, & absolutam, cum reincidentia, si appelletur, non suspẽditur effectus excommunicationis, quia absolutio fuit per modum temporalis liberationis, Bald. in cap. 2. de test. b cogend. & in l. 2. §. 1 ff. de verbor. obligat. Greg. Lopez partit. 1. tit. 9 lege 22 Et sicut appell. à sententia excommunicationis, non suspendit, sed tantùm deuoluit, cap. pastoralis, §. verum de appellationibus, & cap. ad reprimendum, vbi Abb. & Felin de offic. Ordinarij, ita, & quãdo post absolutio em, cum reincidentia appellaretur, quia absolutio illa, cum reincidentia non iuuat, nisi pro tempore, vel negotio, pro quo conceditur, ea enim est mens absoluentis, à qua totum dependet, Suar. de cens. disput. 7. sect. 8. num. 17. & certum est statim expleto negotio, vel tempore, reincidere, dicto cap. veniens il 2. de testib.

Tertio differt à sententia declaratoria excommunicationis. Nam licèt excommunicatio ipsa suspendi non possit per Iudicem, qui eam tulit, Ioannes Andr. Anton. de Butrio, Abb. Imola, & alij in cap. ad hæc quoniam, de appellation. sed requiratur absolutio, vt dictum est, & probat textus in cap. nuper, & cap. cum desideres, de senten. excommunic. Sententia tamẽ declaratoria excommunicationis, potest ad tempus suspendi ex iusta causa, Imol. & Franch. in cap. dilectis filijs, de appellationib. Genuens. dicto cap. 28. dicit sic fuisse practicatum, Imò per appellationem suspenditur effectus sententiæ declaratoriæ, qui est affixio cedulonum Dominicus Ant. & Franch. in cap is cui, de senten. excommunicat. in 6. Suar. de censur. disputat. 3. sect. 6. num 6. nisi tamen factum fuerit notorium, vt latè Genuens. in praxi cap. 28 Possunt cedulones auferri per aliquod tempus, donec excommunicatus absolutionem impetrauerit à Sanctissimo, si tamen domi se contineat, & prester cautionem, cap 29. num. 10. Quando autem comparente excommunicato impediatur affixio cedulonum agit idem Genuens. cap. 29. in qua tota materia perocti mè scripsit V.I.D. Carolus de Lellis iuuenis qui vltra generis claritatem satis doctus, ac eruditus dignoscitur.

An post absolutionem, cum reincidentia requiratur noua culpa ad excommunicationem incurrendam.

Cap. II.

PRo explicatione quæstionis distinguendi sunt tres casus. Primus est quando quis absolutè absoluitur, cum onere, tamen comparendi, vel satisfaciendi iuxta textum in cap. eos de sent. excommunicat. in 6. Et in hoc casu omnes Doctores concordant, quòd non existente culpa in nõ comparendo, vel non satisfaciendo, non reincidit in excommunicationem, Probatur ex eodem textu, in cap. eos, ibi, (si hæc cum primum commodè poterunt non curauerint adimplere) Quomodo autem intelligatur illud, commodè posse, Nauar. Sayr. & cæteri supra allegati, optimè declarant.

Secundus casus est, quando ad certum actum absoluitur, nempè pro ferendo testimonio, Nam tunc ipso prolato reincidit,

reincidit, dicto cap. veniens, vbi omnes Canonistæ Dec. dicto Consilio 145. Sic etiam pro facienda electione Felin. in c. ad reprimendum, de officio ordin. Necnon pro receptione alicuius beneficii, quę alias non valeret stante excommunicatione, c. postulastis, de Cleric. excommunic. ministran. Et propterea Summus Pontifex in quolibet diplomate absoluit à quibusuis censuris, ad finem tamen concesequendi concessa, Quæ tamen absolutio insordescenti per annum non prodest, Felin. in cap. Apostolicæ in prin. de except. Boer. decis. 190. Put. decis. 128. Nauar. c. 27. nu. 22. & in c. ita quorundam, de Iudeis, vbi refert regulam Cancellariæ. In quibus tamen casibus, excõmunicatus per annum excusetur, agit Ricc. resolut. 214. tom. 3. Vel ad certum tempus fuit data absolutio, cum reincidentia, nam elapso tempore absque alia monitione reincidit, Glos. in Clem. 1. in verbo donec, de legibus, Innoc. in cap. cum bone, de ætate, & qualit. vbi Anton. de Butr. Ioannes Andr. & Abb. in cap. fin. de matrim. contracto contra interdict. Ecclesiæ, Ratio est, quia absolutio pendet à voluntate absoluentis, quæ cum sit limitata ad certum tempus, ipso expirato expirat Suar. loco cit. num. 17. Et sicut priuilegium ad certum tempus cõcessum, finito tempore cessat, cap cum in cunctis, & cap. ne pro defectu, de elect. cap. si propter, de rescript. cap. statutum, de prębend. in 6. & hoc ipso iure, absque alia declaratione, cap. de causis, vbi Bald. de offic. deleg. Sic, & absolutio, cum reincidentia ad certum tempus, quæ de sui natura nõ requirit ministerium hominis, ad hoc, vt absolutus reincidat Ioannes Andr. in dicto cap. veniens il 2. de testibus, latè, Felin. in dicto cap. ad reprimendum, num. 1. de offic. ordinat. Et sicut suspensus ad tempus, elapso tempore absque alia absolutione remanet liber, Glos. in dicto cap. p.ę'en'i de senten. excommunicat. in 6 l'a, & in absolutione, cũ reincidentia, Licet multi dubitent in excommunicatione ad tẽpus, de quo legendus est Couar. in dict. cap. alma mater in relect. in 1. parte §. 11. num. 6. Sicut etiam relegatus à patria pro certo tempore, absque vlla licentia, finito tempore potest redire Bald. in c. ex litteris num. 22. de constitutionib. & in cons. 35. volum. 3. Dec. cons 61. vol. 1. Ratio est, quia limitatum tẽpus licentiat pro homine, Bald. in proem. Digest. § hæc autem tria, & in l. actione § si in tem, vers. diximus ff. pro socio, Dec. dicto cõs. 45 Quomodo autem computãdum sit limitatum tempus in suspenso, vel relegato, qui pendẽte primo tempore suspensionis denuo deliquit, an terminandum sit primum tempus, & denuo adiiciendum, vel à die secundi criminis liquidandũ sit tempus suspensionis, notabiliter agit Abb. in cap. cum in cunctis §. 2. de electione.

Tertius est casus, quando absoluitur, cum reincidentia per aliquod tempus, & cum onere aliquid faciendi intra dictum tempus. In hoc duę sunt opiniones. Prima est dicentium, reincidere in excommunicationem elapso termino, non exequuta promissione, etiã stante legitimo impedimento. Suar. dicta sect. 8. nu. 27. Felliuc. de censur. tract. 11. cap. 10, nu. 316. Probatur primò; Absolutio fuit ad certum tempus, ergo ipso elapso reincidit, Nec facienda est vis, an potuerit, nec ne excommunicatus absolutus adimplere promissa, quia impedimẽtum satisfaciendi superueniẽs post latã excõmunicationem, excõmunicatum non liberat, nec effectum excommunicationis suspẽdit, ergo ita etiam post absolutionem, cum reincidentia. Secundò excommunicatio in qua reincidit absolutus, cum reincidẽtia, elapso termino est moraliter eadem, quam primo loco incurrit, & eadem prima contumacię.

macia dicitur persistere, cùm absolutio cum reincidentia sit potius suspēsio primę excommunicationis, quàm totalis ablatio, prout dixerunt Io. Andr. Abb. & cæteri, quos refert Felin. in dicto cap. ad reprimendum, & Genuens. in prax. in cap. 28. in fin. ergo non est facienda vis in potentia, vel impotentia adimplendi promissa.

Secunda est sententia, requiri nouam culpam, & proinde stante in potentia adimplendi, nō reincidere in excommunicationem. Probat Henriq. in d. cap. 29. num. 2. in fine, vbi alios allegat, & lib. 3. de pœnit. cap. 10. num. 5. lit. B. Primò probatur, Excommunicatio non suspenditur, sed verè absoluitur, dicto cap. præsenti, nec per inobedientiam absoluti, vel per lapsum temporis reuiuiscit, sed in aliam similem reincidit absolutus est communis opinio omnium Canonistarum in dicto cap. eos, ergo noua culpa requiritur, ad hoc vt absolutus ad certum tempus cum onere aliquid faciendi, reincidat. Secundò, iustum impedimentum, seu legitima causa à qualibet pœna excusat, cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien. Excusat enim à pœna contemptus, Bald. in l. si eùm dies, §. si quis, num. 1. ff de arbitris. Et à negligentia, Alexander cons. 21. volum. 1. Nam impeditus non dicitur negligens. Patis. de resignat. benefic. lib. 11. quęst. 13, num. 4. Excusat etiam à pœna contumaciæ, Socc. cons. 120. num. 2. Boer. decis 40. Idcircò impeditus comparere, non dicitur contumax, & processus contra ipsum factus, est ipso iure nullus, Iason in l. 2. ff si quis cautio n. sic dicit decisum Afflict. decis. 28. Iustum enim impedimentum æquiparatur impossibilitati, Bertr. us cons. 88. num. 3. vol. 1. Idcircò non tenetur comparere, Oldrad cōsil. 44. num. 2. Calderin. cons. 5. de dilation. Imò legitimè impedito, non currunt tempora a iure, vel ab homine statuta, cap. quia diuersitatem, de concession. præbend. Rota decis. 2. de dilationib. in nouis, Boer. decis. 64. Nauar. cons. 8. de renunciationib. ergo si tempus non currit legitimè impedito, sequitur, quòd sicut non reincidit non elapso termino, ita, & non adimpleta pro missione. Confirmatur. Duo requiruntur, ad reincidendum in themate proposito, lapsus tēporis, & inobseruantia promissionis, sed legitimè impedito non labitur tēpus, quia nō currit, vt probatum est, ergo nullo modo potest reincidere ex inobseruantia promissionis.

Et stantibus suprad ctis clare patet respōsio ad argumēta primę opinionis.

Vtrum contra absolutum non adimplentem promissa sit opus noua sententia excommunicationis. Cap. III.

Data simpliciter absolutione, cū iuramento, & pręstita cautione de aliquo faciendo infra certū tempus si absolutus non adimpleat, non statim reincidit in excōmunicationē, sed denuò debet excōmunicari. Probat tex. in c. ad reprimendū, ibi, (quod si facere contēpserit, eum in excōmmunicationis sentētiam appellatione remota reducere non omittas) de offic. Ordinar. & tex. in c. ad nost. ā il primo, ib, (Et si commonitus non fecerit in eandem excōmunicationis sententiā reducatis eundem) de iur. iuran.

Ratio conclusionis est, quia valde differt absoluere, cū reincidentia ad certum tempus, cum onere aliquid faciendi, à simpliciter absoluere adiecto onere. Nā primo casu non est simplex absolutio, idcirco ab sq; vllo hominis ministerio reincidit, vt supra probatū fuit, nisi tamē fuisset excommunicatus ad instātiā partis, & ipsa cōsensiente absolutus, cū reincidētia p aliquod tēpus infra, quod cum parte se concor-

M dauit,

dauit, nam ſtante concordia partis, non ſolum elapſo tempore non reincidit, ſed, nec etiam tenetur ſe præſentare Iudici pro ſimplici abſol. Nauar. cap. 26. num. 26. Ratio primi dicti eſt, quia Iudex, qui ad iſtantiam partis excommunicauit, non vult tenere ligatum, niſi tantum, quantum parti expedit, ſed ipſa concordata ceſſat intereſſe, ergo, & voluntas Iudicis tenendi debitorem ligatum, Henriq. de pœniten. lib. 3. cap. 10. num. 5. Et ſicut in excommunicatione lata ad inſtantiam partis, non includuntur illi, quos pars noluit includere, ſiue expreſſè, ſiue interpretatiuè, vel per Epicheiam, Nauar. cap. 27. num. 11. Syl. in verbo excommunicatio 2. caſu 14. Sot. Ang. & Perez; quos refert, & ſequitur Henriq. de excommunicat. cap. 20. ita, & in reincidentia optimè, Nauar. dicto num. 26.

Ratio ſecundi dicti eſt, quia abſolutus, cum reincidentia, eſt verè abſolutus, tenetur tamen comparere pro ſatisfactione, & vt mandatis pareat, & idcircò non comparendo, ex cauſa nouæ inobedientiæ reincidit. Optimè colligitur ex dicto cap. eos, de ſenten. excommunicat. in quo non præcipitur, quòd pro abſolutione compareat coram ſuperiore, ſed tantùm pro ſatisfactione, idcircò parte concordata, cum non adſit cui ſatisfiat, non tenetur comparere, vt ex Nauar. dicto nu. 26. Henriq. de excommunicat. cap. 28. nu 3 In ſecundo autem caſu, quia ſimpliciter fuit abſolutus, cum Onere aliquid faciendi, non exequuta promiſſione, requiritur noua ſententia, vt in dicto cap. ad reprimendum, & dicto cap. ad noſtram, latè Couar. in dicto §. 11. Suar. loc. cit. Et obſeruanda erit diſpoſitio textus in cap. Sacro, de ſenten. excommunic. prout in prima excommunicatione ſeruata fuit. An autem quando ſupponitur abſolutionẽ fuiſſe iniuſtam, & abſolutus denuo deberet excommunicari, obſeruanda ſit diſpoſitio tex. in dicto cap. ſacro, vel poſſit omitti, notabiliter tradit, Felin. in dicto c. ad reprimendum.

Contra autem ſupradicta inſurgit textus in dicto cap. eos, de ſent. excommunication. in quo ſtatuitur, quòd abſolutus ab excommunicatione Papali ex cauſa periculi mortis, vel alterius legitimi impedimenti, vel abſolutus à Legato Summi Pontificis, cũ onere comparẽdi coram Ordinario, vt poenitentiam recipiat, vel parti ſatisfaciat, ſi euaſo periculo, vel ceſſante impedimẽto, cum ſtatim commodè poterit, non compareat, abſq; alia declaratione reincidat, ergo.

Prima reſponſio eſt Abb. Felin. & aliorũ in dicto cap. ad reprimendum, dicentium, textum illum procedere in abſolutione à cenſura à iure, non autem ab homine, ſed pace tantorum viuorũ errant, & loquuntur contra textum, ibi (eos, qui à ſententia Canonis, vel hominis) & ſic clarè loquitur, tàm de ſententia Canonis, quàm de ſententia hominis.

Secunda eſt reſponſio eſt Couar. in dicto §. 11. nu. 6. dicentis, idcircò abſolutum in art. mortis, & ex cauſa legitimi impedimẽti, &c. nõ cõparẽdo reincidere ipſo facto in excõmunicationẽ ſimilẽ primæ, quia abſolutio fuit data à non habente ſimpliciter authoritatem, niſi tantùm in caſu particulari.

Ex hac reſponſione infertur, Abſolutionem, cum reincidentia, præter articulũ mortis, non poſſe dari niſi ab habẽte ſimpliciter authoritatẽ abſoluẽdi. Idcircò Cõfeſſarius Regularis priuilegiatus, vel per Bullã cruciatæ, nõ poteſt abſoluere cũ reincidentia, Henriq. de excommun. c. 20. n. 1. Et abſq; ſpeciali authoritate nullus abſoluit, cum reincidentia, Henriq. de indulg. lib. 7. cap. 11. nu. 4. Ideò Pius V. Gregorius XIII. & Sixtus V. volentes in eorum Iubileis, quòd nominatim excõmunicari poſsẽt alienari indulgẽtias, ſpecialiter declarauerũt poſſe abſolui

solui, cum reincidentia, vt aduertit Henriq. de indulgen.

Possit ne Archiepiscopus absoluere, cum reincidentia à sententia suffraganei, & Iudex Ecclesiasticus testem ad effectum ferendi ad testimonium. Cap. IV.

Absolutio, cum reincidentia à sententia suffraganei potest concedi ab Archiepiscopo, pendente appellatione, tàm ad ipsum, quàm ad Sedem Apostolicam, Ant. de Butr. & Cardinal. in cap. sollicitudinem, num. 1. de appellation. Ratio est, quia absolutio, cum reincidentia potest concedi ab ipso excommunicante, vel à Superiore, cap. solet, &c. venerabilibus, de senten. excommunic. in 6. nec requirit causæ cognitionem, sed sufficit secundum communem praxim, cautio de parendo mandatis Ecclesiæ Franch. & alii in dicto cap. solet, Genuens. in prax. cap. 5.

Potest etiam in alio casu concedi absolutio, cum reincidentia ab Archiepiscopo, vz. quando excommunicatus post decem dies à sententia, recurrit per viam quærelę ad ipsum excommunicantem prætendendo iniustam fuisse excommunicationem, iuxta doctrinam Abbatis antiqui in dicto cap. ad reprimendum, de offic. ordinar. quem ibidem sequuntur, Anton. de Butr. & Imola, Nam nolente Iudice excommunicãte admittere iustam quærelam, poterit appellare, & adire Metropolitanum, qui licèt non possit adiri per viam quęrelę, sed tantùm per viam appellationis, Abb. in dicto cap. ad reprimendum, & in cap. Lator, vbi Anton. de Butrio, Imola, & Felin. de senten. & re iudic. suffraganeo tamen non admittente quęrelam, poterit appellari ad Metropolitanum, vt probat Genuens. cap. 29. nu. 13. qui absoluet eum, cum reinci dentia.

Iudex etiam Ecclesiasticus, cui commissa est cognitio alicuius causæ particularis, absoluere potest testem, cum reincidentia proferendo testimonio, licèt sententia excommunicationis ab ipso non fuerit, cap. veniens ii 2. vbi omnes Canonistę de testibus, Vgolin. de cens. tab. 1. cap. 4. s vltimo, nu. 18. Couar. in dicto s. 11. Suar. loc. cit. num. 20. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 17. num. 15. dicit sic practicari; Non tamen poterit absoluere testem excommunicatum excommunicatione in Bulla Cenę, ex doctrina, Ioannis Andr. Antonii de Butr. & Abb. in dicto cap. veniens, Petr. de Anchar. in cap. solet, nu. 1. de senten. excommunication. in 6. Ratio est, quia absolutio in Bulla Cenę omnibus semper denegatur pręter articulum mortis, vt ex eadem Bulla constat, & tradit, Odoard. in dicta Bulla lib. 3. § 2. q. 13. num. 14.

Quibus alijs modis cesset excommunicatio. Cap. V.

Licèt verum sit, sententiam excommunicationis non posse suspendi, & propterea introducta sit absolutio, cum reincidentia, dicto c. pręsenti, de senten. excommunicat. in 6. potest tamen subtrahi materia excommunicationis; vt puta, fertur sententia excõmunicationis contra Petrum debitorem, si infra tres menses non soluerit, quia sententia ista est lata sub cõditione, in qua non solùm potest appellari infra decem dies, à die senteñtię, prout voluit Abb. in c. prætereà il 2. de appellation. sed etiam secundũ veriorẽ opinionem, quocumque tempore ante completam conditionem, Glos. in dicto cap. præterea, Couar. in dicto c.

alma mater §.10. nu.4. Nauar. in cap. cum contingit causa 14 de rescriptis, Suar. de censur. disput. 3. sect. 6. num. 4. Quæ appellatio non solum deuoluit, sed etiam suspendit sententiam, cap. per tuas, de senten. excommunicat. cap. solet, eodem tit. in 6. Poterit etiam subtrahi materia excommunicationis per condonationem debiti factam à creditore, vel prorogationẽ termini, Abb. & Dec. in d. cap. præterea, Ang. verbo excommunicatio 2. num. 20. Ratio est, quia excommunicatio incurritur ob contumaciam non solutionis debiti in termino à Iudice præfixo, sed adueniente tempore, data prorogatione à parte, non potest esse contumax, nam sicut poterat creditor totum debitum condonare, ita, & solutionem differre, Suar. loc. cit. num. 8.

An autem data prorogatione à parte absq; vllo Iudicis ministerio, si adueniente tempore non soluerit, incidat absque noua sententia dubium est; Et multi tenent non incidere, & probatur: In prorogatione non fuit authoritas Iudicis excommunicantis (quam necessario requirunt, Nauar. cap 27. nu. 15. Syl. verbo excommunicatio 2. num. 1. casu 13.) sed tantùm voluntas partis, ergo nullo pacto potest incurrere, Non ex voluntate Iudicis, quia arctata erat ad certum tempus, quo tempore ex partis prorogatione non fuit inuentus debitor contumax. Non ex facto partis, quia priuatus non potest excommunicare, sed Iudex, vt notum est, ergo. Et hanc opinionem tenent, Nauar. & Syl. loco cit. Ang. in verbo excommunicatio 1. num. 21. Henriq. vbi alios citat, de excommunicat. cap. 20. litt. A.

Contraria tamen sententia est verior, quam probat, Suar. loc. cit. num. 11. Rodriq. vbi alios citat, tom. 1. de regular. quest. 61. art. 6. Ratio est, quia terminus prorogatus, est idem terminus, l. sed, & si ff. de precar. l. si cum die ff. [illegible] Et aliud est, terminum prorogare, aliud innouare, & in dictis iuribus, sed adueniente tempore à Iudice præfixo, certum est debitorem incurrere in excommunicationem, ergo idem in termino à parte prorogato. Et ex hoc corruit argumentum pro prima sententia allegatum.

Idem est innominatim excommunicato, qui ad instantiam partis fuit per mensem, cum reincidentia absolutus, nam si differatur tempus à parte non reincidit, sed adueniente tempore à parte prorogato reincidit in excommunicationem absque vllo Iudicis ministerio, est communis opinio Canonistarum, quam probat Hostiensis in capitulo præterea requiris, de appellation. Ioannes Monachus in c. quicunque num. 8. de senten. excommunicationis in 6. Rebuff. in Concordatis, tit. de prorogation dilat. Glos. 2. verf. adeò si præcipiat, Couar. in cap. quamuis pactum, in prima parte in prin. num. 5 Rodriq. dict. artic. 6. (licèt contrarium dixerint Abb. & Dec in dict. cap præterea, & Felin. in cap. de ea, de officio deleg.) Ratio conclusionis est, quia sicut adueniente tempore à Iudice imposito, & à parte prorogato incurritur sententia excommunicationis, quæ sub conditione prolata fuit ita, & absolutus, cũ reincidẽtia per aliquod tempus, quod à parte fuit prorogatum, ipso adueniente reincidit, Nec potest ratio diuersitatis allegari. Imò facilius absolutus reincidit, quàm nunquam ligatus incidit in excommunicationẽ sub conditione, nam, vt supra probatum fuit, absolutio, cum reincidentia sapit potius naturam suspensionis excommunicationis, quàm realis absolutionis.

De

De absolutione Iuramenti.

Quæst. 10.

IVramenti absolutio regulariter conceditur ab Episcopo ad finem agendi, absque tamen partis citatione, Oldrad. cons. 120. Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 4. Afflict. decis. 120. Tuschus in verbo absolutio, conclus. 55. & 56. Secus vero quando quis incidit in periurium, nam non absoluitur, nisi citata parte, Abb. & Felin. in cap. 1. de iure iuran. Et quomodo practicetur talis absolutio Loffred. cons. 12. Et an possit Ordinarius dispensare, vel tantùm Summus Pontifex, & in quibus casibus post incursum periurium possit dispensare, latè post Felin. in cap. debitores, de iure iur. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 137. cũ sequen. Sunt tamen multi casus in quibus etiã periurus absoluitur ad finem agendi, quos congerit Genuens. in prax. cap. 4. Sicut etiam non conceditur absolutio iuramenti in obligationibus cameræ, Cassiodor. decis. vn. c. de mutuis petition. Schaphil & alii, quos refert, Couar. in dicto cap. 4. Hoc autem intelligitur ad finem retardandi exequutionem. Nam obligatio in forma Cameræ non obstante quauis absolutione exequutioni mandatur, Ricc. in prax. absolutionis iuramenti, dec. 333. & 342. Quomodo autem hoc procedat quando agitur tantùm corã Auditore Cameræ, vel coram quocunq; Et an exequutio parata in obligationibus Cameræ procedat ex vi iuramenti, vel ex priuilegio Ap. Cameræ latè agit, Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 126. cum sequen.

A quo autem Episcopo absolutio iuramenti concedenda sit, vel iurantis, vel eius, cui iuratur, vel loci contractus, communis est resolutio, posse concedi ab Episcopo illius loci, in quo agi potest pro obseruatione contractus, Calderin. cons. 1. de offic. ordinar. & cõs. 6. de iur. iurand. Lapus allegat. 10. Tusc. conclus. 57. in verbo absolutio, Genuen. loco cit. Et ab Episcopo cuiuscunque loci, vbi reperitur iurans; potest obtineri absolutio iuramenti. Ratio est, quia talis absolutio pertinet ad forum quasi pœnitentialem, Anton. de Butr. in cap. debitores, de iur. iuran. Et sicut in loco, vbi quis reperitur potest recipere Sacramenta, vt incola illius loci, ex declaratione Eugenij IV. quam refert, Caiet. in sũma verbo absolutio, ita, & absolui à iuramento, Lapus in dicta allegatione 10. Anna allegat. 83. Ricc. loc. cit. decis. 335. Et de stylo Curiæ Neapolitanæ est, quòd absoluantur omnes exteri, qui ex causa litigandi, vndique confluũt. Genuens. loc. cit. Et ex supradictis respondi Episcopũ Caputaquensem, qui se obligauerat per instrumẽtum liquidum, pro certa quantitate præsentandum in omni curia, & foro posse absolutionem petere ab Archiepiscopo Neapolitano, licèt non esset suus Metropolitanus, quia vi pacti poterat cõueniri corã Archiepiscopo Neapol. & contractus erat Neapoli celebratus. Et regulariter locus contractus attenditur, quando contrahẽtes ibi reperiuntur, cap. Romana §. contrahentes de foro compet. in 6. in foro conscientiæ potest concedi hæc iuramenti absolutio ab habente ordinariam facultatem, idcircò Episcopus dispensat in iuramento, Oldrad. Lapus, Nauar. & Tusch. quos refert, & sequitur Genuens. in dicto cap. 4.

An autem is, qui habet delegatam facultatem commutandi, & dispensandi in votis, possit dispensare in iuramentis absq; præiudicio tertii, prout sunt Confessarii nostre Religionis, multi tenent, quod non, vt Nauar. cap. 27. num. 275. vers. 16. & cons. 1. & 3. de iur.

iur. iuram. Azor. instit. mor. lib. 11. c. 10. quæst. 2. Ratio est, quia in prohibitis concesso maiori non censetur concessum minus, quando sub maiori non comprehenditur, est communis traditio Doctorum in cap. cui licèt, de regul. iur. in 6. cùm vtrumque prohibitum sit voti dispensatio, & iuramenti, facultas dispensandi in votis, non trahitur ad iuramentum, licèt minus sit.

Cōtraria tamen sententia est verior, quod qui potest dispensare in votis, potest etiā, & in iuramētis Deo factis. Ratio est, quia vtraq; obligatio descendit à virtute Religionis, & ideirco vtramq; Deus acquirit, tāquam creditor, ideo facultas in vno concessa trahitur ad aliud, cùm sit eiusdem rationis. Et ex iuris dispositione dispositum in vno æquiparatorum censetur dispositum, & in alio, Glos. in cap. si post quam, in verbo confirmatione de elect. in 6. Abb. in cap. 1. de mutuis portionib. n. 10. Et ex hoc soluitur ratio pro prima opinione allegata, Et hanc secundam opinionem probant Caiet. 2. 2. quæst. 89. artic. 9. Henriq. de indulgen. cap. 3. num 5. Emanuel Sà, in verbo iuramentum num 32. & in verbo votum num. 16. latè Suar. de relig. lib. 6. cap. 14. nu. 6. cum sequent. Sayr. in claui. reg. lib. 5. cap 8. nu. 9. Sorbus in compend. mendican. in verbo votum, notab. 5. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 18. & in decalog. lib. 4. cap. 53. num. 8.

Idem est in iuramento apposito post votum. Nam licèt duo sint vincula, is, qui habet facultatem in voto, habet etiam in iuramēto, & dum potest cōmutare, vel dispensare votum successiuè, & iuramentum in ipso voto oppositum sic probant Doctor. in vtraq; sententia supra allegati. Et ad omnem difficultatem tollendam Gregorius XIII. ampliauit facultatem concessam à Paulo III. commutandi vota, etiam ad iurata.

An autem idem sit in iuramento apposito contractui nullo, seu inualido, aliqui tenent idem esse, vt possit dispensari ab habente delegatam authoritatem, vt supra sic probant Ledesma in summa Sacrament. tract. de matrim. dub. 23. Rodriq. 1. tom. sum. cap. 231. num. 4. & cap. 139. nu. 9. & cap. 244. num 8. In contrarium tamen est veritas, Ratio, quia iuramentum appositū in contractu nullo non fuit intuitu pietatis, sed ad cautelam partis, idcirco longe differt à voto, sic probant Suar. 1. tom. de relig. lib. 6. cap. 14. n. 13. & in 2. tom. lib. 2. cap. 41. num. 13. Sanch. dicta disputat. 2. & in decalog. dicto cap. 53. nu. 13. & est tex. apertus in cap. debitores ibi (si vero de ipsarum solutione iurauerint, cogendi sunt domino reddere iuramentum) de iur. iuran. aperta est decisio, quod parti iuratur, & propterea satis differt à à iuramento, quod Deo fit.

Vtrum Principe per gratiam delictum abolente, censeatur delata infamia ab illud contracta.

Quæst. 11.

Respondeo negatiuè per tex. in l. fin. C. de general. abolition. l. generalis C. de sentent. passis, &c. cap. si quis pœnituerit S. abolitio 2. quæst. 3. Andr. de Iser. in cap. 1. num. 15. Quæ sit prima cau. benefic. ammitt.

Fallit hæc regula. Primò, quando ante sententiam condemnatoriam de crimine, vel post sententiam, pendente tamen appellatione, superuenisset gratia Principis, Gomel. ad leges tauri, l. 1. colum. fin. & lib. 3. variarum resolution. tit. de tortur. reor. num. 78. Franch. decis. 370. & 501. Ratio est, titulus

tulus criminis non facit reum, l. quoad statum, ff. de pęnis Angel. in l. athletas §. calumniator, ff. de his, qui notant. infamia, Franch. decis. 330. in fine.

Secundò fallit, quando Princeps abolet delictum, vel absoluit delinquentem per verbum restitutionis in integrũ. Nã tunc non solum remittitur poena delicti, sed tollitur infamia, & restituuntur bona ammissa, l. 1. vers. fin. & l. fin. §. fin. C. de senten. passis.

Tertiò fallit, quando Princeps indulgẽdo declarat delinquentem fuisse innocentem. Nam tunc ex vi illorum verborum non dicitur abolitio, sed restitutio in integrum, & propterea tollitur infamia, & recuperantur bona, Bart. in l. 1. §. si quis vltro ff. de quęstion. & in l fin. C. de senten. pass. Cumanus in l. Gallus §. & quid si tãtum, num. 73. ff. de liber. & posthum. Nellus de banitis, in 1. parte tertij temporis quæst. 2. in fi ie Sfortia Odda tract. de restitutione in integr. lib. 2. quæst. 91. & 92 Ratio est, quia dum declaratur, inquisitum fuisse innocentem, est actus potius iustitiæ, quàm gratiæ, tradunt DD. communiter in dicto §. & quid si tantum.

Hinc infertur, quod licet in causa hæresis, absolutio regulariter procedat ex causa non probati criminis, & non ex capite innocentiæ, Eymericus in Director. par. 3. rubrica de forma absoluendi delatum num. 193. vbi Pegna in addit. Scaccia de Iudicijs causarũ. &c. cap. 95. num. 1. Farin. de hæresi quæst. 185. §. 10. num. 172. Non tamen procedit regula quando constaret de falsitate testium, Eymeric. & Pegna locis citat. Martin. del Rio disquisition. magicar. lib. 5. sect. 14. ad finem, vers. & sic intellige, Et maximè refert, an absolutio sit ex capite non probati criminis, vel ex capite innocentię, Nam absolutio ex causa non probati criminis, non transit in rem iudicatam, latè Farin. dicta quęst. 185. Licèt in materia hæresis sententia absolutoria nunquam transeat in rem iudicatam. Hoc enim procedit fauore Fidei, Lucas de Penn. in l. vnica in verbo notum C. de sentent cõtra Fiscum latis retractatis lib. 10. Royas de hæretic. part. 2. assertione 49. Simanch. de Catholic. institut. tit. 6. num. 13. Pegn. ad director. part. 3. comment. 37. §. sed quid si absoluatur & ad tollendas omnes difficultates extat motus proprius Pii V. incipiens, Inter multiplices curas Kalendis Ianuarii 1567. de quo latè Scacc. de iudic. causar. Ciuil. &c. lib. 1. cap. 95.

De repetitione Iudicij super eodem delicto.

Quæst. 12.

IN cap. de his, vbi omnes Canonistæ, de accusation. habetur, quod absolutus de crimine non potest iterum de ipso accusari, & puniri, latè Couar. variar. resolution. lib. 2. cap. 10. Et hoc procedit non solum in foro interiori, cum crimina semel dimissa iterum in vltionem diuina Clementia venire non patitur, cap. diuina clementia, de pęnitentia, distinct. 4. cap. si illic 23. quæst. 4. & faciunt verba diuinæ scripturæ Nau. 1. non consurget duplex tribulatio; Pro quo 70. interpretes legunt, non vindicabit bis in id ipsum in tribulatione, notat Henriq. de excommunicat. cap. 20. lit. G. Sed etiam in foro exteriori; l. licèt §. fin. ff. de nautica caution: cap. veniam 35. quæst. 9.

Fallit hæc regula multis modis, Primò si absolutio processit ex eo, quòd accusator nõ erat legitimus, nam tunc poterit iterum ad instantiam legitimi accusatoris procedi l. libellorum §. quod si libelli ff. de accusat. cap. per scripta §. libellorum 2. quæst. 8. cap.

Epipha-

Epiphanium, 5.q.:æst.vlt. Anton.de Butr. Abb & alii in d.cto cap.de his; Quis autem dicatur legitimus accusator in hoc Regno, extat Reg. Pragmatica sub tit. de accusatiou. vbi latè, Rouitus; De iure vero Canonico non potest contingere suprascripta difficultas, quia omne crimen dicitur publicum, Glos in cap. infames 1. quæst. 1. Bald. in rubric. C. qui accusare non poss. in penult. col. Romanus Singul. 81. Est communis opinio, quam probat Ananias in cap. statuimus num. 19. de maledicis, Clarus in prax. lib. 5. § 1. vers. hæc tamen, Diaz in prax. in verbo denuntio, cap. 6. num. 8. vbi Salsedo in addit. litt. G.

Secundò, fallit si accusator fuerit præuaricatus, nam quia tunc officium suum probè non fecit accusator, potest ad alterius accusationẽ procedi, l. 3. ff. de præuaric. Quomodo autem probetur præuaricatio, & ex quibus, tradit, Bart. in l. 1. §. præuaricationem ff. ad Turpilianum.

Tertiò, fallit quando quis accusando, suam, vel suorum prosequitur iniuriã, iuxta tex. in l. si cui §. idem ff. de accusation. & asserat ignorasse priorem accusationem, Glos Anton. de Butr. Abb. & Felin. in dicto cap. de his; Quomodo autem probabitur ignorantia, communis est resolutio, quòd statur proprio iuramento accusatoris, Glos. & omnes supra citati in dicto cap. de his, Bald. in l. 2. §. penult. ff. si quis caution. Et facit notabilis regula, quòd in his, quæ pendent ab animo, sicut est ignorantia, vel scientia, statur iuramento asserentis, Glos. in cap. significasti il primo, de homicidio, & in cap. si verò il 2. in verbo propria, de sent. excommunicat. & in l. at qui natura §. cùm me absente ff. de negot. gest. & probat tex. notabilis in cap. pastoralis ibi (fidem faciat iuramento se postmodum ad illius notitiam peruenisse) de except. Couar. dicto cap. 10. num. 1. vers. 3. admittenda.

Quarto fallit, quando actum fuit ciuiliter, & fuit sequuta absolutio, nam non prohibetur agi postea criminaliter, l. 1. C. quando criminal. vel ciuil. agi oport. Hoc autem non procedit quãdo vterque modus procedendi dirigitur ad vindictam criminis, nam vno proposito, sequuta absolutione, non potest iterum molestari, l. prætor edixit §. 1. vbi Bart. ff. de iniur. l. quod senatus, ff. de iniur.

Quintò, fallit in absoluto in foro conscientiæ, nam potest accusari, & puniri in iudicio, Glos. in dicto cap de his, vbi omnes Canonistæ, Couar. in cap. alma mater §. 12. num. 6. Ratio est, quia accusatio, & poenitentiæ imposito in foro interiori, dirigitur ad tollendã diuinã offensã. In foro verò exteriori dirigitur ad publicam vindictam, & Reipublicæ, ac partis satisfactionem, idcirco non impeditur, Ananias, Hostien. Anton. de Butr. & Imol. in cap tuæ. de procurator. Potest tamen Iudex excommunicatum absolutum in foro conscientię, non denuntiare, & parte non instante honestius facit non denuntiando, cùm non teneatur ex officio Iudicis Nobili, quod versatur circa publicam vtilitatem, declarare excommunicatum in foro conscientiæ, cùm iam in peccato non perseuerat, Nau. cons. 51. de sent. excommunicat. Henriq. in summa de irregul. cap. 20. & ita practicari dicit, Genuens. in prax. cap. 31.

Sextò fallit, quando reus fuit absolutus iudicio inquisitionis, nam potest iterum per viam accusationis impetiri, Anton. de Butr. Abb. & Felin. in dicto cap. de his. Contrariam tamen sententiam tenent, Bart. in l. si cui §. idẽ ff. de accusation. Ananias cõs. 17 Dec. cõs. 137. Cõcordantur opiniones, quòd opinio, Bart. procedit de iure ciuili, secundũ, quod eadem poena condẽnatur delinquens, siuè procedatur

cedatur via inquisitionis, siuè accusationis, Innoc. in c. qualiter, & quando il 2. vbi Abb. Cardinal. Aretin. et Felin. de accusat. An Iudex Ecclesiasticus debeat statuere term nū accusare volētibus trad t Abb. in c. inter, de purgation. Canon. Et quid si offensus dixerit se nolle accusare, & Iudex ad instātiā fisci per viā inquisitionis processit, & postea offensus producat accusationē, an debeat audiri. Vera est resolutio, quòd nō debet recipi accusatio, ratio est quia Iudex præuenit accusatorē formādo processū per viam inquisitionis, antequā suā voluntatē reuocaret, Bald. in l. accusatori C. qui accusar. nō pos. Diaz dicto c. 6. n. 10.

Septimo fallit, quando ex causa transactionis fuit finitum Iudicium, nam potest iterum ab alio accusari. Glos. in verbo l. transigere vbi omnes ciuilistę C. de transact. Probat tex. in l. 3. penult. ff. de sepulc. violat. Quomodo autem hoc procedat legēdus, Couar. dicto cap. 10 n. 5. vers. 9.

Octauo fallit in causis mixti fori, nam absolutus à Iudice vnius fori, si remaner locus poene poteft ab alio puniri. cap. Fœlicis §. per hoc, de poen. in 6. Abb. in dicto cap de his, & in cap. 1. de procurator & in cap. 1. de officio ordinar. Est communis opinio quam probat, Felin. in dicto cap. de his; Aretin. in dicto cons. 98. Quæ autem fiot causę mixti fori, enumerat, Glos. in cap. cùm sit generale, in verbo malefactores, de foro compet. Et in causis mixti fori, quia locus est præuentioni non datur appellatio à Iudice vnius fori ad alium, quia par in parem non habet imperium, sed superior est adeundus, Innocen. in cap. cùm tu in fine, vbi Felin. num. 25. de constitution. Et idcircò negligentia Iudicis vnius fori præuenientis, non suppletur per Iudicē alterius fori. Ratio est, quia ex præuentione acquisitum est ius toto tribunali, & propterea non est supplenda negligētia per Iudicem alterius præuenienti, & iurisdictionis. Et ita intelligenda est doctrina, Fœlin. in cap. qualiter, & quando, de iudiciis, & propterea respondi in facto in causis mixti fori data præuentione ab Ordinario, ipso denegante iustitiam appellandum esse ad Metropolitanum iuxta tex. in c. Romana, de supplend. negligentia Prælat. in 6. & in c. Romana, de appellation. in 6. & data negligētia Metropolitani, appellandum esse ad Summū Pontificem, optimè Alex. cōs. 8. lib. 1.

Quod vero ad principalem limitationē addendum est, quòd regulariter loquendo, in causis mixti fori, punitus à Iudice laico non potest puniri ab Ecclesiastico. Ratio est, quia præsumitur sufficienter punitus ob seueriorem iurisdictionem, quam laici in delictis puniendis exercent, Gomes. variar. resolut. tit. de delictis, num. 4 in fin. vbi dicit sic colligi ex mente omniū, Clarus in prax. quęst. 57. vers. sed quero, Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 12. num. 83. Secus tamen è contra, nam punitus ab Ecclesiastico, punitur etiā à laico. Ratio est, quia Ecclesia semper mitius punit, tùm ob pietatem, tum etiam ob debiliorem iurisdictionem. Probatur regula supradicta ex tex. in l. placet, vers. si quis contrauenerit, vbi communis opinio omnium ciuilistarum, C. de Sacrosanct. Eccles. Alciat. in cap. 1. num. 128. de officordinar. Gomes. Clarus, & Scacc. Et licet, Glos. in dicto cap. Felicis §. per hoc, dixerit textum illum procedere in casu particulari interfectionis Cardinalium. Cōmunis tamē, & vera sentētia est, procedere in omnibus causis mixti fori, vt per supra citatos, & probat Couar. lib 2. var. resolution. c. 10. num. 6. vers. 11. Et propterea blasphemus punitus ab Ecclesiastico, potest puniri à laico, Afflict. in constitut. Regni, blasphemantibus, num. 12. & 13. Scacc. loco citat. Habebitur tamē ratio poenę impositæ ab alio Iudice

Ang. in tract. de malefic. in verb. quas si nõ soluerit, n. 13. & 14. & propterea nõ reiteratur pœna ab alio Iudice, sed suppletur, Bart. in l. Senat. col. fin. ff. de accusat. Marant. in Specul. parte. 6. de inquisit n. 100. Scacc. loc. cit. n. 92. An autẽ Iud. sęcul. teneatur clericũ de grad. ab ecclesiast. ex eod. processu cõdẽn. vel nouũ cõficere; Ciuilistę tenẽt, quod debeat nouũ processũ cõficere, Bart. in l. magistrat. vbi cõmuniter DD. ff. de iurisdict. omn. Iudic. & in l. nõ dubiũ, & in l. diuus ff. de custod. reor. Clar. in prax. in §. fin. quęst. 96. Cõtrariũ tamẽ tenent Canonistæ, in cap. at si clerici, vbi in specie Berous num. 79. de iudicijs; Conciliantur tamen opiniones, quòd in delictis merè ecclesiasticis, non conficitur nouus processus, secus vero in causis mixti fori, Clarus loco citat. & ita practicatum audiui in quodam sacerdote, qui bona montis pietatis tunc temporis existentis in Hospitale Diuæ Annuntiatæ furatus fuerat, nã degradatus ab ecclesiastico, & traditus curiæ seculari præuio nouo processu, fuit laqueo suspensus.

Nono fallit in absoluto ab expẽsis, nam non censetur absolutus à damnis, cap. dilecti, de foro compet. & cap. in nostra, ibi (cum igitur aliud sit damnorum restauratio, quàm satisfactio expensarum) de iniur. & damn. dato, vbi Glos in verbo damnorum, allegat concordantia. Tradit etiam glos. in l. 1, vbi Bald. Alex. Soccin. & Iason. ff. si quis in ius vocat. obtemp. Glos. in l. sancimus, & in l. properandum §. fin autem alterutra C de iudic. Sic etiam & è contra, damnorum appellatione expensæ non veniunt, & remittens damna, non censetur remittere expensas, Ioannes de Anan. & Abb. in dicto cap. in nostra, Roman. singul. 346. facit tex. in cap. fin. de rescriptis: Et absolutio iudicialis, ab expensis, nõ includit expẽsas debitas ex vi promissionis, sed tantùm quæ debent tu officio Iudicis mercenario. Salicet. in dicta l. properãdum §. fin autem alterutra, num. 2. per glos. in §. oportet. in authent. de iudic. Marsil. sing. 237.

Sicut in simili remittens omnem iniuriã, & violentiam, non censetur remittere damna l. is, qui puteum §. si postea ff. quod vi, aut clam. Petr. plaza in tit. de delictis lib. primo cap. 6. num. 150. Moronus de tregua, & pace cap. 124. num. 29. Latè ad materiam Surdus decis. 261. Sic etiam offensus, qui ex diuino præcepto tenetur dimittere odium, non tamen tenetur dimittere ius accusandi apud Iudicem, & vndicandi propriam iniuriam Glos. in cap. 2. in verbo emendam, de pęnis n 6. & in cap. si quis contristatus, in verbo satisfaciẽdi 90. distinct. & in cap. quia pręsulatus, in verbo canonica 1. quæst. 4. Et Sicut Prælatus potest propriam iniuriam vlcisci excommunicãdo delinquentes, bono tamen zelo, cap. seditionarios, 46. dist. & cap. & qui emendat, vbi Glos. in verbo corripit. 45. distinct. sic, & accusare, D Thom. & Caietan. secunda secundæ quæst. 68. artic. 1. Nam vindicta quatenus dirigitur in malum delinquentis, peccatum est, & contra Domini præceptum, quo tenemur inimicos diligere, & ipsis benefacere; Quando vero intentio vindicantis dirigitur ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per pęnam peccãtis vz. ad emendam delinquentis, ad ipsius cohibitionem, ad quietem aliorum, & ad iustitiæ conseruationem licita est, D. Thom. secunda secundæ quæst. 108. artic. 1. in corp. & probant Glosæ supra citatæ, Sotus de tegendo secret. membr. 2. quæst. . Nauar in cap. inter verba. corol 62. quest. 3. Quare si præcipua intẽtio rectè dirigatur, licèt aliquãdo propter fragilitatẽ aliquo modo delectet. non statim est culpa mortalis. Syl. in verbo accusatio 5. facit textus in cap. accusasti, vbi Glos. de accusation. Et propterea, si recta sit intentio, vt

vt supra (quod tamen difficile est in praxi non solum potest offensus accusare, sed etiam post peractam pœnitentiam à delinquente, accusando, vindictã petere, Ioannes Andr. Abb. Aretin. & communiter DD. in dicto cap. accusasti. Sic etiam licitè recipit pecuniam arbitrio boni viri taxatam pro remissione in iuriç, & pro ipsa potest agere, l. transigere, vbi communiter omnes C. de transact. Ioannes Medin. de contrac. q. 29.

Et procedunt supradicta etiam si passus iniuriam, inanimæ iudicio dimiserit, & condonauerit. Nam remissio illa, & condonatio intelligitur quoad odium, non autem quoad ius accusandi, Bart. in l. non solum §. 1. ff. de iniur. & in l. si tibi §. 1. Alex. testatur de communi ff. de partis, Iason in l. huiusmodi §. ędes ff. de legat. 1. Felin. in dicto cap. de his, colum fin. Couar. in dicto cap. 10. nu. 7. vers 3. constat. Sic etiam facta remissione in vtroque foro, etiam iniuriç, potest lęsus, damna, & expensas ex causa læsionis factę repetere. Nam actio iniuriarum datur ad vindictam, l. prętor §. 1. ff. de iniur. petitio verò damnorum, & expensarum, competit pro reparatione diminutionis patrimonij, l. damnũ §. 1. ff. de damn. infect. Idcircò vna actio alteram non impedit, l. si pro fure ff. de condit. furtiu. Et successiuè remissio vnius non trahitur ad aliam, cap. si Canonici, vbi Glos. in verbo damnis, de offic. ordinar. in 6. Est communis opinio, quam probant Bald. in l. si pro fure ff. de condition. furtiu. Ang. in §. fin. Instit. de iniurijs; Latè tradunt Canonistę in cap. 1. de iniur. Couar. dicto cap. 10. num. 7. vers. 4.

Quomodo autem liquidandum sit damnum passum ab offenso, vt puta, quia propriam artem non exercuit, an aliquid detrahendum sit pro labore non exhibito, tradunt post D. Thom. 2. 2. quæst. 62. artic. 1. Abb. in dicto cap. 1. de iniurijs, Scot. Maior. Adrian. & cęteri relati à Couar. loco citat. & post alios Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 9 dub. 19 cum sequen Sic etiam quomodo computandum sit tempus vitę, iuxta tex. in l. hęreditatem ff. ad leg Falcid. tradit Abb. in dicto cap. 1. & in cap. olim de iniurijs, & omnes supracitati. Sic etiam pro expensis funerum, an aliquid sit restituendum, licet Nauar. cap. 15. num. 22. in summa affirmet, in contrarium tamẽ multi tenent non deberi, nisi extra patriam, vel in loco occisus sit, vbi maiores sumptus fiunt pro funere, quàm vbi occisus lares habebat. Less. loco citat. dub 24.

Pro ipsa verò occisione, seu vulnere certum est, nihil fore restituendum, nam corpus liberi hominis æstimationem non recipit, tex in l. vltima ff. qui effuder. vel eiecer. ibi (cum liberi hominis corpus ex eo, quod deiectum, effusúue erit; lęsum fuerit. Iudex computat mercedes Medicis pręstitos, cæteraque impedita, quę in curatione facta sunt. Prętere a operas, quibus caruit, aut cariturus est, ob id, quod inutilis factus est. Cicatricum autem, aut deformitatis nulla fit extimatio, quia liberum corpus nullam recipit extimationem.) similiter tex. in l. ex hac lege ff. si quadrupes pauper. fecisse dicatur Abb. Couar. & less. loc. citatis, Sot. lib. 4 de iust. & iur quęst. 6. artic. 3. Supradicta autem de vulnere non procedunt in fęmina, quę ex cicatricę deformis effecta est. Nam tunc tenetur vulnerans restituere quanti interfit, Iacobus de Rauenna, & Albericus in dicta lege ex hac, Couaruuias loco citato Petrus Nauar. lib. 4. restit. cap. 1. dub. 10. num. 90. Sayr. in clau. regia lib. vndecimo, capitulo secundo numero 22. cætera verò in materia restitutionis damnorum, & expen-

expensarum, legenda sunt apud Doctores in tractat. de iustitia, & iure.

Cui nam competat Ius accusandi.

Quæst. XIII.

REspondeo. Cuilibet, etiam, quod sit inhabilis, & à iure improbatus, quando tamen suam, vel suorum prosequitur iniuriam. l. hi tamen omnes ff. de accusationib. l. non prohibentur, l. non ignorat, l. si crimen, & l. de crimine C. qui accus. non poss. c. prohibentur ibi (mortem propinquorum defendant) 2. quæst. 1. cap. omnibus 4. quæst. 6. Speculat. in tit. de accusation. col. penult. vers. in summa, Antonius Gomes, variarum resol. tit. de delictis, lib. 1. cap. 44. Clarus in praxi §. fin. q. 14. Farinacc. In prax. criminal. part. 1. tit. de accusation. qu. 12. tit. 57.

Non tamen id procedit in excommunicato denuntiato, nam etiam, quòd suam, vel suorum prosequatur iniuriam repellitur ab accusando. Est communis opinio quam referunt Plaza lib. 1. de delict. cap. 44. num. 10. Clarus dicta quæst. 14. Farinac. dicta qu. 12. num. 26. Ratio est, quia excommunicatus non potest esse in iudicio, nec ipso potente ius redditur, c. intelleximus, vbi Felin. de iudic. cap. 1. eodem tit. in 6. cap. decernimus, & cap. excommunicamus, §. credentes, de senten. excommunication. in 6. cap. de rescript. in 6. & cap. pia, de exception. in 6. Vnde æquiparatur mortuo, vel bannito, Glos. in cap. pastoralis in fine, de appellation. Speculat. in titul. de arbitr. §. differt, vers. quid de bãnito. vbi Ioannes Andr. Et procedit hoc etiam de iure ciuili, cùm etiam in laicis Tribunalibus excludatur excommunicatus ab accusando, glos. in l. 1. vbi Odoffred Bald. & Iason. C. de iur. & fact. ignor. Glos. in c. 1. §. si quis igitur, vbi Hostiens. Ioannes Andr. Archidiac. Anchatan. & Francus de exception. in 6. Et est cõmunis opinio, Plaza, Clar. & Farinac. locis citat. & in specie etiam probãt, Glos. in cap. omnibus 3. quęst. vltima, Innoc. Abb. & Felin. in cap. à nobis, de exception. Bald. in Margarita, in verbo excommunicatus.

Hoc Ius accusandi competit iure sanguinis, non autem iure hæreditario, l. quæsitum ff. de sepult. violat. Bart. in l. damni §. Sabini ff. de damnis infect. & in l. pro hærede §. final. ff. de acquirenda hæreditat. Felin. in cap. in præsentia colum. 17. vers. & per istam, vbi etiam, Dec. num. 55. de probation. Franch. decis. 611. Et in hoc Regno extat Regia Pragmatica 8. sub titul. de compositiõn. per quam statutum fuit, ius querelandi, & remittendi, cõpetere illis, quibus de iure defertur successio, de qua latè, Rouit ibidem, de Ponte de potest. Proregis tit. de prouision. fieri solitis § 4. nu. 16. cum sequent. Et hæc specialis Regni Prouisio per quam duo fuerunt principaliter considerata, videlicet ius sanguinis, & proximitas in gradu, est in aliquo, iuri communi conformis; nam ius accusandi de vere communi consanguineis proximioribus, exclusis remotioribus competit, l. si plures ff. de accusat. l. 2. §. si simul, vbi Bart. Angel. & alii ff. ad leg. Iuliam de adulter. Gomes. dicto tit. de delict. cap. 1. nu. 35. Farin de accusat. quæst. 13. & in aliquo corrigit ius commune, dum mãdat, quòd non solũ ius sanguinis consideretur, sed etiam qualitas successionis, quod de iure communi nõ requirebatur, vt aduertunt Follerius dicta Pragmatica num. 39. cum sequenti, vbi etiam, Rouit. Carauit. rit. 272. Baiard ad Clar. quæst. 58. num. 59. de Pont. loc. citat. num. 28. Ideò fœmina stantibus masculis non admittitur ad quere-

querelandum, nec ad remittendum. Sic etiam dotatæ stante sorore in capillo, cui de iure successio defertur. Et ex hoc annis elapsis fuit declaratum Ducem Sanctæ Agathæ non opus habuisse remissione à Marchionissa Burgentiæ sorore, quia illam obtinuerat à Duce Siciniani, & alijs fratribus Lelii Caraccioli ab ipso occisi, de Ponte loc.cit.n.18.

Benè tamen vxor occisi admittitur, l.sororem C.de his, quibus, vt indig. Bar. in l.3. num.2. ff.de accusation. Idem Bart. Cyn. Bald Ang. Faber.& Alberic. in l. de crimine C. qui accusare non possunt. Nec requiritur, quòd sit hæres viri, Iacob.de Rauenna in dict. l.de crimine, Aretin. Alex.& Roman. in dict.l.pro hærede ff.de acquirenda hæred. Boer. decis.233. num 3. Anton Gomez. dicto cap. Clar. dicta qu. 14. vbi Bayer.in additione num.23. Plaza in Epitome delictorum, cap. 40.& 41. Affl.ct.in constitut. Reg sūmo periculo, Foller. in practica criminali, in verbo audiantur exceptiones, num.18. Carau. Rit. 191. Franch decis.393. Et præfertur cæteris in accusando,& remittendo, quia nulla maior sanguinis coniunctio, nec affectio, quàm viri,& vxoris Gomes. Plaz. Farin.& cæteri locis citat.

Non tamen procedit hoc dictum, quando transiuit ad secunda vota, Oldrad. cons.53 Aretin. cons 62. col.2. Roman. cons.182. Plaz & Farinac. locis citat. Secus tamen si de licentia viri transisset ad secunda vota, Bal. in l filium, quem habentem, C.famil.ercifcundę, & in l.1 C.de his, quæ poen. nomine, & in l. 1. C.de nupt. Farinac. loco citat. Secus tamen si infra annum luctus, pro quo facit, quia licet de iure Canonico sublatæ sint poenę, quæ de iure ciuili impositę erant secundo nubentibus, c.penul.& cap.fin. vbi Innoc. Ioannes Andr. & Præpos. de secundis nupt. Afflict. decis.75. de Ponte cons.29. Franch.decis.18. Legata tamen à viro vxori, si secundò nupserit, reseruantur filiis primi matrimonii, l.fæmine C.de secund.nupt. & habetur per supra citatos. Quòd tamen non procedit si ex licentia viri nubat, nam tenet legatum quoad vsumfructum, & proprietatem. Sic notabiliter, Gasp. Thesaur. lib. 1. qq. Forensium quæst.29. num.2. quæst. 30. num 2. Non tamen hæc procedunt quando infra annum luctus nuberet, tunc enim licentia non prodest tanquam contra bonos mores iuris idcircò multi dixerunt, eam non valere Roman. qui allegat Bald. singul. 251. num.1. Anton. Gabriel, qui alios allegat communi conclus. tit. de secund. nupt. conclus.3. nu.14. Angel. cons.396. Viuius decis.431. num.10. Capriol. de successio nnm.175 Stephan. Gratian. decis.168. num.16. Et hanc sententiam veriorem,& æquiorem testatur Thesaur. loco. cit. quæst. 30. num.3.

Et in Specie, quòd licentia nubendi cōcessa à viro vxori non suffragetur si infra annum luctus nubat, notabiliter tradit Guhelm. de Bened. in repetit. cap Raynuntius, in verbo, quod cum alia matrimonium contrahens num. 207. cum seq. Et prosequitur Simon de Petris cons.227. num.30. & sequen. Pro quo etiam facit, nam lectū viduale, quòd ab heredib. viri debetur vxori defuncti pro qualitate personarum dotis, & consuetudinis loci, Capyc. decis 26. si infra annum luctus nubat, non debetur, & acceptum erit restituendum, Bald. cons.488. vol.5. Campegius in tract. de dote part.2. quæst.56. Couar. de sponsal part.2. c. 3. §.9 num.10. allegat etiam, Alex. in l.is, qui quadringenta §.fin. ff.ad leg. Falc. Ioannes Garron. in rub. de secundis nupt. n.43.& post alios Auendaños de exequend. mand. reg. cap. 10. vers. prętorum, n.13. lib.2. Azeuedo in recompilatione lib.5. tit. 1. l.3. num.7.& sequen.

Clerici

Clerici non prohibentur accusare iure naturę, vel diuino, sed tantum iure humano, & ex dispositione iuris Canonici. D.Thom. 2.2. quęst. 64. artic. 4. Sayr. in clauf. reg. lib. 12 cap. 14. n. 76 Ius enim Canonicum ex iustis rationibus prohibuit, ne in causis sanguinum accusent c. his à quibus 23. quęst. 8. cap. Clericis, & cap. sententiam sanguinis. Ne Cler. vel Monach. Ideò accusando in supradictis causis, in laicis tribunalibus peccant, Caietan. in summa in verbo irregularitas, Nauar. cap 27. num. 226. Henriq. in summa, lib. 14 cap. 12 num. 1. Sayr. de censur. lib. 6. cap 19. num. 3. Et sequuta sententia mortis, vel mutilationis membrorum efficiuntur irregulares, cap postulasti, de homicidio. Secus tamen est quando suam, vel suorum prosequuntur iniuriam, adhibita tamen protestatione citra pœnam sanguinis, sed ad suorum iurium defensionem. Nã tunc etiam sequuta sententia sanguinis non efficiuntur irregulares cap. 2. de homicid. in 6. Ioannes Andr. & Abb. & Felin. in dicto cap. postulasti, Angel. in verbo homicidium 2. Syl. in eod. verbo 2. quęst. 8. Et procedit dictum etiam si alia via, quam accusando possent sua recuperare, quamuis contrarium dixerint, Angel. & Syl. locis citat. Nam ipsorum dictum procedere posset, quoad peccatum, non autem quoad irregularitatem ex sufficit enim ad irregularitatem euitandam adesse protestationē, ex dicto cap 2. de homicid in 6. optimè aduertunt Tabien. in verbo irregularitas 3. §. 8. Henriq. dicto lib 14. cap. 11. §. 4. in adnotat. litt. M. Sayr. loc. cit. n. 2.

Et hæc protestatio licet in ipsa accusatione fieri debeat, si tamē omissa fuerit, sufficit si ante sententiam fiat, Couar. in Clem. si furiosus, parte 2. §. 5. num. 3. Henriq & Sayr. locis supra citat. Idem tenet Suar. de censur. disputat. 47. sect. 2. num. 2. in fin. Sufficit etiam si tantum verbo, & non animo fiat. Nam licet multi teneant protestationem ficto animo factam, non dici protestationem, & proinde sequuta sententia, ab irregularitate, clericū accusatorem non excusari, prout defendunt Hostiens. in summa lib. 5. tit. de homicid. §. qua poena feratur, nu. 5. Ioannes Andr. Dominic. & Perusin. in dicto cap. 2 Angel. in verbo homicidium 2. §. 6. Syl. in eodem verbo 2. quęst. 8. Nauar. cap 27. num. 226. & post omnes latè defendit Diaz. in prax. Canon. crimin. cap. 99. num. 15, vers. sed opinio hęc. Contrarium tamen est communius, & verius. Probant Ananias, & Felin. in dicto cap. postulasti, Couar. dicta Clemen. si furiosus, part 2. §. 5. num. 2. vers. 6 Tab verb. irregularitas, Cordub. in addit. ad Sotum, in relect. de tegend secret. memb. 4. quęst. 3. conclus. 5. Phyliarc. de offic. Sacerdot. part 1. lib. 4 cap. 12. §. 4 Henriq Sayr. & Suar. locis cit. Ratio est, quia Ecclesia non iudicat de occultis, & dum requirit adesse protestationem, sufficit ipsam quoquo modo esse, vt per supra citat Cō. sultus tamē in facto ad scrupulos tollendos dixi, quod accusatores in progressu iudicii sincero animo protestationem renouarent, & doctrina Couar. & aliorum supra dicentium, posse omni tempore ante sententiam protestationem fieri.

Sed quid si accusatus accuset accusatorem? Respondeo, quod secundum iuris communis dispositionem accusatus admittitur ad accusandum accusatorem, & si accusatio fit de maiori crimine, impeditur progressus primę accusationis, l. 1. C. qui accusar non possunt. Secus tamen si de æquali, vel minori crimine, nisi suam, vel suorum prosequeretur iniuriam, Bart. in l. is qui reus, in 6. oppositione ff. de publicis iudic. Angel. de malef. in verbo, & ad querelā, latissimè, Marian. Socc. in cap. ex litteris, de mutuis petition.

Duc-

Duefia reg. 29. Thusc. in verbo accusare, conclus. 160 num. 22. Tyberius Decian. lib. 3. in tractat. crimin. cap. 24. rubr. accusatus quando possit accusare. In hoc tamen Regno accusato non permittitur accusatorem reaccusare, & totum præsumitur fieri per calumniam, Afflict. in constitut. Regni. Ciuiliter agēs, extat Regia Pragmatica prima sub tit. de accusator. vbi Rouit. & Ritus M. Curię Vicarię 193. vbi latè Carauit. Non tamen hoc procedit si accusator reaccusaretur de falsitate, nam tunc audiretur in reaccusando, quia secunda accusatio, est peremptoria ad primam, & probata falsitate, eliditur prima, Marian. Socc. in dicto cap. ex litteris, num. 71. de mutuis petition. Nouissimi addentes in dicto titu fol 422.

Nota hic tantam esse vim defensionis, quæ à iure naturæ hominibus insita est, l. vt vim ff. de iust. & iur. vt multi ex Theolog. dixerint falsum accusatorem in re capitali nulla dara spe euadendi, posse absque scrupulo occidi P. Nauar. de restitut. lib. 2. cap. 3. num. 361. Caiet. 2. 2. quęst. 95. art. 8. ad 3. Less. de iust. & iur. lib 2. cap. 9. dub. 8. num 48. Molf. in summa, tract. 11. in præcept. decalog. cap. 19. num. 103. vbi dicit esse communem opinionem, sed difficile esse illam in praxi deducere, quod si tamen aliquando casus eueniret, ex communi Theologor. sententia posse, ita practicari.

Quando acquisita ab aliquo censeantur ex propria industria, quando ex alienis bonis acquisita, Quæst. XIV.

Quid regulariter censendum. Cap. I.

EX propria industria, & non ex alienis bonis cēsetur regulariter quis aliquid acquisiisse, l. si defunctos, ibi (non enim pauperibus industria, vel in augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis casibus quęritur) C. arbitr. tutel. vbi Glos. Bartol. Bald. & alii. Idem Bart. in l. ex diuerso §. fin. ff. de solut. in l. Titium, & Meuium, §. altero ff. de administration. tutor. Lucas de Penna in l. 3. col. 2. vers. sexta præsumptio C. de apocis public lib. 10. Salic. in l. ex persona C de probationib. Ripa in l. si quis ab alio, num. 4. ff. de re iudic. Archiadiacon. in cap. manifesta, 12. quęst. 1. Anton. de Butr. Imol. Abb. & cęteri Canonistę in cap. 1. de pecul. Clericor. Alciat. tract. de pręsumption. regula 2. pręsumpt. 27, num. 4 Menoch. in eodem tractatu lib. 6. pręsumpt. 29. Mascard de probation. in verbo negotiator, conclus. 1094 & in verbo pecunia, concl. 164. & in verbo tutor, cōclus. 1398. Franc. Niger controuer. Forens. tom. 1. controuers. 91.

Ratio conclusionis est, Nam cùm quilibet nudus nascatur, cap. sicut lo 2. 47. distinct. Luc. de Penna in l. 2. C. quando, & quibus quar. pars debeat. lib. 10. Afflict. decis. 377. & idcircò ad labores vnusquisque nascatur, sicut auis ad volandum, à natura ipsa, homini insitus est labor propterea totum id, quod quęrit, propria industria, & labore pręsumitur comparatum, Anchar. cons. 31. num. 2. Dec. cons. 136. Rota Bononien. decis. 96. num. 29. Menoch. cons 12. & dicta pręsumpt. 29. Mascard. & Niger locis citat. Idcircò non sufficit probare, aliquem aliquando fuisse pauperem, quia potuit acquirere, l. Spadonem §. qui absolutus ff. de accusation. tutor. Vbi excusatus ob paupertatem, si denuo vocetur ad tutelam, iterum probanda erit paupertas, ad hoc, vt excusetur, quia interim potuit acquirere. Idem est in cęteris publicis oneribus ob paupertatem excusatis. Nam semper, quòd casus accidit probanda erit

erit paupertas, l. cura § deficientium ff de muner. & honor. Alexand. in l. ex diuerso §. si in iudicio ff. solut. matrim. Anchar. in cap quod semel, de regul. iur. & cons. 5. num. 3. Bald. in l. 3. num. 18. C. de probation. Guttier. tract. de tutel. part. 3. cap. 46 Patianus tract. de probation. lib. 1. cap. 54. nu. 25. & sequent.

Adde, quòd emptum ab aliquo, censetur propria pecunia comparatum, ex dicta l. si defunctus. l. si ventri §. fin. ff. de priuileg. creditor. l. non vnde originem C. si certum petatur, Bart. in dicta lege Titium, & Meuium §. altero. Et taliter procedit dictũ, quòd etiam, quòd quis suo, & alieno nomine emat, si in solutione pecuniæ non declaretur, quòd de communi pecunia soluit, censetur de propria soluisse, taliter, quòd is, cuius nomine etiam emptum fuit, tenetur ad solutionem partis pretii, si partem rei habere cõtendat l. 2. vbi notabiliter aduertit Bart. C. pro socio, ibi etiam Bal. & in l. si patruus C. commun. vtriusque iudic. & in l. qui aliena C. si quis alteri, vel sibi. Roman cons. 254. vbi additio 276. 291. & 346. & singul 440. Abb. cons. 46 lib. 1. Alexander cons. 134. vol. 5. Dec. cons. 55. 268. & 446. Et communis est resolutio, quòd pecunia soluta, censetur esse soluentis, & non alterius, vt latè post supracitatos, probant Tusc. in verbo solutio, conclus. 338. Mascard. de probation. in verbo emptio, conc 612 & in verbo pecunia conclus. 1164. Et procedit dictum, etiam habito mandato ab alio ad emendum. Nam facta emptione nomine proprio, pecunia etiam soluta censetur esse propria, l. res mandata ff. de acquirend. rer. domin. l. pro emptore §. procuratorem ff. pro emptore. Bart. & Paulus de Castro in l. qui nihil donatum ff. de donation. & in l. 1. C. de acquirenda possess. Secus tamen erit, si accepto mandato simpliciter emit, nam censetur vigore precedentis mandati emisse, & pecuniam fuisse mandantis, l. pignori §. fin. ff. de vsu capion. Imola, Alexand. Cuman. & Iason in l. post dotem ff. solut. matrim. Et facit regula, quòd actus sequens, censetur factus in exequutionem præcedentis tractatus, l. 3. §. vnde queri potest vbi notabiliter, Bart. ff. de manumission. & in l. qui in aliena §. is, qui putabat ff. de acquirenda heredit. Bart in l. triticum ff. de verbor. obligat. Et facit etiam alia regula, quòd factum præsumitur ab eo, & expensis illius, ad quem spectat. Bart. in l. cum seruus ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. sicut, col. penul. vers. fallit quinto, de re iudicata.

De Tutore, Procuratore ad negotia, & Clerico habente Patrimonium. Cap. II.

TVtor, licèt tempore cęptę tutelę esset pauper, si ipsa finita reperiatur diues, non censetur ex bonis pupilli dicantur, sed ex propria industria, vel ex prospera fortuna dicta l. si defunctus, vbi Glos. Bart. & cęteri notant, & est communis resolutio, quam post Menoch. locis citat. probant latè Mascard. de probation. in verb. tutor. conclus. 1398. Guttier. dicto tract. de tutelis, cap. 46. Borgnin. Caualcan. tract. de tutor. n. 223.

Ratio est, quia, nisi ex propria industria, vel prospera fortuna censeretur ditatus, pręsumeretur delictum, quod de iure non pręsumitur, l. Pomponius, §. ex facto ff de acquiren. poss. ff. l. merito ff pro socio. Et procedit hoc etiam in muliere tutrice (cuius industria parua, vel inutilis esse solet Abb. cõs. 36. lib. 2. Bolognin. in l. etiam C. de donation. inter vir. & vxor. et vt inquit notabiliter Anton. de Buttio

in

in cap. 1. de peculio cleric. num. 11. mulier non eſt multum artificioſa in quęrendo, nec poteſt communiter quærere, quia non eſt organizata ad hoc, ideſt habet organa clauſa ad lucrandum) ſic probat Franc. Cremenſ. inter conſilia Alexandri conſil. 62. num. 13. vol. 4. Allegat Bald. in authent. licentia, C. de Epiſcop. & cleric. Franc. Aretin. conſ. 31. nu. 3. Baccan. de decim. tutor. cap. 18. Burgoſ. de Paz. conſ. 43. num. 8. & ſequent. Guttier. dicto cap. 46. nu. 21. Didac. de ſecur. in relect. l. 51. ex legati, col. 16. verſ. pro expeditione, ff. de verbor. obligat. Maſcard. loco citat. in verbo tutor, concluſ. 1298. num. 9. Intelliguntur autem ſupradicta, finita tutela, & redditis computis, quæ arbitrio boni viri reddenda ſunt: ſi tamen ipſis abſolutis reperiatur diues, euidens erit coniectura ex propria induſtria quæſiuiſſe, Cremenſ. ſingul. 6. Caualcan. loco citat. num. 123. Si tamen computa non eſſent reddita, vel ipſe inuentarium non feciſſet, aut librum rationis, tunc tutore exiſtente diuite, præſumptio eſſet cõtra ipſum, ex notabili doctrina Saliceti in authent. licentiam, C de Epiſcop. & cleric. quem ſequutus fuit Auguſtin. Beroes conſil. 91. num. 59. vol. 1. qui dixit, quòd pendente tutela, ſi tutor per prius pauper, apparet diues, nulla alia exiſtente coniectura cenſetur ex bonis pupilli ditatus. Et licet Guttier. loc. citat. num. 28. dicat, ex hac doctrina nimium reſtringi communem opinionem; vera tamen eſt Saliceti opinio, nulla alia coniectura apparente in contrarium, vt optimè probat Caualcan. loco citat. & deciſ. 39. & 166. in prima parte, Maſcard. in dicto verbo tutor, nu. 13.

Procurator quoque ad negotia, non cenſetur ex bonis ſui principalis ditatis, ſi finita adminiſtratione, & redditis rationibus appareat diues, Imol. in cap. 1. in fin. de pecul. cler. & ante ipſum Petr. de Anch. ibidem, & Barbatia: Idem probant Petr. & Gyn. in d. authen. licentiam, Alciat. epiſt. 18. lib. 1. Addit. ad Diaz, reg. 9. Gutier. d. c. 46. n. 22. Ratio eſt, quia potuit ex propria induſtria, ſalario, & proſpera fortuna lucrari, quod ſemper pręſumendum eſt ad euitandum delictum, vt optimè Alciat. loco citato. Et Imol. loco citato, addit notabile verbum, quòd licèt procurator ad negotia ditatus, cenſeatur aliquando ex baractarijs acquiſiuiſſe, nempè à creditoribus, & debitoribus domini ſui, acquiſita per ſupradictam baractariam non ſunt ei, cuius bona adminiſtrauit reſtituenda, ſed potius illis à quibus accepit, vel tanquam incerta, pauperibus reſtituenda.

Quod autem dictum eſt de adminiſtratoribus, ſcilicet procuratoribus dominorum ſæcularium, non procedit in adminiſtratore bonorũ Eccleſiæ. Nam cenſetur ex bonis Eccleſiæ acquiſiuiſſe, authent. licentiam, C. de Epiſcop. & cleric. Et licet aliqui Canoniſtę dixerunt, & in ſpecie Archidiacon. in cap. manifeſta, 12. quæſt. 1. Ant. de Butr Imol. & alii in cap. 1. de peculio cler. textum illum procedere in adminiſtratoribus perpetuis, qui non tenentur rationem reddere Bal. tamen ibidem nu. 3. dixit, etiam Rectores Hoſpitalium comprehendi, licet quolibet anno teneantur Epiſcopo rationem reddere, clem. quia contingit, de relig. domibus: ex eo quia, non ità diligenter rationes exigũtur à pręlatis de bonis Eccleſiæ, ſicut à dominis tẽporalibus de propriis bonis. Idem Bald. in auth. quibuſcunq; C. de ſacroſ. eccleſ. Idcircò Hoſpitalarii comprehenduntur, & Bald. in d. auth. licentiam ſequitur Dec. conſ. 6. n. 1. verſ. & licet Bald. Et quòd adminiſtratores bonorũm Eccleſię, alio non apparente cenſeantur ex bonis Eccleſię ditati, probat Barbatia in

O dicto

dicto cap. 1. de pecul. Cler. num. 9. vbi dicit sic consuluisse in Ciuitate Rhegii, & Bald. etiam sequitur Genuens. in practicab. Ecclesiæ qu. 523. Meritò ergo Concil. Triden. sess. 25. cap. 8. de reformat. mandauit Episcopis, vt vigilent circa prouentus, & redditus Hospitalium, ad hoc, vt ritè, & rectè administrentur, & administratores, quos culpabiles inuenerint, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, amouere possint.

De clerico vero habente patrimonium, vel officiorum. Dico, quòd licet postea obtineat beneficium, & vis præsumat acquisita per Clericum, de bonis Ecclesiæ prouenisse, dicta authen. licentia, & cap. 1. de pecul. cleric. ex illa ratione, quia Clericis prohibita est negotiatio, cap. 1. Ne clerici, vel Monac. & tenentur bona Ecclesiæ augere, cap. 1 12. qu. 4. ideò acquisita de bonis Ecclesiæ censeantur: sed tamen non procedit in casu supradicto, quia censentur ex proprio patrimonio, vel artificio acquisita, *Butr.* Imol. *Barbat.* & omnes Canonistæ in dicto cap. 1. de peculio clericor. Quomodo autem acquisitum sit diuidendum inter hæredes beneficiati, & Ecclesiam, cuius locum hodie sustinet Camera Apostolica, legendus est Menoch. de arbitr. iudic. Cas. 195. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 53.

Officialis vxor, Vassallus, & socius non censetur de alieno ditati. Cap. III.

QVod ad officialem attinet, is non censetur ditatus de publico, vel baractariis, *Bart.* in l. defensionis facultas, vbi etiam Ioannes de Plat. nu. 2. C. de iur. fisci lib. 10. Gulielm. de Cuneo, & Cyn. in dicta authen. licentia, Bald. in l. si defunctus C. arbitr. tutele, & in l. principalibus ff. si cer. petat. & in l. cum oportet C. de bonis quę liberis. Dec. dicto cons. 6. & 174. in fin. Menoch. de pręsumption. lib. 6. præsumpt. 28. n. 10. *Benuenut.* Straca de mercat. part. 4. n. 37. Niger lib. 1. controuers. controu. 91. num. 3. Iuris præsumptio est contra magistratus pauperes, vnde secundum Arist. lib. 2. politic. c. 9. & 18. & lib. 4. cap. 7. pauperes ad Magistratus eligendi non sunt, nè ob paupertatē venales fiant, & apud Lacedemones, Carthaginenses, & Romanos cōmuni consensu receptum erat, pauperes ad Magistratus non fore eligendos, vt ex multis probat Bobadil. in Politic. lib. 1. cap. 12. nu. 21. Et Lucas de Penna in l. fin. C. de Spectacul. lib. 11. dixit, ob paupertatem eos præsumi tramites iustitiæ deuiare. Pro quo facit tex. in l. 3. ff. de testib. ibi (An locuples, vel egenus sit, nè lucri causa quid turpe admittat). Propterea de iure communi diuites præferuntur pauperibus in officiis, §. his, qui causas in Auth. de iudic l. honor. §. de honoribus ff. de muner. & honorib. Andr. de Isern. in c. 1. in verbo primaticus de pace iuram. firmat. Auendad. de exequendi. mand. lib. 1. cap. 19. n. 17. Mastrill. de magistratib. lib. 2. c. 12. n. 21. *Et* regulariter Magistratus debent habere aliquas facultates l. cura §. inopes, & l. honor ibi facultates quoque l. rescripto ff. de muner. & honor. l. ad habenda C. de decurion. lib. 10. §. interim, in Authen. de defensor Ciuit. §. fin. in Authen. de Iudicib. & Authen. prędes gentium, vbi Alberic. C. de Episc. audien.

Si tamen aliquid cōtra ministros pauperes non insurgat, non est pręsumendū de bonis domini, vel de baractariis eos fuisse ditatos. Nam sufficit rationem reddere arbitrio boni viri, Bald. in c. 1. col. 2. de controu. inter domin. & fidel. & in c. 1. de cler. qui inuestit. fecit. Et, vt optimè inquit, *Bald.* in dicta lege cùm oportet nō reperitur iure cautum præsumendum esse contra officiales effectos diuites. Et sufficit adesse

ideste poenas à lege inflictas, iuxta textum in l. qui sine vsuris ff. de negot. gest. & l. stipulatio ff. de verbor. obligat. Latè congerit Barbatia, in dicto cap. 1. de pecul. clericor. Sed quia in hac materia, Glos. in dicta l. defensionis facultas, contrarium videtur dixisse, & variæ sunt DD. sententiæ, quos latè refert, Menoch. de præsump. lib. 3. præsumpt. 52. ideo.

Vera est resolutio, Arbitrio Iudicis esse relinquendum, qui pro qualitate personę, & diuitiarum acquisitarum iudicabit, Glos. notabilis in dicta l. cum oportet, in verbo ex eius substantia, ibi respondet Ioannes pro qualitate personarum, Lucas de Penn. & Rebuffus in dicta l. defensionis facultas, Bart. notabiliter in tract. de duob. fratrib. num. 5. dicit, quod recurrendum est ad coniecturas, quas latè post Menoch. loco citat. prosequitur de Ponte, tract. de potest. Proreg. tit. de elect. official. §. 7.

Vxor vero aliquid proprium habens, non censetur ex bonis viri, sed ex propriis bonis, atque industria, bona acquisiuisse, Bald. in l. cum oportet, num. 12. C. de bonis, quæ liber. &c. & cons. 299. lib. 1. Roman. cons. 159. Alex. cons. 40. lib. 3. & 42. volum. 5. Gerard. de Petra Sancta singular. 99. Et licèt ad euitandum turpem quęstum, lex præsumat vxorem acquirere de bonis viri, l. Quintus Mutius ff. de donation. inter virum, & vxor. l. etiam C. eodem tit. Et procedit regula etiā in muliere adultera, nam non præsumitur acquisiuisse ex adulterio, sed ex bonis viri, l. miles 5. miles ff. ad legem Iul. de adulter. Bal. in dicta l. cum oportet, Barbat. in dicto cap. 1. de pecul. cler. Anton. Gabriel. comm. concl. lib. 1. tit. de præsumption. concl. 15. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsump. 51. n. 17.

Quod etiam procedit in concubina domi retenta, nam ad instar. vxoris censetur de bonis concubinarii acquisiuisse, Bald. in l. 1. C. de naturalibus liberis, Cremens. singular. 6. Anton. Gabr. & Menoch. locis supra citatis.

Et etiam in vidua, infra tamen annum luctus, si tamen in domo viri remaneat, Alber. in l. etiam C. de donat. inter virum, & vxorem, Crot. in l. frater à fratre, n 45. ff de condit. indeb. Ioannes de Garronib. in rubr. C. de secund. nupt. n. 27. Ripa in l. feminę, quęst. 20. C. eod. tit. de secund. nupt. Boer. decis. 81. Bertrand. cons 193. vol 3. Roland. à Valle cons. 86. nu 46. Gabr. & Menoch. locis citat. Nam vt optimè notat Iacob. Cancer. var. resolut. part. 1. cap. 9. nu. 44 bona mobilia in aliqua domo, præsumuntur esse illius, cuius est domus.

Tamen quando vxor aliquid proprium possidet, cessat præsumptio textus, ex l. Quintus Mutius. Et procedit dictū, etiam si mulier aliquam artem haberet, nam censentur ex propria arte acquisita, attamē quia tenebatur pro viro operari l. sicut ff. de oper. libert. l as fiduis C, qui prior in pignor. habeantur ex acquisitis per mulierem, aliquid in beneficiū viri deducetur pro rata tēporis. In mulieribus tamen nutricibus alienos pueros lactantibus, minor fiet detractio temporis, quia magis nocte, in qua non tenentur pro viro operari, quam in die, pro alendis pueris vacant, Gerard. dicto singular. 99. Suprādicta autem in mulieribus nobilibus non procedunt. Nā non tenentur propriis manibus operari, vt patet.

Id etiā assero in Vassallo, nā non cēsetur totum id, quod possidet, esse feudale, nec ex feudo acquisiuisse, sed ex propria industria, & dū reperitur descriptus debitor pro feudali seruitio, sufficit si ostenderit pro quo verisimiliter pręsumi potest ad seruiendū Domino teneri, Andr. de Iser. in c. 1. n. 6. & seq. de cōtrouers. int. mascul. & femin. Afflic. ibidē n. 27. dicit esse notādū. Pro quo etiam Guttier. dicto c. 46. de tutel. n. 23. allegat Catelian. Cottā, Bobadil.

O 2 &

& alios, & Menoch. dicto lib. 3. præsumpt. 51. in fine dicit esse notandum.

Quod ad socium attinet, acquisita ab illo, non censentur ex communi quęsita, sed ex proptio. Bald. conf. 497. lib. 4. Anchar. conf. 31. Ioannes de Anan. cōs. 65. in fin. Roman. conf. 291. Alex. conf. 134. vol. 5. num. 6. vbi dicit magis communem opinionem. Facit textus in l. & magis ff. de solution. l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus ff. de verbor. obligat. Idem probant, Bart. & Bald in l. si patruus C. cōmun vtriusque iudic. & in l. Titium, & Meuium §. altero ff. de administrat. tut. & in l. 2. vbi etiam Salicet. C. pro socio.

Limitatur tamen hæc propositio, in socio omnium bonorum. Nam etiam simpliciter acquisita, sociis communicantur, l. si fratres ff. pro socio, l. si maior C. famil. Ercisc. l. non ideo, vbi Glos. & DD. C. commun. diuidun. Bartol. in l. cum duobus §. idem Papinianus C. eodem tit.

Secundo propositio non procedit stantibus coniecturis in contrarium, Bald. in l. cum oportet C. de bon. quæ liber. Alexandr. conf. 82. lib. 2. Aymon. Crauet. conf. 129. 131. num. 12 191. num. 8. vt puta, quia socius acquirens nihil habebat, præter ea, quæ in communi possidebantur; Grauett. loc. citatis. Et ita intelligendus est Speculator in tit. de iudic. §. sequitur videre nu. 12. & 13 quem sequitur Anchar. conf. 302. num. 9. optimè Mascard. de probat. in verbo pecunia, 1164. num. 7. Tusch. in verbo socius, conclus. 140. Multa enim in beneficium sociorum lex præsumit. Nam post fraternam coniunctionem nulla est maior Sociali. Cicero in oratione pro Quinto Roscio Commodo, ibi si qua enim sunt priuata iudicia, summæ extimationis, & pœnæ dictam capitis, tria hæc sunt, fiduciæ, tutelæ, societatis. Aequè enim perfidiosum, & nefarium est, fidem frangere, quæ continet vitam, & pupillum fraudare, qui in tutelam peruenit, & socium fallere, qui se in negotio coniunxit. Et idem Cicero in oration. pro Sexto Roscio Amerino, in rebus minimis socium fallere, turpissimum est, propterea, quod auxilium sibi se putat adiunxisse, qui cum altero rem communicauit. Ob quam rem socius verberans seruum socij, censetur facere causa emendationis, non vt socio iniuriam inferat, Luc. de Penn. in l. 3. vers. 85. præsumitur de apocis public. lib. 10. Alciat. de præsumpt. regul. 3. presump. 24. facit tex. in l. apud Labeonem §. si communem ff. de iniur. Menoch. de pręsumpt. lib. 5. præsumption. 18.

Sic etiam Socius accipiens bona hæreditatis, non conuenitur actione expilatæ hæreditatis, quia censetur ratione partis suæ, & non malo animo accepisse, l. aduersus C. famil. ercifcundæ tacit textus in l. merito ff. pro socio, Alciat, & Menoch. locis citat. Et sicut societas, ex coniecturis tacitè censetur contracta, Bart. & Bald. in l. si patruus C. cōmun. vtriusque iudic. Molin. de contract. disput. 421. Sic ex coniecturis iudicandum est. An acquisita à Socio censeantur ex communi, vel ex proprio acquisita.

Vltimo aduertendum est, quòd cum omnia supradicta fundentur in præsumptione, apparente veritate, cessant l. continuus §. cum inter ff. de verbor. obligat. Facit textus in l. Quintus Mutius ibi, vnde demonstrauerit ff. de donation. inter vir. & vxor. Et eo magis in foro conscientiæ. Nam licet regulariter validum sit argumentum à foro exteriori ad interius, Glos. in cap. omnis vtriusque sexus, in verbo ligare, de pœniten. & remiss. in cap. si diligenti, in verbo pacto, de foro competent in cap. 3. de paroch. & in cap. inolita, 12. qu. 1. Sot. in 4. dist. 20. qu. secunda, art. 2. & lib. 4. de iust. & iur. quæst. 5. art. 3. vers. 4. arguitur, & q. 6.

art. 3.

art. 3. verſ. neque vero, Angel. in verbo culpa §. 6. Rodriq. in ſumm. in verbo reſtitutio cap. 47. num. 4. Tamen quando lex fundatur in præſumptione, non procecit in foro conſcientiæ, quia in foro poli attenditur veritas, Syl. in verbo Lex. num. 9. verſ. 2 quãdo ius ſe fundat, Adrian. quolib. 6. Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. quęſt. 6. art. 4. & in 4. diſtinct. 22. quęſt. 1. artic. 3. Nauar. cap. 17. num. 284. Couar. in c. cum eſſes, num. 9. de teſtamen. Abb. Felin. & Dec. in cap. 1. de conſtitut. Bald. in l. 1. & in Authen. ingreſſi C. de Sacroſanct. Eccleſ.

Vtrum ſit Reſtitutioni obnoxium, quod quis accepit pro actu peccaminoſo patrando vel pro eo, quod gratis tenebatur facere.

Quæſt. XV.

AD Primum reſpondeo, quod acceptum pro actu peccaminoſo faciendo eſt reſtituendum, Innoc. & Abb. in cap quia plerique, de immunitat Eccleſ. Latè Couar. in cap. peccatum part. 2. § 2 Medin. C. de reſtitut. quæſt. 20. Nauar. cap. 17 num. 38. cum ſequenti, Molin. de iuſt & iur. diſputat. 88 & 92 Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 14. dubio 8 Ratio eſt, quia culpa inuendibilis eſt, & merces iniquitatis, omnino eſt reſtituenda, ſecundum Diuum Auguſtinum in Epiſtol. ad Macedon. de qua in cap. non ſanè, 14. quęſt. 5. Deficit etiam titulus: qui enim ob maleficium aliquid accipit, ſine titulo poſſidet: quia maleficium, titulum non pręſtat; l. iuris gentium §. ſi ab maleficium ff. de pactis, l. generaliter ff. de verbot. obligat. l. pacta C. de pac. Intelligitur autem concluſio, ſecluſa omni alia ratione, vel titulo. Nam actus peccaminoſus, licet in ſe non ſit pretio ęſtimabilis, ratione tamen periculi, vel laboris, vel delectationis illius, ob cuius gratiam ſit, recipit ęſtimationem, D. Thom. vbi etiam Caiet. 2. 2. quęſt. 32. art. 3. ad ſecundum, & quęſt. 62. art. 5. ad 2. Adrian. & alij, quos refert, & ſequitur Molina de iuſt. & iur. diſputat. 88. 93 & 94. Idcircò, acceptum pro homicidio patrando, vel pro iniuſta ſententia ferenda, non eſt reſtituendum D. Anton. Syl. Couar. Caiet. & Nauar. quos ſequitur Leſſ. dicta dub. 8. num. 56, & Molin. diſput. 83. Licet multi contrarium teneant, & eſt probabilis opinio ſecundum Leſſ. loc. citat.

Ampliatur ſupra firmata concluſio, vt non ſolum procedit attento vire naturæ, ſed etiam poſitiuo, quando tamen expreſsè non impeditur tranſlatio dominii: prout regulariter eſt in iudicibus, qui prohibentur ſub poena, munera recipere. Nam quando lex prohibet actum, & addit poenã, actus ſuſtinetur, & dominium transfertur, ſed poena debetur. Syl. in verbo lex, quęſt. 28. Leſſ. & Nauar. locis citat. Ioannes Andr. in cap. ſicut ne cler. vel monach. Cardinal. & Abb. in Clement. 1. de reſcript. Felin. in cap. 2. de teſtib. Suar. de legib. lib. 5. cap. 25. nu. 4. Licèt contrarium ſit in Iudice delegato à Summo Pontifice, cap. ſtatutum, §. inſuper, de reſcript. in 6. vbi omnino debet realiter reſtituere, nec ſufficit condonatio.

Secundo ampliatur, vt poſt crimen cõmiſſum, licito iure poſſit peti promiſſa quantitas. Nam licèt conuentio fuerit peccaminoſa, & illiuſmet ſpeciei, pro vt ipſa res turpis erat, & idcircò inualida, ex dicta l. generaliter, & ex dicta l. pacta, patrato tamen crimine, nulla eſt deformitas in pętendo promiſſum, quia petitur pro labore, vel periculo. Nec nouum peccatum com-

committitur, quia poterit assassinus dolere de assassinio, quatenus Dei, & proximi offensa est, & promissa petere in pretium sui laboris, & periculi. Optimè Molin. Less. loc. supra citat. Licet Nauar. in dicto cap. 17. num. 40. vers. 6. infertur aliter teneat. Nam licet promittens ante factum potuisset se pęnitere, rescindendo promissionem, patrata tamen actione tenetur, & solutum non erit restituendum, non ex ratione Nauar. loco cit. quòd quando turpitudo est ex vtraque parte restitutio est facienda pauperibus de consilio, sed ex eo, quia iustè retinetur pro periculo, & labore in ipsa actione peccaminosa. Nec tenet ratio Nauar. quòd ex eo, quòd à principio actus non valuit, quia peccaminosus, idcircò non potest exigi absque culpa. Nam non tenet consequentia, ex eo, quia non exigitur pro actione ipsa, sed pro labore, & periculo.

Tertio ampliatur, vt supposita contraria opinione pro actu peccaminoso fore restituendum, id procedat post Iudicis sententiam, etiam attenta dispositione legis positiuę, si tamen dominii translationem non impediat. Est cōmunis opinio, quam post Nauar. Sot. Medin. & alios probat relati à Sayr. in claus. Regia lib. 10 tract. 5. cap. 2. num. 25. Less. & Molin. locis citat. Ratio est, quia pro datis ob turpem causam, conceditur repetitio, toto tit. ff. & C. de condict. ob turpem causam; non tamen impeditur translatio dominii; idcircò expectanda est Iudicis sententia. Hinc obiter nota, maximam esse differentiam inter obligationem restituendi, descendentem ex capite rei acceptę, & inter descendentem ex capite malę acceptionis. Nam quando restitutio est facienda ratione rei acceptæ, nulla est expectanda sententia, sed statim facienda est restitutio. Quando vero, ratione malę acceptionis, requiritur sententia auocatoria dominii. Ratio est, quia in capite malę acceptionis semper adest titulus naturalis, qui quoadusque per sententiam non destruatur, facit, vt licitè retineatur, etiam quod peccaminosa fuerit eius receptio, colligitur ex Molina dicta disput 89. &c.

Quoad secundum, dico, restituendum esse, quod quis accepit pro eo, quod tenebatur gratis facere cap. non sanè, 14. quęst. 4. l. fin. ff. de condit. ob turp. caus. Est communis opinio omnium apud Nauar. cap. 17. num. 33. Couar. in reg. peccatum §. 2. Less. de iust. & iur. lib. 2., cap. 14. dub. 9. Hinc est, quod acceptum à Iudice, vt iustam sententiam ferat, vel nè iniustam ferat restituendum est danti. Ratio est, quia tantum est turpitudo ex parte recipientis, & non dantis, c. dilectus, vbi Glos. de Simon. cap. prohibeas de magistrat. Sot. Med. & alii. S tamen conuincatur aliquis, quod Iudici donauit, quia lex pręsumit animo corrumpendi donasse, sententiam nulla erit, l. venales C. quando prouoc. non est necess. cap. cum ab omni specie mali, vbi Abb. de vit. & honest cler. Et acceptum à Iudice, fisco erit restituendum l. 3. ff. de condit. ob turpem caus. Hoc autem procedit in foro exteriori, quod inintur præsumptioni, & post sententiam declaratoriam litigantem corrupisse Iudicem, Molina loco cit.

Ampliatur supra firmata cōclusio, etiam si in gratiam alicuius aliquid recipiatur pro faciendo id, quod quis tenetur gratis facere. Probant supracitati Nauar. Mol. & Less. Nec obstat, quòd supra conclusum fuit ex D. Thom. & aliis, acceptum pro re peccaminosa in gratiam alicuius facta, vel facienda, non esse restituendum. Nam in multis differunt, accipere pro eo, quod quis tenetur gratis facere. Prima differentia est, quia in accepto, pro facinore faciendo est turpitudo ex vtraq; parte, cap. dilectus de Simon. In accepto pro eo, quod quis tenetur gratis facere,

cere, est tantum ex parte recipientis. Secunda accipiens pro facinore, nullo iure tenebatur committere delictum, & in gratiam dantis committit, quod secus est, in eo, qui tenetur facere. Tertia acceptum pro facinore, liberè, & sponte datur, quod non est, quando datur pro eo, quod quis tenetur facere. Nam certè non daretur, nisi esset dubium, quod quis propriam obligationem non adimpleret, & sic ex parte dantis adest inuoluntarium mixtum, quod facit locum restitutioni. Quarta accipiens pro eo, quod tenetur gratis facere, dum proprium exequitur officium, nullũ periculum, nullumque extraordinarium laborem subit; imo taxatã mercedem, atque condignum suo officio stipendium recipit. Accipiens vero pro facinore faciendo, vltra laborem, & periculum, ad multa remanet obligatus, cùm iure naturæ, quilibet delinquens obligetur ad poenam. Quare non tenet consequentia, accipiens pro facinore faciendo in gratiam alicuius, non tenetur restituere, ergo nec etiam is, qui gratis tenetur facere, & aliquid recipit, vt in gratiam alicuius faciat.

Fallit suprafirmata conclusio. Primo si pro extraordinario labore reciperet, ad quem non tenebatur, Less. loc. cit. num. 64.

Secundo fallit, stante probabili opinione ex vtraque parte. Nam cùm Iudex possit quam vult eligere, iuxta regulam, quòd in paritate meritorum, locus est gratificationi, Glos. in c. cum autem, vbi Ioannes Andr. & Abb de iure patron. Latè ad materiam tradũt Tiraquell. de iur. primogenit. qu. 17. opinione 2. num. 3. & 4. Barbos. de offic. Episc. allegat 72. num. 199. licitè accipit, dum in gratiam vnius, probabilem illam opinionem, alia spreta sequitur. Less. loc. cit. num. 64. Hoc autem totum non est, quia quãdo electio fit ex necessitate, vt est in casu Iudicis, turpiter accipitur pro electione facienda, l. vnum ex familia ff. de legat. 2.

Tertio fallit, quando libere donatur, nõ in pretium actionis ex iustitia debitę, sed per modum allicientis, disponentis, vel inuitantis ad actum faciendũ: tunc enim licitè retineri posse defendunt, Adrian. Io. Med. & alii, quos sequitur Sayr. in claus. reg. lib. 10. tract. 5. cap. 2. num. 24. Less. loco cit. Mol. disputat. 93. Ratio est, qu a ex rei natura nulla est deformitas, dum quis liberè sua donat alteri, sub conditione nè malum faciat, vel vt id faciat, ad quod tenebatur: imo laudabilis est talis donatio, cap. penul. 23. quæst 4. Ita etiam licita est ex parte accipientis, qui donatum libere acceptat, non in pretium operes, ad quod tenebatur, sed vt alliciantur ad id faciendũ. Et propterea omnes supra citati cõcludunt, licitè retineri donatum à patre filio, vt Sacramentis vacet, vt malas conuersationes derelinquat, vt aliquis efficiatur Christianus &c Latè Molin. loco citat conc. 4 Sic etiam dicendum erit, & in Iudice, vt iustam sententiam proferat. Hoc autem procedit ex natura rei, secus tamen de iure positiuo, quia prohibitum est, & optima ratione. Sic etiam donatum alteri, vt alliciatur ad mutuandum vsura non est, & si alias donaturus non esset, Molin. loco cit.

Hæc autem quæ dicta sunt, vt quando per modum allicientis datur, non sit restituendum, in praxi maximam habent difficultatem, & in actu practico facilè confunduntur animus alliciens ad aliquid faciendum, & actus ipse, qui fit. Et legaliter loquendo, idem est faciendum iudicium de actu ipso, & de preparatoriis ad actum, l. oratio ff. de spons. Si enim pro actu ipso, non potest recipi, ergo nec etiam pro dispositione animi ad faciendum, & prohibito principali, censetur prohibitum omne id, per quod ad id peruenitur.

uenitur; sicut prohibito matrimonio, etiam sponsalia sunt prohibita.

Ampliatur secundò, vt quę dicta sunt de accepto pro opere debito ex iustitia, procedant etiam, in accepto pro operibus debitis ex lege charitatis, vel alterius virtutis, Nauar. dicto cap. 17. num. 33. Med. Conar P. Nauar. Aragon. Molin. & alij relati à Sayr. loco citat. num. 22. & à Less. num. 64. licèt contrarium multi teneant, nempè Sot. Ledesm & alij. Ratio est, quia debita ratione alicuius virtutis, regulariter non fit pretio ęstimabilia, & censetur inuoluntariè datum, id, quod pro eo datur, quod quis in proximi beneficium ex lege charitatis tenebatur facere. Et licèt Sot & Ledesm. dicant, quòd ex eo, quod in gratiam dantis fit, iuxtè accipitur, ac retinetur, sicut in eo, qui pro facinore patrando accipit. Ad hoc tamen supra responsum est, dum varias differentias attulimus inter vtramque acceptionem.

Limitatur hęc ampliatio secundum supracitatos authores, non solum, quando per modum allicientis datur, vel pro extraordinario labore, sed etiam, & hoc est notabile, quando datur pro illis actionibus, quę tantum in commodum facientis cedunt, non autem alterius proximi, v3. vt Christianus fiat, vt non blasphemet, vt Sabata sanctificet, &c. Ratio est, quia censetur gratuitò, & liberè donatum. Non enim creditur, dantem voluisse emere actiones, quę in sui commodum nō cedunt, sed tantum in commodum recipientis: idcircò tanquam liberè donatum, non est restituendum Pet. Nauar. de rest. lib. 4. cap. 2. num. 100. Less. loco cit. num. 7. latè Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 39.

Vltimo notandum est, quod in omnibus supradictis casibus, non est facienda statim restitutio, sed expectanda Iudicis sententia Nauar. dicto num. 33. Sot. Medin. & alij relati à Sayr. d. nu. 25. Mol. disput. 88.

An possit cogi actor ad deponendum vti principalis super positionibus rei.

Quæstio XVI.

EX lege, si actor, vbi Batt. & alii, ff. de procurat. habemus, quod sic. *Et* licet possit quis, regulariter, per procuratorem comparere, l. fin. C. de procurator. & etiam respondere positionibus, siue articulis à parte propositis, dummodo procurator habeat speciale mandatum, cum quo potest in animam sui principalis iurare, cap. fin. de iuram. calumn. in 6 Thesaur. decis. 17. extat Ritus M. C. Vicarię 70. vbi Carau. num 6 Si tamen pars instat, vt principalis deponat, tanquam legalior, vt inquit Glos. in dicta l. si actor, vel tanquam magis informatus de veritate, omninò tenetur respondere. Speculator in tit de positionib. §. 6. num. 18 probat etiam ritus Mag. Cur. 79. Ratio est, quia melius est habere vocem domini, quam ministrorum, & dulcius, ac copiosius bibitur in fonte, quàm in riuulis. capit. ieiunium 77. distinct. *Bald.* in cap. quia propter, de elect. Boer in tract. de auctorit. magni Consilii, par. 2 in 1. addit. num. 156. vers. nam dulcius. Articuli verò, seu positiones, colligi debent à libello, & de quolibet membro libelli conficiendus est articulus, *Bald.* in. l vinum col. 5. vers. nunc venio, ff. si certum petat. Specul. in tit. de positionib. §. 5. num. 11 *Et* est menti tenendum, cap. quia ex articulis, & probationibus, sententia profertur, vt ex ritu 288. Articulis verò, siue positionibus respondendum est, per verbum credo, & non

non credo, vt ex Pragmatica 8 sub tit. de ordine iudiciorum. Ratio est, quia positiones, siuè articuli, fiunt ad finem releuandi ab onere probandi. Idcircò Regia Pragmatica mandat, per verbum, credo, & non credo: talis enim responsio releuat ab onere probandi, cùm pars credat posita, seu articula, ita esse, Bald. in l. 2. §. quod obseruare C. de iuram. calum. Nam licet aliud sit, aliquid sic, esse, & aliud credere, quòd ita sit, talis tamen credulitas partis licèt litem non dirimat, releuat tamen aduersarium ab onere probandi. Latè Carau. in ritu 70. n. 5.

Supradicta procedunt in causis Ciuilibus tantùm, nam in criminalibus, non fiunt articuli à parte parti, videlicet ab accusatore, reo, Innoc. in cap. dudum, de elect. Bald. in l. nullus C. de exhibition. reor. sed Iudex interrogat reū; qui debet respondere de veritate, & non de credulitate, Bart. in l. inter omnes §. rectè ff de furt.

Actore autem recusante respondere positionibus rei, terminus datus in causa, Bald. in l. quandiu ff. de acquirenda hæred. & in l. 1. C. de iuram. calum. Carau. ritu 69. num. 5 Idcircò praxis inoleuit, quòd statim dato termino in causa, actor offerat eius depositionem. Reo vero renuente deponere, facta trina monitione, & præcepto, quod deponat, habetur pro confesso, prout deterius, l. Senatus §. quòd si tribus ff de iure fisci, Felin. in cap. excommunicationes col. 1. de hæretic. Alex. conf. 137. vol. 2. & sic sublata est pœna, de qua loquitur Regia Pragmatica 8. sub tit. de ordine iudicior. quia mulctabatur reus recusans respondere articulis, seu positionibus actoris, Carau. loco. cit. Et ab hoc decreto, quòd habeatur pro confesso, prout deterius, non datur appellatio, vt idem Carau. probat.

Quando vero aliquis est examinandus, vti principalis, licèt de iure cõmuni, & de iure Cõstitutionum Regni, possit petere tempus ad respondendum, cum consilio Aduocati, l. si postulauerit §. quæstioni ff. de adulteriis, & habetur in Constitutione Regni, Partes, vbi Afflict in 2. notab. nu 8. & secundū Bart. in dicto §. quęstioni; quādo examinandus esset simplex, posset non solum esse pręsens aduocatus, sed etiam pro ipso respondere, consentiente tamē Iudice, Hostiens & Imol. in c. dilecti, de iudic. Abb. in c. pastoralis, eodem tit. Andr. de Isern. in con stit. Reg. Partes. Hodie vero in hoc Regno seruatur ritus Magnę Cur 79. per quem statuitur, quòd absq; consilio aduocatorum, statim sub silentio respondeat. Et sic in parte derogatur Pragmaticę octauæ de ordine iudic.

Sed hic quęritur, pro foro conscientiæ, an si examinandus consulat super responsionibus cùm aduocato peccet. Et dicendum est, quòd non. Ratio est, quia ritus M. C. 79. prohibet consiliū aduocatorum, ne examinandus captiosè respondeat, & secreto requirit examen, vt examinandus sincerè veritatem dicat, & sic fundatur in præsumptione. Sed lex, quæ fundatur in præsumptione, non obligat in foro conscientię, in quo veritas attēditur, Syl. & alii in ve. b. lex Idcircò consulens aduocatum, non ad regendā veritatem, sed ne decipiatur, nullo modo peccat, sed vtitur vire suo. Nec est contra mentem Ritus. Sicut in simili. Minor examinandus per verbum credo debet id agere, cùm assistentia tutoris, vel curatoris, l. certum §. in pupillo ff. de confessis, Rebuff. in tract. de respon. per credo, in princ. n. 7. Carau. dicto Rit. 79. num. 5.

Aduersus autē principales, examinatos per verbum credo &c. Si falsum dixerint, licèt quoad Deum peccent, ex violatione iurisiurandi, non tamen habet locum pœna Constitutionis Regni, lata contra fallarios, quę est amputationis manus, vt in Constitutione Regni, Eos: sic probant Ioannes

P de

de Amicis conſ. 109. num. 27. Cara. uit. loco citat.

An autem cedens, citatus à ceſſionario, vt veniat ad deponendum, vti principalis, poſſit ad hoc cogi, eſt materia textus in l. fin. C. de procurator. Et communis eſt reſolutio, quòd quando agitur de commodo, vel incommodo cedentis, poteſt cogi ad deponendum. Quando verò de commodo, vel incommodo ceſſionarii, nullo pacto cogi poteſt: Cyn. in dicta l. fin. num. 2 Bald. ibidem num. 4, vbi etiam Paulus de Caſtr. num. 4. Ioannes Faber. num. 39. verſ. non nunquam Tiraquell. de retractu lignagi, gloſ. 2. §. 2. nu. 14. Maſcar. de probation. concluſ. 1357. num. 18. Et ita practicatum vidi in cauſa D. Hoſtilii Vrſini, referente Conſiliario de Ianuario.

Aduertendum eſt etiam, quòd quando proponitur articulus, ſiuè poſitio, in qua veritas aſſeritur, cum admixtione tamen alicuius mendacii, poteſt examinandus dicere, & reſpondere, quòd non credit, vt ponitur. Et hæc eſt communis praxis reſpondendi. Et fundatur in Gloſ. in cap. cui de non Sacerdotali, deprębend. in 6. quòd petenti plus debito, poteſt totum debitum denegari. Sic, & in articulo vero habente admixtam aliquam falſitatem, vt poſſit denegari eo modo, vt ponitur. Latè probat Couar. lib. 1. variar. reſolut. cap. 8. num. 5. verſ. in oppoſitam ſententiam. Probat etiam Surdus conſ. 423. vol. 3. Licèt contrarium probet Morla in Emporio iuris, lib. 1. tit. 8. quęſt. 14. Legendi Pacianus de probation. lib. 1. cap. 19. & Guttier. lib. 1. pract. quęſtionum cap. 60. & 61.

De Actis Iudiciariis, & Actuariis.

Quæſt. XVII.

De Fide Actorum. Cap. I.

Acta facta in vno Iudicio, non faciunt fidem in alio niſi inter eaſdem perſonas citatas tantùm, l. cum antea §. fin. vbi Gloſ. in verb. iudicis C. de arbitr. l. iubemus C. de liberal. cauſ. Et ideò, acta facta in iudicio ſũmario, non probant in Iudicio plenario, cap. veniens, de teſtib. late Tuſchus in verbo, acta concluſ. 33. Et acta facta coram arbitro, non probant coram Iudice, cap. præſentata, de teſtib. Latè Marius Antonin. var. reſolution. lib. 1. reſolut. 32. Niſi fuerint arbitri neceſſarii ex vi ſtatuti, prout eſt in hoc Regno, in quo eſt Pragmatica 12. ſub tit. de arbitr. incipiens. Odia litium, per quam mandatur, omnes controuerſias præter liquidas inter conſanguineos infra quartum gradum, compromitti, Blaſc. tract. de arbitr. quęſt. 8. num. 24. tradunt Canoniſtæ in dicto cap. pręſentata. Item, acta facta coram Iudice ſæculari, non probãt coram Eccleſiaſtico, cap. at ſi clerici, vbi omnes Canon. de iudic. Et propterea Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui fabricato à ſęculari, quando remittitur ſibi Clericus vna cum actis, Angel. in l. 1. num. 3. ff. de confeſſ. Felin. in cap. qualiter, & quando, il 2. de accuſationib. Garzias deciſ. 2. Valaſcus deciſ. 65. Vnde debet de nouo inchoare proceſſum. Ruinus conſ. 7. num. 6. vol. 5. Henricus conſ 91. num. 6. Baiard. ad Clar. quęſt. 36. num. 53.

Aduertendum tamen, eſt, quod ſupradicta procedunt, quando agitur de cõdemnando Clerico, non autem de interro-

interogando, Caldetin. conf. 12. de iudic. Et propterea in curia Archiepiscopali Neapolitana inoleuit vsus, quòd remisso clerico à M. Curia Vicariæ vna cum actis, non instituitur nouus processus, sed testes examinati à Iudice laico, repetuntur in faciem clerici inquisiti. Ratio est, quia acta facta coram laico, deseruiunt ad informationem, & instructionē Iudicis Ecclesiastici, Bald in Authen. clericus C. de Episcop. & Cleric. Lanfranch. decis. 399. Suar. in praxi to. 2. prælud. 2. nu. 12. Et etiam deseruiunt ad aliqualem probationem, Bald. in l. eos, §. super his, C. de appellat. Genuens. in prax. cap. 6, nu. 2. Ricc. decis. 228. 1. part. Prosunt etiam acta facta à Iudice laico coram Ecclesiastico, in casu, quo Clericus remissus, fuisset per prius confessus delictum coram laico; nam tunc etiam per torturam posset cogi ab Ecclesiastico ad perseuerandum in confessione, Aretin. & Dec. in dicto cap. at si clerici, Suar. Genuens. & Ricc. loc. cit. vide ad materiam, latè Ricc. decis. 136. in 4. part.

Et in tantum requiritur citatio partis, ad hoc, vt acta facta in vno iudicio faciant fidem in alio, quòd cessante partis citatione, non potest Iudex supradictis actis fidem adhibere, cap. causam, quę, vbi latè Felyn. de testib. Carauit. rit. 241. latè Mascard. de probation. conf. 33. Ratio est, quia esset supplere de facto, quod non potest Iudex supplere, cum tantùm in his, quæ iuris sunt possit, l. vnica, C. vt quæ desunt aduocatis part. Iud. suppl.

Et in omni casu, quo acta facta in vno iudicio in alio fidem faciunt, semper intelligitur, si acta reproducãtur, Bartol. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 32. ff. de acquiren. possess. Senatus Pedemontan. decis. 1. num. 40. Rota decis. 445. parte prima, latè Marescottus var. resolut. lib. 2. cap. 107. Nec sufficit coram Notario, & testibus exhiberi, sed coram Iudice debent reproduci, c. accepimus, & cap. cum contingat, vbi Glos. de fide instrument. Nam aliàs Iudex non posset credere, nec iudicando rationem aliquam habere, c. cum dilectus, de fide instrument. Bald. in l. ordinarij, col. 4. C. de rei vendicat. l. 2. vbi Dec. num. 33. C. de edendo, Matthesilan. singul. 160. Alexand. consil. 82. lib. 1. latè Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 5. Tusch. in verbo acta, conclus. 71. Et hæc reproductio, etiam in causis summarijs, & vbi agitur manu regia, & summarie, & de plano, facienda est, Bar. in extrauag. Ad reprimendum, in verb. de plano, nu. 3. Aretin. in cap. dilecti, de iudicijs, Marescottus loco citat. num. 12. Et in hoc Regno tũc propriè fit reproductio, quando non solum verbo allegantur acta in alio iudicio facta, sed præsentatur copia ipsorum, Carau. d. ritu 241. Et potest pars aduersa petere terminum ad impugnandum, vt ex Bart. loco citat. & hæc est communis praxis. Si verò acta, quæ reproducuntur, sunt testium depositiones, potest is cõtra quē producuntur instare, quòd denuò examinentur, l. fin. C. de testib. Si tamen testes mortui essent, omninò depositionibus illorum standum est, Glos. notabilis in dicta l. cum antea, §. fin. in verbo iudicijs, C. de arbitr. Probant Felyn. Carau. & Marescott. loco citat.

Quænam Acta, Iudiciaria dicantur, & cuius sit ea conseruare. Cap. II.

IN duplici differentia sunt acta iudiciaria, secundum Bartol. in Rubr. ff. iudicat. solui, & Bald. in

l.2.C.de edendo,& in l.properandum, C.de iudicijs. Alia sunt litis ordinatoria,videlicet libelli oblatio, citatio, & fideiussorum datio, l.sicut proponis,C.de exequut.rei iudic.Innoc.in cap.causam, de testib.Alia decisoria,seu ad decisionem causæ pertinentia:vt sunt cōfessiones,attestationes,& similia, l.in bonis, C. de liberal. causa,& l.cum antea,§.fin.C.de arbitr. An autem appellatio sit de ordinatorijs, dubium est, & fuit decisum à Rota Romana,esse de ordinatorijs Acchill.de Graff.decis.12.sub tit. de appellat. Et propterea seruandus est stylus Tribunalis, vbi litigatur, iuxtà tradita per Dec. in cap.Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, §.42. de constitution.Iason in l.cunctos populos, C.de sum. Trin. & fide cathol.Ricc.1.par.dec.273.

Hæc resolutio maximè deseruit,quam Clericus litigans coram laico tenetur obseruare ordinatoria Iudicij,& ligatur stylo,consuetudine, siue statuto circa ordinatoria iudicij.Est communis opinio,de qua per Dec. & Felyn.in d.cap.Ecclesiæ Sanctæ Mariæ.Idcircò si in aliquo Tribunali adesset statutum, quod non admittatur appellatio, nisi soluta certa quantitate,vel,nisi facto deposito, vtique clericus teneretur, ex quo appellatio est de ordinatorijs.

Scripturæ etiam, quæ fiunt coram Iudice, & scribuntur per Officialem, seu Actuarium ad hoc deputatum, dicuntur acta iudiciaria, l.in fundum.§.quoties, vers.commentariens. ff. de iure fisci, l.præcipimus,C.de appellation. Et sic videtur,quòd duæ personæ requirantur ad acta constituenda, videlicet Iudex,qui authoritatem prestat, & Actuarius, qui ex officio scribit,Paulus de Castr.in l.acta, ff.de re iudicata. An autem vnus ex Iudicibus possit scribere acta, & sic fungi officio Actuarij,& tanquam Iudex authoritatem præstare,iuxta textum in l.si consul,ff.de adoption. & in l. iubemus, C.de sacrosanct.Eccles. Vera resolutio est,quòd non.Paulus de Castr.in in d.l.acta. Imò acta sunt nulla, Guazzinus ad defensiones,defension.20. cap.14. num.3. Nam in omni iudicio,siue ordinario, siue delegato, semper publica persona eligenda est, ad acta conscribenda:& ipsa deficiente,duo viri idonei eligendi sunt, ad vniuersa iudicij acta fideliter conscribenda, cap. quoniam contra, de probation. Et Notarij electio est illius speciei iurisdictionis, cuius est causa,Gramm.consf.66. num.5.in ciuilibus, Purpur.consf.493. nu.2. Cancher. var.resolut.par.2.cap.2. num.55.cum seq.

Spectat ad Actuarium, acta conseruare, cap. quoniam contra ibi (ita quod originalia penès scriptores remaneant) de probation. Ratio est, vt possit perpetuò constare de iustitia sententiæ;nā eo ipso,quòd sententia non iustificatur ex actis, dicitur constare de notoria ipsius iniustitia,nam Iudex non potest in iudicando aliunde moueri, quàm ex actis; & quæ sunt extra acta dicuntur esse extra mundum, Paul. de Castr. in l. ait Prætor, §. si iudex,vers.& probo,ff.de re iudicat. latè Gratian. discept. forens. cap. 725.nu.33. & seq.

Et licèt textus in cap. fin. de probation.ibi(cum acta originalia dicātur apud priores iudices remansisse)videatur probare,quod acta debent conseruari penès Iudices. Respondetur, ibi, Summum Pontificem factū retulisse. Vera enim est opinio apud Actuarios conseruanda esse acta: nam hoc ad suum officium pertinet,& in sui creatio-

ne

ne iurat fideliter conseruare, Hostiens. & Abb. in cap. sicut, Ne cler. vel monac. &c. & probat text. in cap. ad audientiam, ibi (cum iuratus fuerit officium suum fideliter exequi) de probationib. contrarium tamen obseruatur. Nam finito officio, consignanda sunt acta in publico archiuo. Probat textus in §. & iudicare, & in authent. de defensor. Ciuitat. Et in hoc Regno extat Regia Pragmatica, & etiam Ritus Magnæ Curiæ, vt per Carauit. rit. 26. & etiam de iure, Actuarij Communitatum, Episcoporum, vel Rectorum, qui alijs præsunt, tenentur finito officio relinquere acta in camera officij, quod gesserunt, Ioãnes Andr. in d. cap. quoniam contra, & ibidem Abb. num. 4. Felin. num. 9. & probat textus in cap. ad audientiam, ibi (quia cum fuerit in camera nostra reperti) & ibi (cum iuratus fuerit officium suum fideliter exequi) de præscript. Et sic vtrumque probatur, videlicet de consignatione scripturarum in camera officij, & de iuramento fideliter exequendi officium, vt optimè aduertunt, Hostiens. Abb. & Felin. locis citat. Multum enim iuuat scripturas in archiuo conseruari. Nam scriptura in archiuo reperta, fidem facit cap. cum causam, vbi omnes Canonistæ, de probation. & cap. ad audiẽtiam de præscript. ibi (instrumento non habente subscriptionem, ex archiuo tamen desumpto creditur) cap. peruenit 30. quæst. 1. §. illud in authent. de his, qui ingrediuntur ad appellandum, authent. ad hoc, C. de fide instrum. Glos. in dicto cap. cum causa, in verbo, per libros atiquos.

Et licet de iure communi, finito negotio per sententiam, possunt acta comburi ex consensu partium, & iudicis authoritate, l. acta, vbi Bart. & alij, ff. de re iudic. ex ea ratione, quia nulli fit præiudicium. Hodie tamen non procedit. Nam interest, processus, & acta conseruari, §. & iudicare, in authent. de defensor. Ciuit. Carau. loco citat. & rit. 96. Et sicut de iure communi antiquo, processus in materia infamatoria, non poterant comburi, Ioannes de Imol. in d. l. acta in fin. quia publicè interest infames sciri, l. 1. ff. de his, qui notan. infam. & acta iudiciaria faciũt notorium, cap. olim, de verb. signific. Innoc. in cap. per tuas, de testibus. Ita hodie, communi vsu acceptum est, acta iudiciaria, & processus conseruari, & in facto respondi, actuarium consignantem processum parti post decretum liberationis, peccasse mortaliter, & contra proprium officium.

Quinam possint exercere munus Actuarij, ac de eius officij duratione, & delicti ab eo patrati cognitione. Cap. III.

Non potest quis esse actuarius in propria patria, sicut, & cæteri officiales, Afflict. in Constitut. Regni, Iustitiarij per Prouincias, in primo notab. & in Constit. Regni, Magistri Camerarij in 9. notab. Caccheran. decis. 268. Franch. decis. 98.

Corrumpens actuarium, punitur eadem pœna, qua corrumpens Iudicem, Paris de sindicatu, in verbo corruptio, Franch. loco citat. Ratio est, quia actuarij, multum possunt nocere in capiendis informationibus. Item, & officialium appellatione veniũt actuarij, Frãch. loco citat. & decis. 406. nu. 4. Carau. rit. 49. num. 12. Fuisse multoties

ties deciſum in Sacro Conſilio, refert Amendola ad Franch. deciſ. 98. vbi etiam agit, quando aliquis de vniuerſitate, licèt non poſſit eſſe Capitaneus, ſaltem poſſit eſſe Locumtenens, & quanto tempore.

Actuarius Epiſcopi, mortuo Epiſcopo amittit officium, Afflict. deciſ. 101. Reſtaurus de Imperator. eligendus quæſt. 114. verſ. ſecunda facie, Franch. deciſ. 165. Idem eſt in omnibus, qui aliquod officium obtinent, ab eo, qui propriè non eſt dominus, ſed ad vitam aliquid poſſidet. Nam reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, l. lex vectigali, ff. de pignoribus, ſic in ſpecie reſpondit Ioannes Faber in §. item ſi ad hoc, Inſtitution. de mandat. Angel. in eodem tit. in §. redde.

Seruiẽtes curiarum, & actuarij ſi delinquant, cognoſcendi ſunt à curia, in qua ſeruiunt. Innocent. in cap. dilect. de pœnis, vbi Abb. Alberic. in l. cauſæ, C. de offic. rector. prouinc. Boer. deciſ. 9. Andr. de Iſernia, in Conſtitut. Regn. Magiſtri iuſtitiarij, Franch. deciſ. 407. num. 4. Quid autem dicendum de laico notario, vel curſore Curiæ Eccleſiaſticæ, nempe ſi delinquat, à quo Iudice ſit cognoſcendus, & Carauit. loco ſupra citat. num. 24. tenet puniendum eſſe à Iudice laico: ex eo, quia, Eccleſiaſticus eſt Iudex incompetens laicorum, cap. ſi clericus, cap. licet, & cap. ex tenore, de foro competen. cap. nouit, de iudic. Alij tenent, quòd ſi delinquat in officio, cognoſcendus ſit à Curia, in qua deſeruit. Refert multos id tenentes, Guazzin. ad defenſiones, defenſ. 20. cap. 9. num. 24. Alij tamen tenent, quòd quomodocũque delinquat, cognoſcendus ſit à Iudice Eccleſiaſtico. Probari poteſt hæc opinio, quia notarij, & curiales Principis, gaudẽt priuilegio Principis, l. 2. vbi Gloſ. & DD. C. de Epiſcop. & cleric. Dec. in l. ſcriniarios, C. de teſtament. milit. ſed Epiſcopus dicitur Princeps, Clemẽt. 1. §. nec ſuper, de pœnis, Sbrotius de offic. Vicar. in proœm. n. 8. Turret. conſ. 80. num. 4. vol. 1. Et Notarius dicitur de familia Epiſcopi, cum is dicatur eſſe de familia, qui ad aliquod officium deputatus eſt, l. fin. C. de proximis ſacror. ſcrinior. lib. 11. Bart. in l. 1. §. familiæ, num. 5. ff. de publican. & vectigal. latè Maſcard. de probation. concluſ. 756. Et licèt familiaris, is propriè dicatur, qui eſt commenſalis, & dentibus inſeruit, cap. fin. de verbor. ſignific. Fuſcus de viſitat. lib. 2. cap. 23. num. 6. etiam is, qui non eſt commenſalis dicitur de familia, licèt non ſit familiaris, latè Marius Antonin. lib. 1. variar. reſolut. reſolut. 75. & textus in dicto cap. fin. procedit in materia reſeruationis beneficiorum, Gomeſ. in regul. Cancell. de impetrand. beneficijs vocãt per obitum Cardinal. & familia Epiſcopi gaudet priuilegio exemptionis, cap. fin. de offic. Archidiac. Capyc. deciſ. 21. Theſaur. deciſ. 22. nu. 4. & 6. Afflict. in Conſtitut. Regni, de illicita portat. armor. num. 7. Farinac. qui teſtatur de communi, de inquiſitione quæſt. 8. num. 6. Marius Anton. & Guazzin. locis ſupra citat. Latè ad materiam Barboſa de offic. Epiſcop. allegat. 107. nu. 9. & ſeq.

De taxa ab Actuarijs ſeruanda. Cap. IV.

Tenentur obſeruare taxam in exactione ſalarij pro ſcripturis, cæteriſque concernentibus ad ipſorum officium. Hoc non ſolum eſt

est de iure communi, probat text. in §. sed hodie, vbi Bald. & Paul. de Castr. C. de Episc. & cleric. qui dixerunt, quòd etiam à sponte dātibus non possint supra taxam recipere, probant Mathesilan. q. 18. num. 4. Misinger. obseru. 75. centur. 2. Rouit. in Pragm. 38. de offic. Magistri Iustitiarij: sed etiā in hac Ciuitate est taxa Excellentiss. D. Petri de Toledo huius Regni Proregis in anno 1532. renouata ab Excellentissimo Don Perafan de Ribera in anno 1559. Habetur inter Pragmaticas in titul. de officio Magistri Iustitiarij, in anno 1585. imponitur pęna corporalis Actuarijs, & scribis, exigentibus vltra taxam. Habetur inter Capitula huius Ciuitatis in cap. vltimo, de gratijs concessis per Ducem Ossunensem, refert Rouit. loc. cit.

Et in locis vbi non est pandectá, seu taxa, attendenda est consuetudo loci in exactione, Glos. in authent. offeratur, in verbo prebitis sportulis, in fin. C. de lit. contestat. & in §. carere, in verbo, percipiant, in authent. de defensorib. Et quando in Sacro Consilio proponuntur grauamina in supradicta materia solet decidi, quod obseruetur pādecta loci vicinioris, vel M.C.V. Rouit. in dicta Pragmat. 38. de offic. Iustitiarij.

Et in tantum obseruanda est pandecta, quòd pro decreto liberatorio plurium personarum, vnicum salarium exigendum est, cum non dicantur tot decreta, quot personę liberatæ, sed vnicum decretum. Ioannes de Platea in l. vt autem in princ. C. de re milit. lib. 12. & probat textus notabilis in §. sportularum, versic. si verò pro vno, C. de Sanct. Episcop. Gomez. var. resol. tit. 2. cap. 11. num. 16. Rouit. loco citato.

Exigendo autem plusquam taxatum stipendium, non solùm puniuntur in foro exteriori, vt dictum est, sed etiam grauiter peccant, Nauar. in sum. cap. 25. nu. 54. P. Nau. de restitut. lib. 3. cap. 3. num. 11. Sayr. in Clauis Regia lib. 12. cap. 23. n. 28. Ratio est, quia sicut pretium taxatum à Principe in vendendis mercibus, obseruandū est in foro conscientiæ sub pœna peccati mortalis, vt post D. Thom. Sot. Nauar. & cæteros, cumulat Franch. decis. 9. ita & in laboribus pro scripturis, cæterisque actis faciendis, Petr. Nauar. loco citat. Et hoc etiam procedit à sponte dantibus, vt per supra citatos. Ratio est, quia legi præcipienti ob bonum commune nè aliquid recipiatur, non potest à priuato renuntiari, & cedi. Glos. in l. 1. in verb. vir vxori, circa finem, C. nè fideiussor. vel mandat. dot. dent. Et quādo præcipitur, nè aliquid recipiatur, etiā à spontè dantibus, ad tollendas fraudes, non potest recipi, l. vnica ibi, (si quod stratores petere interdictum est illi dare stratoribus non timerent) vbi Ioannes de Plat. C. de stratorib. lib. 12. l. fin. §. vt autem, C. de re militar. lib. 12. Facit textus in c. statutum, §. insuper, de rescript. in 6. Latè Gregorius Lopez ad partit. Hispaniæ, par. 2. tit. 9. leg. 8. in verbo mandare tomar. Nullum tamen esset onus restitutionis, si verè à sponte dantibus reciperēt, quia lex non impedit translationem dominij, vt in simili tradit Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 35. num. 12. Quando autem dicatur recipi à spontè dantibus, & quæ sint signa, tradit P. Nau. loc. cit.

Sunt tamen casus, in quibus Actuarij possunt tuta conscientia, plus taxato stipendio recipere. Primus est ratione extraordinarij laboris, supra id, quod proptium officium requirit, P. Nau. loco citat.

Secun-

Secundus, est si recusato maiori stipendio à parte oblato, denuo liberè donetur. Nam tunc nulla potest esse culpa: vt in fortioribus terminis probat Glos. in cap. statutum, §. si quid autem, in verbo remissione de rescript. in 6. Tertius est ex temporum variatione, nam sicut mutatione temporum, mutatur priuilegium, cap. suggestum de decim. ita & taxatum salarium: ratione enim maiorum expensarum, quæ non ex voluntate, sed ex annonæ, ac vestium caritate fiunt, potest in conscientia plus taxato erigi, Molfes. in sum. tract. 8. cap. 13. nu. 26.

Vtrum Actuarij Episcopi, possint aliquid recipere pro Dimissorijs, & Beneficijs. Cap. V.

Non solum de iure communi non possunt aliquid accipere pro ordinum collatione, dimissorijs, vel testimonialibus, cap. sicut Episcopum, 1. quæst. 2. cap. 1. de simon. ibi (sicut non debet Episcopus manum, quam imponit, ita nec minister, vel Notarius in ordinatione eius vocem, vel calamum vendere, &c.) sed etiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini sess. 21. cap. 1. de refor. Vbi etiam à sponte dantibus prohibetur accipere, imo derogatur omnibus consuetudinibus in contrarium. Nam de iure communi Notarius non habens salarium, poterat à sponte dantibus aliquid pro suo labore accipere, Glos. in dicto c. 1. in verb. vendere, vbi Abb. & omnes Canonistæ, Concilium tamen aliter statuit: videlicet, quod in locis, in quibus, non viget rationabilis consuetudo nihil recipiendi, permittit tãtum decimam partem vnius auri recipere: sub duplici tamen conditione. Prima si salarium ab Episcopo non habeat. Secunda, vt nec de taliter acceptis ordinator participet.

Quare Actuarij contraueniendo dispositioni Concilij, non solùm peccant mortaliter contra iustitiam, sed etiam contra Religionem peccato simoniæ, Abb. in dicto cap. 1. Syl. in verb. simonia, quæst. 8. Durand. in 4. distin. 25. quæst. 4. Sot. lib. 9. de iust. & iure, quæst. 6. art. 1. Suar. de religion. lib. 4. de simonia disp. 53. num. 8. Ratio est, quia licet actio scribendi dimissorias, vel testimoniales, sit temporalis, est tamen annexa muneri spirituali, & quasi consequenter ordini suscepto, cum absque litteris testimonialibus nõ possit exerceri, & absque dimissorialibus obtineri. Et licèt Concilium permittat aurei receptionem, in casibus tamen ab ipso notatis, illud recipitur per modum stipendij, non per modum pretij. Idcirco Notarij, seu Actuarij alterantes dispositionem Concilij, non solum peccant, vt supra, sed simul cum dantibus sunt ipso iure excommunicati, vt in dicto Concilio ibi, (tàm dantes, quàm accipientes vltra diuinam vltionem pœnas à iure inflictas ipso facto incurrant.)

In locis tamen, vbi post Concilium præscripta esset consuetudo, quòd Notarij salarium non habentes ab Episcopo, ex vsu, vel ex paupertate, aliquid plus stipendio taxato à Concilio reciperet, nõn essent facilè damnãdi. Ratio est, quia multum præualet consuetudo in exactione: & exactio in casu supradicto, non est propriè, & intrinsecè mala, sed tantum speciem mali videtur habere, idcirco ab Episcopis tollenda: quæ tamen, si sublata

non fuerit, potest aliquando excusare, Suar. loc. cit. Less. lib. 2. c. 35. dub. 10. num. 62. vers. aduerte.

Ampliantur supradicta, vt procedant etiam in collatione beneficiorum. Sic fuit multoties à Sacra Congregatione declaratum, ac etiam à Gregorio XIII. vt dispositio Tridentini sess. 21. cap. 1. de reformation. in collatione beneficiorum locum habeat, latè Garzias de benefic. par. 8. cap. 1. num. 75. cum sequenti.

An autem idem dicendum in dispẽsationibus à Summo Pontifice, Ordinarijs, vel alijs in dignitate constitutis, commissis? In hoc est aduertendum, quòd in diplomate dispensationis, leguntur infrascripta verba, quatenus deposita per te omni spe cuiuscumque muneris, aut premij, etiam sponte oblati, à quo te omnino abstinere debere monemus, & infra volumus autem, quod si spreta monitione nostra, eiusmodi aliquid muneris, aut premij, occasione dictæ dispẽsationis exigere, aut oblatum recipere, temerè præsumpseris, excommunicationis latæ sententiæ pœnam incurras, stante supradicta clausula, Nauar. consil. vlt. de rescript. dixit nihil posse accipi pro iusto stipendio laboris in examinandis testibus.

Contrarium tamen defendit Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 35. nu. 10. & sequenti. Rationem affert, quia prohibitio loquitur de receptione munerum, & ipsam prohibet iusta ratione, nè muneribus corruptus ordinarius, munus suum minus benè exequatur. Et sicut aliud est munera recipere, quæ in gratitudinis premium offeruntur, & aliud stipendium pro labore recipere: sic prohibitio receptionis munerum, non debet extendi ad receptionem iusti salarij pro labore: & sic dicit consuetudine esse introductum, & confirmatum. Et licet textus in cap. statutum, §. insuper de rescript. in 6. videatur facere in contrarium, aduertendum est, quòd textus ille loquitur de Iudice delegato per litteras iustitiæ.

Sed contra Sanch. facit decretum Concilij sess. 25. cap. 18. de reformat. in quo mandatur, sacros Canones exactè esse obseruandos (quod si vrgens, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerint cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis à quibuscumque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum.)

Sed respondetur Concilium prohibere aliquid accipi pro dispensatione (quod tamen hodie non obseruatur, cum exactio pecuniæ fit pro causa) non tamen ex causa iusti stipendij in examinandis testibus, prout decidit Glos. in cap. 1. de simonia, vbi omnes Canonistę. Et ordinarius, qui munera non potest accipere, vt supra, finito negotio, & expedita delegatione tuta conscientia illa accipiet. Ratio est, quia cessat causa prohibitionis: & idem est in Iudice delegato ad lites, iuxta text. in d. cap. statutũ, §. insuper, Geminian. & Franch. in dicto §. num. 10. Sanch. num. 14. Sacra tamen Congregatio declarauit, quòd Ordinarius, cui commissa est dispensatio à Sũmo Pontifice cum clausula, vt supra, nihil accipiat, nec pro ipso labore in examinandis testibus. Notario verò permissum fuit, vt quartam partem aurei recipiat pro examinandis testibus. Habetur apud Garz. in dicto cap. 1. num. 77. versic. pro dispensat. matrimonialibus. Hoc tamen non impedit quin finito negotio, aliquid gratis oblatum acci-

cipere non possit. Nec etiam inducit onus restitutionis, si pendente negotio, cõtra prohibitionem aliquid recipiat, prout est in Iudice delegato ad lites, vt in dicto §. insuper: quia tantum deliquit contra prohibitionem. Nec in clausula prohibitiua, vt supra, adest verbum impeditiuũ translationis dominij.

Obiter dubitatur, an liceat Episcopis vendere, vel locare bancas? Et videtur dicendum, quòd possint. Nã in Trident. sess. 25. cap. 11. de reformat. leguntur infrascripta verba (Non liceat etiam iurisdictiones Ecclesiasticas, seu facultates nominandi, seu deputandi Vicarios in spiritualibus locare) sed locatio bancarum nihil spiritualitatis cõtinet, cum scribere acta, sententias, &c. sit actio temporalis, ergo. Contrarium tamen probant grauissimi Theologi asserentes, supradictas locationes scandalo esse populo Christiano. Cum Prælati Ecclesiastici non solùm debeant spiritualia gratis concedere, sed etiam sęcularia, quæ ad custodiam spiritualium instituta sunt. Sot. de iust. & iur. lib. 3. quæst. 6. art. 3. Salon. de iust. & iur. in 2. 2. D. Thom. quæst. 63. art. 2. Salsed. ad Diaz in prax. criminal. cap. 4. in verbo, locent, vbi sic dicit resolutum fuisse in Concilio Prouinciali Toletano in anno 1565. nouissimè Ricc. in prax. tom. 3. resolut. 501. In hoc tamen attendenda est consuetudo, vt supra in fortioribus terminis dictum est.

Quid operetur subscriptio in scriptura.

Quæst. XVIII.

Subscribens aliquid, censetur illud approbare, cap. si quis presbyterorum, vbi Glos. in verbo subscripserit, de reb. eccles. non alienan. l. si ego, §. dotis, ff. de iur. dot. l. 1. §. 1. ff. de constitut. pecun. l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, vbi Imol. Paul. de Castr. Iason, Aretin. Alciatus, & alij, ff. de verbor. obligat. Authent. si modo, C. de sacrosanct. Eccles. Bartol. Ias. Paul. de Castr. & Angel. in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, Abb. in cap. quoniam contra, num. 32. vbi Felin. num. 33. Dec. num. 40. de probat. latissimè congerunt Gabr. comm. conclus. lib. 1. de præsumpt. conclus. 3. Tusc. in verbo, subscribens, conclus. 561. Menoch. de præsumption. lib. 3. præsumpt. 66. Nam subscriptio scripturæ virtualiter continet quicquid in scriptura habetur, l. si quis ex argẽtarijs, §. cogetur, ibi (aut vnius editionis subscribere) ff. de edend. Angel. in dicto §. Chrisogonus, num. 3. Barbat. cons. 87. nu. 15. lib. 3. Alexand. cons. 147. num. 8. & 10. lib. 2. Ruin. cons. 143. vol. 2. Paris. cons. 77. nu. 23. lib. 3. Natta consil. 87. num. 4. Rota Ianuens. decis. 78. 124. 146. & 177. Idcirco subscribens, non solùm contenta in actu, vel scriptura approbat, sed etiam sibi præiudicat, l. sicut, §. non videtur, ibi, (sed si subscripserit fortè in tabulis emptionis concessisse videtur) ff. quib. mod. pign. vel hypot. soluat, l. Lucius, & l. Paulus, eod. tit. l. fideiussor, §. pater Seij, vbi Glos. in verbo manifestum est, ff. de pignor. l. Caius, vbi Glos. in verbo, non obesse, ff. de pignoratit. act.

Am-

Ampliatur primò,supra firmata conclusio, vt idem sit in apponente proprium sigillum alienæ scripturæ, vel actui, nam censetur approbare eodem modo, ac si subscripsisset, Glos. in l.si procuratorem absentem, in verbo intelligẽdum, ff.de procurat.& in l.2. C.de reb. cred. si certum petat. vbi Cyn.Salic.& Ioannes Faber,Bal.in cap.1. in verbo,sigillo communi,de pace constant. in vsibus feudor. Innoc. Hostiens.Bald.Abb.& Dec.in c.2. de fide instrument. Alexand.dicto cons.147.Roman. cons.303. Tusc. in dicta conclus.561.nu.22. Gabr. loc.citat.concl.4.in principio. Et idem esset si sigillum fuisset appositum non à principali,sed ab alio, cui sigillum commissum fuit, vti solent facere Prælati, ac Nobiles, qui proprium sigillũ Secretarijs, vel alijs officialibus committunt, notabiliter tradit Boerius decision. 274.

Secundò ampliatur, non solùm in subscribente alienam scripturam, vel actum, sed etiam in scribente alieno nomine. Nam per actum scribendi,censetur approbare,quę in dicta scriptura, vel actu continentur, §.1.Institut.de emption.& vendition. ibi (si instrumenta fuerint conscripta manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, à contrahente autem subscripta) & l.fideiussor,§.pater,ibi (Chirographum præscriberet sua manu filius, quod ipse impeditus esset scribere) ff.de pignor.Butr. Cardin. & Imol. in cap.2.de fide instrumentor. Gabr.loc.cit.nu.11. Menoch. in dicta prræsumpt. 66. num.2.

Tertiò ampliatur, vt procedat regula,etiam in pœnalibus. Nã eidem pœnæ subijcitur negans scripturam à se patratam, & à se subscriptam,Bald.in Authent.contra,qui propriam,col.2. C.de nonnumer. pecun. Dec.in Authent.si quis in aliquo,num.17.C.de edendo,& in cap.quoniam contra,col.antepen. de probation. Ratio conclusionis est. Quia subscriptio facit, quod propria subscribentis scriptura dicatur,Geminian.in cap.si pro te, descriptis.Et licèt aliud sit scribere,& aliud subscribere,l.Diuus,§. item Senatus,vbi Bar. ff.ad legem Corn. de fals. l.si ego, §. dotis, ff. soluto matrim. Quod verò attinet ad approbationem,idem operatur subscriptio, quòd scriptio, Rota Ianuens.in dicta decis.146.& 177. cum alijs supra citatis, Menoch. loc.citat.num.9. Et quoad pœnas spirituales, idem operatur alienare bona Ecclesiæ, & subscribere actum alienationis ab alijs factũ. Nam in vtroque casu, agens eodem vinculo excommunicationis ligatur,dicto cap.si quis presbyterorum, vbi Glos.in verb.subscripserit.

Quartò ampliatur, vt sufficiat generalis, seu indefinita subscriptio absque specificatione particularium in actu,seu scriptura contentorum. Nam simpliciter subscribendo,omnia censetur approbare, Glos.in l.Diuus, §. idem Senatus, in verbo, subscribentis, ff. ad leg. Corn.de fals. Bald.in Auth.si quis in aliquo,col.2.C.de edendo,Angel.in d.§.Chrisogonus, vbi Imola,Paul.de Castro,Alexand.& Alciat. Felin.in cap.quoniam contra in 6.limitat. vbi Dec. num.48. testatur de communi opinione, de probation.De communi etiam testantur,Rolandus à Valle cons.44. num.38.lib.1.Tusc.loco citat. nu. 42.& 47.Menoch.loco cit.Azeuedo in recompilatione lib.4.tit.21. lege 5.num.5. vbi alios allegat.

Quintò ampliatur, etiam si scriptura sit manu alterius confecta, & ab

alio ex mandato principalis subscripta. Nam constito de mandato, subscriptio illa nocet principali mandanti, & habetur, ac si manu propria subscripta fuisset, Imola in cap.2.nu.8. de fide instrument. vbi Felin.nu.5. Roman. conf.204. Couar.practic.quæst. cap.22. n.2. Bertrandus conf.86.num.2.vol.2. Rebuff.in tractat. de Chirograph. & schedul.recogn.in pręfatione, num.37. Cancher. variar. resolut. cap.22.de campsor.num.4. Idem est etiam si aliquid manu alterius in meo libro scriptum reperiatur, nam contra me probat, & facit fidem. Ex regula iuris, quòd liber rationum probat contra scribentem, l.quendam, §.nummularios, vbi Glos. Bart.& alij, ff.de edend. Et quicquid in meo libro scriptũ reperitur, ex propria voluntate, & mandato censetur scriptum, Bald. in rubr.C.de fide instrumen.Dec. in cap. 2. vbi etiam Abb.eod.tit. idem Dec.in l.fin. C.de edicto D. Adrian. toll. Alexander in d.consil.147.lib.2.& conf.245.lib.6.Ripa in l.admonendi, num.119.ff.de iur.iuran.Aymon. Crauett.de antiquitat.tempor.1.par.2. num.28. Cancher. loco cit.n.5.

Sexto ampliatur, vt procedat regula etiam in exequutiuis. Nam stante statuto, quòd scriptura recognita habeat exequutionem paratam contra scribentem, procedit etiam si tantum sit subscripta, Angel. Alexand. Paul. de Castr.Imola, & Aretin. in d.§.Chrisogonus, Dec. in dicto cap. quoniam contra, nu. 48. Gabr. loco citat. num.7. Menoch.loco citat.num.11. Ita quotidie practicari asserunt Couar. d. cap.22.num.2. Burgos de Paz in quæst.q.4.n.22. Azeuedo in d.l.5. nu.6. Et propterea in hoc Regno, in quo viget Regia Pragmatica anni 1588.quæ est num.64.sub tit. de offic. procurator. Cæsaris, in qua mandatur, quòd apoca directa Banco, statim atque fuerit recognita habet exequutionem paratam, nec contra ipsam possit quis audiri, nisi in vinculis, vel facto deposito, procedit etiam si apoca tantum propria manu subscripta sit, vt per supra citatos. Quibus addẽdi sunt Iaf.in l.emptor, §.Lucius, ff.de pactis, & in d.§.Chrisogonus, Rota Ianuens. decis. 210. num.2. Rouit.in dicta Pragmatica 64. num.33. Et procedit dictum non solùm si recognitio subscriptionis facta fuerit à reo, sed etiam si ex decreto Iudicis ob rei contumaciam apoca habita fuerit pro recognita, ex traditis per Couar. var. resolut. cap.11. num.4.& per Gutt. pract. quæst. q.112. Franch. decis. 502. licèt recognitio subscriptionis ad euitandas fraudes non debeat fieri nisi tota apoca exhibita, & non tantum subscriptione, Afflict. in Constitut.Regni, Volumus, in 7.notab.Et ita quotidie iudicari testantur, Franch.decis.304. Rouit. Pragmat.8.de fals. Et licet recognoscens scripturam à se scriptam, vel subscriptam possit affirmare sua manu fuisse scriptam, vel subscriptam, non tamen veritatem continere, nec teneri ad contenta in ipsa, l.generaliter, vbi Bart. in prima lectura, nu.9.& 10. Bald.num.12. vers.aut est contractus sine scriptis, ibidem Salicet. num.2. Fulgos. prope finem, Siccard.nu.1. vers.differentia tamen, C.de nonnumer.pecun.Niger cõtrouers. forens. controuers. 165. num.9.sit tamen exequutio contra debitorem recognoscentem apocam, Et ita practicatum vidi in causa Principis Ostiliani cum Lelio Carrafa. Dixerat enim Princeps in recognitione, apocam sua manu fuisse subscriptam, sed ex

varijs

varijs causis non teneri ad quantitatem in apoca contentam, & licet in promptu de indebito doceret, fuit per Sacrum Consilium iudicatum, non esse audiendum, nisi facto deposito, seruata forma Regiæ Pragmaticæ. Idem quod supra dictum est de subscriptione apocæ, procedit in qualibet scriptura priuata: quæ si fuerit trino teste notata, nõ solùm probat, sed etiam præstat ius hypothecæ ad instar publici instrumenti, l. scripturas, ibi, (siue tota series earum manu contrahentium, vel Notarij, vel alterius cuiuslibet scripta fuerit, ipsorum tamẽ habeat subscriptionem) C. qui potior. in pignor. habean. latè ad materiam tradit Roland. à Valle cons. 84. volum. 3. Et quod habens scripturam priuatam trino teste firmatam, facta recognitione præferatur creditoribus hypothecarijs posterioribus, probant Andr. Gail. lib. 2. obseruat. obseruat. 25. Borgnin. Caualcaneus decis. 112. par. 3. Franch. decis. 95. Et procedit dictum secundum magis communem opinionẽ, etiam si veritas scripturæ aliter, quam per tres testes subscriptos probetur, Couar. pract. quæst. cap. 22. Caputaquens. decis. 112. par. 3. Marescott. lib. 1. variar. resol. cap. 79. Quæ autem supra de subscriptione dicta sunt, procedunt etiam in suprascriptione; vtputa, si quis supra scripturam se subscribat, vel in principio scripturæ, nam eodem modo declaratur volũtas subscribentis, vel supra scribentis, Idcirco censetur approbare, & sibi præiudicat, Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. initium, num. 33. C. de edendo, Alexand. cons. 147. lib. 2. Gabr. loco citat. num. 16. Menoch. dicta præsumpt. 66. nu. 32.

Fallit autem supra firmata principalis conclusio multis modis, & primo, quando subscriptio non requiritur ad substantiam actus, sed ad probationem, tunc enim subscribendo quis, sibi non præiudicat, Glos. in l. Caius, in verbo non obesse, ff. de pignorat. action. & in l. fideiussor, §. pater, in verbo manifestum, ff. de pignor. latè congerit Tusch. in verbo, subscribens, conclus. 560. Idcirco subscribens actum aliquem tanquam testis, sibi non præiudicat, vt locis citat. & probant Glos. in l. sicut, §. non videtur, in verbo, manifestè, ff. quibus modis pignor. vel hypothec. solu. Paul. de Castro, & Iason in l. emptor, §. Lucius, ff. de pact. Alexand. Paul. de Castr. & alij in d. l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, ff. de verbor. oblig. Idem est in Notario, qui ratione sui officij aliquid scribit, vel subscribit. Nam non censetur in sui præiudicium approbare, Bart. in dicto §. non videtur, Bal. in l. si pater, C. de fideiussorib. Ias. in d. §. Lucius, & in d. §. Chrisogonus. Idem dicendum est in agnato, qui ex vi statuti debet interesse in cõtractu ab agnata faciendo. Nam non censetur approbare, nec sibi præiudicat, Alciat. in d. §. Chrisogonus, num. 8. Menoch. loco cit. num. 19.

Secundò limitatur, quando subscribitur actus, qui inuito subscribente fieri potest. Probat textus in dicta l. sicut, §. non videtur, à contrario sensu. Exemplum est, quando quis subscribit testamentum, in quo de bonis subscribentis disponitur. Nam non censetur approbare, l. Lucia, §. Titia, ff. de leg. 2. Glos. in dicta l. Caius, in verbo non obesse, & in dicto §. pater, in verbo manifestum. Et regulariter, quælibet subscriptio actus, qui à subscribente impediri non potest, subscribenti non præiudicat, Felin. in dicto cap. quoniam contra,

nu. 44.

nu.44. Tuſch. loc. cit. nu.73. Hinc obiter notandum eſt, inter nos Regulares, quòd ſubſcriptio litterarum communium, quarum ſubſtãtia in Capitulo pro maiori parte ſuffragiorum concluditur, non præiudicat ſubſcribẽti, ex eo quia ſubſcriptio fit ex vi Capituli, quod ex concurſu maioris partis concluſum fuit. Is enim, qui diſſenſit, dicitur firmare per concurſum, & ex quo non poteſt actum impedire, ſubſcribendo ſibi non præiudicat. Imol. in d. c. ſi quis presbyterorum, Gabr. loc. cit.

Tertiò fallit in ſubſcribente per errorem, nam non cenſetur ſubſcribendo approbare, nec ſibi præiudicat, d. l. ſicut, §. non videtur, ibi (niſi manifeſtè appareat eum deceptum eſſe) l. Titius, ff. de reſcind. vendit. l. ſi falſam, vbi Bald. & alij, C. plus valer. quod agit. quã, &c. Gloſ. in dicta l. Caius, in verbo nõ obeſſe. Idcirco ſubſcribens ſcripturam, quam non legit, non dicitur cõſentire, nec approbare, Gloſ. in dicto cap. ſi quis presbyterorũ in verbo ſubſcripſerit, Bartol. in l. quæ dotis, col. fin. vbi Alex. col. penult. ff. ſolut. matrimon. Abb. in cap. ex litteris, de probationib. Felin. in dicto cap. quoniam contra, num.48. Ang. Imol. Paul. de Caſtr. Alexand. Iaſ. & Alciat. in dicto §. Chriſogonus, Gabr. dicta concluſ. 3. nu.28. Menoch. dicta præſumpt. 66. num.21. Tuſch. loc. cit. nu.65. Quando autem ſubſcribens cenſeatur ſcripturam legiſſe, & quomodo ſit præſumendum, latè tradunt Menoch. & Tuſchus locis citatis, & poſt alios notabiliter Cãcher. var. reſol. p.3. c.4. de ſeruitutib. nu.267. cum ſeq.

Quartò limitatur in ſubſcribente folium album, nam non cenſetur fateri, nec approbare, quæ poſtea in folio ſcribuntur, Innoc. in cap. 2. de fid. inſtrument. Bald. in l. fin. C. plus val. quod agit. &c. Angel. in dicto §. Chriſogonus, vbi Paulus de Caſtro, num. 12. Iaſ. num. 13. Barbatius in d. c. ſi quis presbyterorum, col. 2. Felin. in dicto c. quoniam contra, num.48. Iaſ. & alij in l. qui Roma, §. duo fratres, ff. de verborum obligation. Rebuff. in dicto tit. de Chirograph. & ſchedular. recognit. in præfatione, nu. 101. Azeued. in recompilation. lib.4. tit.21. l.5. num.9. Tuſch. in verbo folium album, concluſ.409. Idem eſt ſi folium album fuerit ſigillatum, nam per appoſitionem ſigilli non cenſentur approbata, quæ poſtea ſcribuntur, Bald. & Ioannes Fab. in l. 1. C. de procurator. Anton. de Butr. Imol. & Abb. in dicto cap. 2. de ſolution. Gabr. comm. concluſ. tit. de præſumpt. concluſ.4. num.44. vbi alios allegat. Quando autem folium album ſubſcriptum, vel ſigillatum traditum à vaſſallo Domino ſuo obliget, ad exequendum ea, quæ poſtea ſcribuntur, notabiliter tradit Boer. deciſ.274.

De duratione, irritatione, & cõſolidatione Actus ad Regulam, *Actus ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, non irritatur.*

Quæſt. XIX.

Verus intellectus Regulæ. Cap. I.

CElebris eſt regula, quòd ſi actus deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, non irritatur, l. in ambiguis, ibi (non eſt nouum, vt quæ ſemel vtiliter conſtituta ſunt du–

durent, licèt ille casus euenerit, à quo initium capere non potuerũt) ff. de reg. iur. & cap. factum legitimè, ibi, (factum legitimè retractari non debet, licet casus postea eueniat, à quo non potuit inchoari) de reg. iur. in 6. & l. nec enim ibi, (nec enim corrumpi, aut commutari, quod rectè transactum est superueniente delicto potest) ff. de itin. actuque priuat. & l. pluribus, §. & si placet, vbi Bartol. ff. de verbor. obligat. Petr. de Bellapert. Bald. & Iaſ. in l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Tiraquell. in tract. cessante causa in 12. limitat. num. 15. Tusch. in verb. actus, conclus. 144. Actus autem tunc dicitur legitimè factus, quãdo in substantia, & modo, debitè fit, Glos. & Ioannes Monach. in dicto cap. factum legitimè. Et hoc est, quod communiter dicitur, quod actus rectè, & ritè fieri debet: nam dictio illa, rectè, respicit iustitiam: dictio, ritè, respicit ordinem, & sollemnitatem, l. generaliter, §. sin autem, ibi (non ritè illatum, rectè autem accusatum) C. de rebus credit. si cert. petat. Glos. & Bart. in l. non putabit, §. non quæuis, ff. de bonor. possess. contra tabul. Glos. in l. 2. ff. de inoffic. testament. Bart. Alex. & Dec. in l. iustè possidet, ff. de acquirenda possess. & in l. lecta, ff. si cert. petat. Cened. sing. 98. de diction. rectè, & ritè. Ad actus autem validitatem tria requiruntur. Potestas, Voluntas, & Modus, l. cum te, vbi Bald. C. de donat. ante nupt. l. multum, C. si quis alt. vel sibi, Dec. cons. 198. num. 3. Surd. decis. 243. nu. 9. Nicol. Moron. in tract. de treg. & pac. quæst. 140. nu. 17. Quare Bald. cons. 326. num. 2. vol. 1. dixit, quod tria sunt, quæ actum quemlibet canonizant Potestas, Volũtas, & Debitus modus. Ipsum sequuntur Soccin. Iun. cõs. 72. n. 12. & 13. vol. 1. Surd. cõsil. 301. num. 29. vol. 3. Niger controuers. forens. controu. 128. n. 30. Et quoniam lex semper præsumit pro validitate actus, idcirco quando certus modus, vel forma præscripta est, & actus reperitur gestus, præsumitur secundum formã, & modum præscriptum processisse, latè Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 4. n. 13. Niger contr. forens. controu. 371. n. 7.

Regula autem suprapoſita, quòd actus non irritatur, si deueniat ad casum, à quo incipere non potest, intelligitur de actu perfecto, & consumato, Dynus in dicto c. factum legitimè, vbi etiam Glos. & probatur in l. fin. ff. vnde liber. & in l. inter stipulantem, §. sacram, vbi Iaſ. & alij, ff. de verbor. obligat. c. queris, §. per hanc societatẽ, vbi Glos. de consecrat. distinct. 4. cap. de bigamis, vbi Glos. in verb. nec defũctis, de bigam. c. sanè, & cap. post translationem, vbi omnes Canon. de renunciat. Cyn. Bald. & alij in l. generaliter, C. de Episcop. & cleric. Alexand. Iaſ. & alij in dicto §. sacram, Tiraquel. loc. cit. limit. 12. num. 2.

Intelligitur etiam regula supradicta de actu cõsumato, qui perpetuum effectum producit. Sic notabiliter respondit Caldas de Perez in 3. p. de iure emphyteotico cap. 10. nu. 41. quem sequitur Iacob. Cãcher. variar. resol. p. 3. cap. 2. de inuentar. num. 228. Idcirco priuilegium exemptionis à muneribus realibus ob numerum 12. filiorum, iuxta text. in l. si quis decurio, C. de decurion. lib. 10. & l. fin. vbi Bart. Ioannes de Platea, & Lucas de Penna, C. de ijs, qui num. lib. & famil. decis. 259. durat etiam filijs mortuis, Alberic. in l. decet, ff. de regul. iur. & Ioannes Andr. in cap. decet, eod. titul. in 6. Bart. in l. 2. §.

non solum, ff. de excusat. tutor. Paul. de Castr. in l. si in dote, §. maritus, ff. solut. matrim. Viuius com. opin. lib. 1. cap. 236. Quoties enim actus non producit effectum suum perpetuò, sed continet aliquam tacitam conditionem, vel causam, non procedit regula, sed si res deueniat ad casum, à quo incipere non potest, actus irritatur. Exemplum est, quando Princeps ex iusta causa, vtputa necessitatis, vel publicæ vtilitatis, rem à proprio domino aufert, cessante supradicta causa, quia res deuenit ad casum, à quo incipere non poterat, restituendum est ablatum primo dominio, Innoc. in cap. quia plerique de immunitat. eccles. Ant. de Butr. Imol. & Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. Afflict. decis. 361. nu. 29. Boer. decision. 38. Gabr. comm. concl. de iur. quæsit. non toll. conclus. 4. Hinc notabiliter dixit Albericus in l. in tantum, ff. de rer. diuis. per illum textum, & in l. quod in lictore, ff. de acquirend. rer. domin. quod si ob defensionem Ciuitatis facta sit fouea in prædio alicuius, si confecta pace, fouea explanetur, quasi iure postliminis reuertitur in dominio prioris domini. Quod tamen non procedit si pretium recepisset, poterit tamen pretium receptum offerre, & præferri cuicunque fouea prædicta forsan concederetur. Faciunt etiam ad supradicta tradita per Bart. in l. 1. §. nunciatio, col. 3. ff. de oper. nou. nũciat. quod quicquid ob necessitatem contra ius commune disponitur, habet tacitam conditionem, donec durat necessitas. Allegat tex. in l. 2. ff. de offic. Præsid. & in l. 1. in fin. ff. de ferijs. Idem tradit Pet. de Anchar. in cap. 1. in 6. notab. de stat. monachor. Idcirco cessante necessitate cessat dispositio, aut introductum ex tali causa, cap. 2. vbi Cardin. & Petr. de Anchar. de custodia Eucharistiæ, & probatur in cap. Siracusanæ Vrbis, 28. distinct. & cap. quoniam multa, 48. distinct. & cap. quia sancta, §. verum, 63. distinct. Glos. in l. solet, vbi etiam Bart. ff. de tutel. Glos. in cap. in argumentum, de regul. iur. in 6. Tiraquell. in tract. cessante causa, n. 184.

Intelligitur etiam regula supradicta, quando actus taliter est consumatus, vt nullæ remaneant reliquiæ in cõtrarium. Ex vi enim reliquiarum, actus, & si consumatus, aliter iudicatur, quam in præsenti iudicandus esset, l. 2. & 3. ff. rerũ amotar. l. ex duobus, ff. de vulgari, & pupillar. l. vnius facinoris, §. seruus, ibi (in memoriam prioris domini) ff. de quæstion. l. seruos non solum, vbi Glos. allegat concordantia, C. eod. tit. Idcirco inimicus reconciliatus, non statim efficitur idoneus testis, neque Iudex, quia solent remanere quædam reliquię præteriti odij, ideo requiritur, quod amicitia reconciliata, sit longo tempore confirmata, cap. accusatores, vbi Glos. 2. quæst. 5. Glos. notabilis in cap. per tuas il primo, in verbo inimicitias capitales, vbi Ioannes de Anan. & Felin. de Simon. Innoc. Anan. Abb. & Felin. in cap. cum oporteat, de accusation. Roman. singul. 315. Sylu. Aldobrand. in §. inimicitiæ, Institut. de excusat. tutor. latè Tiraquell. in tractat. cessante causa, limitat. 16. num. 7. & sequenti. Sicut etiam dicitur de Iudæo nouiter effecto Christiano, qui non debet ad Episcopatum promoueri, ex quo adhuc remanent reliquiæ Iudaismi, cap. primo cum sequen. 48. distinc. Tiraquell. loco citat. limition. 12. num. 13.

Officiales, an per superuenientem infirmitatem sint priuandi officio, aut ei renunciare cogendi. Cap. II.

EX supradicta conclusione sic intellecta infertur. Primò, quòd licet cæcus, surdus, vel aliter impeditus, non possit esse Iudex l. cæcus, vbi Bart. ff. de iudic. l. infamia, C. de decurionib. lib. 10. ibi (non etiam amissionis oculorum casus) l. cum prætor, ff. de iudic. ibi (quidã enim lege impediuntur, ne Iudices sint: quidam moribus, quidam natura. Natura vt surdus, mutus, & perpetuò furiosus, & impubes, qui iudicio carent) latè ad materiam tradunt Petr. Gregor. Tolosan. lib. 47. Syntagm. iuris cap. 12. n. 2. & 18. Curia Pisana, cap. 12. nu. 2. Et in hoc Regno extat capitulum Regis Caroli II. per quod mandatur. Ne officia infirmis, & impeditis conferantur, de quo latè Tappia in Ius Regni, in tit. de officialibus Regni constituen. fol. 216.

Quod autem dictum est de surdo, non procedit in surdastro, qui tardè audit, l. fin. ff. de legitim. tutel. Nam potest eligi officialis, Burgos de Paz, qui sic dicit iudicatum in l. 2. Tauri num. 84. Mastrill. de magistr. lib. 2. cap. 9. num. 3. Ità etiam practicatum vidi in persona Decij Caraccioli, qui cum esset surdaster, & fuisset præsentatus ad Archiepiscopatum Barensem, proposito dubio coram Sanctissimo, fuit, oppositis non obstantibus institutus in Archiepiscopatu.

Nec etiam procedit in eo, qui podagra laborat, nam potest eligi ad officium, l. podagræ, C. qui morb. se excusar. poss. licet ex tex. in l. qui tertiana, ff. de edilit. edict. (notabiliter constat, quòd (qui tertiana, aut quartana febre, aut podagra vexarentur, quiue comitialem morbum haberent, ne quidem his diebus, quibus morbus vacaret, rectè sani dicentur) sed ex quo perpetuum impedimentum non habent, possũt eligi, Tapp. & Mastrill. loc. citat.

Superueniens tamen infirmitas, vel cæcitas, non facit, vt officio priuari debeat, vel ad cedendum cogi possit, l. 1. §. quamuis, ff. de postulat. ibi (quamuis enim cæcus pro alio postulare non possit, tamen & senatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur. Numquid ergo, & magistratus gerere possit? sed de hoc deliberabimus. Et extat quidẽ exemplum eius, qui gessit. Appius denique Claudius cæcus, consilijs publicis intererat, & in Senatu seuerissimam dixit sententiam de Pyrrhi captiuis non capiendis. Sed melius est, vt dicamus, retinere quidem eum iam acceptum magistratum posse, aspirare autem ad nouũ penitus prohibemus. Idque multis comprobatur exemplis) probatur etiam in cap. fin. de cleric. ægrot. & in cap. scripsit qualiter, & cap. quãuis triste q. 9. prima.

Et procedit supradicta regula, etiam si infirmitas post electionem superueniat, ante tamen capturam possessionis. Latè probat Abb. cons. 47. lib. 1. per totum, Tusc. in verbo facta, concl. 12. num. 8. Solet tamen ex causa superuenientis perpetuæ infirmitatis, dari coadiutor cap. 1. vbi Canon. de cleric. ægrotan. in 6. & cap. 1. 7. qu. 1. Nauar. cons. 1. de cler. ægrot. Paris. cons. 49. num. 38. vol. 4. Flamin. Paris de resign. beneficior. lib. 7. q. 20. Et ita practicatum vidi in personis Regiorum Consiliariorum Caroli Fenicis, & Marcelli Fornarij, & Petri Antonij Mastrilli Præsidis Regiæ Cameræ; qui cum assiduè podagra laborarẽt, fuerunt alij in ipsorum locum ele-

cti, ipſis autem conceſſum ſalarium, & ius veniendi ad Regia Tribunalia, prout prius, quando vellent, Tapp. & Maſtrill. loc. cit.

Dotis reſtitutio ob viri inopiam nunc reuocetur viro ad meliorem fortunam deuenientem. Cap. III.

SEcundò infertur, quòd licèt dotis reſtitutio non ſit facienda vxori viuente viro, niſi in caſu, quo vir tẽdat ad inopiam, l. ſi conſtante, vbi omnes, ff. ſolut. matrim. Si tamen ex cauſa ſupradicta, facta ſit dotis reſtitutio, & vir ad meliorem fortunã deueniat, non reuocatur dotis reſtitutio, ſed firma permanet, licèt deuentum ſit ad caſum, à quo actus incipere non poterat, Gloſ. in l. vbi adhuc, in verbo abutatur, ff. de iur. dot. Bart. in l. pluribus, §. & ſi placet num. 4. ff. de verbor. oblig. & in dicta l. ſi conſtante nu. 107. vbi Alexand. num. 39. Claudius de Seiſello num. 77. & Barboſ. num. 32. cum ſequent. Capyc. deciſ. 46. Ant. Gomez ad leges Tauri leg. 50. nu. 33. Palatios Ruuios in cap. per veſtras §. 25. Ruinus conſ. 137. num. 19. lib. 2. Mol. de primog. Hiſpan. lib. 4. cap. 7. num. 14. & eſt magis communis opinio licèt multi contrariũ teneant, quos refert Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa, limit. 14. & ſecundum hanc magis communem opinionem dicit eſſe iudicatum Franciſcus Niger controuer. foren. controuer. 277. num. 13. cum ſeq.

Communis autem opinio ſupra firmata non procedit, quando lite pendente, vir deuenit ad meliorem fortunam, l. ſi mulier, ff. ſoluto matrim. Cepoll. in l. ſi actione, ff. de ædilit. edict. Tiraq. ceſſante cauſa, limit. 14. n. 5. Vel quando poſt ſententiã, ante tamẽ ipſius exequutionem argum. legis, ſi marito §. ſi voluntate, ff. ſolut. matrim. Angel. in l. ſi cum dote, §. ſi vero, ff. eod. tit. Barboſa loco cit. n. 35.

Quod etiam confirmatur. Nam excuſatus ab aliquo munere propter paupertatem, ſuperuenientibus diuitijs, non cogitur pro illa vice ſuſcipere munus, l. cura, §. deficientiũ, ff. de muner. & honor. Nec excuſatio prius conceſſa, reuocatur, licèt deuentum ſit ad caſum, à quo incipere non poterat, l. 2. §. remittitur, verſ. neque rurſus, ff. de excuſation. tutor. Dec. in cap. cum ceſſante, n. 4. de appellation. Ripa in l. ex facto n. 18. ff. de vulgari, & pupillari ſubſtitut. licèt in poſterum poſſit cogi. Et ita intelligendi ſunt textus in l. ſi ijs honoribus, §. auctis, ff. de vacatione munet. & l. ſi rerum §. negotiatores, ff. de iur. immunit. Barboſ. loco cit. num. 35. & Nig. loco cit. num. 10. Confirmantur etiam ſupradicta ex lege ſciendum, §. fin. ff. qui ſat. dar. cog. vbi præſtans cautionem de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, ex quo bona immobilia non poſſidet, ſi poſt cautionẽ, immobilia obtineat, cautio non retractatur, licet deuentum ſit ad caſum, à quo incipere nòn poterat. Larè de ratione huius dicti agunt Barboſ. & Niger loc. cit.

An dirimatur matrimonium per ſuperuenientem furorem, infirmitatem, &c. Cap. IV.

TErtio Infertur, quòd licet furioſus matrimonium contrahere non poſſit, ex quo, libero conſenſu caret, cap. aliquis, 15. quæſt. 1. & contractum matrimonium non tenet, cap. dilectus, de ſponſalib. ex ſuperuenienti tamen furore non di-

dirimitur, cap. neque furiosus 32. qu. 7. ibi (neque furiosus, neque furiosa matrimonium cōtrahere possunt, si contractum fuerit non separatur) nulla enim potest dari causa præter mortem naturalem, ob quã consumatum matrimonium dirimi possit. Latè probat Sanch. de sponsal. lib. 2. disp. 13. Nec etiam matrimonium ratum, ex superueniente infirmitate, vel impotentia dirimi potest, cap. hi, qui 32. quæst. 7. vbi Nicolaus Pontifex sic dicit: Hi, qui matrimonium sani contraxerunt, & vni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem, & causam, coniugia talium solui non possunt. Similiter sciendum est, de his, qui ab aduersarijs excæcantur, aut membris truncantur, aut à barbaris execti fuerint. Idem probat D. Aug. lib. 1. de sermone Domini in monte cap. 32. cuius dicta habentur in cap. si vxorem 32. quæst. 1. Et hanc opinionem ex Theologis defendũt D. Bonauent. in 4. dist. 34. art. 2. q. 2. Scot. ibi quæst. vnica, col. 2. Riccar. art. 2. q. 1. & 2. & art. 3. quæst. 1. Maior. quæst. 1. ad finem, supplemẽtum Gabrielis, q. vnica, art. 2. corol. 2. Paludan. in 4. dist. 27. q. 3. art. vlt. concl. 3. num. 27. Et ex iurisperitis Gofred. in summa, tit. de frigid. & malefic. num. 4. Ant. de Butr. in cap. 2. vbi Alex. de Neuo, & Præpos. de frigid. & maleficiat. Abb. Ancar. & Alexand. de Neuo in cap. ex litteris, eod. tit. de frigid. & malefic. Angel. in verb. matrimonium 3. impedimento 16. num. 2. Syl. in eod. verbo, 8. q. 16. dicto 8. Armil. in eodem verbo, num. 48. Lancellott. institut. iuris canon. lib. 2. §. item si quis ignarus, de diuor. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 102. Quando autem debitum coniugale exigi, vel peti possit à furioso, tradunt Syl. & Angel. in verbo debitum, Nauar. in summa cap. 16. num. 17. Abb. & alij in cap. 2. de coniug. leprof. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 23. Et tamen res deuenit ad casum, à quo incipere non poterat.

Sic etiam affinitas infra quartum gradum, non solum impedit, sed dirimit matrimonium, cap. non debet, de consang. & affin. quando tamen ex culpa illicita prouenit vsque ad secundum iuxta Decretum Triden. de reform. matrim. sess. 24. cap. 4 & Decretum Pij V. anni 1566. incipiens ad Romanum Pontificem, & infra eumdem gradum si ex culpa illicita post matrimonium accidat, impedit debiti petitionem, Sacra Congregatio sic respondit, vt habetur in declaration. ad Concil. dicto cap. 4. & probant Nauar. consf. 6. in addit. de consanguin. & affinib. Guttier. qq. canonicar. cap. 23. Hẽriq. in summa lib. 11. de matrimon. cap. 15. & lib. 12. cap. 10. Rodriq. in summa cap. 243. Eman. Sà, verbo debitum, Sanch. de matrim. lib. 9. dist. 27. num. 14. & tamen impedimentum affinitatis superueniens non dirimit matrimonium, licèt res deuenerit ad casum, à quo incipere non poterat, vt in puncto, de quo agitur, tradunt Anchar. consf. 404. Tuscus in verbo facta multa, conclus. 12.

De Legatis inter virum, & vxorem castè viuentes. Cap. V.

QVarto Infertur, quod mulier relicta vsufructuaria donec castè vixerit, si primo anno conditionem seruauit, secundo vero secus, si tertio castè viuat, legatum iam ammissum non recuperat, quia actus est consumatus, nec irritatur, etiam quòd deueniat postea ad casum, à

quo incipere non poterat. Bald. in l. Titius per illum textum, ff. de excusat. tutor. Iason in l. inter stipulātem, §. sacram nu. 8. ff. de verb. obligation. Berous cons. 30. num. 2. col. 2. Bertracchin. in repertor. in verbo vxor vsufructuaria, vers. vxor vsufructuaria donec castè, &c. Menoch. de præsumption. lib. 4. præsumpt. 187. n. 12. & cons. 278.

Et procedit conclusio etiam si mulier post lapsum efficiatur religiosa. Nā licet per professionem tollatur macula, & vitium ingratitudinis purgatur, cap. non liceat 19. quæst. vlt. Glos. in l. Deo nobis, C. de Episcopis, & Cleric. Suar. alleg. 25. ammissum tamen legatum non recuperat. Simon de Petris de interpretation. vltimar. voluntat. lib. 1. interpræstat. 1. circa legata, dub. 10. num. 114. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 91. num. 35. & faciunt tex. in l. sororem, C. de his, quibus vt indig. l. fideicommissum, C. de fideicom. & tradita per Innoc. in cap. 2. de sagittar. An autem sufficiat vnica fornicatio ad hoc, vt legatum amittatur, latè disputat Sanch. loc. cit. & probabilius est ex præsumpta mente testatoris legatum amitti, vt ibidem. Et legatum factum si lectum viduale seruauerit, quod idem est, quod legatum, nè nubat, authen. cui relictum, C. de indicta viduit. tollen. statim atque matrimonium contrahitur, legatum cessat, & exactum, erit restituendum, Paul. de Castr. in l. fin. C. de indict. viduit. tollen. Caualcan. in tract. de vsufr. mulier. leg. num. 117. Franch. ita dicit fuisse decisum decis. 231. Et conditio supradicta apposita in legato facto à viro vxori eodem modo procedit, si legatum sub eadem conditione fiat ab vxore viro suo, §. qui verò, vers. vnde sancimus, in auth. de nupt. Pinel. in l. 4. num. 17. vers. ex qua differentia, C. de bonis mater. Sic refert decisum Franch. decis. 174. Et eodem modo restituendum est exactum, vna cum fructibus, iuxta tex. in auth. cui relictū. Nàm tit. dispensatiuus non est potens ad fructuum acquisitionem, Bald. in d. l. fin. vers. ibi super glosa, Iacobin. de Sancto Georgio in dicta authen. cui relictum, vers. in glo. super verbo fructibus, Franch. dicta decis. 231.

Et procedunt supradicta etiam si statim contracto matrimonio vir decedat. Nam extinctum legatum nō reuiuiscit, nec retractatur actus, licet deueniat ad casum, à quo incipere non poterat, Soccin. iun. cons. 110. n. 9. lib. 1. Berous cons. 30. nu. 2. lib. 2. Ioannes de Garronibus in rubr. C. de secūd. nupt. num. 106. vbi allegat Paul. de Castr. Bertacchin. & alios, Menoch. concl. 278. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 187. num. 12. Sic etiam legatum factum vxori si habitauerit cum filijs, si semel habitare desinat, legatum amittit, nec reuiuiscit, si pœnitentia ducta redeat ad habitandum cum filijs, Dec. cons. 621. Menoch. d. cons. 278. num. 19. Sic etiam, tutelam filiorum statim, atque ad secunda vota transit mulier amittit, §. quia vero, ibi (mox vt secundas nuptias contraxerit) Auth. vt sine prohib. matr. &c. & Auth. Sacramētum, vbi Angel. C. quando mulier tutel. offic. fung. pot. Et dictio illa, mox, ostendit priuationem esse factam ipso iure, glos. in §. 1. in verb. imminere, in Auth. de incest. nupt. Bart. in l. Imperator num. 1. ff. de iur. fisci, Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo reuertatur num. 90. & 91. C. de reuocand. donation. Cenedus sing. 61. num. 50. Et mortuo viro, tutelam non recuperat, Cynus in Auth. vt matri, & auiæ, vbi etiam Alberic. & Ang. C. quando mul. tutel. offic. fung. pot. Salycet. in dicta

Au-

Authen.sacramenta,Ang.in l.adoptare, ff.de adoption. Marsilius in l. etiam, § si reibitus, ff. de quæstion. Ruin.consl.86.num.5.lib.5.Tiraqu. in dicto tract. cessante causa, limit. 12. num. 9. Menoch. dicto consil. 278.

Donatio inter viuos quando reuocetur: & Præscriptio quando irritetur. Cap. VI.

Quinto Infertur,quòd donatio inter viuos, quæ ex sui natura est est irreuocabilis, ex iuris dispositione ob superuenientiam liberorum reuocatur,l.si vnquam,C.de reuocand.donation.ipsis filijs mortuis, viuentibus adhuc donatario, & donante,donatio non reuiuiscit, & sic actus deuenit ad casum,à quo incipere non poterat, Alberic. in dicta l.si vnquam,& in l.1.ff.de assignandis libert. Bart.in l.Titia Seio, §.Imperator,ff.de legat.2. & consl. 235.Bald.in dicto §.Imperator, & in l.1.C de inoffic.donation.& cōs. 167. col.1. volum.5. Imol.in cap. fin. de donation. Et procedit conclusio, etiam si filius natus statim postea moriatur, Corneus consil. 176.& 234.lib.2.& consil.4.lib.3. Franc. de Aretio consl. 93. Soccin. consl.226. col.4. lib.2. Iason.in l.si quis hæredem,col.3. C.de institut. & substitution.& in l.in substitutione,ff.de vulgar. & pupill. & consil. 66.col.8.lib.3.Ruin.consl.60.num. 17. lib. 3. Tiraquell. in dicto tract. cessan.caus.limitat.12.num.9.& latissimè in d. l. si vnquam, in verbo susceperit liberos,num.203.cum sequenti, vbi de communiori, & veriori opinione testatur.

Quod etiam confirmatur. Nam bona subiecta fideicommisso,quæ ex causa dotis alienari possunt, Authen. res,quæ, C. communia de legat. si ex supradicta causa fuerunt alienata,& postea reuertantur in posse grauati, ex quo dos fuit restituta ante euentum conditionis fideicommisso appositæ,non reincidunt in onus fideicommissi, nec vocaris in fideicommisso veniunt restituenda, sed penes grauatum,qui iure licito alienauit remanent libera, Glos. in dicta Authen. res, quæ,in verb.obligatione. Ratio est, quia res semel alienata,effecta est alienabilis,l.pater filium,ff de legat.3. Et in proprijs terminis tradunt Mol. de primogen.Hispan.lib.4.cap.7. nu.13. Myerez de maiorit. parte 4. qu. 4. Et sic actus deueniendo ad casum, à quo incipere non poterat,non irritatur.Sic in specie ponderat Barbos.in dicta l.si constante num.33.

Sexto Infertur, quòd licèt nulla præscriptio valeat absque bona fide, cap.vigilanti,& cap fin.de præscription. Si tamen completa præscriptione,superueniat mala fides,præscriptio non irritatur, sed possessor, iustè, tanquam Dominus retinet. Glos.in d. dicto cap.fin.in verbo temporis,vbi Hostiens.Innoc. & Imol. qui col. 15 dicit esse communem opinionem Ciuilistar. & Canonist. Idem probat ibidem Abb. Glos. in cap.1. in verb. pellendi de concession. præben. Innoc.& Hostiens.in cap.cura,de iur.patron. Innocen. & Abb.in cap.quia plerumque,de immunit. Eccles. Ioannes de Lignan. Bald. Cardinal. Florentin. Imol. Abb.& Felin.in dicto cap.vigilanti, de præscription.Ioannes Andr.Pet. de Anch.& Francus in cap.possessor, de regulis iur. in 6. Latissimè congerit Tiraquell.in dicto tractat. cessante causa,limit.12.num.16.cū sequenti. Couar.in dicto cap.possessor parte 3.§.2.Et procedit conclusio in foro conscientiæ, Diuus Thom.quodlibet.12. q.16. art.24.

Scot.

Scot. in 4. dist. 15. q. 2. §. de 2. artic. Syl. in verb. præscriptio 1. quęst. 13. Tab. ibidem, quæst. 11. Ang. ibidem §. 47. Caiet. in summa, in verbo pręscriptio, Sot. lib. 4. de iust. & iur. qu. 5. art. 4. Sal. Bagnes, Petr. de Arag. Greg. de Valen. Vict. Lopez, & alij, quos refert, & sequitur Mol. de iust. & iur. disput. 61. & post ipsum Sayr. qui alios allegat Clau. reg. lib. 9. c. 12. n. 34.

In hoc ar. variæ fuerunt Doctor. sententiæ. Prima fuit Rosell. & Raym. in verbo præscriptio, qui dixerunt, statim adueniente mala fide tanquam cessante fundamento præscriptionis, ipsammet præscriptionē cessare, etiam completam.

Secunda fuit Alban. & aliorum antiquorum relatorum à Glos. in dicto cap. fin. dicentium malam fidem superuenientem, dirimere præscriptionem completam respectu possessorum ex titulo lucratiuo, non autē ex titulo oneroso.

Tertia fuit Adrian. in 4. in materia de restitut. quæst. de rescript. Medinæ C. de restitut. q. 18. Ioseph. Angl. in florib. in 4. tract. de præscript. ar. 2. conclus. 2 Gabr. in 4. distinct. 15. q. 14. art. 3. & fauet etiam Anton. de Butr. in dicto cap. vigilanti, de præscription. Dicentium, malam fidem superuenientem, completam præscriptionem dirimere, præterquam in casu culpabilis negligentiæ prioris domini, taliter, quod ob ipsam, mereretur neglectam rem amittere.

Sed non obstantibus tot opinionibus verior est firmata opinio in vtroque foro, superuenientem malam fidem completam præscriptionem non turbare, nec possessorem obnoxium esse restitutioni. Ratio est. Potest Princeps pro bono publico bona vnius ad alium transferre. Post Ciuilistas, & latè tradita per Couar. in d. cap. possessor, in initio tertiæ partis, tradunt Diu. Thom. in dicto quodlib. 12. art. 24. & 25. Sot. dicto lib. 4. art. 4. & expedit Reipublicæ nè dominia maneant in incerto, l. fin. ff. pro suo. Et præscriptio est secundum rationem naturalem, vt ex latè per Molin. & Sayr. loco citat. Cùm igitur completa est præscriptio, translatum est dominium, & iuris authoritate, & Principis dispositione, ex rationabili causa prior dominus dominium amisit, & ad secundum translatum est: idcircò ex superueniente mala fide completa præscriptio nō retractatur, licet res deueniat ad casum, à quo incipere non poterat.

Quid autem dicendum sit, quando non completa præscriptione, dubium superueniat, an res possessa sua sit, vel aliena, an statim sit restituenda? Et in hoc, licèt Adrian. loco citato, cum alijs relatis à Sayr. dixerint, statim fore restituendam, ex quo per superueniens dubium vulnerata est conscientia. Et Sot. in dicta quæst. 5. art. vltimo in fin. Cordub. qq. Theolog. quæst. 6 §. vltimo, Aragon. 2. 2. quęst. 62. tract. de dominio fol. 165. & alij, quos refert Sanch. lib. 2. de matrim. disput. 4. quæst. 2. num. 11. dixerint, pro qualitate dubij esse restituendum. Vera tamen est resolutio, possessorem ex causa superuenientis dubij, non statim teneri ad restituēdum, sed tantùm omnem diligentiam adhibere ad dubium tollendum. Quòd si, adhibita diligentia remanet dubius poterit practicè iudicium facere, se iustè possidere, nec ad restitutionem teneri. Ratio est. Nam sicut in foro fori Iudex in dubio, pro possessore iudicare debet, cap. in pari causa de regul. iur. in 6. & l. in pari, ff. de reg. iur. ita, & in foro conscientiæ. Sic probant Franc. Victor. de iur. belli, dub. 3. proposit. 4 num. 3. Sot. de tegen. secr. memb.

3.q.2.post 3.conclus. Syl.in verbo præscriptio 1.q.3. Mol.de iust. disput.35.& 36. Sayr. dicto cap. 12. Sanch.dicta quæst.2.num.12.& ex supradicta diligentia,& practico iuditio,taliter vulnerata conscientia dubitantis, an res possessa sua sit, consolidatur, vt non solum possit tutè possidere,sed etiam alienare,& pretium consumere, Syl. in verbo restitutio 3.q.7.dicto 3. Sanch.dicta quæst.2.n.20.cum seq.

Nulliter gesti actus, si deueniant ad casum, in quo possunt legitimè fieri, an confirmentur. Cap. VII.

AMpliatur supra firmata conclusio, vt procedat, etiam in casu contrario; videlicet, quòd sicut supra ex multis probatum est, quòd actus legitimè factus si deueniat ad casum, à quo incipere non potest, non irritatur,ita & è contra,actus nulliter gestus,si deueniat ad casũ, in quo potest legitimè fieri, non confirmatur,neque cõualescit,cap. non firmatur, vbi notabilis glos. & Dyn.de reg iur.in 6.l.quod initio, vbi latè Decius,& Cagnol. ff. de reg.iur.

Confirmatur ampliatio ex multis, & Primò. Sponsalia ante septennium completum,sunt ipso iure nulla, c. accessit,vbi Glos.in verbo ipso iure cap.litteras,& cap.ad dissoluendũ, de desponsat.impuber. l.in sponsalibus,ff.de sponsal.ex quo ante septennium completum non adest vsus rationis D.Th.in 4.dist.27.q.2.ar. 2.vbi omnes,& l.si infanti,§.fin. & l.potuit,C.de iur.deliberand. Si tamen ante supradictam ætatem contracta sint,ipsa adueniente non cõualescunt, cap. primo de desponſ. impub.in 6. nisi aliqua adsint ratificationis signa, vt in dicto cap.1. vbi glos. Anton. de Butr. Archidiac. Franc.& cæteri Canonistæ, Syl.in verbo matrimonium, 8. quæst.14. dicto 8.Ang.in eodem verbo 3.impedimento 14.nu.12.Rosel.in verbo impedimentum, in 13.impedimento num. 8. latissimè Sanch. de matrim.lib.1.disput.16. num.6. Et facit regula, quòd promissio facta tempore inhabili, non valet, nec etiam tempore habili superueniente obligat,cap.placet,cap.quidam, vbi Abb.notat,de conuers.coniug. Sic & sponsalia contracta ab eo, qui astrictus erat voto castitatis, si in voto castitatis fuerit dispensatũ, non obligant,sicut sponsalia secundo loco contracta,stantibus primis non tenent,etiam si fuissent iurata. Innoc.& omnes Canonistæ in cap. sicut, de sponsal. Et primis dissolutis, nec etiam obligant, ex quo à principio non valuerunt.Sicut votum de re impossibili, non obligat ea facta possibili,Pegna,quẽ refert, & sequitur Lopez prima parte instruct.cap.43.vers.stultum est, & in proprijs terminis sponsalium defendit Sanch.lib.1.de matrim. disput. 50.num 6.licet Couar.in cap.4.§. 1.num.10.de sponsalib. contrarium dixerit,& Nauar.in summa cap.12. num.vlt.dixit iuramentum de re illicita,si fiat licita obligare.

Secundo Confirmatur. Collatio beneficiorum præscriptam habet ætatem pro qualitate cuiuslibet beneficij,cap.cum in cunctis,§.inferiora, de electión. cap. super inordinata, de præbend.vbi omnes Canonistæ, cap.1.de ætate, & qualitat.Tridentinum de reform.sess.23.cap.6. latissimè agit Garzias de benefic.p.7. cap.4.Et collatio facta non habenti legitimam ætatem,nulla est, cap. licet canon.ibi(viribus omninò carere) de elect. in 6. vbi Glos. Archid.Geminian.& Franc.Sic etiam per-

permutatio, vel resignatio beneficij facta non habenti legitimam ætatẽ, Puteus decis. 331. lib. 1. sic pluries Rota decreuit. Refert, & sequitur Flamin. Paris de resignation. benefic. lib. 4. q. 9. num. 20. cum sequenti, Rodriq. in summa tom. 1. cap. 30. num. 1. Vega in summa par. 1. cap. 56. cas. 5. Et procedit regula etiam in foro conscientiæ, Ledes. in summa par. 2. tract. 7. cap. 2. in 7. concl. difficult. 17. & etiam si modicum tempus deficeret, nempè dies. Ratio est, quia in expresse statutis à iure, non est licitum arbitrari. Et in ætate statuta à iure ad condendum testamentum, si vna dies deficiat, corruit actus, l. qua ætate, ff. de testament. Et in materia sponsaliorũ, pro quibus legitimè conficiendis requiritur septennium completum, vt supra probatum est, si vna dies deficiat, corruunt, Ant. de Butr. in cap. litteras, de despons. impuber. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 16. n. 4. Et in propria materia collationis beneficiorum, quod defectus ætatis in vna die annullet collationem, probat Garzias in d. cap. 4. n. 84. Si tamen impetratum fuerit rescriptum pro consequutione beneficij, tempore, quo completa non erat ætas pro tali beneficio consequendo, non poterit is, qui rescriptum impetrauit adueniente ætate, beneficium obtinere, cap. si eo tempore, vbi Glos. & omnes Canonistę, de rescript. in 6. Dynus in d. cap. non firmatur.

Tertio Confirmatur. Confessio Rei, etiam in tormentis facta non valet, nisi præcedentibus inditijs, l. 1. §. Diuus, ff. de quęstion. Glos. in l. penul. vbi Bart. ff. eodem tit. Felin. Dec. & Berous in cap. at si clerici, de iudic. Brunorus à Sole, in compendio in verbo, confessio facta per torturam, vbi testatur de communi opinione, Boerius decis. 90. nu. 10. & hoc in quocunque crimine, etiã enormissimo, Foller. in pract. criminali, in verb. & si confitebuntur, p. 3. num. 2. Gigas in tract. de crimine læsæ Maiestatis, lib. 2. tit. Quomodo & per quos crimen lęsę Maiestatis probetur, q. 1. num. 13. Viuius com mun. opin. opinione 139. nu. 5. Latè Farinac. in tract. criminal. in tit. de reo confesso, & conuicto, qu. 83. cap. 1. Idem est de confessione facta antequam constaret de delicto in genere, l. prima, §. illud, vbi Bart. & alij, ff. ad Syllanian. Angel. de malefic. in verbo, quòd fama publica, nu. 108. & in verbo vestem foderatam, num. 25. Subsequentibus tamen inditijs post confessionem in tortura factam, vel constito de delicto in genere, confessio non ratificatur, neque conualescit, Alber. & Bart. in l. maritus, num. 2. ff. de quęst. Felin. in cap. ad nostram, de probation. & in cap. at si clerici, num. 1. vbi Dec. num. 38. de iudic. Dec. in cap. quod initio, num. 4. de regul. iur. Alexan. cons. 79. lib. 2. Roman. cons. 177. & singul. 131. Laurentius in decision. Auenionens. decis. 138. Brunor. à Sole, loc. citat. Mascard. de probation. lib. 3. concl. 1385. Farinac. loco cit. n. 4.

Quartò Confirmatur. Excommunicatio lata post appellationem, est nulla, cap. cum contingat, vbi Abb. de officio delegati, cap. per tuas, vbi Glos. in verbo in quibus casibus, & Abb. de senten. excommunicat. in 6. & cap. in præsenti, in verbo ad cautelam, eodem tit. in 6. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 5. §. 10. nu. 4. Nauar. in summa cap. 27. num. 4. latissimè Sayr. de censur. lib. 1. cap. 16. num. 18. Nec reuiuiscit si appellatio non prosequatur, cap. licet, de sentent. excommunic. in 6. Couar. dicto cap. alma mater. §. 10. num. 6. Vgolin. de censur. tab 1. cap. 13. §. 18. num. 8. Ratio est, quia

quia per appellationem suspensa fuit Iudicis iurisdictio, cap. si à Iudice, de appellation. in 6. Idcirco sententia ab ipso lata, habetur ac si à non suo Iudice lata esset, & cum à principio nulla sit, non potest ex non prosequutione appellationis vires accipere, vt in specie tradit Glos. in cap. sæpè, in verbo rata, vbi etiam Abb. num. 14. & Anton. de Butrio de appellation. Sayr. in d. c. 16. num. 23.

Quintò Confirmatur. In multis Ciuitatibus solent adesse statuta, ne bona stabilia emantur absque Principis licentia, quòd si ex donatione, legato, vel successione immobilia deferantur infra annum, teneantur ea vendere, nec amplius possunt absque Principis licentia bona immobilia possidere, refert Mol. de iust. & iur. disput. 140. vers. quia de iure huius Regni. Sed quicquid sit de statuto Lusitaniæ, statutum supradictum, quoad Ecclesiasticos non valet, ex quo est contra libertatem Ecclesiæ, cap. perpendimus, de senten. excom. Dec. Felin. & omnes Canonistæ in cap. Ecclesiæ Sanctę Mariæ de constitution. Borrel. in addit. ad Beliuc. in spec. Princip. rubr. 14. de amortizat. §. veniamus, litt. Q. Et ità fuit à grauissimis authoribus fũdatum in varijs tract. de censur. Quod autem pertinet ad forenses, ne ipsis stabilia alienentur, certum est valere statutum, probatur in l. si emptione, §. primo, ff. de contrahend. empt. Bart. in l. filius familias, §. Diui, in 2. quæst. ff de legat. 2. Anna in verbo statutum, sing. 493. Si tamen alienatio stabilium in forensi fiat, si postea ciuis efficiatur, alienatio non conualidatur, nec reuiuiscit; latissimè probant Roman consl. 509. Andr. Sicul. cõsil. 70. lib. 3. Decius in d. cap. quod initio.

Sextò Confirmatur etiam ex multis regulis. Nam stipulatio liberi hominis, vel rei sacræ, non conualescit, si liber homo efficiatur seruus vel res sacra efficiatur profana, l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. obligat. Sic etiam libertas data seruo alieno, si efficiatur manumittentis, non reuiuiscit libertas data, nec manumissio nulliter facta vires recipit, vel conualescit, l. si seruo, ff. qui, & à quibus. Sic etiam testamentum impuberis, furiosi, vel filij familias, quod de iure non valet, adueniente pubertate, cessante furore, vel patria potestate, testamentum non reuiuiscit, §. præterea, Institut. Quibus non est permiss. fac. test. cap. potest, vers. quod ab initio, 16. quæst. 3. Idem est si ex incapacitate hæredis instituti, testamentum esset nullum, nam, ipso effecto capace testamentum non confirmatur l. si filius, & l. eius, & l. penult. ff. de testam. l. 1. § 1. ff. de legat. 3. Dyn. in dicto cap. non firmatur.

Quæ autem in ampliatione supradicta latè probata sunt, quòd actus à principio nullus, si deueniat ad casum, in quo potest legitimè fieri, non validatur, infrascriptas recipiunt interpretationes, & Primò, quòd intelliguntur in actu penitus nullo, non autem annullando, nam actus annullandus, potest ex aduenientibus tractu temporis confirmari, cap. quod sicut, de elect. cap. bonę il secondo de postulation. prælator. glos. in dicto cap. non firmatur, Abb. in cap. 3. de his, quæ fiunt à Prælat. Dec. in d. l. quod initio, nu. 9. & ita procedit doctrina Bart. in l. cum vir, ff. de vsucapion vbi format quæstionem, quòd stante statuto, quòd debitor debito pendente, nõ solùm non possit contrahere, si de facto contrahit, & postea soluit debitum, conualidatur actus, ex quo tollitur impedimentum, & nullitas illa non erat simpliciter introducta,

ſed actus erat annullandus ob tertij intereſſe, idcirco remoto impedimento conualidatur, & ex ſuperuenientia dominij ob remotionem obſtaculi conſolidatur actus, & ita procedit etiam tex. in l. fin. ff. de fundo dotali, vbi alienatio dotalis facta à viro, ſi dos ipſi obueniat, confirmatur alienatio; Sic etiam alienatio rei alienæ, non valet, ſed ſi res illa poſt contractum fiat vendentis, ex ſuperuenienti dominio conualidatur actus, ex quo à principio non erat omnino nullus, ſed reſpectiuè ad iura veri domini, rem poſſidẽtis, Gloſ. in l. rem alienam, ff. de contra hend. emption. & in l. ſi quis alienã, ff. de action. empti, vbi allegat tex. in d. l. cum vir. Quomodo autem ſuperuenientia dominij locum habeat in feudis, latè tradũt poſt alios Octau. Bambacar. in cap. moribus. Si de feudo defuncti militis fuerit controuerſia Ioannes Andreas de Georgio alleg. 3. de Ponte in tract. de poteſtat. Proregis, tit. de regalibus impoſit. §. 7.

Secundò Intelliguntur ſupra firmata in ampliatione, quod actus, ſi à principio eſt nullus, ſi deuenit ad caſũ, in quo legitimè fieri poteſt non conualidatur, vt non procedant, quando ex tractu temporis ceſſat cauſa deſtruens, & adueniat cauſa conualidans, Dyn. in dicto cap. non firmatur, num. 12 Bar. in l. per fundum, ff. de ſeruitutib. & in d. l. cum vir, vbi etiam Imol. ff. de vſucapion. Dec. in d. l. quod initio, num. 10. ff. de reg. iur. de Ponte loc. ſupra citat. Et ita procedit tex. in d. l. per fundum, vbi conſtitutio ſeruitutis inutiliter facta per conſenſum tertij, confirmatur; Sic etiam donatio officiali facta, licet durante officio nulla ſit, finito officio, perſiſtente donante in eadem expreſſa, vel tacita voluntate, donatio confirmatur, l. prima, C. de contrar. iudic. l. ſi contra, C. de nupt. l. ſed quod ſenatorio, ff. de ritu nuptiar. Ita etiam contractus à minore geſtus, ſi effecto maiore tranſactum ſit quinquennium, contractus taliter firmatur vt amplius non poſſit retractari, l. fin. C. ſi maior fact. alienat. rat. habuer. latè poſt alios explicat Moſcſ. vbi etiam tradit quid in foro conſcientiæ, conſ. 8. in 1. tom. conſuetud. Et ſponſalia, quæ vt ſupra diximus ante ſeptennium contracta non valent, ſi ſeptennio completo ſigna ſponſorum appareant, conualidantur, cap. 1. vbi Gloſ. de ſponſat. impub. Ratio ſupradictorum eſt, quia ex tractu temporis, non ſolum ceſſauit cauſa deſtruens, ſed ſuperuenit cauſa confirmans, vt ex ſupradictis patet, & probat tex. in d. l. cum vir, vbi Bart. nu. 7. ff. de vſucapion. l. filiam fratribus, vbi Bart. num. 7. ff. ad Trebellian. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pecul. leg. l. apud celſum, §. ſi à Titio, ff. de doli mali met. except. l. illicitè, ff. de rebus eor. &c. poſt alios probat Franc. Niger Controuer. forenſ. controuer. 308. num. 56. cum ſequenti. Et eo magis procedit ſupradicta intelligentia, quando cauſa confirmans, ſeu ius ſuperueniens, habet cauſam de prçterito, nam ex communi concluſione, certum eſt ius ſuperueniens, habens cauſam de præterito, prodeſſe ad victoriam, & conualidare etiam iudicium retro nullum, l. ſi rem, §. fin. vbi Bart. num. 1. ff. de pignorat. action. l. ſi mandauero tibi, ff. mandat. l. ſi Titius, vbi Bart. ff. de verbor. obligat. Corneus conſ. 288. n. 19. v. l. 3. Ruin. conſ. 18. nu. 8. vol. 4. Ceſal. conſ. 147. num. 10. Capyc. deciſ. 16. Puteus deciſ. 426. lib. 3. Caputaq. deciſ. 299. in 1. p. Rota in nouiſsimis, dec. 187. p. 2. Surd. dec. 6. in prin.

Tertiò Intelliguntur tradita in ſupraſcripta ampliatione, quòd actus à prin-

principio nullus deueniens ad casum, in quo legitimè fieri potest nō conualidatur, vt procedant quando constat de principio vitioso, secus è contra, nam possessio immemorabilis, habet vim tituli, & priuilegij, l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æstiu. cap. super quibusdam, §. præterea, de verbor. significat. nam tempus immemorabile non includitur in regula supradicta, quòd quando à principio non valet, si deueniat ad casum, in quo potest valere non cōualidatur, sic notabiliter Ang. in §. 1. per Glos. ibidem authent. vt de cætero comm. Eccles. Dec. in dicto cap. quod initio, num. 8. Ratio conclusionis est, quia præscriptio immemorabilis, nō requirit probationem tituli, nec etiam probationem bonæ fidei, nec scientiam, nec patientiam illius contra quem præscribitur Anton. Gabr. comm. conclus. tit. de præscription. conclus. prima, per totam, Mascard. de probationibus, conclus. 1220. & sequenti, quia omnia ex cursu temporis legitimè præsumuntur processisse. Et licet vera sit conclusio, quòd data incapacitate, quasi possidentis, nulla possessio, etiam immemorialissima iuuat, Abb. in cap. fin. num. 15. de consuetud. vbi Roccus de Curte sect. 3. num. 36. decis. 32. num. 6. Anton. Gabr. loco citat. num. 16. Auendan. de exequendis mandat. par. 1. cap. 1. num. 7. & num. 20. & cap. 6. num. 7. Hoc procedit in omnimoda, & perpetua incapacitate, quæ nunquam potest ad capacitatem reduci, nam quando potest possessor per priuilegium fieri capax, immemorabilis possessio prodest, & obtinet vim priuilegij. Et sicut potest per priuilegium possessor effici capax, ità etiam per immemorabilem possessionem, cùm subsistineat vicem priuilegij, vt supra ex §. ductus aquæ, & §. præterea probatum est, & in specie facit notabilis decisio, Vasq. Illustr. controu. lib. 2. c. 84. num. 11. & facit regula, quòd quicquid potest per priuilegium concedi, potest etiam per consuetudinem, seu præscriptionem acquiri Glos. in cap. catholica, vbi Præp. & Geminian. 11. dist. Felin. in cap. accedens, num. 6. vers. restringerem hanc fallentiam de præscript. Gregor. Lopez in l. 2 tit. 7. par. 5. in glo. in verbo otorcamiento del Rei, Ioseph sessæ tr. de inibition. cap. 8. §. 3 n. 158. Belluc. in spec. Princip. rubr. 11. §. videndum, nu. 13. Et sicut ex priuilegio Summi Pontificis potest Rex conferre beneficia, Boer. dec. 32. & de facto ita practicatur in hoc Regno in collatione canonicatuū, & dignitatum Ecclesiæ Lucerinæ, ita & per consuetudinem, & possessionem immemorabilem, Boer. loco cit. n. 9.

Quid dicendum quando ex nouiter accidentibus, materia actus destruitur. C. 8.

Limitatur supra firmata principis conclusio, quòd quando actus deuenit ad casū, à quo incipere nō potest, non irritatur, vt nō procedat quādo ex nouiter accidētibus materia actus destruitur, & vt inquit Bar. in l. pluribus, §. & si placeat, ff. de verbor. obliga. deficit causa materialis exēplū est, quando fuit promissa res, quę post promissionē absq; culpa, vel mora promittentis, effecta fuit sacra, tūc. n. promissio cessat, & non debetur, quia materia ipsa promissa cessat, l. inter stipulantē, §. sacram, vbi Glos. Bar. Ias. & alij, ff. de ver. oblig. l. huic scripturæ, & l. quia in eum, ff. ad l. Aquil. & l. si à me, ff. de iud. Dixi absque culpa, vel mora debitoris, quia alias teneretur ad pretium, vt per supra citatos.

Et procedit conclusio, etiam si postea cessaret impedimentum, nā quando

res eſt extincta per cauſam annullantem, non reconualeſcit, etiam ſi tale impedimentum ceſſet, l. qui res §. aream, ff. de ſolution. cap. quæris, vbi Gloſ. de conſecrat. diſt. 4. & c. quàm periculoſum 7. qu. 1. & Speculator in tit. de probation. §. 1. ver. circa nouale, dixit, quòd nouale tãdiu durat, quandiu à primis religioſis poſſidetur, quod ſi ad alios peruenerit amittit illam qualitatem, c. fin. de priuileg. & ſi ad primos reuertatur, non recuperat, per textum in dicto §. ſacram, & probat Iaſ. ibidem num. 8. Tiraquell. tract. ceſſante cauſa, limit. 12. num. 5. Et promiſſio, vel legatum fructuum ex certo fundo percipiendorum, ipſis nõ natis, non debentur, & ſi ex alijs fũdis promiſſoris, vel teſtatoris colligantur, quia locus eſt appoſitus cauſa taxationis, & non demonſtrationis, ſecundum communem omnium reſolutionem, vt habetur in l. quidã teſtamento, ff. de legat. 1. l. Paula Callimacho, ff. de legat. 3. l. Titius, ff. de aliment. & cibar. leg. l. in conditionibus, §. 3. ff. de condition. & demonſtration. l. ſi non deſignata, C. de falſ. cauſ. leg. adiect. l. ex eo, ff. de annu. leg. l. vini falerni, ff. quando dies leg. cedat, l. ſi quis cum fundũ, ff. de action. empti, l. annua, §. Titio, & l. penult. ff. de ann. leg. l. ſi ſic, §. 1. & l. Legaui, vbi Gloſ. ff. de legat. 1. l. inter ſtipulantem, §. ſacram, vbi Bar. num. 6. & Iaſ. nu. 27. ff. de verb. obligat. Cyn. & Bald. in l. ſi quis argentum, §. 1. C. de donation. Bar. in l. Lucius, §. Ciuibus, ff. de legat. 2. Gigas in tract. de penſion. quæſt. 62 Caccialup. in eodem tractatu q. 16 Rota in antiqu. deciſ. 11. Loffred. conſ. 46.

Et ſecundum communem, & veriorem reſolutionem, adiectio loci tunc dicitur appoſita cauſa taxationis, quando ante perfectionem diſpoſitionis locus nominatur, dicitur autem cauſa demonſtrationis, quando completa diſpoſitione adijcitur, Alberic. in d. l. quidam teſtamento, ff. de legat. 1. Bart. in d. l. Lucius, §. Titius, ff. de legat. 2. & in d. § ſacrã, n. 6. Ioannes Faber in d. l. ſi quis argentum, Iacob de Sancto Georg. in l. ſi fidei commiſſum, §. tractatum, ff. de iudic. Decius in l. fin. num. 21. ff. de pact. & conſ. 365. Paul. de Caſtr. conſ. 338. vol. 1. Felin. in cap. ſuper litteris, num. 10. de reſcriptis, Couar. in rubr. de teſtam. p. 2. num. 13. verſ. ſecunda concluſio, Garz. in tract. de expenſ. & melio ration. c. 4. nom. 36. Nec promiſſio, vel legatum fructuum percipiendorum ex certo fundo in primo anno, ſuppletur, ex ſequentibus annis, nam ipſis non natis, amplius non debentur, Andr. de Iſer. in cap. primo de notis feudorum, & tradunt communiter DD. locis ſupra citatis.

Ratio ſupradictorum eſt, quia res extincta per cauſam annullantem, amplius non reuiuiſcit, vt ſupra ex dicto §. ſacram, & alijs probatum eſt, & facit communis reſolutio Feudiſtarum, quod feudum, quod poteſt conſiſtere in annuis redditibus cap. 1. §. ſciendum, vbi omnes feudiſtæ, de his, qui feud. dar. poſſ. Cumia in repetitione, cap. ſi aliquem in præludijs num. 121. Petr. Greg. in tract. de conceſſ. feudor. p. 2. qu. 6. Franc. deciſ. 362. Tiraquell. de retract. ſignag. §. 1. Gloſ. 6. vel in fructibus, qui ex camera, vel canena Regis ſolent percipi, de quibus loquitur tex. in cap. 1. §. fin. de feud. cognit. & c. 1. §. ſi vero vaſſallus, quid ſi inueſtit. & cap. 1. vbi Andr. de Iſer. notis feud. Capyc. de inueſtit. feud. in verbo feudum de camera, Thomas de Marinis tractat. de feud. titul. de feud. camer. ſi ex certo corpore non percipiuntur, non ſupplentur ex alijs, nec ex annis ſequentibus, Andr. in

dicto

dicto cap. 1. de not. feud.

Fallit tamen hæc regula, Primò in præstationibus, quæ singulis annis faciendæ sunt, nam quod in vno anno colligitur, supplendum est ex alijs l. legatum, §. vini falerni, ff. de ann. leg. l. ex eo, ff. de vino trit. & oleo legat. Petr. & Bart. in d. §. sacram, n. 6. Cynus in d. l. si quis argentum, id circo pluries fuit iudicatum annuas præstationes à Rege in feudum côcessas super function. fiscalibus certi loci, ipsis deficientibus supplendas esse ex alijs.

Fallit etiam secundo, quando annua præstatio habet principium à causa onerosa, nam semper reficienda est ex alijs locis, vel ex sequentibus annis, Andr. de Iser. in cap. imperialē, §. illud quoque præcipimus, vers. itē quærit Glos. vbi Liparul. in additione sic dicit decisum, de prohibita feud. alienat. per Federicum.

Idem quod supra dictum est dici potest de pensione apposita beneficio, quæ cum non constituatur in quota beneficij nè ipsum scindatur, quod est à iure prohibitum, cap. maioribus, de præbend. Ioannes Andr. & Ananias in cap. audiuimus, de collusion. deteg. Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 362. sed super fructibus beneficij, vt notum est, & quando constituitur super fructibus Ecclesiæ Parochialis, vel Cathedralis, apponitur clausula, dummodo remaneant centum pro Parocho, vel mille pro Episcopo, iuxta decretum Trident. sess. 24 de reform. quod est in viridi obseruantia, prout testantur Flam. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. p. 2. Garz. de benefic. p. 1. c. 5. num. 394. attenditur tempus, quo constituitur pensio, Nauar. consil. 13. de rescriptis, Caputaq. decision. 330. part. 3. Achill. de Grass. decis. 97. num. 3. Garz. loco cit. nu. 398. taliter, quòd si sequentibus annis fructus deficiant, pensio non diminuitur, vt per supra citatos, & nouissimè tradunt Molfes. in summa tr. 6. cap. 3. num. 37. Filluc. tractat. 42. cap. 7. quæst. 68. sed si tanta esset diminutio, quòd Parochus, vel Episcopus non possent viuere, poterũt agere ad diminutionem pensionis, & vt ad conuenientem quantitatem reducatur Roman. cons. 369. Gigas de pension. quæst. 5. num. 4. & q. 35. num. 5. Mandos. de pens. vers. pensio, quod annullari, & versic ergo clausula Flam. Paris. de resignat. benef. lib 6. q. 2. nu. 143. Et quod ad Parochum spectat, posset agere coram Ordinario, non obstante, quod pensio à Summo Pontifice imposita fuerit, nisi tamen in supplicatione fuerit apposita clausula, quòd pensio annullari, reduci, aut minui nô possit, nã tunc requiritur specialis Summi Pontificis commissio, Stafil. de litt. iust. tit. de commiss. sa per reduct. pens. n. 7. Gigas consil. 147. Garz. loc. cit. nu. 402. Molfes. loc. cit. n. 38.

De validitate actus ad ipsum requisita ad hoc, vt obligationem faciendi extinguat.

QVÆST. XX.

Fideiussio nulla, non liberat eum, qui illam dare tenetur; & obiter de clerico fideiussore.

Cap. I.

Regula est, quòd actus, qui ab aliquo est faciendus, validè est facien-

ciendus, ad hoc, vt ab obligatione faciendi liberetur. Glos. in l. huiusmodi, in verbo legatum, ibi (sic vt valeat) ff. de legat. 1. vbi Bald. & Alexand. notant Dec. in cap. cum super, num. 4. de offic. delegat. & cons. 33. num. 3. Cesal. cons. 396. num. 21. Surd. cons. 3. num. 36.

Ratio conclusionis est, quia idem est aliquid non fieri, ac minus benè fieri, l. quoties, vbi Glos. Bar. Ias. & & alij, ff. qui satisdar. cogant. l. 3. vbi Bart. ff. de fideiussor. l. 1. §. fin. ibi (& quidem non esse actorem, vel Sindicum, tunc quoquè intelligimus cùm is absit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis sit ad agendum) vbi Glos. in ver. quoties allegat concordantes, ff. quod cuiusque vniuers. nomin. & l. exigitur, ibi (dolo, autem malo non edidit, &, qui malitiosè edidit, &, qui in totum non edidit) vbi Glos. in verbo malitiosè allegat concordantia, ff. de edendo.

Hinc infertur primò, quòd qui tenetur satisdare, non liberatur, dùm non idoneum fideiussorem exibet, l. 1. ff. si quis in ius vocat. non ier. imò tenetur ad interesse, dùm minus idoneum fideiussorem exhibet, l. si quis stipulatus, §. si quis ita stipulatus, vbi Bart. Ias. & alij, ff. de verbor. obligat. Nam idem est, non satisdare, ac non idoneum fideiussorem dare, l. 3. ff. de fideiussor. Nec dicitur satisdare, quandò in fideiussore exhibito adest defectus facultatum, vel difficultas conueniendi, vt puta si in loco munitissimo sit, vel priuilegium fori habeat, d. l. quoties, & d. l. 3. Idcirco is, qui tenetur cauere de iudicio sisti, non liberatur dando Clericum in fideiussorem. l. 1. vbi Glos. in verbo, pro non data, ff. si quis in vis vocat. non ier. l. si fideiussor, ff. qui satisdare cogantur, Bart. in d. l. 3. num. 11. Et Clericus non potest in iudicio fideiubere, cap. 1. de fideiussor. cap. si te quidem 11. quæst. quæst. 1. cap. & non satis 86. distinct. l. curiales, C. locat. l. de die, §. 1. vbi Glos. in verbo probandi. ff. qui satisdar. cogant. §. Deo autem in authen. de Sanctiss. Episcop. latè Viuius decis. 210. Imò fideiubentes puniuntur ab ordinario pœna arbitraria, Menoch. de arbitr. iudic. cas. 431. Lelius Zanch. in tract. de priuileg. Ecclesiastic. priuil. 115. nu. 3. & Genuens. in prax. cap. 13. refert in Curia Archiepiscopali Neapolitana non recipi Clericos in fideiussores, tùm ob beneficium cap. Odoardus. de solut. per quod statuitur, Clericos non teneri, nisi in quantum facere possunt, tùm etiam, quia si pro pena carcerarentur, minueretur diuinum seruitium, & à proprijs officijs impedirentur; Si tamen in fideiussores accepti fuissent, tenet fideiussio, cap. peruenit, & cap. constitutus de fideiusso. Bart. in d. l. 3. Ias. in l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. Cagnol. in l. qui cum alio, ff. de regul. iur. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 46. per totum, Guttier. de contract. iurat. cap. 72. nu. 2. in 6. tom. tractatuum, latè congerit Carol. de Graf. de effectib. Cleric. effect. 44.

Quòd autem Clerici non dicantur fideiussores idonei pro Laicis, & quod nec is, qui quoquo modo tenetur cauere, liberetur dando Clericum in fideiussorem, probant Anchar. cap. 1. num. 4. de fideiussor. Iacobin. de Sancto Georg. in l. de die, §. qui mulierem, nu. 7. ff. qui sat. dar. cogant. Bellonus in §. pro eo. Instit. de fideiussor. Renatus Coppinus in comment. Andegauens. lib. 1. tit. 11. num. 5. & hoc procedit ex difficultate conueniendi eos ob priuilegium fori, cui non potest Clericus renuntiare, cap. sanè, & cap. si diligenti, de foro compet.

Idcirco Clericus, qui Regium, vel Baronale Officium gessit, in Syndicatu remittendus est ad Iudicem Ecclesiasticum, & ab ipso condemnandus, Aufrerius in Clement. 1. num. 25. de offic. ordinar. Couar. Pract. quæst. cap. 33. num. 6. Clar. in pract. crimin. quæst. 36. Franch. ita decisum, refer dec. 479. Tappia in ius Regn. tit. de Sacro Sanct. Eccles. fol. 13. num. 6. Licèt contrariam opinionem teneat Carau. Rit. 49. nu. 15. & in Gallia contrarium seruari testantur, Aufrer. loc. cit. Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, in verbo vxorem, in 2. decis. num. 155. Et in hoc Regno extat Capitulum Caroli II. 159. per quod mandatur, ne publica Officia Clericis deferantur, & ex dicto cap. insurrexit communis praxis, quod nullo modo Episcopi vtiles domini aliquarum Terrarum, possint eligere Clericos in Officiales; Sic refert multoties decisum Anna Singular. 460. in verb. Rex; Potest tamen laicus esse fideiussor pro clerico, etiam in foro Ecclesiastico, & ab ipso Iudice Ecclesiastico conuenitur, & condemnatur, nam per fideiussionem factam à laico coram Ecclesiastico, prorogatur ipsius iurisdictio, quòd licitè fieri potest, l. si qui, & l. Episcopale, C. de Episcop. Audient. Bar. in l. 1. §. & post operis, ff. de oper. nou. nunc. Franc. Marc. decis. 82. & probat tex. in cap. ex rescripto de iur. iur. vbi laicus fideiussor ratione iuramenti conuenitur coram Ecclesiastico.

Ratihabitio inualida non facit actum ratum.

Cap. II.

Secundò infertur, quòd is, qui promisit aliquid ratum habere, non liberatur, nisi validè, & sollemnitèr ratificet, nec simplex ratihabitio ipsum liberat: Paul. de Castr. in l. inuitum, num. 4. ff. de seruitutibus vrbanor. prędior. & promissio ratihabitionis, intelligitur de valida, & quæ de iure subsistit; Idcircò si ex vi statuti non posset aliquis contrahere, nisi cum consensu propinquorum, non liberaretur simplicitèr assentiendo, nisi interueniret requisitus consensus propinquorū, notabilitèr fundat Surd. cons. 3. nu. 37. Ratio est, nam idem est, non fuisse factum, & inutilitèr fuisse: l. 1. §. nihil, ff. de inoffic. testa. l. si quis subconditione, ff. de testamentar. tutel. Latè Franciscus Beccius cons. 14. num. 31. Nàm qualibet promissio intelligenda est, ne sit frustratoria, l. fin. ff. si certum petatur. l. hanc legem, C. de contrahenda empt. Frustratoria enim esset promissio ratihabitionis, nisi cum debitis sollemnitatibus fieret; paria enim sunt, non gerere, ac fine sollemnitatibus facere, l. fin. C. de arbitrar. tutel. cap. 2. de traslat. Episcop. Catellian. Cotta in memorabil. in verb. actus nullus, Cachetan. decis. Pedamontan. 172. nu. 26. Item quando actus fit non seruata debita forma, habetur pro non scripto, Bald. in l. 1. §. pro secundo, C. de caduc. tollend. Corneus in l. fin. §. & si præfatam, C. de iure deliberand. Vantius de nullitat. cap. de nullitate ex defectu citationis, num. 25. Latè prosequitur Bru-

Brunus in tract. de forma, & sollemnit. art. de potestat. & effectu formæ, & sollemnitatis, colum. 23. vers. vlt. alius hic restat; Item sicut patia sunt virum non habere, ac habere, inutilem, Glos. in l. fin. C. ad leg. Flauiam de plagiar. Et eodem modo Ecclesia dicitur viduata, quę pastorem non habet, ac quæ inutilem, cap. intèr corporalia, de translat. prælat. ita paria sunt, non ratificare, & inutilitèr, & insollemnitèr ratificare, l. non putauit, §. quæ vis, vbi Bar. ff. de bonor. possession. contra tabul. & in l. 1. § quod autem, ff. de offic. præfec. vrbanar. Ias. in d. l. quoties, ff. qui satisdar. cogan.

Dictis adde, quòd quando aliquis actus promittitur, semper intelligitur de valido, etiam quod à Principe promittatur, qui potest defectum supplere. Innoc. Ioan. Andr. & Butrius in cap. dudum, de decim. latè Ias. qui alios refert, cons. 1. n. 8. volum. 1. Item quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum, non sufficit si factum fiat, n si tali modo fiat, quo intentus effectus sequi possit, Bart. in l. quid ergo, §. cum autem, ff. de his, qui notan. infam. Roman. cons. 199. num. 2. & 3. Nàm promissio interpretanda est, vt præstet finem ad quem dirigitur, l. 1. §. quod autem, ff. de fluminib. l. 2. §. quod autem diximus, ff. si quis caution. Signorol. cons. 149. num. 6. Idcircò Notarius rogatus de conficiendo instrumento intelligitur, vt validè, & secundum loci consuetudinem illud cõficiat, Bal. Ale. & Ias. in d. l. huiusmodi, ff. de leg. 1. & promittẽs Minorem, ratum habiturum aliquem contractum, intelligitur in forma valida, nec aliter liberatur à promissione, Bald. in l. si procurator, ff. de condition. indebit. Orman. in l. 4. §. cato, nu. 377. ff. de verbor. obligat. Surdus dicto cons. 3. Contra hoc non obstat decisio Capycij 93. n. 6. in qua, qui promiserat Vniuersitatem ratificaturam, fuerunt liberati à promissione, quia ibi S. C. non determinauit articulum, de quo nunc agimus, sed quia in facto constabat, promissores fecisse totum posse, idcircò fuerunt liberati ex communi resolutione, quod promittens factum alienum, licèt teneatur ad interesse, l. quoties, §. si quis alium, ff. de verbor. obligation. §. si quis alium, Instit. de inutilibus stipulat. faciẽdo tamen totum posse liberatur, l. stipulationes nõ diuiduntur, & l. ità stipulatus, ff. de verbor. obligation. Nec etiam obstat decisio Grammatic. 102. num. 99. quia ibi reuocatur renunciatio ex noua superuenienti causa, quod non facit ad casum nostrum.

Non dicitur condemnatus, aut excommunicatus, qui per sententiam, aut excommunicationem nullam est condemnatus, aut excommunicatus. Cap. III.

Tertiò infertur, quòd condemnatus per sententiam nullam, non dicitur condemnatus, l. 4. §. condemnatum ibi (condemnatum accipere debemus eum, qui ritè condemnatus sit, vt sententia valeat, cæterum si aliqua ratione sententia nullius momenti sit; Dicendum est condemnationis verbum non tenere) ff. de re iudic. & probat etiam tex. in l. rei capitalis, §. 1. in fin. ibi (damnatus enim ille est, vbi damnatio tenuit) ff. de pœnis, & l. 1. §. 1. in fin. ibi (*quod ait Senatus*, quæ iudicata, transacta finicauè sunt, rata maneant, ita intelligendum

dum est, vt iudicata debeamus ab eo accipere, cui iudicandi ius fuerit) ff. ad Tertull.

Ratio est, quia quod nullitèr gestum est, nullum præstat iuris impedimentum, cap. quæ contra, & cap. non præstat de regul. iur. in 6. Et sententia nulla non transit in rem iudicatam, cap. circa de frigid. & malefic. Oldrad. conf. 106. Bald. in l. 1. C. senten. resc. non posse. latè prosequitur Tusch. in verb. sententia conc. 144. Et regularitèr omnis dispositio huius sæculi loquens de actu, nunquam intelligitur de actu nullo, quia quod nullum est, caret executione, nomine, & effectu, l. non putauit, §. non quæ vis, ff. de bonor. possess. contra tabul. Ioannes Andr. Innoc. & Bald. in cap. dudum de decim. Bart. in l. 1. §. quod autem. ff. de offic. præfect. vrban. Bald. in l. cum præcibus, C. de probation. & in cap. Nicolao de appellation. Guido Papa decision. 124. 159. & 200. Capyc. decis. 35. Surd. decis. 124.

Et clausula, *parito iudicato*, quę ex stylo signaturæ solet apponi in rescriptis, per quam conceditur iurisdictio sub conditione, idest, post sententiæ executionem, & ipsa non executa, omne quod geritur est nullum ex defectu iurisdictionis, Puteus decis. 429. lib. 1. Matth. de clauf. clauf. 84. num. 10. vbi refert multoties à Rota sic iudicatum; Et intelligitur in casu, quo reperiretur iudicatum, iuxta tex. in l. si quis legauerit, la prima, vbi Ias. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. num. 41. C. de edict. Diui Adrian. tollen. Ruin. cons. 83. num. 7. lib. 1. Rota decis. nou. par. 1. latissimè Marescott. variar. resolut. lib. 1. c. 87. num. 30. locum, inquam, non habet quando sententia est nulla, quia nō dicitur iudicatum, quod nullitèr iudicatum est, Felin. in cap. causam, quæ, de rescript. Roman. cons. 384. num. 1. Caputaquen. dec. 266 p. 2. Rota dec. 100. in 1. par. Marescott. loc. cit.

Et licet per Bullam Pij V. fuerit statutum, quòd sententia transacta in rem iudicatam omninò exequatur, nisi opponatur exceptio nullitatis ex def. ctu citationis iurisdictionis, aut mandati, si tamen ex alio capite constet, sententiam fore nullam, ex quo aliquod substantiale iuditij defuit, sententia executioni non mandatur, Cassiodor. decis 8. de rescriptis, Rota decis. 2. eod. tit. in nouis, Peregr. in. decis. 24. lib. 1. & ita pluties fuisse à Rota resolutum, ac supradictam Bullam interpræratam testantur Marescott. loc. citat. num. 32.

Idem est etiam in rescripto, pro cuius validitate facienda est mentio litis pendentiæ, vel sententiæ latæ, cap. inter Monasterium de re iudic. cap. coram, de offic. delegat. cap. inter dilectos, de fide instrumentor. Rota in antiquis dec. 637. non tamen procedit, quando sententia esset nulla, nec ex ipsius omissione rescriptum diceretur obreptitium, vel subreptitium, Rota decis. 357. in antiquis, Aegidius Bellamera dec. 140. & tradunt Glosæ Ordinariæ in c. in nostra, in verb. mentionem, in cap. ex tenore in fin. Glosæ Magnę, de rescript. in cap. sugestum, in verbo posterius. de iur. patron. & in cap. cum nostris, in verbo, de facto, de concess. præbend. Abb. in cap. per vestras, colum. 3. versic. nota, hoc dictum, de donation. in tit. vir. & vxor. Afflict. decis. 366. latissimè Vantius de nullitat. in cap quoties, & intra quod tempus de nullitate agi possit, num. 18.

Quod dictum est de rescript. procedit in omni materia, nam de actu nullo, nulla vrget necessitas faciendi mentionem, prout in materia priuilegiorum tradunt Domin. in cap.

T quo-

quoniam, 18. distinct. De vnione nullitèr facta, loquitur Calderin. consf. 29. de præbend. De gratia nulliter concessa tradunt, Rota decis. 179. Roman.cons. 483. De electione nulla, Calderin.cons. 14. de rescript. De appellatione nulla, vel deserta, Butr. & Imol. in cap. ex parte, de rescript. in cap. bonè de confirmat. vtil. vel inutil. De compromisso nullo, Cardinalis cons. 94. latè cumulant Felin. in dict. cap. ex tenore, & in c. in nostra, de rescript. & in cap. illud, de præscription. Dec. cons. 460. num. 28. nec prorogat iurisdictionem, Archidiac. in cap. non ita, 2. quæst. 6. Paul. de Castr. in l. 1. §. 1. ff. de feud. nec interrumpit præscriptionem, l. si pater, vbi Glos. in verbo status, C. ne de stat. defunc. post quinq. quærat. cap. debitus honor, vbi Glos. in verbo in fine, de appellationib. Et attentata post sententiam appellatione pendente, licèt antè omnia reuocanda sint. cap. non solùm, de appellationib. in 6. ex regula. quod nihil appellatione pendente innouandum est, vt toto tit. ff. & C. nihil innouand. appellat. penden. sententia tamen declarata nulla attenta remanêt illibata, Aegidius Bellam. decis. 259. Rota decis. 357. in antiquis, Vantius loco citato, num. 48. Et sententia nulla, ob quam fuit, quis proprij bonis priuatus, non impedit, quin spoliatus non possit agere remedio spolij, cap. conquerente, de restitut. spoliator. Abb. in cap. ex insinuat. de procurat. nu. 4. Alex. in l. non videtur, & in l. iusta possit, ff. de acquirend. possess. nam Iudex nullitèr procedendo spoliat, l. meminerint, vbi Doctor. C. vndè vi, Dec. in cap. referente de rescript. Boer. decis. 138.

Hæc autem omnia, quę de sententia dicta sunt, procedunt etiam in sententia excommunicationis, quæ, licèt secundum D. Gregor. siuè iusta, siuè iniusta sit, semper est timenda, quando tamen est nulla, nec quòad Deum, nec quòad Ecclesiam timenda est. Non quòad Deum, quia nulla est culpa; Nequè quòad Ecclesiã, quia habetur, ac si non esset lata, Ostiens. in sum. tit. de sentent. excommunicat. §. quis eius effectus; Idcircò ex communi Canonistar. & Theolog. opinione sicut sententiam excõmunicationis nullam non seruans, non peccat, sic nec irregularitatẽ incurrit, Glos. in cap. ad præsentiam, in verbo appellationem, vbi Abb. de appellat. & in cap. solet, in verbo officijs de sententia excommunicationis in 6. Nauar. in repetit. cap. cum contingat remed. 2. num. 4. & sequen. & in summa cap. 27. num. 3. Vgol. de cens. tab. 1. cas. 14. §. 18. Couar. in cap. alma mater, parte 1. §. 7. nu. 7. Paludan. in 4. distinct. 18. quæst. 1. art. 3. concl. 2. Gabr. in 4 distinct. 18. quæst. 2. art. 2. consil. 8. Sot. in 4. distinct. 22. quęst. 1. artic. 3. Sayr. de cens. lib. 1. cap. 16. num. 42.

Ratio est, quia quod nullum est, timendum non est, nec præstat iuris impedimentum, dicto cap. non præstat, nec adest culpa incontraueniendo, cùm lex non offendatur, cap. qui peccat 23. quæst. 4 Et in foro conscientiæ, idem procedit, si sententia est iniusta, nam attenta veritate iniustitia æquipollet nullitati, idcircò iniustè excommunicatus, in foro animæ non est ligatus, & potest absolui ab alijs suis peccatis, & Sacramentum Eucharistiæ recipere, Riccard. in 4. distin. 18. artic. 3. quæst. 4. Adrian. in 4. de confess. quæst. 4. col. 10. Nauar. in cap. final. de testib. cogend. & in summa, cap. 9. num. 4. Et etiam celebrando secluso scandalo, & contemptu non peccat, nec efficitur irregularis, Adrian. in quodlibet

quæst.

quæst. 6. artic. 1. conf. 1. vers. Sed dubium est,& in 4. sententia, quest. 4. de confess. vers. si petas, Caiet. 2. 2. quæst. 70. artic. 4. & 2. & in opusculis, tom. 1. tractat. 19. circa fin. Sot. de tegend. secret. memb. 3. quæst. 1. conclus. 4. & in 4. distinct. 22. quæst. 1. art. 3. concl. 4. Ioannes Medin. C. de restitut. quæst. 11. Barthol. Medin. lib. 1. instruction. confess. Couar. loc. cit. §. 7. num. 5. Et probatur apertè in cap. cui est; illata, vbi (neminem potest grauare iniqua sententia) & in cap. illud, ibi (quod si quisquam fidelium fuerit anathematizatus iniustè potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam) & in cap. cœpisti habere, & cap. quid prodest 11. quæst. 3. probat etiam Corduba quæst. Theolog. lib. 1. quæst. 43. cas. 13. Henriq. in summa, tit. de excommun. cap. 15. §. 3. Sayr. dicto lib. 1. cap. 16. num. 17.

Præcepto annuæ Confessionis nequaquam satisfit per confessionem inualidam. Cap. IV.

QVartò Infertur, quod præceptum annuæ confessionis à iure positiuo taxatum, iuxta tex. in cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. non adimpletur per confessionem inualidam, Nauar. in sum. cap. 9. n. 4. Viual. in candel. aur. tit. de confess. num. 51. Suar. de pœnit. disput. 36. sect. 7. num. 3. Med. C. de confess. quæst. 20. & 24. Petr. Sot. lect. 8. de confess. in fin. Henriq. in summa, lib. 4. cap. 5. §. 1. Comitol. lib. 1. Responsor. moral. q. 19. in fin. §. enuntiatum igitur verissimum, Reginal. in prax. lib. 6. num. 53. Coninch. de necess. confess. disputat. 5. num. 9. Molf. in summa, tract. 7. cap. 10. num. 25. Eman. Sà verb. confessio. Est communis opinio omnium.

Ratio conclusionis est, quia inualida confessio, non dicitur confessio, sed confusio; Idcircò cùm nulla sit, nõ potest per ipsam adimpleri præceptum, vt per supra citatos. Hinc est quòd pœna excommunicationis, quæ in aliquibus Episcopatibus apponi solet contra non confitentes in Paschate, locum habet etiã contra nulliter, seu inualidè confitentes, Coninch. dicta disp. 5. dub. 9. n. 72. Molfes. loc. cit. num. 29. Non tamen procedunt supradicta, quando confessio fuisset valida, sed informis. nam tunc adimpletur præceptum, ex eo, quia secundum magis communem opinionem, per cõfessionem informem verè conficitur Sacramentum, licèt gratia non conferatur, quia finis præcepti non cadit sub præcepto, vt notum est apud omnes; Sufficit pro adimplemento præcepti Sacramentum fuisse confectum, prout in specie defendunt Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 3. art. 3. Petr. Sot. lect. 8. de pœnit. Ledesm. in 4. in 2. p. q. 8. art. 2. dub. 12. Suar. de pœniten. disput. 35. sec. 4. num. 3. Molf. loco citato.

At verò, Præceptum annuæ communionionis, quòd licèt sit de iure diuino, ab Ecclesia etiam taxatum fuit in dicto cap. omnis vtriusquè sexus, adimpletur per indignam communionem; Est communis opinio, quam probant Sot lib. 2. de iustit. & iur. quæst. 3. art. 10. Metina in summa confessar. par. 1. fol. 206. Lopez in 1. par. instructor. cap. 11. §. reuocari, Vega lib. 3. cas. cosc. cas. 273. Couar. in cap. alma mater par. 1. num. 5. Cordub. quæst. Theolog. quæst. 15. Azor. in summa tomo 1. lib. 7. cap. 41. Suar. de Sacram. in 3. par. disp. 70. sec. 3. Vasq. tom. 3. disput. 214. num. 31. Sanch. in sum.

ſed actus erat annullandus ob tertij intereſſe, idcirco remoto impedimento conualidatur, & ex ſuperuenientia dominij ob remotionem obſtaculi conſolidatur actus, & ita procedit etiam tex. in l. fin. ff. de fundo dotali, vbi alienatio dotalis facta à viro, ſi dos ipſi obueniat, confirmatur alienatio; Sic etiam alienatio rei alienæ, non valet, ſed ſi res illa poſt contractum fiat vendentis, ex ſuperuenienti dominio conualidatur actus, ex quo à principio non erat omnino nullus, ſed reſpectiuè ad iura veri domini, rem poſſidētis, Gloſ. in l. rem alienam, ff. de contrahend. emption. & in l. ſi quis alienā, ff. de action. empti, vbi allegat tex. in d. l. cum vir. Quomodo autem ſuperuenientia dominij locum habeat in feudis, latè tradūt poſt alios Octau. Bambacar. in cap. moribus. Si de feudo defuncti militis fuerit controuerſia Ioannes Andreas de Georgio alleg. 3. de Ponte in tract. de poteſtat. Proregis, tit. de regalibus impoſit. §. 7.

Secundò Intelliguntur ſupra firmata in ampliatione, quod actus, ſi à principio eſt nullus, ſi deuenit ad caſū, in quo legitimè fieri poteſt non conualidatur, vt non procedant, quando ex tractu temporis ceſſat cauſa deſtruens, & adueniat cauſa conualidans, Dyn. in dicto cap. non firmatur, num. 12 Bar. in l. per fundum, ff. de ſeruitutib. & in d. l. cum vir, vbi etiam Imol. ff. de vſucapion. Dec. in d. l. quod initio, num. 10. ff. de reg. iur. de Ponte loc. ſupra citat. Et ita procedit tex. in d. l. per fundum, vbi conſtitutio ſeruitutis inutiliter facta per conſenſum tertij, confirmatur; Sic etiam donatio officiali facta, licet durante officio nulla ſit, finito officio, perſiſtente donante in eadem expreſſa, vel tacita voluntate, donatio confirmatur, l. prima, C. de contrar. iudic. l. ſi contra, C. de nupt. l. ſed quod ſenatorio, ff. de ritu nuptiar. Ita etiam contractus à minore geſtus, ſi effecto maiore tranſactum ſit quinquēnium, contractus taliter firmatur vt amplius non poſſit retractari, l. fin. C. ſi maior fact. alienat. rat. habuer. latè poſt alios explicat Moſeſ. vbi etiam tradit quid in foro conſcientiæ, conſ. 8. in 1. tom. conſuetud. Et ſponſalia, quæ vt ſupra diximus ante ſeptennium contracta non valent, ſi ſeptennio completo ſigna ſponſorum appareant, conualidantur, cap. 1. vbi Gloſ. de ſponſat. impub. Ratio ſupradictorum eſt, quia ex tractu temporis, non ſolum ceſſauit cauſa deſtruens, ſed ſuperuenit cauſa confirmans, vt ex ſupradictis patet, & probat tex. in d. l. cum vir, vbi Bart. nu. 7. ff. de vſucapion. l. filiam fratribus, vbi Bart. num. 7. ff. ad Trebellian. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pecul. leg. l. apud celſum, §. ſi à Titio, ff. de doli mali met. except. l. illicitè, ff. de rebus eor. &c. poſt alios probat Franc. Niger Controuer. forenſ. controuer. 308. num. 56. cum ſequenti. Et eo magis procedit ſupradicta intelligentia, quando cauſa confirmans, ſeu ius ſuperueniens, habet cauſam de præterito, nam ex communi concluſione, certum eſt ius ſuperueniens, habens cauſam de præterito, prodeſſe ad victoriam, & conualidare etiam iudicium retro nullum, l. ſi rem, §. fin. vbi Bart. num. 1. ff. de pignorat. action. l. ſi mandauero tibi, ff. mandat. l. ſi Titius, vbi Bart. ff. de verbor. obligat. Corneus conſ. 288. n. 19. v. l. 3. Ruin. conſ. 18. nu. 8. vol. 4. Ceſal. conſ. 147. num. 10. Capyc. deciſ. 16. Puteus deciſ. 426. lib. 3. Caputaq. deciſ. 299. in 1. p. Rota in nouiſsimis, dec. 187. p. 2. Surd. dec. 6. in prin.

Tertiò Intelliguntur tradita in ſuprascripta ampliatione, quòd actus à prin.

principio nullus deueniens ad casum, in quo legitimè fieri potest nō conualidatur, vt procedant quando constat de principio vitioso, secus è contra, nam possessio immemorabilis, habet vim tituli, & priuilegij, l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æstiu. cap. super quibusdam, §. præterea, de verbor. significat. nam tempus immemorabile non includitur in regula supradicta, quòd quando à principio non valet, si deueniat ad casum, in quo potest valere non cōualidatur, sic notabiliter Ang. in §. 1. per Glos. ibidem authent. vt de cætero comm. Eccles. Dec. in dicto cap. quod initio, num. 8. Ratio conclusionis est, quia præscriptio immemorabilis, nō requirit probationem tituli, nec etiam probationem bonæ fidei, nec scientiam, nec patientiam illius contra quem præscribitur Anton. Gabr. comm. conclus. tit. de præscription. conclus. prima, per totam, Mascard. de probationibus, conclus. 1220. & sequenti, quia omnia ex cursu temporis legitimè præsumuntur processisse. Et licet vera sit conclusio, quòd data incapacitate, quasi possidentis, nulla possessio, etiam immemorialissima iuuat, Abb. in cap. fin. num. 15. de consuetud. vbi Roccus de Curte sect. 3. num. 36. decis. 32. num. 6. Anton. Gabr. loco citat. num. 16. Auendan. de exequendis mandat. par. 1. cap. 1. num. 7. & num. 20. & cap. 6. num. 7. Hoc procedit in omnimoda, & perpetua incapacitate, quæ nunquam potest ad capacitatem reduci, nam quando potest possessor per priuilegium fieri capax, immemorabilis possessio prodest, & obtinet vim priuilegij. Et sicut potest per priuilegium possessor effici capax, ità etiam per immemorabilem possessionem, cùm sustineat vicem priuilegij, vt supra ex §. ductus aquæ, & §. præterea probatum est, & in specie facit notabilis decisio, Vasq. Illustr. controu. lib. 2. c. 84. num. 11. & facit regula, quòd quicquid potest per priuilegium concedi, potest etiam per consuetudinem, seu præscriptionem acquiri Glos. in cap. catholica, vbi Præp. & Geminian. 11. dist. Felin. in cap. accedens, num. 6. vers. restringerem hanc fallentiam de præscript. Gregor. Lopez in l. 2 tit. 7. par. 5. in glo. in verbo otorcamiento del Rei, Ioseph sessæ tr. de inibition. cap. 8. §. 3 n. 158. Belluc. in spec. Princip. rubr. 11. §. videndum, nu. 13. Et sicut ex priuilegio Summi Pontificis potest Rex conferre beneficia, Boer. dec. 32. & de facto ita practicatur in hoc Regno in collatione canonicatuū, & dignitatum Ecclesiæ Lucerinæ, ita & per consuetudinem, & possessionem immemorabilem, Boer. loco cit. n. 9.

Quid dicendum quando ex nouiter accidentibus, materia actus destruitur. C. 8.

Limitatur supra firmata principis conclusio, quòd quando actus deuenit ad casū, à quo incipere nō potest, non irritatur, vt nō procedat quādo ex nouiter accidētibus materia actus destruitur, & vt inquit Bar. in l. pluribus, §. & si placeat, ff. de verbor. obliga. deficit causa materialis exēplū est, quando fuit promissa res, quę post promissionē absq; culpa, vel mora promittentis, effecta fuit sacra, tūc. n. promissio cessat, & non debetur, quia materia ipsa promissa cessat, l. inter stipulantē, §. sacram, vbi Glos. Bar. Ias. & alij, ff. de ver. oblig. l. huic scripturæ, & l. quia in eum, ff. ad l. Aquil. & l. si à me, ff. de iud. Dixi absque culpa, vel mora debitoris, quia alias teneretur ad pretium, vt per supra citatos.

Et procedit conclusio, etiam si postea cessaret impedimentum, nā quando

res est extincta per causam annullantem, non reconualescit, etiam si tale impedimentum cesset, l. qui res §. aream, ff. de solution. cap. quæris, vbi Glos. de consecrat. dist. 4. & c. quàm periculosum 7. qu. 1. & Speculator in tit. de probation. §. 1. ver. circa nouale, dixit, quòd nouale tãdiu durat, quandiu à primis religiosis possidetur, quod si ad alios peruenerit amittit illam qualitatem, c. fin. de priuileg. & si ad primos reuertatur, non recuperat, per textum in dicto §. sacram, & probat Ias. ibidem num. 8. Tiraquell. tract. cessante causa, limit. 12. num. 5. Et promissio, vel legatum fructuum ex certo fundo percipiendorum, ipsis nõ natis, non debentur, & si ex alijs fũdis promissoris, vel testatoris colligantur, quia locus est appositus causa taxationis, & non demonstrationis, secundum communem omnium resolutionem, vt habetur in l. quidã testamento, ff. de legat. 1. l. Paula Callimacho, ff. de legat. 3. l. Titius, ff. de aliment. & cibar. leg. l. in conditionibus, §. 3. ff. de condition. & demonstration. l. si non designata, C. de fals. caus. leg. adiect. l. ex eo, ff. de annu. leg. l. vini falerni, ff. quando dies leg. cedat, l. si quis cum fundũ, ff. de action. empti, l. annua, §. Titio, & l. penult. ff. de ann. leg. l. si sic, §. 1. & l. Legaui, vbi Glos. ff. de legat. 1. l. inter stipulantem, §. sacram, vbi Bar. num. 6. & Ias. nu. 27. ff. de verb. obligat. Cyn. & Bald. in l. si quis argentum, §. 1. C. de donation. Bar. in l. Lucius, §. Ciuibus, ff. de legat. 2. Gigas in tr. ct. de pension. quæst. 62 Caccialup. in eodem tractatu q. 16 Rota in antiqu. decis. 11. Losfted. cons. 46.

Et secundum communem, & veriorem resolutionem, adiectio loci tunc dicitur apposita causa taxationis, quando ante perfectionem dispositionis locus nominatur, dicitur autem causa demonstrationis, quando completa dispositione adijcitur, Alberic. in d. l. quidam testamento, ff. de legat. 1. Bart. in d. l. Lucius, §. Titius, ff. de legat. 2. & in d. § sacrã, n. 6. Ioannes Faber in d. l. si quis argentum, Iacob de Sancto Georg. in l. si fidei commissum, §. tractatum, ff. de iudic. Decius in l. fin. num. 21. ff. de pact. & cons. 305. Paul. de Castr. cons. 338. vol. 1. Felin. in cap. super litteris, num. 10. de rescriptis, Couar. in rubr. de testam. p. 2. num. 13. vers. secunda conclusio, Garz. in tract. de expens. & melio ration. c. 4. num. 36. Nec promissio, vel legatum fructuum percipiendorum ex certo fundo in primo anno, suppletur, ex sequentibus annis, nam ipsis non natis, amplius non debentur, Andr. de Iser. in cap. primo de notis feudorum, & tradunt communiter DD. locis supra citatis.

Ratio supradictorum est, quia res extincta per causam annullantem, amplius non reuiuiscit, vt supra ex dicto §. sacram, & alijs probatum est, & facit communis resolutio Feudistarum, quod feudum, quod potest consistere in annuis redditibus cap. 1. §. sciendum, vbi omnes feudistæ, de his, qui feud. dar. poss. Cumia in repetitione, cap. si aliquem in præludijs num. 121. Petr. Greg. in tract. de concess. feudor. p. 2. qu. 6. Franc. decis. 362. Tiraquell. de retract. signag. §. 1. Glos. 6. vel in fructibus, qui ex camera, vel caneua Regis solent percipi, de quibus loquitur tex. in cap. 1. §. fin. de feud. cognit. & c. 1. §. si vero vassallus, quid si inuestit. & cap. 1. vbi Andr. de Iser. notis feud. Capyc. de inuestit. feud. in verbo feudum de camera, Thomas de Marinis tractat. de feud. titul. de feud. camer. si ex certo corpore non percipiuntur, non supplentur ex alijs, nec ex annis sequentibus, Andr. in

dicto

dicto cap. 1. de not. feud.

Fallit tamen hæc regula, Primò in præstationibus, quæ singulis annis facienda sunt, nam quod in vno anno colligitur, supplendum est ex alijs l. legatum, §. vini falerni, ff. de ann. leg. l. ex eo, ff. de vino trit. & oleo legat. Petr. & Bart. in d. §. sacram, n. 6. Cynus in d. l. si quis argentum, id circo pluries fuit iudicatum annuas præstationes à Rege in feudum cõcessas super function. fiscalibus certi loci, ipsis deficientibus supplendas esse ex alijs.

Fallit etiam secundo, quando annua præstatio habet principium à causa onerosa, nam semper reficienda est ex alijs locis, vel ex sequentibus annis, Andr. de Iser. in cap. imperialẽ, §. illud quoque præcipimus, vers. itẽ quærit Glos. vbi Liparul. in additione sic dicit decisum, de prohibita feud. alienat. per Federicum.

Idem quod supra dictum est dici potest de pensione apposita beneficio, quæ cum non constituatur in quota beneficij nè ipsum scindatur, quod est à iure prohibitum, cap. maioribus, de præbend. Ioannes Andr. & Ananias in cap. audiuimus, de col lusion. deteg. Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 362. sed super fructibus beneficij, vt notum est, & quando constituitur super fructibus Ecclesiæ Parochialis, vel Cathedralis, apponitur clausula, dummodo remaneant centum pro Parocho, vel mille pro Episcopo, iuxta decretum Trident. sess. 24 de reform. quod est in viridi obseruantia, prout testantur Flam. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. p. 2. Garz. de benefic. p. 1. c. 5. num. 394. attenditur tempus, quo constituitur pensio, Nauar. consil. 13. de rescriptis, Caputaq. decision. 330. part. 3. Achill. de Grass. decis. 97. num. 3. Garz. loco cit. nu. 398. taliter, quòd si sequentibus annis fructus deficiant, pensio non diminuitur, vt per supra citatos, & nouissimè tradunt Molfes. in summa tr. 6. cap. 3. num. 37. Filluc. tractat. 42. cap. 7. quæst. 68. sed si tanta esset diminutio, quòd Parochus, vel Episcopus non possent viuere, poterũt agere ad diminutionem pensionis, & vt ad conuenientem quantitatem reducatur Roman. cons. 369. Gigas de pension. quæst. 5. num. 4. & q. 35. num. 5. Mandos. de pens. vers. pensio, quod annullari, & versic ergo clausula Flam. Paris. de resignat. benef. lib 6. q. 2. nu. 143. Et quod ad Parochum spectat, posset agere coram Ordinario, non obstante, quod pensio à Summo Pontifice imposita fuerit, nisi tamen in supplicatione fuerit apposita clausula, quòd pensio annullari, reduci, aut minui nõ possit, nã tunc requiritur specialis Summi Pontificis commissio, Stafil. de litt. iust. tit. de commiss. super reduct. pens. n. 7. Gigas consil. 147. Garz. loc. cit. nu. 402. Molfes. loc. cit. n. 38.

De validitate actus ad ipsum requisita ad hoc, vt obligationem faciendi extinguat.

QVÆST. XX.

Fideiussio nulla, non liberat eum, qui illam dare tenetur; & obiter de clerico fideiussore.

Cap. I.

Regula est, quòd actus, qui ab aliquo est faciendus, validè est facien-

ciendus, ad hoc, vt ab obligatione faciendi liberetur. Glos. in l. huiusmodi, in verbo legatum, ibi (sic vt valeat) ff. de legat. 1. vbi Bald. & Alexand. notant Dec. in cap. cum super, num. 4. de offic. delegat. & cons. 33. num. 3. Cefal. cons. 396. num. 21. Surd. cons. 3. num. 36.

Ratio conclusionis est, quia idem est aliquid non fieri, ac minus benè fieri, l. quoties, vbi Glos. Bar. Ias. & & alij, ff. qui satisdar. cogant. l. 3. vbi Barr. ff. de fideiussor. l. 1. §. fin. ibi (& quidem non esse actorem, vel Sindicum, tunc quoquè intelligimus cùm is absit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis sit ad agendum) vbi Glos. in ver. quoties allegat concordantes, ff. quod cuiusque vniuers. nomin. & l. exigitur, ibi (dolo, autem malo non edidit, &, qui malitiosè edidit, &, qui in totum non edidit) vbi Glos. in verbo malitiosè allegat concordantia, ff. de edendo.

Hinc infertur primò, quòd qui tenetur satisdare, non liberatur, dùm non idoneum fideiussorem exibet, l. 1. ff. si quis in ius vocat. non ier. imò tenetur ad interesse, dùm minus idoneum fideiussorem exhibet, l. si quis stipulatus, §. si quis ita stipulatus, vbi Bart. Ias. & alij, ff. de verbor. obligat. Nam idem est, non satisdare, ac non idoneum fideiussorem dare, l. 3. ff. de fideiussor. Nec dicitur satisdare, quandò in fideiussore exhibito adest defectus facultatum, vel difficultas conueniendi, vt puta si in loco munitissimo sit, vel priuilegium fori habeat, d. l. quoties, & d. l. 3. Idcirco is, qui tenetur cauere de iudicio sisti, non liberatur dando Clericum in fideiussorem. l. 1. vbi Glos. in verbo, pro non data, ff. si quis in vis vocat. non ier. l. si fideiussor, ff. qui satisdare cogantur, Bart. in d. l. 3. num. 11. Et Clericus non potest in iudicio fideiubere, cap. 1. de fideiussor. cap. si te quidem 11. quæst. quæst. 1. cap. & non satis 86. distinct. l. curiales, C. locat. l. de die, §. 1. vbi Glos. in verbo probandi. ff. qui satisdar. cogant. §. Deo autem in authen. de Sanctiss. Episcop. latè Viuius decis. 210. Imò fideiubentes puniuntur ab ordinario pœna arbitraria, Menoch. de arbitr. iudic. cas. 431. Lelius Zanch. in tract. de priuileg. Ecclesiastic. priuil. 115. nu. 3. & Genuens. in prax. cap. 13. refert in Curia Archiepiscopali Neapolitana non recipi Clericos in fideiussores, tùm ob beneficium cap. Odoardus. de solut. per quod statuitur, Clericos non teneri, nisi in quantum facere possunt, tùm etiam, quia si pro pęna carcerarentur, minueretur diuinum seruitium, & à proprijs officijs impedirentur; Si tamen in fideiussores accepti fuissent, tenet fideiussio, cap. peruenit, & cap. constitutus de fideiusso. Bart. in d. l. 3. Ias. in l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. Cagnol. in l. qui cum alio, ff. de regul. iur. Menoch. de præsumpt. lib. 2. pręsumpt. 46. per totum, Guttier. de contract. iurat. cap. 72. nu. 2. in 6. tom. tractatuum, latè congerit Carol. de Gras. de effectib. Cleric. effect. 44.

Quòd autem Clerici non dicantur fideiussores idonei pro Laicis, & quod nec is, qui quoquo modo tenetur cauere, liberetur dando Clericum in fideiussorem, probant Anchar. cap. 1. num. 4. de fideiussor. Iacobin. de Sancto Georg. in l. de die, §. qui mulierem, nu. 7. ff. qui sat. dar. cogant. Bellonus in §. pro eo. Instit. de fideiussor. Renatus Coppinus in comment. Andegauens. lib. 1. tit. 11. num. 5. & hoc procedit ex difficultate conueniendi eos ob priuilegium fori, cui non potest Clericus renuntiare, cap. sanè, & cap. si diligenti, de foro compet.

Idcirco

Idcirco Clericus, qui Regium, vel Baronale Officium gessit, in Syndicatu remittendus est ad Iudicem Ecclesiasticum, & ab ipso condemnandus, Aufrerius in Clement. 1. num. 25. de offic. ordinar. Couar. Pract. quæst. cap. 33. num. 6. Clar. in pract. crimin. quæst. 36. Franch. ita decisum, refer dec. 479. Tappia in ius Regn. tit. de Sacro Sanct. Eccles. fol. 13. num. 6. Licèt contrariam opinionem teneat Carau. Rit. 49. nu. 15. & in Gallia contrarium seruari testantur, Aufrer. loc. cit. Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, in verbo vxorem, in 2. decis. num. 155. Et in hoc Regno extat Capitulum Caroli II. 159. per quod mandatur, ne publica Officia Clericis deferantur, & ex dicto cap. insurrexit communis praxis, quod nullo modo Episcopi vtiles domini aliquarum Terrarum, possint eligere Clericos in Officiales; Sic refert multoties decisum Anna Singular. 460. in verb. Rex; Potest tamen laicus esse fideiussor pro clerico, etiam in foro Ecclesiastico, & ab ipso Iudice Ecclesiastico conuenitur, & condemnatur, nam per fideiussionem factam à laico coram Ecclesiastico, prorogatur ipsius iurisdictio, quòd licitè fieri potest, l. si qui, & l. Episcopale, C. de Episcop. Audient. Bar. in l. 1. §. & post operis, ff. de oper. nou. nunc. Franc. Marc. decis. 82. & probat tex. in cap. ex rescripto de iur. iur. vbi laicus fideiussor ratione iuramenti conuenitur coram Ecclesiastico:

Ratihabitio inualida non facit actum ratum.

Cap. II.

SEcundò infertur, quòd is, qui promisit aliquid ratum habere, non liberatur, nisi validè, & sollemnitèr ratificet, nec simplex ratihabitio ipsum liberat: Paul. de Castr. in l. inuitum, num. 4. ff. de seruitutibus vrbanor. prędior. & promissio ratihabitionis, intelligitur de valida, & quæ de iure subsistit; Idcircò si ex vi statuti non posset aliquis contrahere, nisi cum consensu propinquorum, non liberaretur simplicitèr assentiendo, nisi interueniret requisitus consensus propinquorũ, notabilitèr fundat Surd. cons. 3. nu. 37. Ratio est, nam idem est, non fuisse factum, & inutilitèr fuisse: l. 1. §. nihil, ff. de inoffic. testa. l. si quis subconditione, ff. de testamentar. tutel. Latè Franciscus Beccius cons. 14. num. 31. Nàm quælibet promissio intelligenda est, ne sit frustratoria, l. fin. ff. si certum petatur. l. hanc legem, C. de contrahenda empt. Frustratoria enim esset promissio ratihabitionis, nisi cum debitis sollemnitatibus fieret; paria enim sunt, non gerere, ac sine sollemnitatibus facere, l. fin. C. de arbitrar. tutel. cap. 2. de traslat. Episcop. Carellian. Cotta in memorabil. in verb. actus nullus, Cacheran. decis. Pedamontan. 172. nu. 26. Item quando actus fit non seruata debita forma, habetur pro non scripto, Bald. in l. 1. §. pro secundo, C. de caduc. tollend. Corneus in l. fin. §. & si præfatam, C. de iure deliberand. Vantius de nullitat. cap. de nullitate ex defectu citationis, num. 25. Latè prosequitur Bru-

Brunus in tract. de forma, & sollemnit. art. de potestat. & effectu formæ, & sollemnitatis, colum. 23. vers. vlt. alius hic restat; Item sicut paria sunt virum non habere, ac habere, inutilem, Glos. in l. fin. C. ad leg. Flauiam de plagiar. Et eodem modo Ecclesia dicitur viduata, quę pastorem non habet, ac quæ inutilem, cap. intèr corporalia, de translat. prælat. ita paria sunt, non ratificare, & inutilitèr, & insollemnitèr ratificare, l. non putauit, §. quæ vis, vbi Bar. ff. de bonor. possession. contra tabul. & in l. 1. § quod autem, ff. de offic. præfec. vrbanar. Ias. in d. l. quoties, ff. qui satisdar. cogan.

Dictis adde, quòd quando aliquis actus promittitur, semper intelligitur de valido, etiam quod à Principe promittatur, qui potest defectum supplere. Innoc. Ioan. Andr. & Butrius in cap. dudum, de decim. latè Ias. qui alios refert, cons. 1. n. 8. volum. 1. Item quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum, non sufficit si factum fiat, nisi tali modo fiat, quo intentus effectus sequi possit, Bart. in l. quid ergo, §. cum autem, ff. de his, qui notan. infam. Roman. cons. 199. num. 2. & 3. Nàm promissio interpretanda est, vt præstet finem ad quem dirigitur, l. 1. §. quod autem, ff. de fluminib. l. 2. §. quod autem diximus, ff. si quis cantion. Signorol. cons. 149. num. 6. Idcirco Notarius rogatus de conficiendo instrumento intelligitur, vt validè, & secundum loci consuetudinem illud cōficiat, Bal. Ale. & Ias. in d. l. huiusmodi, ff. de leg. 1. & promittēs Minorem, ratum habiturum aliquem contractum, intelligitur in forma valida, nec aliter liberatur à promissione, Bald. in l. si procurator, ff. de condition. indebit. Orman. in l. 4. §. cato, nu. 377. ff. de verbor. obligat. Surdus dicto cons. 3. Contra hoc non obstat decisio Capycij 93. n. 6. in qua, qui promiserāt Vniuersitatem ratificaturam, fuerunt liberati à promissione, quia ibi S. C. non determinauit articulum, de quo nunc agimus, sed quia in facto constabat, promissores fecisse totum posse, idcircò fuerunt liberati ex communi resolutione, quod promittens factum alienum, licèt teneatur ad interesse, l. quoties, §. si quis alium, ff. de verbor. obligation. §. si quis alium, Instit. de inutilibus stipulat. faciēdo tamen totum posse liberatur, l. stipulationes nō diuiduntur, & l. ità stipulatus, ff. de verbor. obligation. Nec etiam obstat decisio Grammatic. 102. num. 99. quia ibi reuocatur renunciatio ex noua superuenienti causa, quod non facit ad casum nostrum.

Non dicitur condemnatus, aut excommunicatus, qui per sententiam, aut excommunicationem nullam est condemnatus, aut excommunicatus.

Cap. III.

Tertiò infertur, quòd condemnatus per sententiam nullam, non dicitur condemnatus, l. 4. §. condemnatum ibi (condemnatum accipere debemus eum, qui ritè condemnatus sit, vt sententia valeat, cæterum si aliqua ratione sententia nullius momenti sit; Dicendum est condemnationis verbum non tenere) ff. de re iudic. & probat etiam tex. in l. rei capitalis, §. 1. in fin. ibi (damnatus enim ille est, vbi damnatio tenuit) ff. de pœnis, & l. 1. §. 1. in fin. ibi (*quod ait Senatus*, quæ iudicata, transacta finitauè sunt, rata maneant, ita intelligendum

dum est, vt iudicata debeamus ab eo accipere, cui iudicandi ius fuerit) ff. ad Tertull.

Ratio est, quia quod nullitèr gestum est, nullum præstat iuris impedimentum, cap. quæ contra, & cap. non præstat de regul. iur. in 6. Et sententia nulla non transit in rem iudicatam, cap. circa de frigid. & malefic. Oldrad. cons. 106. Bald. in l. 1. C. senten. resc. non posse. latè prosequitur Tusch. in verb. sententia conc. 144. Et regularitèr omnis dispositio huius sæculi loquens de actu, nunquam intelligitur de actu nullo, quia quod nullum est, caret executione, nomine, & effectu, l. non putauit, §. non quæ vis, ff. de bonor. possess. contra tabul. Ioannes Andr. Innoc. & Bald. in cap. dudum de decim. Bart. in l. 1. §. quod autem. ff. de offic. præfect. vrban. Bald. in l. cum præcibus, C. de probation. & in cap. Nicolao de appellation. Guido Papa decision. 124. 159. & 200. Capyc. decis. 35. Surd. decis. 124.

Et clausula, *parito iudicato*, quę ex stylo signaturæ solet apponi in rescriptis, per quam conceditur iurisdictio sub conditione, idest, post sententiæ executionem, & ipsa non executa, omne quod geritur est nullum ex defectu iurisdictionis, Puteus decis. 429. lib. 1. Marth. de clausf. clausf. 84. num. 10. vbi refert multoties à Rota sic iudicatum; Et intelligitur in casu, quo reperiretur iudicatum, iuxta tex. in l. si quis legauerit, la prima, vbi Iaf. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. num. 41. C. de edict. Diui Adrian. tollen. Ruin. cons. 83. num. 7. lib. 1. Rota decis. nou. par. 1. latissimè Marescott. variar. resolut. lib. 1. c. 87. num. 30. locum, inquam, non habet quando sententia est nulla, quia nō dicitur iudicatum, quod nullitèr iudicatum est, Felin. in cap. causam quæ, de rescript. Roman. cons. 384. num. 1. Caputaquen. dec. 266 p. 2. Rota dec. 100. in 1. par. Marescott. loc. cit.

Et licet per Bullam Pij V. fuerit statutum, quòd sententia transacta in rem iudicatam omninò exequatur, nisi opponatur exceptio nullitatis ex defectu citationis iurisdictionis, aut mandati, si tamen ex alio capite constet, sententiam fore nullam, ex quo aliquod substantiale iudiiij defuit, sententia executioni non mandatur, Cassiodor. decis. 8. de rescriptis, Rota decis. 2. eod. tit. in nouis, Peregrin. decis. 24. lib. 1. & ita pluries fuisse à Rota resolutum, ac supradictam Bullam interprætatam testantur Marescott. loc. citat. num. 32.

Idem est etiam in rescripto, pro cuius validitate facienda est mentio litis pendentiæ, vel sententiæ latæ, cap. inter Monasterium de re iudic. cap. coram, de offic. delegat. cap. inter dilectos, de fide instrumentor. Rota in antiquis dec. 637. non tamen procedit, quando sententia esset nulla, nec ex ipsius omissione rescriptum diceretur obreptitium, vel subreptitium, Rota decis. 357. in antiquis, Aegidius Bellamera dec. 140. & tradunt Glosæ Ordinariæ in c. in nostra. in verb. mentionem, in cap. ex tenore in fin. Glosæ Magnę, de rescript. in cap. sugestum, in verbo posterius. de iur. patron. & in cap. cum nostris, in verbo, de facto, de concess. præbend. Abb. in cap. per vestras, colum. 3. versic. nota, hoc dictum, de donation. in tit. vir. & vxor. Afflict. decis. 366. latissimę Vantius de nullitat. in cap quoties, & intra quod tempus de nullitate agi possit, num. 18.

Quod dictum est de rescript. procedit in omni materia, nam de actu nullo, nulla vrget necessitas faciendi mentionem, prout in materia priuilegiorum tradunt Domin. in cap.

quæst. 6. artic. 1.conf.1.verf. Sed dubium est,& in 4.sententia,quęst. 4.de confess. verf. si petas, Caiet. 2. 2. quæst. 70. artic. 4. & 2. & in opusculis, tom. 1. tractat. 19. circa fin.Sot.de tegend.secret. memb.3. quæst.1.conclus.4. & in 4. distinct. 22.quæst.1.art.3.concl. 4. Ioannes Medin. C. de restitut. quæst. 11. Barthol. Medin. lib. 1. instruction. confess.Couar.loc. cit.S.7.num.5. Et probatur apertè in cap. cui est illata,vbi (neminem potest grauare iniqua sententia) & in cap. illud, ibi(quod si quisquam fidelium fuerit anathematizatus iniustè potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam) & in cap. cępisti habere, & cap. quid prodest 11. quæst. 3. probat etiam Corduba quæst. Theolog. lib. 1. quæst. 43. cas.13.Henriq. in summa,tit.de excommun. cap. 15.S. 3. Sayr. dicto lib.1.cap.16.num.17.

Præcepto annuæ Confessionis nequaquam satisfit per confessionem inualidam. Cap. IV.

QVartò Infertur,quod præceptum annuæ confessionis à iure positiuo taxatum, iuxta tex. in cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. non adimpletur per confessionem inualidam,Nauar.in sum. cap.9.n.4. Viual.in candel. aur. tit. de confess.num.51. Suar.de pęnit. disput.36.sect.7.num.3.Med.C.de confess.quæst.20. & 24. Petr. Sot. lect.8.de confess. in fin. Henriq. in summa,lib.4. cap.5. S.1. Comitol. lib.1.Responsor.moral.q.19.in fin. S.enuntiatum igitur verissimum, Reginal.in prax.lib.6.num.53.Coninch.de necess.confess.disputat.5. num.9.Molf.in summa,tract.7.cap. 10.num.25.Eman.Sà verb.confessio. Est communis opinio omnium.

Ratio conclusionis est, quia inualida confessio,non dicitur confessio,sed confusio; Idcircò cùm nulla sit,nō potest per ipsam adimpleri præceptum,vt per supra citatos. Hinc est quòd pœna excommunicationis, quæ in aliquibus Episcopatibus apponi solet contra non confitentes in Paschate,locum habet etiā contra nulliter, seu inualidè confitentes,Coninch.dicta disp.5.dub.9.n. 72.Molfes. loc.cit. num. 29. Non tamen procedunt supradicta,quando confessio fuisset valida, sed informis.nam tunc adimpletur præceptum,ex eo, quia secundum magis communem opinionem,per cōfessionem informem verè conficitur Sacramentum, licèt gratia non conferatur, quia finis præcepti non cadit sub præcepto, vt notum est apud omnes; Sufficit pro adimplemento præcepti Sacramentum fuisse confectum, prout in specie defendunt Sot. in 4.distinct.18.quæst. 3.art.3. Petr.Sot. lect. 8. de pœnit. Ledesm.in 4 in 2.p.q.8. art.2. dub. 12.Suar.de pœniten.disput.35.sec. 4.num.3.Molf. loco citato.

At verò, Præceptum annuæ communionionis,quòd licèt sit de iure diuino, ab Ecclesia etiam taxatum fuit in dicto cap. omnis vtriusquè sexus, adimpletur per indignam communionem; Est communis opinio,quam probant Sot lib.2.de iustit.& iur.quæst.3.art.10. Metina in summa confessar.par.1.fol. 206. Lopez in 1.par.instructor. cap.11. S.reuocari,Vega lib.3.cas.cosc.cas. 273.Couar.in cap.alma mater par. 1.num. 5.Cordub.quæst.Theolog. quæst. 15. Azor.in summa tomo 1. lib.7.cap.41.Suar.de Sacram.in 3. par.disp. 70. sec. 3. Vasq. tom. 3. disput.214.num.31.Sanch.in sum.

lib.1.cap.14.Molf. in summa tract. 3.cap.8.num.92. Ratio conclusionis est, quia qui indignè communicat, verè recipit Corpus Domini iuxtà illud D.Thom.sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inæquali, & quando actus præcipitur à lege, siuè abhomine, tantùm substantia actus intelligitur præcepta, & modus non cadit sub præcepto, nisi esset de intrinseca ratione actus, vti est attentio in oratione, de qua in cap. dolentes, de celebratione missar. idcircò indignè recipiens Sacramentum Eucharistiæ adimplet præceptum, quod tamen secus est in confessione, quia inualida confessio non dicitur confessio, vt optimè aduertit Molf.dicto.cap. 8.num.92.

Legatum pro maritandis puellis, quæ nam puellę, & quando consequi possint, Cap. V.

Quintò infertur, quòd legatum factum pro maritandis puellis, nullo pacto possunt consequi puellæ illæ, quæ nullitèr matrimonium contraxerunt, vt puta, si antè nubilem ætatem, vel contra iuris dispositionem contrahant, l. hæc conditio la prima, ff. de condict. & demõstrat.l.quod pupillo, ff.quando dies leg.ced. Ratio est, quia non dicitur factum, quòd nullitèr, vel non legitimè fit, Glos. in d.l. quod pupillo; Nec dicitur fieri, quòd iuris effectum non fortitur, Glos. in d. l.hæc conditio in verbo conifictiones, vbi allegat rex. in l. si seruus decem, ff. de solutionib. l. ea quidem, C.si mancip.ità fuer.alien. vt manumit.l.3.ff.de fideiussor. Alph. Perez lib. 1.de anniuers & cappellan.cap.21.num.42.Sanch.de matrim.lib.2.disputat.91. num.61. & facit; Nàm licèt mulier in foro viri conuenienda sit, l.fin.ff.ad municip. & de incol. non tamen procedit, quando matrimonium nullitèr est contractum, nàm tùnc in proprio foro erit conuenienda, l.penul. ff.eod.tit.

Sic etiam legatum pro maritandis puellis nullo pacto poterit concedi Religionem ingredientibus, Bald. in authen. nisi rogati, num. 11.C. ad Trebell. Bald. nouell. tract. de priuileg.dotis priuileg.77. Couar. cap.3.de testamen. num. 11. Boer. decis.3.num.13.Capyc.decis.104. num. 2. Menoch.de præsumption. par. 2.lib.4.præsump.14. Guttier. quęst.canon.cap.35.nu.11.Sanch. de matrim.lib.1.disputat.33.num. 32.Genuens.in pracab.Eccl.quęst. 161. Perez loco citato, num. 26. Ratio est, quia conditio voluntaria adimplenda est in forma specifica, l.Meuius, & l.qui hæredi, ff.de condition. & demonstration. nec potest adimpleri, etiam in melius, quod secus est in conditione necessaria, nam sufficit, quod adimpleatur per æquipollens, Bar. in l. Gallus, §.& quid si tantum, num.3. ff.de liberis, & postum. Perez loco cit.num. 29.

Secus tamen est in legato facto certę personæ maritandæ, nam si Monasterium ingrediatur, debetur legatum, §. sed & hoc præsenti, in Authen.de Sanctiss.Episc. & Authen. nisi rogari, C.ad trebell. Est communis opinio, quam post omnes probat Couar. variar.resolut. cap. 19.num.10.Gutier.dicto cap. 26. Menoch. dicto lib. 4. de pręsumptionib.præsump.148 Manric.loc. cit. lib.11.tit.18 num.26. Cened. Perez, Sanch.& Genuens. locis citatis. Idem etiam tradunt ex Theolog.

log. Molin. qui dicit esse com. de iust. & iur. disp. 207. Lopez in 2. par. instruct. cap. 36. Hoc enim procedit, tùm ex iuris dispositione, tùm ex præsumpta mente testatoris, qui dùm legat dotem certæ personæ, ipsam diligere declarat, idcircò præsumitur voluisse omne id, quod melius est pro dilecta, vt ex supra citatis Doctor. colligitur.

Et ex eadem ratione infertur, quod legatum factum pro maritandis puellis ex propinquis, vel ex descendentibus testatoris, ex quo eadem affectio præsumitur, vt dictum est, idcircò cum legatum latam debeat habere interpretationem iuxta textum in l. Aurelius, §. Titius testamento, ff. de liberat. legat. etiam si tales puellæ ingrediantur Religionem possunt illud obtinere, Mantic. loco cit. lib. 8. tit. 5. nu. 22. Natt. consl. 296. Sanch. dicto lib. 1. distinct. 33. num. 32. vers. hoc tamen fatendum est, idem etiam probat Perez d. cap. 21. num. 27. vbi al legat tex. in l. quidam relegatus, ff. de reg. iur. ibi (& si non hæres, vel legatarius, sed alius ex amicis, & sic in facto consului.

Supradictis etiam addēdum est, quod legatum factum puellis maritandis in certo tempore, non possunt consequi iam maritatæ, ex illa ratione, quia verba legati in ipsis, non possunt verificari, Bald. in l. fin. num. 11 C. de sent. quæ fin. cer. quant. Ias in l. quo minus, num. 133. ff. de fluminib. Bald. nouell. tract. de dote par. 5. num. 12. Didac. Perez lib. 5. ordination. tit. 2. l. 1. vers. dubium est. Ludouic. Casanate consl. 35. n. 33. Sanch. de matr. lib. 7. dist. 91. n. 64. & lib. 1. dist. 33. nu. 32. vers. tandem; Alph. Perez d. lib. 1. c. 21. de anniuers. n. 30. Secus tamen est si certæ personæ maritandæ fiat legatum, nam esto quòd reperiatur nupta tempore mortis testatoris, legatum consequi potest, est communis opinio, quæ optimè probatur per text. in l. si iam facta, & l. conditio nostra, ff de condition. & demonstrat. & l. si quis hæredem, C. de institut. & substitut. Bald. in d. l. fin. C. de sentent. quæ fin. cer. quant. Couar. in cap. officij num. 9. de testamen. Spino de testamen. Glos. 14. num. 152. Sarmien. lib. 2. selectar. cap. 1. num. 11. Sanch. in dicto lib. 1. disp. 33. numer. 32. versicul. tandem, & dicto lib. 7. dispur. 91. num. 65. Alphons. Perez dicto cap. 21. num. 38. Ratio conclusionis est, quia conditio concepta per verba futuri temporis, sufficit, quòd adimpleatur tempore, quo actus geritur, d. l. si iam factam, & dùm legatum fit certæ personæ, ex quo testator censetur ipsam diligere, implementum conditionis aduemens viuente testatore non extinguit legatum, sed potius firmat Bald., Couar. Ias. & alij supra allegati.

Nec etiam procedit regula, quando puella antè conditionis euentum nupta fuit, & sub spe maturandæ dotis matrimonium contraxit; In hoc enim casu ex præsūpta mente testatoris, qui voluit maritandis puellis consulere, dicendum est, posse consequi legatum, cùm valdè difficilè sit eodem tempore, quo legatus dotis debetur, virum inuenire, & ità in anno 1604. fuit per Sac. Conf. Neapolitanum resolutum iunctis aulis, referēte D. Francisco Chyros in interpretatione legati Contis Oppidi pro Familia Caracciolorum, & sic postea indubitantèr fuit à Doctissimis Viris practicatum.

Nec etiam procederet regula, quando legatum esset pro dotādis puellis, nam quæ iam dotata fuit, sed minus congruè potest obtinere legatum, & ex iuris dispositione, legatum in augmentum dotis, etiam

nuptæ

nuptæ debetur l.obligamur, §.1.ff. de action.& obligation. Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.11.tit.21.in princ.

Addendum est etiam supradictis,quod legatum pro maritandis puellis nō debetur viduis secundo nubentibus,ex regula,quòd verba testatoris de solis primis nuptijs intelligūtur,l.Bouę,§.hoc sermone,ibi (hoc sermone dum nupta erit primæ nuptiæ significantur Bald. in proœm. Decretal.nu.25.Præposit.in rubr. de sponsal.num.14.Mantic.de coniect.vltimar.volunt.lib.8.tit.5.nu. 21.Sanch.dicto lib.7.disp.91.nu. 55. Fallit tamen hæc regula quando tempore distributionis dotium, non adessent puellæ ætate nubiles, vel promptos non haberent viros, nam tunc in subsidium, potest dari viduis,ex verisimili mente testatoris,ne opus pium differatur, Garro. in rubrica,C.de secund.nupt. noua æditione,nu.5.Paul.de Castr.conf. 308.Sanch.d.disp.91.num.57.sic fuit à doctissimis viris resolutum in distributione dotium legatarum Contis Oppidi.

Ad idem facit,quod legatum pro maritandis puellis Orphanis,potest nō existentibus orphanis cōcedi puellis,habentibus parentes pauperes, vel inhabiles. Probatur,nam idem est parentes non habere, & habere inhabiles,sicut de filio inutili,notabiliter tradit Glos.in l.fin. in verbo Orbitates,C.ad l.Iul de plagiar.vbi inquit Glos. (orbatum vocat patrē à filio,licet filius viuat,quia sibi est inutilis) quam Glosam dicunt notabilem Bertacchin.in repertor. in verbo Orbatè,Alex.conf.104. n 4. volum.1.Ias.in l.fin.num.3.ff.de offic.eius cui mandata est iurisd. potest tamen dari in subsidium, ex quo,competitores in quibus specificè testatoris voluntas non adimpletur,non habent,facit tex.in l.generaliter, §. spurius, ibi (sed si habeant competitorem) ff. de decurion.& eorum filijs. Et hanc opinionem probat Palatius Rubeus d. cap.per vestras,notab.2.§.12.n.7. & ex multis latissimè fundat Alph. Perez d.c.21.nu.31.cum multis sequen.

Legatum etiam pro maritandis orphanis licitè petunt expositæ,quæ & si parentes habent ipsos tamen demonstrare non possunt,l.vulgo cōceptæ,ff.de stat.homin.& par est ratio orphanarum, & vulgò conceptarum,& expositarum, optimè aduertit Gregor. Lopez l.fin. tit.2.p. 4.in verbo Echādolos,& facit tex. in cap.1.de infantulis, & languid. & in specie fundat Perez in d.cap. 25.n.66.cum multis sequent.

Puniendus est, qui actum nullum facit. Cap. VI.

VLtimo pro complemento materiæ aduertendum est, quod licèt indubitata sit regula,quòd actus ab aliquo faciendus debito modo fieri debet, & propterea actus nulliter gestus,nullius est consideratio nis, & vt optimè aduertit Vantius in tract. de nullit. in cap. Quoties, & intra quod tempus, &c. per actū nullum nō interrumpitur præscriptio,non perpetuatur iurisdictio,non rumpitur testamentum,non inducitur mala fides, nec litis pendentia, non tribuitur causa præscribendi, non expirat potestas aliquid eligēdi,vel optandi,nec per examē nulliter factum derogatur primis depositionibus testium, nec per actum nullum res incidit in commissum. Quando tamen lex, vel homo simpliciter factum considerat,actus nullus est in consideratione, imo facit committere pœnam,exemplum est in Prælato nulliter bona Ecclesia alie-

alienante, nam punitur, cap. quoniam, vbi Abb. & Anton. de Butr. & cap. si quis præsbyterorum, de reb. Eccl. non alienand.

Sic etiam adiens Iudicem incompetentem nihil facit, & tamen punitur, l. 2. vbi Bald. C. de donat. cap. si diligenti de foro compet. Corrumpens instrumentum nullum punitur pœna extraordinaria, Bald. in l. 1. C. de sepulcr. violat. Bart. in l. si quis legatum la prima, §. si quis rationibus, ff. ad l. Cornel. de fals. Angel. de malefic. in §. falsario, vers. quotquot modis dicatur falsum. Idem est de falsificante Bullas Summi Pontificis nullas, Abb. & Butr. in cap. ex tenore de rescript. vbi etiam Felin. Idem Abb. in cap. cum ad falsariorum, de fals.

Hinc est, quòd licèt actus nullus probet intentionem, l. legatum sub conditione, §. fin ff. de alimen. legat. l. 2. C. de fideicommiss. l. in testamento, ff. de fideicommiss. liberat. Dec. conc. 176. & 407. latè Tuscus in verbo Animus, & intentio conclus. 336. quando tamen voluntas per actum nullum declarata esset contra iuris dispositionem, voluntas illa censeretur erronea, Bald. in l. alia, C. de his, quibus, vt indig. Cassiodor. decis. 5. de iur. patronat. Afflict. decis. 25. facit tex. in cap. & si clerici, de iudicijs, & l. mater decedens, ff. de inoffic. testam. vbi agens ex testamento, si per Iudicem declaretur testamentum nullum poterit hæreditatem abintestato petere, Afflict. sic refert decisum loco citato, & sic non sufficit aliquid esse, nisi legitimè probetur, quia nec etiam veritas in foro exteriori habetur pro veritate, nisi legitimè probetur, l. si veritas, C. de fideicommiss. Abb. in cap. cum venerabilis, de exceptionib. Bar. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verbor. obligation. Bal. in l. 2. C. de eror. aduocat. Angel. in l. 1. C. de præscription. 20. annotum. Et producens scripturam, licèt censeatur ipsam habere pro vera, procedit quatenus reperitur sollemnis, Ioannes de Imol. in dicto cap. cum venerabilis. Alexan. consil. 108. volum. 5. Grammatic. ad Afflict. dicta decision. 25.

Et propterea confessio delicti facta à clerico coram Iudice laico, ipso remisso cum actis ad Iudicem Ecclesiasticum ei non obstet, ex regula tex. in cap. at si clerici de iudic. Ex antiquiss. tamen stylo Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, testes examinati coram laico, repetuntur in faciem ipsius clerici inquisiti, quo facto, si reus nollet perseuerare in confessione iam facta coram laico, poterit torqueri ex doctrin. Aretin & Dec. in dicto cap. at si clerici, quã vsu receptam, tradit Genuens. in prax. cap. 6. n. 3.

Num, & quando posit quis, à se gesta reuocare.

QVÆST. XXI.

Explicatur quædam regula iuris, & Principem quoquè sub ea comprehendi statuitur. Cap. I.

EX l. post mortem, vbi latè Bart. ff. de adoption. l. per fundum, ibi (benignius tamen dicetur, & antequam nouissimus cederet, eos, qui anteà cessere, vetere vti cesso iure non posse) ff. de seruitutib. rusticor. prædior. vbi Glos. in verbo, non posse, l. cum profiteàris, C. de reuocand. donation. cap. diuersis fallaijs, vbi Glos. in verbo, non per te,

de

de cleric. coniugat. cap. noſtri, vbi Gloſ. fin. de elect. habemus regulam, quod actum à ſe factum non poteſt quis iure proprio reuocare, & procedit regula non ſolum in actibus duorum conſenſu geſtis, vt non poſſit, quis alterò contradicente actum reuocare, ex regula, quòd, quæ à principio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſitatis, l. ſicut, ff. de actionib. & obligation. Et quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt, cap. quod ſemel, vbi Gloſ. & Ioannes Andr. de reg. iur. in 6. ſed etiam in actu facto ab vno, nam nemo poteſt mutare conſilium ſuum in alterius iniuriam, l. nemo poteſt, vbi Gloſ. Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Niſi tamen actus eſſet de ſui natura reuocabilis. Exemplum eſt in teſtamento, nam etiam iuratum cum pacto de non reuocando poteſt reuocari, Ioannes Andr. in dicto cap. quod ſemel. vbi etiam Gloſ. & in additio. ad Speculat. in tit. de inſtrumentis edit. §. compendiosè, verſ. quid ſi iurauerit, & in cap. decernimus, de ſenten. excommun. in 6. & ſecundum communem legiſtarum opinionem non incidit in periurium reuocando, Bart. in l. ſi quis in principio teſtament. ff. de legatis. 3. Cynus, & Bald. in l. 1. C. de Sacr. San. Eccleſ. licèt contrarium ſentiant Canoniſtæ, nam reuocans procuratorem; quam iure iurando promiſerat non reuocare, valet reuocatio, licèt incidat in periurium, Gloſ. in cap. fin. in verbo reuocatus, de procurat. in 6. ſicut promittens ſub iuramento non reuocare Vicarium, incidit in periurium reuocando, ſed tenet reuocatio Ioannes Andreas Anton. de Butr. & Abb. in cap. tua de offic. Vicar. Boer. deciſ. 347. latè Gabriel comm. concluſ. lib. 2. concluſ. 1. de iur. iurand. nu. 8. 9. & 14.

Etiam in Principe non recognoſcente ſuperiorem prædicta locum habent, qui non ſolum ligatur contractu cum ſubdito geſto, Bal. & communiter omnes in l. 1. ff. de pact. l. digna vox, C. de legib. & taliter ligatur, vt non poſſit, etiam de poteſtate abſoluta à contractu recedere, vel ipſum violare, Bart. in l. omnes populi in 3. quæſt. principali, ff. de iuſt. & iure omnes Canoniſtæ in cap. 1. de probation. Dec. in cap. 1. in 2. lectura de cõſtitution. latiſſimè probat Vaſquez lib. 1. controuerſ. vſu frequent. cap. 3.

Et propterea ſi Princeps concedat officium mediante pecunia (quod poteſt tuta conſcientia facere, cum debitis tamen circumſtantijs Diuus Thom. opuſc. 21. ad Duciſſam Brabant. Caiet. in ſumma in verbo officior. ſecul. venalitas, Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 6. art. 4. latiſſimè Vaſquez loco ſupracitat. num. 43. obligatur ex contractu, & non poteſt officialem, niſi conuicta culpa priuare, Bald. in l. qui patris, nu. 19. C. vnde liber. Paul. de Caſtr. conſ. 266. lib. 1. Brun. conſ. 97. num. 2. Petrus Belluca in ſpeculo Princip. rubr. 26. de priuation. officior. §. Princeps, num. 3.

Et procedit etiamſi Princeps in conceſſione vtatur his verbis (*indulgemus*, *vel gratiam facimus*) nam etiam dicetur officium conceſſum ex contractu, & propterea irreuocabile, Bald. loco citat. Boetius deciſ. 149. Menoch. de arbitr. iudic. quæſt. 55. Idem etiamſi Princeps ad certum tempus officium conceſſit, nempè ad annum, vel ab biennium, nam durante tempore non poteſt, abſque cauſa reuocare Rom. conſ. 465. vbi dixit; Rempublicam Senenſem, non poſſe reuocare Officium Rectoris Hoſpitalis, quod ad certum tempus ſolet conferri, & Bald. in l. pecuniam, verſic. quæro, C. de condict. ob cauſam, quam

quam ſequitur Rebuff in authen. habita, nu. 262. C. ne filius pro patre, dixit, Doctorē cōductum à Republica ad legendum per annum in Accademia, non poſſe ſine cauſa deponi, Menoch. dicta quæſt. 55.

Idem etiam ſeruatur in hoc Regno, in quo omnia officia iuriſdictionalia reg: lariter ſunt annalia, vt in Conſtitut. Regni, occupatis nobis, & in Conſtit. Iudices vbique locorum, & in Pragmatic. 5. ſub tit. de Baronib. Fran. decif. 410. de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. 3. de elect. Official. in princ. Sicut etiam erat de iure ciuili, nam officia non erant perpetua, ſed annalia, toto tit. C. de munerib. non continuan. lib. 10. & l. 1. C. vt omnes cauſæ, tàm ciuiles, quàm criminales, l. neminē, C. de ſuſceptorib. & arenar. lib. 11. vbi Lucas de Penn. §. fin. in authen. de defenſoribus Ciuit. Et Kalendis Iannarij ſolebant Officiales adminiſtrationem incipere, Andr. de Iſern. in cap. 1. de feud. quard. vel Caſtal. per capitula verò Regis Roberti Scire nos volumus, & cap. electionem incipiunt à primo Septembris, Franch. dicta decif. 409. Poterant tamen pro ſequenti anno Officiales confirmari, nemine tamen illorum ad quos ſpectat contradicenre, dicto §. fin. in authen. de defenſorib. Ciuitat. l. maiorem, ff. de pactis, & in ſpecie loquens de Capitaneo, tradit Dec. in cap. cum omnes, column. 5. de conſtitution. Boer. dicta decif. 149. num. 4.

Idem etiam eſt in Principe ſimpliciter officium concedente: Officia enim ſimpliciter conceſſa, dicuntur perpetua, l. iuriſperitos, vbi Alberic. & Bal ff. de excuſation. tutor. Et quod certo tempore non limitatur, dicitur perpetuum, Innocent. in cap. ſi pro debilitate, de offic. delegat. Et etiam quod ad nutum conceditur, vel, donec quis Conſul fuerit, dicitur perpetuum, ex illa ratione, quod poterit occurrere, vt perpetuum fiat, l. ſufficit, vbi Iaſ. ff. de condition. indebiti, Gloſ. in cap. fin. in verbo perpetuas, de reſcriptis in 6. Nam licet conceſſio, vel officium poſſet reuocari, ſed ex quo non eſt præfinitum tempus, dicitur perpetuum, Gloſ. in Clement. 2. in verbo per electionem de reſcrip. Oldrad. conſil. 40. Iaſ. in d. l. ſufficit, Gomeſius in regula Cancell. in reg. de iure quæſito non tollen. quæſt. 3. verſic. tamen aduertendum.

Et officialis deputatus ad beneplacitum Principis, dicitur perpetuus, Bart. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de operis nou. nunt. vbi etiam Bald. num. 3. vbi loquitur de Mareſcallo Summi Pontifici, Boer. dicta decif. 149. Et de Camerarijs, Summi Pontificis, Auditoribus Cameræ, vel Pœnitentiarijs, quod cenſeātur perpetui, habetur in Clemen. ne Romani, in §. eo tamen prouiſo, vbi Gloſ. in verbo expirare, de election. (Quæ autem officia morte Principis vacent, latè tradit Anton. Gamma in decif. luſitanis, decif. 373.) Idcirco non poteſt Princeps pro ſuo arbitrio officia reuocare.

Ratio eſt, quia ſicut non poteſt Princeps pro arbitrio voluntatis ſubditos bonis priuare, l fin. C. ſi contra ius, vel vtilit. public. tanto magis nec honore, Andr. de Iſern. in cap. 1. §. item ſi clericus, num. 29. de capitul. Conrad. Nam maxima infertur iniuria, dum quis ſuo officio de facto priuatur, l. 2. §. igoominia, ff. de his, qui notan. infam. l. fin. ibi (*qui dignus tali nota videbitur*) ff. vbi pupill. educare deb. l. hæc enim, ff. de ſuſcept. tutor. & Gloſ. in l. teſtamento Centurio, in verbo negatio, ff. de manumiſſ. teſtamen. optimè probat, quòd per officij priuationem minuitur exiſtimatio officia-

ficialis, ibi (nota esse honorē administrare, & dedecus remouere, quasi per hoc de eo dominus non confidat.) Idem probat Ioannes de Plat. in l. Iudices, num. 3. C. de annon. & tribut. lib. 10. & in l. quicunque, C. de diuers. offic. lib. 12. & in l. prima, C. de his, qui non impl. stipend. lib. 10. Alienum enim est à Principe subditum dehonestare, Andr. de Iser. in d. §. item si clericus, Capyc. decis. 121. Roman. consil. 236. num. 1. Tappia in l. fin. cap. 9. num. 77. de constitut. Princip. Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 27.

Propterea sequitur concludendum, quod non potest Princeps pro libito voluntatis; absque rationabili causa officialem priuare.

Et licet in contrarium faciat, quod officia sunt ad nutum Principis, qui potest pro libito voluntatis dare, & tollere, Ioannes Faber. in §. cum autem, num. 3. Institution. Quibus mod. ius patr. potest. tollitur; Et item, quod aliquem priuando, tertiò non præiudicat, quia vtitur iure suo, l. iniuria, §. 1. ff. de iniur. l. iudicium soluitur, ff. de iudic. l. quisquis; C. si certum petat. vbi Bald. dicit, officium esse arbitrarium superioris; Et quod in iurisdictionalibus, quia semper remanet maior authoritas apud superiorem concedentem, cap. dudum, §. nos igitur, de præbend.

Idcirco ex vi supremæ authoritatis, apud Principem residentis, datur libera reuocatio, Bald. in l. qui se patris; Et quod per officium non conceditur, nisi tantum exercitium meri, & mixti imperij, & propterea est ad libitum concedentis reuocabile, Andr. de Iser. in constit. Regni ea, quæ ad decus, Petrus Belluc. in specul. Princip. rubr. 22 §. & quia, num. 31. & rubr. 23. §. sed pone, nu. 13. Vndè hanc opinionem probant Innoc. in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitution. Cardinal Zabarel. in cap. perpendimus de senten. excommunic. Abb. in cap. nouit de iudicijs, Afflict. qui supra citatus allegat in cap. 1. in verbo potestas, nu. 1. & 2. Quæ sint regalia, Grammatic. decis. 46. Faber loco citato in dicto §. cum autem, Bald. in dicta l. qui se patris, & in l. rescripta, C. de precib. Imperat. offer. & alij, quos allegat Pinell. in rubr. C. de rescinden. vendit. par. 1. cap. 2. nu. 30. vers. ex eisdem, vltimò pro nunc infertur.

Sed aduertendum est, quod supradicta procedunt attenta Principis authoritate, quæ sola nititur voluntate, iuxta illud Iob; Nemo potest dicere, cur ita facis? non autem de voluntate rationabili, & propterea verissima est opinio, non posse Principem ex sola voluntate officia indefinitè concessa, quæ perpetua dicuntur, vt supra probatum est, reuocare; Et probatur hæc opinio ex tex. in l. nemo potest, de regul. iur. vbi nemo potest mutare consilium in alterius iacturam, sed maxima iactura est officio aliquem absque causa priuare. Item, quia Princeps non habet ius pœnitendi, quando habens officium seruat fidelitatem, & iuramentum, Bald. in l. peruenit il secondo, vbi etiam Felin. de iur. iurando, Guglielm. de Benedict. in cap. Raynutius in verbo duas vxores habens. numer. 44. de testament. Item quia licèt Princeps nō ligetur legibus, quoad vim coactiuam, quia in his, quæ sunt de iure positiuo liberam habet facultatem, Innoc. & cæteri Canonistæ in dicto cap. quæ in Ecclesiarum de constit. & in cap. nouit de iudic. ligatur tamen vi directiua, l. digna vox, C. de legib. Item quia beneficium Principis decet esse mansurum, cap. decet, de regul. iur. in 6. & puerile est concedere, & re-

uocare,

uocare, Rot.deciſ. 33.num. 18. de præbend.in antiquis; optimè Gonzales de alternatiu.Gloſ. 5.§.6. nu. 40. Item quia mutationes non ex dominatione,ſed rationabiliter ſunt faciendæ,cap.mutationes 7.quæſt. 1. Andr. de Iſer. in dicto §. item ſi clericus; Et quàm ſint bono publico pernitioſæ officialium mutationes,latè probat Bouadill.lib.1.politic.cap.16.

Hanc noſtram opinionem,quod abſq; cauſa non poſſit Princeps perpetuis officijs priuare, probant Bald. in l.mancipia, de ſeruis fuggit. Guglielm.de Bened. loco ſupracitato, Rebuff. de nomination. quæſt. 12. num.36.Franc.Marc.deciſ.20. volum.2.Boetius deciſ.149. Capyc. deciſ.121.Bouadill. loco citat. nu. 28.de Pont.loco ſupracit. tit.3. de elect. official. num.5.Tapp. dicta l. fin.cap.9.num.86.& 88. vbi ſic dicit iudicatum in Collaterali Conſilio,Maſtr.de magiſtratib.lib.1.n. 27.vbi plures refert deciſiones;Sic etiam fuit multoties in Hiſpania iudicatum, quod reuocans Tabellionatus officium abſque cauſa ſoluat expenſas, emolumenta, & fructus, Molin.de primogen.Hyſpan.lib.1. cap.25.num.17.Guttier.de iuram. confirmatorio,par.1.cap. 18. num. 15.& 16.& cap.38.num.19. & lib. 3. quæſt. pract. quæſt. 11. num. 9. Gonzal.& Maſtrill.loco ſupracitat. Ad hoc etiam facit dictum Bar. & aliorum Doctor. quod Iudex non poteſt mutare Notarium electum in cauſa,niſi ipſa finita,abſq; rationabili cauſa, in l. 2. C. quomodo,& quando Iudex,num.9 & in l. teſtamenta omnia,num.18. C. de teſtament.& in authen.ſed Iudex.C.de Sacroſanct.Eccleſ. Paul. de Caſtr. in d. l. teſtamenta omnia, Roman. conſ. 67 notabiliter Gratian. qui etiam ſupra firmatam opinionem defendit,diſceptat.forenſ.cap.167.

Locum habet noſtra concluſio, etiam in officijs ad beneplacitum conceſſis,Boer.Guttier.Oliban. Bouadill. Maſtrill. loco citatis, & Burgos de Paz conſ. 21. Cacheranvar. reſolut. par.4. cap.12. de officio Iudic. nu. 191.& ſeq.Ratio eſt,quia officium ad beneplacitum conceſſum, dicitur perpetuum,Alexand. in l. principalibus,ff.ſi cert.petat. Bar. in. l. de pupillo,§.ſi quis ipſi prætori,vbi etiam Bald.ff.de oper.nou. uunc.& ſupra probatum eſt. Secundò,quia beneplacitum intelligitur de voluntate iuſtificata, non de libera, Corneus conſ. 92. num.11. lib. 2. Gratian. loco ſupracitat. & non reuocatur, niſi ex legitima cauſa; Et licet præcarium ſui natura reuocabile ſit, l. 1. §. de præcario, ff.de præcar. cap. fin. eod. tit. taliter, vt non valeat pactum,quod ſit irreuocabile,l.cum pecunia,ff. de præcar. eſt communis opinio Bar. & aliorum in dicto §.de præcario; Tamen facta conceſſione non poteſt ſtatim reuocari, ſed Iudicis arbitrio conceſſionario, aliquod tempus indulgendum eſt,Abb.in dicto cap.final. Iaſ.in l.ſi pœnam,ff.de verbor. obligat. Capyc.deciſ.116. Menoch.de arbitrar. caſ. 23. & qui liberum habet arbitrium, eo modo debet illo vti, ne actus ab eo factus æquitati repugnet,l.ſi fideicommiſſ.§. quam quam de legat.3. Bald. in l. ſi quis maior.C.de tranſaction. Item beneplacitum Principis in materia officiorum intelligitur ſecundum iuris diſpoſitionem, videlicèt, quo vſque, benè adminiſtrauerint, Oliban.de iur.fiſc.cap.4. nu. 49. Nam in officij conceſſione ineſt tacita conditio, quamdiu benè adminiſtrat, nam qui malè adminiſtrat remouendus eſt, c.1.de re iudic.in 6. Gloſ. in cap.cum ad Monaſterium de ſtatu monachor.vbi allegat tex. in l. ſi quos, C. de officio Præfect.

Oriental. vide Bouadill.d.cap. 16.

Neque poteſt Princeps minuere authoritatem officiali, officium ſuum pacificé poſſidenti, Andr. de Barulo, & Ioannes de Platea in l. præcepit, num. 7. C. de canonic. largit. Tapp. loc. cit. Propterea licèt maximum ſit dubium, an Baro poſſit cauſas à ſuo Capitaneo auocare, & alijs committere, & multi teneãt, q; de iure poſſit, ex l. iudiciũ ſoluitur, vbi Bal. & alij, de iudic. latè Conat. Pract. q. cap. 9. nu. 4. latiſſimè Maſtrill. lib. 4. cap. 17. Vera tamen eſt reſolutio, quod re non integra ideſt quando Capitaneus cœpit cognoſcere, non poteſt Baro alteri cauſam delegare, latè probat, & refert iudicatum Rouit. in pragmat. 2. & 3. de ſuſpitionib. official. Idem eſſet ſi appareret liuor Baronis, qui in odium Capitanei, alijs cauſas delegaret, Rouit. loc. citat. num. 21. qui refert deciſum.

Confirmatur noſtrum dictum, nam Prorex, qui in negotijs Regni tenetur adhibere Collaterale Conſilium, ſi ſpreto Collaterali, negotia Regni cum alijs Miniſtris communicet, non rectè facit, imò peccat, quia minuitur authoritas Conſilij Collateralis, faciunt dicta per Paleott. de Sacr. Conciſtor. parte 1. quæſt. 2. Ad iuſtitiam quoque pertinet, vt honor, dignitas, & fama proximi non lædatur, vt tradit Suarez in opuſcul. de auxilijs, diſp. de Iuſtitia Dei, ſect. 3. n. 20. & 21. latè de Pont. de poteſtate Proreg. tit. de delegation. cauſar. num. 24.

Facit etiam textus notabilis in cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſen. capit. vbi deciditur, non poſſe Epiſcopum omiſſo Conſilio Capituli, cum alijs negotia Eccleſiæ pertractare, per quem textum Lucas de Penn. in l. omnes Iudices, C. de decurionib. lib. 10. dixit omnia eſſe nulla, quæ omiſſo cõſilio illorũ ad quos ſpectat, cũ alijs pertractantur; Adde quod, qui iuriſdict. habet in adminiſtratione, & non in dominio, tenetur adhibere cõſilium deputatorũ ad id; Idcirco Roboam filius Salomonis priuatus fuit adminiſtratione, quia ſuorum Conſiliariorum vota non curauit, habetur in lib. Regum, Andreas de Iſer. in cap. 1. colum. 5. Hic finitur lex Corradi, latè Perra in tract. de poteſtat. Principis, fol. 169. num. 239. & de Ponte loco citat.

Officiali de facto ſpoliato, datur remedium poſſeſſorium ex diſpoſitione tex. cap. ex tenore de reſtitutionibus ſpoliator. Sic probant in terminis, Guglielm. de Benedict. loco ſupracitat. Capyc. in dicta deciſ. 121. num. 26. Franc. Marcus deciſ. 795. Ann. allegat. 103. Maſtrill. loco citat. num. 33. Quia honeſtati repugnat aliquem abſque cauſa ſuo officio ſpoliari, cap. conquerente ibi, (quia verò non decet honeſtatem tuam Clericos tuæ iuriſdictionis, ſine manifeſta cauſa, & rationabili, ſuis beneficijs ſpoliare, quibus teneris paterna prouiſione conſulere) de reſtitution. ſpoliator.

Et quàmuis beneficia manualia ſint amouibilia ad nutum cap. 1. §. fin. ibi, (& ſi liberè poſſint ad eadem Monaſteria reuocare) de priuileg. in 6. cap. 1. de Cappellan. Monachor. in 6. ſi tamen malitioſè fiat reuocatio, ſuccurritur officio Iudicis, Gonſales, & Gratian. locis ſupracitat. Etſi Prior malitioſè ab Abbate priuatur officio, per recurſum ad ſuperiorem poterit ſuccurri, & confirmari, Innoc. in cap. inſinuante; Qui cleric. vel monach. Abb. in cap. ad noſtram, num. 12. vbi etiam Dec. de confirmation. vtili, vel inutili, & malo modo dicitur facere Princeps, dum abſque cauſa de facto priuat officio, Anna dicta allegat. 103. Et licèt in Principe

cipe

cipe præsumatur causa,etiamsi non sciatur,Glos.in l.relegati,ff. de pœnis,& in proprijs terminis, Afflict. in cap.1.in verbo potestas, num.2. Quæ sint regalia. Hoc tamen non procedit, quando actus requirit certam causam, nam tunc non est præsumenda in Principe, nisi constet, sic in spetie probat Cancher. variar.resol.par.4 cap.12. de offic. Iudic.nu.201. & quando Princeps non potest aliquid facere sine causa,non statur suę assertioni,Oldrad. cons.170.Ancharan.cons.398. vbi tradit Clementinam vnicam de probationib. non procedere quando Princeps aliquid asserit in tertij præiudicium,Geminian. consil. 13.Decian.cons.445.num.63.Roland à Vall.cons.1.n.58.& sequen. lib.2.latè Cancher.loco citat. cap. 3.de priuileg.nu.75. Causę autem ob quas officialis priuandus est officio,habentur apud Bouadill. lib.1. politicę cap.16.& tradit Glos. notabilis,in cap.cum ad monasterium, in verbo negligens, de statu monachor. & licèt ob negligentiam priuari possit, vt in d.cap.cum ad monasterium, ibi (seù negligens, aut remissus pro certo se nouerit, non solum ab officio deponendum)non sufficit quælibet negligentia, sed debet esse magna, quæ culpa dicitur, l.magna,ff.de verbor.& rerum significatione.

Omnia, quæ supradiximus in officijs simpliciter, vel ad beneplacitum concessis,multò magis procedunt, quando concessio officij fit ex causa seruitiorum præstitorum, nam tunc concessio efficitur irreuocabilis,Andr.de Iser.in Constit. Rego. Ea, quæ ad decus. Procedunt autem quando in specie fit mentio seruitiorum, secus autem si in genere.

Ratio est,quia in omni Principis concessione solet fieri mentio seruitiorum,& sic dicitur quasi de stylo notariorum, optimè Afflict. in dicto verbo,potestas,vbi allegat Glos. in l.si donatio, C. de donation. & in auth. vndè si parens, C. de in officios.testamen.Bald.in l.illud, C. de Sacrosanct. Eccl. Procedunt etiam supradicta, multò magis in inferiore à Principe, qui non potest officialem deputatum absque causa reuocare, l. solet,ff.de offic. Proconsul.Guglielm.de Benedict.loco supracitato, latè Menoch. de arbitr. quæst. 55. & in hoc Regno extant Regiæ Pragmaticæ sub titul.de Baronib. in quibus statuitur, Barones nullo pacto posse Capitaneos electos infra annum reuocare; Quod procedit etiam consentiente Capitaneo,renuente tamen Vniuersitate, quæ pro suo interesse potest impedire reuocationem Capitanei, cum sua intersit officiales breui tempore non mutari, sic Franchis decis.409.vbi latè Amendol.in additionib.

Hinc obiter dixi, quod si aliquis Præpositus ex nostris, qui ad annum pręfigitur iuxta nostras constitutiones par. 3. cap. 9.ibi (*Præpositus, etiamsi iam annus elapsus sit*) infra annum ipso consentiente à Patre Generali,& Consultoribus amoueretur, posset Domus iustè conqueri, & mutationem impedire, sicut Vniuersitas impedit remotionem Capitanei, vt supra ex decis.Franchis dictum est; Confirmatur,idem ex notabili doctrina Franch.in cap. cum singula, num.5. de præbend. in 6.quam refert, & sequitur Gonsal. dicto §. 6. num.45.quod in beneficijs manualibus,in quibus datur reuocatio ad nutum, iuxta magis communem, & veram opinionem, Ioannis Andr. in dicto cap. cum singula, quem sequitur Rot. decis. 2.de restitutionib. spoliator. in antiquis, & decis.6.eod tit. in nouis,

& in

& in alijs decisionibus, quas refert Gonsal.loc.cit.num.47.licèt amotus non possit conqueri, vt latè probat Perez de anniuersar.& Cappellan. lib. 2.cap. 6.num. 20. cum sequen.locus tamen à quo amouetur potest comparere, & impedire, & ipsemet amotus pro loci interesse, ergo ita etiam, & Domus suo Præposito infra annum priuata.

Summus Pontifex, & Episcopi nequeunt beneficia semel concessa absque iusta causa reuocare. Cap. II.

CAnonistæ dixerunt, posse Summum Pontificem pro arbitrio suæ voluntatis beneficiarium priuare; Ita Glos. in cap. per principalem, in verbo ad nos 9.quæst.3.Geminian. cons. 99. Moedanus decis. 4.de restitution. spoliator. latè Felin.in cap.quæ in Ecclesiarum, nu. 40.vbi latissimè Decian. num. 26. de constitutionib. Gomes. in Reg. Cancell. de iure quæsito non tollen.quæst.1.colum.3.versic. in beneficialibus, Azeuedo in recompilatione, lege 2.tit.24. num.10.lib. 4.latissimè Garsias de benefic. par. 5. §. 1.num.2. Congerit Cenedus collect.21.ad capitulum secundum, de præbend. in 6. Nam omnia beneficia dicuntur manualia, & obedientialia Summo Pontifici, Bald. in l.rescripta,C.de præcibus Imperator. offerend.Item, quia in beneficijs Romanus Pontifex plenariam habet dispositionem, cap. 2. ibi (plenariam dispositio ad Romanum noscatur Pontificem pertinere) de præbend.in 6 & Clementina prima,vt lit.penden. ibi (plena, & libera dispositio ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere) Theologi tamen docent Summum Pontificem esse vniuersalem dispensatorem beneficiorum,non autem Dominum Diuus Thom. 2. 2. quæst.100.artic.1.& 3.vbi Caitan. & quæst.43.artic.8.Adrian.in 4.de restitut.§.pro clariori, Sot. de iust. & iur.lib.3.quæst.6.art.2. Nauarr. de spol.§.3.Mol.de iust.& iur. disp. 29.quæst.2.vbi dicit esse communem opinionem Theologorum, Azor.lib.6.cap.1.quæst vltim.Less. de iustit.& iur.lib.2.cap.4.dub.4.

Hanc communem Theologorum opinionem multi etiam Canonistæ, & Ciuilistæ sequuti sũt,inter quos fuerunt, Innoc.in c. nisi cum pridem, colum.1.de renunc.Cardinal.cons. 161. incipiente, Sanctissimus noster.Abb.quæst.1.colum 7. versic. ex quibus,& in cap. finali, de confirmat. vtil. vel inutil. Probus ad Monach. in dicto c.2. de præbend. in 6.Alexand.cons.101.num.6.lib. 7.Romanus cons.345.Pinel. in rubrica,C.de rescinden.vendit. parr. 1.cap.2. num.20.Menoch.de præsumpt.10.num.20.

Ratio est,quia licèt Summus Pontifex plenariam habeat authoritatem in beneficijs,hoc procedit dummodo non sequatur aliquod inconueniens,quod maximum esset si inauditum beneficiarium de facto spoliaret,cum idem Pontifex in cap.1. de caus. possess. & propriet. protestetur se non posse contra inauditam partem aliquid definire.Et plenaria,& libera beneficiorum dispositio ad Summum Pontificem pertinens, intelligitur, vt non possit ex aliqua dispositione iuris positiui coarctari, non autem ex dispositione iuris diuini,vel ex ratione naturali, iuxta communem Theologorum resolutionem, & notata per Pinell.loco citat.

Intelligitur etiam libera, & plenaria facultas Summi Pontificis circa beneficia, vt possit quæcunque beneficia

ficia vbique loquorum ad quoſcunque pertinentia ipſe conferre, nam à principio naſcentis Eccleſię, ſolus Pontifex beneficia conferebat, cap. 1. & 2. 22. diſtinct. Gonſal. in proprijs terminis in proem. regulæ alternatiuę, §. 1 Idcirco facultas Epiſcopi conceſſa conferendi beneficia, eſt cumulatiuè ad Summum Pontificem, qui ſupradictam facultatem Epiſcopis concedendo, ſuam nõ diminuit, & maiorem ſibi reſeruauit, cap. dudum de præben. Ideò cum omnibus ordinarijs concurrit, & ſibi collationem reſeruat, latè Garſias par. 5. cap. 28. Gonzal. loco citat.

Intelligitur etiam, vt cui velit Summus Pontifex conferat, & nullus poſſit dicere, cur ita facis? non autem, vt illicita prouiſio dicatur licita, & iuſta, nam prouidendo indignis, vel reuocando beneficia à dignis, maximum eſſet damnum Eccleſiæ, & repugnaret ratio naturalis, ac etiam diſpoſitio iuris diuini, quia non eſſet fidelis diſpenſator, & vtilis, iuxta dominicum præceptum. Et Gloſ. in l. penul. ff. de hęred. inſtituend. dixit, quod (maior dignitas, & eminentior qualitas perſonæ, minorem licentiam præſtat ad iniqua) vbi etiam Bald. & facit tex. in cap. homo Chriſtianus, & cap. ſi Papa 40. diſtinct. Et Romanus conſ. 327. dixit, quod Summus Pontifex ſibi ipſi iniuriam facit, cum decreta prædeceſſorum turbat, aut priuilegia conceſſa tollit, quia iuſtitiæ, ac rationis ordo ſuadet, vt qui à ſucceſſoribus ſua mandata ſeruari deſiderant, prædeceſſoris ſui proculdubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat, ſic Diuus Gregor. in cap. iuſtitiæ, 25. quæſt. 1. & in cap. inſtitutiones, 25. quæſt. 2. Gonz. loc. citat. Gloſ. 9. §. 2. nu. 75.

Accedit etiam, nam beneficia duplici reſpectu conſiderari poſſunt, aut quoad ſpiritualitatem, quam in ſe continent, & huius ſpiritualitatis, cum ſit iuris diuini, indubitatum eſt Summum Pontificem non eſſe dominum; Aut reſpectu temporalitatis, & hoc tripliciter conſiderari poteſt. Primò, quoad bona ipſa particularibus Eccleſijs donata, & poſſeſſa, videlicèt bona Eccleſiæ Neapolitanæ, vel Capuanæ, & cæt. & horum bonorum, cùm Eccleſiæ ipſæ ſint capaces, nec aliquid Summo Pontifici tranſtulerunt, certum eſt, ipſas Eccleſias eſſe verè dominas. Secundò, quoad titulum, ſeù vis percipiendi fructus ex bonis, à particularibus Eccleſijs poſſeſſis, & hoc ius, certum eſt ad ipſas Eccleſias dominas rerum pertinere, cum idem ſit dominium, ac ius fructus percipiendi. Tertiò reſpectu fructuum, qui ex bonis Eccleſiaſticis exiguntur; & certum eſt hos fructus ad beneficiarios pertinere, qui beneficia recipiendo, tacitè cum Eccleſijs contraxerunt, ſe ipſos obligando pro fideli adminiſtratione, cap. niſi cum pridem, §. verum ibi (*non debes deſerere ſponſam tuam, cui deſigendo manum, apud extraneum te fide media copulaſti*) de renunciation. Ergo nullo pacto poteſt dici, Summum Pontificem eſſe verum dominum beneficiorum, ſed fidelem diſpenſatorem, & propterea propriam conceſſionem, ſine rationabili cauſa non poſſe reuocare, vt ſupra ex communi Theologorum, ac etiam aliquorum Canoniſtarum, & Iuriſt. probatum fuit.

Supradicta, quæ de Summo Pontifice aſſeruimus, abſque vlla dubitatione procedunt in Epiſcopo, qui nõ poteſt cõceſſum beneficiũ reuocare, cap. conquærente, de reſtitutione ſpoliatorum, cap. ſatis peruerſum, 46. diſtinct. cap. inuentum 15. quæſtione vltima; Imò expectare debet,

bet, an prouisus de beneficio assentiat, vel ne, nam facta collatione, quia functus est officio suo, non potest amplius se pœnitere, cap. si tibi absenti, de præbend. in 6. & hoc habet spiritualitatis beneficiorum collatio, vt absenti facta non possit reuocari, antè acceptationem, l. 1. si tibi absenti, & cap. gratia de rescriptis in 6. sicut cæteræ donationes reuocātur antè acceptationem, l. 2. §. sed quid si .... & l. absenti, ff. de donation. Et hoc procedit, etiam in beneficio nulliter ab ipso Episcopo concesso, cap. diuersis fallacijs de cleric. coniug. Nam non potest idem actum à se factum improbare, nec mores, quos semel probauit, reprobare, cap. horrendus 22. quæst. 5. cap. si quis testibus 4. quæst. 3. l. si vxor, ff. de adulter. Abb. in dicto cap. diuersis fallacijs, num. 5. Ad hoc enim, vt possit Episcopus aliquem beneficio priuare, requiritur culpa conuicta, & grauis culpa, vt in dicto cap. inuentum ibi (*hanc non nisi graui culpa sua coram Episcopo Canonica seueritate amittat*) Glos. ibidem in verbo nisi graui, allegat concordantes; Tunc enim etiam beneficio à Summo Pontifice obtento posset priuari secundum veriorem opinionem, nàm licèt qui vnum ordinem à Summo Pontifice recepit, non possit alios ab Episcopis recipere absque expressa Summi Pontificis licentia, cap. cum in distribuend. de tempor. ordinat. remanet tamen sub sui Episcopi iurisdictione, cap. per tuas, vbi Glos. & omnes Canonistæ de maioritate, & obbedien. Non tamen poterit ab Episcopo deponi ab ordine ob reuerentiam Summi Pontificis, ex quo ipse manus imposuit, Glos. & omnes Canonistæ in dicto cap. per tuas; Benè tamen priuari beneficio à Summo Pontifice obtento, nam licet dicatur beneficium affectum, ex quo Summus Pontifex contulit extrauag. fin. S. Romani de præbend. inter communes, Cassiodor. decis. 2. de reseruation. Crescentius decis. 2. de Parochijs Moedan. decis. 9. de præbend. Puteus decis. 18. & 158. lib. 1. Remanet tamen beneficiatus suo Episcopo subditus, vt possit iustitia mediante beneficio priuari, Butr. Imol. & Felin. in dicto cap. per tuas, num. 3. latè Bald. in cap. de cætero, num. 5. de sent. & re iudicata, Gonzal. loco cit. Glos. 52. nu. 25. Ricc. 1. tom. variar. resolut. 352.

An concessa non subdito, possint à concedente reuocari? Cap. III.

Respondeo regulariter non posse à concedente reuocari, qui contra proprium factum veniret, Glos. in cap. decet beneficium, in verbo, ex hac regula in fin. de regul. iur. in 6. Innoc. in cap. nouit, vbi Abb. num. 23. & 25. & additio ad ipsum de iudic. Archidiac. in cap. quicunque 11. quæst. 1. Roman. cons. 252. Paul. de Castr. cons. 216. Ratio conclusionis est, quia priuilegium concessum non subdito, transit in vim contractus, qui amplius non potest à Principe reuocari, cap. 1. vbi omnes Canonistæ de probat.

Et procedit conclusio, etiamsi priuilegium concederetur per viam legis condendæ, quia nec etiam esset regulariter reuocabile; Ratio est, quia dispositio legis priuilegiantis non subditum, non tenet tanquam lex, quę legislatorem non obligat, c. 1. de constitution. in 6. sed transit in vim contractus; Idcirco efficitur irreuocabilis, propterea Summus Pontifex non potest reuocare indulta laicis ex vi legis Canonicæ, Paul.

Paul.de Caſtr.dicto conſ.216.allegat Innoc. in d.cap.nouit, & Abb. in cap. ſuper ſecundo de appellat. Felin.notabiliter in dicto cap.nouit num.12.

Non tamen procedunt ſupradicta in materia iuriſdictionis, nam ſemper remanet Principi concedenti facultas reuocandi, ex quo ſemper intelligitur excepta authoritas Superioris, Bald. in l.qui ſe patris,nu. 24.C.de bonor.poſſeſſ. vnde liber. Aretin. in dicto c. nouit, vbi etiam Felin. num.8.& 9.Peregrin.de iur. fiſci lib.1.tit.3.num.31. Idem eſſet ſi priuilegium inciperet eſſe perniciosum contra publicam vtilitatem, ex regula tex. in cap. ſugeſtum de decim. nam abſque dubio poſſet reuocari,Aretin.Abb. & Felin. dicto cap.nouit,Tuſcus in verbo Gratia.concluſ.67.Vel ſi eſſemus in iure quærendo, nam tunc etiam poteſt reuocari; Ioannes Faber in §. fin. Inſtit.de iur.natur.gent. & ciu. Palarius Ruuius in rubr. de donation.inter vir.& vxor.§.47.nu. 10.

Procedit etiam ſupradicta concluſio, in priuilegio conceſſo ob pecuniam, nam efficitur irreuocabile,ex quo tranſit in vim contractus,Bald. in dicta leg. qui ſe patris, & in l. 1. C.de conſtitution. Princip. Andr. de Iſer. in Conſtitut. Reg. Ea, quæ ad decus. Alex.conſ.1.vol.2.& conſ. 208.& 215.eod.vol.Gabr. comm. concluſ. lib. 2. de iur. quæſito non tollen. concluſ. 6. num. 5. Et licèt Princeps poſſit priuilegium ab ipſo conceſſum diminuere,cap.2.de decim.in 6.cap.2.de ſtatu regul. in 6. cap.1. & cap.ne alicui de priuileg. in 6.& etiam in totum tollere, cap. quia ſępè,de elect.in 6.cap. Clericis, §. fin. de immunitat.Eccl.in 6. cap. fin. §.fin. de ſenten.excom. in 6.gloſ.in d.cap.decet.in verb.manſurum, Andr.de Iſern.in cap. 1. de vaſſall.decrep.ætat. quia quæ facto Principis acquiſita ſunt, eiuſdem Principis facto tolli poſſunt, Angel. in l. Lucius, ff. de euiction. Paul. de Caſtr. in l. cum hæredes de acquirend.poſſeſſ.Bald.in l.reſcripta, C. de precib.Imper.offerend. quando tamen mediante pecunia priuilegium conceſſit, non poteſt, niſi ex cauſa,& reſtituta pecunia reuocare, facit tex.in cap.1.de feud.ſin.culp. non ammitten. & l. fundum, C. de fundis limitrop.lib. 10. notabiliter Afflict.vbi latè Vrſill.in addit.dec. 218. Capycius deciſ. 221. Ex his reſoluitur quæſtio, quæ annis præteritis accidit in diſpenſatione cuiuſdam Comitiſſæ pro matrimonio contrahendo. An Summus Pontifex poſſit diſpenſationem iam conceſſam mediante pecunia pro compoſitione iam in Dataria ſoluta reuocare,in qua fuit communiter reſolutum, non poſſe niſi cum cauſa,& reſtituta pecunia, prò quo facit punctualis deciſio Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 33.num.13. quia diſpenſatio tranſiuit in vim contractus,vt dictum eſt.

Idem dicendum quando conceſſio fuiſſet in remuneratione ſeruitiorum, nam tunc etiam efficitur irreuocabilis,l.ſi pater,§.1. vbi Bart.ff. de donation. Felin.in d. cap. nouit, num 3. & 12. vbi latiſſimè additio, Afflict.Capyc.& Tuſc. locis ſupracitat.

Procedit etiam quando per priuilegium conceſſum aliquid fuit acquiſitum, quia tunc efficitur irreuocabile, ex quo tranſit in ius gentium, Abb.in dicto cap.nouit,num.26. & conſil. 3. quæſt. 19. num.10.lib.2. Natta conſ.512.num.24. & ſequen. Tuſc. loc. cit. num. 15. Sanch.loc. cit.num.2.

Procedit etiam in Priuilegio, vel diſpenſatione obtenta ab inferiore Supremi Principis,quia non poteſt pro libito voluntatis reuocare,

Innoc. & Butr. in cap. quę in Ecclesiarum de constitutionib. Abb. in cap. at si clerici, §. de adult. de iudic. Felin. in dicto cap. nouit, nu. 11. Ratio est, quia potestas tollendi priuilegia, in solo Principe residet Federic. de sen. consil. 195. Felin. loco cit. Secundò, quia dum inferior à Principe dispensando, subditum à lege superioris liberauit, non potest ipsum ad legem iam derogatam obligare. Exemplum est in Episcopo dispensante ex causa studij ad non residendum per septennium, qui absque causa, dispensationem non potest reuocare, Glos. in cap. cum ex eo, in verb. septennium, vbi Dominic. Archidiac. & Franc. de elect. in 6. Ostiensis in summa, titulo de cler. non residen. num. vltim. Oldrad. consil. 203. num. 3. Romanus singular. 517. Sanch. loco citat. nu. 12. Idem est in dispensationibus Sacræ Pænitentiarię, quas Summus Pœnitentiarius absque causa reuocare non potest inconsulto Summo Pontifice; Ratio est, quia dispensat in lege Pontificis ex ipsius commissione; Ideò absque legitima causa non potest reuocare, Sanch. loco cit. in fin.

Quid de Fisci authoritate dicendum in reuocatione eorum, quæ ritè fecerit. Cap. VI.

Ampliatur principaliter statuta cõclusio etiam in Fisco, qui & si multa habeat priuilegia, de quibus toto titulo, ff. & C. de iur. Fisci, & de iur. Fisc. lib. 10. nullum tamen habet priuilegium, vt contra proprium factum venire possit, & legitimo actu à se gestum infringere valeat, l. 1. & 2. vbi Glos. C. ne Fisc. rem, quam vendid. euin. lib. 10. & l. 1. C. venditor. euict. pignor. tener. latè Calcaneus consil. 54. num. 16. Peregr. de iur. Fisc. lib. 5. tit. 1. num. 34. Nam Fiscus debet vti illis iuribus, quibus priuati vtuntur præter casus expresse priuilegiatos, l. Fiscus, ff. de iur. Fisc. l. 1. C. de conduct. dom. August. lib. 10. l. omnes, C. de delatorib. lib. 11. Andr. de Isern. rubr. de concession. recti feudi, & in dubio contra Fiscum est iudicandum, l. non puto, ff. de iur. Fisc. latè congerit, Tusc. in verbo Fiscus, conclus. 399.

Et non solum Fiscus, qui personam Principis repræsentat non potest venire contra proprium factum, sed nec etiam Princeps supremus, quia obligatur ex propria promissione, l. benè a Zenone, C. de quadrien. præscript. l. penult. vbi Bald. C. de donation. inter vir. & vxor. & in l. 1. vbi etiam Ias. ff. de pact. & in l. 2. vbi etiam Paul. de Castr. C. de legib.

Etiam Summ. Pontif. ligatur promissione, Abb. in cap. 1. de probation. Bald. consil. 24. vol. 2. & 327. vol. 1. Et vt habetur in Epistola inter claras, C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. Nihil est, quod lumine clariori præfulgeat, quàm recta fides in Principe; Et veritas in ore Principis firmior debet esse, quam in cæteris, Bald. in cap. 1. §. fin. de his, qui feud. dar. poss. Idcirco nũquam præsumitur Principem voluisse, id quod non potest, Bald in cap. 1. de iuram. calumn. Nec aliter velle, quàm quod iuris est, §. vt omnes Iudices, auth. de iudic. Ias. in l. ex facto, ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Bald. in l. 1. colum. 5. C. de Sacrosanct. Eccles. Alex. cons. 54. vol. 4. Dec. cons. 64. Idcirco in contrahendo vtitur iure priuati, reiecto omni proprio priuilegio, Bald. in l. ex imperfecto, C. de testament. Anchar. cons. 65. Barbatia consil. 20. Decius consil. 410. 483. & 528. num. 6. Et licèt leges sint Principi subiectæ,

ſubiectæ, non tamen contractus à Principe patrati, Bald. in cap. 1. de natura feud. Calcaneus dicto conſ. 52.

Contra tamen ſupradicta de Fiſco facit, quod Fiſcus hæres inſtitutus, adita hæreditate, etiam inuentario non confecto, poteſt hæreditatem repudiare, l. 1. §. an bona, ff. de iure Fiſci, Conſtantius in l. 1. n. 156. C. de pœnis Fiſcal. lib. 10. & ſic venit contra proprium factum, etiam in tertij præiudicium, ex regula, quòd hæres per aditionem hæreditatis dicitur quaſi contrahere cum creditoribus hæreditarijs, & inuentario non confecto, tenetur de proprio, l. fin. C. de iur. delibetan.

Pro reſolutione aduertendum eſt; quòd vera eſt doctrina, quòd quando ad Fiſcum deueniunt bona vacantia, vel ex cauſa confiſcationis, etiam non confecto inuentario, non tenetur vltra vires hæreditarias, Bart. in d. §. an bona, Iul. Clar. §. fin. quæſt. 78. verſ. vnum ſcias, Roland. à Vall. tract. de inuentat. quæſt. 17. num. 3. Peregrin. de iur. Fiſc. lib. 4. cap. 1. num. 3. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3. cap. 10. num. 163. & ſequent. licèt teneatur ad onera defuncti, Mondell. conſ. 209. & 210. Maſtril. loc. cit. Ratio eſt, quia in bonis vacantibus, vel confiſcatis Fiſcus non ſuccedit, vt hæres, Bart. in l. 1. num. 4. ff. de acquirend. hęredit. Nec venit per ſucceſſionem, ſed per annihilationem perſonæ, Cumanus in l. ſi quis mihi bona, §. ſi Fiſci, ff. de acquirend. hæredit. Abb. conſil. 29. lib. 2. Caſſaneus in conſuetud. Burgund. tit. de confiſcat. bonorum rubric. 2. §. 1. num. 9. Et æquiparatur Prælato, qui non ſuccedit, vt hęres: ſed vt vniuerſalis ſucceſſor, Innoc. in cap. in præſentia de probation. refert Portell. tract. de inuentat. q. 7. cap. 4. num. 13. Et potius ſuccedit bonis, quàm perſonæ, & tenetur, vti bonorum poſſeſſor, non vt hæres, Anchar. conſil. 294. num. 3. & conſil. 217. in fin. Socc. conſil. 46. num. 21. volum. 4. Iaſ. in l. fin. C. de iur delibetand. Guglielm. de Benedictis in cap. Raynutius in verbo vxorem, deciſ. 5. cum. 288. de teſtament. Conſtantius in dicta l. 1. de pæn. Fiſc. num. 134. Quando verò Fiſcus eſt hæres inſtitutus, vel ab inteſtato ſuccedit, dubium eſt, an non confecto inuentario teneatur de proprio, & multi defendunt, eum teneri, ex regula, l. fin. C de iur. deliberand. & ex ſupradictis, quia Fiſcus vtitur iure priuati, & hanc opinionem probant Imol. Roman. & Alex. in rubr. ff. de acquiren. hæredit. Iaſ. in dicta l. fin. Angel. in l. 1. §. hæc ſtipulatio, ff. ſi cui pluſquam per leg. falcid. & in l. 2. C. ad leg. Iul. de vi public. Alios referunt Roland. à Vall. in dicto tract. de inuentar. par. 1. quæſt. 11. num. 6. Monticulus in eod. tract. par. 1. quæſt. 5. num. 10. Contrariam tamen ſententiam, & veriorem defendunt, Bart. in d. §. an bona, Bal. in l. etiam, C. ad leg. falc. Guido Papa deciſ. 333. & 571. Peregrin. de iur. Fiſc. tit. 1. num. 3. licèt Conſtantius loco cit. num. 158. reliquerit rem indeciſam; Ratio concluſionis eſt, quia ex iuris diſpoſitione hæreditas Fiſco delata, tunc ipſi per additionem acquiritur quando lucroſa eſt, & non damnoſa, Gloſ. & Bar. in d. §. an bona, & ſic nunquam cenſetur Fiſco acquiſita, niſi quando eſt in lucro, & non in damno.

Quare ad caſum noſtrum redeundo dum Fiſcus aditam hæreditatem renuntiat etiam inuentario non dicitur contra proprium factum venire, quia in tantum hæreditas dicebatur adita, & acquiſita, in quantum erat cauſa lucri, & non damni, idcirco illam renuntiando non dicitur cõtra proprium factum

venire, quod nullo pacto ei permissum est, vt ex leg. 1. & 2. C. ne Fisc. rem, quam vend. euin. & alijs iurib. supracitat. probatum est.

Patroni ad Beneficium præsentantes, an possint præsentationem variare. Cap. V.

DIcendum, in præsentatione beneficij iuris patronatus Ecclesiastici patronos præsentantes infra semestre tempus iuxta textum in cap. 2. de iur. patron. in 6. facta præsentatione non posse variare, & successiuè actum à se gestum improbare, cap. cùm autem, vbi Glos. in verbo Ecclesiastici, Abb. & alij, Canon. de iure patronat. Glos. in Clement. 2. in verbo præsentare, eod. tit. de iur. patronat. Roc. de Curte in tract. de iur. patron. in verbo honorificum, quæst. 9. Lambert. in eodem tract. in 2. par. 2. lib. quæst. 7. per totum, Guttier. de iuram. confirmat. par. 3. cap. 13. Fuscus de visitation. lib. 2, cap. 10. artic. 3. Spin. de testam. Glos. 4. num. 73. Garz de benefic. par. 5. cap. 9. num. 211. cum sequen. licèt autem vera sit regula, quòd per electionem acquiratur ius Prælaturæ, & per confirmationem, exercitium ipsius, cap. inter Canonicos, de electione in 6. Glos. notabilis in cap. quanto, 44. distin. per præsentationem verò nullum ius acquiratur, Abb. in cap. nobis, nu. 4. de iur. patron. Doctor. Communiter in cap. transmissam, de electión. vndè datur variatio d. cap. cum autem; Hoc non procedit, quando præsentatio fit ab Ecclesiasticis, nam tunc nullo modo datur variatio, dicto cap. cùm autem; Ratio est, quia cum cætus clericorum dignior sit sæcularium, cętu, vt notum est, firmior debet esse in suis actionibus, c. 2. de translationibus prælatorum, & faciunt verba illa Psalm. 88. (Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita) habetur in cap. Psalmista 26. distin. Hinc D. Bernard. dixit verbum Sacerdotum, aut factum, aut sacrilegium, refert Abb. in dicto cap. cum autem, num. 7. Et qui maiori dignitate sunt prædıti, oportet eos plus alijs à fraudibus esse alienos, iuxta notata in cap. cum quidam, de iur. iurand. & in l. præsbiteri, C. de Episcop. & Cleric. facit tex. in Clement. 1. de renunciation.

Et in tantum vera est conclusio, quòd patroni Ecclesiastici non possunt facta præsentatione variare, vt nec etiam, secundum magis probabilem opinionem, possint alternatiuè pręsentare, nempè Petrum, vel Paulum arbitrio Episcopi eligendum, Glos. in dicta Clement. 2. in verb. præsentare, vbi Abb. num 4. Dominic. in cap. 2. de elect. in 6 Felin. in cap. 2. de appellat. nu. 5. & in cap. cùm Bertoldus, de re iudicata, Garz. loc. cit. num. 216. licèt contrarium dixerint Cardinal. Imol. & Bonifac. Vitalin. in dicta Clement. 2. Gaeta in repetione cap. fin. de elect. in 6. Berthacch. in verb. pręsentatio, in vltim. versic. Rocchus in dicta quæst. 9. n. 34. Gregor. Lopez leg. 6. tit. 15. par. 1. Ratio conclusionis est, quia præsentatio, quæ à patronis Ecclesiasticis fit, habetur loco electionis, vt per Abb. & cæteros Canonistas in dicto cap. cum autem, quæ non admittit alternarinam conditionem, vel modum, sed præcisè, & simpliciter facienda est electio, c. 2. de elect. in 6. Franch. notabiliter decis. 438. ita & præsentatio ab Ecclesiasticis; Etsi fortè Ecclesiasticus patronus variaret, secundo loco aliquem præsentando, & ab Episcopo institueretur pręsentatio, & institutio simul corrue-

fuerent, cap. Pastoralis, vbi Abb. num. 4. de iur. patronat.

Supradicta etiam procedunt, quando Ecclesiasticus succedit laico in iure patronatus, nam infra semestre tempus præsentat, nec potest variare, cap. vnico, §. verum, vbi Glos. in ver. Semestre, & omnes Canonistę, de iur. patron. in 6. & hoc nõ ex eo procedit, quòd duplicis naturæ sit ius patronatus, vt aliqui putabant, nã secũdum veriorem opinionem, vnicum est ius patronatus, duo tamen sunt patronorum genera, sicut vnica est Fides Catholica, duo tamen sunt genera Christianorum, cap. duo 12. quæst. 1. Lambertin. de iur. patronat. q. 5. Idcirco quando ius patronatus competens laico transfertur in Ecclesiasticum, non mutatur natura iuris patronatus, cùm vnica sit, sed regulatur secundum qualitatem personarum, à quibus ius patronatus possidetur; Et hic est verus sensus dicti cap. vnic. §. verum, & constat ex verbis illis, ibi (non vt patronus laicus, sed vt patronus debet Ecclesiasticus reputari) hoc enim statuit Bonifacius Papa optima ratione, vt ius patronatus reguletur secundum qualitatem personæ illud possidentis, non non autem eius, in cuius locum successit.

Et licèt sit contra regulam in cap. is, qui in ius, de regul. iur. in 6. & l. qui in ius, ff. de regul. iur. in quibus dicitur, quòd qui in ius alterius succedit, eodem iure vti debet, hoc enim in beneficium Ecclesiarum statutum fuit, vt ius patronatus ad ad Ecclesiasticos deuolutum, vti Ecclesiasticum iudicetur, nam Ecclesia minus grauatur, & si Ecclesiastici in materia iuris patronatus delinquunt, facilè compescuntur, Abb. in cap. illud, de iur. patronat. & cùm sit cõtra iuris regulas, quod laicus ius patronatus in Ecclesia habeat, Anchar. cons. 113. num. 2. Abb. in cap. dilectus, num. 4. de præbend. Geminian. cons. 45. & 50. in principio; Et hoc non solum ex eo, quod aufertur Ordinatijs libera beneficiorum collatio, contra notata in cap. si quis Episcoporum 16. quęst. 5. & cap. omnes basilicæ, 16. quæst. 7. sed etiam quia datur occasio laicis, immiscendi se rebus spiritualibus, quarum de iure sunt incapaces, cap. decernimus, de iudic. Calder. consil. 1. nu. 1. de præbend. Innoc. in cap. cum nostris, nu. 1. de concess. præben. Roman. cons. 299. num. 9. & talia iura spiritualia transmittuntur ad hæredes, quod etiam regulis communibus repugnat, iuxta notata per Abb. & alios in cap. 1. num. 4. de præben. Rocchus de Curte tract. de iur. patronat. in verbo ipse velit, quæst. 5. num. 17. Permittit tamen Ecclesia, ius patronatus à laicis possideri, ad hoc, nè retrahantur à fundatione, & dotatione Ecclesiarum, habetur in Clem. quia contingit, §. vt autem, de Religiosis domib. & in Trident. sess. 14. de reformat. cap. 12. & sess. 24. cap. 18. de reformat. & sess. 25. de reformat. cap. 9. Idcirco quando ius patronatus à laico transfertur in Ecclesiasticum, regulatur iuxta conditionem patroni, ex rationibus supradictis, ideò non poterit variare, nec actum à se gestum improbare, vt in cap Pastoralis, eod. tit. de iur. patron. Glos. in §. verum, in verbo Ecclesiasticus, vbi omnes canonistæ.

Hoc hautem non procedit, quando Ecclesiasticus de bonis patrimonialibus ius patronatus acquirit, nam vti laicus iudicandus erit in præsentatione, ac cæteris ad ius patronatus spectantibus, Abb. in cap. illud, vbi omnes Canonistæ, de iur. patronat. In dubio autem, de quibus bonis censeatur ius patronatus

ab

ab Ecclesiastico fundatum, videlicèt si est in quasi possessione præsentandi tanquam laicus, censetur ex patrimonialibus fundatum, si autem tanquam Ecclesiasticus, censetur de bonis Ecclesiæ, Puteus decis. 228. lib. 2. & 90. lib. 3. Moedan. dec. 9. de iur. patron. Achilles de Graff. decis. 1. eod. tit. Crescentius decis. 9. eod. tit. Mascard. de probation. conclus. 960. num. 12. Gonzal. de alternat. Glos. 18. num. 107. cum sequen. Nec etiam procedit quando ius patronatus fundatum est à laico, sed in beneficium Ecclesiastici, conditione tamen adiecta, vt in perpetuum ad ipsum spectet tanquam laicale; Nam stante conditione in fundatione apposita cum consensu Ordinarij, Ecclesiasticus semper præsentabit, vt laicus, & proindè poterit variare, vt supra ex cap. Pastoralis, & cap. cùm autem, de iur. patronat. fundatum est.

Quòd autem pertinet ad quæstionem illam satis difficilem, vtrum Ecclesia, ex conditione in fundatione apposita possit ius patronatus tanquam laicale possidere, latè fuit in Rota disputatum coram Sacrato, ac resolutum in vna Romana iuris patronatus die 31. Maij 1613. validam fuisse conditionem, & Ordinarium debere assentiri; Ratio conclusionis est, nam in fundatione iuris patronatus, quælibet conditiò contra iuris communis dispositionem apponi potest, quæ accedente Ordinarij dispensatione, valida erit, cap. cum dilectum, vbi Glos. in verbo constitutum, vbi Ioannes Andr. Butr. Baldus, & Abbas in 5. notab. de consuetudin. cap. Eleutherius 18. quæst. 2. cap. præterea il secondo, & cap. nobis, de iur. patronat. cap. generali, vbi Glos. in verbo fundatione. de elect. in 6. Innoc. in cap. in Lateranense, de præbend. Cardinal. cosil. 11. Calderin. consil. vlt. de iure patronat. Felin. cap. cùm accessissent, colum. 8. de constitutionibus, cap. significauit, col. 9. de testib. cap. cùm execrabilis de exemptionibus, & in tract. quando Litteræ Apostolicę, & cæt. col. 2. alios allegat, probat, & multoties ita fuisse iudicatum, testatur Lambertin. de iur. patronat. lib. 1. quæst. 9. num. 49. cum sequen.

Et quando conditio apposita in limine fundationis, non est turpis, impossibilis, vel contra substantiam iuris patronat. si assensus Ordinarij fuit reseruatus, vtique tenetur assentiri, cap. nullus, vbi Abb. & omnes Cononistæ de iur. patron. quia consensus Ordinarij in hoc casu, non censetur requisitus pro libito voluntatis, sed tanquam Iudicis, vt decernat, an conditiones appositæ, sint ex improbatis à iure, & quando tales non sunt tenetur ex necessitate illas approbare, cùm sit loco Iudicis, authen. statuimus, vbi Bald. num. 2. C. de Episcop. & Cleric. Alex. cons. 221. nu. 15. lib. 1. Boer. 326. Lamber. in dicto tract. lib. 1. par. 1. artic. 1. quæst. 9. num. 102. & 103. cum sequenti; Et eodem iure, quo statutum est ab Ecclesia permittendum esse ius patronatus, fuit etiam Ordinarijs mãdatum, vt omnibus conditionibus, aut turpibus, vel impossibilibus, vel contra naturam iuris patronatus dispensarent, Lamber. in d. tract. lib. 1. quæst. 9. num. 50. & 82.

Et Ecclesia dispensat in conditionibus appositis contra iuris dispositionem cum exercentibus liberalitatem erga ipsam, vndè potest laicus donare prædium Ecclesiæ ea conditione, vt soluat collectas laicis ad quas de iure non teneretur, Anchar. cons. 217. per totum Felin. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ nu. 77. de constitution. Item potest apponere

ponere conditionem, quòd ex Legatis pijs à se factis, detrahatur falcidia, Socc.consf.405.num.4. lib.1. licèt aliàs non fuisset de iure detrahenda, auth.similiter, C.ad leg.falcidiam. Item Ecclesia potest habere feudum recognoscendo pro illo dominum laicum, cap. verum, vbi Aretin.num.1. Butrius nu.5. Imol. num.2. Abb.num. 2. & 13. de foro competen. Potest etiam apponi conditio in fundatione, quòd Cappellanus in articulo mortis nominet successorem, qui absque vlla Episcopi institutione possit Cappellaniam possidere, sic consuluerunt in Ciuitate Papiæ, Corsetus, & Albarius, quorum consilia refert, & sic dicit esse decisum, Lambertin. dicto lib.1. quæst.9. artic. 3. per totum, quamuis de iure omnis beneficiorum institutio ad Episcopum pertineat, & sine Episcopi institutione nullo pacto beneficium possideri potest, cap.1. de regul. iur. in 6. cap. ordinarij, de officio ordinar. in 6. cap. ex frequentibus, de institution. Sic etiam valida est conditio cum consensu Ordinarij in fundatione apposita, quod ad omnem patroni voluntatem præsentatus, & ab Episcopo institutus in beneficio, possit mutari, Felin. in cap. ex parte, de rescriptis, vbi alios allegat, Lamber. sic dicit iudicatum dicto lib.1. quæst.9. artic.2. per totum, licèt ex iuris dispositione, legitimè institutus in beneficio non possit absque causa mutari, capitulo quærimonia, de iure patronat. cap. in Lateranense, de præbend. cap.1. de Cappell. Monachor. in 6.

Sic etiam valet conditio, vt supra, apposita, quod Abbas non ex propria, sed ex gremio alterius Ecclesię eligatur, Glos. in cap. cum dilectus, in verbo constitutum, de consuetudinibus Cardinal. in Clement. quia contingit, col.2. notab.11. de Religios. Dom. licèt de iure Abb. ex propria Ecclesia sit eligendus, cap. fin.17. quæst. vlt. cap. Abbatem 18. quæst. 2. Imò naturali rationi congruit, vt ex gremio propriæ Ecclesiæ, quis assumatur ad dignitatem, & beneficia Ecclesiastica naturalibus loci concedantur, Azeued. in recompilatione lib.3. lege 15. 25. Rebuff. in prax. beneficior. in rubrica, quod quis intelligat idioma, Glos. 1. Couar. pract. quæst. 9. 35. Rodriq. de regular. toto tit. 9. 52. artic. 9. Cened. quæst. canon. 9. 24. num. 24. & sequen. vbi sic dicit Patres Sacri Conc. Trident. interrogatos respondisse. Sic etiam laicus potest donare Enphiteusim Ecclesiæ, conditione adiecta, vt non reguletur tanquam Ecclesiastica, sed tanquam laicalis, sic fuit resolutum in vna Mediolanensi bonorum 15. Nouembris 1597. coram Domino Vrano.

Igitur ad casum nostrum redeundo, quando ius patronatus fuit Ecclesiæ reseruatum cum consensu Ordinarij sub conditione, vt reguletur tanquam laicale, valet, & censetur permissum ex eo, quod non reperitur prohibitum, cap. inter corporalia, de translationib. Episcop. Oldr. consil. 225. Anchar. consil. 243. nu. 2. Nec ex eo, quod tex. in cap. vnico, §. verum, de iur. patron. in 6. dixit, quod eo ipso, quod ius patronatus peruenit ad Ecclesiam, debet exerceri ad modum iuris patronatus Ecclesiastici, resultat iuris improbatio erga conditionem appositam, vt reguletur tanquam laicale; Quia lex illa generaliter loquens, habet tacitam cõditionem, nisi disponens de rebus suis, contrariam legem adiecerit. Est enim vera iuris conclusio, quod prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, l. fin. C. de pact. conuent. l. maritus, C. de procurator. Anchar. consf.117.

conf. 117. num. 2. Et potest dispo-nens de re sua, quascunque condi-tiones, & pacta apponere, l. legem, C. de pact. l. ea lege, C. de condi-tion. ob caus. Et procedit regula etiam in dispositione facta ad fauo-rem Ecclesiæ, cap. verum, de con-dition. appositis, Anchar. conf. 217. num. 2. Imol. in cap. cum dilecti, num. 4. de donat. Felin. in cap. Ec-clesiæ Sanctæ Mariæ num. 77. de constitution. & supra latius proba-tum est; Idcirco sequitur conclu-dendum, quod Ecclesia iure potest ius patronatus possidere exercen-do illud tanquam laicale, quod in Apostolicis reseruationibus non compræhendatur, & præsentando poterit variare, vt quilibet laicus, vt latè fundat Rota in supradicta decisione coram Sacrato, quæ fuit occasione Cappellaniarum ere-ctarum per Illustrissimam Domi-nam Flaminiam de Cesis in nostra Ecclesia Sancti Andreæ de Valle in Vrbe.

In postulatione quid possit variari. Cap. VI.

Ampliantur hæc dicta, etiam in postulatione præsentata, iam Summo Pontifici, vel alio Superiori ad quem pertinet dispensando annuere po-stulationi, cap. bonę il secondo de postulation. Prælat. Nàm licèt per postulationem nullum ius postula-to acquiratur, cap. postulationem, de postulat. Prælator. sicur per no-minationem nullum ius acquiritur nominato, cap. quod sicut, de ele-ction. Et propterea detur variatio, vt ibidem notat Glos. in verbo nul-lum ius. Imò etiam misso Nuntio cum postulatione ad Superiorem possit reuocari antequam præsen-tetur, vt in d. cap. bonæ, vbi Abbas, & omnes Canonistæ, Syl. in verbo postulatio, num. 8. Cucchus lib. 4. institution. maior. tit. 2. de postula-tionib. Prælator. nu. 28. cum sequen. Facta tamen præsentatione non possunt postulantes recedere, ne superiorem viderentur illudere, d. cap. bonæ ibi (si enim postquam postulatio subscriptionibus postu-lantium roboratur, & præsentatur Romano Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes, Nobis frequenter illuderent, & iu-dicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur) Et licèt Supe-rior non assentiendo postulationi, nullam irroget iniuriam; si tamen pro vtilitate, & necessitate Eccle-siæ postulatio à duabus partibus Capituli fieret, licèr nullum ius po-stulato acquiratur, Superior tamen non annuendo postulationi, iniu-riam irrogat postulantibus, & Ec-clesiæ, pro cuius vtilitate, vel ne-cessitate fit postulatio iniuriam in-fert, Glos. in dicto cap. postulatio-nem, in verbo nullum ius, allegat tex. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiua, Ioannes Andr. in dicto cap. bonæ, Hostien. in cap. cum ad Monasterium, de election. Glos. in cap. cupientes, §. denique, in verbo gratia, de elect. in 6. Abb. in dicto cap. postulationem, Syl. lo-co citat. num. 7. & Cucch. ibidem.

Non solùm autem postulantes pos-sunt variare ante præsentationem postulationis Superiori, ex illa ra-tione, quia postulato, & nominato nullum est acquisitum ius, sed etiam quia postulatio est quędam inchoa-tio electionis, à qua semper est lici-tum resilire, nisi publicato scruti-nio, cap. publicato, de electione.

Quando autem electores ad officia temporalia, possint facta electione variare, latè tradit Bart. in l. absenti, ff. de donationibus; Et communis est resolutio, quòd in officijs, quæ, nisi

nisi iusta adsit causa, electus tenetur subire, vt sunt muneta publica, l.munerum,§.iudicandi potestas,ff. de muner.& honorib.l.incola,ff.ad municipal.& de incol. etiam ante acceptationem non datur reuocatio,ex illa ratione,quia electo etiam absenti acquiritur ius,l.illud,ff.de tutor. dat. ab his, & toto tit. C. in quibus caus.tutor. Innoc. in cap.1. de his, quæ fiu.à maior. par. prælator.In cæteris verò officijs dubium est, an detur reuocatio antè acceptationem; Et communis est resolutio, quod eligentes iure proprio possunt ante acceptationem electi reuocare, Bart. in l. 1. §.1. ff. de option. legat. & in dicta l. absenti, vbi Imol.Roman.consil.116. secus tamen si alieno iure fieret electio, nam tunc procedunt notata in cap. publicato scrutinio, de elect.& habetur per Bart. & alios in l. serui electione,ff.de legat.1.& in l.vnum ex familia, vbi Bart. ff.de leg. 2. ad materiam tradunt Glos. in l. cum pater, §. à filio in verbo, non esse electionem, ff. de leg. 2. Anton. de Padilla in dicta l.vnum ex familia, Molin.de primogen Hyspan. lib.2. cap. 4.num. 22. Mastrill. de magistratibus lib.1. cap.28. numer. 37. Et quando electio facta in vita, ab habente authoritatem eligendi, tempore mortis possit reuocari tanquam facta ante tempus, tradit Glos.fin. in dicta l. vnum ex familia, vbi etiam Bart.in vltima oppositione, latè Padill. loco citato, num.14.

Testes ab aliquo producti,an possint ab ipsomet reprobari. Cap.VII.

QVi aliquem in testem produxit, eo ipso censetur personam illius approbare, quare nequit defectum aliquem illi opponere,& consequenter iure proprio actum à se gestum reuocare, l.si quis testibus, vbi Glos.Bald.Salic.& alij, C. de testibus, cap. 3. §. si quis testibus, 4. quæst. 3. Ratio est,quia mores illius, quos quis semel probauit, amplius reprobare non potest, l. si vxor, §. fin. ff. ad leg. Iul. de adult. facit tex.in cap.proposuit,vbi Glos. in verbo audiuit,de coniug.seruor. latè ad materiam tradunt Boer.decis.245.Marant.de ordine iudiciar. par.6. actu 13. num. 10.Guazzinus ad defensiones tom. 2. defens. 28. cap.8.num.7.Farinac.de testib.

Procedit hoc non solum in eadem causa, in qua quis aliquem in testem produxit, sed etiam in alia causa, & cum alio contradictore, nam sufficit illum semel approbasse producendo, & eadem est iuris dispositio, vt actum à se gestum iure proprio reuocare non possit, Glos. in dicta l.si quis testibus,in verb. in alia, ibidem tradunt Iacobus de Rauen. Petrus de Bellapertica, Cyn.Angel.Bald.nu.4.Salic.quęst. 2.& post alios Boer.& Maran. loc. citat.

Item procedit etiam, quando producens aliquem in testem, non fuit vsus ipsius depositione,nam sufficit produxisse,nec vsus requiritur,licèt textus in dicta l. si quis testibus, & in cap.3.§.si quis testibus, loquantur quando producens vsus fuit depositione; Ratio conclusionis est, quia approbatio non insurgit ab

vsu depositionis, sed à productione in testem, Glos. in dicto §. si quis testibus, in verbo producatur, vbi Archidiac. Dominic. & Cardinal. Alex. Item etiam probant Ioannes Andr. in addit. ad Specul. in tit. de teste, §. sępè, colum. penult. vers. sed quid si eum produxit, & in cap. præsentium, vbi Bald. Anchar. Aretin. Abb. & Felin. de testib. Petr. de Ferrar. in prax. in tit. de forma iurament. testium, in verbo potestate, in princip. cum quæst. sequent. Boerius loco citat. num. 4. Et sufficit, quod potuerit vti depositione ad hoc, vt non valeat productum testem reprobare, l. 3, ff. quod quisque iur. l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. possess. cont. tabul. Quia eadem est ratio ad hoc, vt censeatur persona producta in testem approbata, Felin. in cap. nulli, de accusation. colum. 1. vbi allegat Bart. in l. 3. colum. 7. C. de edict. Diui Adriani tollen. notabiliter Bald. in l. data opera, vers. item, qui vocatur ad testimonium, C. de his, qui accusar. non possunt.

Confirmantur supradicta, nam ex iuris dispositione, Iudicem, quem pro me elegi teneor contra me substinere, quia sufficit semel approbasse, cap. 1. versic. cuius in agendo, 3. q. 8. Et ex hoc principio descendit, quod clericus in iudicio reconuentionis, tenetur respondere coram Iudice laico, & ipsius sententia ligatur, cap. 1. de mutuis petition. latè tradit Glos. in dicto versic. cuius in agendo, in verbo Iudice, & in verb. reconuenire, sed de hoc alias. Sic etiam authoritatem, vel rationem pro me allegatam, si à quocunque aduersario contra me reproducatur, non possum improbare, quia pro me allegando ipsam approbaui, cap. si Romanorum, vbi Glosa in verbo suffragari, 19. distint. Glos. in dicto §. si quis testibus, in verbo producatur. Idem est in instrumento pro me producto, nam si contra me reproducatur non possum improbare, cap. cum olim, vbi Glos. in verbo beneficium, de censibus, & propterea si instrumentum pateretur defectum ex persona Notarij, vt puta, quia erat Monacbus, cuius acta non valent, cap. vt officium, de hęreticis in 6. non possum improbare, Bal. in dicta l. si quis testibus, num. 3. Idem est si diceretur, quod ab eo, qui non erat tabellio fuit gestum, quia sufficit semel aliquem pro tabellione nominasse, vt ipsius acta tanquam à non tabellione gesta reuocare non valeam, Bald. loc. cit. facit tex. in cap. cùm venerabilis, vbi Innocentius de exception. Idem Bald. in l. final. C. si certum petat. Et quando producitur aliquod instrumentum, is, qui producit, censetur fateri omnia in instrumento, contenta esse vera, Innocentius loc. citat. & in cap. mulieri, de iur. iuran. Bald. loc. citat.

Verum supradicta, quæ de testibus productis dicta sunt, non procedunt ex causa de nouo superueniente post productionem, dicta l. si quis testibus, ibi (nisi ostenderit inimicitias inter se, & illas pòstea emersisse) vbi Glos. in verbo, nisi ostenderit, allegat concordantias. Idem est etiam, si antiqua esset causa, sed ignota, nam idem est, ac si de nouo emersisset causa, Salic. in dicta l. si quis testibus, Foller in prax. crimin. in verbo concędatur repulsa, num. 14.

Neque procedunt, quoad dicta testium, nàm licèt persona à producente improbari non possit, vt supra probatum est, dicta tamen possunt reprobari, Salicet. in dicta l. si quis testibus, Abb. in cap. præsentium, colum. 3. & 4. de testib. Capyc. decis. 62. nu. 5. Boer. Maran. Foller. & Guazzin. locis citatis.

Neque

Neque quando testis à me productus fuit à parte reprobatus, nam tunc etiam ego ipse illum reprobare valeo; Ratio est, quia per factum partis, apetta est mihi via ad improbandum, facit tex. in l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. possess. contra tabul. l. mater decedens, §. ptæterea, ff. de inoffic. testam. l. petendæ, C. de tempor. in integrum restitut. Bald. in dicta l. si quis testibus, num. 4.

Quæ dicta sunt de approbatione, vt reprobare non valeant, procedunt etiam è contra in reprobatione, ad hoc, vt contrariorum eadem sit dispositio, l. 1. C. de Cupræss. lib. 10. & in propria materia tradit Surd. consil. 328. num. 15. volum. 3. Nam actum reprobatum non potest, quis amplius approbare, vt ex illo lucrum quærat, facit reg. tex. in cap. ex eo, ibi, (ex eo non debet quis fructum consequi, quod nixus est impugnare) de regul. iur. in 6. latè Anton. Gabr. comm. concl. lib. 6. concl. 1. de reg. iur. Et quod quis semel impugnauit non potest amplius approbare, l. 1. C. de fut. l. dispensatorem, in fin. ff. de solution. latè Surd. consil. 136. num. 29. vol. 1. Et quando improbatio actus trahit secum iuris executionem, semel improbatum non potest amplius approbari, l. apud Aufilium, ff. de optio. legat. l. huiusmodi, §. Stichum ff. de leg. 1. optimè Bart. in l. post legatum, num. 6. ff. de his, quibus, vt indig. & in l. Pomponius, ff. de negot. gest. Bald. in l. si absentis, C. si cert. petat. Surd. dicto consil. 126. num. 30.

Aduertendum est etiam in ptaxi, quod protestatio, quæ solet à causidicis fieri contra testes à parte citatos de dicendis suo loco, & tempore, non impedit quin testes contra quos fuit facta protestatio non possint à protestante porduci, Bald. in dicta l. si quis testibus, nam nisi allegata sit specialis oppositio contra testem à parte citatum, semper potest produci, latè Boet. in dicta decis. 245. num. 5.

Promissio à Promissario acceptata, an possit à promittente reuocari illo renitente. Cap. VIII.

Respondendum negatiuè, ex regula, quòd quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, l. sicut, ff. de action. & obligation. Vndè etiam Princeps Supremus tenetur obseruare promissionem à subdito acceptatam; l. donationes, quas Diuus, C. de donation. cap. 1. de nat. feud. in vsibus feud. l. quod semel, ff. de decret. ab ordinar. facien. latè Viuius in suis opinion. opin. 235. cap. 1. vbi omnes Canonistæ, de probation. Nàm licèt Deus Optimus Maximus leges principi subiecerit, non tamen conuentiones, & promissiones, Bal. in cap. 1. de nat. feud. quem referunt, & sequuntur Alex. consil. 135. num. 21. volum. 4. Ias. consil. 1. num. 5. volum. 1. Suar. allegat. 9. num. 3. Et idem Bald. consil. 271. num. 9. volum. 1. dixit quod quemadmodum Princeps non est Dominus Elementorum, ita non est dominus conuentionum. Sequitur Aymon. Crauet. consil. 241. num. 21. vol. 1. Etsi in non obseruantia pacti adest peccatum, vt infra latius patebit, id grauius vrget in persona Principis, Bald. consil. 223. & 245. volum. 1. alios refert Menoch. consil. 27. nu. 19. nam non potest Princeps aliquid disponere cũ peccato. Abb. & alij Can. in cap. vt iusta, de offic. ordinar. facit tex. in cap. faciat homo, 22. q. 2. notabiliter tradit Motla in

empor. iur. par. 1. tit. 3. de pact. n. 67. cum sequent.

Requiritur tamen acceptatio, ad hoc, vt obliget, & non possit reuocari, quia in humanis promissionibus, nulla oritur obligatio, nisi sit duorum mutuus consensus, l. 1. ff. de pactis, l. 1. ff. de contrahend. emption. l. 2. ff. de action. & obligat. l. contractus, C. de fide instrumentor. & in promissione facta absenti, quæ ante acceptationem regulariter reuocari potest, l. absenti, vbi Bart. & alij, ff. de donatio. latissimè congerit Thesaur. decis. 70. requiritur Nuntius destinatus, vel Epistola, ad hoc vt voluntates coniugantur, quæ aliter in absentia coniungi non possunt, nisi per Epistolam, vel Nuntium intimentur, Glos. in l. 1. ff. de contrahen. empt. & in l. consensu, ff. de action. & obligat. & l. nec ambigi, vbi Cyn. & Salic. C. de donat. multa ad propositum tradit Capyc. decision. 180. Et promissioni à parte acceptatæ nullum onus imponi potest, vt communiter tradunt DD. & Imperator in l. perfecta, C. de donation. quæ sub modo, inquit, quod (perfecta donatio conditiones postea non capit) quia ex nuda promissione à parte acceptata, oritur naturalis obligatio, l. iuris gentium in principio, §. sed cum nulla, ff. de pact. l. Stichum, §. naturalis, ff. de solution. l. ex hoc iure, vbi Glos. in verbo obligationes, ff. de iust. & iur.

Idcirco de iure canonico datur actio ex pacto nudo, secundum communem opinionem, & probat tex. in cap. 1. & in cap. qualiter, de pact. & inter simplicem loquelam, & iuramentum, ius canonicum non constituit differentiam, cap. iuramenti, 22. quæst. 5. Et Summus Pontifex protestatur in cap. filius, de testam. se lege Dei viuere, & constituere, non lege huius sæculi, sed iure naturali, quod diuinum dicitur, secundùm, quod omnes licitæ conuentiones obseruandæ sunt, vt in dicta l. Stichum, §. naturalis, ergo, & de iure canonico. Hanc opinionem, latè probant, Glos. Abb. & Felin. in dicto cap. 1. de pact. vbi etiam Fortunat. Garf. num. 6. Iaf. in §. in personam, num. 76. Institution. de action. & in dicta l. iuris gentium, §. 2. Anton. Gomez. tom. 2. variar. resolut. cap. 9. Couar. in cap. quamuis pactum, part. 2 §. 4. num. 14. Molin. de contract. disputat. 257. num. 5. licèt contrarium latè, & subtiliter probet Morl. loc. cit. quæst. 2.

In foro conscientiæ certum est promissionem in re graui acceptatam obligare sub mortali, probant ex iuristis hanc opinionem, Anton. de Butrio in cap. 1. num. 2. de pact. vbi etiam Fortunat. Garf. nu. 30. Abb. in cap. qualiter, eod. tit. Alexan. de Neuo in cap. debitores, num. 9. de iur. iuran. Couar. loco citat. in 2. par. §. 4. num. 13. & ex Theolog. Caiet. 2. 2. quæst. 88. art. 1. in principio, Riccard. in 4. distinct. 38. art. 3. quæst. 3. Sot. lib. 7. de iust. & iur. quæst. 2. art. 1. ad primum Syl. in verbo pactum, quæst. 4. Angel. in eod. verbo, §. 4. Nauar. cap. 18. nu. 6. latissimè congerunt Sayr. in clausul. reg. lib. 6. num. 16. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 18. dub. 8. num. 55. Sanch. lib. 1. de matrim. disput. 5. num. 21.

Quanta autem debeat esse materia promissa, ad hoc, vt obliget ad mortale si non obseruetur, Nauar. loco cit. num. 7. dixit sufficere eandem materiam, seù quantitatem, quæ sufficit ad constituendum peccatum mortale in materia furti; sed contrarium tenent, & benè Lopez in prima parte instructor. cap. 180. §. 3. requiritur, & de contract. cap. vltimo ad finem, §. at verum, Sayr. loco citat. num. 19. Less. loco citat. num. 56. Sanch. loco citat. num. 24.

Ratio

Ratio eſt, nam ſicut maior quãtitas requiritur ad hoc, vt furtum vxoris, vel filiorum ſit culpa mortalis, ita & in promiſſione, quæ à pura voluntate proceſſit; Idcirco Summus Pontifex in cap. ex parte, de cenſibus, ſtatuit, quòd quæ liberaliter oblata ſunt, benignè exigantur, ideò cauendum eſt à P. Nauar. qui lib. 2. de reſtitution. cap. 2. in noua editione dub. 7. num. 329. aſſeruit, promittentem vnum ſacrum, ſi promiſſa non ſeruet, peccate mortaliter, nam damnum ſpirituale non eſt conferendum cum temporali, & aliter iudicanda eſt promiſſio, quæ Deo fit, quæ ex vi Religionis obligat, quam illa, quæ fit homini, quæ obligat ex fidelitate, vt optimè Caiet. in ſumma in verbo perfidia, & poſt Mol. & alios tradit Sanch. loco citat. Qui nu. 24. tradidit requiri in promiſſione materiam quadruplo maiorem ea, quæ requiritur in furto ad conſtituendam culpam mortalem, ſed verius eſt, arbitrio prudentis viri taxandam eſſe. Ad quod faciunt, quòd licèt modica ſumma dicatur duorum aureorum, l. id eſt, ff. de dolo, Menoch. de arbitr. caſ. 145. num. 3. ſtandum tamen eſt adhuc arbitrio boni viri pro qualitate perſonarum; Gloſ. in cap. fin. de re iudicat. in 6. Abb. in cap. 1. num. 7. de dilationibus.

Non ſolùm iure poſitiuo requiritur acceptatio, ad hoc, vt nuda promiſſio efficiatur irreuocabilis, ſed etiã iure naturę, ſeclusa omni diſpoſitione iuris poſitiui; Ratio concluſionis eſt, quia is, qui promittit non videtur habere animum ſe obligandi, donec promiſſio acceptetur, optimè Mol. de primogen. Hiſpanor. lib. 4. cap. 2. num. 62. Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 5. art. 3. verſ. de donatione autem, Sanch. loco citat. diſputat. 6. num. 10. & eſt communior opinio ſecundum Leſſ. dicto cap. 18. dub. 6. num. 38. licèt aliqui Canoniſtę, & in ſpecie Felin. in cap. 1. de pact. contrarium dixerint, ſed legendus eſt Sanch. loco cit. cum ſequenti, qui optimè diſputat.

Et promiſſio facta abſenti, notario ſtipulante, & acceptante, poteſt ante partis acceptationem reuocari, vt videre eſt, apud Couat. in rubr. de teſtamen. num. 13. & lib. 1. var. cap. 14. Clarum in §. donatio, quæſt. 13. Theſaur. dec. 70. Mol. de primogen. cap. 2. num. 64. Mol. de contract. diſputat. 264. Sanch. loco cit. diſp. 7. num. 11.

An autem promiſſio acceptata poſſit reuocari reſpectu tertij in promiſſione nominati, vt puta ſi fundum promiſi Titio ſub conditione, vt poſt quinquennium ſit Caij, Titio accceptante, communis eſt opinio, quod promiſſio efficiatur irreuocabilis, etiam reſpectu Caij, ſic contra Bart. in l. qui Romæ, §. Flauius hermes, ff. de verbor. obligat. tradiderunt Paul. de Caſt. & Cuman. ibid. Roman. in l. ſi pecuniam, num. 22. ff. de condit. cauſ. data non ſequunt. Couat. lib. 1. variar. cap. 14. Rodriq. Suar. allegat. 19. in l. quoniam in prioribus, in 8. quæſt. C. de in officioſ. teſtament. Dueñas reg. 216. Menoch. conſ. 95. lib. 1. Anna conſ. 32. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 2. Cacheran. lib. 1. variar. reſolut. cap. 8. num. 32. ex Theolog. Molin. de contract. diſpu. 265. Leſſ. loco cit. dub. 9. num. 65.

Quid autem dicendum ſit in confeſſione liberatoria facta in beneficium abſentis, an poſſit ante acceptationem reuocari, dubium eſt; Et multi tenent fauore liberationis valere, proindè oppoſita doli exceptione abſentẽ defendere, facit tex. in l. certum, §. ſi quis abſente, ff. de confeſſis, l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de verbor. obligat. & videtur eſſe caſus in l. reſcriptum, §. fin. ff. de pact.

pact. Et hanc ſententiam probant Gloſ. in l. non ſolùm, §. ſi liberationis, verſic. & ſi abſit debitor, ff. de liberat. legat. probant multi relati à Felyn. in cap. ſi cautio, num. 7. de fide inſtrum. Guttier. de iurament. confirm. par. 1. cap. 54. numer. 708. Incontrarium tamen eſt verior opinio, quòd confeſſio liberatoria prodeſt aliquo modo abſenti ante acceptationem ſi non reuocetur, & ſic non inducit plenam liberationem, probant Gloſ. in l. idem in duobus, in fin. ff. de pact. quam communem dicunt Paul. de Caſtr. & Alex. ibi, Bart. in d. §. ſi liberationis, facit tex. in l. ſi tibi decē, §. ſi pactus ſim, & l. & hæredi, §. nos autē, verſ. cęterū, ff de pact. latè Guttier. loc. cit. Theſ. dec. 109. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſin. 9. Maſchard. de probat. concluſ. 347. Morla in Empor. par. 1. tit. 3. de pact. n. 10. Cancher. varar. reſolut. par. 1. cap. 7. de pact. num. 333. cum ſequen.

Quid dicendum quado actus eſt nullus. Cap. IX.

LImitanda eſt regula ſupra firmata, quando actus eſt nullus, & à iure improbatus, nam tunc poteſt ipſemet, qui actum geſſit, eum reuocare, l. quemadmodum, vbi Gloſ. allegat concordantes, C. de agricolis, & cenſitis, lib. 11. l. poſt mortem, vbi Gloſ. & notabiliter Bart. ff. de adoption. l. 1. vbi Bal. C. de liber. cauſ. l. iubemus, §. ſanè, vbi Bald. C. de Sacroſanc. Eccleſ. Andr. de Iſer. in cap. 1. nu. 13. Qui ſucceſſores teneantur, & in cap. 1. nu. 5. de feud. guard. tradunt communiter Canoniſtæ in cap. diuerſis fallacijs, de clericis coniug. Innoc. & Abb. in cap. noſti de elect. Iaſ. in l. iuſiurandum, §. procurator, ff. de iur. iuran. Afflict. deciſ. 335. Cancer. var. reſolut. lib. 1. cap. 13. num. 31. nouiſſimè Ioannes Andr. de Georg. allegat. 6. num. 38. Idcirco in hoc Regno, alienato feudo abſque aſſenſu, ipſemet alienans reuocare poteſt vigore Conſtitutionis Regni Incipientis Conſtitionem Diuæ memoriæ; Quo autem iure fiat ſupradicta reuocatio, dubium eſt apud ſcribentes; Et verior eſt opinio, quod ex iure ſpeciali, nempè ex vi ipſius conſtitutionis fit reuocatio, Gloſ. in dicta conſtitutione, in verbo, iure proprio, Afflict. ibidem, num. 45. & 46. latè agit Freccia lib. 2. de ſubfeud. quæſt. incipiente à Regnicolis. Anna in repetitione dictæ conſtitutionis, num. 270.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt contractus reuocatio fiat propria authoritate ex vi ſupradictæ conſtitutionis abſque vllo Iudicis miniſterio, poſſeſſio tamen feudi abſque aſſenſu alienati, non reuocatur abſq; Iudicis miniſterio, imò ſpoliatus poſſet agere remedio poſſeſſorio, Andr. de Iſer. in cap. Imperialem, §. illud, col. 5. de prohib. feud. alienat. per Federicum. Anna in d. repetitione, nu. 271. Et facit regula communis, quod in ijs, quæ ipſo iure committuntur ſemper requiritur ſententia declaratoria ad auocandam poſſeſſionem, cap. fraternitatis 12. quæſt. 2. cap. in ſecundo, vbi omnes Canoniſtæ de Hæretic. in 6. Dec. in cap. cum ſecundum in 2. lectura, cap. 8. de iudic. Graſſ. conſ. 139. Menoch. de arbitr. iudic. caſu 416. num. 62. Et ex Theolog. D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. artic. 3. vbi Caiet. Sylu. in verbo aſſaſſinus, & in verbo, Hæreticus, num. 12. Sot. de iuſt. & iur. lib. 1. quæſt. 6. artic. 6. latè Sanch. lib. 2. ſumm. c. 26. Molſ. in ſumma tract. 6. cap. 8. num. 21.

Et quod dictum eſt de alienante abſque aſſenſu, quod poſſit alienationem reuocare, procedit etiam in con-

consentiente alienationi ab altero factæ absque assensu, ex ratione supradicta, quia alienatio feudi absque domini assensu nulla est, cap. 1. ibi, (nulla dispositione valente, vel manente) de successione feudi; Et licèt aliud sit vendere, & aliud vendenti consentire, l. aliud, ff. de reg. iur. Et consentienti venditioni ab altero factæ non competat remedio in l. 2. C. de rescindend. vendit. Bald. ibidem col. penult. Et possit quis consentire actui, quem ipse facere non potest, l. iubemus, §. œconomus, C. de Sacrosanct. Eccles. Glos. & Bar. in l. cum pater, §. libertas, ff. de legat. 2. Signorol. consil. 145. Quando tamen actus est nullus raliter, quod potest à gerentibus reuocari, sic etiam poterit à consentiente in actu illo, l. final. vbi Bar. Paul. de Castr. & alij, C. de pact. Et in proprijs terminis quæstionis nostræ, tradunt Afflict. in cap. 1. col. 7. de alienat. feud. pater, & in dicto cap. Imperialem, num. 179. Freccia dicto lib. 2. de subfeud. in explicatione constitutionis Diuæ memoriæ, limitatione 20. fol. 162.

Hæres etiam alienantis feudum absq; assensu reuocare potest, Andr. de Iser. dicto cap. Impetialem, num 16. vbi Liparul. lit. D. & ibidem nu 18. ibi sed ipse reuocat, & in cap. 1. §. alienare. Qualiter olim poterit feudum alienare, & in cap. 1. de feud. guard. num. 5. vbi Liparul. lit. D. allegat concordantes, & in cap. 1. An Agnatus, vel filius defũcti in fin. vbi etiam Aluarot. Iacobin. de Sancto Georgio in inuestitura feudali, in verbo, ita quod ipsi inuestiti in 4. limitat. Ratio conclusionis est, quia eodem iure, quo faciens actum nullum reuocare potest, eodem reuocat hæres, Glos. in l. Lutius, ff. solut. matrim. Compostella in cap. causam, quæ de rescript. Soccin. consil. 79. vol. 4. Parisius consil. 32. vol. 3. Gramm. decis. 93. num. 8. Gabriel comm. concl. lib 6. tit. de regul. iur. conclus. 11. latissimè probat Rota Romana par. 2. decis. 110. Cacher. var. resolut. lib. 3. cap. 2. num. 176. vbi allios allegat, & dicit sic decisum. Idcirco licèt hæres teneatur habere ratum factum defuncti, l. cũ à matre, C. de re vendicat. l. ex qua persona, ff. de regu. iur. & hoc etiam confecto inuentario, quatenus tamen est in hæreditate, Alex. consil. 30. num. 7. lib. 6. Dec. qui sic dicit esse receptum, in l. debitori, num. 20. C. de pact. & in d l. ex qua persona, vbi etiam Cagnolus, Boerius decis 23. num. 20. Franch. decis 83. & 153. Valascus consultat. 52. nu. 44. lib. 1. vbi sic dicit communiter teneri, & sequitur Cancher. loc. supracitat. numer. 175. actum tamen nullum reuocare potest, vt per supracitatos DD. & latissimè per Rotam Romanam in dicta decis. 110. quibus addendi de Pont. consil. 33. 1. vol. Georg allegat 20. num. 41.

Confirmatur, nam hæres non tenetur habere ratum factum defuncti fraudulentum, Bald. in l. defuncta, C. si infraud. patron. & in l. si quis, C. ad l. falcidiam, Camerarius in d. cap. Imperialem, carta 7. lit. B. & licèt aliqui dubitent de reuocatione actus fraudulentis, prout faciunt Bar. consil. 65. lib. 1. Dec. cons. 659. De contractu verò simulato nullus dubitat, quin non possit reuocari, probant Glos. in l. emptione, C. plus val. quod agitur, Guttier. de iur. confir. par. 1. cap. 1. num. 99. Cacheran. decis. 180. latè Cancer. loc. cit. num. 215. cum sequen. Sic etiam hæres reuocat erroneam confessionem defuncti, l. non idcirco, C. de iur. & fact. ignor. Bald. in l. 1. C. ex delict. defunct. Afflict. decis. 233. Surd. decis. 130. Sic etiam acta gesta à defuncto contra legis prohibitionem, Bald. consil. 161. vol. 5. vbi tradit,

tradit, hæredem non teneri habere ratam dispositionem defuncti factam contra dispositionem, l. hac edictali, C. de secund. nupt. Ibidem tradunt Franch. Curt. consil. 1. Ias. consil. 64. vol. 3. & consil. 168. col. fin. volum. 4. Crauett. consil. 200. Cancer. & Gabriel locis citatis, & facit tex. in l. si quis eum qui, ff. de condition. & demonstration. vbi non ptiuatur quis relicto si non paret voluntati testatoris, quę est contra legem.

Et licèt multi tradant, quod hæres etiam confecto inuentario nō possit reuocare bona fidei commisso subiecta à defuncto alienata, & probat tex. in l. filiusfamilias in §. cum pater, vbi Glos. in verbo exhæredatos, ff. de legat. 1. alios allegat, & probat Peregrin. de fideicomiss. art. 33. per totum, latissimè etiā Barbos. in l. Lutius, num. 20. ff. sol. matrim. Vera tamen est resolutio, quod bona subiecta simplici fideicommisso, hæres etiam confecto inuentario, nō reuocat, & ita procedit tex in d. §. cum pater, cum concordantibus; quādo tamen fideicommisso adiecta est expressa alienationis prohibitio, certum est posse reuocare, tenetur tamen ad refectionem interesse pro quantitate, quæ in defuncti alienantis hæreditate remansit, optimè post Rotam in dicta decis. 110. aduertit de Ponte, & dicit fuisse decisum in dicto consil. 33. & ita procedit dictum Pauli de Castr. in l. filiusfamilias, §. Diui, num. 3. vbi etiam Ambrosius Opizo num. 9. Loazes. num. 7. Et faciunt ad supradicta notabiliter tradita per Mol. de primogenit. Hispan. lib. 4. c. 1. vbi fundat alienantem bona maioratus, posse reuocare alienationem, ad quod allegat Aretinum consil. 123. Soccin. consil. 79 lib. 4. Crauett. consil. 200. Andr. ab Escia in cap. 1. num. 229. de pact. Gratum consil. 91. lib. 1. Afflict. in cap. 1. §. si Titius, num. 15. de feud. defunct. milit. fuer. controuers. & decis. 240. num. 8. Peralta in rubr. ff. de hæred. instit num. 45. Quod tamen dicit non procedere existente alio ex vocatis ad maioratum, nam alienans non poterit reuocare ex quo priuatur maioratu, & fit locus alijs vocatis in maioratu, & ita procedit tex. in l. cùm pater, §. libertis, ff. de legat. 2. sic etiam hæres alienantis, ex quo tenetur habere ratum dicta l. cùm à matre, & dicta l. ex qua persona, non intelligitur pro eo tamen, quod possidet, & ita procedit tex. in dicto §. cùm pater, in verbo exhęredatus, faciunt ad supradicta, latè tradita per Pinel. in l. 1. in 3. par. in 7. ampliatione, num. 81. C. de bonis mater. & per Barbos. in dicta l. Lutius per Rotam de Ponte, & Cancer. locis citat.

Mutato rerum statu reuocantur gesta, vbi de Professi transeuntis ad aliam Religionem, vel in Episcopum assumpti, donationibus. Cap. X.

Secundum communem resolutionem, rebus notabiliter mutatis, actus legitimè gestus reuocari potest. Et procedit conclusio, non solùm in foro fori, vt infra dicemus, sed etiam in foro conscientiæ, nam promissio mutatis rebus non obligat promittentem. Diuus Thom. 2. 2. quæst. 110. artic. 3. ad quintum citans Senecam de benefic. lib. 4. cap. 35. vbi ait (Ad hoc quod homo teneatur facere, quod promisit, requiritur, quod omnia immutata permaneant, alioquin, nec fuit mendax in promittendo, quia promisit, quod habebat in mente, sub intel-

lectis

lectis debitis conditionibus, nec etiam est infidelis non implendo, quod promisit, quia cędem conditiones non extant,) & vt notat Diuus Thom. loc. cit. Diuus Paulus non fuit mentitus, dùm Corinthum non iuit, quo se iturum esse promiserat. 2. ad Corinth. 1. quia mutatis rebus cessat promissionis obligatio; Idem probant Caiet. 2. 2. quęst. 88. art. 1. & q. 113. art. 1. in fin. Angel Sy u. & Tab. in verbo pactum, Nauar. cap. 18. num. 7. Sot. Aragon. Angles, Lopez, Rodriq. & alij, quos refert, & sequitur Sayr. in claui. reg. lib. 6. nu. 19. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 18. dubio 10. Ratio conclusionis est, quia vis obligationis dependet ab intentione promittentis, sed non censetur iudicio prudentum in casu tantæ mutationis promittentem voluisse se obligare, Caiet. dicta q. 113. artic. 1. Sayr. & Less. loc. cit.

Et procedit, etiamsi adfuisset iuramentum, nam iuramentum licèt firmet actum, regulatur tamen secundum naturam eiusdẽ actus, qui cum non obliget mutatis rebus, vt dictũ est; sic etiam erit, accedente iuramento, probatur in cap. breui, & cap. quemadmodum. de iur. iuran. cap. cum inter, vbi Butr. & Imol. de renunciation. & ex Ciuilistis, latè tradunt Parisius conf. 24. num. 27. lib. 2. Cephal. consi. 495. num. 22. Rimimal. Iun. consil. 122. num. 23. Natta consil. 525. Menoch. consil. 212. num. 18. Turret. consil. 35. nu. 16. & 63. numer. 10. lib. 2. Philipp. Testai allegat. 12. num 27. alios allegat, & refert decisum Marra de clausul. par. 1. clausf. 123. Imò Victor. & Canus dixerunt, taliter promissionem iuratam in foro conscientiæ ita non obligare, vt etiam absque vlla iuramenti relaxatione, promittens non teneatur eam adimplere, sed falluntur in hoc, quia ob reuerentiam iuris iurandi, petenda est relaxatio, cap. debitores, vbi omnes Canonistę, de iur. iurando, & in proprijs terminis tradiderunt, Lopez par. 2. instructor. cap. 30. conclus. 2. Rodriq. in summa par. 2. cap. 17. concl. 1 Sayr. loco cit. num. 19.

In foro autem exteriori, etiam certum est, omnem dispositionem, omnemque actum habere in se implicitam conditionem, seù clausulam, Rebus in eodem statu permanentibus, subtiliter probat Natta d. consil. 525. num. 12. Martha dicta clauf. 123. Et quod in contractibus insit talis conditio, probat tex. in l. quod Seruius, vbi Bar. & Ias. ff. de condit. caus. data caus. non seq. l. si conuenerit, ff. pro socio, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locari, concordantes allegat Surdus consil. 133. num. 29. vol. 1. & consil. 445. vol. 3. num. 36. & decis. 163. num. 13 Idem est in vltimis voluntatibus, l. Paula Callimacho, §. 1. ff. de legar. 3. l. Męnia, §. fin. ff. de annuis legat. l. inconfirmandum, & l. vtilitatem, ff. de confirman. tutor. l. ex facto, ff. de vulga. & pupillar. substitut. Bar. in l. quoties, §. si duo, ff. de hæredib. instituend. Idem est in priuilegio exemptionis, nam mutatis rebus, priuilegium etiam cessare debet, cap. suggestum, de decim. notabiliter Natta, qui idem dicit esse in sententia exemptionis, loco citat. & etiamsi adesset iuramentum, latè congerunt Tiraquell. in l. si vnquam in præfatione, num. 166. C. de reuocand. donat. Cacheran. decis. Pedemont. 91. in principio. Idcirco renunciatio successionis, intelligitur re in eodem statu permanente, l. si actionem, C. de pact. cap. cum inter, vbi omnes Canon. de renunciationib. Bald. Paul. de Castr. & Dec. in l. pactum, quod dotali, C. de collation. Surd. locis citat. Molf. consil. 1. & consil. 38. propterea renunciatio facta à filia contemplatione masculorum,

lorum, ipsis præmortuis non obstat renuncianti Napod. in consuet. si moriatur in verbo, ipsi successores, vbi Addentes referunt varias Sacri Consilij Neapolitani decisiones, latissimè Molfes. ad consuetudines Neapolitanas par. 4. quęst. 2. num. 5. & quæst. 12. & 17.

Hinc infertur. Primò, quod donatio facta à Clerico Ecclesię in qua fuit institutus, si matrimonium contrahat, ob quod Ecclesiæ beneficijs priuatur, reuocatur, nam censentur donata subconditione, si in eodem statu permanserit, cap. quod à te, vbi Glos. notabilis in verbo, redire, allegat concordantias, de cleric. coniugat.

Secundò infertur, quod donata à Regulari suo Monasterio tempore professionis, iuxta decretum Trident. sess. 25. de reform. cap. 16. si ad aliam Religionem ipse transferatur, reuocantur; Ratio est, quia censentur sub conditione donata, si ibi permanserit, ad instar dotis, l. vnica, §. cum autem, C. de rei vxor. action. Cardinal. & Abb. in d. cap. quod à te, num. 8. Surd. consil. 337. num. 61. & consil. 445. numer. 36. volum. 3. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cas. 436.

Contra hanc opinionem dixerunt Petrus de Perusia, quem refert, & sequitur Syl. in verbo, Religio 4. nu. 10. Ias. in authen. ingressi, num. 13. C. de Sacrosanct. Eccles. Rodriq. de regular. tom. 2. disputat. 80. arr. 2. per tex. in cap. vnico, 18. quæst. 1. vbi Glos. in verbo restituat.

Concordari tamen possunt opiniones quod ex vi translationis ex vna Religione ad aliam, indubitatum est, donata primæ Religioni fore restituenda, ex quo adest tacita clausula à iuris dispositione sub intellecta, videlicèt si ibi permanserit: Glos. in dicto cap. quod à te, in verbo, redire, in fine, Calderin. consil. 23. sub tit. de regular. Abb. loco citat. Socc. consil. 52. num. 18. lib. 4. alios allegat Menoch. dicto casu 436. num. 27. & ita procedit prima opinio. Ex vi tamen licentiæ obtentæ transeundi ex vna Religione ad aliam, quia non censetur Religio in proprium damnum consensisse, cùm nullus cedens censeatur contra se ipsum cedere, nec cessio contra cedentem operetur, l. fin. C. de procur. l. 2. C. de fideiussor. Mascar. de probat. concl. 1357. de Franch. decis. 260. & 427. Dicendum est nullo pacto posse donata reuocare, & ita procedit secunda opinio, pro qua consuluit Nauar. consil. 4. de regular. probans monialem translatam de vno monasterio ad aliud, dotes solutas non recuperare, nec etiam vestes, nec vtensilia secum adducere posse, & ita practicarum vidi tempore Gregorij XV. qui licentiam impartiuit cuidam moniali transeundi à laxiori Monasterio ad arctius, sicut regularis assumptus ad Episcopatum, non repetit donata suo Monasterio tempore professionis, vel quocunque modo per ipsum suo Monasterio acquisita, cap. vnico 18. quæst. 1. Ioannes And. & Abb. in cap. 1. de testamen. vbi etiam Couar. nu. 19. Menoch. dicto cas. 416. in fin. & hoc iure vtimur.

Et in casu supradicto quando regularis cum licentia Superioris transfertur ex vna Religione ad aliam, an recuperet bona, adest tertia opinio, & satis æqua, dicentium, vsum fructum bonorum patrimonialium primo Monasterio donatorum deberi secundæ Religioni, seù Monasterio, durante vita Regularis ex iusta causa translati, probant Cuccus in institut. maior. tit. de Regular. num. 135. Rodriq. de regular. dicta disp. 80. tom. 2. art. 2. Menoch. loc. citat. num. 20. licèt alij dicant tantum

tum

tum alimenta deberi, Couar. dicto cap. 1. de teſtamen. num. 19. & 20. Vaſq. de redditib. Eccleſ. cap. 3. dub. 6. In puncto tamen iuris verior eſt opinio, bona quoquo modo donata reuocari; Ratio eſt, nam aut bona ad Monaſterium translata fuerunt in conſequentiam perſonæ, dùm quis tradendo ſe Religioni, tradit, & bona, iuxta tex. in authen. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in hoc certum eſt ſubtracta perſona ex iuſta cauſa cum licentia Superioris, ſubtrahenda eſſe, & bona, ad hoc vt contrariorum eadem ſit diſciplina, l. 1. C. de cupreſſ. lib. 12. & in hoc eſt punctualis deciſio, Gloſ. quæ allegat Azonem in dicto cap. quod à te in verbo, redire, in fin. Aut bona fuerunt donata, & tunc certum eſt, adeſſe tacitam conditionem, ſi ibi permanſerit, vt ſupra ex doctrina Cardinal. Abb. Surd. & aliorum probatum eſt, & euidenter probat Menochius loco citato.

In vno tamen caſu procederet opinio Petri de Peruſia, & Syl. quando tit. eleemoſinæ donatum fuiſſet, eleemoſinæ enim præſtatio, efficitur irreuocabilis, nec datur caſus, in quo iam tradita reuocari poſſint, vt ſupra docuimus.

Tertiò infertur, quid dicendum de renunciatis à regulari tempore profeſſionis, conſanguineis, iuxta decrerum Trident. ſeſſ. 25. de reform. cap. 16. ſi is ad dignitatem Epiſcopatus aſſumatur, an reuocari poſſint; Et videtur dicendum, quod ſic, ex eadem ratione, quod renunciatio tempore profeſſionis facta, intelligitur, & vim habet, re in eod. ſtatu permanente, vt ſupra dictum eſt, & in puncto defendunt Aymo. Crauetta conſil. 192. Decius conſ. 86. nu. 5. Socc. Sen. inter conſilia Ruin. conſil. 204 volum. 1. Natta conſil. 180. num. 5. Rebuff. de priuileg. ſcholar. quæſt. 163. Tiraquel. ceſſante cauſa, num. 212. Gratian. in deciſ. Marchian. deciſ. 42. nu. 24. Borgnin. Caualc. in 5. deciſ. 28. Bonbin. conſil. 14. num. 31. Surd. qui alios allegat, conſ. 445. nu. 36. vol. 3. Molſ. conſil. 1. nu. 20. & 39. num. 2.

In contrarium latè ſcripſit Anna conſ. 45. pro qua opinione facit, quod ex iuris diſpoſitione renunciantibus, ad bona renunciata non datur regreſſus, l. ſequitur, §. ſi venditor, ff. de ædilit. edicto. Surd. conſ. 395. num. 4. vol. 3. & deciſ. 163. num. 3. Franch. deciſ. 239. num. 4. Et regularis effectus Epiſcopus, non eximitur voto paupertatis, Gloſ. in cap. de Monachis, 16. quæſt. 1. & in cap. quia tua, 12. quæſt. 1. Tab. in verbo Monachus, num. 6. Angel. in verbo, honor ſuperueniens, num. 7. alios allegat, Anna loco cit. num. 84. & Molſeſ. dicto conſil. 1. num. 6. Ad quod etiam fortius facit, quod durum eſt, contractum iam perfectum, ex cauſa ſuperuenienti reuocari, & ius alteri legitimè, ac bona fide quæſitum tolli, ob quod aliqui dixerunt, clauſulam ſupradictam, rebus in eodem ſtatu permanentibus, non habere locum in contractibus, nè detur occaſio proximum illudendi, & à iure omnis illuſio reprobata eſt, & in ſpecie dixerunt Alciatus de præſumption. regul. 2. præſump. 16. num. 4. & reſpon. 89. nu. 4. Menoch. de præſump. lib. 6. præſump. 37. nu. 32. & conſ. 1038. num. 3. volum. 2. Molſ. dicto conſ. 39. num. 11.

In hac difficultate, quæ licèt multoties contigerit in facto, nunquam tamen iudiciali ſententia terminata fuit, fateor ſemper in ea me fuiſſe ſententia, renunciata à Regulari, mediante contractu legitimè facto iuxta formam Concilij tempore profeſſionis, ex ſuperueniente Epi-

ſcopatu'nō reuocari.

Antequam rationem afferam, aduertendum puto, quod argumentum allegatum ab Anna in dicto conſ. 45. non concludit, videlicèt quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum, regularis non liberetur à voto paupertatis; Quia verum eſt, regularem effectum Epiſcopum, non liberari voto paupertatis, prout optimè probat Gloſ. in d. cap. quia tua, in verbo, ſeorſum, vbi etiam Præpoſitus, & Archidiac. Gloſ. etiam in cap. quorundam, in verbo, mendicantium, de elect. in 6. & in cap. de Monachis, in verbo, diſcedere, 16. quæſt. 1. Ioannes Andr. in cap. 1. num. 6. vbi etiam Abb. & latiſſimè Couar. num. 18. de teſtament. Bald. in authen. licèt, num. 3. vbi etiam Paul. de Caſtr. nu. 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Franch. in rubr. de teſtamen. in 6. num. 19. Iaſ. in auth. ingreſſi, num. 15. vbi etiam Tap. in verb. ſua, cap. 6. num. 85. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Mol. de primogenitis, cap. 10. num. 28. & ex Theolog. D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. artic. 11. ad 4. & quæſt. 185. art. 7. & 8. & in 4. ſenten. diſtint. 38. q. 1. art. 4 quæſt. 1. ad 5. Leſſ. lib. 2. de iuſt. & iur. cap. 40. dub. 14. nu. 113. Azor. Henriq. Aragon. Valen. Pet. de Ledeſ. & alij, quos refert, & probat Sanch. in ſumma lib. 6. cap. 6. num. 8.

Idem eſt etiam in regulari aſſumpto ad Cardinalatum, Bald. in auth. licentiam, C. de Epiſcop. & Cler. Bertrand. conſ. 100. vol. 1. Martin. Laudenſis in tract. de Cardinal. q. 2. Et idem eſſet ſi efficeretur Summus Pontifex, tradunt Franch. in d. rubr. de teſtamen. nu. 76. Nauar. de redditib. Eccleſ. quæſt. 1. monitio 9. & 10. vbi dixit, Petrum Apoſtolum per aſſumptionem ad Vicariatum Chriſti, non fuiſſe abſolutum à voto paupertatis, quod ipſum, antea, vna cum alijs Apoſtolis vouiſſe probant, D. Auguſt. lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 10. Pelag. de planctu Eccleſiæ cap. 56. col. 7. & Franch. & Nauar. ſententiam ſequitur Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. colum. 1. ſequitur etiam Sanch. loco cit. num. 9.

Quare, quod dixit Cardinal. in Clem. 2. §. ſed & tales, de vit. & honeſtat. Cleric. quem ſequuntur Sot. lib. 10. de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 7. Nauar. comment. 2. de regular. num. 10. Azor. lib. 12. cap. 7. quæſt. 2. Molſ. dicto conſil. 1. num. 35. Regularem effectum Epiſcopum, idem ius habere in fructibus beneficij, quod habent cæteri Epiſcopi, & videtur probari in cap. cæterum de donation. Cautè intelligendum eſt, videlicèt; Vt votum paupertatis non in totum tollatur, ſed dilatetur, iuxta qualitates nouiter aſſumptas, vt & idem Nauar. in dicta monitione 9. & 10. videtur ſentire, quod etiam apertè ſentit, Molin. de iuſt. & iur. diſput. 140. in fin. Quòd verò dicitur de diſpoſitione fructuum beneficiorum, intelligendum eſt de diſpenſatione fructuum, videlicèt vt eodem modo fructus diſpēſet Epiſcopus Regularis, prout non regularis, prout latè probat allegans alios, Sanch. in ſumma lib. 6 cap. 6. non autem quoad dominium ipſorum fructuum, nam cùm Regularis non ſit liberatus voto paupertatis, facultas ſibi conceſſa diſponendi de fructibus beneficij, intelligitur iuxta propriam qualitatem, & capacitatem, iuxta tex. in cap. plenum, §. Equitij, vbi Bald. de vſu, & habitat. & in ſpecie tradit notabiliter Cardinal. Zabarel. in cap. fin. de pecul. cler. & huic noſtræ opinioni fauet ſtylus Curiæ Romanæ, nam diuerſimodè conceditur facultas à Summo Pontifice Epiſcopo non regulari diſponendi de fructibus benefi-

beneficij, quàm Regulari.

Hæc tamen omnia,in quibus ſatis laborant Anna,& Molf. non faciunt ad punctum quæſtionis, nam certum eſt Epiſcopo Regulari competere ius ſuccedendi, cap. vnic. 18.quæſt.1. Certum eſt etiam omnes Regulares Prærer Minores, & Cappuccinos eſſe capaces ſuceſſionis,ac poſſe habere proprium in communi, vt ex Trident. conſtat. Ergo nihil ad quæſtionem facit,an Epiſcopus regularis ſit ligatus voto paupertatis, vel non, ſed pũctus eſt, an aſſumptio ad dignitatem ſit talis conditionis, vt cenſeatur non præuiſa,neq; etiam implicitè quando regularis in profeſſione de bonis ſuis diſponit,quod ex hoc puncto decidendum eſt, nempè. An actus geſtus ex rerum mutatione reuocari poſſit; Et licèt aliqui dixerint, regulam ſupradictam non procedere in contractibus, prout dixerunt Alciat. & Menoch. de præſump. Verior tamen eſt opinio, etiam in contractibus vltro citroque obligatorijs locum habere regulam,quod mutatis rebus,contractus reuocari poſſit, dicta l. quod Seruius, innumeros allegat Tiraq. in præfat.l.ſi vnquam,num.166.C. de reuocan. donation. & poſt alios Surd.deciſ 326.num.31.

Diligenter hic eſt aduertendũ,quando dicatur ſtatus rerum murari, & accidere nouum,ob quod actus geſtus reuocari poſſit; In hoc puncto ſubtiliter Bar.in d.l. quod Seruius, dixit,regulam illam,rebus ſic ſtantibus, intelligi ex iure, quod tempore actus erat in re, vel ſpe, idcirco ſi aliquid poſt actum geſtum,de quo fuerit cogitatum, vel præuiſum, vel potuerit præuideri, adueniat,actus non reuocatur, Bar. ſententiam optimè explicant Roman. conſ.22.col.1.ve. ſic.ſecundo, quia pacifcar Gozadin.conſil. 27. nu.9. Ruinus conſil.105.vol.5 in fin.vbi poſt Bar. Bald Angel. & alios allegatos,dicit,nouam cauſam dici iuſtam ſi de nouo ſuperueniat, & ab initio ipſa non fuit cognita, neque præuideri potuit, facit tex. in l.planè,in verbo,inopinatè,ff.vt in poſſ. legat.faciunt etiam dicta per Bald. in l. ædem, col.3. C.de locat. vbi allegat Senec.dicentem,quod proſpectus futurorum quamuis pertineat ad ſapientem virum, non tamen afficit damno non cogitantem, niſi ex preſenti ſtatu potuerit cogitari; Allegat etiam tex. in l. ſi quis domum,§.1.ff locat. nam aliàs totus mundus repleretur litibus,& nullus pacificè bona acquiſita valeret poſſidere; Et hanc doctinam latè probat Oaſchus deciſ. Pedamont. 91. num. 16. vbi etiam allegat Nattam dicto conſ 525. Alciat. reſponſ. 139.colum.1. & nouiſſimè Rota 19. Martij 1586. in vna Romana dotis coram Domino Robuſterio iudicauit, refert Martha in d. clauſ.123.nu.4 Quando ergo aliquid accidit poſt actum geſtum, quod erat in ſpe tempore actus,vel iudicio prudentis viri poterat præuideri,actus non reuocatur.

In caſu autem de quo agimus certum eſt, quod dum quis tempore profeſſionis ſe diuino ſeruitio mancipat,ac de ſuis bonis diſponit,poteſt eſſe ſpes altiora pendendi, & per altiorem ſtatum, qualis eſt Epiſcopatus,& probabiliter præuideri hic caſus, vt is, qui profeſſionẽ emittit efficiatur Epiſcopus, ſicuti multoties contingit. Igitur ex adueniente dignitate non poteſt dici res taliter fuiſſe muratas, ob quod actus legitimè geſtus reuocari debeat, nam nihil inopinatum ſuccedit; Et licèt renuncians de hoc non cogiter,cogitare tamen potuit, propterea non poteſt dici taliter res fuiſſe mutatas, vt actus legitimè geſtus reuocari

reuocari possit; Et communis opinio, quæ tradit, rebus notabiliter mutatis, & re in eodem statu non permanente reuocari posse actum legitimè gestum, procedit quando casus insolitus, vel inopinatus succedit, vt ex Bar. Roman. Gozadin. Ruin. Chacher. & Rota supra allegatis constat.

Casus autem inopinatus, vel insolitus dicitur, qui semel in mille annis euenire solet, Bar. in l. Seio, §. Medico, ff. de annu. legat. & Bar. sequuntur Ias. consil. 107. col. 3. versic. 3. respondetur Gozadin. consil. 27. num. 9 & 24. Rubeus consil. 153. num. 2. Alban. cons. 1. num. 8. Dec. consil. 8. col. penult. Vel qui præter omnem cognitionem, & verisimilitudinem accidit, licèt à prudentissimo viro cogitari potuisset; Vel si semel infra centum annos euenit, Corneus cons. 12. lib. 4. & cons. 23. col. penult. lib. 2. Vel qui infra longissimum tempus succedit, vt puta infra quadraginta annos, Soc. Sen. cons. 123. num. 4. lib. 4. Ripa tract. de peste, in tit. de priuileg. contract. num. 102. sed nullus est annus, in quo non multi regulares ad Episcopatus dignitatem ascendant, vt notum est, ergo promotio ad Episcopatum nō potest dici casus inopinatus, & insolitus, ita vt ipso adueniente dicatur, rem in eodem statu non permanere ex insolito, & inopinato euentu; Et regula iuris est renuncianti iuribus suis non dari regressum, l. quæritum, §. si venditor, ff. de edilit. edict. l. si maritus, §. si negauerit, ff. ad leg. Iul. de adulter. l. fin. C. de remiss. pignor. Et renunciatio extinguit ius in renunciante, & transfert in eum, in cuius beneficiū renunciatur, Alex. consil. 90. lib. 5. Glos. & DD. in l. 1. C. de pact. latè Tusch. in verbo renunciantibus, concl. 175. & in generali renunciatione procedit regula, sufficere fuisse cogitatum, vel potuisse in genere de aliquo cogitari, l. qui militari, ff. de testamen. milit. Anton. Gabr. comm. conclus. lib. 6. de regul. iur. conc. 4. Decian. resp. 39. nu. 51. vol. 2. Aluar. Valasc. consil. 39. num. 9. Cancer. variar. resolut. par. 3. cap. 15. de renunciat. num. 152.

Vel dicendum est, casum inopinatum, & insolitum, iudicandum esse arbitrio Iudicis, Ripa d. tit. de priuileg. contract. num. 103. Tiraquell. in l. si vnquam in verbo, omnia, nu. 31. C. de reuocand. donat. Menoch. de arbitr. iudic. cas. 80. num. 8. Et in puncto, de quo agimus, quando possit reuocari actus gestus ex rerum mutatione ex causa inopinata, quod standum sit arbitrio Iudicis, tradit Sayr. in claui. reg. lib. 6. c. 19. versic. quę mutatio, sed nullus prudens Iudex renunciata tempore professionis iudicabit fore reuocanda ex assumptione ad Episcopatum, nam totus mundus repleretur litibus, cùm facilè euenire posset, bona renunciata fuisse à donatario alienata pretiumque consumptum. Dominia etiam rerum essent in incerto, quod lex abhorret, l. fin. ff. pro suo; Rationi etiā naturali cōuenit, vt legitimè possessa, ex futuris euentibus nō nocētur à possessoribus, idcirco vtraq; lex Ciuilis, & Canonica præscriptiones introduxit, vt tot. tit. ff. & C. de præscr. & de præscri. in 6. & extra, & habetur in cap. clerici, & in cap. inter memoratos 16. quæst. 3. D. Thom. quæst. 12. artic. 24. & 25. Sot. lib. 4. de iustit. & iur. quæst. 5. art. 4. latè Couar. in cap. possessor in initio tertiæ partis de regul. iur. in 6. latissimè congerit Sayr. lib. 9. cap. 12.

De

De amotione Beneficiarij manualis, & Vicarij Episcopalis. Cap. XI.

BEneficia manualia cùm sint sua natura reuocabilia, Clemen. 1. § præmissa, vbi Cardinal. Anchar. & Imol. de supplend. neglig. Prela. possunt ad nutum reuocari, hoc est, ex quacunque libera voluntate, hoc enim significat verbũ illud, *ad nutum*, nam idem est ac, *pro libera voluntate*, Felin. in cap. per tuas, n.3. de maior. & obedien. Mandos. in Regul. Cancell. regul. 34. quæst. 11. & verbum, voluntas, liberam, & non coarctatam voluntatem significat, Felin. cap. 1. de constitut. nu. 51. Ias. in l. si sic, nu. 27. ff. de legat. 1. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 7. num. 2.

Et licèt dubium sit, an Cappellania amouibilis ad nutum, dicatur verè beneficium, vera, & communis est opinio, quod si absque Episcopi authoritate fuit erecta non dicitur beneficiũ, sed stipendium, Stafileus de litter. gratiæ in 9. forma expectat. num. 29. Gambar. de offic. de legat. lib. 4. rubrica 1 num. 1. Gomesius de spectat. iu. num. 29. Petr. Gregor. de benefic. cap. 11. nu. 12. Zerol. in prax. Episcopal. par. 1. in verbo beneficium, §. 1. Nauar. consf. 9. de offic. ordinar. & consil. 27. de præbend. si autem authoritate Episcopi fuit instituta, dicitur beneficium, vt per supracitatos, & possidens talem Cappellaniam ad nutum amouibilem gaudet priuilegio fori, iuxta decretum Tridentin. sess. 23. de reformat. cap. 6. & tenetur ad horas Canonicas, quamdiù Cappellaniam possidet, Azor. in summa lib. 10. cap. 4. quæst. 2. Non tamen poterit ordinari ad titulum talis benificij, Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. numer. 4. Salzedo ad Diaz in prax. canonic. cap. 18. Parisius de resignatione benefici lib. 2. quæst. 6. num. 2. vbi testetur de communi, Genuen. in prax. cap. 81. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. Ratio est, quia titulus ad quem ordinatur clericus debet esse perpetuus ex parte dantis, & recipientis, constat ex Trid. sess 21. de reformat. cap. 2. latè tradit Garz. de benefic. par. 1. cap. 2. num. 83.

Quod beneficia manualia, seù ad nutum concessa, liberè possint reuocari, est opinio communiter recepta, apud Italos, licèt alibi contrarium seruetur, Ioannes And. in cap. cùm singula, num. 1. de præbend. in 6. vbi Geminian. num. 10. Dec. in cap. ad nostram, num. 7. vers. sed in Italia, vbi Abb. num. 26. de confirmat. vtil. vel inutil. Rota decis. 1. de restitutione spoliat. in antiquis, & decis. 6. in nouis eodem tit. & decis. 778. par. 1. diuersor. & in vna Burgensi amotionis Magistri Cappellæ 11. Decembris 1581. coram Blanchetto, referunt Gonzal. de alternat. §. 5 Glos. 6. num. 47. Garz. d. cap. 2 nu 85. Ratio est, quia reuocans beneficium ad nutum amouibile, vtitur iure suo, nec remotus potest conqueri, cùm nulla sibi inferatur iniuria, l. 1. § 1. ff. de iniur. cap. cùm Ecclesia vulterana, vbi Glos. in verbo iniuria, de electíon. Bisigner. decis. 2. de rerum permut. Nec possidens si amoueatur potest iuuari regula de triennali possessore, Mandos. d. regula 34. quæst. 11. Moedanus decis. 10. de caus. posses. & propriet. Boer. dec. 149. Capyc. decis. 119. Et licèt aliqui defendant contrarium. Videlicét non posse absque iusta causa Cappellaniam ad nutum amouibilẽ reuocari, & sic dicat multoties in Hispania fuisse iudicatum, prout etiam idem in Francia per varia arresta, Boer. d. decis. 149.

decis. 149. In Italia tamen absque dubio procedit opinio supra firmata.

Procedit suprafirmata cōclusio, multò magis in regularibus, qui nō solū ab Officijs, in quibus à Superiore fuerunt deputati, sed etiam à loco, vbi fuerunt assignati ad nutum Superioris reuocari possunt, cap. cùm singula, vbi Glos. in verbo eligibilis, de præbend. in 6. & cap. 2. vbi Glos. in verbo non mutentur, de stat. monachor. & cap. cùm ad Monasterium, ibi (sed cum oportuerit amoueri sine contraditione qualibet reuocetur) eod. tit.

Hoc autem licèt indubitatum sit, non tamen procedit tempore visitationis, contradicentibus Visitatoribus, qui cum possint cępta visitatione cogere omnes ad comparendum coram ipsis, ac ad explendum ea, quę ad visitationem pertinent, Ioannes Andr. Hostiens. Innocent. Abb. & alij in cap. in singulis, de stat. monachor. Tusch. in verbo visitationes, concl. 216. & 220. possunt etiam impedire ne pendente visitatione regularis de loco ad locum transferatur; Ratio est, ne visitatio illudatur, & potius Visitatoribus impedientibus translationem de loco ad locum obediendum est, quam Generali transferenti de loco ad locum, Federic. de Sen. consil. 145. faciunt dicta per Lapum allegat. 55. & per Tusch. in d. conclus. 216. & 220.

Nec etiā procedūt, quæ dicta sunt de amotione regularium quando officij priuatio, vel amotio de loco ad locum fieret à Superiore malo animo, vt puta, se vindicandi, videlicèt si cępta accusatione, vel inquisitione à regulari contra Superiorem instructa amoueretur, Rota in dicta decis. 1. de restitutione spoliat. & in dicta decis. 778. in 1. par. diuers. Nauar. in cap. non dicatis 12. q. 1. num. 66. Et huc pertinet illa notabilis decisio Innocentij in cap. insinuante, num. 2. versic. quod si occurreret casus. Quando clericus, vel vouen. quem sequuntur Abb. in cap. ad nostram, num. 12. & Dec. ibidem num. 7. de confir. vtil. vel Inutil. Milius in repertor. in verbo beneficium manuale, Rebuffus in tract. de pacif. possess. numer. 275. versic. 2. intellige, cuius verba sunt hæc; *Quod si occurreret casus, in quo Abbas, vel Superior vellent ex malitia remouere Monachum à loco, quē ei deputauit, posset Superiori supplicari, & Superior eum audire deberet ad similitudinem serui, l. 1 C. de præcibus Imperat. offer. & §. sed maior, Institut. de his, qui sunt sui, vel alien. iur subiect.* Et decisio Innoc. potest confirmari, ex regula, quod malitijs non est indulgendum, in l. fundo, ff. de rei vendic. cap. sedes, de rescrip. & in puncto tradunt Gonzal. loco citat. Gratian. disceptat. forens. cap. 167.

Regulariter tamen non solùm possunt regulares ad nutum amoueri à loco, & etiam officijs priuari, sed etiamsi sint in dignitate per canonicam electionem constituti, licèt requiratur causa ad ipsos remouendos, cap. 2. §. fin. ibi (nisi pro manifesto, & rationabili causa non mutetur) de stat. monachor. vbi Glos. allegat concordantes. Facilius tamen deponitur regularis in dignitate constitutus, quàm sæcularis, cap. per tuas de Simon. & si omnis variatio à iure reprobetur, l. serui electione, ff. de legat. 1. cap. licèt, de procurat. in 6. cap. quod semel, de regul. iur. in 6. Achill. de Graff. decis. 13 & 14 de pensionib.

Potest etiam ad nutum amoueri Vicarius Episcopi, Glos. in Clemen. vnic. de procurator. & in d. Clem. 2. in verb. per electionem, vbi Cardinal. & cæteri Canonistæ de rescript.

script. Sbrotius vbi alios allegat de offic. Vicarij lib. 3. cap. 32. latè Ricc. decis. 158. par. 1. Barbos. de offic. & potestat. Episc. allegat. 54. num. 170. Et Episcopus non solùm potest ad nutũ reuocare Vicarium, sed etiam causam coram ipso pendentem auocare, & alteri committere, Geminian. in cap. licèt, num. 11. de offic. Vicar. in 6. vbi etiam Franc. num. 2. Calderin. consil. 2. de offic. Vicar. Abbas, Decian. & Franch. in cap. vt nostrum de appellation. Et data reuocatione, seù amotione alicuius causæ, omnia acta postea facta à Vicario sunt nulla, Dec. & Franchus in d. cap. vt nostrum. Procedunt supradicta etiamsi Vicarius causam aliquam particularem alicui delegasset, nam posset Episcopus etiam ab illo reuocare, Bart. in l. iudicium soluitur, ff. de iudic. Bertachin. de Episcop. lib. 4. par. 5. nu. 52. Ricc. d. decis. 158. idem est etiamsi Vicarius Subuicarium cõstituisset, quod potest facere ex iusta causa, & ad modicum tempus, Genuen. in prax. cap. 84. num. 13. Puteus decis. 168. lib. 1. Sbrotius de offic. Vicar. q. 66. latè Ricc. in prax. variar. resol. tom. 2. resolut. 113. Quæ autem diximus de Vicario ad nutũ Episcopi amouibili, non procedunt in Vicario Capituli Sedę Vacante, sic fuit per Sacram Congregationem declaratum, vt post Ricc. refert Barbos. in d. alleg 54. num. 171.

Et quod dictum est de Vicario Episcopi, procedit etiam in omnibus Episcopi Officialibus, Glos. in dicta Clemen. 2. in verb. per electionem, Boerius in d. decis. 149. Bouadil. in politic. lib 1. cap. 16. Et etiam in Notario, seù Tabellione, qui vulgo dicitur Magister Actorum. Nàm cùm Episcopus non possit bancam, seù notariatum vendere, vel locare Sot. de iust. & iur. lib. 3. quæst. 6. artic. 4. Et post omnes latè, probat Ricc. in prax variar. resolut. tom. 3. resolut. 501. & ita multoties fuit à Sacra Congregatione resolutum; Erit amouibilis ad nutum.

Quis nam actus dicatur iudicialis, & quis nam extraiudicialis.

QVÆST. XXII.

Visitatio, Beneficij, collatio, vnio Beneficiorum, examen instituendorum, Dispensationes, &c. Iudiciales nè sint, an extraiudiciales actus. Cap. I.

IVdicialis actus est, qui fit à Iudice in forma iuridica procedente; Extraiudicialis autem, qui fit ab eodem Iudice ministrando iustitiam, non tamen iuridicè procedendo, constat ex cap. forus de verbo, & rer. signif. Abb. Dec. & alij in rubr. de iudic. latè Maran. in specul. par. 1. num. 11. & seq. Colligitur etiam ex D. Thom. 2. 2. quæst. 60. artic. 1. in corp. vbi ait iudicium propriè dici actum à Iudice gestum inquantum Iudex est, & sic iuridicè procedendo, Nauar. in rubr. de iudic. num. 14. Paz in prax. de iudic. in 1. annot. num. 2. Dicitur autem actus extraiudicialis, etiamsi interponatur Iudicis decretum, nam non ex eo quod decretum interponitur, dicitur actus iudicialis: iudicium enim præcisè requirit ministerium trium personarum, videlicèt Iudicis, Actoris, & Rei, d. cap. forus; decretum autem multoties à Iudice interponitur pro consolidatione

actus, idcircò dicitur actus extraiudicialis, Bal. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, ff. de offic. Proconſ. & in l. non aliter, C. de adoption. facit tex. in l. hac conſultiſſima, §. penul. verſic. decernimus, C. de teſtamen. Exemplum eſt in decreto pro alienatione bonorum minoris, vel pupilli, l. magis puto, §. ob ęs alienum, ff. de pręd. minor. Idem eſt in decreto pro alienatione rei Eccleſię, Rota decil. 166. par. 2. diuerſ. Gonzal. de menſib. alternat. §. 7. in proem. nu. 233. Idem eſt in decreto ſuper tranſactione alimentorum, vel circa tutoris inuentarium, & adminiſtrationem, vel inſinuationem donationis, & ſimilia, quæ latè congerit Afflict. deciſ. 261. Octauius Simoncell. in tractat. de decret. in præfat. Quę ſupradicta decreta habent vim ſententię interloquutorię Hoſtienſ. Imol. & Franch. in cap. conſtitutis il ſecondo de appellat. & ſemper intelliguntur, abſque tertij præiudicio, Bal. in l. 1. ff. de conſtitut. nec tranſeunt in rem iudicatam; & eodem modo corruunt, quo ipſi actus in quibus apponuntur, cap. 1. de in integr. reſtitution. latè Couar. lib. 2. variar. reſolut. cap. 17.

Viſitatio etiam dicitur actus extraiudicialis, Federic. de Sen. conſil. 55. & hoc procedit tàm in viſitatione Regularium, de qua loquitur tex. in cap. in ſingulis, de ſtat. monachor. & generaliter de omni viſitatione, loquitur tex. in cap. Romana, §. ſanè de cenſibus in 6. & Trident. ſeſſ. 24. cap. 3. de Reformat. latè explicat Barboſ. de offic Epiſcop. alleg. 73. 74. & 75. idcircò non datur iuramentum, d. cap. Romana, § ſanè, ibi, (abſque coactione, & exactione, qualibet iuramenti ad ipſorum emendationem, &c.) Et ratio eſſe poteſt, quia quando examinantur teſtes ad informandum animum Iudicis, non requiritur iuramentum, cap. cùm in tua, vbi Innoc. de ſponſal. & in cap. 1. vbi Butr. & Abb. de poſtulat. Prælat. Maſcard. de probat. concl. 1368. Hoc autem ſic intelligendum eſt, vt à principio non poſſint Viſitatores exigere generale iuramentum à viſitandis circa propalationem delictorum, ſicut Epiſcopus viſitans ſuam Diœceſim, non poteſt ſubditis præcipere ſub pœna excommunicationis, vt crimina detegant, ſic reſpondit Sacra Congregatio, vt refert Armendar. tit. 6. de viſitat. lib. 5. §. 2. num. 16. Barboſ. d. alleg. 73. nu. 22. Benè tamen poterit quilibet Viſitator in particularibus negotijs, ſi ſic putauerit expedire, iuramentum exigere circa alicuius criminis detectionem, nàm aliàs redderetur vana viſitatio, Gloſ. in d. §. ſanè, in verbo coactione, vbi Hoſtienſ. Archidiac. & Ioan. Monac. Sylu. in verbo viſitatio, num. 5. verſic. quartum; Et etiam præcipere ſub pœna excommunicationis. Zerol. in prax. in verbo viſitatio, nu. 4. verſ. ad quintum, ibi ſecundò circa clericos, &c. & facit regula, quod quando adeſt periculum animarum, etiam quod teſtes examinentur ad Iudicis informationem præſtãdum eſt iuramentum, Felyn. in cap. tuis de teſtib. & quando eſt capiẽda diligens informatio, adhibendum eſt examinatis iuramentum, Soccin. regul. 424. fallen. 4.

Beneficiorum quoque collatio dicitur extraiudicialis actus, cap. cùm inter, de elect. c. vt circa, de elect. in 6. c. concertationi, de appellation. in 6. Gemin. & Franch. in d. cap. concertationi, Marescot. lib. 1. var. reſol. cap. 52. num. 78.

Item vnio beneficiorum, Gemin. conſil. 87. Item deputatio Oeconomi ſubdellegatio cauſæ, Lapus allegat. 82. Idem dicitur de confirmatione, & inſtitutione, quæ in beneficijs de iure

de iure patronatus fiunt, nam etiam dicuntur actus extraiudiciales, Hostiensf. Imol. & Abb. in cap. constitutis, il secondo de appellation. Franch. in cap. final. de elect. in 6. Gonsal. loc. cit. Glos 9. §. 1. in annotat one contra nullitates, num. 108. Prouisio quoque Parochialium, quæ fit per concursum iuxtà decretum Trident. sess. 24. de Refomat. cap. 18. dicitur actus extraiudicialis, licèt cum magna diligentia fiat indagatio de habilitate, idoneitate, & titulis promouendorum; nam illa indagatio, seù informatio dicitur actus extraiudicialis, nam fit ad informandum animum promouentis, seù instituentis, Marescot. d. cap. 52. Rota in vna Mediolanensi Parochiali 19. Iunij 1599. coram Seraphino, in qua extraiudiciali prouisione, potest Iudex ex varijs causarum figuris animum suum informare, cap. in præsentia, de renunciat. cap. Pastoralis, de caus. possess. & propriet. Et quotiescúq; aliquid cōmittitur conscientiæ, vel prudentiæ alicuius, non est necessaria probatio iudicialis, cap. statutum, §. assessorem, vbi Glos. in verbo relinquatur, & Franch. nu. 6. de rescript. in 6 notabiliter, Lapus alleg. 61. Nec requiritur, quod collator beneficij formet processum, aliquem citando, est communis opinio, in cap. fin. de præsumpt. & in cap. de cætero, de re iudic vel processum publicare, sed sufficit animum suum informare, Bal. in l. 2. C. de fideicomm. & in l. certum; C. vndè legitimi, & in l. neque naturaliter, num. 9. C. de probation. Alex. in l. de vnoquoque, de re iudic. Abb. consil. 41. Rota decis. 160. num. 7. & 8. in 2. par. diuersor. Gonzal. loc. cit. in proem. §. 7. num. 227. & 233. Marescott. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 151. Et quando capitur informatio, & examinantur testes circa habilitatem, vel inhabilitatem personæ promouendæ ad aliquam dignitatem, non requiritur partis citatio, Imol. Anton. de But. Abb. Felyn. & Dec. in cap. 2. de testib. Roman. singul. 369. Mascar. de probat. lib. 2. concl. 682. nu. 17. nec testes citantur, nec ab eis iuramentum exigitur; Ratio est, quia talis informatio non est iudicialis, sed fit ad informandum animum Iudicis, Innoc. in cap. cum in tua in fin. de sponsal. & in cap. 1. vbi Butr. & Abb. de postulat. Prælat. Bal. in l. 3. §. si tibi, ff. de condit. ob turp. caus. Gabriel. comm. conclus. lib. 2. tit. de citat. conclus. 1. num. 328. Mascard loc. cit. conclus. 1368. sed in promotione ad Cathedrales pro quibus formatur processus, iuxtà Trident. sess. 24 cap. 1. de Reformat. & Bullas Pontificias, testes examinantur cum iuramento, Paris. de resign. benefic. lib. 8. quæst. 5. nu. 11. in expositione Bullæ Greg. Idem est in cæteris beneficij concistorialibus, vt per eundem quæst. 6. loco cit. & hoc iure vtimur. Supradicta tamen non procedunt quando agitur de remouendo aliquo promoto, nam tunc requiritur formalis processus, Abb. Aretin. Felyn. & Dec. in d cap. 1. de testib. Farinac. tract. de testib. quæst. 72. num. 52. Marescott. d. lib. 2. cap. 1. num. 80.

Examen, quod requiritur in beneficijs, quæ per concursum conferuntur, dicitur actus extraiudicialis, Thesaur. fori Ecclesiastic. cap. 17. nu. 14. & cap. 22. num. 10. Marius Anton. lib. 1. variar. resol. resol. 39. vbi alios allegat. Nec requirit particularem citationem, Thesaur. for. Eccl. & Antonin. loc. supracit. nam sufficit, vt supradictum est, quod is, qui, beneficium conferre habet, vel aliquem confirmare, vel instituere, animum suum informet, nec tenetur testibus examinatis credere, si

contrarium sibi constet de veritate, Garzias de benef. par. 6. dub. 8. num. 151. & 252. Ratio est, quia grauata est conscientia promouentis, vel instituentis, vt dignè conferat, vel instituat.

Hæc collatio beneficij, institutio, vel cõfirmatio potest etiam die feriato in honorē Dei fieri; Ratio est, quia dicitur actus extraiudicialis, latè Lambertin. in tract. de iure patron. lib. 2. in 3. art. 2. quæstionis prin. in 2. par. Sicut etiam potest fieri extrà Diœcesim, ex quo non dicitur actus iudicialis, sed extraiudicialis, & pertinet ad voluntariam iurisdictionem, cap. post electionem, de concess. præbend. cap. qua fronte de appellat. secus tamen esset si iudicialiter in contradictorio iudicio fuisset processum, quia tunc requiritur sententia iuris ordine seruato, cap. constitutio de elect. in 6. cap. exhibita de iudic. Clemen. dispendiosam, de iudic. Clem. dudum, de elect. Lambertin. loc. cit. in 6. art. 2. quæst. princ. 2. partis.

Dispensationes etiam, quæ locorum Ordinarijs committuntur, dicuntur actus extraiudiciales, sic constat ex Triden. sess. 22. cap. 5. de Reformation. ibi, (nisi prius ab eisdem tanquam Delegatis Apostolicis Summariæ tantùm, & extraiudicialiter congnoscatur) licèt autem dicatur Sacram Congregationem declarasse requiri citationem, hoc intelligitur stante legitimo contradictore, sic Rota declarauit, vide Gonzal. & Gars. prout etiam est in dispensationibus matrimonialibus, quę Ordinarijs committuntur cum clausula, quod diligenter se informent, & si repererint, quod preces veritate nitantur, dispenser; nam licèt sufficiat extraiudicialis informatio, nec testes in forma iuridica sint recipiendi, nec aliquis citandus, Put. decis. 473. lib. 2. Gonzal. in d. Glos. 9. in annot. contra nullitates, nu. 2. Garsias loc. cit. dicto dub. 8. num. 105 & 249. Sanch. de matrim. lib. 3. disp 8. vbi agit de dispensatione Episcopi circa monitiones pro matrimonio contrahendo, & lib. 8. disp. 35. num. 15. apparente tamen legitimo contradictore erit citandus, Gonz. Garz. & Sanch. locis supracitatis.

Supradicta etiam procedunt in exequutore ad beneficia conferenda qui non tenetur aliquem citare, sed sufficit extraiudicialiter per testes, vel aliter animum suum informare, Thesaur. for. Eccles. cap. 17. nu. 14. & cap. 22. num. 10. in 2. par. Anton. lib. 1. variat. resolut. resol. 39. nu. 3. Nec requiritur iuramentum in testium depositione, nam etiam ex testibus non iuratis potest Iudicis conscientia informari, Ripa in l. admonendi, n. 197. vbi etiam Roman. num. 99. C. de iure iur. testes enim non iurati non faciunt plenam probationem, sed sufficiunt ad Iudicis informationem, Felin. in cap. tuis de testib. Catelianus Cotta in Memorabilib. in verbo testi non iurato; Fallit tamen hoc dictum, quando in commissione adesset clausula (vt te diligenter informes) prout soler esse in commissione pro alienatione rerum Ecclesiasticarum; nàm tùnc depositio testium debet esse iurata, Soçc. reg 424 fallent. 4. Mascard. de probation. lib. 2. conclus. 1362. sed de hoc aliàs dicemus; existente autem legitimo contradictore, tenetur exequutor ipsū citare, & tunc dicitur assumere partes Iudicis, cap. exhibita de iudicijs; & de mero exequutore efficitur mixtus, Felyn. in d. cap. exhibita, Garz. de benefic. par. 6. cap. 2. nu. 111. Campanil. in Diuers. rubr. 11. cap. 13. num. 260. & tunc dicetur iudicialiter procedere, Marescott. d. cap. 1 num. 80. & regulariter

ter semper apparente contradicto-re in qualibet collatione beneficij à quocunque facienda, iudicialiter est procedendum,Lambertin.in d. tract.de iur.patron.art.12.9.quæst. princ.in 2.par.latè Gaeta in repet. cap.fin.de elect.in 6.

Licèt autem in actibus extraiudicialibus nunquam dicatur lis introducta Doctor.in d.cap.fin.de.elect.in 6.Gonzal.loc.cit.in annot. nu.32. Nec per actum extraiudicialem, res efficiatur litigiosa, Bar. in l. res litigiosa, C. de litigiosis, Gonzal. loc.cit.num.18 Nec etiam per appellationem à collatione, seù institutione beneficij præsentatam Superiori, beneficium efficiatur litigiosum, Lancellott. de attentatis par. 2. cap.4. in præfat. num. 188. Gratian. disceptat. forens. tom. 1. cap.66.num.38.& actus extraiudiciales non transeant in rem iudicatam,Imol.in cap.fin.num.5. & 12. vbi Abb. numer. 15. de præsumpt. idem Abb.in cap.in 13 de his,quæ fiu. à maior. par. capit. Gonz. loc. cit.Glos.9. in annot.nu.31. Potest tamen appellari infra decem dies, & etiam elapso dicto tempore per viam recursus audiri à Superiore, cap. concertationi, de appellat. in 6. & exclusus ab appellatione non excludatur,quin non possit per viā recursus, seù quærelæ audiri à Superiore,Glos.Io. Andr. & Franch. in d.c.concertationi, Seacc.in tra. de appellat.9.12.num. 105. & appellatio ab actu extraiudiciali non suspendat iudicatum;propterea Iudex procedendo ad vlteriora, non dicitur attentare,Glos. in cap. non solùm, de elect. in 6. Abb. in cap. cum nobis,de elect.Franch.& Pręposit.in cap.bonè,de appellat.Couar.pract.qq.cap.24. num. 5. Marescott.variar.resol.lib. 2.cap. 64. nu. 20. Apparente tamen legitimo contradictore, licèt collatio beneficij dicatur actus extraiudicialis, efficitur iudicialis, & propterea edictum, quod proponitur pro cōferendo beneficio, habet vim citationis,cap.fin.vbi Doct.notant, de elect.in 6.

Concursus plurimorum inuicem se opponentium, quilibet instando pro institutione,facit insurgere litis contestationem, Rota in vna Calauritana beneficij coram Domino Augustino 25.Ianuarij 1554. Lancellot.de attent.par.2.cap.4.& de attentatis lite pendente in præfat. nu.155. & dicitur iudicialiter procedi,Gonzal.loc.cit.Glos.9. in annot.num 33.& collatio,seù institutio postea subsequens, dicitur sententia, à qua si fuerit appellatum non solùm deuoluitur, sed etiam suspenditur, & collator, seù institutor procedendo ad vlteriora, dicitur attentare, cap. à collatione de elect. in 6. Clemen. dispendiosam, de iudic Clemen. sæpè,de verb. & rer. signif. est communis resolutio omnium,Abb.Butr.Dec.& Franc. in cap. constitutis il secondo de appellat.Campanil.in diuers. rubr. 11.cap.13. num. 476. Marescott. lib.2.var.resol.cap.64.& tex. in d. cap. constitutis il secondo, in quo deciditur possessionem beneficij pendente appellatione non esse attentatam, procedit quando collator, seù institutor extraiudicialiter procedit, secus tamen quando iudicialiter: Quòd non solùm est, apparente legitimo contradictore, vel pluribus concurrentibus, vt supradictum est; sed etiam quando Superior nullo apparente contradictore, vacante aliquo beneficio de iure patronatus, discutit negotium cum Promotore Fiscali, qui contra præsentatum,vel contra patronos præsentantes, vel contra formam pręsentationis,aliquid opponit,quia tunc dicitur iudicialiter proce-

procedere, Gaeta, & Lambert. loc. cit. Ioann. Andr. Hostiens. Imol. & Butr. in cap. constitutis il secondo de appellat. & si fuerit appellatum suspenditur exequutio, vt dictum est.

Non procedunt autem supradicta in collatione, seù institutione Ecclesiæ Parochialis, nàm quoquo modo fuerit processum, siuè iudicialiter, siuè extraiudicialiter, appellatio non impedit exequutionem, nec suspendit iudicatum, & propterea prouisus immitti debet in possessionem, Trid. sess. 24. de Reform. cap. 18. ibi, (nec prædictorum examinatorum relationem quo minus exequutionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostolicam, siuè eiusdem Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuntios, seù Episcopos, aut Metropolitanos; Primates, vel Patriarchas, interposita, impediat, aut suspendat) extat etiam Bulla Pij V. incipiens in conferendis beneficijs, anni 1566. & licèt detur recursus, via tamen misericordiæ, vt grauatus in examine, possit iterum examinari, Felyn. in cap. significasti, de homicid. ex illa ratione, quia graue est, esse reprobatum in examine, non tamen habet effectum suspensiuum, sed tantùm deuolutiuum, Rot. Roman. in vna legionensi beneficij 13 Februarij 1588. coram Panfilio, refert Genuens. in prax. cap. 66. numer. 6. & 10. Ratio est, quia in Parochialibus viget fauor animarum, quibus ex dilatione prouisionis Parochorum, maximum periculum adesse potest, cap. si Apostolica, de præben. in 6. & quæ celerem expeditionem requirunt, appellationem non admittunt, Specul. de appellat. S. in quibus, num. 8. Franc. in cap. qua fronte, nu. 8. de appellat. Et dum Tridentinū determinat, non obstante appellatione prouisionem, seù institutionem forè exequendam, necessariò intelligendum est, quando iudicialiter fuit processum, nàm aliàs esset superflua decisio, cùm satis clarum esset de iure cõmuni, quamlibet prouisionem beneficij extraiudicialiter factam, per appellationem non suspendi, vt in d. cap. constitutis. Confirmatur etiam, quia noua constitutio prohibens appellationem in possessorijs, intelligitur in casibus, in quibus licita erat appellatio, Aretin. consil. 106. Put. decis. 293. lib. 3. latè Surd. consil. 164. Sic etiam rescriptum possessorium cum clausula, appellatione remota, intelligitur in casibus, in quibus appellatio licita esset, Fran. in cap. Pastoralis, num. 12. de appellat. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 7. num. 114.

De transitu ex actu extraiudiciali ad Iudicialem; & è contra. Cap. II.

IN rescripto, in quo adest clausula, vocatis vocandis, certum est aliquando ex actu extraiudiciali fieri transitum ad actum iudicialem; Nam ex virtute huius clausulę, demonstratur iuridicè fore procedendum, Felyn. in cap. exhibita de iudic. Put. decis. 473. Gabr. comm. conclus. tit de citat. concl. 1. num. 291. Sicut etiam quando in rescripto fit mentio litis, videlicèt (in lite procedat) vel (litem dirimas) ex eo quia hoc nomen litis, licèt possit in extraiudicialibus verificari, propriè tamen iudiciale forum significat, l. litis nomen, ff. de verb. signif. l. nulli, C. de procurator. cap. ex parte de verb. signif. Felyn. in cap. super quæstion. de offic. deleg. & quando adest supradicta clausula

clausula vocatis &c. mer.s exequutor assumit partes Iudicis, & efficitur mixtus, d. cap. exhibita, vbi Felyn. Gaiz. de benef. par. 6. cap. 2. nu. 111. Campanil. in Diuers. rubr. 11. cap. 13. num. 260. intelligitur tamen, legitimo existente contradictore, nam nullo existente licèt possit iudicialiter procedere, non tamen tenetur, Marescott. lib. 2. cap. 1. num. 80.

Addēdum est etiam supradictis, quod licèt is, qui habet iurisdictionem in prouisione aliqua facienda, possit extraiudicialiter, & iudicialiter procedere, si tamen cępit iudicialiter procedere, non potest mutare formam cognitionis, & à maiori cognitione, quæ est iudicialis, regredi ad extraiudicialem, nàm aliàs actus esset nullus, Glos. in Clemen. sæpè in verb. irritandus, de verb. signif. Giurb. decis. 74. Ratio est, quia lex fauet causæ cognitioni, Glos. & Doctor. in d. Clem. sæpè, & seruare ordinem iudicialem, non potest nocere, Innoc. in cap. innotuit, de iudic. Bal. in l. testamenta, C. de testamen. Felyn. in cap. cum dilecta num. 4 de rescript. Idque neque de consensu partium, nam causa summaria potest de consensu partium effici ordinaria, non tamen è contra Giurb. d. decis. 74. nu. 12.

Et licèt aliqui dixerint, quod is, qui potest iudicialiter, & extraiudicialiter procedere, potest iudiciariam formam cęptam omictere, & ad extraiudicialem modum recurrere, inter quos fuit Bal. in l. nec tales, num. 10. C. de probation. vbi dixit, quod officium exequutoris ad beneficia, dicitur extraiudiciale, & propterea si assumpsit partes Iudicis citando, potest non expectare, & recedere ab hac via. Idem dixit in cap. fin. de præsumption. quod vbi exequutor cępit cognoscere tanquam Iudex, potest omissa via iudicij, transire ad aliam viam, arg. cap. Pastoralis de caus. possess. & propriet. & potius dicitur citasse ad cautelam, quam vt pręcludat, sibi viam potestatis, arg. l. 3. ff. de militar. testam. in quo tex. etiam dixit Bal. quod is, qui potest summariè, & de plano procedere, si cępit procedere ordinariè per libellum, potest viam ordinariam omittere, & reliquum processus summariè expedire.

Contrarium tamen est tenēdum, nam ab actu iudiciali ad extraiudicialem non datur regressus, & tenetur Iudex cęptam viam sequi; Probatur. Primò ex regula, quod via, quam quis semel elegit sibi patere debet, l. si mulier, §. fin. ff. quod met. cau. l. quod in hæredi, §. eligere, ff. de tributor. act. l. si duo actu, ff. de noxalib. action. & non potest cępta via, variando mutari, l. si dominium, ff. de furtis, l. si quis iusiurandum, C. de reb. credit. si cert. pet. & eo magis procedit in Ecclesiasticis Iudicibus, quibus magis prohibita est variatio, quàm secularibus, cap. cùm autem de iur. patron. Clem. 1. de renunciat. Secundò, qui potest agere via exequutiua, & ordinaria contra debitorem, si cępit agere via ordinaria, non potest ad exequutiuam redire, nec se pęnitendo, variare, l. minor 25. annis, cui fideicommissum, ff. de minor. Bald. in l. per diuersas, quæst. 10. C. mandat. Cæsar. de Grass. decis. 2. de senten. excomm. Gonz. de alternatiu. glos. 6. nu. 192. Guttier. pract. qq. q. 39. Gratian. discept. foren. tom. 1. cap. 118. num. 43. Giurb. d. decis. 74. num. 11. & decis. 100. num. 53. nisi tamen adesset pactum in instrumēto, vel adesset protestatio. Tertiò, causa semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, Rota decis. 132. in 1. par. diuers. & facit Glos. natab. in l. proindè, §. notandum, in fin.

in fin. ff. ad leg. aquil. vbi causa, quę sollemniter cæpta est, sollemniter est terminanda, & propterea si requirebatur libellus, & fuit oblatus, via ordinaria terminanda est. Et facit etiam quod semel alterata natura rei, semper remanet alterata, Mol. de primogen. Hispanor. lib. 3. cap. 4. numer. 13. Vrsill. ad Afflict. decis. 338. num. 6. Gonzal. loc. cit. Glos. 24. num. 94. & Glos. 6. num. 200. latè congerit Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. Glos. 1. num. 6. & 8. Quartò, citatio, licèt non necessaria, constituit citatum legitimum contradictorem, nec potest procedi ad aliquam exequutionem, donec de iuribus citati discuriatur, Innoc. in cap. cum inter de exception. Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. numer. 611. cum seq. ergò non potest Iudex variare, extraiudicialiter procedendo, constituto iam legitimo contradictore, Bar. in l. fin. num. 21. vbi etiam Bal. num. 42. & Ias. num. 23. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. Confirmatur vltimò ex communi opinione, quod stante cōpromisso facto in aliquē tāquā in arbitriū, & arbitratorem, si cępit iudicialiter procedere tanquam arbiter, non poterit variare extraiudicialiter proceden do tanquam arbitrator, Dinus, & Bart. in l. societatem, §. arbitrorum, ff. de receptis arbitris, Io Baptista de Sancto Blasio in tract. de arbitr. & arbitrar. q. 4 versic. 12. & q. 48. & 67. Mascar. de probat. cōcl. 125.

Hinc collige, quod si in aliqua Religione possit in aliquem delinquentem iudicialiter procedi iuxtà Sacrorum Canonum, & Tridentini Decreta, & si quæ extant in dicta Religione, ac item summariè, & extraiudicialiter iuxtà regularem obseruantiam, si cęptum sit iudicialiter contra eum procedi, non potest Superior ordinariam viam derelinquere, & extraiudicialiter, reo tamen contradicente, procedere, constat ex dictis. Idem dicendum in Episcopo, qui decimas coram Iudice laico petijt, nam non potest lite pendente excommunicare, prout prius poterat, ex Triden. de Reformat. sess. 25. cap. 12. legendus Federic. de Senis. consil. 245.

Præscriptio regulæ de triennali, non interrumpitur per actum extraiudicialem. Cap. III.

VLtimò pro complemento materiæ actus iudicialis, & extraiudicialis, notandum est, quod actus extraiudicialis, non interrumpit præscriptionem regulę de triennali Puteus dec. 174 sicut quælibet denunciatio extraiudicialis, aut protestatio, nullam præscriptionem interrumpit, l. alienam, ff. pro emptor. cap. nihil, vbi Felyn. num. 5. & in cap. illud, nu. 17. de præscript. Gonzal. de alternat. glos. 9. in annot. num. 33. & seq.

Fallit tamen supradicta regula in extraiudiciali monitione facta à Summo Pontifice, qui cùm sit Iudex maximus omnium Iudicum, nec habeat Iudicem coram quo habeat aliquem conuenire per excommunicationem, quæ in die Cenę Domini solet publicari, per quam excommunicantur omnes detentores bonorum Ecclesiæ interrumpitur quælibet præscriptio, Felyn. in cap. cùm non liceat, colum. vlt. de præscript. & licèt dicta excommunicatio sit actus extraiudicialis; ex quo procedit à Summo Pontifice habet vicem specialis, & iuridicæ interpellationis, Innoc. Io. Andr. & Abb. in c. cū non liceat de prę scrip. Felyn. in cap. nihil cum scandalo, de

de præscript. Contrarium tamen latè probat Ruin. consl. 37.n.12.& 17.lib.4.vbi probat,quòd generalis monitio nō sufficit, sed requiritur specialis;pro authoritate tamē Summi Pontificis sufficit, quod sit extraiudicialis, sed debet esse specialis,& sic facilè secūdū ipsū concludi posset Bullā Cœnç Domini non interrumpere præscriptionem legitimè cæptam, prout in specie fundat Couarr. in cap.possessor.in 2. par.relect.§.12.num.5.

De obligationibus consequentibus effectiorem actus.

QVÆST. XXIII.

Contrahentes ligantur legibus de contractu loquentibus.Cap.I.

CErtum est, quod qui aliquem actum facit, ligatur legibus de illo actu loquentibus,l. si duo, vbi Glos. & Bal.ff. de acquir. hæredit. Felyn.in cap.causam,quæ. nu. 13. de rescript. Dec.in auth.præterea, num.10.vbi Curtius Iun.num. 23. C.vndè vir,& vxor, Ruin.consl.86. nu.16.& 145. vol.3. & dicit Glos. in d.l.si duo,in verb.adire,quod est fictio,contra quam non admittitur probatio incontrarium, Bal.in d.l. si duo, dicit esse notandum, Natta consil.45.& 114.num. 11. Becius consil. 101. latè Surd.consil.198. nu.10.vol.2.& consil 374.& 375. Ratio est,quia nemo potest facere, quin leges in humanis actionibus locum non habeant,l.nemo potest, vbi Bar.& communiter scribentes, ff. de leg. 1. Item dum quis facit actum censetur approbare omnia requisita necessaria ad actum, siuè antecedentia, siuè consequentia sint,cap. cum super,ibi, (per consequentiam confessus est) de offic. deleg. Dec.ibidem in 3. notab. facit tex.in cap.ex literis,de constit. & cap.sedes de rescript. Surd.dict. consil.198.num.14.Ideò qui contrahit cum aliquo tanquam tali, censetur fateri illum esse talem, l.si proponas,1.ff.de inoffic.testamen. Dec.in d.cap.cū super n. 4. Et qui producit instrumentum, videtur confiteri omnia,quæ in instrumento continentur, Innoc. in cap. in venerabilibus de exception. Abb. in d.cap.cum super.

Hoc autem procedit in his tantum, quæ pendent à voluntate facientis actum,Alex. consil. 72. lib.4. vbi, qui litigauit cum aliquo tanquam procuratore alicuius, potest excipere de mandato,Bar.in l.Pomponius,§.ratihabitionis, ff. de procurator.Dec.in dicto cap.cum super. Ratio est, quia mandatum procuratoris non pendet à voluntate litigantis cum illo tanquam procuratore talis personæ. Et è contra, qui scit propriam causam à falso procuratore agi, videtur consentire, atque mandare, Archidiac. & Io. Andr. in cap. qui ad agendum de procurat. in 6. facit tex. in cap. inter dilectos de fid. instrum. congerit Alex.consil. 158.num.nu.12. lib.2.

Prædicta procedunt etiam in statuto, idcircò contrahens in aliquo loco, licèt non subditus, tenetur seruare sollemnitatem requisitam à statuto loci,Bar.in l.cunctos populos, vol. 6. C. de Sum. Trin. & Fid. Cath. Ancharan. in cap.Canonum statuta,col.49. de constit. Alex. consil. 44.vol.5.Hoc autem non solum in contractibus procedit, sed etiam in iudicijs, in quibus dicitur quasi

contrahi, l. 1. §. idem rescribit, ff. de pecul. Idcircò Fiscus, & si non subditus, litigans in aliquo Tribunali, ligatur, statutis illius Tribunalis, Surd. decis. 13. per tex. in l. hæres absens, § proindè, & l. interdum, §. fin ff de iudic. cap. fin. de for competenti, sic etiam clericus litigans coram sæculari, & si non subditus, ligatur statutis illius Tribunalis, quoad ordinatoria iudicij, l. cum clericis, vbi Cynus, C. de Sacrosanct. Eccles. Alex. consil. 164. Roland à Valle consil. 48. numer. 20. vol. 3. Abb. in cap. quod clericis, numer. 10. de iudic. Dec. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ numer. 11. de constitut. Item qui sequitur forum alicuius, tenetur sequi iura illius fori, l. 2. vbi glos. ff. de constit. pecun. Soccin. consil. 93. numer. 4. lib. 1. vbi agit de clerico litigante coram laico; Ratio est, quia qui facit actum, ligatur legibus de actu illo loquentibus, Bar. in l. iusiurandum, § si liber, ff. de oper. libertor. Angel. in l. tres fratres, ff. de pact. Crauett. consil. 186. num. 9. Natta consil. 49. Roland. de lucro dotis, quæst. 94. nu. 14. Surd. consil. 22. & dec. 13. Et qui vtitur aliquo statuto, tenetur ad qualitates à statuto requisitas, Bar. in l. 1. § quod autem, ff. ne quid in flum. publ. Felyn. in cap. 2. de rescript Dec. consil. 520. num. 11. Berou. consil. 29. num. 29 vol. 2. Crauett. in respons. pro genero, num. 26. & 31. Surd. decis. 60. num. 4.

Idem est in consuetudine vigente in aliquo loco, nam contrahens, vel disponens in illo loco ligatur consuetudine, nec potest facere, quia ius consuetudinis locum non habeat, Io. Faber. §. fin. Instit. de legat. Gutt. in repetit. l. nemo potest, nu. 85 ff. de leg. 1.

Adde etiam testatorem conficiendo testamentum, non solum ligari legibus de ipsius confectione ex antibus, sed etiam circa eius aperturam, de quibus in l. 2. ff. quemadm. test. am. aperiant. quare non potest mandare, vt testamentum sine solemnitate aperiatur, Bal. in l. nemo potest, ff. de legat. 1. vbi latè Alex. Lancellot. & Dec. & sic fuisse decisum testatur de Franch. decision. 429.

Emphiteutæ obligationes aliquæ. Cap. II.

Ex supradictis. Primò infertur, quod emphiteuta ex vi contractus emphiteotici, absque vlla declaratione censetur se obligare ad integri Canonis solutionem, non obstante quacumque sterilitate, Natta consil. 49. nu. 22. Ratio est, quia ex iuris dispositione emphiteuta sustinet omnes casus fortuitos, §. lex itaque, versic. dudum autem, vbi Glos. in verb. secus, auth. de non alienan. Alex. in l. interdum, §. ex naufragio, ff. de acquiren. possess. & est communis opinio, quod semper debetur Canon, nisi res in totum pereat, l. 1. ibi, (cum nihil reliquum permansit) C. de iur. emphit. etiamsi minima pars superfit, vt puta si ex octò partibus septem pereant, Azo in summa, C. de iur. emphit. Glos. Odoffredus, Dynus, Bar. Salicet. & Ias. qui testatur de communi in d. l. 1. nu. 77. cap. potuit, vbi omnes Canon. de locat. & cond vel si remaneat tantùm solum, siuè area, destructo penitus ædificio, Imol. in d. cap. potuit, Ias. loc. cit. numer. 15. & 78. Ratio est, quia Canon non soluitur ratione fructùm, sed in recognitionem directi dominij, Bar. in d. l. 1. num. 4. Alex. in d. §. ex naufragio, idcircò lex statuit etiam demptis fructibus deberi, ad quod emphi-

tenta simpliciter contrahens, absq; vlla declaratione, tacitè obligatur, Natta consil. 99. nu. 12. Surd. consl. 48 97. & 98. vol. 1.

Secundò infertur, quod emphiteuta absque vlla speciali obligatione eo ipso, quod fundum recipit in emphiteusim, tenetur ad collectas imponendas, l. 2. vbi Salicet. & alij, C. de iur. emphit. l. si pendentes, §. si quid cloacarij, ff. de vsufruct. est communis opinio in dicta l. 2. licèt contrarium dixerint, Bar. in l. priuati, C. de excusation. muner. lib. 10. Andr. de Iser. in cap. 1. §. & plaustrorum, colum. 2. Quæ sint regalia; Ratio communis opinionis est, quia onus collectarum pertinet ad possessorem fructuum, l. fin. C. sine censu, vel reliquis &c. l. hactenus, §. 1. vbi Bal. & Angel. ff. de vsufruct. Et vir possidens fundum dotalem emphiteoticum pro subeũdis oneribus matrimonij, iuxtà tex. in l. pro oneribus, C. de iur. dot. tenetur ad collectas, nec mulieri in restitutione dotium imputantur, l. neque. ff. de impens. in rebus dotalib. factis; Ratio est, quia eo ipso, quod fundum emphiteoticum in dotem recipit, subijcitur legi statuẽti onus collectarum ad dominũ fructuum pertinere, latè Natta consil. 114. lib. 1. per totum, sicut emphiteuta Ecclesiæ tenetur ad collectas, licèt Ecclesia ipsa non teneatur, quia res sumit conditionem à persona, l. 1. C. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. Andr. de Isern. in cap. 1. Quę sint regalia, Alex. consl. 101. vol. 1. vbi dicit sic seruari de consuetudine, Natta loc. cit. n. 18.

De obligatione eius, qui ciuilitatem in aliquo loco est assecutus.

Cap. III.

Tertiò infertur, quod acquirens ciuilitatem in aliquo loco, censetur se obligare ad omnia onera, etiam ignorata, quæ ciuibus imponuntur, Paul. de Castr. in d. l. si duo, ff. de acquir. hæred. Cagnol. in l. qui cum alio, num. 8. ff. de reg. iur. Et procedit etiamsi ex gratia speciali, ciuilitas concederetur, Petr. & Bal. in l. quod fauore, ff. de legib. Ratio est, quia ad ea, quæ ex natura rei, vel ex iuris dispositione ciuilitati cõueniunt, eo ipso quòd quis efficitur ciuis, obligatur, cùm non detur ciuis absque onere, Bar. in l. penul. ff. ad municip. & de Incol. Ias. & Dec. in l. si Ruffinus, C. de testam. milit. Conrad. in Templo Iudic. lib. 3. cap. 1. § 4. versic. 21. num. 10. Rouit. pragm. 5. de administrat. vniuersit. num. 23. Idem est etiam, quoad commodum, & dignitatem, vt per supracitatos, quibus addendus est, Thuscus in verb. ciuilitas concl. 276. num. 45. Non tamen procedit in commodo bursali, quod ex aliqua solutione à ciuibus, vel nobilibus olim facta, dependet, Ias. in d. l. si Ruffinus, in fin. Thusc. loc. cit. Sunt notanda hæc pro aggregatis ad Sedilia Ciuitatis Surrenti, quibus non competit gaudere de beneficijs Montiũ, nec Monasteriorum ibidem pro puellis nobilibus erectis.

Et licèt ciuilitas, vel nobilitas ex priuilegio alicui concessa, non faciat cessare antiquum priuilegium, quia quæ conceduntur in fauorem, non debent esse in damnum, l. 3. §. si emancipatus, vbi Bar. ff. de bonor. possess.

possess. contra tabul. Idcircò, scholaris si ex vi statuti efficiatur ciuis non amittit priuilegium, quod antea tanquam scholaris habebat, Bar. d. §. si emancipatus, Bald. & Angel. in l. si Ruffinus, C. de testamen. milit. & in l. ea lege, C. de condit. ob caus. & probatur in leg. Alexandrinis, vbi Bar. C. de decurion. lib. 10. Sicut Doctor popularis, qui per viginti annos publicè professus est, efficitur Comes Palatinus, nõ tamen amittit ius, quod tanquam popularis habebat, quin possit ad officia popularis admitti, quia dignitas superueniens, non debet esse ad diminutionem prioris status, Io. de Plat. in dictã l. Alexandrinis, & forensis effectus ciuis non repellitur, quin possit ex vi alicuius priuilegij, assumi ad aliquam dignitatem ad quam antea poterat admitti, Alex. consil. 103. num. 9. lib. 2. & dignitas, seù honor superueniens nõ mutat priorem conditionem, quamuis augeat statum, l. falsa. §. si cui, vbi Bal. ff. de condit. & demonstrat. Sic Tabellio effectus Doctor, potest conficere instrumenta, quia non desinit esse Tabellio, Bal loc. cit. facit tex. in l. si qu s decurio, vbi Cynus, C. de falsis, & l. 3. vbi Glos. C. de dignit. lib. 12.

Ad onera tamen ciuilitati annexa ex natura rei, vel ex iuris dispositione talis ciuis, omninò tenetur, idcircò non solùm tenetur ad collectas, vt dictũ est, & taliter tenetur, quod non potest debitum collectarum cum alio credito compensari, sicut regulariter potest fieri in alij debitis, & creditis, vt notum est, sic Bar. in §. 1. in auth. de collatoribus, Lancellottus de attentatis, cap. 4. limit. 25. Rouit. in pragm. 5. de administr. vniuers. num. 25. sed etiam excluditur ab administratione officiorum, quæ ciuibus in propria patria prohibentur, Roma. cons. 216. numer. 2. Thusc. in verb. ciuilitas, conclus. 276. num. 45. de Iure enim communi regulariter loquendo, nullus potest in propria patria Magistratum exercere, l. si eadem, ff. de offic. Assessor. l. 3. C. de diuers. offic. & appari. lib. 12. vbi Lucas de Penn. l. in Consiliarijs, C. de offic. Assessor. l. fin. C. de crim. fals. l. hi, qui, vbi Glos. cum l. seq. ff. quib. caus. maior. latè Auila cap. 4. prætor. Glos. 1. Bonadigl. lib. 1. polit. cap. 12. num. 23. multæ enim sunt rationes, ob quas de iure, hoc statutum fuit, de quibus latè Mastr. tom. 1. de magistratib. cap. 7. & in specie ad euitandas suspiciones litigantium, nam Iudex eiusdem nationis, iure licito potest tanquam suspectus recusari, cap. accedens il 2. ibi, (de terra vxoris tuę oriundus) Vt lite non contestat. & eadem natio inducit suspicionem, Abb. in cap. fin. de appellat. Bar. in l. fin. ff. de offic. Assessor. sic etiam officialis ex loco odioso, & non confidenti, potest ab Vniuersitate non admitti, Rouit. in pragm. 6. de Baronib. in fine; & hoc etiam in hoc Regno procedit, cùm nullus possit esse Capitaneus, vel Assessor in propria patria, nisi ex Principis priuilegio, Franc. decis. 479. in prin. Tapp. de Iur. Regn. sub tit. de creation. official Imbrianus de Iudicib. Reg. par. vlt. num. 10 & hoc etiam procedit in Magistro Actorum, cùm veniat appellatione officialium, & militat eadem ratio suspitionis, & periculum subornationis, Franc. decis. 98. vbi Amend. in addit. refert pluries decisum. Rou. pragmat. 1. de official. Idem est in Locumtenente Capitanei, seù Magistratus, ex regula illa, quod subrogatus debet esse eiusdem conditionis, & iuris, cuius est ille, in cuius locum subrogatur, l. Parabolani, vbi

ni, vbi Bal. C. de Episc. & Cleric. Bar. in l. 1. C. de præposit. agentib. num. 5. Lucas de Penn. in l. penult. C. de agentib. in reb. lib. 12. Marsil. sing. 553. Nisi tamen substitutio esset ad modicum tempus, Gutier. pract. qq. ciuil. lib. 1. quæst. 34. Bolognett. in l. 1. num. 9. ff. de offic. Assessor. Et in hoc Regno communis est praxis, quod per 15. dies possit fieri substitutio etiam in persona ciuis, Franc. Rouit. & Amend. locis supracitatis, nouissimè Constant. in l. nullus, num. 47. C. de decurion. lib. 10.

Substituens aliquem in proprio officio, quando teneatur pro delictis, & culpis substituti. Cap. IV.

QVartò infertur, quod substituens aliquem in proprio officio, eo ipso obligatur pro delictis, & culpis substituti absque alia promissione, l. ad similitudinem, & l. nullus, C. de Episcop. & Cleric. l. agentes in rebus, vbi Luc. de Penn. C. de agent. in reb. lib. 2. l. neminem, C. de decurion. lib. 10. Ratio est, quia ex iuris dispositione substitutus gerit officium periculo substituentis, l. nullus, qui nexu, C. de decurion. lib. 10. & mala electio est in culpa, §. prærerea Instit. quib. mod. contrah. oblig. Idcircò eum eligendo, obligatur ex iuris dispositione; Io. de Platea in d. l. nullus, qui nexu, num. 3. dixit, quod si ædificium ruat culpa substitutorum ab operarijs, ipsi operarij tenentur, latè Roman. consil. 297. Paris. de Puteo tract. de Syndic. in verbo substitutus, cap. 2. per totum. Et Capitaneus tenetur in Syndicatu pro delictis, & culpis sui substituti, Paris. loc. cit. Cancer. variar. resol. par. 3. cap. 2. de iurisdict. omn. Iud. num. 87. vbi dicit, quod Ordinarius tenetur pro malè gestis à suo Locumtenente, sic etiam Baiulus de culpis Subaiuli, & Vicarius de culpis Subuicarij, sic etiam in hoc Regno probant Rouit. pragmat. 5. num. 53. & 55. de Sindic. official. Constant. in d. l. nullus, num. 57. & 58.

Procedunt tamē supradicta. Primò de delictis cōmissis in officio, nō autē de alijs, l. 1. C. ad l. Iul. repetund. gl. in l. 1. Cod. vt omn. iud. tàm ciuil. quàm crimin. & in l. Consiliarius, C. de Assessor. Auil. Rouit. locis citatis, sic etiam Notarius tenetur pro suo substituto in concernentibus ad officium, Bar. in l. 1. §. familiæ, ff. de publ. & vectigal.

Secundò, quando substitutio fit ex voluntate, secus tamen si ex necessitate: exemplum ponit, Cancer. in Vicario Villafranchę habente Subuicarium in Villa Sancti Petri, qui hoc modo creatur, videlicèt Vniuersitas illius Villę nominat Oriūdos Villæ, ex quibus Vicarius vnū eligit in Subuicarium, & propterea de culpis illius non tenetur, quia electio non est voluntaria, sed necessaria, & potius dicitur, Vniuersitatem eligere, quàm Vicarium approbantem, arg. tex. l. vnus ex familia, §. si de falcidia, ff. de leg. 2. & Bar. notabiliter in l. more, n. 5. ff. de iurisd. omn. iud. Idcircò fuit iudicatum in Sacro Consilio Neapolitano, quod Vniuersitas, quæ ex antiquo more tenetur dare Baroni Camerarium, siuè Aerarium quolibet anno, & propterea nominat tres, quorum vnum eligit Baro, si reperiatur non soluendo tempore finitæ administrationis, tenetur de proprio reficere, Gizzarell. decis. 31. & illa ratione, quia periculum nominatorum spectat ad nominantes, l. 1. & 2. C. de pericul. nominat.

& Ba-

& Baro eligens iustè petit sibi resici damnum, quia electio fuit necessaria. Idem practicatur in Syndicis, qui ab Vniuersitatibus eliguntur pro seruitio Regis ad colligenda tributa, & collectas, Gizzarell. & Constant. locis citatis. Idem est etiam in Barone, qui licèt dicatur Iudex Ordinarius vassallorum, Andreas de Iern. in cap. 1. nu. 2. Quid sit inuestit; Frecc. de Subfeudis author. 13. de Ponte de potestat. Proreg. r.r. de prouision. fieri solit. §. 1. ex quo tenetur Capitaneum, seù Iudicem eligere, Frecc. loc. citat. num. 7. Rouit. pragm. 2. & 3. de suspic. offic. non tenetur de culpis, & delictis Capitanei, Constant. loc. citat. numer. 67. Secus in Officiali eligente sibi Assessorem, nam de culpis illius tenetur, nec etiam ipsum exhibendo tempore Syndicatus, liberatur, Auil. cap. 4. prætor. in verb. entregare, Bouadil. lib. 1. polit. cap. 12. num. 45. Rouit. in pragm. 1. de Syndic. offic.

Tertiò, supradicta procedunt in habente facultatem substituendi ex iuris dispositione, secus tamen si facto hominis, nam substituens non tenetur, si non fuit in culpa in eligendo exemplum est in procuratore cum potestate substituendi, nam procurator substituens non tenetur de excessibus substituti, nisi fuerit in culpa in substituendo, quia substitutus censetur datus ab ipso domino, Glos. in cap. 1. in verb. substituendi, de procurator. in 6. Franch. in dicto capit. 1. §. licet, Salicet. in l. quod quis in 5. quæst. ff. de procurator. Franch. dec. 212.

Ad quid teneatur Pater pro Filio dotem recipiente, vel facto Decurione, & emptor rei, qui promisit rem emptam, semper, & quandocunque retrouendere, Cap. V.

Quintò infertur, quod pater consentiens matrimonio filij, censetur se obligare pro dotis conseruatione, & restitutione, absque aliqua speciali promissione, l. si cũ dotem, §. transgrediamur, vbi Dyn. Bar. & Alex. nu. 5. ff. solut. matrim. Ratio est, quia lex disponit patrem obligari debere pro dote à filio recepta, idcircò consentiendo in matrimonio, tacitè se videtur obligasse, & obligatio, quæ de iure erat debita, censetur inducta quoad effectum, Surd. decis 62. num. 14. & 33. vbi alios allegat, faciunt dicta per Dec. in auth. præterea in primo notab. C. vnd. vir. & vxor. Cesal. consil. 671. Affl. d. in cap. 1. notab. 13. de prohib. feud. alienat. per Federic. Et quod inducatur tacita hypoteca in bonis patris assentientis matrimonio filij pro dotis restitutione, latissimè Corn. consi. 256. lib. 1. Fabius Turrectus consil. 45. lib. 3. Procedit etiam talis obligatio etiam in feudis patris absque Regio assensu, in beneficium tamen mulierum huius Ciuitatis, Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 13. num. 2. Philipp. Pascal. de iurib. Patriæ potest. par. 2. cap. 7. num. 79. cum seq.

Et procedit supradicta tacita obligatio non solùm respectu cõseruationis, & restitutionis dotis, sed etiam pro solutione dotarij, quod vulgo antefatum dicimus, Ias. in §. fuerat, col. fin.

col. fin. versic. vlt. aduertas Instit. de action. Mastrill. decis. 48. in 1. part. Item etiamsi pater consentiens protestetur se nolle obligare, Ias. in d. §. fuerat, num. 108. Palatius Ruuius in repet. rubr. de donation. inter vir. & vxor. §. 1. nu 6. Barbos. in d. §. transgrediamur, nu. 9. Ratio est, quia in his, quæ procedunt ex iuris dispositione protestatio hominis nihil operatur, Glos. in l. alimenta, C. de negot. gest. & nemo potest facere, quin leges in proprijs actibus locum nõ habeant, d. l. nemo potest, ff. de leg. 1. Barbos. loc. cit.

Idem protsus dicẽdum de patre consentiente, vt filius efficiatur Decurio, nam eo ipso censetur se obligare tanquam fideiussor pro mala filij administratione, l. 1. C. de filij famil. & quemadmod. patr. tenean. l. 2. ff. ad municipal. & de incol. l. & filios in potestate, C. de Decurion. lib. 10. Io. de Plat. in l. 1. C. de Decurion. lib. 10. Palatius Ruuius in d. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 21. num. 9. Et procedunt supradicta in omnibus publicis officijs, quæ à filijsfamilias cum consensu patris assumuntur, latè congerit Pascalis in d. tract. de iurib. patr. potest. par. 1. 16. num. 81. & eo ipso quod pater expressè non dissentit, quando filius publicum officium assumit, censetur consentire, & eo ipso obligatur, d. l. 1. C. de filijs famil. &c. ibi, (consentire autem is videtur, qui non testificatur dissentire nominationi) & supradicta obligatio non solùm procedit pro indemnitate Reipublicæ, sed etiam priuatorum, quando tamen ab ipsa causa publica, priuatorum causa dependet, exemplum est, in filio Decurione, cui ex causa officij data fuit tutela, nam pater de mala administratione tutelæ etiam tenetur, d. l. 2. ff. ad municip. & de incol. Corn. & Barbos. latè locis citatis; Et ratio esse potest, quia sicut consensu ad actum trahitur ad omnia consequutiua actus, Bal. in l. si legatarius, §. potest, ff. de leg. 3. Bar. in l. 3. §. sufficit, ff. de contr. iudic. tutel. Frec. de subfeud. lib. 2. quæst. 3. annot. 5. ità & obligatio, vt per supracitatos.

Sextò, infertur, quòd promittens retrouendere semper, & quandocunque rem emptam, non tenetur, nisi infra spatium 30. annorum, Bald. consil. 303. vol. 1. Ias. Curt. Iun. & Iacobin. de Sancto Georg. in l. petens, C. de pactis, Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 9. num. 1. & 2. latè Tiraquell. de retractu conuentionali, §. 1. Glos. 2. num. 7. Cesal. consil. 43. Menoch. consil. 201. num. 85. Ratio est, nam ex iuris dispositione tale pactum retrouendendi, spatio 30. annorum restrictum fuit, cap. 1. vbi Glos. Isern. Bal. Laudens. Aluarot. & alij, de feudo dato in vicem legis Commissor. in vsib. feudor. Glos. in cap. 1. in verb. præscriptionem, C. de bonis mater, & in l. prima, C. de concussion. Tiraquell. in d. Glos. 2. nu. 9. & dùm partes contrahendo aponunt pactum reemendi, ligantur legibus de tali pacto statuentibus, Surd. decis. 2. num. 14.

An teneat prohibitio Testatoris, quod Episcopus non procedat ad exequutionem piarum dispositionum. Cap. VI.

Septimò, infertur, quod testator disponendo aliquid ad pias causas non potest prohibere, quin Episcopus in casu negligentiæ hæredum, vel exequutorum non procedat ad exequutionem piarum dispositionum, c. tua nos, vbi Abb. & Couar.

Couar. de teſtam. l. nulli, & Auth. item teſtator, C. de Epiſc. & Cler. Ratio eſt, quia de iure Epiſcopus eſt exequutor omnium piarum diſpoſitionum, dicto cap. tua nos, vbi gloſ. in verb. interdici, & c. requiſiſti, de teſtamen. Clem. 1. de teſtam. §. ſi quis autem pro redemptione captiuorum, auth. de Eccleſiaſt. tit. Rota Roman. deciſ. 611. apud Seraph. num. 7. par. 1. Imò ex deciſione Sacr. Concil. Triden. ſeſſ. 22. de Reformat. cap. 8. Epiſcopi procedunt ad exequutionem piorum legatorum, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ibi, (Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos ſunt exequutores) Idcircò etiam exemptos cogere poſſunt, vt de Regularibus exequutoribus teſtamentorum loquitur, tex. in Clemen. vnic. de teſtamen. Niſi tamen exemptio talis eſſet, vt nullo modo poſſint ab Ordinario puniri, Riccard. in 4. diſt. 45. art. 5. quæſt. 2. Syl. verb. teſtamentum 2. q. 2. d. 4. Mol. de iuſt. diſt. 247. Rodriq. de reg. tom. 3. quæſt. 70. artic. vltim. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 11. num. 22. Et de Officialibus Sanctæ Inquiſitionis exemptis ab Ordinarij iuriſdictione, quod poſſunt etiam cogi, tradunt Theſaur. for. Eccleſ. par. 2. cap. vltim. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 14. Et ob negligentiam hæredum, vel exequutorum teſtamentariorum, deuoluitur facultas ad Epiſcopum tranſacto anno, d. cap. tua nobis, & cap. requiſiſti, & cap. ſi hęredes, vbi Couar. Guttier. pract. qq. q. 44. & 45. Genuenſ. in prax. cap. 69. Barboſ. loc. cit. Idcircò non poteſt, teſtator prohibere, quin Epiſcopus in caſu negligentiæ non procedat, vt per ſupra citata iura.

Dictis addenda ſunt, tradita per Spinum in ſpecul. teſtamen. par. 1. in rubr. nu. 9. Tel. Fernandez ad leges Tauri leg. 36. num. 5. Valenzuola conſil. 53. num. 29. & ſeq. Molf. ad conſuetud. tom. 1. par. 3. quæſt. 10. & tom. 2. eadem quæſt. & in 2. par. Summ. tract. 13. de vltim. volunt. cap. 5. numer. 105. alios congerit Barboſ. loc. citat. num. 27. Nam eo ipſo, quod diſponit ad pias cauſas, obligatur legibus de dicta materia loquentibus, d. l. nemo poteſt, vbi poſt alios, latè Guttier. Sicut non poteſt teſtator prohibere, nè exequutores rationem reddere teneātur, Ripa in d. l. nemo poteſt, num. 127. Spin. loc. cit. Gloſ. 28. Couar. in d. cap. tua nos, num. 6. Iacob. de canib. tract. de exequutor. vltim. volunt. par. 2. §. nouiſſimè, num. 2. & ſeq. facit tex. in l. quidam decedens, ff. de admin. tutor. ibi, (nemo enim ius publicum remittere poteſt huiuſmodi cautionibus, aut mutare formam antiquibus conſtitutam) licèt quando teſtator remittit redditionem computorum intelligitur de ſcrupuloſa, & ſtricta redditione, vt nō teneatur de leui, vel leuiſſima culpa, & ità procedit tex. in l. Aurelio, §. fin. & l. ſi quis rationes, & l. petitur, ff. de liberat. legat. Sic etiam fundans Cappellaniam, vel ius patronatus, non poteſt apponere conditionem, nè ſit ſub Epiſcopi poteſtate, Bart. in l. quoties, §. fin. ff. de adminiſtr. tutor. Abb. in cap. dilectus notab. 4. de conſuetud. & in cap. requiſiſti, nu. 22. de teſtamen. & in cap. nobis de iur. patron. Felyn. in cap. cùm venerabilis, num. 33. de exception. Couar. in d. cap. tua nos, Barboſ. loc. cit. num. 29. Ratio eſt, quia regulariter omnia pia opera Epiſcopi iuriſdictioni ſubduntur, idcircò ad ipſū pertinet viſitatio, emendatio, & exequutio, vt in d. c. 8. Trid.

Amplia-

Ampliatur suprafirmata illatio, vt procedat etiamsi in dispositione ad pias causas adesset clausula annullatiua, videlicèt, vt eo ipso, quod Episcopus se ingerit pro exequutione, dispositio habeatur pro non facta, vel legatum non censeatur pium, vel alteri applicetur; Est communis opinio, vt per Ripam, Felyn. Couar. & alios locis citatis, Vasq. de successionum creatione, lib. 1. §. 7. num. 17. vbi dicit esse communem, licèt ipse contrarium probet, sed malè, & meritò improbatur à Guttier. in d. l. nemo potest nu. 451. Probatur communis opinio; Nã in vltimis voluntatibus reijcitur conditio contra bonos mores apposita, & dispositio sustinetur, l. conditiones, quæ contra bonos mores, ff. de condit. institut. licèt secus sit in contractibus, ex illa ratione, quia lex reijcit malam coditionem sustinendo dispositionem in vltima voluntate, non tamen malam conditionem appositam in contractu, quia contrahentes possunt sibimet consulere, latè Sarmiento lib. 2. select. qq. cap. 3. num. vltim. latè agit Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 34. numer. 1. & 2. Sed conditio nè Episcopus requirat in casu negligentiæ hæredum, vel exequutorum post annum, iuxtà tex. in cap. nos quidem, de testament. dicitur esse contra bonos mores, quia repugnat dispositioni iuris communis ciuilis, & canonici, quam immutare non potest, cap. requisisti, de testam. l. nemo potest, ff. de leg. 1. Glos. in dict. cap. tua nos, in verb. interdici, ergo; optimè ponderant Valenz. & Guttier. locis citatis.

Confirmantur supradicta: licèt in donatione, quæ fit Ecclesiæ possit apponi conditio, quæ omninò seruanda est, cap. verum de condit. insert. tamen in conditione Ecclesiæ non potest apponi pactum, vel conditio reuocationis, cap. 2. & cap. si quis basilicam 10. quæst. 1. cap. 1. de consecrat. dist. 1. cap. 1. de censibus; Ratio est, quia reuocatis bonis, status Ecclesiæ ad nihilum reduceretur, cùm sinè temporalibus spiritualia ministrari non possint, cap. si quis adiecerit, 2. quæst. 3. Ancharan. consil. 197. & ità pluries Rota resoluit, Farinacius in diuers. decision. decis. 566. Molfes. d quæst. 10. & semel Deo dicata, pro animarum salute non debent ad alios vsus conuerti, cap. benè quidem, 96. distint. cap. semel, vbi Dynus, de regul. iur. in 6. Loffred. consil. 48. num. 24. Gregor. Lopez leg. 64. tit. 4 par. 1. Glos. 6. Propterea legatum pium, nunquam efficitur caducum, & si non poterit specificè adimpleri iuxtà voluntatem testatoris, in aliud opus arbitrio Episcopi commutandum erit, dict. cap. nos quidem, vbi Abb. & Couar. l. legatum, ff. de vsufruct. leg. Mol. de iustit. & iur. disp. 249. Et quando fit commutatio vltimarum voluntatum à Summo Pontifice, iuxtà tex. in Clem. quia contingit, de relig. domib. etiam Episcopus summariè, & extraiudicialiter cognoscere debet si præces veritate nitantur, priusquam commutatio executioni demandetur, Trident. sess. 22. cap. 6. de Reformat. Ergò clausula annullatiua, nullo modo potest officere, quin Episcopus non vtatur suo iure circa exequutionem piorum legatorum.

In locum Episcoporum hodiè successit Tribunal Reuerendæ Fabricæ ex varijs Bullis Summorum Pontificum, videlicèt Pauli Tertij, Iulij Secundi, & aliorum; De hoc Tribunali, latè agit Ricc. in prax. var. resolut. rom. 1. resolut. 374. cum multis sequentibus, sed si quis vellet Reuerendam Fabricam in sua

dispositione locum non habere, poterit aliquid confidentialiter amico legare, nam non dicitur exequutor is, cuius cōfidentię aliquid legatum est, Bar. in l. cum quidam, ff. de leg. 2. Abb. in dicto cap. nos quidem, num. 12.

Quousque se extendat obligatio Regulæ in Regularibus. Cap. VII.

OCtauò infertur, quod Regularis, eo ipso, quòd Regulam approbatam profitetur, non solùm obligatur obedire Prælato, aliquid præcipienti ex contentis in Regula, vt notum est, sed etiam in omnibus, quæ ad regulam pertinent explicitè, vel implicitè, D. Bonau. in regul. S. Franc. c. 20. vel directè, seù indirectè ad regulam pertinent D. Thom. 2. sent. dist. vlt. q. 10. art. 10. vbi inquit, (ad regulam pertinere intelligenda sunt, non solùm ea, quæ expressè continentur in regula, sed etiam illa, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur, & obedire in his est de necessitate obedientiæ.) Idem probat Sylu. V. religio 6. S. 6. Caiet. 2. 2. quęst. 88. art. 8. dub. vlt. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. numer. 77. Tappia in Auth. ingressi in verb. ipso ingresso, cap. 1. nu. 44. & 59. Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 44. art. 1. Sanch. in Sum. lib. 6. cap. 2. num. 9. Mirand. in manual. Prælat. quæst. 26. art. 7. Sicut suscipiens ordinem sacrum, eo ipso absque aliqua declaratione, vel promissione obligatur ad continentiam, cap. à multis, de ætat. & qual. & ad recitationem horarum canonicarum, cap. 1. de celebr. miss. vbi omne canon. Nau. cap. 7. de oration. Ratio est, quia eo ipso, quòd quis actum aliquem facit, obligatur ad omnia, quæ ad actum ipsum ex iuris dispositione pertinent.

Supradicta procedunt etiam in profitente Religionem relaxatam, nam tenetur ad obseruantiam votorum, non tamen ad obseruantias, quę lapsu temporis, vel ex Superiorum expressa, vel tacita dispensatione abolera sunt, D. Thom. in 4. dist. 38 quæst. 1. art. 3. quęstiunc. 1. ad 3. vbi Carthusian. q. 2. circa medium, Sylu. V. religio 3. S. 12. Lopez in 1. par. instruct. cap. 4. col. 2. Rodriq. 2. tom. sum. cap. 95. Tap. loc. cit. num. 64. & 65. & ex Canonistis Innoc. & Abb. in cap. super eo, de regul. Felyn. in cap. nam concupiscentia de constit. Sanch. d. cap. 2. n. 26. Ratio conclusionis est, quia tria vota continentur, sub regula tanquam omninò substantiale Religionis, idcircò stante Religione, nullus vsus, aut dispensatio facere potuit, quin non obliget, cap. cùm ad monasterium de stat. monach. vbi dicitur, quod Summus Pontifex potest facere de monacho non monachum, sed non, monachum proprietarium; Reliquæ verò obseruantiæ continentur sub voto non tanquam, quid substantiale Religionis, sed tanquam leges Religioni adiĕctę pro bono ipsius; Idcircò longo vsu, vel Superioris dispensatione, prout aliæ leges tolli possunt, Caiet. 2. 2. quæst. 198. art. 9. in fin. Nau. d. cap. 12. nu. 50. & alij supracitati.

Tenerentur tamen Profitentes in Religione relaxata si pro maiori parte reformaretur, regulam instauratam obseruare, Innoc. d. cap. super eo, vbi Anton. num. 9. Anchar. n. 4. Abb. nu. 6. Dec. in cap. ad nostram de appellat. alios allegat Sanchez loc. cit. nu. 35. Mirand. in manuali Prælatorum, quæst. 26. numer. 10. concl. 2. Hoc autem non procederet in

ret in foro conscientiæ, quando profitentes habuerunt animum se obligandi eo modo, quo tunc videbatur,& non aliter, Anton. de Butr.in d.cap.super eo, Tabien. in verb. religio,q.11.nu.22. Armil. eodem verb num.9. Nauar.lib. 3. Consil.sub tit.de regul.consil.9.& 45.Azor.in sum.lib.13.cap.11. q. 17.Sanch.loc.cit.numer.39. Non tamen hoc procederet,quando instauratio tenderet ad bonam obseruantiam votorum, Abb.in dicto cap.super eo,Syl.Sanch. & alij supracit. Ratio est,quia qui profitetur in aliqua Religione profitetur regulam, & non consuetudinem, cap.ex parte,ibi, (regulam secundum formam ordinis profiteantur, & seruent, Ecclesiastica Censura compellas) de regular.Idcircò iurè Bonifacius Octauus potuit moniales obligare ad clausuram, quæ tunc temporis non erat,cap. vnic. de stat. regular. in 6. quod postea confirmarunt Sac.Concil.Triden. sess.25.de regul.c.5. Pius Quintus in Bull.incip.Cura Pastoralis ann. 1566.& Gregorius Decimustertius in Bul.incip.Deo sacris ann.1572. Ratio fuit, quia clausura monialium pertinebat ad obseruantiam voti castitatis, quod ex vagatione monialium difficilè obseruabatur, vt d.cap.vnic.ibi,(lasciuiendi opportunitate sublata eidem corda sua, & corpora in omni Sanctimonia diligentiùs custodire) sic Gl.in eodem cap. in verb.presentes, vbi etiam Monach.n.1. Dominic.n.5. Franch numer.5.Dec.in d.cap. ad nostram,num.19.Sylu.in verb.religio,6.quæst 6. Carthus.in opusc. de Reformat.monial. art. 1. cum tribus seqq.Rodriq de regul. dicta quæst.44.art.1.Mirand.loc.cit.sic etiam meritò Pius Quintus in ann. 1567. eiecit quosdam Religiosos à Regnis Hyspaniæ, quos arctauit ad profitendum in alijs Religionibus, in quibus religiosè viuendò possent promissa vota seruare; Iusta fuit Sanctissimi Pontificis sententia, nam Regulares sæculariter viuendo, à proprijs monasterijs eijciendi sunt, & alij eiusdem Ordinis substituendi,quibus non existentibus, alijs alteriùs Ordinis ea tradenda sunt ad hoc, vt inquit tex.in c.relati,Ne cler.vel monac. (vt labores impiorum iusti edant, & illi tamen rubore perfusi, ad sui Ordinis obseruantiam reuertantur) Et licèt arctior vita iam professis imponi non possit,cap. ad audientiam, il secondo,de Eccles. edific. Gl.d.c.relatum in ver.eis eiectis,& in proprijs terminis eiectionis dictorum Religiosorum.Nau.in cap. statuimus 12.quæst.2. num. 21. & consil.17.numer.7.de regular. Ad profitendum tamen in alijs Religionibus, vbi vota seruentur cogi possunt,d.cap.ex parte,de regular. Dec. in cap. ad audientiam,de appellat.Sanch.loc.cit.num.44.

Quæres an Regulares tempore pestis possint à proprio Prælato cogi fratribus eiusdem Conuentus inseruire, Caiet.opusc.tom.3. tract. 9. de vincul. obedient. quæst. vnic. Rodriq.de regular.to.3.quæst.31. Sanch. loc.cit.nu. 56. respondent affirmatiuè; Hæc enim obligatio ex ratione status, & ex vi regulæ implicitè descendit, vt mutua seruitia Regulares ad inuicem sibi exhibeant,& nisi talis adesset obligatio,in casu pestilentiæ minùs rectè esset prouisum Regulari Reipublicæ,& statui regulari,Rodriq.loc. cit. Licèt autem cum periculo vitæ,quis non teneatur Prælato obedire, hoc tamem non procedit, quando ratio boni communis, & cõseruationis status regularis aliud exposcit, exemplum est in militæ, qui Principe præcipiente tenetur,

etiam cum periculo vitæ militare, vt notum eſt, & iuſtè præcipitur, ab homine id, ad quod quis ex debito legali tenetur, D. Thom. 2.2. quęſt. 123. art. 5. Sic etiam ſuperior conuentus tenetur tempore peſtis proprium Monaſterium non derelinquere, quia ipſe eſt Parochus ſuorum ſubditorum, Rodriq. in ſumm. tom. 2. cap. 9. num. 2. & de regul. d. quæſt. 31. artic. 3. Sanch. loc. citat. num. 55.

Quòd verò ad ſæculares peſtilentia affectos, certum eſt, quòd Regolares Monaſticam vitam profitentes, qui non habent ex inſtituto proximorum ſpirituali ſaluti intendere, non poſſunt cogi Sacramenta miniſtrare, imò poſſunt à loco peſtifero aufugere, Caiet. 2.2. quæſt. 26. art. 5. Bagnol. 2.2. quæſt. 33. art. 3. Armil. in verb. Epidemia. Rutil. Benzon. tract. de fuga tempore peſtis lib. 1. q. 1. concl. 10. Sanch. loc. cit. num. 59. Rodriq. d. art. 3 verſic. dico 2. vbi inter varias Religiones, quas nominat, nempè Carthuſianos, Camaldulenſes, Heremitas, nominat etiam Theatinos, in quo valdè fallitur, quia Sacra noſtra Religio proximorum ſpirituali ſaluti ſatis incumbit, ac prædicationi Verbi Dei, & Sacramentorum adminiſtrationi, vt ex Conſtitutionibus patet, imò gaudet priuilegijs Mendicantibus conceſſis, vt patet ex priuilegijs Clementis VII. & Pauli IV. & aliorum Summorum Pontificum, vt latè per Peregrin. in Compendio.

Quòd verò ad Regulares Mendicantes certum eſt, quod in defectum Parochorum tenentur Sacramenta ſæcularibus tempore peſtis miniſtrare; Ratio eſt, quia ex inſtituto tenentur proximorum ſaluti ſpirituali incumbere, D. Thom. 2.2. q. 188. art. 2. vbi ait, (*conuenientiſſimum eſt ad prædicandum ad Confeſſiones audiendum, & ad alia huiuſmodi, quæ pertinent ad ſalutem animarum, aliquam Religionem inſtitui procurando vtilitatem proximorum, per ea, quæ pertinent ad ſpiritualem animę ſalutem*) & in eadem quæſt. art. 4. ad 2. dicit, (*& ità ſubſeruire Prælatis in tali miniſterio, eſt huiuſmodi Religionis proprium*,) & in eodem art. ad 5. dicit, (*opportunum autem fuit, vt Præter Ordinarios Prælatos, alij aſſumerentur ad huiuſmodi officia, propter multitudinem fidelis populi, & difficultatem inueniendi ſufficienter perſonas diſtribuendas ſingulis plebibus,*) & Caiet. ibidem dicit, (*quia de facto malè conſultum Populo Chriſtiano innititur, ſine huiuſmodi ſupplemento, quod Deus dedit, & Romanus Pontifex gratiosè ſuſcipiendo approbauit*) ergò adueniente neceſſitate, iuſtè poteſt Prælatus præcipere, & ex vi profeſſionis tenentur obedire, vt ſupra probatum fuit.

Confirmantur etiam dicta, nam Regulares Mendicantes dicũtur cooperatores, & coadiutores Parochorum, Clem. dudum ibi, (tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum ſuorum participes, prompta benignitate recipiant) de ſepult. & Parochos teneri certum eſt, Nau. in ſumm. cap. 24 num. 12. & alij.

Communis itaque opinio eſt Mendicantes in ſubſidium Parochorum teneri, quam probant poſt D Tho. in opuſc. 18. cap. 16. in fin. Rutil. Benſon. lib. 1. d. diſp. 1. q. 1. concl. 10. per totum, Rodriq. d. q. 31. de Regul. art. 4. Sanch. loc. cit. nu. 60. & ſic fuit à Sacra Congregatione reſolutum tempore, quo peſtis Mediolani graſſabatur, inſtante Sancto Carolo Borromeo tunc Archiepiſcopo.

Supradđa multò fortiùs procedunt in Regularibus, qui ex voto Miniſterio

ſtetio infirmorum obligantur, nam ex debito profeſſionis,& ex vi voti, tenentur Sæcularibus peſtilentia ægrotantibus miniſtrare, vt optimè aduertit Rodriq. d. art. 3. in fin.

Omnes Regularium obligationes,de quibus hactenus loquuti ſumus deſcendunt ex vi Profeſſionis, quam liberè emittendo, obligantur ad omnia, quæ in ipſa continentur, atque ex iuris diſpoſitione dependent, & verificatur regula in principio poſita; Quod qui facit actum, obligatur legibus de actu illo loquentibus,dicta l.ſi duo, vbi Bald. de acquir. hæred.

Quodnam temporis interuallum, actus continuationi officiat.

QVÆST. XXIV.

Ex pluribus iuribus,& exemplis probatur aliqualem interruptionem nihil obeſſe. Cap. I.

STatuenda eſt Regula generalis, quod actus dicitur continuè fieri, etiam quòd aliquod adſit temporis interuallum,Gloſ.in cap. fin. in verb. continuè, de verbor. & ter.ſignific.in 6.& in cap.ſicut tibi il primo, in verb. quotidiana de conſecrat.diſt. 5.Abb.in cap. cùm cauſam, num.2.de elect. Felyn. in procm. Decretal.in veb.Rex pacificus, num. 3 Roman.conſil. 263. & 264.& in l.1 num. 18. vbi Rip. nu.105.ff.ſol.matr. Capyc. deciſ. 37 num.5 Cened.qq.Canon.q.1. nu.37.Multa poſſunt adduci, quæ id confirmant,& Primò aqua quotidiana dicitur, quæ quotidie duci ſolet,etiamſi aliquando ducta non ſit,l.1.verſ.quotidiana, ff. de aqua quotid.& eſtiu.

Secundò, qui tenetur, aliquid continuatè gerere, poteſt habere aliquot dies ad quieſcendum, Gloſ. in cap.quàmuis,in verb.continuatis, de offic. Ordinar.in 6.Quare valida eſt conſuetudo, vt qui peregrè aduenerit propter negotia Eccleſiæ poſſit triduo domi manere ad quieſcendum, & interim lucrari diſtributiones quotidianas, Gemin.in cap. vnic.nu.3.vbi etiam Franch.num.2.de cleric.non reſident. in 6. Monet. de diſtribut. quotidian.par.2.q.12. numer. 49. Cened.loc. cit. &ſi in aliqua Religione adeſſet conſtitutio, quod hoſpites per triduum eſſent immunes ab oneribus Communitatis, prout eſt in Noſtra,& habetur,par. 2. Conſtitut.cap.9. eſſet laudabilis,& rationabilis.

Tertiò ſucceſſores in aliqua dignitate dicuntur continuatè eſſe,licèt adfuerit aliquod temporis interuallum,cap.cùm cauſa.vbi Abb.num. 2.de elect. Nam verbum illud,continuò,intelligitur cum aliquo temperamento, licèt ex ſui natura denotet,vt actus fiat ſine interuallo, cap.cæterum,vbi Abb. num.4. de reſcript.& ibi additio,l. ità ſtipulatus ſum Damam,vbi Iaſ.num.2.de verbor. oblig. recipit tamen congruam interpretationem,& ciuiliter debet intelligi, ideſt, horis, & temporibus competentibus,Iaſon. loc.cit.Cened.Sing.74.

Quartò, de iure antiquo homicida voluntarius continuo debebat ſtare ad Ianuam Eccleſiæ,cap.ſi quis voluntate, 50. diſt.intelligitur tamen ſtatutis horis, & temporibus, cap. Sacroſancta, 22. diſt. cap. ſi quis

quis vult, 26. distinctione.

Quintò, testes deponentes se continuo vidisse aliquos certam rem possidere, non vitiantur eorum dicta, si aliquo spatio temporis non viderunt, sufficit enim si pro maiori parte viderunt, & si pro eodem tempore principales possederunt, Ias. in d. l. ità stipulatus sum, Abb. Felyn. & alij supra allegati Capyc. d. decis. 37.

Sextò, si testator legat domum Ecclesiæ sub conditione, vt suo hæredi soluat decem in tribus terminis continuatis, consequetur legatum, etiamsi temporibus interpellatis soluerit, Roman. in l. si ità stipulatus essem, cum leg. seq. in fin. ff. de verb. oblig. Felyn. in d. verb. Rex pacificus.

Septimò, seruus, cui Dominus libertatem reliquit, si per triennium continuò Titio seruierit, licèt antè triennij consumationem aufugerit, reuersus tamen triennium compleuit, libertatem consequetur, nec oberit interruptio, l. Paulus, §. Gaius, ff de liberal. caus. (Hæc notanda sunt pro pœnitentijs certo loco seruiendi, quas Sacra Pœnitentiaria solet imponere, nam sufficit si statuto tempore, inseruiet discretè, & non continuè.)

Octauò, experientia à frigidis, & maleficiatis facienda per triennium continuum, cap fin. ibi, (per continuum triennium) de frigid. & malef. non impeditur, si ad aliqua negotia diuertant, sufficit enim si interpellatis temporibus triennium compleatur, Abb. in d. cap. fin. in fin. l. ex facto, §. reum, ff. de hæred. instituend.

Nonò, stante statuto, quòd qui per decennium habitauerit in aliquo loco, efficiatur ciuis illius loci, nihil refert si aliquando infrà decennium diuerterit, sufficit enim si pro maiori parte anni habitauerit, Bart. in l. cum delanionis, §. Sabinus, ff. de fund. instruct. & instru. legat. Roman. Singul. 681. incipiente communiter &c.

Decimò, qui tenetur quotidiè celebrare potest aliquando intermittere, cap. significatum, de præbend.

Vndecimò, stante statuto, quod detentus in carcere per annum, liberetur ob amorem Dei, qui duplici Semestri interpellato detentus fuit in carcere, poterit liberari, Ias. in l. si idem cum eodem in princ. ff. de iurisd. omn. iud.

Duodecimò, indultum Summi Pontificis, quod Regularis possit triennio ciuilibus studijs vacare, intelligitur etiamsi tempore interpellato triennium non excedat, Bald. in l. non solùm, ff. de excusation. tutor.

Ratio est, quia licèt tempus, aliud dicatur cōtinuum, quod currit etiam diebus festatis, & impeditis, & aliud vtilè, & temporis appellatione venit continuum, glos. in Clem. vni. in verb. continuum de in integr. restit. & in rubr. ff. de diuers. tempor. præscript. Abb. in cap. super eo, de appellat. & c. beneficia de concess. præbend. Et insuper verum sit, quod tempus simpliciter appellatum, interpretatur de anno, cap. omni tempore, vbi glos. 1. de consecrat. dist. 4. & Bart. in l. si legatum in 4 not. ff de ann. legat. dixit, quod promissio de soluendo in tribus terminis, intelligitur de tribus annis, nam quilibet terminus, seù quodlibet tempus, verificatur in anno, Glos. in l. vsuræ, in verb. solutæ, vbi etiam Bald. C. de vsur. Quæ Glos. supradicta probat suam opinionem ex Verbis Sacræ Scripturæ, Daniel. 12. vbi agens de Antichristo sub his verbis loquitur. (Quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis) quæ verba exponuntur per annum, & duos annos, & dimidium anni,

refert,

refert,& sequitur Mandos.in regu. Cancel.reg.10.q.4.num.11.Tempus tamen continuum non currit stante aliquo impedimento, cap. quia diuersitatem,de concess.præbend.Abb.in cap.super eo,num.5. Item modicum tempus pro non tempore habetur,l.Titius,§.Lutius ff. de liber. & posthum. vbi natus parum post testamentum, pro non nato habetur. Concordat tex. in cap.nam,& ego de ver.signific.vbi non dicitur extitisse, qui statim obijt. Quod facit ad quæstionem. An dicatur extitisse masculus ad exclusionē fœminæ,quando statim mortuus fuit, de quo latè, Glos. Bal. & Aluarot.de success. feud. in vsib.feudor.facit etiam tex. in l. si debitori,ibi,(neque enim magnum damnum est in mora modici temporis) ff.de iudic.

Quare licèt dies interpellet pro homine, & constituat in mora, l. magnam, C. de contrah. empt. si tamen pauci dies elapsi sunt non constituit, Bald. in cap. domino guerram,§.sed hoc, Hic finitur lex Conradi in vsib.feudor.nam parua mora non dicitur mora,Alberic.in l.1.C.de verbor.signific. facit tex. in l.si post tres,ff.si quis cautionib. & in cap.licèt causam in verb.modica, vel nulla de probation. sicut paruum interuallum non inducit actuum diuersitatem,Bal.in c.cum ideò,de rescript.Ancharan.in cap. fin.de offic. deleg. in 6. latè Tiraq. in tract.de iudic.in reb.exig.nu.62. Idcircò vassallus dimittens dominum in prælio amittit feudum, non tamen si modico tempore, & denuò reuertatur, Bal. in cap. 1. versic. sed pone, quib. mod. feud. amitt. Tiraquell. loc. cit num. 60. sicut officialis non seruans iura in leuibus,non est sindicandus, Bald. in l. quamuis, ff. de condit. & demonstr. per tex. in l. obseruare, §. proficisci,ff. de re iudic. transgressio enim in leuibus non est punibilis, d. l.quamuis,& secundum Arist.lib.2.ethic. cap. vlt. & lib. 4. cap. 5. qui parum transgreditur, non vituperatur, idem probat Bal. in l.2.in 12.q.C.de rescind. vend. & in l.quicunque,col.2.C.de seru. fugit. Ideò, qui parum transgreditur non mortificatur, Bal. in l. 1. col. vlt. ff. de legib.& in cap.cùm adeò, & in cap.si proponente, de rescript.per tex.in d.l. quamuis, si enim parum declinetur à medio, non est contra virtutem; Sed si multum, tunc corrumpitur virtus in suo actu,Io.Calderin. in c. cùm ex iniūcta de hæretic. Idcircò quæ parum durant non sunt cōsiderabilia, sicut pretium, quod vno die currit, seù durat, non est considerabile ad iustum valorem liquidandum, sed quod pluribus diebus, Bart. in l.pretia rerum, §. fin. ff. ad leg. falcid. & in l.2.C. de rescind. vendit. Angel. Aret. in §. si quis agens instit.de action.col.5.

Non tamen procedit posita conclusio, quando tempus requiritur pro forma actus,vt ex dicendis patebit, nam actus,qui certo die,vel hora faciendus est,& propterea pars citatur, si tali die, vel hora non fiat, dicitur factus clàm,& parte non citata,l.fin.§.fin.ff.quod vi, aut clàm Hyppolit.Marsil.singul. 48. Facit hoc dictum pro formatione processuum Canonizationum, in quibus testes citantur pro certo die,& hora, quæ si varientur, depositio erit nulla; Adde etiam dicta per Raphael.Cuman.in l.de pupillo,& ibi Ias.num.1.ff.de oper.nou.nuntiat. quod quando tempus profertur à lege ad substinendum aliquem actum,intelligitur immediatè, & sine vllo medio, de quo latè agit Cened. sing. 74. de diction. continuò,& confestim, num. 4.

Adden-

Addendum est etiam, quod fauore Ecclesiæ, vel alteriùs piæ causæ, tempora interrupta coniunguntur, latè tradit Roman. in auth. similiter, C. ad leg. falcid. patebit ex dicendis per tex. in l. Paulus, §. Gaius, ff. de liberal. cauſ. optimè probat Genuenſ. in praticabil. Eccl. q. 592. quibus adiungenda ſunt dicta per Cancer. in c. 11. de ſponſal. & matr. n. 180. quod ſtante priuilegio conceſſo Fraternitati Architectorum, vt nullus poſſit fieri, Magiſter in dicta arte, niſi ſteterit per tres annos in Trocinio cum aliquo Architecto, ſi ex modico interuallo tempus interrũpatur poteſt admitti ad Magiſterium; Ratio eſſe poteſt, quia ſumus in fauorabilibus, pro quo faciunt, latè dicta per Iaſ. in d. l. ſi idem cũ eod. & ſic in fauorabilibus tempora concernantur, quod tamen in odioſis nullo modo procedit, & ſic poſſunt omnia ſupradicta ad concordiam reduci.

Regularis habitum dimittens, quando in Cenſuras incurrat. Cap. II.

HInc infertur Primò; Quod licèt Regularis ſemper teneatur habitum ſuæ Religionis deferre, cap. vidua 20. q. 1. cap. Sanctimoniales 23. dist. Nau. cap. 27. nu. 131. licèt ex legitima cauſa poſſit aliquando illum dimittere, & occultare, Gloſ. in cap. clerici, in verbo relaxauerit, de vit. & honeſt. cleric. & in cap. 2. in ver. temere Ne cler. vel monac. in 6. vbi Dominic. & Franc. Monach. in cap. 1. de ſent. excom. in 6. Breuis tamen habitus dimiſſio, & ſi culpabilis, non facit incurre Cenſuram latam contra Regulares habitum dimittens, de qua in d. cap. 2. Ne cler. vel monac. Ratio eſt, quia non dicitur dimitti, quod breui tempore ſumendum eſt, l. diuortium, ff. de diuort. & repud. Probant hanc opinionem Probus ad Monach. in d. cap. 2. num. 7. Syl. in verb. excommunicatio 5. caſ. 23. Nau. cap. 27. num. 131. Suar. de Cenſur. diſp. 23. ſec. 4. numer. 27. Rodriq. de regul. tom. 2. quæſt. 76. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 8. num. 55. Et procedunt ſupradicta etiamſi Regularis dimittens habitum paruo tempore, alio inducatur, nempè virgata, vel ſæculari veſte, Cardin. in Clem. 2. nu. 4. de vit. & honeſt. cler. Sylu. in verb. excommunicatio, q. not. 3. Nau. Rodriq. & Sanchez locis citatis; Idem eſt ſi gratia comodius fornicandi, vel furandi dimittat, Syl. Nau. Sanch. & alij ſupracitati, Sayr. de Cenſur. lib. 3. cap. 33. num. 13.

An autem ſi cauſa vagandi, vel eundi ad lupanar habitum dimittat, ne agnoſcatur, incidat in excommunicationem, dubium eſt, & multi tenent, quod ſic; Nam ſententia excommunicationis, de qua in d. cap. 2. ſtatuta fuit, quando habitus dimiſſio eſt ad vagandum ordinata, probant Syl. Nau. & Suar. locis citatis, Sayr. d. cap. 33 numer. 19. Rodriq. in ſum. tom. 1. cap. 43. & Bagneſius dicit eſſe indubitatum, apud omnes 2. 2. q. 12. art. 2. dub. 2. concl. 2. Alij tamen contrarium tenent, nempè illũ non incurrere; Nàm licèt dimiſſio illa propter acceſſum ad lupanar ex cauſa dictæ malitiæ dicatur grauis, in ſe ipſa tamen leuis eſt, quia non dicitur vera dimiſſio, cum breui tempore fiat, & cum animo aſſumendi, & tex. in d. cap. 2. non excommunicat Regulares habitu ſe ſpoliantes, ſed habitũ dimittentes, dimiſſio ergo habitus moraliter intelligenda eſt, nec dicitur dimiſſum, quod breui ſpatio aſſumitur, dicta l. diuortium, &

hanc

hanc opinionem dicit probabilem Sanch.loc.cit.num. 31. & probant Tolet.in sum.lib.4.c.18.Emanuel. Sà in verb.excommunicatio.num. 9.Azot.lib.12.cap. 13.q.5. Idem est, quando habitus dimittitur à Regulari,ne deprehensus in crimine agnoscatur,Sanch.loc.cit. licèt contrarium sentiat, Sylu. in verb. habitus,quæst.2.verb. Anton.par. 3.tit. 16.cap. 6.

De integritate Anni Probationis in Nouitio. Cap. III.

INfertur Secundò, quòd licèt annus probationis in Religione continuus, & integer esse debeat, cap. 1.ibi, (quod si per totum sequentem annum) de regul.in 6.& Trid. sess.25.cap.15.de regular.ibi, (per annum post susceptum habitum in probatione steterit ad professionem admittatur,) si tamen per duos,vel tres dies interrumpatur, non obest quin professio,validè fieri possit,Franc.in cap.1.num.3. de Regular. in 6. Brixiensis in tit.de statu Monach §.qualiter,q.37.nu. 43.Archidiac.cap.non solùm,de Regular.in 6.Bonifac. Vitalinus in Clem. fin. numer.47. de Regular. Alexand.cons.54 vol.4.Mysincer. de tempore vtili,cap.3.nu.9. facit Glos.in cap eum,qui in fin.de reg. iur.in 6.Ant.Gomes. in Bulla Cruciatę claus.5.n.7.Ratio est,quia parum pro nihilo reputatur, vt suprà probatum est; Item quia modici temporis interruptio possessionem, vel præscriptionem, non interrumpit,latè Tiraquell.de iudicio in rebus exiguis,numer.80.& 81. Item quia præscriptio complenda inter paucos dies habetur pro completa l. si fundum, ff.de fund. dotal. & si fortè interrumpatur, potest peti in integrum restitutio ad hoc, vt fructus præscriptionis percipiantur, Dinus, & Bart.in l.qui fundum, §. qui bona,ff. pro emptor. est communis opinio, quàm latè probat Tiraquel loc,cit.num. 78.

In contrarium tamen est veritas,nam requiritur annus continuus completus probatur Primò. Quoties in aliquo decreto fit mentio temporis, intelligitur de continuo, Glos. in cap. 2. in verb. per annum, vbi Franch.& cæt.Canon.de tempor. ordinat.in 6.Glos.in rubr.ff. de diuers.tempor.præscript.vbi Bart. & alij Ciuilistæ, c.cupientes, & cap. proindè de Eccles. in 6.l. 3. cum Glos.penult. & l. Naturaliter, & l. nunquam,ff de vsucap.Soccin.in l. cùm filius, §. in hac, ff. de verbor. oblig.Gomes.variar.resolut. lib. 3. cap.1.num.3.Guttier. qq. Canon. lib.1.cap.12. Hinc pœna carceris per triginta dies imposita blasphemo à lege Hispaniarum,non adimpletur, nisi carcer sit triginta dierum continuorum, Gregor. Lopez in l.2.tit.28.partit. 7. in Glos. primiera vez,quod probat,quia quando ius apponit tempus,intelligitur de continuo,cap 1.vbi Io.Andr.de vit.& honest.cler.in 6.cap. laudabilem,de frigid. & maleficiatis, sicut è contra, pœna pecuniaria imposita à Lege Regia contra perseuerantes in excommunicatione per triginta dies, non debetur, si quis non continuatè perseuerauit, nempè quia fuit absolutus, licèt denuò reinciderit, & vna simul labatur tempus triginta dierum,Guttier.loc.cit.num. 23. De validitate tamen supradictæ legis imponentis pœnam contra excommunicatos, latè agunt Couar.in cap.alma mater,q.1.§ 7.num.10.Simanch.de Cathol.Institut.tit.27.nu.6. Adde quod tempus appositum à iure ad

sustinendum aliquem actum, dicitur esse de forma actus, auth. quæ supplicatio, ibi, (nisi sub hac forma) vbi Bald. Salyc. & Ias. C. de precib. Imper. offerend. sed in his, quæ sunt de forma actus, quilibet leuis defectus vitiat, Bald. Imol. & Paul. de Castr. in l. 1. ff de liber. & posthum. & formæ omissio in qualibet minima parte actus vitiat totum actum, Anton. de Butr. & Abb. in cap. ex tua, de Restitut. spoliat. Felin. in cap. cum dilecta de Rescription. & etiam vnius horæ omissio vitiat, Bald. in cap. 1. col. 2. de milite vassal. qui contumax est in vsib. feud. Petr. Anchar. in cap. ea, quę, col. 12. de regul. iur. Tiraquell. loc. cit. num. 12. & 111. ergò.

Secundò, Sacr. Concil. Trident. loc. supracit. hæc sunt verba (Nec qui minori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit) dictio, per, apposita tempori, significat continuationem temporis, l. Stichus, vers. per octo annos, vbi Paul. de Castr. n. 2. & 3 ff. de condit. indeb. Bart. in l. quinquaginta, ff. de excusation. tutor. Salicet. in l. 2. n. 8. vers. quæro, an hoc triennium, C. de iur. emphyteot. Io. Andr. in addit. ad specular. tit. de emphyt S. nunc aliqua q. 27. numer. 28. versic. pro tribus annis, Bald. in l. si cui, ff. de legat. 1. latè Cened. singul. 76. de dictione, per, & in propria materia nouitiatus, tradit Nau. cons. 2. & 24. de Regular. allegat Lapum in allegat. 46. Ant. de Butr. & Franch. in cap. constitutionem de regular. in 6. latè Henriq. in sum. lib. 13. cap. 40. num. 2. lit. T.

Tertiò, annus probationis datur ad experiendas asperitates Religionis, nam grauis culpa est inexpertis, Dei seruitio mancipare, cap. Monaster. js. 19. q. 3. l. contrà publicam, C. de re milit. lib. 10. l. prętor, S. fin. ff de vacat. muner. sed continuitas temporis absque intermissione satis confert ad asperitates gustandas, exemplum in ieiunio quadragesimali, quod magis mortificat ex continuatione temporis, quam ex ipsomet ieiunio si discretè, & non continuatè fieret, ergò continuus annus absque intermissione requiritur.

Quartò, sicut in odiosis non fit coacceruatio summarum, l. si idem cum eodem, vbi latè Ias. ff. de iurisdict. om. iud. in quo tex. probatur, quod summæ non iunguntur ad exclusionem ordinariæ iurisdictionis, & propterea debitor in quinquaginta, & quinquaginta non dicitur debitor in centum; Vndè stante statuto, quod debitor in centum libris auri posset occidi, qui debet quinquaginta, & quinquaginta non comprehenditur, quia inodiosis non fit coacerdatio summarum Glos. notab. in l. vbi fideiussor, vbi Bar. ff. de solut. idem Bart. in l. 2. S. 1. vbi etiam Bal. & alij, ff. de cond. instit. Bal. in cap. in omni negotio de testib. est communis opinio, quam probat Ias. in d. l. si idem cum eodem numer. 4. Sic etiam non fit coacceruatio temporum in odiosis, Angel in S. hęc autem tria in proemio, ff. vbi concludit, quod stante statuto, quod retinens bannitum in domo duobus diebus, puniatur, si intermissè retineat, non punietur, facit Glos. in d. S. hæc autem tria, in verb. denarum, sic etiam, stante statuto, quod potestas non possit retinere aliquem in palatio, nisi per quinq; dies, si interpellatè retinuit non punietur, refert, & sequitur Ias. in d. l. si idem cum eodem num. 7. Sed certum est obligationem ad Religionē esse odiosam, licèt status sit fauorabilis, Gl. notab. in cap. ad nostram in verb. antè consumationem de regular.

per

per hęc verba (in regulæ obseruatione grauitas est, & labor, & sic odium) Glos. sequuntur Anchar. in c.si annum,de iudic. in 6. Abb. in dicto cap.ad nostram, versic.in Glosa 2. ergò.

Quintò, modicitas temporis, tunc actum non interrumpit quando ad actum contrarium non diuertitur, Abb.in cap.causam, numer. 2. de electione.sed nouitius Religionem egrediendo ad actum contrarium nouitiatus diuertitur sæcularem habitum induendo, ergò etiamsi modico tempore annus nouitiatus destruitur,nam ex illa intermissione, & diuersi status apprehensione diuersificantur mores, & opera, l.si non sortem,§. Libertus, ff.de condit.indeb.Abb.in cap. ad Apostolicam de regular. vbi hanc opinionem probat.

Hanc opinionem,quod etiam modicitas temporis destruat tempus probationis, probant Lapus dicta alleg.47.num 2 & 3. vbi loquitur de interrumptione quatuor horarum, Nau. consil.32. & 42. de regular. vbi loquitur de interruptione trium dierum, Ancharan.& Ab. in d.cap.ad Apostolicam, Bart. & Paul.de Cast.in l.interdum,§.quoties per illum tex.in quo deciditur, quod is dicitur Nouitius, qui per annum continuum stetit,ff. de publican. & vectigalib. Iacob. Cancer.var.resolut.cap.11.de sponsal. & mattim.nu.178.& seq. Henriq. loc. citat. D.Anton. Sylu. Armil. Azor. Emanuel Sà, & alij, quos refert,& sequitur Sanch.lib.5.lum. cap.4.num.31.& seq.

Ampliatur hæc conclusio; etiamsi Nouitius habitu retento, & regulam seruans fugisset extra claustra, quia per fugam iugum obedientiæ violauit, Syl. in verb.Religio 5. q. 4. Rosel. in verb.Nouitius,nu.29. Rodriq.1.tom.sum.cap.8.num. 4. Secus tamen est si animo redeundi, noctu exilet ad fornicandum, vel conuiuandum, etiamsi interim habitum deponat; Ratio est,quia tunc verè Religionem non deserit,sed occultat se, vt faciliùs peccet,Sanch.loc.cit.nu. 33. & patet ex supradictis.

Ampliatur,secundò, vt procedat non obstante quouis priuilegio ante Tridentinum concesso,& in specie, priuilegio Iulij II.per quod,Rodriq. Regular. tom. 2.q.73.art.3. dixit, posse Fratres Minores annum Nouitiatus interumptum continuari facere,& professionem concedere, & addit hoc fuisse à multis iuris peritis resolutum, ac etiam in sua Religione practicatum; sed tuta non est Rodriq.opinio,nec amplectenda certum enim est Tridentin. loc.supracit.requirere annũ continuum, vt dictum est supra ex multis,& in eadem sess.25.cap. fin. de Regular.mandat omnia, & singula in Superioribus Decretis contenta obseruari in omnibus Cœnobijs, ac Monasterijs, &c. cum clausula, (non obstantibus eorum omnium,& singulorum priuilegijs,sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non Constitutionibus, & regulis etiam iuratis, atq; etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus) ergò necessariò annus continuus, & non discretus requiritur, & eo pacto dicitur fuisse sæpiùs à Cardinalibus Congregationis Concilij declaratum.

Aduertendum tamen est,quod supradicta non procedunt, quando Nouitius ex Superioris licentia, & ex rationabili causa, retento tamen habitu, per aliquod tempus extrà claustra maneret, nempè ex causa infirmitatis, vel alterius rationabi-

lis causæ; Nam illud tempus computabitur in anno probationis ex regula illa, quod in Claustro dicitur esse, qui cum licentia ex rationabili causa extrà Claustrum manet, Abb. in cap. ex rescripto, nu. 5. de iur. iuran, & in cap. ad nostram, n. 3. de Regular. Nau. commen. 4. de regular. notab. 3, nu. 74. & cons. 2. 41. & 43. de Regular. Azor. lib. 12. cap. 2. q. 8. in fin. Sanch. loc. cit. nu. 28. & ità quotidie practicatur.

Quo pacto sint valida gesta, quorum vna causa existente vera, altera falsa est.

QVÆST. XXV.

Esse valida probatur iuribus, & ratione. Cap. I.

RESpondeo, quod actus factus ex duplici causa, altera existente falsa, ob quod actus deberet corruere, sustinetur ex vera causa, l. si non lex, ff. de hæred. instituen. §. affinitatis instit. de nupt. l. cum hi, § si prætor, ff. de transact. Glos. in l. si ventri, §. fin. ff. de priuileg. creditor. & in cap. 2. in verb. perpetuo de rescript. Lapus allegation. 23. Bellamer. decis. 280. de rescript. Rota decis. 68. & 175. eodem tit. de rescript. Crauett. consil. 141. volum. 1. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 20. num. 42. Hinc fit, vt Collatio Canonicatus facta ab Ordinario ex duplici causa vna existente falsa Collatio sustineatur ex vera cum in vtroque casu habeat iurisdictionem, Gemin. consil. 52. Abb. in cap. licèt causam, num. 30. & ibidem Felin. nu. 40. de probat.

Sic etiam appellatio ab admissione articulorum, quia impertinentes, & defectiui, iustificatur vno ex supradictis probato, Rota decis. 360. de rescrip. in antiquis Bellamer. decis. 444.

Et rescriptum continens duas causas, quarum quælibet erat sufficiens ad mouendum Summum Pontificem, existente vna falsa valet rescriptũ, nec in aliquo vitiatur, c. inter cæteras, & c. olim ex litteris, vbi glos. in verb. ad omnia, & in c. 2. in verb. ex perpetuo, de rescript. Lap. alleg. 24. & 54. Roman. cons. 369. col. 16. in vers. quoad octauũ Butr. in c. exhibita num. 14. & 31. de Iudic Puteus decis. 70. faciunt tradita per Franc. in c. cum cessante, de appellat. Guttierez qq. canon. c. 15. num. 56.

Sic etiam impetrans beneficium, quod dixit vacare ex capite incompatibilitatis, & quia infra annum non fuit promotus probato vno modo vacationis, tenet rescriptũ Butrius in c. exhibita num. 31. de Iudic. & in c. 2. num. 5. de rescript. vbi Rip. nu. 60. Gemin. an. in c. omnes leges de testib. in 6. Ancharan. in c. præsentium §. testes de testib. Ias. in l. si ex falsis num. 4. vbi Alciat. nu. 13. C. de iudic. Menoch. cons. 385. num. 2. lib. 4.

Adde quod Rescriptum Papæ continens diuersas gratias, si in vna contineat subreptionem, non vitiatur quoad alias c. si eo tempore de rescript. in 6. c. exhibito, vbi Anton. de Butr. de Iudic. Ias. in l. 1. §. sed & mihi num. 15. ff. de verb. obligat.

Sic. impetrans beneficium, quod asseruit pluribus modis vacare, non caret impetratis si probet vnum modum vacationis d. c. 2. de rescript. Anton. de Butr. in d. c. exhibita Cardinal. in clement. constitutum de elect. Idem est sententia ex diuer-

diuersis causis lata, nam vna existente vera, sustinetur Cardinal. consf.19. Mascard. de probation. cõclus. 325. num. 7.

Ratio conclusionis est, quia quando plures causæ disiunctiuè proponuntur ad rescriptum obtinendum, sufficit alteram esse veram d.c. inter cæteras, & d.c.2. vbi glos. in verb. & perpetuo, & omn. canon. de rescript. Et quando plures causæ côiunctiuè narrantur, quarum altera non sufficit, omnes debent esse veræ, alias actus corruit, c. olim de rescript. Tiraquell. qui alios cumulat in tractatu, cessante causa, limitatione 12. num. 15. sed quando quælibet causa sufficienter influit in effectum, sufficit, quod vna sit vera, nam alias, falsitas vnius facit corruere alias, c. quoniam frequenter §. porro, vbi Abb. vt lite non contestata Bar. in extrauag. ad reprimendum in verb. nè eorum absentia, Bal. in l. generaliter la 2. C. de Episcop. & Cleric. Decisio Pedemontana 18. num 6. Guttier. loc. cit. num. 66. Idcirco, quando plura copulatiuè narrantur, quorum alterum sufficit ad dispositionem, quæ prætenditur, copulatiua resoluitur in disiunctiuam c. cũ iam dudum, ibi, (aut aliquid aliud) vbi Abb. & alij de Præben. in quo tex. opponebatur contra electionẽ, quod electus haberet plures dignitates, & etiam, quod antè confirmationem electionis, & post cassatam electionem ministrasset, mandat Summus Pontifex; quod quolibet impedimento ex supradictis reperto, perpetuum silentium imponatur electo, idem probat tex. in c. significante, vbi Abb. et Dec. de Appellation. Bellamer. decis. 374 et 375. Nau. cons. 20. de pœnitent. et remiss. latè Guttier. Mascard. et Sanch. locis citatis.

Vera sunt hucusque dicta in conclusione etiamsi exponens plures causas, iurasset omnia narrata esse vera; quia idem est respondendum, vt supra conclusum fuit, Glos. in cap. vt circa in verb. probare de elect. in 6. & in d. cap. 2. in verb. ex perpetuo de Rescript. Felyn. in c. licèt causam in prima limitatione de probat. Mascard. loc. cit. nu. 9.

Quid dicendum in Rescriptis gratiosis. Cap. II.

AN autem supradicta procedant in rescriptis gratiosis, maxima est difficultas, nam in rescriptis iustitiæ, quia de iure certas habent causas, ex quibus iustificantur, idcircò nihil refert si ex pluribus causis allegatis, aliquæ falsæ sint, nam sufficit vnam adesse ex præscriptis à iure; In gratiosis autem, quia totum dependet à voluntate concedentis videtur, quod nisi omnia exposita vera sint, actus corruat, & probatur.

Primò, in gratiosis omnes causæ allegatæ considerantur à concedente, ergò omnes causæ debent verificari; Probatur antecedens ex clausula, quæ in rescripto gratioso apponitur videlicèt (si præces veritate nitantur, super quo tuam conscientiam oneramus) verbum illud, præces, omnia enarrata comprehendit, ergò omnia verificanda, & vno deficiente actus corruere debet; sic etiam, verbum super quo, facit ad rem, nam verbum illud, super quo, est collectiuum omnium narratorum, & refertur ad narrata, cap. olim de Rescriptis ibi. (Nos igitur; Respondemus, quod clausula, illa ad omnia debet superiora referri) ergò omnia probanda sunt, ad hoc, vt conscientia, quæ onerata fuit tuta permaneat.

Se-

Secundò, quando aliquid sub certis modificationibus mandatur illæ modificationes dicuntur esse de forma, Anchar. consil. 241. Felyn. in cap cum dilecta, num. 6. de Rescript. Dec. consil. 262. numer. 4. Franciscus Beccius consil. 12. nu. 24. & consil. 62. nu. 43. Et quando in dispositione hominis, vel legis aliquid ponitur conditionaliter, illud dicitur esse de forma, Bald. in auth. matri, & auiæ, C. quando mulier tutel. off. fung. poss. Felyn. in d. cap. cum dilecta, num. 6. per tex. in l Meuius, ff. de condition. & demonstrat. Dec. consil. 466. num. 18. & 532. num. 4. Quę autem sunt de forma, sunt indiuisibilia, Bald. in l. si seruus, ff. si quis caution. Alex. in l. si is, qui quadringenta, §. quædam, ff. ad leg. falcid. Becc. consil. 12. num. 30. Et quando plura requiruntur pro forma, omnia debent obseruari, Riminald. consil. 199. num. 33. & in his, quæ sunt de forma, vtile per inutile vitiatur, Becc. loc. cit. & etiam in minimo ommisso formæ vitiat, Anton. de Butr. in cap. fin. in 7. notab. de restitut. spoliat. Felyn. in d. cap. cum dilecto, num. 10. Dec. in cap. prudentiam in 4. notab. de offic. deleg. latè ad propositum quando modica ommissio vitiet, tradit Glos. in cap. si proponente, in verb. minus competens de Rescript. ergò nisi omnia exposita vera sint, rescriptum corruit.

Tertiò, rescripta iustitię certas habent de iure causas, ex quibus iustificantur, idcircò parum refert si ex causis allegatis aliqua falsa reperiatur, quia sufficit vnam adesse ex dispositis, & taxatis, sicut appellatio fundata in diuersis grauaminibus, sufficit si vnum probetur, cap. exhibita, ibi, (si ex dictis grauaminibus, vel aliquo ipsorum) de iudic. cap. significauit, de appellat. cap. cùm iam dudum de præbend. cap. ex parte de rescript. sic etiam Actor, qui plura copulatiuè deducit in libello si vnū sufficit nō tenetur omnia probare, B r. in l. Falcinius, § cū hoc edictū, ff. ex quib. causis in poss. eatur, & in l. Diuus. ff. de re iudic. vbi Alex. num. 11. Tiraq. de retract. con. ad finem, num. 98. Menoch. consil. 385. numer. 2. In gratiosis verò, quia nihil reperitur in iure cautum, sed totum dependet à voluntate concedentis, omnes causæ debent esse verę, quia voluntas concedentis totum apprehendit, & ignoratur ob quam causam concedens moueatur. Et ex iuris dispositione dispensatio, absque causæ expressione facta, censetur ex pluribus causis facta, ex regula, quod vbi non est expressa ratio non præsumitur vna tantū, sed plures censentur, Salicet. in l. serui vestri, num. 31. C. de noxalib. action. & dicenti plures fuisse rationes creditur, asserenti autem vnam fuisse, incumbit onus probandi, Corn. consil. 253. lib. 4. Parisius consil. 41. lib. 3. Crauett. consil. 73. latè Mascard. de probat. in verb. dispensationem, conclus. 523. ergò necessariò omnes causæ expositę verificandę sunt in rescriptis gratiosis; Hanc opinionem probant Rota decis. 17. de rescript. in recollect. ab Acorambono, Mādosius in addit. ad Lapum allegat. 23. Gutier. qq. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 68. & 108. Mascard. de probat. concl. 325.

In contrarium tamen, quod in gratiosis, allegatis pluribus causis sufficiat causam finalem esse veram, probatur; Nàm licèt dubium sit, an falsitas causæ impulsiuæ, ob quam Princeps difficiliùs concederet, vitiet rescriptū gratiosum, nec ne, vera tamen est opinio, quod tantùm falsitas causæ finalis vitiet, Gl. in cap.

in cap.dudum in verb.de ipsa de præbend.in.6.& in cap.ex parte,il secondo, in verb.falsa de conuersion.coniugator.specular.in tit.de dispensat.§.dicendum restat,num. 12.Innoc.in cap.dudum, il secondo,nu.15. de elect. & in cap.super litteris in fin. de Transaction. vbi Hostiens. num. 8. Lapus alleg. 89. Dec.in cap.postulasti, num. 11. & in cap.super litteris,num. 33. de rescript.Sylu.in verb. Rescriptum, q.6.& in verb.legitimus,q.3. dict. 4.Nau.in sum. cap.17. num. 107. Emanuel Sà in verb. Gratia, Sanchez de matrim.lib.8.disp. 22. nu. 11.& 32.Et licèt multi teneant falsitatem causæ impulsiuæ, ob quā Princeps difficiliùs concederet,vitiare rescriptum gratiosum,ex tex. in cap. postulasti, vb Abb. Felyn. & Dec.& in cap.si proponente,& in cap.ad aures,& in cap. super litteris, vbi Felyn. de Rescript. & in cap.non potest,vbi Glos.& in cap. si motu.proprio de præbend.in.6. Vera tamen est resolutio,quod veritas causæ impulsiuæ secundum subiectam materiam,arbitrio Iudicis consideranda est; si enim talis esset, quod notabiliter moueret animum Principis ad concedendum, vel difficiliorem redderet, ipsa existente falsa rescriptum gratiosum corruit,si autē eodē modo, sed cū aliqua difficultate Princeps concessisset, nihil refert, si falsa sit, Nau.in cap.si quando in 3.except. de rescript.Menoch.de arbitr. Iudic. cas. 201. Igitur, cum plures in rescripto gratioso allegentur, quarum quælibet sufficiens est admouendum Principem ad concedendum, vel solita sit secundum stilum Curiæ esse sufficiens ad impetrandum,sufficit vnam esse veram, Nau.d.cap.17.num.107.& consil. 7.de Rescript.Melchior.Palacz de Maioratu par. 1. quæst. 8. Sanchez loc.citat.numer. 44.

Confirmatur,Clausula si præces veritate nitantur,non reddit rescriptū conditionale,quia tacitè inest iuxta tex.in conditionees, quæ extrinsecus,vbi Bar.ff.de condition.& demonstrat. Glos. in cap. significasti in verb. conditione de elect. Bald.in rubr.C. de institut. & substit. nu. 2. sic refert decisum Mart. de clausul. claus. 148. Idem est in clausula,si ità est,nam ex quo inest in rescripto,cap.2.de rescript. non reddit gratiā conditionalem, nec requirit partis citationem, Lapus alleg.60.Felyn.in cap.fin de præsumpt Marth.claus. 137. vbi refert decisum; Idcircò clausulæ supradictæ, si præces veritate nitantur, vel,si ità,est,referuntur ad substantialia rescripti,propterea deficiente vna ex causis allegatis, non vitiatur, nam sufficit alteram adesse, sicut quando duę sunt causæ finales, si vna deficiat, sufficit adesse alteram, §. affinitatis, Institur. de nupt.§.si plures, Instit.de excusat. tutor.& in propria materia,de qua agimus, latè probat Guttier. qq. Canon.lib.2.cap. 15.num.129.

Confirmantur suprad.cta ex notabili doctrina Innoc. in cap. ex parte Abbatissæ num.1. de priuileg. vbi tradit,quod impetrans priuilegiū, vel litteras gratiosas, tenetur probare veram fuisse causam enarratam in priuilegio, vel litteris, sed hoc procedit quando causa enarrata esset talis sine qua priuilegiū concessum non fuisset, vel literæ expeditæ, & propterea licèt allegans dispensationem teneatur ipse probare,cap.1. & fin. vbi Cardin. de Schismat. & etiam causam dispensationis fuisse veram alio prætendente esse falsam, Specular. in tit.de exception.§ nunc videndū, vers. licèt impetrans,Oldrad.cons. 256. num. 2. Cardinal. & alij in d. cap. 2.

cap. 2. de Schismat. Nec non, & dispensantem habere ius dispensandi, cap. fin. de Simon. cap. quod autem de iur. patron. secus tamen est quando dispensatio etiam processisset, si causa allegata non fuisset vera, vel non fuisset allegata, optimè Mascard. in verb. dispensationem concl. 323. Et supradicta procedunt etiamsi post dispensationem causa cessasset, quia non reuocatur dispensatio, cap. ex tua, vbi Glos. in verb. irritari de filijs presbyt. sicut nec iniuriæ remissio, c. si illic, 27. q. 4. quia beneficium decet esse mansurum, cap. beneficium de regul. iur. in 6. & actus à principio legitimè gestus, non debet ex subsequenti euentu tolli, vel reuocari, l. si vt proponis, C. de confirman. tutor. l. Sancimus, C. de administr. tutor. Et non est nouum, quod quæ vtiliter constituta sunt, durent, licèt adueniat casus, à quo initium capere non poterant, l. in ambiguis, §. non est nouum, ff. de reg. iur. l. verbis, §. fin. ff. ad leg. falcid. Oldrad. consil. 247.

Et ex supradictis volentes tenere hanc opinionem, quam etiam in dispensatione matrimoniali veram esse, tradunt Menoch. consil. 385. vol. 4 Loazes de matrimon. Regis Angliæ dub. 5. num. 40. Sanchez loc. citat. numer. 44. poterunt respondere allegatis pro alia parte.

An sit subreptitia dispensatio in matrimonio obtenta ratione copulæ sequutæ, & scandali vitandi si matrimonium non contraheretur, quando verè copula non fuit subsequuta. Cap. III.

Addit supradictis Sanch. loc. cit. ea adeo esse vera, vt dispensatio obtenta à Summo Pontifice ratione copulæ subsequutæ, & scandali euitandi si matrimonium non contraheretur, non sit subreptitia etiamsi copula non fuisset sequuta Probat ex eo, quia ratio principalis dispensandi est scandali euasio, non autem copula, cum pro copula imponatur pœna pecuniaria, si pęna imponitur, quia delictum est, ergo ipsum non potest esse causa dispensationis Couar. de sponsal. p. 2. c. 6. §. 10. nu. 13. Gallieg. de cognat. spirituali c. 24. nu. 10 & dum Summus Pontifex solet dispensare ad euitandam iacturam famæ, & ne mulier innupta remaneat, nihil refert si intercesserit copula, Gaeta in c. ad limina 30. q. 1. §. 4 q 134. num. 365.

Displicet tamen mihi opinio Sanch. nam omninò exponenda est qualitas copulæ subsequutę, & ità practicatum vidi in quadam dispensatione, nam petita prima dispensatione, quia copula interfuit ante expeditionem, fuit obtenta secunda cum explicatione copulæ, & soluta fuit compositio; Ratio conclusionis est, quia de Stylo Curiæ solet explicari copula, vt constat ex Stylo Datariæ, & Peniteniariæ, nam Dataria imponit

nit

nit pœnam pecuniariam, Sacra verò Pęnitentiaria pęnam corporis afflictiuam, vt constat ex formulis. Et vera est conclusio, quod qualitas, quæ ex Stylo Curiæ explicanda, nullo pacto potest omitti, licet sit talis, qua explicata, vel tacita eodem modo Summus Pontifex dispensasset Dec. in cap. ad aures concl. 2. nu. 2. de rescript. Rebuff. in concordatis in forma mandati Apostolici num. 30. Guttier. qq. canon. lib. 2. c. 15. num. 51. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 10. q. 2. num. 14. Menoch. de arbitrar. Iudic. cas. 201. num. 28. Mascard. de probation. conclus. 846. nu. 8. & hoc procedit etiam in foro conscientię, licet contrarium defendat Henriq. in Summ. tit. de matrim. c. 3. num. 7. quem impugnat Sanch. loc. cit. num. 16. Ratio est, quia Stylus Curiæ facit ius cap. quam graui, de crim. fals. Nec ab eo recedendum est Mascard. de probation. conclus. 1317. & latè diximus in quæst. illa stylus, & practica, quid operentur; & sicut qualites etiam modica explicanda est, quando ius mandat ipsam explicari, c. si proponente de rescript. vbi glos. in verb. minus competens c. si motu proprio de rescript. in 6. Et hoc etiam si concedens eodem modo concessisset qualitate non explicata Anton. de Butr. & Franch. in c. dudum num. 15. de præbend. in 6. Couar. lib. 1. Variar. resolut. c. 20. num. 20. Menoch. d. c. 201. num. 27. Sanch. loc. cit. num. 13. ergo eodem modo quando stylus qui pro lege habetur l. minimè ff. de legib. mandat aliquid explicari.

Confirmantur supradicta: Dispensatio petita, vt committatur Archiepiscopo Neapolitano si ex errore committatur Surrentino non potest à Neapolitano Archiepiscopo expediri, licet eodem modo si error non adfuisset, Summus Pontifex concessisset, Ratio est quia rescriptum non extenditur de casu ad casum, qui sub verbis non comprehenditur, licèt pro casu omisso simile rescriptum fuisset impetratum Innoc. in c. super litteris n. 13. ibid. Io. Andr. n. 5. Abb. n. 3. Dec. n. 13. de rescrip. probat notabiliter Bal. in l. præscriptione num. 15. C. si contr. ius, vel vtilit. publ. vbi dicit, quod si quis narret se in Ciuitate Perusina numerasse pecuniam, & proinde impetret rescriptum destinans Iudicem in ea Ciuitate, vt compellat debitores ad soluendum, si in alia Ciuitate fuit facta numeratio, non potest Iudex delegatus procedere, quia subreptitium est rescriptum, licet eodé modo in alia Ciuitate Princeps concessisset, Sanch. loc. cit. num. 39. ergò itá etiam, & in casu nostro dicendum, vt dispensatio tacita copula non suffragetur.

An requiratur facultas Superioris ad reficiendum opus, in cuius constructione illa fuit necessaria.

QVÆST. XXVI.

Respondeo opus aliquod, pro quo faciendo licentia Superioris est necessaria, posse refici absque licentia, quotiescunque contigerit illum esse destructum, Glos. in cap. cùm accessissent in fin. de constitution. vbi Abb. & Felyn. nu. 33. probatur in cap. consuluit, & in cap. Iudæi, il primo de Iudæis, & in l. fin. C. de Iudęis, in quibus iuribus deciditur prohibitum esse Iudæis

nouas Synagogas construere, non tamen veteres reparare; Propterea prohibitio construendi nouum ædificium non habet locum in refectione ædificij, & sic Regulares, qui nō possunt nouas Ecclesias, & Monasteria construere absq; licentia Episcopi, cap. de Monachis, 18. q. 2. de quo extant Bullæ Clementis Octaui, & Vrbani Octaui, benè possūt antiqua reparare, & reficere, Glos. in d. cap. de Monachis, Hostiens. in sum. in tit. de Eccles. ædificand. §. fin. Brun. in tract. de refect. in 17. tomo tractatuum; Ità nunciatio noui operis non habet locum in refectione, l. 1. §. qui ædificium, ff. de oper. nou. nunciat. Idem est in Molendino refecto, nam non dicitur nouum Molendinum, nisi in totum priùs fuerit destructum, Ias. in l. quominus, q. vlt. ff. de flumin. pet Glos. in l. qui vsum fructum in verb. legatum, ff de vsufruct. Bar. in d §. si quis ædificium, Lanarius consil. 2.

Vndè Collaterale Consilium Neapolitanum declarauit Regias prohibitiones non ædificandi in suburbijs Ciuitatis Neapolis, & in locis, vbi ædificia officere possunt munitioni Ciuitatis, quas latè congerit de Pont. in tract. de potest. Proregis, tit. de abundantia Ciuitatis, §. 3. non habere locum in refectione ædificiorum, cum aliud sit de nouo facere, & aliud reficere, l. 3. §. reficere, ff. de itiner. actuq. priuat. L. 1. § si quis ædificium, ff. de oper. nou. nunc. de Ponte loc. citat. §. 2. numer. 19. Quæ tamen declaratio Collateralis Consilij, nam procedit quando antiquum ædificium esset penitus destructum, quia tunc vigeret Regia prohibitio, quia esset noua constructio, l. quid autem, §. in nouis, ff quib. mod. vsusfruct. amict. Glos. in d. cap. de Monachis, Ias. in d. l. 1. §. si quis. ædificium; & sicut muri Ciuitatis inconsulto Principe non possunt ædificari, sic nec refici, l. sacram, §. fin. ff. de rer. diuis.

Et stante statuto, quod noua arx inconsulto Principe non construatur, si fuerit penitus destructa absq; ipsius licentia refici non poterit, Innoc. in cap. Pisanus de restitut. spoliat. Bald. in l. si vt proponis, nu. 2. C. de nupt. sic etiam Ecclesia penitus destructa, si reædificetur, dicitur noua Ecclesia, & acquiritur ius patronatus à reficiente, cap. 3. vbi glos. de iur. patron. ac denuò consecranda est, etiamsi ex eisdem lapidibus, & cęmentis construatur, Innoc. in c. 1. de consec. Eccles. vel altar. Sic dicitur noua domus si reædificetur, antiqua penitus destructa, licèt sola aræa remanserit, l. domum, ff. de contrah. empt. quia solùm, siuè areæa destrui non potest, Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. Idcircò non dicitur eadem, sed noua domus, Glos. Bat. & alij in l. inter stipulantem, §. sacram, ff de verbor. obligat. Et vsufructus ob domus destructionem amittitur, nec reuiuiscit si reficiatur, l. quid tamē, §. nauis, ff. quib. mod. vsusfruct. amittatur; Cessat etiam legatum domus si destruatur, nec reuiuiscit, si reficiatur, l. si ità legatum, 1. ff. de legat. 1. Idem est in legato serui, qui postea fuit manumissus, nam si in seruitutem reincidat, non debetur legatum, ex quo dicitur nouus homo, l. cùm seruus, ff. de adimen. legat. latè Brunus in loco supracitato.

Probatur primò principalis conclusio ex tex. in cap. fin. vbi Glos. in verb. inuestire de feud. & ex latè traditis per Andr. de Isern. Afflict. & alios in cap. 1. de his, qui feudum dare possunt in vsib. feudor. nam licèt Prælatus non possit bona Ecclesiæ de nouo infeudare, benè tamen

tamen poterit antiquum feudum concedere non obstante iuramento de non infeudando, sic etiam potest Prelatus donationem bonorum Ecclesiæ à prædecessore factam cum assensu Summi Pontificis perficere, licèt ipse donare non possit absque assensu, cap. per tuas de donar. Quia nouum non dicitur, quod ab alio factum fuit, & illud quod quis nõ potest absq; authoritate Sũmi Pontificis inchoare, benè potest inchoatum ab alio, cùm authoritate Sedis Apostolicæ absque noua licentia perficere, l. 1. §. opus nouum, ff. de oper. nou. nunciat. Emulta permittuntur fieri ex consequentia Prioris actus, & idem iudicatur, quod de ipso actu, l si mulier, ibi, (ex consequentia suæ fragilitatis) C. ad Velleian. l. 3 §. Sc io, ff. de minor. Et sufficit Summum Pontificem à principio assensisse, Glos. in d. cap. per tuas in verb. de nouo.

Ex supradictis respondi in facto, quod licèt minor, qui veneam ætatis à Rege impetrauit, non possit immobilia bona absque Iudicis decreto hipotecare, vel vendere, l. 3. C. de his, qui veni. ætat. impetran. benè tamen poterit hipotecam, vel venditionem à tutore cum decreto factam, ratam habere; Nam sufficit decretũ Iudicis semel pro actus validitate extitisse, vt suprà de assensu Apostolico dictum est.

Probatur etiam secundò, nam noua dignitas nõ potest in Ecclesia erigi absque Summi Pontificis licentia, cap. 1. vbi Glos. in verb. omnes a 2. dist. cap. cùm olim, vbi Glos. in verb. concessimus de consuetud. l. 1. §. optamus, ibi, (*secundum voluntatem, & timorem Dei, & nostram ordinationem,*) C. de offic. Præfect. Prætor. Africæ, benè tamen potest antiqua reparari, & refici, cap. cum accessissent de constit. vbi Glos. & omn. canon. Ratio est, quia sufficit, quod semel dignitas existat, l. in substitutione, ff. de vulgar. & pupill. Archidiac. in c. statutum, nu. 5. de rescript. Bald. in l. generaliter, col. 4. C. de Episcop. & Cleric. Paris. de resignat. beneficior. lib. 1. q. 11. num. 11. Et licèt dignitas cesset in actu, remanet tamen in habitu, & cessante exercitio, remanet denominatio, Iacob. Butricar. & Bar. in proem. ff. Abb. in proem. Decretalis; Sic multæ appellantur Ciuitates, quæ Episcopum habuerunt, licèt ad præsens eo careant, Bar. in extrauag. Quis inter rebelles, in verb. Lõbardiæ, n. 5. & de multis Ciuitatibus in Alemania absq; Episcopis, tradit Additio ad Bar. loc. cit. in verb. Ciuitas; Item finito officio Prætoris, Iudicis, vel Aduocati, remanet titulus dignitatis, nã sufficit semel eã extitisse, l. 2. C. de Præposit. Sacri Cubicul. in princ. vbi Glos. Io. de Platea, & Rebuff. allegant iura concordantia, l. Maximarum, vbi Bald. Cod. de escusation. muner. lib. 10. Bar. in l. 3. Cod. de Silentiar. & Decurion. lib. 12. l. 2. vbi Glos. in verb. vacantes, C. vt dign. ord. seru. lib. 12. l. eos, C. de fabricensib. lib. 11. latè de Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. Official. §. 8. Sicut etiam dicitur de Episcopo alicuius Ciuitatis, qui & si cedat loco, & administrationi, titulum tamen dignitatis non amittit, cap. 1. de ordinat. ab Episcopo, qui renunt. Episc. Menoch. de arbitrar. Iudic. cas. 68. num. 52. Sic Ecclesia curata dicitur etiam illa, quæ ad præsens populum non habet, nam sufficit illum habuisse, Bald. in l. sed, & milites, § primi platis, ff. de excusat. tutor. Cardinal. in Clemen. 1. q. 21. de offic. Vicar. sicut Ecclesia Cathedralis etiam dicetur illa, quæ ad præsens caret clero, & popolo, nam sufficit ali-

quando eum adfuisse, Imol. in Clemen. in plerisq. col. 2. numer. 9. de elect. Gratian. rom. 2. Discept. Forens. cap. 291. in fin.

Ampliatur suprafirmata conclusio, etiamsi dignitas exitens in Ecclesia fuisset per statutum Canonicorum à Summo Pontifice confirmatum annihilata, nam absque noua licentia Summi Pontificis poterit restaurari, vt in d. cap. cum accessissent, vbi Abb. Felyn. & cæteri, canon. Ratio conclusionis est, nam confirmatio Summi Pontificis sustinet vicem priuilegij, Abb. & Felyn. in d. cap. cum accessissent, & certum est posse Canonicos priuilegio concesso renuntiare, cap. pro illorum de præbend. cap. priuilegium 11. q. 3. l. 2. C. de iur. domin. impetr. Et in specie quod statutum factum à subditis confirmatum à Superiore possit absque speciali licentia tolli, & redire ad ius commune, decidit Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. Abb. in d. cap. cum accessissent, vbi latè additio ad ipsum, Brun. in dicto tract. de restaurat.

Aduertendum tamem est, quod regula non procedit quando statutũ non solum concernit bonum statuentium, sed etiam publicum, nam si fuerit à Superiore confirmatum, non poterit absque ipsius licentia tolli, quia tunc Superior confirmando, videtur nouam dispositionem facere, ex regula, quod omnia nostra facimus, quibus nostram authoritatem impartimur, cap. si Apostolicæ, de præbend. in §. l. 1. circa medium, C. de veter. iur. enuclean.

Sicut de excommunicatione lata ad instantiam partis, quæ licèt vires obtineat ab intentione Iudicis proferentis sententiam, Glos. in cap. 1. de iudic. & in cap. 2. de testib. cogen. & in cap. P. & G. de offic. deleg. Abb. in cap. ex parte, il primo de offic. ordinar. & intentio Iudicis excommunicantis ad instantiam partis reguletur à mente ipsius partis, cap. bonæ memoriæ, il primo de offic. & potest. Prælat. Angel. in verb. excommunicatio 3. nu. 16. latè Suar. de censur. disp. 3. sect. 6. num. 9. taliter quod illi ligantur quos pars ligare intendit, & potest subtrahi materia excommunicationis ab ipsamet parte absq; Iudicis minysterio debitum remittendo, vel terminum prolongando; Non tamen dicta procedunt, quando Iudex non solùm partis instantiam consideravit, sed etiam aliquod bonum commune intendit, nam tunc non solùm requiritur consensus partis cedentis iuri suo, sed etiam Iudicis, Suar. d. disp. 3 sect. 6. num. 16. Et ità respondi in facto in excõmunicatione Summi Pontificis de non commodanda Sacra Suppellectili lata ad instantiam Aeconomorum Hospitalis Sanctissimæ Annunciationis huius Ciuitatis.

Secundò ampliatur, etiamsi dignitas non solùm fuisset suppressa, sed etiã totaliter extincta, nam sufficit semel eam extitisse, Abb. in d. cap. cum accessissent. Et licèt Glos. in Clemen. fin. in verb. creatum de rescript. vbi Io. de Lignan. & Cardin. quæst. 6. dixerint, quod litteræ Apostolicæ reseruatoriæ beneficiorum vacaturorum, non trahuntur ad beneficia de nouo creata, nisi tamen aliquod beneficium nõ fuisset omninò suppressum, quia tunc non dicitur nouum beneficium, Brun. in d. tract. nu. 4. Tamen non sequitur quin data totali suppressione dignitatis in Ecclesia cũ assensu Summi Pontificis, non possit denuo restaurari absque assensu; Ratio est, quia vt inquit Sacrum Concil. Trident. sess. 24. cap. 12.

Digni-

Dignitates in Ecclesijs presertim Cathedralibus ad conseruandam, a gēdamque Ecclesiasticam disciplinam fuerunt institutę, idcircò in ipsarum restauratione cultus diuinus augetur, propterea quia sumus in fauorabilibus, sufficit semel in Ecclesia dignitates extitisse, vt post alios Brun. loc. citat. & idem Triden. in eadem sess. 24. c. 15. dùm concedit facultatem Episcopis cū consensu capituli supprimendi aliqua beneficia, & vniendi redditus distributionibus quotidianis, de quo agunt Garz. de benef. par. 12. cap. 1. Barbos. de offic. & potest. Episcop. allegat. 67. non procedit in suppressione dignitatum, vt de hoc extare declarationem Congregationis multi affirmant.

Ex his concluditur rectè dixisse, gloss. in d. cap. eum accessissent in fin. quod ex consequentia antiquæ dignitatis, possūt Canonici eā reassumere, nàm faciliùs aliquid reficitur, quàm de nouo creatur, l. qui liberis, §. 1. & fin. ff. de bonor. poss. secun. tabul. & data etiam dotali suppressione saltem remanet nomē dignitatis, prout supra probatum fuit, idcireò absque nouo assensu refici poterit.

Confirmantur supradicta, nam sicut, quæ ab hostibus possidentur, si tamen nostra fuerunt, licitè conceduntur pro tempore, quoad manus nostras peruenerint, l. id quod, & l. ab omnibus, §. etiam, ff. de leg. 1. & l. liber homo, ff. de verbor. oblig. & potest Sumus Pontifex erigere titulos. Episcopatus in Terris Saracinorum, quæ aliquando fuerunt Christianorum, Bald. & Angel. in d. l. liber homo, larè Rodriq. Suar. alleg. 8. Sicut Rex concedit bona ab inimicis possessa, si ad manus fidelium deuenerint, cap. Abbate sanè de re iudic. in 6. & Summus Pontifex concedit titulum Regni ab hostibus occupati, quod aliquando Christianorum fuit, Bar. in d. l. liber homo, vbi probat licitam fuisse concessionem Summi Pontificis Regni Ierusalem factam Regi Carolo, nam sufficit semel eam fuisse, ità & in casu nostro dicendum est, quod sufficiat semel extitisse dignitatem in Ecclesia, vt illa nouo absq; assensu refici possit.

Vnde nam aliquid esse vtile, vel damnosum sit iudicandum.

QVÆST. XXVII.

Deciduntur varij casus ad quæstionem pertinentes. Cap. I.

EX tempore, quo aliquid fit, dijudicandum est, sit ne vtile, an verò damnosum, l. si voluntate, C. de rescind. vendit. l. 3. §. Diui Fratres, ff. de iur. fisc. cap. cum dilecti, de empt. & vendit. Bar. in l. 2. C. de rescind. vendit. communiter DD. in l. pretia rerum, ff. ad l. fal. Guido Papa decis. 157. Pinell. in d. l. 2. par. 3. cap. 4. nu. 15 latè Surd. cons. 451. volum. 3. Damnosus autem actus, tunc propriè dicitur, quando proprium patrimonium diminuitur, l. fin. C. de Codicil. l. fin. C. de imponend. lucr. ăt. describt. lib. 10. Aliud autem est damnum emergens, & aliud lucrum cessans, l. 1. vbi omnes DD. notant, C. de sent. quæ pro eo, quod interest. Nec dicitur damnum dare, qui iure suo vtitur, l. 1. §. item Varus, ff. de aqu. pluu. arcen. l. Proculus, ff. de damn. infec. & tex. in l. nemo damnum, ff. de regul. iur. clarè decidit, ibi,

(nemo

(nemo damnum facit, nisi id facit, quod facere ius non habet.) Idcircò, debitor non acquirendo, non dicitur fraudare creditores, l. non fraudantur, ff. de reg. iur. ibi, *(non fraudantur creditores, cum quid non acquiritur à debitore, sed cum quid de bonis diminuitur.)* Quomodò autem consideretur damnum in ordine ad restitutionem, tradunt ex Ciuilistis, Bald. consil. 182. lib. 1. ex Theologis Molin. de contract. disp. 511. Quod autem dicatur lucrum cessans, & quod damnum emergens, Bald. loc. cit. Molin. de contract. disp. 314. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 20. dub. 10.

Quæ verò pro alio seruatur, censetur vtilia, si eo modo fiant, quo quis pro seipso faceret, cum nullus teneatur in alienorum administratione maiorē adhibere diligentiā, ea quam in proprijs adhibet, l. 1. C. de bon. matern. Surd. d. consil. 451. vol. 1. Idcircò vtiliter facit tutor, si non exigit creditum pupilli in cuius recuperatione plus oportebat expendere, quam exigere, Roman. consil. 50. & facit doctrina Bald. in l. Mediterraneæ, C. de annonis, & tribut. vbi dixit, quod non est faciendum id, in quo plus expenditur, quam de commodo percipitur, idem probat Rolan. à Valle consil. 15. num. 50. volum. & probat tex. notabilis in l. contra iuris, §. si filius, vbi Glos. in verb. amplius, ff. de pact.

Censetur etiam actus vtilis, ex intentione agentium, vt puta, quia putant alienantes res Ecclesiasticas, adesse vtilitatem Ecclesiæ, cap. ad Apostolicam, vbi Glos. in verb. profuturum de his, quæ fiu. à præl. sine consil. Capit. licèt contrarium postea eueniat, l. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tutor. Ant. de Butr. in d. cap. ad Apostolicam, nu. 19. Barbat. in d. cap. Rainutius, de testamen. Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, col. 1. de constitut. Roland. in d. consil. 15. numer. 51. Surd. d. consil. 451. Et licèt in alienatione bonorum Ecclesiæ requiratur vtilitas ipsius Ecclesiæ, dicto cap. ad Apostolicam, cap. sine exceptione 12. quæst. 2. nec sufficiat, quod non ad sit nec damnum, nec vtile Ecclesiæ, quia contractus nō valet, nisi euidens sit vtilitas, glos. in d. cap. ad Apostolicam, & in cap. nihil, de elect. & constat ex Extrauag. Paul. 2. incip. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien. non tamen procedit, si probetur, quod causa mouens contrahentes fuerit vtilitas Ecclesiæ, licèt ex post facto nō ad fuit, Anton. de Butr. in d. cap. ad Apostolicam, num. 28. Bar. in l. 2. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. vbi extendit se contrà Ecclesiasticos, qui ex defectu vtilitatis, alienationes bonorum Ecclesiæ infringere contendunt.

Quotiescumque à lite disceditur, censetur actus vtilis, l. 1. & l. si ea, C. de pact. Glos. in cap. penul. de empt. & vendit. Sur. in d. cap. 451. nu. 27. nam vexationes litium in maxima sunt consideratione, etiam quod iniustæ sint, propterea vexationes de facto sufficiunt ad validandam transactionem, Soccin. consil. 4. vol. 1. Ias. Alex. & Bald. in l. 2. C. de transact. & vt optimè inquit Glos. in d. cap. penult. in verb. restituerent, eo ipso, quod à lite disceditur magnum commodum est. Idcircò transactio litis facta an administratoribus Ecclesiæ censetur vtilis, nulla alia vtilitate probata, Anton. de Butr. in d. cap. penul. num. 13. versic. nota tamen Glosam, idem probat Roland. d. consil. 15. nu. 51. Minor restituitur aduersus aditionem hæreditatis, in qua sunt vexationes litium etiamsi nullum damnum sentiat, & certum fuerit sen-

tentiam pro ipso reportari,l.minor vigintiquinque annis, cui fideicommissum, vbi Glos. in verb. restitui, ff. de minorib. & melior tex. in l.minoribus 25.annis, ff. de minorib. cuius verba hæc sunt. (*Minoribus 25.annis subuenitur per integram restitutionem:non solum cum de bonis eorum aliquid minuitur, sed etiam cum intersit ipsorum litibus, & sumptibus non vexari*,) Glos.ibi in verb. litibus dicit, vt in locuplete hæreditate, quam repudiare vult: ideò quia multis molestijs erat implicita,Rom.& Aret. ibid Idem est si minor facto inuentario adiuit hæreditatem,ob cuius benencficium præseruatur à damno, quia de proprio non tenetur, l. fin.§.&si præfatam,C.de iur. deliber.nam si adsunt vexationes,& lites potest petere restitutionem in integrum aduersus aditionem, vt à molestijs, & inquietudinibus subleuetur, Salicet. in auth. si omnes, num.8.C.mino.ab hæredit. se abstin.Surd.in d.consil.451.& Larius cons.95.Idem est in Ecclesia,Bal. in d.l. minoribus 25.annis allegat Archid.in cap.Episcopus 12. q.2. Ratio est, quia non dicitur læsus, qui lite,& perplexitate execratur, l. item, §. fin. ff. de alien.iud.met. caus.fact. ibi, cogitatio eius, qui lites execratur non est vituperanda.

Hæc sunt notanda pro iustificatione transactionum, quas in dies nos Regulares facimus, non solum ad euitandas lites, quod bono Religionis satis confert, sed etiam vt aliquid in præsenti habeamus, futura despiciendo, quod maximè confert ad iustificandam transactionem; iuxtà illud, Ad præsens oua, cras pullis sunt meliora. Et futurum omne despicitur, suadetquè præsentia fructum, glos. in l. cum hi in prin.ff.de transact. Dec. cons 474.nu. 4. Natta cons. 340. num. 5.Surd.d.cons.451.nu. 32.

Id quod dicimus de iudicando actu vtili, vel damnoso, applicandū est etiam in liquidatione iusti pretij, vt in d. l. si voluntate C. de rescind.vendit. & in c. cum dilecti de empt.& vendit. Licet enim de iure ciuili, & canonico, contractus non rescindatur, nisi adsit læsio vltra dimidium iusti pretij d.l.2.C.de rescind.vendit.& d. c. cum dilecti, & in venditione sub hasta requiratur læsio vltra sextam, ex doctrina Bar. in l.si duo Societatem §. arbitrorum ff. pro socio, quæ est communis praxis in Regno, Vrsillus ad Afflict. decis.340.Franch. decis. 120. num. 7 & 224. num. 2. In foro tamen conscientię sufficit, quod iustum pretium excedatur ad hoc vt cōtrahentes peccent,& locus sit restitutioni D.Thòm.2.2.q.77. art. 1.Nau.c.nouit.notab.6 num.47. de Iudic.& sum. c.23.nu.77. Couar.variar.resol.lib.2.cap.4.num. 11. latè Mol. de contract. disput. 350.num.3.Less.de iust.& iur.lib. 2.c. 21. dub. 4. & facit illud. D. Paul.ad Thessalon.4. *Ne quis supergrediatur, neque circumueniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Dominus de his omnibus.* Pretium tamen iustum liquidandum est secundum valorem rei tempore contractus, & iuxtà tale tempus formandi sunt articuli, Pinell. in d.l.2.par.3.cap.4.nu.15. vbi alios allegat, licèt multi dicant,quod etiam articuli probent, si de præciso tempore contractus non formentur, sed paulò post, si tamen nulla fuit causa mutans,seu alterans pretium rerum, Bald.in d. l.2.nu.28.Paul. de Castr. ibidem num.4.Afflict.decis. 216. vbi tradit, quod valor rei non est considerandus in instanti, videlicèt tali die, sed moraliter, idcircò articulandus,

landus, & probandus est valor, quod tali tempore antè, & post, tanti res valuit, Angel. in l. falcidia §. 1. ff. ad leg. falcid. Bar. in l. si seruus, ff. de condit. furt. & si essemus in rebus, quę in foro publico vendi solent, non est attendendum pretium, pro quo res à singulis venditur, sed quod in publico foro Bar. in l. septa, C. de erogat. milit. annon. lib. 12. Florian. de Sancto Petro in l. si seruus seruo, ff. ad leg. Aquil. & est tex. expressus in cap. 1. in verb. quem in mercato de empt. & vendit.

Idē est in alienatione rei Ecclesię, nā ad liquidandum iustum valorem, attenditur tempus contractus, licèt postea crescat, vel decrescat, Bar. in l. 2. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. Calderin. consil. 297. de rerum permut. Paul. de Castr. consil. 260. lib. 2. latè Tuschus, qui dicit esse communem opinionem omnium Canonistarum in verbo læsio, concl. 295.

Idem est in alienatione rei pupillaris, vel Minoris, nam ad iudicandum, an fuerit læsus, attenditur tempus contractus, non autem quid postea euenerit, Alberic. in l. & si sine §. quæsitum, ff. de minorib. Iacobi. de Sancto Georgio in l. 1. C. de pactis, Aymon. Crauett. cons. 12. lib. 1. Afflict. dec 304. & 340. latè Sforzia Oda in tract. de rest. in integr. par. 2. quæst. 57. art. 3. Licèt autem minor omittens producere probationes restituatur in integrum, l. minor 25. annis omissam, ff. de minorib. l. penul. C. de in integr. restitut. Hoc tamen non procedit quando tempore examinis, probationes non habebat, ex quo omittendo non dicitur læsus, licèt posteà superuenerint, Bar. in l. 3. § nunriario, num. 33 ff. de oper. nou. nunt. vbi Ruin. num 270. dicit esse notandum, Roland à Valle consil. 10. vol. 4. decis. Pedemontana 158. vbi testatur de communi, Surd. consil. 79. num. 4.

Idem est in alienatione, vel locatione rei Fiscalis, nam attenditur valor tempore cōtractus, l. 3. §. Diui Fratres, ff. de iur. fisc ibi, (iusta pretia non ex preterita emptione, sed ex præsenti æstimatione constitui) & alienationes, seù locationes rerum Fiscalium, quoad læsionem regulantur eodem modo, quo alinationes, & locationes rerum priuatorum, Roman. & Alexand. in l. si quis cū aliter, ff. de verbor. obligation. Cremens io d. l. 2. nu. 112. C. de rescind. vend. vbi etiam Pinell. in 2. par. secundæ partis principalis, num. 25. probant expresè Glos. & Bar. in l. 1. ff de iur. fisc. per tex. in l. 3. & l. raras, C. de rescind. vend. Peregrin. tract. de iur. fisci in tit. 4 de creditor. fiscalib. n. 8. Idcircò id, quod post contractum euenit, non est in consideratione, Fulgosius consil. 126. Tusch. in d. concl. 295. numer. 12. licèt quoad oblationes semper admittitur faciens meliorem oblationenem etiam terminato negotio, l. fin. vbi Bar. ff. de iur. fisc. l. Lotius, § fin. ff. ad municipal. & de incol. l. si tempora, C. de fid. instrum. lib. 10. vbi Bar. & alij, & in l. licitatio, ff. de publican. & vectigal.

Sic etiam ad iudicandum, an dos congrua sit, attendendus est valor facultatum tempore matrimonij, Bal. in auth. res quæ, num. 16. vbi Ias. numer. 27. C. commun. de leg. Aymon. Crauett. consil. 11. Boer. decis. 62 nu. 13. Grammat. decis. 52. nu. 35. & decis. 101. Menoch. de arbitr. iudic. casu 149. num. 16.

Idem erit ad iudicandum, an donatio sit inofficiosa, nam attenditur tempus donationis, nec reuocatur si ex accidentibus post factum fiat

fiat inofficiosa, Glos. in l. 1. in 9. q. C. de inoffic. donat. Menoch. d. cas. 149. latè congerit Tiraquell. in l. si vnquam in verb. omnia, vel partem aliquam, num. 34. cum seq. C. de reuocand. donat.

Sic damnum datum in segetibus æstimatur secundum illud tempus, non autem ex superuenienti, quia multa accidere possunt, quæ impediant segetes ne maturitatem, & perfectionem perducantur nempè niues, grandines, incursus hostium, &c. l. fistulas, §. frumenta, ff. de cōtrah. empt. & de omnino futuris non potest certum aliquid iudicari, l. si à pactione, C. de vsur. Bar. in l. coīē fetro, §. qui maximos, ff. de public. & vectigal. & vt inquit tex. in l. omnis hæreditas, ff. de reg. iur. nunquam ex post facto crescit prçteriti delicti çstimatio, & hanc opinionem probant Bal. consil. 182. lib. 1. Aymon. Crauett. consil. 40. num. 10. Menoch. de arbitr. d. cas. 149. numer. 21. Cancer. par. 1. var. resol. cap. 13. numer. 9. & idem esse in foro conscienriç contrà Sotum, & Salon. probat Less. de iustit. & iur. lib. 2. capit. 12. numer. 19.

Tempus etiam celebrati contractus considerandum est ad iudicandum si pactum de retrouendendo appositum in contractu emptionis, & venditionis, debeat de temporali effici perpetuum, Socc. Iun. consil. 104. lib. 3. & cons. 46. lib. 4. Simon de Pretis consil. 3. 74. 137. nàm cùm pactum de retrouendendo dicatur pars pretij, idcircò attenditur valor rei tempore contractus Aymon. Crauett. consil. 313. nu. 3. latè Tiraquell. in rubr. de retractu conuentionali, num. 25. Quantum autem minuat de pretio, pactum de retrouendo, arbitrarium est Iudici, Couar. variar. resolut. lib. 3. cap. 10. & ex tex. in l. 2. C. de resc. vend. habet locum etiam in pacto de retrouendendo, Dec. consil. 167. num. 4. & 307. Tiraq. loc. suptacit.

Quid dicendum quando actus est successiuus

Cap. II.

Svptafirmata conclusio, quod ad iudicandum, an actus sit vtilis, vel damnosus, attendatur tempus, quo actus geritur, intelligitur de actibus, qui in momento perficiuntur, secus tamen de habentibus tractum successiuum, nam ex quo in singulis annis insurgit grauamen, æquiras suadet, vt grauati subleuentur, Natta consil. 548. nu. 36 Olascus consil. 47. Thesaur. decis. 226. Pinel. in d. l. 2. par. 2. cap. 1. nu. 27. Cancer. variar. resol. par. 2. cap. 1. num. 153. exemplum est in collectis, quæ pro rata bonorum soluuntur, idcircò diminutis bonis diminuitur, l. forma, §. illam æquitatem, ff de censib. l. 2. C. de alluuionib. lib. 10. l. cura, §. deficientum, ff de munerib. & honor. l. 1. §. qui excusatione, ff. de vacat. muner. Et procedit etiamsi lata fuisset sententia circa solutionem certç quantitatis pro collectis, nam ex noua causa diminutionis bonorum, non dicitur impugnari sententia, l. spadonem, § qui absolutas, ff de excusat. tutor. & in ijs, quç ex tempore mutationem accipiunt, nunquam sententia, obstat Anton. de Butr. cap. 1. col. 3. de re iudic. Dec. consil. 335. Anna. alleg 16. num. 4.

Idem est in solutione capitationis, nempè, quod qui ad paupertatem deueniunt taliter, quod proprio labore victum quęrunt, & nihil possident non tenentur de iure soluere, Bald. in auth. defuncto, C. ad Tertull & l. etiam, C. de exequut. rei iudic. Gerard. sing. 73. Vasqu. lib. 1. controuer. vsu frequent. cap. 41. num. 4. Campagn. in c. Regni porrecti nu. 75. Bellucc. in specul. princip. rubr. 46. §. restat. num. 3. Vnde Luc. de Penn. in l. restauratione, C. de diuers. pręd. vrban. lib. 11. dixit. debere Regem iusta tributa populo egenti relaxare. Sed contrarium aliquãdo practicatur, nam etiam nihil possidens soluit capitationem, seù tributum pro aere, & aqua, vt dicunt fiscales, ad exemplum Domini nostri Iesu Christi, latè probat Liparul. ad Andr. de Isern. in c. 1 num. 55. litt. D. Quæ sint regalia; Idircò quolibet quintodecimo anno fiunt numerationes, Luc. de Penn. in l. indictiones C. de indictionib. & tribu. lib. 10. nec pauperes deducuntur contra omnem etiam ciuilem rationem, nam exactiones ab oneratis paupertate fieri prohibentur, cap. placuit, & cap. cauendum 1. q. 2. & etiam quod sponte eas offerant non debent exigi, Afflict. in rubr. quæ sint regalia, nu. 20. allegat. tex. in l. deuotum, C. de metat. & epilep. lib. 12. & vt inquit Lucas de Penna in l. vnic. numer. 3. in fine, C. de oblation. votor. lib. duodecimo. (turpissimum genus damni est inconsulta donatio, grauiusque est beneficium male dedisse quam non recepisse.

Idem est in debita præstatione frumenti, vel olei in singulis annis facienda, nam si ex lapsu temporis, nimis creuerit pretium, & fatis excedatur valor ab eo, qui erat tempore contractus, præstatio debet reduci in certa quantitate pecuniæ. Rota Auinionens. decis. 66. & communis est regula, quod quælibet pactio habens tractum successiuum, si ex lapsu temporis efficiatur iniqua, officio Iudicis reducenda est ad æquitatem, l. cum quidam ff. de vsur. latè congerit Tuschus in uer. læsio concl. 295. propterea pactum, quod quis teneatur coquere panem pro alicuius familia pro certa quantitate pecuniæ, si familia nimis creuerit, reduci debet ad æquitatem Pileus q. 48. Ias. in l. quominus ff. de flumin. Dec. cons. 335. Rolan. à Vall. cons. 1. vol. 2. num. 167. Sic etiam locatio ad longum tempus facta pro centum florenis de moneta correnti tempore solutionis si ex monetę deterioratione valor floreni nimis creuerit, reducendus est valor arbitrio Iudicis, sic dicit fuisse decisum Thesaur. dec. 226. sic immunitas decimarum reducitur ad arbitrium boni viri, si concessionarius tot prædia acquisiuit, quod exemptio reduceretur ad iniquitatem, c. suggestum de decimis: Et exẽptio à solutione procuratoris cõcessa clericis alicuius loci, si nimis creuerint taliter quod procurationem in totũ absorbeant reuocatur Felyn. in c. accedentes de præscript. Aymon. & Tusch. loc. cit.

Limitantur traditæ doctrinæ. Cap. III.

ADuertendum tamen est, quod supradicta non procedunt quãdo contractus æqualiter se habet ad damnum, & lucrum, quia tũc nullo modo ex alteratione, vel variatione causata à tẽpore potest fieri

fieri aliqua reductio absque iniustitia ex regula, quod illud quod legitimè factum est, ex casu superuenienti non debet ad imperfectũ reduci, argum. l. de fideicommisso, C. de transaction. c. in Ciuitate de vsur. l. si Gaudentius, C. de contrahen. empt. Bal. cons. 19. lib. 4. Aymon Crauett. cons. 11. num. 18. Cancer. variar. resol. p. 2. c. 1. num. 253. vers. secus, vbi contractus, & actus, qui pendet à futuro euentu, & potest se habere ad commodum si super eo fuit transactum, iudicatur vtilis ad finem, vt transactio non rescindatur d. l. de fideicommisso, vbi Bart. & Bal. Tiraquell. in l. si vnquam in verb. donatione largitus num. 128. C. de reuoc. donat. Dec. cons. 474. nu. 12. Berou. cons. 176. num. 64. vol. 1. Pinel. in d. l. 2. p. 2. c. 1. num. 6.

Fallit etiam secundo suprafirmata Principis conclusio, quando traditio rei, vel executio negotij collata est in futurum, nam tunc ad iudicandum si actus sit vtilis, vel damnosus, non attenditur tempus conuentionis, seù contractus, sed exequutionis Abb. in c. in Ciuitate num. 3. de vsur. Dec. cons. 111. & in loco destinato traditioni Alex. & Ias. in l. vinum ff. si cert. pet. Tuschus. d. conclus. 295. num. 38. Idem est in locatione facta pro tempore, quo finita erit prima locatio, nam attendendum est tempus, in quo vires accipit secunda locatio, quod tunc propriè erit quando finita fuerit prima locatio Ias. in l. ne cui C. locati.

Fallit etiam tertio supra firmata conclusio in casibus in quibus si attẽderetur tempus conuentionis, vel pacti, quies, & pax perturbaretur, vel scandala possent oriri, latè Crauett. cons. 264. lib. 1. vbi latè probat communitatem Castrorum, seù feudorum existentem inter fratres iuramento firmatam, quod alternis annis officiales eligerent, & fructus exigerent, contrito, quod ex hoc modo viuendi pax, & quies perturbatur potest peti rescissio, & vnicuique certũ corpus assignari; Ratio est, quia quando agitur de periculo animarum, vel corporum, subintrat regula, quod quæ de nouo emergunt nouo indigent consilio l. de ætate §. ex causa ff. de in integr. restitut.

Confirmatur, nam ex superueniente inopia remittuntur publica munera l. cura §. deficientium ff. de munerib. & honorib. Et priuilegium diù obseruatam ex causa de nouo superuenienti tollitur, c. suggestũ, de decim. Et ex causa de nouo superuenienti receditur à Regia cõstitutione, quæ tendit ad noxam, c. non debet, de consangu. & affinit. Receditur etiam à dispositione testatoris, si contingat mutatio morum in deterius l. in confirmando cum l. seq. & l. si plures §. quamuis ff. de administr. tutor. Et concessio meri, & mixti Imperij facta à Rege Baronibus si incipiat lædere ex quo turbatur tranquillitas Regni, reuocatur, Afflict. in constit. Regni ea quæ ad decus, sic etiam receditur à regulis iuris quando agitur de bono pacis c. 2. de desponsat. impuber. & Minor læsus non restituitur auuersus cõtractum pacis Bal. in l. 1. ff. de in integr. restit. Dec. in l. pactum curatoris in fin. C. de pact. Et vbi est suspitio scandali ad ipsum euitandum receditur à regulis iuris communis c. quoniam de iur. patron. Et etiam à licito iuramento absolui, quis debet ratione scãdali euitandi Oldrad. cons. 95. col. penul. per tex. in c. authoritate 25 q. 6. latè Felyn. in c. nihil de præscript. Sic etiam quod regulariter diuidi

non poteſt, ex rationabili cauſa diuiditur, Gloſ. in cap. ſi hæredes in fin. de teſtam. Item licèt ſequeſtratio ſit de iure prohibita, l. fin. C. de prohib. ſequeſtr. pecun. ſtante tamen ſuſpitionem ſcandali, ne partes veniant ad arma, poteſt Iudex ſequeſtrare, l. æquiſſimum, ff. de vſuf. uct. l. fin. ff. de offic. Procurat. Cæſar. Adde, quod promiſſio non petendi remiſſionem mercedis ex quocunque damno ex quauis cauſa proueniente, non procedit eueniente damno notabili, quia non cenſetur cogitatum, Anchar. conſ. 402. loquens de conductore gabellæ, quæ fuit diminuta ob receſſum Summi Pontificis à loco, indubitatum ergò manet, quod in caſibus perturbationis, vel vbi imminet periculum animarum, non debet attendi tempus contractus, ſcù conuentionis, ſed arbitrio boni viri omnia modificanda ſunt, vt latè Crauett. loco citato.

Vtrum ex actu conſiſtente in pati poſsit probari conſenſus.

QVÆST. XXVIII.

Negatiuè reſpondendum, Inno. in cap. olim, il terzo de reſtit. ſpoliat. Et ſic actus negatiuus in non faciendo aliquid præceptum, non probat quaſi poſſeſſionem præcipientis, Innoc. loc. cit. circa fin. Felyn. in cap. cum M. Ferrarienſis in fin. de conſtit. Bal. in l. Liberti, liberteque, num. 23. C. de operib. liber. & in l. 2. C. de ſeruit. & aqua. Maritus quoq; poſt mortem vxoris retinens, apud ſe eius dotem, non cẽſetur adiuiſſe hæreditatem, quia illa retentio eſt ſimplex ſilentium, Bal. in l. non hoc, C. vndè legit; Item ſocius relinquens ſortem ſibi ſpectantem, apud ſocium finita ſocietate, non dicitur renouaſſe ſocietatem, Crot. conſil. 15. num. 16. Menoch conſil. 121. nu. 84. lib. 2. & de præſumpt. diſp. 23. Item per actum negatiuum ſuſtinendo aliquem inhabilem, vel excommunicatum non inducitur diſpenſatio, vel abſolutio, Abb. in cap. veniens, num. 3. de fil. præsbyter. Imol. in l. quidam conſulebant, ff de re iudic. Soccin. Senior conſil. 99. lib. 1. Eodem modo tolerantia Principis regulariter non inducit diſpenſationem, ſed de hoc legendus eſt, tex. in cap. iam dudum de præben. vbi Abb. num. 5. & in cap. fin. de conſuetudin. latè Gratian. Diſcep. Forenſ. tom. 1. cap. 140. numer. 18. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 57. n. 12. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 4. num. 25.

Sic etiã intruſo aliquo in Canonicatũ ſupra numerũ taxatum tacentibus Canonicis, etiam, quod taliter intruſus emolumenta præbendę exigat, non dicitur fractus numerus taxatus, quia requiritur actus poſitiuus ad frangendum numerum, cap. dilecto de præben. cap. cum M. Ferrarienſis, ibi, (receperunt) vbi Felyn. num. 80. de conſtit. & tolerantia Canonicorum non habetur loco tituli, etiam quod ſit perſonarum, quæ poſſunt tacitè diſpenſare, Clemen. ſi ſumus de ſent. excomm. & c. cum iam dudum de præbend. Nec ex actio fructuum præbendæ validat actum principalem, quia eſt actio acceſſoria, & dependens, & regulariter principale validat acceſſorium, & non è contra, cap. ſi confirmationem de elect. in 6. cap. acceſſorium de reg. iur. in 6. optimè Felyn in cap. cum M. Ferrar. in fin.

Sic etiam obſeruantia excommunica-

tionis

tionis non inducit possessionem, cap. olim, il terzo de restit. spoliat. & sic non potest Ecclesiasticus prætendere esse in possessione alicuius iuris, pro quò fuit lata excommunicatio, & metu excommunicationis exequutum Iudicicis præceptum, vt in d. cap. olim, ibi, (*nos attendentes, quod ex eo solo, quod Populus prædicta Parochia timore sententiæ sua per aliquot dies obtinuit à diuinis, nullam in eos iuris Parochiali possessionem, idem Episcopus fuerit assequutus, nec fuerit aliquo modo probatum, quod eo tempore, quo sententiam ipse protulerit, possessionem in ipsis iuris Parochialis haberet, uel primum etiam habuisses*) nam abstinens se ab aliquo prohibito sub pœna excommunicationis non dicitur facere animo obedienti, sed potius deliberandi, quid sibi expediat, Glos. in d. cap. olim, in verb. timore, vbi Abb. & alij, sicut appellans ab excommunicatione si postea sententiam seruet, non dicitur renuntiasse appellationem, nec per hoc sententia ratificatur, Innoc. in d. cap. olim in fin. Et sic per cessationem ab aliquo prohibito sub pœna excommunicationis, nec perdit possessionem is, qui cessat, nec acquirit possessionem is, qui mandauit; Ratio est, quia in acquirenda possessione iurium incorporalium, non solum requiritur intentio volentis acquirere, l. fin. ff. quemadmod. seru. am. Innoc. in cap. bonè de postulat. Prælat. sed patientia, seù consensus illius contra quem acquiritur, l. 2. C. de seruitut. & aqu. Innoc. in cap. conquerente de offic. ordinar. & in cap. dilectus de Cappell. Monach.

Et licèt obedientia per obedientiam possideatur, Bal. in cap. 1. num. 3. de maior. & obed. & præceptum si fuerit exequutum, probat possessionem Afflict. decis. 265. num. 10. nam qui parat mandato alicuius gerit se pro subdito illius, cap. dilectus de Cappell. Monach. cap. ex ore de his, quæ fiu. à maior. par. cap. ex eo, quia facit ea, quæ alij subditi faciunt, cap. quem pro genitores 20 q. 1. Hęc omnia procedunt, qauando aliquid positiuè fit insignum subiectionis, vel obedientiæ, non autem negatiuè, optimè Abb. in d. cap. olim, nec etiam quando metu excommunicationis, nam metus excommunicationis dicitur cadens in constantem virum, Abb. & omn. Can. in dicto cap. olim.

Item licèt acta metu facta non sint ipso iure nulla, sed sint rescindenda per actionem, quod metus causa, cap. Abbate, vbi Abb. quod met. cau. l. si mulier, ff. quod met. caus. non tamen hoc procedit, quando agitur de concedenda iurisdictione alicui, nã tunc actio meticulosa est ipse iure nulla, l. 2. ff. de Iudic. vbi iurisdictio non prorogatur, quando metus intercessit, quia requiritur liber consensus in danda iurisdictione; Idcircò iurisdictio metu excommumicationis exorta, non tenet Abb. in d. cap. olim, nu. 10. Bar. in tract. de Tirannide, qui ponitur in Commentu, legis primæ, C. vt dignus ord. seru. Et sic electio metu facta nulla est, cap. vbi periculũ, §. cæterum de elect. in 6. cap. quisquis, & cap. licèt de elect. Hoc tamen procedit quando electores ex vi excommunicationis compelluntur certam personam eligere, non autem quando vnum ex certo genere personarum, nam tunc tenet electio, sed est irritanda, Abb. in d. cap. licèt de elect. & in d. cap. olim, il terzo.

Confirmantur supradicta, nam regulariter ex non factis, & ex non dictis, non potest sumi coniectura, Anchar. cons. 302. Aymon. Crau. cons. 202.

conſ.202.nu.9.& conſil. 309. per tex.in l.quod ſeruus, ff. de condit. ob cauſam, & in l. ea lege, ff. de contrah.empt. Marius Salomon in l.Gallus,§.quidam rectè, num.32. ff de liber.& poſthum. fallit tamen regula. Primò in eo, qui tenetur aliquid facere, vel dicere, nam ex non facto, vel ex non dicto colligitur præſumptio,& coniectura, Bar. in l.gerit,num.28.ff. pro ſocio, vbi filius,cui aſſignatus eſt terminus ad adeundam, vel repudiandã patris hæreditatem,ſi infrà terminum aliquid non facit præſumitur adijſſe. Secundò fallit,quando lex ipſa aliquid præſumit ex non factis,vel ex non dictis,l.tale pactum,§.fin.ff.de pact. vbi pactum reſtituendi ſibi dotem, vel fratri ſuo, quem putabat fore hæredem, prodeſt filio, qui fuit hæres, quia lex præſumit talem fuiſſe mentem ſtipulantis ſi fuiſſet interrogatus, latè Menoch. de præſumpt.q.23.

Ampliatur principalis concluſio ſuprafirmata, vt non ſolum ex actu negatiuo non reſultet actus affirmatiuus,vt ſupra probatum eſt,ſed nec etiam ex diſpoſitionibus negatiuis reſultet affirmatiua, l.ex facto,la prima, ff.de hæredit.inſtit.l. Titia,§.Lutius,ff.de manumiſſ. teſtam.& propterea,Bal.in l.cum patrem, C. de condit. inſert. dixit, quod ſi pater in ſuo teſtamento exhæredat filium, ſi ad patriam non redierit,non per hoc cenſetur inſtituiſſe in caſu reditus, ſequitur Anchar.in cap.Canonum ſtatuta,car. 8.de conſtit.Suar.alleg.14 num.9. vbi infert, quod ſi fuerit appoſita pœna intromittentibus intra Ciuitatem Vinum,quod eſt infra terminos ipſius Ciuitatis, non per hoc videtur permiſſa introductio vini, quod eſt extra terminos Ciuitatis, licèt pœna in hoc caſu non fuerit impoſita probatur,ex tex.in l.at ſi quis,ff.de relig.ſumpt.funer.

Confirmatur, quia à diſpoſitione negatiua non poteſt inferri ad affirmatiuam, niſi per argumentum à contrario ſenſu,ſed argumentum à contrario ſenſu,quod ex verbis legis, vel contrahentium ſumitur, dicitur per coniecturam procedere,& eſt propriè quędam coniectura, l. apud antiquos, vbi Gloſ. & Bar. C.de furtis,idem Bar.in l.omnes populi,ff.de inſt. & iur. probat etiam textus in l. ſi pecunia, ff. ſi cert.petat.ibi,tanquam ſi ſub contraria) quæ dictio,tanquam denotat improprietatem, cap. ſolitæ, cùm Gloſ. de maior. & obed. & tunc propriè procedit, quando in diſpoſitione ſumpta à contrario ſenſu militaret contraria ratio,non tamen quando eadem, vel maior ratio, l. ſi extraneus, ff. de condit. ob cauſ.Gloſ.in l.cum prætor,ff.de iudic. Bald.in d. l. apud antiquos, Suar.d.alleg.14.ſed raro euenit, vt maior ratio ſit in diſpoſitione affirmatiua reſultante à negatiua; & cum argumento à contrario ſenſu ſit ſimplex coniectura, obſurdum eſt à ſimplici coniectura abſque alio adminiculo introducere affirmatiuam diſpoſitionem.

In dubio, geſta ab aliquo, quomodo cenſeantur facta.

QVÆST. XXIX.

Reſpondendum eſt,quod ſecundum propriam ſuam naturam, & ſecundum iuris diſpoſitionem cenſentur facta. Primum dictum probatur in l.cum dotem,vbi Bal. C.de iur.dot.& in l.quæro,§. inter locatorem, ff. locat. vbi promiſſio facta conductori de non expellendo,

do, intelligitur dummodò rectè colat, & pentionem soluat: Secundò promittens stare laudo, & non appellare, nec petere reductionem ad arbitrium boni viri, intelligitur dummodò laudum fuerit æquum, secus vero si iniquum, ne detur occasio delinquendi, Bar. in d. §. inter locatorem, & in l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig. Tertiò, promittens aliquem non molestare, vel inquietare, intelligitur nisi ei iustam causam præbuerit, Bar. loc. citat. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 38. nu. 4. Quartò, hæres promittens non molestare vxorem defuncti super vsufructu ei relicto, si petat cautionem de vtendo, & fruẽdo arbitrio boni viri, nõ dicitur contrauenire, quia cautio est de natura vsusfructus, Bal. in l. 1. C. de vsufruct. Alex. in l. quod de bonis, §. 1. ff. ad l. falcid. Ruin. consf. 48. num. 2. & consil. 77. nu. 4. lib. 2. Quintò, promittens habere ratam, & firmam donationem factam causa mortis, non prohibetur reuocare si conualescat, quia de natura donationis causa mortis est, vt sit reuocabilis, Ias. in l. non omnes, nu. 2. ff. si cert. pet. Menoch. de præsump. lib. 6. præsumpt. 10. num. 3. Sextò, mater obligans bona sua pro dote suæ filiæ existente patre soluendo, censetur se obligasse secundum naturam actus, vt possit repetere, Pau. de Castr. consil. 271. lib. 1. & 371. lib. 2. Aymon. Crauett. consil. 77. num. 9. & consil. 186. Menoch. de præsumption. præsumpt. 38. lib. 3.

Secundum, dictum probatur, quod actus censetur factus secundum iuris dispositionem, cap. ex litteris de constit. cap. sedes, de rescript. cap. venientes de iur. iuran. Calderin. consil. 11. Et idcircò, Bal. in l. 1. col. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. dixit, quod cuiuscunque voluntas talis esse præsumitur, qualis de iure esse debet, sequitur Afflict. decis. 44. n. 20. Idem est de voluntate Principis, l. ex facto, vbi Bal. Ias. & Rip. ff. de vulgar. & pupil. Et Iudex censetur iudicasse, prout ius disponit, & ipsemet tenebatur, l. miles, §. decem, ff. de re iudic. Bar. in l. si fundus, §. in venditione, ff. de pignoribus. Et regulariter omnis actus censetur gestus, prout ius disponit, latè Surd. consil. 198. num. 11. lib. 2.

Et adeò vera est regula, quod actus censeatur gestus secundum propriam naturam, vt hæc coniectura sit potentior altera, per quam dicitur, quod actus censetur gestus, eo modo, vt valeat Corneus consil. 202. num. 6 lib. 4. Menoch. d. præsumpt. 4. lib. 6. nu. 41. Cancer. var. resol. par. 2. cap. 6. num. 13. cum seq. Et idcircò cõtrahentes in certa negotiatione obligantur statutis circa illam negotiationem factis, & subijciuntur Iudicibus pro illa negotiatione deputatis, l. fin. C. de iurisd. omn. iud. Nam actus semper intelligitur celebratus secundum statuta, & consuetudinem loci, vbi geritur, l. si fundus, ff. de euiction. l. 2. C. quemadm. testam. aper. Cynus in l. cunctos populos, C. de Summ. Trin. & Fid. Cathol. Et censetur factus secundum naturam rei de qua configitur, l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. Menoch. d. præsumpt. 10. lib. 6. Item faciens actum censetur se tacitè obligare omnibus legibus loquentibus de illo actu, Bart. in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Beccius consil. 35. num. 11. Surd. consil. 198. num. 11 lib. 2. Aymon. Crauett. consil. 30. in fin. Perez de anniuers. lib. 1. cap. 23. nu. 27. Bal. in l. si duo, vbi etiam Paul. de Cast. ff. de acquir. hæred. & idcircò acquirens ciuilitatem in aliquo loco, censetur se obligasse omnibus oneribus, quæ ciuibus imponuntur, etiam

etiam quod ea ignoraſſet, Alexan. conſil. 103. nu. 3. vol. 2. Cagnolus in l. qui cùm alio, num. 8. ff. de reg. iur. & hoc procedit etiam in oneribus dependentibus à conſuetudine loci, nam actus cenſetur geſtus ſecundum loci conſuetudinem, d. l. ſi fundus.

Procedunt ſupradicta etiam in Eccleſia, vel clerico contrahente cũ laico, nam obligantur, & tenentur ſeruare conſuetudinem diſponentem, aliquid circa modum contrahendi, Salic. in auth. caſſa, & irrita, C. de Sacroſan. Eccleſ. vbi dixit, quod clericus locans domũ Scholaſtico, ex quo laico cenſetur facta ſecundum iuris diſpoſitionem, & conſuetudinem, & ſtatuta loci, ſi Scholaſticus habet priuilegium inquilinatus, poterit ipſo vti contra clericum, vel Eccleſiam, Salicetum ſequuntur, Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 32. num. 4. verſic. & infert, Menoc. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 38. nu. 12.

Ex ſupradictis infertur ad reſolutionem practicabilis quæſtionis, extat in hac Ciuitate Capitulum Regis Catholici in anno 1505. inter Capitula, & Priuilegia huius Ciuitatis, quod Scholaſtici exteri, meretrices, & aliæ perſonæ infames non poſſint habitare in locis honeſtis, quod ſi cogantur recedere à domo infrà annum, penſio reſtantis temporis cedit damno locatoris, prout etiam in foro conſcientiæ procedere, dixit Nau. cap. 17. num. 195. verſic. 3. quæro, vbi loquitur de locatione domus factæ meretrici in loco prohibito, ipſum ſequitur Rouitus in pragm. in rubrica de Scolaribus doctoran. nu. 6 & latè agit ad materiam Ann. Sing. 338. ſi fuit facta locatio ab Eccleſia Scolaſtico extero, vel meretrici in loco prohibito, qui infrà annnum ad inſtantiam vicinorum cogantur à domo recedere Eccleſia amittit penſionem, ex ratione allegata per Salicet. & alios, vt ſupra, & ità quotidie practicatur.

Declaratur ſuprafirmata concluſio, quod actus cenſeatur geſtus ſecũdum iuris diſpoſitionem, vt ſi poſſit fieri iure ſpeciali, & iure communi cenſeatur geſtus, vt valeat iure communi, & non ſpeciali, l. in teſtamento, la prima, & l. quanquam, C. de teſtam. milit. l. centurio, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit. Sic Princeps, quando ex iure communi, & ex iure ſpeciali poteſt aliquid facere, ſimpliciter concedendo, cenſetur ex iure communi concedere, Iaſ. in d. l. quanquam, latè ad materiam, Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 47. Vndè ad tollendas difficultates in anno 1602. Clemens Octauus in diplomate diſpenſationis Comitiſſę Sarni ratione ætatis pro matrimonio contrahendo, quæ licèt minor eſſet 12. annis, apta tamen erat ad copulam arbitrio Matronarum, diſpenſando addidit clauſulam (prout de iure) & ſic noluit Sanctiſſimus ille Pontifex ampliſſima ſua authoritate vti, ſed diſpenſando ius commune declarauit. Sic etiam, Iudex, qui poteſt procedere tanquam Ordinarius, vel tãquam delegatus, ſimpliciter procedendo, cenſetur tanquam Ordinarius Roman. in d. l. quanquam, Menoch. d. præſumpt. 4. lib. 4. & præſumpt. 6. lib. 6.

Ampliatur ſuprafirmata concluſio, quod actus cenſeatur geſtus ſecundum iuris diſpoſitionẽ de ipſo loquentem, vt teſtator etiam expreſsè mandando, non poſſit facere, quin leges in diſpoſitis in ſuo teſtamento locum non habeant, l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. Propterea, quia de iure Epiſcopus eſt exequutor piorum legatorũ, cap. tua, & cap. nos quidem de teſtam. & in

locum

locum Episcoporum in hoc Regno successit Tribunal Reuerendę Fabricæ, vt Bulla Pauli Tertij, licèt testator expresse prohibeat,ne Reuerenda Fabrica manus imponat non obstante prohibitione potest, sicut poterat Episcopus, auth.licèt testatot, C.de Episcop. & Cler.& in d.cap.tua, Valenzuol. consil.53.Molf.ad consuetud.par. 3.q.10.nu.10 & in Sum. tract. 13. de vltim.volun.cap.5.num.205.& maxima est facultas Reuerendæ Fabricæ in hoc Regno, vt videre est,apud Ricc.in 1.p.resol.res.361. & alijs, nam habet iurisdictionem cùm clausulis abdicatiuis, & priuatiuis ad Ordinarios locorum, & idcircò ex vi talium clausularum omnis potestas Ordinarij fuit adempta,cùm hoc sit proprium iurisdictionis abdicatiuæ, seù priuatiuæ,Ias.in l.quod in rerum,§.1.ff. de leg.1.Grammat.decis.30. Capyc. decis.23.col.2.Franch.decis.417. & priuilegia Fabricæ fuerunt confirmata, post Tridentinum, & post Bullam Pij Quarti anni 1562. vt optimè aduertit Ricc.in d. resolut. 376 Quarè sublata est difficultas, quam indecisam, reliquit Molf.d. cap.5.de vltim.volunt num. 203. an Ordinarius (quatenùs possit) in actu Visitationis compellens hæredes pro exequutione legatorum piorum possit impediri à Tribunali Reuerendæ Fabricæ ex eo, quia Decreta Visitationis habent exequutionem paratam, ex quo Episcopus procedit, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus,vt ex Trid. sess. 22 cap. 10. & 11. Nam cùm priuilegia Fabricę fuerint post Tridentinum cùm clausulis amplissimis abdicatiuis, cessat omnis facultas Ordinariorum in Tridentino fundata.

De nullitate factorum contra legis prohibitionem.

QVÆST. XXX.

Variæ Doctorum sententiæ concordantur. Cap. I.

Actus factus contra legem prohibentem nè fiat,est nullus,etiam quod lex non procedat vlterius annullando,l.non dubium, ibi, (vt ea,quæ fieri prohibentur,si fuerint facta non solùm inutilia, sed pro infectis etiam habeantur,licèt legislator prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit,inutilè esse,debere,quod factū est)C.de legib.concordat tex.in cap.Imperiali 25.q. 2.& cap.quæ contra,de reg.iur. in 6.Ratio est,quia voluntas inferioris non potest esse efficax contra voluntatem Superioris, sed per prohibitionem factam à iure, declaratur voluntas Superioris prohibentis actum,ergò voluntas inferioris illi contraria, non potest esse efficax colligitur, ex cap. venientes de iur. iuran.vbi iuramentum non potest contra voluntatem Superioris obligare, & hanc opinionem probāt Bar.in d.l. non dubium, vbi etiam Ias. alios allegat, & in l.eam te,ff.de fideiussor.glos. in cap licèt Canon.de elect. in 6. Abb.in cap.nulli,de reb.Eccl.non alien.& in cap.ad Apostolicam de regularib. Couar.in cap. quamuis pactum par.2.§.4.num.6. Gregor. Lopez ad partit. Hyspan. lege 28. tit. 11.partit.5.num.6.

In contrarium facit, nam aliud est prohibere, & aliud irritare: prohi-

bere est, tantùm præcipere ne fiat, irritare verò actum est, vel in efficacem reddere voluntatem, seu consensum agentis, aut inhabilitare personam, vel materiam reddere inhabilem, prout in materia matrimonij, iuxtà Decretum Triden. sess. 24. cap. 1. de matrim. tradit Sanch. de matr. lib 3 disp. 17. cùm igitur diuersi sint effectus, & separabiles inter se, non potest ex prohibitione simpliciter facta, induci actus irritatio, ex regula iuris, quod ex diuersis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minorib. Secundò, irritatio actus, quæ ob legem violatam incurritur, est pœna, cap. super litteris, ibi, (in pœnam suæ peruersitatis) de rescript. sed pœna non incurritur ipso facto, nisi à lege dicatur, ergò per simplicem legis prohibitionem non potest induci actus irritatio, optimè tradit Innoc. in cap. si verò, num. 2. de sent. excom. qui dixit, quod non est naturalis pœna contrahentium contra legem, vel contra mandatum Principis, vt irritum sit factum contra ius. Confirmantur supradicta ex communi regula, quod multa prohibentur fieri, quæ si fuerint facta, tenent, l. patre furioso, vbi latè Ias. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. cap. ad Apostolicam de regularib. Et propterea qui vouit castitatem, prohibetur contrahere matrimonium, si tamen contrahit, tenet, cap. rursus, qui cler. vel vouent. cap. vnico de voto, in 6.

Secundò, obligatus ex voto ingrediendi strictam Religionem, si laxiorem ingrediatur, & profiteatur, tenet professio, cap. penult. de regular. in 6.

Tertiò, Regulares, & præcipuè Fratres Minores, non possunt esse exequutores vltimarum voluntatum, Clementina ex iui de Paradiso, de verb. signific. nisi cum expressa licentia Superioris, cap. Religiosus, de testam. in 6. & Clem. Religiosus, eodem tit. si tamen aliquid fuerint exequuti, nemine opponente, tenet quod factum est, Federic. de Senis consil. 284. Roman. consil. 235. in 4. dubio, Ias. in l. patre furioso, num. 13.

Quartò, Clericus prohibetur exercere officium tabellionatus, cap. sicut ne cler. vel monach. si tamen conficiat instrumenta, valent, Bart. in l. vniuersos, C. de decurion. lib. 10. & in consil. 61. Anton. de Butr. in cap. fin. de constitut.

Quintò, à sententia lata in possessorio, non potest appellari, l. vnica, C. de moment. possess. si tamen fuerit appellatum, & Iudex à quo admiserit appellationem, poterit appellans obtinere, si constiterit sententiam fore iniustam, Bal. in l. post sententiam in 2. col. C. de sent. Alex. cons. 2. vol. 3..

Sextò, Conuentus possessorio recuperandæ, non potest audiri, nisi facta restitutione, si tamen fuerit admissus, & probauit de suo iure, obtinebit, Innoc. in cap. constitutus de fil. præsbyt. Abb. cons. 162. Multa alia similia possunt allegari, quæ habentur, per Ias. in d. l. patre furioso.

In hac controuersa materia aduertendum est, quod Regula, quod actus factus contra legis prohibitionem est nullus, non procedit ex natura rei, quia ipsa attenta per simplicem legis prohibitionem non irritatur actus, constat ex Innoc. in c. si verò, de constit. optimè Felin. in cap. 2. nu. 5. de constit. sed ex vi legis positiuæ, quæ cùm possit actum irritare, multoties prohibendo ipsum irritat, non ex vi simplicis prohibitionis, sed ex prohibitione sic à legislatore intellecta, qui prohibendo voluit irritare, colligitur ex d. l. non dubium, ibi, (quod ad omnes etiam legum interpretationes, tàm veteres,

veteres, quàm nouellas trahi generaliter imperamus, vt legislatori, quod fieri non vult, tantùm prohibuisse sufficiat, cæteraq; quasi expressa ex legis liceat voluntate colligere) & sic non est infectum, quod fit contra legis prohibitionem, ex eo, quia lex simpliciter prohibuit, sed ex coniecturata mente legislatoris, qui prohibědo voluit irritare, & sic reassumitur conclusio, quod quotiescunque non adsunt coniecturæ legislatorem prohibentem, velle actum contra prohibitionem factum irritare, actus tenet, & huc conferunt superius allegata, quod multa facta tenent, quæ prohibentur fieri.

Coniecturę ex quibus dignosci potest intenta ne sit à legislatore prohibente opus, eius irritatio. Cap. II.

INter coniecturas, quibus dignoscitur, quod lex prohibens actũ, si fiat, irritum reddit, est, quando præcisa est prohibitio per verba negatiua, videlicèt, nullatenùs fiat, quia tunc actus in contrariũ factus, corruit, c. 3. ibi, (nullatenùs fiat) de hęretic. Glos. in Clem. vnic. in verb. nullatenùs, de sequestrat. poss. & propriet. vbi Imol. nu 20 Felyn. in cap. Rodulfus, num. 27. versi. nullatenùs fiat, de rescript. dictio illa, nullatenùs, est præcisa vniuersalis, omnia excludens, Rubeus cons. 51. num. 3. Dec. consil 310. num. 2. Ias. in l. fin. nu. 26. ff. de ferij, & importat idem, quod clausula decreti irritantis, Glos. in auth. si qua mulier, in verb. nullatenùs, vbi DD. C. ad Vell. Ias. in l. de pupillo, §. si quis fortè, num. 3. ff. de nou. oper. nunc. Cened. sing. 69. Idem est si diceretur, omninò non fiat, nam idem est, quod dicere, nullo modo, Alex. in l. qui vsumfructum de verb. oblig. Ias. in l. 1. §. per seruum, ff. de acquir. poss. Felyn. in cap ex parte, il primo, ff. de offic. deleg. Et est etiam dictio præcisa, l. si cùm exceptione, §. sed si quis, & ibi Glos. in verb. omnimodo, ff. de eo, quod met. caus. & in d. cap. ex parte, in verb. omninò de offic. deleg. & in cap. & si Christus in verb. omninò de iur. iuran. Et quando hæc dictio adijcitur verbo futuri temporis, idem est, ac si diceret, ipso iure, Gl. in l. 1. §. pecuniam, & ibi Bar. ff. deposit. latè Cened. singul. 24. & post omnes, Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 32. nu. 6. Magna enim est vis dictionis negatiuæ, nam apposita verbo, potest, denotat impotětiam, & nullitatem actus, Glos. in cap. 1. de reg. iur. in 6. Bart. & Bald. in l. Gallus, ff. de liber. & posthum. Mandos. in reg. 15. Cancell. q. 6. Et per dictionem negatiuam, nõ solũ quis obligatur ad non faciendum, sed nec etiam ne alius pro ipso faciat, Afflict. decis. 307. num. 5. Gizzarel. decis. 19. num. 25.

Secunda, est coniectura, quando lex aliquid prohibendo daret formam, vel modum, quomodò actus fieri debeat, tunc indubitatum est, actum gestum contra legis prohibitionem fore irritum, Bald. in l. 1. versic. in contrarium, ff de liber. & posthum. Alex. ibid. num. 6. & 7. Ruin. consil. 109. nu. 3. vol. 5. Dec. consil. 455. 456. 466. latè Mandos. in reg. Cancell. reg. 15. q. 6. nu. 6. Exemplum est in Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. vbi prohibet Clandestina matrimonia, & dat normam quomodò matrimonium in facie Ecclesiæ sit contrahendum, idcircò nulla ratione, & nullo casu potest aliter fieri, etiam in extrema necessitate, & articulo mortis, nam deficiente Parocho non potest coram testibus, & alio Sacerdote in arti-

culo mortis matrimonium contrahi, Nau. consil. 1. de sponsal. & cons. 6. & 44. de Clandest. desponsation. Spin. in specul. testamentor. Glos. 15 num. 44. 45. & 86. Henriq. de matrim. lib. 11. cap. 3. num. 5. & 8. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 17. Aliud est exemplum, quando lex, vel homo prohibet ne aliquid fiat, absque Consilio alicuius, nam si Consilium non petatur actus corruit, Glos. in cap. non est in verb. teneatur, de consuetud. per tex. in cap. Episcopus 15. q. 7. & c. nouit. & c. quanto, de his, quæ fiu. à Præl. Idem probant. Bar. in l. 1. §. si plures, ff. de exercit act. Abb. in cap. ad Apostolicam de regular. Et licèt quis non teneatur sequi Consilium cap. 1. de Cappellan. Monach. cap. cùm veteri, vbi Abb. de elect. & c. cùm olim, de arbitr. & sic videtur, quod petitio Consilij sit leuis sollemnitas, hoc tamen non obstante ipsius omissio vitiat actum, vt per supracitatos DD. quos refert, & sequitur Felyn. in cap. ex parte, de constitut. Ratio est, quia non dicitur leuis sollemnitas, per quam facti substantia potest mutari si admittatur, Bar. in d. §. si plures. Cardin. in Clem. 1. in 11. q de offic. de leg. sed Consilium potest trahere ipsum petentem in sententiam consulti, l. item si vnus, cùm l. seq. ff. de arbitr. Felyn. & Dec. in d. cap. ex parte; Et eo magis supradicta procedunt, quando ex violationi modi fieret præiudiciũ tertiò habenti ius quæsitum, Glos. in Clemen. 1. in verb. inhibentes, de iur. patron. Imol. in repetit. cap. cùm contingat, vers. 4. casu de iur. iur. Felyn. in d. cap. ex parte, num. 5. & probat tex. in cap. si soli in fin. de concess. preben.

Tertia, est coniectura, quando lex, vel Superior prohibendo aliquid fieri, suspendit iurisdictionem, quia tunc contraueniendo, actus est nullus, Abb. in cap. dilectus, il secondo de præben. vbi allegat Innoc. in cap. fin. de accusation. qui dixit, quod alienatio facta à Prælato, cui Summus Pontifex prohibuerat, ne alienaret, est nulla; sic etiam collatio beneficij facta ab Ordinario illi, cui Papa mandauerat ne conferret, est nulla Io. Andr. in cap. constitutus, il primo, de concess. præbend. probat tex. in cap. veritas de dolo, & contumacia, cap. vt nostrum, de appell. cap. si soli, & cap. fin. de concess. præb. in 6. vbi collatio facta contra mandatum Pontificis, vel ipsius exequutoris, non valet, glos. in cap. si eo tempore, de elect. in 6. Contrarium tamen est, quando Summus Pontifex mandat Ordinario, vt certæ personæ beneficium conferat, nam alteri conferendo punitur ratione contrauentionis, sed actus tenet, d. cap. si soli; Ratio est, nam quando mandatur aliquid fieri ab eo, qui potest facere, excitatur Ordinarij iurisdictio, & mandatum intelligitur, vt ordinaria authoritate id faciat, Abb. in d. c. ex parte, vbi Felyn. num. 3. & Dec. numer. 6. de constitut. Secus tamen est, quando mandatur, ne certæ personæ conferat, quia tunc adimitur iurisdictio; Et licèt in mandato affirmatiuo tacitè includatur negatiuum, cap. non ne de præsumpt. id enim est per indirectum, & à contrario sensu, & fortior est prohibitio, quæ simpliciter, & directè negat, quam illa, quæ ex affirmatiua insurgit, Bal. in l. 1. ff. ne quis eum, qui in ius vocat. accedet. & negatio magis negat, quam affirmatiuè affirmat Gl. in cap. cùm dilectus de consuetud. Et in puncto, de quo agimus, tradit Abb. in cap. cùm dilectus, il secondo, num. 13. de præben. Felyn. & Dec. loc. citat. & post alios, Sanch. de matr. lib. 3. disp. 32.

Limitantur supradicta quando lex, vel homo

homo aliquid simpliciter prohiberet sub pœna, nam si tunc legi contrauenitur, factum tenet, sed pœna incurritur, Io. Andr. in cap. sicut ne Cler. vel Monach. Cardin. & Abb. in Clem. 1. de rescript. Felyn. in c. 2. de testib. Syl. in verb. lex, q. 28. latè Mandos. in d. reg. 15. q. 6. Ratio est, quia cùm annullatio actus sit pœna, cap. super litteris, ibi, (*in pœnam sua peruersitatis*) de rescript. Clem. si Religiosus, ibi, (*& in pœnam præsumptionis illius electio eadem viribus vacuetur*) de elect. in 6. Glos. in cap. docet, in verb. processus, de immunit. Eccles. in 6. Io. Andr. in cap. dipendia, de rescript. in 6. Bar. in l. turpia, ff. de leg. 1. Abb. Felyn. & Dec. in cap. 2. de constit. Magon. in Decisionib. Florent. decis. 36. Mandos. loc. cit. non debet, idem actus duplici pœna mulctari, l. sanctio, ibi, (*nec sanè verisimile est delictum vnum eadem lege varijs æstimationibus coerceri*,) ff de pœn. Idcircò actus non irritatur, & pœnę appositio est sufficiens signum, quod legislator prohibendo actũ, voluit in casus cõtrauentionis non irritari, l. fin. ff. de diuort. & repudijs; Multi tamẽ tenẽt nullitatem actus non esse pœnam, Innnoc. in cap. si verò, de sent. excomm. Anchar. in cap. fin. de elect. in 6. num. 4 q. 4. Felyn. in cap. 2. num. 3. de constit. Nau. consil. 21. num. 5. de priuileg. & propterea actum corruere; Concordantur tamen opiniones, quod irritatio actus quando imponitur, ex defectu formę, vel modi non seruati, tunc non dicitur pęna, quia de ratione pœnę est, vt ob delicti punitionem infligatur, & secundum D. August. Pœna est læsio puniens, & vindicans, quod quisque commisit, cap. pœnitentia de pœnis dist. 3. & supponit culpam, sed absque culpa ex defectu formæ, vel modi actus est nullus, quo etiam inuinci-biliter ignorantes ligantur, si absq; debitis sollemnitatibus actus fuerit gestus, Io. Andr. in cap. fin. num. 5. vbi Geminian. & Franch. de elect. in 6. Anton. de Butr. Abb. Imol. & Dec. in cap. 2. de constit. Quando verò nullitas actus imponitur ob contrauentionem legis prohibentis in odium contrauenientiũ, tunc dicitur pæna, d. cap super litteris, vbi Bald. & alij, & d. Clem. si Religiosus, Azeued lib. 5. tit. 1. num. 13. latè Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 276. nu. 18. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 4. num 9. & in hoc casu procedit suprafirmata limitatio.

Pœna imposita, quando incurratur, si quid fiat contra legis prohibitionem. Cap. III.

ADdendum est dictis, quod licèt actus nunquam reddatur nullus nisi in casibus à iure expressis, Glos. in Clem. 1. in verb. alter, de præb. Menoch. in d. cas. 276. n. 17. tamen quando pœna imponitur in odium facientis aliquem actũ, etiam quod actus nulliter fiat pœna debetur, Bar. in l. non dubium, nu. 20. C. de legib. vbi dixit, quod actus factus contra legem habetur pro infecto, quoad vtilitatem ipsius facientis, non autem in ipsius damnum; Et hanc Bar. doctrinã sequuntur Paul. de Castr. & Ias. ibidem nu. 9. Corn. consil. 243. lib. 3 latè Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 7. q. 1. num. 23. & facit tex in l. pero, § fratre. ff. de leg. 2. & l. pater, §. filius, & §. seq. ff. de leg. 3. Idcircò contraueniens legi prohibenti aliquem actum, si actum prohibitum nulliter faciat, punitur, cap. si Religiosus de elect. in 6. vbi consensus præstitus, absque licentia Superioris extra propriam Reli-

Religionem, licèt sit nullus, quia Religiosus non habet neque velle, neque nolle, electio etiam in pœnam presumptionis est nulla, Aret. consil. 18. in primo dub. Marsil. in l. 1. §. præterea, ff. ad leg. Corn. de Sicar. Tiraq. de retractatu, §. 1, Gl. 9. num. 42.

Secundò est, licèt renunciatio beneficij sit facienda in manibus Prælati, cap. admonet de renunciat. ibi, (vniuersis personis tui Episcopatus prohibeas, ne Ecclesiæ tuæ Diœcesis ad ordinationem tuam pertinentes absque assensu tuo intrare audeāt, aut desinere, aut te dimittere inconsultò) aliàs nulla erit, Anton. de Butr. & Abb. in d. cap. admonet. & in cap. quod in dubijs de renunciat. Glos. in cap. Abbas 18. q. 2. & in cap. ex ore de his, quę fiu. à maior. par. Prælat. & Prælati interest ne dimittātur beneficia, absque sua licentia, ne sibi, & Ecclesiæ fiat præiudicium, cap. significasti de for compet. cap. clericum 11. q. 1. cap. non liceat, 3. q. 6. quia sicut non potest beneficium absque Superioris authoritate acquiri, sic nec admitti, cap. 1. de reg. iur. in 6. cùm dimittendo liberetur Beneficiatus ab onere Ecclesiæ inseruiendi, vt optimè Rota, quam allegat Nau. in cap. acceptam, in 7. opposit. numer. 31. de restit. spoliat. Valet tamen renunciatio beneficij nulliter facta in prçiudicium renunciantis, non autem Prælati, Glos. in d. cap. quod in dubijs, in verb. in manum laicam, vbi Innoc. Ant. de Butr. & Abb. Castald. de Imperat. q. 103. num. 16. Cassiodor. dec. 2. num 3. de renunciat. Put. decis. 30. Moedean. dec. 235 est communis opinio, quam probat Paris. d. q. 1. num. 12.

Tertiò, renunciatio beneficij simoniacè facta est nulla, Innoc. in cap. cū vniuersorum de rer. permutat. Archidiac. in cap. ordinationes 5. q. 1. Valet tamen in præiudicium renūciantis. Glos. in cap. super hoc, in verb. pecuniç, de renunciat. Aufrer. decis. Tolos. 458.

Quartò, præstans iuramentum non in manibus sui Superioris, licèt non valeat, tenetur tamen iurans seruare, cap. venerabile de elect.

Quintò, primogenitus renuncians in beneficium tertij geniti, non præiudicat secundo genito, sed tantùm sibi ipsi, Bal. cons. 589. lib. 2. Tiraq. de iur. primogenit. q. 27.

Sextò, cōsanguineus cedēdo ius prothomiseos alteri, licèt cessio non valeat, reddit tamen se alienum à re cessa argum. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pęnu. legat. Bald. cosil. 9. lib. 1. Tiraq. de retrac. §. 26. Gl. 2. num. 8.

Septimò, Clericus in minoribus obtinens beneficium, si matrimonium contrahat, ipso iure vacat beneficium, licèt postea constet matrimonium fuisse nullum, quia cum consanguinea fuerat contractum. Ioan. Andr. in cap. 1. de cler. coniug. Pet. de Anchar. in cap. 1. eod. tit. in 6. & consil. 34. & licèt possit habitum reassumere, ex Trid. sess. 23. de Reform. cap. 6. & recuperat priuilegium, Anton. de Butr. in cap. clericos, de cler. coniug. Franch. in cap. nu. 6. eod. tit. in 6. Bonifac. Vitalin. in Clem. 1. nu. 55. de vit. & honest. cleric. nouum tamen beneficium debet obtinere, ità Sacra Congregatio declarauit die 12. Iunij 1587. Paris. loc. cit. num. 20.

In contrarium tamen, quod per actum nullum pœna imposita à lege prohibente ne actus fiat, non incurratur, probant multa, & primo tex. in cap. non præstat, de reg. iur. in 6. vbi non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, & concordat tex. in l. 1. ff. de abigeis, & l. ea quidem, C. si mancip.

ità

ità alien.fune manum, vbi Bald.notat, quod per actum frustratorium pœna efficacitet non committitur, quia ex nihilo nihil fit.

Secundò, quia patia sunt non esse, & nulliter esse, l. duo sunt Titij, ff. de testam. tutel. Et quod nullum est, nullum producit effectum, cap. illud, de iur. patron. Et non entis nullæ sunt partes, cap. ad dissoluendum de desponsat. impuber. vbi matrimonium cum infante initum, accusari non potest, quia nullum est.

Tertiò, licèt emphiteuta alienans irrequisito domino cadat à iuro suo, l. fin. C. de iur. emphit. sic tamen contractus fuerit nullus, ius suum amittit. Bald. in l. 2. num. 3. C. de Episc. audien. Tiraq. de retrac. lignag. §. Glos. 2. num. 6.

Quartò, Prælatus ex communicans aliquem absque scriptura, suspenditur, cap. 1. de sent. excom. in 6. si tamen à tali sententia fuerit appellatum, vel paritum, quia sententia suo carnit affectu, excommunicans non suspenditur, Lapus alleg. 73. de sent. excom. Dom. & Franch. in d. cap. 1. dicit esse probabilem, Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 4. nu. 5. vers. & confirmatur.

Quintò, contrahens matrimonium Clandestinum con consanguinea, quia matrimonium non tenet, Clemen. 1. de consang. & affin. non incidit in excommunicationem Synodalem, latam contra Clandestinè contrahentes, nec in pœnam exheredittationis à lege 49. Tauri impositam, Gutt. Pract. qq. q. 4. nu. 7. Segura in direct. Iudic. p. 2. cap. 15. nu. 23. Petr. Ledes. de matrim. q. 45. ar. 5 Azeued. lib. 5. tit. 1. l. 1. num. 46. Sanch. d. disp. 4. num. 5. Ratio esse potest, quia quando contractus principalis non tenet, etiam pœnam non tenet, Glos. in cap. significantibus, in Glos. fin. vbi Bald. & Cardin. dicunt esse singularem, de offic. deleg.

Sextò, si partes dant iurisdictionem priuato sub pęna, quia actus non tenet, pęna non debetur, Glos. in l. sed si Patronus, §. fin. in verb. ac si ratione, ff. si quid in frau. patron.

Septimò, Notarius conficiens instrumentum falsum, si fuerit inualidum non punitur pæna falsi, l. 1. C. de sepul. viol.

Pro vera resolutione distinguendum est, quod aut lex annullans actum considerat factum, vel animum facientis, & tunc si actus nullus fiat, contra legem prohibentem sub pęna, debetur pæna, l. eum. qui duas, C. de adult. l. quid ergo, §. cum factum, ibi, (si cum ea quis faciat nuptias, vel sponsalia cōstituat, quam vxorem ducere non potest, vel fas non est, exit notatus) vbi Bart. & alij, ff. de his, qui not. inf. Aut verò lex annullans actum considerat effectum ex actu resultantem, & tunc si actus factus contra legem sub pęna prohibenti sit nullus, pæna non debetur, l. ea quidem, ibi, (nec tamen pęnæ exactio, si quæ addita est conditioni non seruatę, iustam exigendi tribuit causam) vbi Glos. in verb. causam probar, Felyn. in cap. tua nos de iur. iuran. Guttier. Azeued. Sanch. & alij locis citatis.

Aduertendū tamen est, quod dictum Lapi in allegat. 73. quod excommunicans solo verbo si excommunicatio non habuit effectum non suspenditur ex falsa, quia tex. in cap. 1. de sent. excom. in 6. prohibens excōmunicationem solo verbo fieri, non considerauit effectum excommunicationis tantùm, sed maturitatem requirit in sententia excommunicationis ferendę, & factum ipsum considerauit, vt ex eodem tex. ibi, (cautè procedat Iudex Ecclesiasticus, vt in ea ferenda osten-

ostendat se prosequi, quod contingentis fuerit, & medentis) Idcircò cùm factum respiciat, & modum ferendæ sententiæ præscribat sub pęna suspensionis, si ipse modus seruatus non fuerit, licèt excommunicatio effectum non habuerit, incidet in suspensionem, vt probant omnia adducta pro primo capite distinctionis.

Item aduertendum est, quod dicta de matrimonio Clandestino prohibito sub pęna excommunicationis, & exheredationis, non procedunt absque difficultate, nam multi contrarium tenent, asserentes committi pænam, licèt matrimonium Clandestinum ex alio capite nullum fuit, Sot. in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. conc. 2. Veracruz in 1. par. spec. art. 10. in fin. Cordub. in sum. q. 52. in fin. Vega in sum. lib. 6. cas. 104. & post alios Molin. de primogenit. Hispan. lib. 2. cap. 16. Prima tamen opinio satis æqua est, idcircò amplectenda, vt aduertit Guttier. loc. cit.

Spontaneum an dicatur, factum ab eo, qui illud tenebatur facere.

QVÆST. XXXI.

NEgatiuè respondendum ex l. nouissimè, vbi Bal. ff. quod falsi tut. Io. Andr. in cap. præterea, il secondo, de iur. patr. & in cap. bona fides de reg. iur. in 6. nã nõ dicitur spõtè fieri; quod fit ab eo, qui cogi potest vt faciat, licèt n. voluntas, coacta, volũtas dicatur, c. meritò, 15. q. 1. l. si patre, cogẽte, ff. de ritu nupt nõ tamen est voluntas spontanea, Abb. in cap. 1. de reg. iur. Glos. in cap. notificante in verb. licentia 33. q. 5. Et facit regula tex. in l. velle, ff. de reg. iur. ibi, (*velle non dicitur, qui obsequitur imperio patris, vel domini*) Idcircò non dicitur spontè solutũ, quando petitio processit, quamuis soluens non teneretur, Petr. de Anchar. in Clem. præsenti in 5. notab. de censib. Dec. in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 44. de constitut. Nam faciens actum censetur facere ex causa præcedentis obligationis, l. quædam, ff. de rei vendicat. Bar. in l. cùm solus, ff. de vsucapion. Ruin. consil. 122. num. 7. lib. 4. Crauett. consil. 202. num. 18.

Ex hac doctrina multa sunt determinanda, ex quibus magis eius veritas solidatur. Et primò compromissum factum inter consanguineos, licèt liberè fiat, dicitur tamen coactè factum, & non spontaneè, ex eo, quia ex dispositione Regiæ Pragmaticæ odia litium, poterant cogi ad compromittendum, Franc. de Aretio consil. 24. Angel. consil. 192. Salic. in l. fin. C. de iudic. Alex. in l. si quis maior, C. de transact. Dec. in d. cap. cùm M. Ferrariensis nu. 34. Idcirco si compromittens erat hęres, & fuerit condemnatus, non tenetur de proprio, licèt se obligauerit stare laudo, & poterit opponere discussionem inuentarij, iuxtà tex. in l. fin. §. & si præfatam, C. de iur. deliber. sic decidit Sacrum Concilium, refert Minadois decis. 25.

Secundò, stante statuto in aliqua Ecclesia, quod receptus in Canonicũ aliquid soluat, si receptus nouiter soluat, licèt spontè committitur Simonia, quia non dicitur spontè solui, ad quod poterat cogi, cap. dilectus, il secondo, de Simon. ibi, (*illud tamen gratanter recipi poterat, quod fuerit sine taxatione gratis oblatum*) & sic quando procedit taxa, vel exactio, licèt spontè soluatur, Simonia committitur, quia illa oblatio censetur ex vi præcedentis taxationis, Abb. in d. cap. dilectus, nũm. 5. Dec. in d. cap. cùm M Ferrariensis.

Tertiò,

Tertiò, debitor ex causa necessaria si legat suo creditori, censetur legare animo compensandi prætextu præcedentis necessitatis, l. si cùm dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. Affl. decis. 138.

Quartò, Argentarius recipiens mandatum scribendi rationes, non tenetur ratione mandati accepti, ex quo tenebatur facere, & scribendo rationes, non censetur facere ratione mandati, sed ex causa suæ obligationis ratione officij, Bar. in l. 1. C. de edend.

Quintò, Officialis capiens Bannitum non lucratur præmium capientibus concessum, nisi in specie fuerit dictum, ex eo, quia ratione officij tenebatur facere, & capiendo, ex vi obligationis sui officij censetur fecisse, Bar. in l. 3 §. item, ff. ad Sillan.

Sextò, Alimenta præstita pupillis existentibus in domo tutoris, censetur à tutore præstita, qui tenebatur, l. fin. C. de alimen. pupill. præstit.

Septimò, Rescriptum censetur impetratum ab eo, cuius impensis erat impetrandum, Capyc. decis. 4. num. 118.

Octauò, Ecclesia censetur reædificata à Prælato ad quem pertinebat reædificatio, Neuizan. consil. 19. & censetur depicta expensis hęredum illius, qui in testamento mandauerat depingi, Bar. in l. cùm seruus, ff. de verb. oblig. & in l. fin. vbi Bald. & Salycet. C. de alimen. pupil. præst. Barbat. consil 62. lib. 3 Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 11.

Amplianiur supradicta, quod in tantū est vera regula, quod actus factus ab eo, qui tenetur facere, non dicatur sponte factus, sed ex eo, quia tenebatur, quod si fiat, non inferat prçiudiciū facienti. Probatur nàm licèt scribens propriam manu nomine alterius, videatur fateri, & approbare, quod in scriptura continetur, l. fideiussor, §. 1. ff. de pignorib. §. 1. Instit. de empt. & vendit. Bar. in l. cùm tabernam, §. item quæ sit. ff. de pignor. Ant. Gabr. comm. concl. lib. 1. tit. de præsumpt. concl. 3. nu. 11. & item est si altera manu, confectam scripturam subscribat, l. emptor, §. Lucius, vbi Bar. Ang. Paul. de Castr. & Ias. ff. de pact. l. 1. §. 1. ff. de constitut. pecun. l. sicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solu. Non tamen procedit quando scribens, vel subscribens tenetur, id facere ex officio, nam tunc neque approbat, neque fatetur contenta in scriptura; Exemplum est in Notario, qui ex officio tenetur scribere, & subscribere, Felin. in cap. 2. nu. 7. de fid. instrum. Paul. de Castr. Alex. & Ias. in l. cùm antiquitas, nu. 12. Cod. de testam. Bar. in d. l. sicut, §. non videtur, Gabriel. loc. citat. num. 15.

Idem est in teste, qui subscribendo se in aliquo instrumento, non approbat contenta in instrumento in sui præiudiciū, sed per subscriptionem fatetur tantùm se actui fuisse præsentem, Glos. in cap. si quis præsbyterorum, de reb. Eccles. non alien. & in d. l. sicut, §. non videtur. Sic etiam in agnato, qui ex vi statuti tenetur assistere contractibus, qui ab agnata fiunt, nam subscribendo, sibi non affert prçiudicium, cùm ex subscriptione tantùm testetur se fuisse præsentem ex vi statuti, Alciat. in l. si ità stipulatus, §. Grisogonus, ff. de verb. oblig. Anton. Gabr. loc. citat. num. 22. Menoch. de præsumption. lib. 3. præsumpt 66. num. 17. cum seq.

Et vera est regula, quod subscribens actum, qui ipso inuito geri poterat, non dicitur consentire, nec assensum præstare, l. Caius. vbi Glos. vlt. vers. tu autem, ff. de pignora. action. Et proprerea licèt ex iuris dispositione recipiens litteras, videatur ipsas approbare, & fateri, quæ in

ipſis continentur, Bar. in l ſi filius, la ſeconda, ff. ad Macedon. & in l. cùm tabernam, § 1. ff. de pignor. Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. & in c. fin. de iur. iut. Abb. in cap. cùm iniuſtè de procurator. & conſil. 88. lib. 1. Hoc procedit, quando litteræ continent ea, quę à voluntate recipientis procedunt, non autem, quæ coactè fieri poſſunt; Idcircò ſi litteris ſignificetur pecuniam fuiſſe ſequeſtratam, recipiens litteras non cenſetur annuiſſe ſequeſtro, Comenſis conſil. 177. col. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 65. num. 10.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt ſubſcribens ſcripturas cenſeatur fieri cōtenta in illis, vt dictum eſt, hoc non procedit, quando ſubſcribens, ſcripturam non legerit, nam non cenſetur approbaſſe, Gloſ. in d. cap. ſi quis præsbyterorum, & Gloſ. 2. de reb. Eccleſ. non alien. Bar. in l. quæ dotes, col. vlt. ff. ſolut. matrim. Ant. Gabr. dicta concl. 3. Menoch. d. præſumpt. 66. num. 21.

Geſta per Procuratorem, quando Principali noceant.

QVÆST. XXXII.

Requiſita, ad hoc vt non officiant. Cap. I.

Geſta à Procuratore meo mihi non præiudicant, niſi nomine meo geſta ſint, l. ſi ego, ff. quod vi, aut clam, Bar. in queſt. 5. incip. Adunantia generalis, ſicut non ſufficit, quem eſſe tutorem, niſi conſtet, quod tutorio nomine agat, l. 3. §. ſed & ſi quidem, ff. iudic. ſolu. Sic, & factum ſocij ſocietati non nocet, niſi nomine ſocietatis ſit geſtum, l. ſi vnus, §. 1. ff. pro ſocio. Duo igitur, requiruntur, vt conſtet de mandato, & vt nomine mandantis fiant.

Mandatum regulariter poteſt teſtibus probari, l. cùm te, tranſegiſſe, C. de tranſaction. Gloſ. in l maritus, C. de procurat. Bar. in l. 1. C. eod. tit. Secus tamen eſt in mandato ad exigēdum, nam requirit ſcripturam, Bal. in l. falſus, num. 27. C. de furt. Alex. in l. 1. n. 16. C. de procur. Cremenſis ſingular. 139. Boerius deciſ. 281. Caualcan. deciſ. 45. num. 16. par. 1. Idem eſt in mandato ad lites, nam etiam requirit ſcripturam, Ioannes Andr. in addit ſpeculat. titul. de procurat. §. ratione, in additione incipiente, teſtes, & ità conſuetudine receptum eſt, etiam in Regni Hiſpaniarum, Gregor. Lopez in lege 21. Gloſ. 1. tit. 5. par. 3. Idem eſt, etiam in mandato Principis, & in mandato circa vſum iuriſdictionis, vt non niſi per ſcripturam probetur, Io. de Platea in l. prohibitum, C. de iur. fiſc. lib. 10. Caualcan. deciſ. 11. par. 1. Cancer. variar. reſolut. cap. 14. de procurator. num. 177. cum ſeq. Quomodocunque agitur mandatum probetur, ſiuè per teſtes, ſiuè per ſcripturā ſufficit illud adeſſe, licèt non fuerit exibitum, l. ſi procurator, ff. de procurator.

Poteſt tamen Iudex, etiam parte non opponente præcipere, vt mandatū procuratoris exhibeatur in actis, Gloſ. in c. 1. verb. abſcutia de elect. in 6. Bar. & Bal. in l. licèt, C. de procurat. Ratio eſt, quia Iudicis intereſt ne actus ab ipſo facti reddantur eluſorij, Paul. de Caſtr. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, ff. de procurator. Roman. conſil. 170. num. 2. per tex. in l. ſi Prætor, ff. de iudic. Poteſt etiam pars opponere, vt mādatum exhibeatur in actis, aliàs acta poſt oppoſitionem facta ſunt nulla,

nulla, Bal. in l. 1. in 2. lect. num. 3. ff. de procurat. & in consil. 122. lib. 3. Alexand. consil. 146. lib. 5. Aymon. Crauett. consil. 108. Quando autem debeat fieri protestatio, seù petitio, vt mandatum exibeatur, vtrum in quolibet actu, an verò sufficiat semel illam fuisse factam adhoc, vt acta postea facta sint nulla, latè tradit Marescott. variar. resolut. lib. 1. cap. 92.

Si mandatum fuerit factum in personam Regularis, & non constet de licentia Superioris, idem est dicendum, & in hoc maximũ est dubium, nam multi tenent actus corruere, nisi constet de licentia, Dec. consil. 404. & 449. & in cap. 2. nu. 79. de Iudic. Capuraq. decis. 174 par. 1. ea ratione, quia Regularis non potest esse procurator, absque Superioris licentia, nec etiam alium substituere absque Superioris licentia, Clemen. Religiosus, de procurat. Contrariam tamen sententiam veriorem, & æquiorem multi tenent, videlicèt, quod parte non opponente, actus valeant, Felyn. in d. cap. 2. de iudic. Paris. qui de magis communi opinione, consil. 100. nu. 16. lib. 12. Roman. consil. 235. & 409. & singular. 145. Achilles de Graffis decis. 5. de procurator. Bisignett. decis. 4. de offic. Vicar. Probatur, Regularis non potest esse exequutor vltimarum voluntatum absque Superioris licentia, cap. si Religiosus de testamen. in 6. nec sufficit tacita licentia, sed requiritur expressa, Clem. vnica, vbi Glos. in verb. obtenta de testament. & hoc etiam respectu dispositionum ad pias causas, ex illa ratione, quia Regularis non habet neque velle, neque nolle, sic in proprijs terminis dixerunt, Couar. in cap. tua nos de testamen. Syl. in verb. testamentum, 2. nu. 2. Molin. de iust. & iur. disp. 247. & tamen acta facta per Regularem exequutorem testamentarium si pars non opposuit, valent, Federic. de Senis consil. 293. Roman. d. consil. 235. Thuscus in verb. exequutores, concl. 498. Molfes. in 2. par. sum. de vltim. volunt. Sic etiam miles non potest cõstitui procurator, si tamen constituatur, & pars non opponat, acta facta tenent, l. filius familias, §. veterani, ff. de procurator. Et in propria materia, de qua agimus, latè fundat Marescott. d. cap. 92. qui alios allegat.

Non solùm autem Iudice præcipiente, vel parte opponente mandatum est exhibendum, nec sufficit illud existere, vt supradictũ est, sed etiam quãdo procurator nomine sui principalis protestatur contra tertium, nam ad iustificandam protestationem, ad hoc vt is, contra quem protestatur, constituatur in mora, exhibendum est mandatum, l. si quis in ficiatus, vbi Bar. ff. depo sit. l. non solùm, §. qui alieno, vbi Bal. ff. de procurat. cap. cumana de elect. Afflict. decis. 316. Et Regulariter in extraiudicialibus, etiam parte non opponente debet constare de mandato, in iudicialibus verò sufficit illud adesse, licèt non sit exhibitum, parte tamen non opponente, vel Iudice non mandante, vt supra dictum est, probat Tiraquell. de retract. lignagij, §. 1. Glos. 10. nu. 93. & 107. latè Cancer. variar. resolut. cap. 14. de procurat. num. 124. cum seq.

Casus, in quibus gesta Procuratoris, Principali nocent. Cap. II.

PRæiudicat autem Procurator suo principali si eius nomine aliquid confiteatur, non tamen spontè, sed ex Iudicis præcepto, l. non solùm, ff. de procurat. cap. 1. vbi Felyn. n. 14. vt lite

vt lite non conteftat. vt optimè explicat, quando dicatur confeffio neceffaria per modum contentiofæ iurifdictionis, & quando voluntaria, de quo latè etiam Ruin. confil. 150. Brunus 113. Mafcard. de probat. conclus. 369.

Item non appellando à fententia contra principalem lata, nàm licèt ex fuo officio teneatur appellare, fi tamen non appellauerit, præiudicat, Bar. in l. 1. §. 1. fi procurator, num. 4. ff. fi quis ius dicent. non obtemperau. & in l. 1. §. fin. ff. quando appellan. fit Innoc. & Canonift. in cap. 1. Vt lite non conteftat. Poterit tamen principalis pro fuo intereffe agere contra Procuratorem, qui non appellauit, & Procuratore non exiftente foluendo, reftituitur in integrum, etiam poft lapfum decennium ad appellandum, Gl. & DD. in l. 1. §. fin. ff. quando appellan. fit, auth. hodiè, vbi Salicet. C. de appellat. Oltrad. confil. 157. per tex. in l. fin. ff. de eo, per quem factum eft, Brun. confil. 149. vol. 2. Procurator tunc dicitur effe non foluendo, quando non habet bona in territorio, vel ibi propè, vbi lis agitur, Rolan. à Valle confil. 91. nu. 16. & 18. vol. 4. Thefaur. decif. 40. Cancer. loc. cit. num. 22. & feq.

Præiudicat etiam Procurator, foluendo aliquam penfionem nomine fui principalis, nam per talem folutionem conftituitur recipiens in quafi poffeffione exigendi, Felyn. in cap. ficut, num. 31. de fent. & re iudicat. Caualcan. decif. 45. nu. 12. Ofafcus conf. 1. Facit dictum Innoc. in cap. nonnulli de refcript. Et hoc procedit, etiamfi abfque mandato fcienter tamen domino foluat, nam aliàs foluendo abfque mandato, & infcio domino, nullam quafi poffeffionem acquirit recipiens, Corn. confil. 19. vol. 2. Peregrin. de fideicomm. art. 46 num. 22. Cancer. loc. cit. nu. 25. & cap. 6. de folutionibus, num. 43.

Etiam præiudicat factum Procuratoris domino, fi excedit fines mandati, domino tamen fciente, & tacente, cap. cùm olim, il primo, vbi glof. in verb. protinus de offic. deleg. & cap. fin. de iure iur. in 6. latè Felyn. in cap. 1. lite non conteft. Dec. confil. 437. Scientia tamen, & fecuritas domini debet effe eô tempore, quo actus geritur à Procuratore, ad hoc, vt præiudicet Abb. in cap. nonne de præfump. Alex. in l. fæpè, numer. 87. ff. de re iudic. Glof. in l. Caius, ff. de re iudic. Felyn. in dicto cap. cùm olim, num. 7. Subfequens enim fcientia domini, fibi non præiudicat, nifi alius actus concurrat, Bar. in l. quo enim, ff. rem rat. haber. Dec. confil. 97. nu. 3. Alex. & Abb. loc. citatis. Et fic intelligenda funt iura fupradicta in d. cap. cùm olim, & d. cap. fin. Roland. à Valle confil. 70. num. 12. vol. 1. Cancer. loc. cit. num. 11. cum. feq.

Non folùm præiudicat Procurator fuo principali in his, quæ mandata funt, fed etiam in accefforijs, & in his, quæ veniunt in confequentiam rei principalis demandatæ; Ratio eft, quia Procurator cenfetur habere mandatum, etiam ad ea, quę funt accefforia, l. quicunq; §. fi ei quem, & §. feq. ff. de inftitutor. action. Et idem eft iudicium de his, quæ veniunt in confequentiam actus principalis, ac de ipfo facto principali, l. 3. C. vbi cauf. fifcal. Idcircò Procurator ad vendendum, poteft folutionem recipere, & etiam fidem habere de prætio, & transferre dominium, l. à Diuo Pio, §. fed fi emptor, vbi Bar. ff. de re iud. l. 1. §. 1. ff. de except. rei vend. & trad Sic etiam, habens facultatem exigendi penfionem alicuius fundi, poteft locare fundum non exiftente principali, vel alio Procuratore ad locandum, nam ficut mandatũ trahitur ad confequens

sequens necessarium,ità & ad antecedens, l. ad legatum, & l. ad rem mobilem,ff.de procurat. licèt contrarium dixerint,Roman. singular. 624.& consil.330.nu.11 & consil. 461.num.20.Felyn.in d. cap. cùm olim, & in cap. præterea, de offic. deleg.& in cap.causam,quę num.7. de re iudic.Menoch. de præsumpt. lib.6.præsumpt.3. legendus tamen est Cancer. loc. cit. num. 92. cum multis seq.

Limitantur, supradicta, vt Procurator non præiudicet domino; Primò in prorogatione iurisdictionis, Innoc.in cap.de causis de offic.deleg. Abb. in cap. cùm olim, Abbas de offic. deleg. Felyn. in cap. P. & G. num.11.de offic.deleg.Guido Pap. dec.285.Secus tñ est domino sciẽte,& patiente,Innoc.in cap.ex parte de rescrip. Nec etiam procedit limitatio,quando esset Procurator, cùm libera facultate,nam tunc potest in Iudicem incompetentem consentire,l.procurator, cui generaliter,ff.de procur. Canon. omnes in d. cap. cùm olim, Abbas, Felyn. in d. cap.P.& G. Angel.in l. 2.ff.de iudic.Natta consil.413.num.5.

Secundò, fallit quando per f[illegible] m Procuratoris, vel ipsius confessionem, principalis incideret in aliquod delictum,nam non sufficit generale mandatum, l. 3.§. si procurator,ff quod quisque iur.l. non solùm,ff de procur.l.si procurator,ff. de condir.indebit.cap 1.de iur.iur. in 6.Bar.in l.vnica,§.si procurator, ff. si quis ius dicen. non obtemp. Nau.consil.19 de empt. & vendit. & consil.4.ne Cler.vel Monac.Ratio est, quia factum illicitum, nunquam censetur demãdatum, Lapus alleg.127,Gemin.in cap. eum, qui de præbend.in 6.Idcircò delictum administrationis, Procuratoris, vel similium personarum, non nocet dominis,Anchar.consil.158. num. 14 allegat tex.in d.l. 1.§.si procurator. Ad incurrendum autem delictum, vel pœnam ex facto Procuratoris, requiritur specialissimum mandatum.Bar.in l. filius familias, num. 11. ff.de donar. Menoch. de arbitr.iudic.cas.315.num. 23.cum seq. Eugenius consil.60. num. 48. Hinc est,quòd licèt procurator habeat potestatem appellandi, & teneatur ex officio appellare,non tamen potest appellare à laudo, cui promisit principalis stare sub pęna, absque speciali mandato,ad hoc,vt fiat locus pęnę in compromisso appositæ, Roland.à Valle consil. 43. num.11.vol.1.Caualcan.decis.33. par.2.Cancer.d.cap.14.num. 70.

Hinc inoleuit practica in hoc Regno, vt declaratio circa vsum scripturarum præsentatarum in processu, & depositionum testium in eodem processu productarum, non solùm fiat formiter à Procuratore, sed etiam à principali ratificetur, nam si reperiatur falsa scriptura præsentata, vel testis falsus productus non solùm ex vi Regiæ Pragmaticæ,incipientem Testem falsum,admittatur causa,sed etiam producent falsos Testes,vel falsas scripturas, punitur, ad quod nullo pacto posset condemnari principalis ex facto Procuratoris, vt suprà probatum est. Qui autem sint casus,in quibus requiritur speciale mandatum, tradit Glos. in cap. qui ad agendum, vbi etiam Franch. de procurator. in 6.

Procurator, debet nomine Principalis agere,ne illi noceat.Cap.III.

Alterum, quod requiritur est, vt Procurator nomine sui principalis agat, prout de iure tenetur facere,

facere, ca. 1. de procuratorib. Quæ procedit, non solùm in Procuratore constituto ab homine, sed etiam à iure, Lapus alleg. 51. Idcircò Prælatus, quando pro Ecclesia expeditur, nomine ipsius Ecclesiæ agere debet, sicut & quilibet alius, qui iniuriam Ecclesiæ prosequitur, ne in deteriorem statum protrahatur, cap. cùm olim, vbi Glos. in verb. per exceptionem de testibus. Et in supradicto casu, vnus potest cæteris cōtradicētibus pro Ecclesia agere, cap. 1. de his, quæ fiu. à maior. par. cap. Glos. in d. verb. per exceptionem, vbi multa allegat.

Idem est in oblato, qui post oblationem personæ, & bonorum Ecclesię factam, non potest proprio nomine agere, nec stare in iudicio, cap. non dicatis 12. q. 1. cap. de præsentium 16. q. 1. auth. causam quæ, C. de Episcop. & Cleric. ex quo dicitur mortuus mundo, Hostiens. in cap. 2. de postulan. Federic. de Senis cons. 287. Tuschus in verb. procurator, concl. 281. Nàm aliàs simpliciter comparendo, vel agendo procurator dicitur nomine proprio agere, ex regula, quod actus simpliciter factus censetur nomine proprio gestus, l. & magis, ff. de solution. l. 3. §. 1. versic. & hæc quidem, ff iudicat. solut. Bart. in l. post dotem, ff. solut. matrim. latè congerit Mascard. de probat. in verb. actus, concl. 28.

Fallit tamen hæc regula, quando processit mandatum, & postea sequitur actus, nàm licèt non dicatur fieri nomine mandantis, censetur tamen nomine ipsius gestus, l. qui in aliena, §. si is, qui, ff. de acquir. hæred. l. qui negotiationem, vbi Bar. ff. de administrat. tutor. l. qui seruum, vbi Bart. ff de interrogator. action. Est communis opinio, quam probant Ias. in d. l. post dotem, num. 75. ibidem Bolognettus num. 100. Ruin. cons. 75. lib. 5. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsump. 24. Tiraquell. lib. 2. de retract. in fin. num. 115. Barbos. in d. l. post dotem, num. 23.

Ratio est, quia ex quo procurator accepto mandato tenebatur facere, simpliciter faciendo, in satisfactionem proprię obligationis censetur fecisse, aliàs videretur dolum committere, si negotium ad dominum pertinens, cuius mandatum receperat, proprio nomine faceret, l. dolus, ff. mandat. Et semper est sumenda præsumptio ad euitandum delictum, l. meritò, ff. pro Socio, Barbos. in 3. par. rubric. ff. solut. matrim. nu. 82. Sicut in tutore, qui ex obligatione proprij officij tenetur comparere, & agere negotia pupilli simpliciter comparēdo, vel agendo, censetur tutorio nomine, l. Lutius, §. tuto ū, ff. de administr. tutor. Bar. in l. Titium, §. altero, ff. eod. tit. Abb. consil. 2. num. 3. per tex. in l. eius, qui in Prouintia, ff. si cert. pet. Nam actus simpliciter gestus, non expresso nomine, censetur factus nomine illius, qui tenebatur facere, l. cùm seruus, ff. de verb. obliga. per tex. in l. fin. C. de aliment. pupill. præstan. Felyn. in cap. sicut, nu. 31. de re iudic. Mascard. loc. cit. nu. 6. Idcircò actus pertinens ad Procuratorem proprio, & procuratorio nomine si simpliciter fiat, censetur nomine vtriusque factus, l. final. & l. post mortem, §. tutor, vbi Bar. ff. quando ex fact. tutor. Abb. d. cons. 2. num. 4. Mascard loc. cit. num. 5. quia regulariter actus semper censetur factus nomine illius ad cuius commodum spectat, Rimin. Senior consil. 21. nu. 14 vol. 1. faciunt notata per Canonist. in cap. nonnulli, §. sunt autem de rescript. Mascard. loc. cit. n. 9. Nec obstat, tex. in l. 3. §. 1. ff. iudicat. solui, quia procedit, quando quis fecit actum non tanquam tutor, quia ignorabat se esse tutorem, latè explicat Barbosa

dicta

dicta l.post mortem, numer. 23. & seq.

Supradicta autem non procedunt respectu tertij ignorantis mandatum contrahentis cum illo, qui habens mandatum specialiter contrahit, nam tunc nomine proprio censetur contraxisse,l.eum,qui,C.si cert. pet. Bar. in d.l.qui in aliena, Alex. in l.quæ dotis,num.5.ff.solut.matr. Ruin. in l. 1.§.nunciatio,num. 83. ff.de nou.oper.nunc.Corn. consl.6. secus tamen est si sciret mandatum, nam etiam respectu tertij procedunt supradicta, l. sed Iulianus, §. sed si,ff.ad Macedonian. Bar.Alex. & Barbos.locis citatis.

Legata quę,& quando dicantur adempta.

QVÆST. XXXIII.

Conditionalia legata, & substitutiones, an censeantur adempta in ademptione simpliciter facta. Cap. I.

Ademptio legatorum simpliciter facta non comprehendit legata conditionalia,neque substitutiones, l. Paula Callimacho, §. 1. ff. de leg. 3. Oldrad. consil.16.Paul.de Castr.in l. peto, §. 1.ff de leg.2.Ruin. consil. 23. vol. 2. Franch.decis.169. num. 3. Ratio conclusionis secundum aliquos est, quia ademptio legatorum est odiosa, idcircò strictè interpretanda, vt per supracitatos, quibus addendi sunt, Bal. consil. 28.lib.3. Alex consil.169.nu.5.lib. 5. Oddo consil.43.num.33.Mantica de coniect.vltimarum voluntatum lib.12. tit.2.nu.2.Surd.decis.38.num. 24. Multi tamen ex grauissimis DD. negant ademtionem legatorum esse odiosam, & probant esse fauorabilem ex eo, quod per ademptionem legatorum remanet hæres in parte liberatus, & minus grauatus, Paul.de Castr. & Soccin. in l. si ità fuerit, ff. de condit.& demonstrar. Alciat. in rubr. ff.de acquir.possess. & responso 492.num.6.494. nu.5. & 585. Menoch de præsumpt. lib. 4 præsumpt.167. num. 3. Gratian. Discept. Forens. tom.2. disceptat. 251.

Idcircò vera ratio suprafirmatæ conclusionis est, quod ademptio legatorum non præsumitur, nec censetur legatum reuocatum, l. 3. §. si duobus,ff.de adimend.legat.Bal.in si pluribus,ff.de leg. 1. Corn. consil. 26.num.7.lib.2.& Glos. singulariter dixit in l.fin.in fin.ff.de his,quæ pœnæ nomine &c. Quod vbi constat esse effectum legatum,probanda est ademptio, quod etiam latè comprobant Mantic.de coniect.d. lib.12.tit.2.Surd.d.decis. 38. num. 24.& semper,quod potest sumi alia coniectura, quam ademptionis, sumēda est, Aret.in l.planè,§.si coniunctim,num. 9.vbi etiam Ias. ff. de leg.1.Alex consil.157.num.2. lib. 7.Natta consil.476.nu.15.& 483. num.14 Cefal.consil. 67. num. 4. lib.1.Rolan.à Vall consil.31.num.3. lib. 4. Menoch. consil.254.lib. 3. Quia non præsumitur testatorem mutasse volūtatem,l.qui testamentum,ff.de probation.Idcircò ademptio simpliciter facta verificatur in id, quod minus est, & hoc ex præsumpta mente testatoris, quæ tanquam lex obseruāda est,& hoc non solùm in expressa voluntate testatoris, sed etiam in tacita, cùm legatū non solùm expressa voluntate, sed etiā tacita reuocetur,l.3.§ si.ff. de adimend.leg. Et non solùm per contrariam voluntatem testatoris solem-

solemniter explicatam reuocatur legatum, sed etiam per actũ minus solemnem, d. §. fin. vbi glos. in verb. nuda, & l. ex parte, ff. eodem tit. de adimend. legat. & licèt de iure testamentum solemne non reuocatur, nisi per ipsius conscissionem, vt in d. l. ex parte, & dicto §. fi. vel per secundum testamentum solemniter confectum, § posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. (quod tamen in foro conscientiæ non procedit, nam sufficit simplex, & nuda testatoris voluntas ad tollendum testamentum omni solemnitate vallatum, Bal. in l. 1. nu. 153. C. de Sacr. Sanct. Eccl. Imol. in cap. relatum, il primo, num. 11. de testam. Gomes. ad lege Tauri lege 3. nu. 102. cum seq. Mol. de ius, & iur. disput. 153. versic. in euentibus autem, Vasq. in opuscul. de testam. cap. 2. dub. 2. num. 13.) in ademptione tamen legatorum in vtroque foro sufficit nuda voluntas, d. l. 3. § fin. ibi, nuda, vbi Glos. & in d. l. ex. parte in verb. denegabitur.

Text. autem in d. l. Paulo Callimacho habet varias restrictiones, & prima est, vt procedat ex benignitate in beneficium filiorum instituorum, & in odium Fisci, qui hæreditarem grauati de restituendo si sine filijs decessent vindicabat, & propterea multi tenent, quod cessante fauore liberorum, cesset dispositio dicti textis, & ademptio legatorum simpliciter facta, etiam legata conditionalia comprehẽdit, tradit Cuman. ibidem, allegat tex. in l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 3 Idem probant Aretin. in l. qui Romæ, §. duo fratres, vbi etiam Crotus num. 89. ff. de verb. oblig. Franch. d. decis. 169 Secunda est, vt procedat tantum in legato facto sub conditione si absque filijs decesserit, nõ autem sub alia condirione, ex illa ratione, quod conditio supradicta, si absque filijs decesserit, multa habet specialia, iux. tex. in l. generaliter, C. de institut. & substitut. de quibus latè tradit Franch. decis. 150. Tertia, restrictio est, vt non procedat in casu, quando verba ademptionis non possunt verificari in alio, quam in legato sub conditione, nam tunc legatum cõditionale censetur ademptum ex reg. tex. in l. coheredi, §. qui patrem, ff de vulg. & pupill. substit. l. doli clausula, ff. de verbor. obligat. & propterea licèt vera sit conclusio, quod ademptio legatorum, quæ insurgit ex verbis testatoris, quod legatarius non possit plus petere, iux. tex. in l. peto, §. 1. ff. de leg. 2. non operatur in legatis difformibus videlicèt conditionatis, vel in diem, quia verba illa, vt non possit plus petere, quia legato simplici adiuncta sunt, verificantur in legatis eiusdem formæ, non autem in difformibus, vti sunt legata conditionalia, Bar. in l. fideicomissa, §. si quis ità, ff. de leg. 2. Bal. in l. Liberti, liberteque, nu. 35 C. de oper. libert. Franch. d. decis. 169.

Et quod ademptio legatorum simpliciter facta, comprehendat legata conditionalia, quando in alio verificari non potest, in specie defendit Ruin. consil. 23. num. 17. volum. 2. Ratio conclusionis, quia sicut dispositio legatorum depẽdet à voluntate testatoris, ità & ademptio, & sufficit etiam per coniecturas constare de voluntate testatoris, prout late prosequuntur, Menochius lib. 3. de præsumption. præsumpt. 37. & lib. 4. præsumpt. 167. Gratian. in d. disceptat. 251. & post alios Franc. Niger controuers. forens. 118.

Nomi-

Nomina debitorum legata, an censeantur extincta si fuerint exacta, vel etiam alienata. Cap. II.

HInc infertur primò, quod legatum crediti,seu nominis debitoris censetur extinctum,& reuocatum si à testatore fuerit exactum, l. fideicommissa,§.si rem suam,ff.de leg. 3.l. si sic legatum,§.si nominis,ff. de leg. 1.& procedit d ctum,etiam si ipsemet debitori quantitas debita fuisset legata, nam si testator viuens, exegerit, legatum censetur extinctum,l.non solum,§.liberatio, ff.de liberat.legata,Menoch.Mant. & Niger locis citatis. Exactio autem debet probari,quod eo animo fuit facta,vt legatum adimatur, Gl. in d.§.liberatio, in verbo exactum; Et propterea, si exacta pecunia, in aliud creditum, vel corpus fuerit subrogata, legatum non censetur extinctum,Bal.in l.3.num.3. C. de leg. & in pecunia legata exacta à Montibus,& conuersa in aliud corpus,probant Alex.consil. 157. lib. 7.per tex.in d.l.fideicommissa,§. si quis ità, Cef. consil.144.n.34.Rom. conf. 229.Menoch.consf.254.lib.3. & de presump. lib 4.præsump.168.

Secundò infertur,quod per alienationem rei legatæ factam à Testatore, censetur extinctum legatum,l. rem legatam, ff. de adimend.leg d. l. fideicommissa,§.si rem. Est communis opinio omnium, Alex. Imol. & Ias. in l.seruũ.filij,§.idem seruos.ff. de leg. 1. Menoch.d.lib.4.de præsumpt. præsumpt.167. Niger dicta controuerf. 118. Hoc autem non procedit ex vi alienationis, sed ex eo, quia per alienationem censetur voluisse testatorem adimere legatum, Bar.in l.cũ seruus, ff.de adim. leg. Soccin. Iun.consil.162.lib. 2. num. 2. Mantic. de coniect. vltim. volunt.lib.2.tit.6.num.5. Gratian. in d.discept.151. num. 63. Idcircò communis est resolutio, quod alienatio rei legatæ,est sufficiens coniectura, quod testator voluerit reuocare legatum, quando tamen voluntaria fuit alienatio, non autem necessaria, & ità procedit,tex.in d. l.fideicommissa, §. si rem, & in d. l. rem legatam; & parum refert, an testator rem legatam alienauerit titulo lucratiuo, vel oneroso, nam sufficit,quod nulla præcedente necessitate, quoquo modo alienauerit, Bald. in l.vnum ex familia, §. si rem, ff. de leg. 2. Boer. q 9. Gabr. consil.102.num.5.& 6.lib.1.

Supradicta procedunt, etiam si cum pacto de retrouendendo alienauerit,nam vera est alienatio,sic in specie tradunt Anton. Gomel. variar. resol. tit. de leg. cap. 12. Franch. decis. 103.num.3. Boer. decis. 48. num. 13. Gratian. d. discept. 251. num. 47. Et propterea quando super re legata venduntur à testatore annui introitus cum pacto de retrouendendo, & cum promissione solutionis annuorum introituum de propria pecunia, prout comm uniter hodiè celebrantur contractus emptionis, & venditoinis annuorum introituum, non censetur res propriè vendita, sed submissa pro solutione annuorum introituum, quia principalis intentio veditoris, quæ attendenda est, l. si quis nec causam, ff.si cert.pet. non fuit vendendi propriè rem,sed submittendi cum animo ipsam luendi, Affl. dec. 80.Franch.decis.283.vbi notabiliter determinat,quod annui introitus venditi super fructibus feudi cum assensu, & in subsidium super burgensatica cum pacto de retrouendendo, minuunt totum patrimonium dicitur, etiam voluntaria

alienatio, quæ ex causa delicti procedit, Bald. consil. 20. vol. 2. Ruin. consil. 23. vol. 5. Molin. de primog. Hisp. lib. 4. cap. 11. nu. 7. Tiraquell. de retract. consang. §. 1. Glos. 17. num. 15.

In dubio alienatio rei legatæ censetur facta ex causa necessaria, & non voluntaria, ad hoc vt legatum sustineatur, nec censeatur ademptum, Iacob. Butricar. in l. 3. C. de leg. Alex. consil. 168. n. 5. lib. 6. & 157. num. 1. lib. 7. Soccin. Iun. consil. 162. num. 24. lib. 2. Menoch. dicta præsumpt. 167. Gratian. loc. cit. nu. 68. Niger in d. controuers. 118 nu. 3. E dicenti alienationem fuisse factam ex causa voluntaria, incumbit onus probandi, ex eo, quod recusat præstare legatū, quod à iure non præsumitur à testatore fuisse reuocatum, l. Lut. in fin. ff. de leg. 2. d. l. fideicommissa, §. si rem, in verb. probationem, & in verb. exigendam, Alex. in addit. ad Bar. in d. l. rem legaram, idem Alex. consil. 168. num. 20. & 169. numer. 3. volum. 6. Mantic. & Menochius locis citatis, quibus addendus est, Thuscus in verbo legatum, conclusion. 138. num. 155.

Hæc præsumta voluntas testatoris reuocandi legatum, quæ ex voluntaria alienatione ipsius rei insurgit, locum habet etiam in legatis pijs, prout in legato libertatis, probat tex. in l. verum, ff. de manumiss. test. Glos. in l. qui duos, § fin. vbi Iacob. de Arena, Odoffred. & Alberic. ff. eod. tit & in quolibet legato pio, probant Socc. Iun. consil. 162. nu. 11. lib. 2. Natta consil. 623. num. 3. Vasq. de successiõn. lib. 3 tit. 5. de legat. § 28 num. 10. latissimè probat Menoch. consil. 429. lib. 5. vbi ex multis fundat opinionem, contra Bar. consil. 26. lib. 1.

In tantum atendenda est voluntas testatoris in materia, de qua agimus, vt etiam per alienationem voluntariam, sed inualidam, censeatur ademptum legatum ex ratione illa, quia etiam per actum nullum declaratur voluntas, l. fin. ff. de rebus eor. &c. sic in puncto, de quo agimus, probat tex. in l. legatum, §. pater hortos, & l. si transferam, ff. de adimen. leg. Imol. in l. seruum filij, §. si idem seruus, num. 2. vbi etiam Ias. num. 9. & latius Aretin. col. 2. ff. de leg. 1. Soccin. consil. 104. lib. 3. Simon de Petr. de interpret. vltim. volun. lib. 3 dub. 2. versic. ad quartum, Gabr. consil. 103. num. 10. lib. 2. Surd. de alimen. priuil. 21. num. 2. titul. 8. Menochius dicta l. 4. de præsumption. præsumption. 167. num. 11.

Et procedit dictum etiam si alienatio inualida fuerit postea à Testatore reuocata, nam legatum ademptum non reconualescit, l. cùm seruus, ff. de adimen. leg. vbi Bar. Bal. in l. 3. num. 5. vbi Paul. de Castr. C. de leg. Imol in l quoties, §. seruus, ff. de hæred. instit. Roman. in auth similiter, num. 81. C. ad leg. fal c. In legato tamen libertatis, & in cæteris legatis pijs multi tenent legatum reconualescere, ex tex. in d. l. verum, vbi seruus, cui legata fuit libertas si à testatore fuit venditus libertatem non consequitur, si tamen reematur à Testatore, legatum obtinebit; Quod etiam in allijs legatis pijs idem esse, probant Bald. Angel. Paul. de Castr. & Roman. in l. qui post testamentum, C. de leg. Roman. in dicta authen. similiter, Tiraquell. de priuileg. piæ causæ priuileg. 40.

De

De legatis factis sub onere,& antè inimicitias postmo, dum ortas. Cap. III.

TErtiò infertur, quod legatum factum sub onere adempto onere legatum, etiam censetur ademptum, l.aliam, §.si ea, ff. de adimen. leg.l.alumnæ, §.Seia, & l.filio, §.matri, ff.de adimend. leg. latè Mantic. de coniect. vltim.volun.lib.6. titul. 10.num 27.Menòch.d. lib.4. præsump. 169. num. 3. Ratio est, quia onus censetur causa legati, l. ne Sennius, & l.seq.ff.de excus.tutor. l. alijs libert's, ff. de condit. & demonstr. Dicitur autem onus causa legati, quando non respicit fauorem legatarij, sed Testatoris, vel alterius tertiæ personæ, Bar. & Paul. de Cast.in l.2.§.fin.ff.de donation. Aymon. Crauett consil. 243. Mant. loc.cit.lib.6.tit.14.num.12. Tiraq. trac.cessante causa, in prima limit. num. 52. Idcircò legatum factum tutori, reuocata tutela, legatum etiam censetur ademptum, l. qui tutelam ff.de testam.tut.l.tutor petitus, ff.de excusat.tut.l.etiam si patris, ff.de leg. 1.l. post legatum, §. ammittitur, ff.de his, quib. vt indig. Et procedit dictum etiam si legatum fuerit factum coniunctæ personæ, cui tutelæ legata fuerat, & postea reuocata, Bar.& Bal. in l. legatarius, C.de leg. Iacob. de Beluisio in §.omnibus.in auth. de hæred. & falcid.

Idem est in legato facto certæ Ecclesiæ pro sepultura, nam si alibi postea sepultura eligatur, legatum cessat, Ancaran. in cap. filius noster, num.9. de testam. Mantic. loc. cit. lib.12.tit.2.nu. 31. voluntas enim, quæ magis facto, quam verbis declaratur, l.de quibus, ff.de legib. per variationem sepulturæ censetur declarari velle se adimere legatum, ex eo, quia cessat onus, cuius contemplatione legatum factum fuit, cùm etiam facto adimatur legatum, l.cũ tale, §.penus, l.cùm ità datur, & l. si quis seruum, ff de cond.& demon.

Sed quid si is, qui pro sepultura, aliquid certę Ecclesiæ legauit, decedat postea excommunicatus, & proindè in Eccesia sepeliri non possit, vt in cap.Sacris de sent.excom. Vel se ipsum occidat, vt in cap.ex parte, il secondo de sepult. Vel impenitens decedat, vel in notorio peccato mortali, quibus omnibus deneganda est Ecclesiastica sepultura, vt notum est, debetur nè in tali casu, legatum certæ Ecclesiæ factum, pro sepultura. Communis est opinio Ecclesiam debere consequi legatum, quia nõ stat per ipsam, sed facto legantis, & eius culpa accidit, vt legatum non adimpleatur, Dynus, & Bar.in l.miles, §. ream, ff. de adulter.Bar.in l.si quis ad declinandum, C. de Episcop. & Cleric. & in l.1.C.de his, quæ pœnę nom. Guliel. de Benedictis in cap. Raynutius, in verb. mutuo itaque, il secondo, num.50.& 295. de testam. Spina de testa.Glos.2. de elect. sepult.num.34. Menoch. qui testatur de communi lib.4.de præsumptio. 183. Amescua de potestate in se ipsum, lib.1.cap.22. num.33. Ang. in verbo legatum, num. 10. Armil. in eod. verb.num.8.Syl.in eod.ver. 1.q.4.& 6.

Et procedit dictum etiam si Testator in legato adidisset, quod aliàs non valeat legatum factum Ecclesiæ, nisi ibi sepeliatur, Simon de Prętis de interpret.vlt.volun.lib.4. interpret.3. dub.1. num. 11. Sebastian. Medices tract. de sepult. par. 1. q. 25. Perez tit. 1. de Anniuers. cap. 11.nu. 33. Ratio conclusionis est, quia conditio posita in legato de-

sepeliendo proprio cadauere in Ecclesia est cōditio mixta, quæ quando adimpleri non potest, vel non stat per legatariū quominus adimpleatur, habetur pro impleta, l. in testamento, la seconda, & l. vtet ex fratribus, ex l. Titius si statuas, ff. de condit. & demonstr. l. post diem, §. item si qua conditio, ff. quādo dies leg. cedit, latè Perez loc. cit. nu. 36.

Infertur quartò, per superuenientes inimicitias inter Testatorem, & legatarium censeri ademptum legatum, l. si quis ità legauerit, §. fin. ibi, (*& si quidem capitales, vel grauissimæ inimicitiæ intercesserint ademptum videtur, quod relictum est,*) ff de adimen. legat. latè prosequuntur materiam, Iaſ. in l. hæreditas, C. de his quib. vt indig. Ripa in l. fin. num. 151. C. de reuocand. donat. Barbos. in l. si ab hostibus, ff. sol mat. Mol. l. b. 1. de primog Hisp. nu. 35. Menoch. loc. cit.

Et procedit dictum etiam si Testator post inimicitias fecerit Codicillos, & legatum non reuocauit, Anton. Gamma decis. 206. nu. 17. Et etiam si inimicitiæ ortæ fuerint culpa Testatoris, vt contrà Bar. probant Iaſ. in l. si filiam, C. de inoffic. testamen. Gerard. sing. 5. Couar. rubr. de testam. par. 2. num. 20. Mantic. loc. cit. lib. 12. tit. 5. num 9. Perez loc. citat. numer. 24. Ratio conclusionis est, quia ex inimicitia insurgit præsumpta voluntas Testatoris reuocandi legatum, hinc est, quòd licèr ademptio legati facienda sit eadem solemnitate, qua legatum fit, §. ex eo inst. quib. mod. testam. infirm. Glos. in l. fideicommiss, C. de fideicomm §. 1. instit de ademp. legat. Alexan. & Iaſ. in l si ità scriptum, ff de leg. 1. quando tamen insurgit ex tacita voluntate Testatoris fundata in al quo facto, videlicèt, vel ex superuenienti inimicitia, vel alienatione &c. sufficit tale factum duobus testibus probari, Paul. de Castr. in l. hæredes palam, §. si quis post, ff. de testamen. vbi etiam Aretin. idem Paul. de Castr. in l. datum, C. de leg. & in l. fideicommissa, C. de fideicom. Bal. in l. errore, C. de testam. Couar. in rubr. de test. num 20. Molin. loc. cit. cap. 9. in fin. Menoch. loc. cit. est communis opinio, de qua testantur, Mieres de Maioratu par. 1. q. 43. nu. 5. & 414. Perez loc. cit. Niger d. controuers. 118. num. 13. licèt contrariam dixerit Bart. in d. l. hæredes palam, §. si quis post.

De recusatione Iudicium adiunctorum suspectorum.

QVÆST. XXXIV.

IVdices adiunctos solo iuramento posse, tanquam suspectos recusari docuerunt, Bar. in l. duo Iudices, ff. de re iudic. Iacobin. de Sancto Georgio in l. cùm furiosus, nu. 6. ff. de iudic. ex eo, quia dicuntur Delegati, & non ordinarij, Ann. sing. 15. Idem est in Actuarijs, Anchar. consil. 251. refert, & sequitur Alex. consil. 114. circa 1. dub. col. 2. vol. 5 Franc. in cap. cùm speciali, col. 11. versic. 18. de appellation. Boer. decis. 158. Afflict. in Constit. Regn. Iustitiali per Prouincias, nu. 5. Rebuff. tom. 3. ad Const. Gall. tit. de recusation. ar. 9. Glos. vnic. nu. 4. Anna sing. 489 Mastrill. decis. 151. nu. 90. Procedit tamen dictum, re integra, secus tamen cœpto negotio, Pacianus de probat. lib. 2. cap. 45. num 85. Et in hoc Regno extat Regia decretario in anno 1545. per quam cauetur, nè Magistri actorum solo verbo recusentur suspecti, & hoc optima ratione; Nam officium

cium Magistri Actorum emitur à Regia Curia, idcircò ipsi Magistri prouentibus,& fructibus officij nòn debent pro voluntate litigantium priuari,vt optimè aduertit Mastrill. loc.cit.& nouissimè Rouit.in Prag. 1.de suspicion.official.Secus tamen est in suspicione scribarum, nàm cùm hi officium non emant, stante suspicione cum iuramento à litigante affirmata, causa committitur actitãda alteri scribæ eiusdem bancæ,& ità practicatur.

Hinc etiam insurrexit praxis, quod in electione examinatorum, vel expertorum Iudex concedit terminum litigantibus,vt præsentẽt Catalogum suspectorum, & hoc probant Bal.in l.1.C.de relation.Ioan. Andr.in cap.statutum,§. assessorem de rescrip.in 6.vbi Franc.colum.3. allegat tex.in §.quod sæpè in auth. de triente,& semisse,idem Franc.in cap.cùm speciali,colum.11.versic. Decimosexto quęritur de appellat. vbi allegat Innoc.in cap.super quęstionum, §. verum de offic. deleg. Ang.consil.192.Ann.sing.274.

Sed non debet Iudex admittere suspitionem omnium Doctorum Ciuitatis, Bal.in l hoc modo, vbi Imol. & Paul. de Castr. ff. de condit. & demonstr.Ias.in l. apertissimi, num. 10.C.de iudic. multa tradit Boer. decis.269.Bursat.consil.265.vol.3. Decian.consil.26.vol.1.Menoch. de arbitr.Iudic.cas. 449. & consil. 94.vol.1. Anna sing.276.

Iudex autem suspectus retinet iurisdictionem, licèt elidibilem per recusationem à parte proponendam, Mastrill.d.decis.151.n.18. Idcircò sententia lata à Iudice notorio suspecto, non tamen recusato, tenet, cap. Iudex ab Apostolica de offic. deleg.in 6.l apertissimè,ibi, (*libello recusationis porrecto*) C.de Iudic.& in cap.secundo requiris, §. 1. de appellat.ibi, (*suspitionis causam allegare tenetur*) idem probant Glos. & Franc. in d. §. 1. idem Franc. in in cap.postremo de appellat. Dec. in cap.cùm speciali,num.4.eod.tit. Ias.in l.prætor.& l.qui iurisdictioni, ff.de iurisdict.omn.Iudic. vbi Paul. de Cast.dicit esse communem opinionem, & de communi testatur, Rebuff.tom.3. ad constitut. Galliæ tit.de recusat.art.1.Glos.5.Bertazol consil. 550.num. 10. Mastrill. loc. cit.nu.16.vbi dicit sic pluries fuisse iudicatum in Ciuitate Panormi Varias etiam decisiones, refert Tapia lib.3.compilat.Iur. Regni, tit. de suspition. official. Pragm. 23. num. 25.

Et quoniam durum est coram suspecto Iudice litigare, non solùm adiuncti Iudices,& delegati possunt recusari,vt dictum est, sed etiam Ordinarij,vt in d.l.apertissimè,& in d,cap. postremo, & in cap. cùm speciali, de appellat.in 6.

Imò Præses Prouinciæ potest etiam recusari tanquam suspectus,l.Senatusconsulto,ff.de offic.Præsid.l.qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. iudic. & de Gubernatore Ciuitatis Perusiæ,tradit Ioseph.Ludouic.decis. 108. lib. 2. De Præsule Regnorum Castelle, tradit Azeued. in recompilat.de Præside Ordinis Cassinensis, tradit Menoch. de arbitr. cas.458.& consil 94. vol. 1. & de Prorege huius Regni,tradunt Imol. cons.91.vol.2.Borgnin. Caualcan. dec.28.lib.2.Caualcan.de Brachio Regio par.3.num. 313. Mastrill. d. decis. num. 77. vbi dicit pluries ità practicatum in Ciuitate Panormi, & allegat Antonium de Ballis lib. 5.tit.de recusatio.Iudic.n.26. idem probat Rouit.in d.Pragm. 1.

Et licèt in casu censerentur suspecti omnes Officiales Regni ex regula, quod existente suspecto Episcopo, censentur suspecti omnes ipsius Officiales,c.insinuante de offic.deleg. & exi-

& existente suspecto Præside Prouinciæ, omnes Officiales Prouinciæ censentur suspecti, cap. quod suspecti 3. q. 5. l. 1. C. si qua prædit. potest. Mandos in cap. quoniam contra nu. 169. de probat. Vera tamen est resolutio, quod poterit Prorex suspectus, vel Præses Prouinciæ causam delegare ab alijs terminandam, & in decisione causæ non interuenire, sic dicit tutum esse remedium, Capyc. decis. 137. circa medium; Ratio est, quia suspectus in iudicando, non censetur suspectus in delegando, Bar. & Bald. in auth. Clericus, C. de Episcop. & Cleric. Paul. de Castr. Dec. & alij in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. iudic. Menoch. de arbitr. cas. 454. nu. 16. & eodem modo fit, vt Vicarius Episcopi possit procedere existente suspecto Episcopo, Cardin. in Clemen 2. num. 9. de rescrip. Felyn. in cap. insinuante de offic. deleg. sic fuisse iudicatum testantur Lancell. de attentatis post recusationem, num. 52. Mastrill. loc. cit. num. 84. Quando autem Prorex Regni recusatur tanquam suspectus, recusatio coram ipso proponenda est ad hoc, vt ipsius iurisdictio sileat, prosequenda tamen erit coram Rege, ex tex. in d. l. qui iurisdictioni, vbi Paul. de Castr. num. 11. Mastril. loc. cit. num. 87.

Concilium etiam Prouinciale potest etiam tanquam suspectum recusari, Calderin. cons. 6. de appellat. Franchus in cap. postremo, versic. 8. & vlt. & in cap. cùm speciali, versic. decimo quæritur de appellat. Felyn. in cap. 1. de iudic. vbi etiam Dec. & Rip. Menoch. d. cas. 458. Concilium autem vniuersale secundum magis communem opinionem recusari non potest, Abb. in cap. 1. num. 15 de iudic. ibidem Dec. in 1. lect. nu 16. in fin. vbi etiam Ripa num. 45. & Berous num. 131. Iacobatius tract. de Concilio lib. 5. art. 16. Mantua in tract. de Concilio, nu. 159. Menoch. d. cas. 458. nu. 26. Et licèt aliqui dicant posse Concilium generale legitimè congregatum in causis temporalibus recusari ex illa ratione, quia in talibus causis errare potest, sicut etiam Pontifex potest in temporalibus errare, cap. si Papa 40. dist. Vera tamen est opinio, quod neque Concilium generale legitimè congregatum, neque Summus Pontifex in causis temporalibus recusari potest, probatur in cap. querelam, vbi Abb. de elect. & cap. cuncta per Mundum, vbi Cardinal de Turrecremat. 9. q. 3. latè probat Franc. de Marchis dec. 456. num. 58. par. 1. Turrecrem. in summ. de Ecclesiast. libert. lib 3. cap. 47. & 48. Ex lege tamen honestatis Summus Pontifex si iusta causa in temporalibus tanquam suspectus recusetur, debet causam Iudicibus non suspectis delegare, Glos. in cap. nullam, 2. q. 5. & in cap. à collatione in Glos. fin. de appellar. vbi Gemin. & Ancharan. Ripa in cap. 1. nu. 45. de iudic. Rom. cons. 521. Menoch. d. cas. 458. num. 59. & consil. 94. nu. 12. sicuti in simili dicimus, quod Summus Pontifex ex suprema sua authoritate potest in causa propria iudicare, cap. cùm venisset de iudic. ex lege tamen honestatis alijs causam terminandam debet committere, Felyn. d. cap. cùm venisset, num. 7 Dec ibid. num. 5. Franc. de Marchis d. decis. 456 num. 56. Menoch. in d. cas. 458. & facit etiam, quod quilibet Iudex etiam non recusatus potest se abstinere si conscientie, id suadeat Marches. in practica Commiss. par. 2. cap. 5. nu. 3. quod etiam declarat Mascard. de probat. conclus. 591. Rouit. in dicta Pragm. 1. de suspicion. Offic. nu. 75.

De authoritate Iudicis adiuncti, & an possit solus procedere, tradit Gemi. cons. 24.

conf. 24. num. 11. & an Iudex, cui alius datur adiunctus possit solus procedere, tradit Bal. consil. 39. lib. 2. & quando datur in clausula, quod si ab omni, Gemin. loc. citat. & an quando Cardinalis datur adiunctus alteri Cardinali, possit solus procedere, tradunt Gemin. loc. cit. Tuschus in verb. Iudex adiunctus, conclus. 417.

De hæreditatis Aditione quomodo probari possit.

QVÆST. XXXV.

Aditio hæreditatis difficilè probari potest, l. 2. & 3. ff. de interrog. action. Boet. decis. 42. Nàm cùm non tantum facti, sed animi sit, l. pro hærede, ff. de acquir. hæred. occultæ autem voluntatis solus Deus scrutator est, §. fin. instit. de hæred. qualit. & differ. Glos. in d. l. 2. latè Mascard. de probat. in verb. aditio, conclus. 40. Tuscus in eod. verb. concl. 186. Menochius de præsump. lib. 4. præsump. 101. Idcircò voluntas adeundi hæreditatem per exteriores actus declaranda est, Glos. fin. in l. gerit, ff. de acquir. hæred. vbi etiam Bar. & Aretin. qui testatur de communi, Glos. in §. 1. in verb. nuda, instit. de hæred. qual. & diff. notabiliter explicant Spino de testam. Glos. 33. num. 32. cum seq. Niger controuer. 244. nu. 36. & propterea nunquam inducitur aditio, nisi per actus, qui non possunt fieri citrà ius, & nomen hæredis, l. pro hærede, §. Papinianus, & l. Iulianus, §. fin. ff. de acq. hæred. Bar. in dicta l. gerit, latissimè Menoch. Tuschus Spino, Mascard. & Nig. locis supacitatis.

Hin infertur primò, quod per actus æquiuocos, qui possunt significare aditionem, & non aditionem, non inducitur aditio, l. si pupillus aliàs, l. Iulianus, §. fin. ff de acquir. hæred. Bar. in d. l. gerit, num. 21. Bal. consil. 224. vol. 2. & consil. 488. & seq. lib. 3. Roman. consil. 154. nu. 2. Mantica de coniect. vltim. volun. lib. 12. tit. 9. num. 6. Verallus decis. 19. Spino d. Glos. 33. num. 41. versic. hinc deducitur, Menoch. d. præsump. 101. nu. 80. Mascard. d. concl. 40. nu. 10. Niger d. controuer. 244. num. 27. & sic per cōfectionem inuentarij non inducitur aditio, quia potest esse, quod causa certiorandi se de viribus patrimonij fiat, non animo adeundi hæreditate, l. fin. §. sin autem, C. de iur. delib. Rubr. consil. 113. vol. 3. Spino loc. cit. Glos. 33. num. 43. Ratio est, quia assertio aditionis hæreditatis debet de necessitate concludere, idcircò si actus non concludit, non inducitur aditio, Glos. in d. l. pro hærede, vbi Bar. Menoch. Mascar. & alij supracit. Vndè actus, qui citrà ius, & nomen hæredis fieri possunt non inducunt aditionem, Bar. in d. l. gerit, & q. 10. incip. debitor in diem, nu. 7. Et quando actus potest fieri nomine proprio, & tanquam hæres, censetur nomine proprio gestus, & l. magis, ff de solut. Bar. in d. l. gerit, num. 21. Glos. in l. si cum dotem, §. transgrediamur in verb. excitatur, ff. sol. matrim. Io. de Plat. in l. 1. C. de primipilo, lib. 10. Menoch. loc. cit. num. 30. Et aditio hæreditatis cùm sit, quid facti, non præsumitur, nisi concludenter probetur, Glos. in d. §. transgrediamur, Franch. d. decis. 60. sic dicit pluries fuisse iudicatum, Tusch. Menoch. & cæteri supra allegati, quibus addendus est, Perez lib. 1. de anniuers. cap 25 num. 43.

Infertur secundò, quod per actus pietatis non inducitur aditio hæreditatis, vt puta si is, qui fuit hæres institu-

stitutus, sepeliri faciat testatorem, l. at si quis, §. plerique, ibi, (*plerique filij cum parentes suos funerant, vel alij, qui, & hæredes fieri possunt, licèt ex hoc ipso neque pro hærede gestio, neque aditio præsumatur*) ff. de Religios. sump. funer. l. pro hærede, vel sic cæterum, ff. de acquir. hæred. Bar. in d. l. gerit, nu. 24. Ruin. consil. 51. lib. 4. Paul. de Castr. consil. 33. nu. 2. lib. 2. Natta cons. 488. lib. 2.

Et procedit etiam si data fuerit eleemosina pro candelis, vel si quid pro alijs, quæ secundum regionis consuetudinem in funeribus requiruntur, impensum fuerit, Bal. loc. citat. quem sequuntur Ias. consil. 112. lib. 4 Io. Baptista Asinius in l. 4. §. qui potest, num. 129. ff. de impens. & sumpt. funer. Menoch. loc. cit. num. 70. 77. Mascard. in d. verb. aditio, concl. 45. num. 20. Spino d. Glos. 33. num. 41.

Hæ autem funeris impensæ, ex quo fiunt ex causa pietatis, ad hoc vt repeti possint, requiritur protestatio, nàm aliàs censerentur donatæ, d. §. quia plerique.

Facta autem protestatione, ex quo, qui expensas fecit remanet creditor hæreditatis, dubium est inter DD. an talis præferatur creditoribus habentibus hypotecam expressam anteriorem. Et communis est opinio impensas funeris, & infirmitatis supra dictis creditoribus non præferri, Glos. in l. impensa funeris, ff. de Relig. sumpt. funer. Odofred. in l. penult. ff. eod. tit. Ripa qui testatur de communi opinione in l. 2. ff. de priuiul. creditor. Franch. dicit pluries fuisse iudicatum à Sacro Concilio decis. 51. Contrariam tamen sententiam multi defendunt, & sic fuisse pluries in varijs Tribunalibus iudicatum, probant Ioseph. Ludou. decis. 78. Borgnin. Caualcan. decis. 32. latissimè Surd. decis. 255. Mastrill. decis. 10. Anna Pater, & filius sing 258. Possunt tamen conciliari opiniones, vt prima procedat in extraneo effecto creditore pro impensa funeris, vel infirmitatis; Secunda in hærede, qui confecto inuentario poterit partem bonorum retinere pro impensis funeris, & infirmitatis, excludendo in hoc creditores hypotecarios, probat tex. in l. fin. §. in computatione, ibi, (*in computatione autem patrimonij damnus ei licentiam excipere, & retinere quicquid in funus expendit*,) C. de iur. deliber. & hanc concordiam opinionum, probat Surd. dec. 112. n. 4.

Infertur tertiò, quod per actus aliqualiter inducentes aditionem, non inducitur aditio si præcesserit protestatio de nolendo eam adire, dicta l. pro hærede, vbi Glos. in verb. testari, Ias. ibidem num. 5. facit tex. in l. qu aliena, §. fin. ff. de acquir. hæred. & l. si quis, §. plerique, vbi glos. ff. de Religios. sumpt. funer. Bald. consil. 272. & 404. vol. 5. Mascard. in verb. aditio, concl. 47. num. 9. Idem est si præcesserit querimonia, nam qui querimonias facit non censetur assentire, Surd. decis. 194. num. 19. Manent. consil. 79. Niger contro uer. 139. nu. 48 & vt inquit Andr. de Iser. in cap. 1. Quę sint regalia; Ratio murmurans interrumpit præscriptionem, de quo latè de Ponte in trac. de Censur. Venetum; Quę protestatio sufficit quocunque tẽpore, vel loco fiat, cùm sit animi declaratio, Ang. in l. cùm proponas col. 1. C. de bonis auth iud. possid. Abb. in cap. fin. de confessis, Dec. in cap. Pastoralis in fine, de except. Natta consil. 474. num. 2. Nec requiritur, quod fiat in iudicio, Bar. in l. certum, §. si quis absenti, ff. de confessis, Afflict. decis. 175. & querela transmittitur ad hæres, Ripa. in l. fin. num. 28. C. de reuocand. donat. & in actibus differentibus, vel indifferentibus, ex quibus potest insurgere

gere præsumptio aditionis, vel non aditionis, standum est iuramento illius, qui actum gessit, vel hæredum ipsius, Bar. in d. l. gerit, col. 2. & l. si quis filio, §. si quibus plures, ff. de leg. 1. Alex. consil. 126. vol. 7. Tiraq. de retract. lignagij, §. 2. Gl. 2. nu. 4. Vel relinquendum erit arbitrio Iudicis, qui considerata qualitate personarum, & actionum suum adhibebit iudicium, Glos. in d. l. pro hærede in princ. in verb. Seruus, vbi Bart. Angel. Paul. de Castr. Natta consil. 448. Simon de Petris de interpret. vltim. volun. lib. 5. interpr. 1. dub. 3. num. 73. Mascard. in dicto verb. aditio, concl 44. n. 35. Tusch. in eodem verb. concl. 190. nu. 127. Sed quando processit actus positiuus absentionis ab hæreditate, non censetur reuocatus per alios actus, ex quibus potest sumi coniectura aditionis, nisi specialiter reuocetur, Glos. singularis in l. 1. secundum vltimum intellectũ, C. de iur. deliber. quam sequuntur, ibidem Bar. Paul. & Ang. Franch. decis. 80. num. 10. Mascard. d. concl. 47. num. 13. Qui autem sint actus, per quos inducatur aditio hæreditatis, latè post Bar. in d. l. gerit, tradunt Tusch. Mant. Simon. de Petr. Menocn. Mascard. Spino, & Niger locis citatis.

Quomodo, & ex quibus bonis debeatur Adoha.

QVÆST. XXXVI.

Adoha, quæ debetur à Feudatario Domino Feudi, taxatur iuxtà quantitate reddituum feudi, Andr. de Isern. in cap. Imperialem, §. firmiter, vbi omnes feudist. de prohib. feud. alienat. per Federic. Capyc. in inuest. feud. in verb. feuda, adohant, & in decis. 10. Et quia feuda sunt triplici generis; Alia cùm vassallis: Alia consistentia in territorijs absq; vassallis: Et alia in annuis introitibus, idcircò in feudis cùm vassallis taxatur adhoa, vt pro quolibet fæudo redditus vnciarum viginti soluantur decem vnciæ cùm dimidio: si consistat in Territorio absq; vassallis pro quibuslibet 20. vncijs, taxatur in vncijs sex: si consistat in annuis introitibus pro quibuslibet 20. vncijs taxantur vnciæ quinque, & quarta pars vnciæ, Andr. in dicto cap. firmiter, Frecc. de subfeud. in 5. authoritate, Ann. in repetit. cap. 1. de vassall. decrep. ætat. num 150. Ann. Fil. consil 38 Sed si annui redditus concessi in feudum sint vniti cùm feudo habente vassallos, taxatur eodem modo, quo feudum ipsum, secus tamen si à Rege concederetur Portolania Baroni feudum possidenti, nam de redditibus Portolaniæ non soluitur adoha, quia fructus Portolaniç Baroni in pęnis, & prouentibus, qui cùm sint incerti nulla eorũ habetur ratio in adohæ taxatione, vel releuio, Andr. de Iser. in cap. 1. quis dicatur Dux, &c. Bal. in cap. cùm M. Ferrariensis nu. 6. de constit. Anna in dicto cap. 1. num. 152.

Hæc adoha est loco seruitij personalis, nam feudatarius existente bello in Regno tenetur tribus mensibus suis expensis seruire cùm tribus equis, & armis, Andr. de Iser. in d. cap. 1. num. 4. Quis dicatur Dux, & in cap. 1. §. sed nec alia iustior, num. 42. Quæ sit prima cau. benef. ammitt. & in cap. 1. num. 14. versic. at in Regno Siciliæ, de Capitan. Qui curis vend. Capyc. in d. cap. Imperialem, col. 250. in paruis, & inuest. feudal. in verb. feuda adohant, & colligitur, ex cap. huius Regni incipiente; Item statuimus, quod Comites, & Barones, & dicitur subro-

gata in locum seruitij personalis, Camet. in d. cap. Imperialem, fol. 92. lit. H. Allegat Andr. de Iser. in cap. 1. §. huius autem generis, de controuer. feud. apud par. termin. idem probant Glos. Aluaror. & alij in cap. 1. de Capit. qui cur. vend. Iacob. de Ayello in tra. de iure adohæ, & releu. num. 17. Amodeus de Ponte tract. de Laudem. quæstione 2. & dicitur seruitium militare, Frecc. de subfeud. lib. 2. author. 5. num. 8. de Ayel. loc. cit. num. 91.

Regulariter debetur eodem modo, & ab eisdem personis, à quibus debetur seruitium personale, vt per supra citatis authoritates; Pro quo facit regula, quod quando pro redimendo onere personali imponitur aliquod onus reale, regulatur, & debetur eodem modo, quo onus personale regulabatur, Bar. in l. 1. C. de mulierib. & in quo loco, lib. 10. & in l 4. §. actor. ff. de re iudic. notabiliter, Lanar. consil. 157.

Idcircò adoha dicitur onus primogeniti, cui feudum debetur, nec secundogeniti pro vita, & militia contribuere debent, Afflict. decis. 252. vbi Pisanell. & Gramat. in addit. dicunt iudicatum, Loffred. in paraphrasi ad Andr. de Isern. in dicto §. firmiter, Capyc. in inuestit. in d. verb. feuda adohant, col. penul. vers. & fratres, qui ità dicit iudicatum, idem probant Tiraq. de iur. primogen. q. 34. Molin. de primogenit. Hisp. cap. 27. vers. idque adeò verum est, Franch. decis. 20 nu. 11. de Pont. de potest. Proreg. tit. 7. §. 4. num. 30. & hodiè est indubitatum ob varias Sacri Consil. & Reg. Cam. Sum. decisiones, quæ procedunt etiam si vrgente necessitate Regis, vel Regni noua adoha imponeretur, vel antiqua augeretur, vt per supracitatos, quibus addendi sunt, Frecc. de subfeud. 34. authorit. Vrsil. ad Afflict. in d. decis. 252. Camil. Saler. in addit. Consuetud. Quod si aliquis, de alimentis præstandis, idcircò in donatiuis, quæ fiunt à Baronibus, quæ per modum adohæ soluuntur, secundogeniti non contribuunt pro vita militiæ, nec in liquidatione vitę militiæ habetur ratio donatiuorum, Lanar. d. consil. 57.

Et quia adoha est onus feudi, quod debetur à feudatario in recognitionem directi dominij, idcircò debetur ab vsufructuario, Andr. de Iser. in Constit. Reg. Quam plurimum, versic. in contrarium quando indicetur, Capyc. decis. 184. Ann. dicto consil. 3. sicut vsufructuarius tenetur ad onera Collectarum, l. hactenus, ff. de vsufruct. Roman. sing. 157. Cacheran. decis. Pedem. 83. & cætera alia onera realia agnoscere debet vsufructuarius, l. arbores, §. fin. ff. de vsufruct. l. si. pendentes, §. si quid cloacarij, ff. eod. tit. Nam vsufructuarius dicitur dominus ratione præeminentiæ, Glos. in l. non quocunque, §. fundum, versic. si abierit, ff. de leg. 1. Flotian. in rubr. ff. de vsufruct. Ias. in §. æquè, col. 1. de action. Capyc. d. decis. 184. Non tamen debetur à Conductore feudi, licèt adoha sit onus reale; Ratio est, quia ad conductorem non transit vtilè dominiũ feudi, sed tantùm facultas colligendi fructus, Alexan. consil. 4. col. 2. lib. 5. Liparul. ad Andr. de Iser. in cap. 1. §. similiter, in verb. adohamento, de Capitul. Conradi, Ann. d. consil. 3. num. 18. Nisi conductio fuisset facta per decennium, nam ex quo tũc transfertur dominiũ, onus adohæ transfertur in conductorem, sic referũt fuisse decisum per Sacrum Consilium de Ayell. in d. tract. de iur. adoh. numer. 59. Thorus in Compend. in verb. adoha.

Et in hoc differt onus adohæ ab onere releuij, nam onus releuij, licèt debeatur ex fructibus feudi, non est propriè onus reale ipsius feudi, nec inest ipsi feudo, sed est onus personale

nale soluendum ab hærede ratione confirmationis veteris inuestituræ, sic probant Andr.de Iser. in c. 1.§. similiter circa fin.de Capit.Conra. & in cap.1.§.sed & si plures, nu. 11. Per quos fiat inuestitura, & dicitur quædam præstatio extrinseca à feudo per mortem introducta à successore soluenda, sic Loffred.in d §.sed & si plures, idem probat de Pont.de potestat. Proreg. tit de refutation. feuder. §.4.num. 5. Et faciunt tradita per Andr. de Iser. in Constit. Reg.Post mortem, vbi etiam Afflic. licet contrarium probet Camillus de Medicis cons.18. Sacrum tamen Consilium habendo supradictam opinionem pro vera decidit releuium solutum ab hærede cùm beneficio legis, & inuentarij, cedere damno hęredis, & non creditorum, Gizzarell.decis.8. An autem cedat damno legatariorum maximum dubium est, & videtur dicendum non debere cedere in damnum hęredis cùm beneficio legis, & inuentarij, qui non debet sentire, neque commodum, neque incomodum, neque damnum, neque lucrum, l.fin.§. licentia, C.de iur.deliber. Gior.decis. 43.num.25.Gratian.discept.foren. lib.4.cap.749.n.48.Cesar Manente decis.34. Nam creditores absque eo, quod hæres nouam habeat inuestituram, possunt agere ad vendendum feudum, facta prouisione de curatore hæreditati iacenti, vt aduertit Gizzarel loc.cit.n.8.quod non videtur permissum legatarijs, qui cùm nullum ius habeant super feudum, sed tantum possunt cogere hæredem actione personali ad feudum vendendum pro satisfactione legatorum, necessariò videtur ad ipsos spectare onus releuij, cùm alias sua legata consequi non possent, sed de hoc alias.

Debetur etiam defunctionibus fiscalibus, quæ dicuntur panes ciuiles, & viuere Regum, Andr. de Iser. in d. cap. Imperialem, §. præterea, il secondo, si concedantur in feudum, Frecc.de subfeud.lib.3.in 2.formula inuestit.num.29.fol 401. vbi sic dicit iudicatum, & debetur etiam de quibuscunque bonis concessis in excambium feudorum, Loffred. in paraphrasi, in cap.1.§.feù, versic. si verò in princ. qui successi tenean. Franc. de Amic. in tit. de his, qui feud.dar.poss.§. expeditis quæstionibus in fin.Io.Andr.de Georg.qui sic dicit decisum per Sacrũ Consilium alleg. 3. numer. 10. Non tamen debetur adoha eo anno, quo soluitur releuiũ; Nam cũ releuium sit medietas fructum feudi, non debentur duæ prastationes eodem tempore, ne integri fructus in damnum feudatarij absorbeantur, Affl. in Constit.Reg.si quando in 2. notab.Campagnia in Cap.Reg.incip. In nomine Dei ęterni, nu.43.Idem dicendum est in donatiuis, vt non debeatur eo anno, quo soluitur releuium, sed imputentur in solutione, sic dicunt practicari, Tapia in rubr. ff. de constit. princip. cap. 4. num 79.Thor.in Compend. decis. verb. adoha.

An autem auctis fructibus feudi, augenda sit adoha, dubium est inter Doctor.d. quo latè per Iser.in cap. 1.§.si quis de manso, de controuer. inuestit. Petr. Gregor. de concess. feud.par.1.q.11.Intrigliol.de feud. centur.1.q.69 In Regno tamen fuit pluries decisum non esse augendam adoham auctis fructibus, nec etiam diminuendam ipsis diminutis, Ann. in d.cap.1.nu.150. Et fuit aliquando iudicatum contra Regium Fiscum in concessione functionum fiscalium cùm augmento futuræ numerationis, nam auctis focularibus, per subsequentes numerationes, non augetur adoha, sed attendenda est taxa, quę vna fuit in anno 1504.

altera in anno 1564. quæ dicitur noua taxa, vt habetur per Ann. loc. cit.

Est tamen in electione Regis petere adoham, vel seruitium personale, Andr. de Iser. in cap. 1. §. fin. nu. 14. de Capit. qui cur. vend. & in cap. 1. versic. secundum vsum Regni; Quis dicatur Dux &c. & in cap. 1. §. firmiter, num. 52. de prohib. feud. alien. per Feder. Capyc. d. decis. 10. num. 15. & in inuest. feudal. in verb. feuda adohant; Ratio est, quia licèt ex iuris dispositione electio sit debitoris, l. plerunque, ff. de iur. dot. ũ, & de iure communi feudorum, probat tex. in d. §. firmiter, tamen quia in præstatione Regij seruitij adest publica vtilitas, considerandum est id, quod magis Principis conuenit, & expedit, l. Lutius, ff. de euiction. l. item si verberatũ, ff. de rei vendic. Idcircò Regis est electio, ità ferè omnes supracitati, & quod possit Rex pluries variare, post Iser. Capyc. Ann. & alios, probat Molf. ad Consuetud. Neap. par. 4. de successione ab intest. q. 63. num. 3. cum seq.

Quomodo dignoscendum sit vtrum aliquid sit necessarium, an verò voluntarium.

QVÆST. XXXVII.

Regula hæc statuenda est, quod aliquid non dicitur necessariũ, quando habuit originem à voluntate, l. si fideiussor, §. 1. ff. qui sat. dar. cogan. ibi, (*ipse sibi necessitatem imposuit*,) l. mulier in princip. ff. quod met. caus. ibi, (*quia hunc sibi metum infert*,) l. interdum in fin. ff. de iudic. ibi, (*cum sua spontè sibi hanc obligationem contraxit*,) & probat tex. in cap. quicunque, il secondo 12. q. 2. vbi habetur, initum non dici eum, qui ob promissionem voluntariam ad promissum ipsum implendum, aut promissi solutionem faciendam vrgetur; Facit regula, quod quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, l. sicut, C. de act. & oblig. Ratio conclusionis est; Primò, quia semper prima causa spectanda est, à qua omnis posterior euentus formatur, l. 1. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. l. sed an vltro, §. fin. ff. de negot. gest. Glos. in l. etiam, §. 1. versic. idem erit dicendum, ff. de petit. hæredit. & in l. in venditionibus, ff. de contrah. empt. Secundò, quia omne causatum debet referri ad principium, quod est ipsius causa, Ias. in l. quominùs, nu. 17. de fluminib. & in l. stipulationes non diuiduntur, num. 21. ff. de verb. obligat. Osascus decis. Pedemont. 167. num. 28.

Hinc collige, quod quando disputatur, an licite filio familias pecunia credita fuerit, initium contractus spectandum erit, l. si tamen, ff. ad Macedonian. quia quando vnum ab altero deriuatur, principium spectandum est, & obseruandum, l. si procuratorem, ff. mand. l. 1. §. idem Pomponius, ff. de postulan. Anchar. consil. 28.

Item, qui voluntariè hæreditatem adijt, licèt postea teneatur esse hæres, dicetur tamen hæres voluntarius, quia à sua voluntate processit, Aretin in l. is potest circa fin. ff. de acquir. hæred. Et quod erat necessarium in defuncto, dicitur voluntarium in hærede, quia poterat hæreditatem non adire, Anchar. consil. 26. col. 2. Paul. de Castr. consil. 35. col. 2. Alciat. in l. 2. §. ex his verbis, ff. de verbor. oblig. Aymon. Crauet. in responso pro Genero, num. 384. Nam necessaria causa, illa est, quæ vitari, & remoueri non potest, quia

data

data facultate remouendi, ſi remotio non fit, voluntariè, quis neceſſitatem patitur, Dec. in cap. cùm ſit Romana in 3. notab. de apellat. Aymon. Crauett. & Alciat. locis citatis.

Idcircò habens facultatem à teſtatore alienandi pro neceſſitatibus ſuis bona prohibita alienari, ſi non à natura, vel à lege, ſed facto proprio in neceſſitatem incidat, non poterit alienare, Bal.conſil.20.vol. 2. Barbat.in addit.ad Bar.in l.quamuis, ff. ſolut.matrim.Boer.deciſ.44. Socc. in l.Marcellus, §.res quæ, num.3 ff. ad Trebellian.Curt.Iun.in auth.res quæ, num. 31.C.commun. deleg. Menoch.de arbitr. Iudic. caſ. 182. num.54. Ratio eſt, quia non poteſt dici debitum neceſſarium, quod volũtarium habuit initium, Piſanus inter Conſilia Bruni conſil. 117. num.184.Tiraq. de retract. lignag. §.1.Gloſ.14.n.15.Olaſc.& Crauet. locis citatis. Et imputandum eſt illi, qui ſe ſuo facto in neceſſitatem poſuit, l.ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſat. dar. cogan.l.2. § ſi quis tamen, ff.ſi quis caution.l.Papinianus, ff.de minorib. l. ſi dictum, §. ſi commiſero, ff.de euiction. cap. intelleximus de iudic. Crauett. in d. reſponſo pro Genero, num.44. 87. 88.Menoch.loc.cit.num.51.

Notanda ſunt iſta in materia impoſitionum, ſeù donatiuorum, quæ ſub prætextu neceſſitatis exigit Rex ab hoc Regno, nam ſi ſua culpa nimis lautè viuendo, vel dònando in neceſſitatem incidat, donatiua non debentur, faciunt tradita per Cardinal.& cæter.Canon.in cap. cùm Apoſtolus, §. prohibemus de cenſib.Videlicèt Epiſcopum non poſſe exigere caritatiuum ſubſidium ob neceſſitatem in quam ſua culpa incidit, idem probat Alex. de Neuo conſil.57.num.1.Menoch.loc. cit. num.58.& licèt multi dicant, quod culpa ad caſum non ordinatũ, non eſt conſiderabilis, cap.quia diuerſitatem de conceſſ. præbend. l. non omne, ff.de ſtatu liber. Hoc procedit, quoad pœnam euitandam, non autem ad commodum, vel lucrum reportandum, probat tex. in d. cap. intelleximus de iudic. vbi Dec.n.5. Iaſ.in l.2.§. quod diximus, num. 9. ff.ſi quis cautio, Marſil.ſingul.263. Menoch loc.cit.num.61.

Quomodò autem diſtinguatur neceſſitas, vt alia ſit fatalis, alia naturalis, alia culpabilis, alia verò ex legis diſpoſitione, quam præciſam appellat Crauett.in d.reſponſo in Corolario, num.4.poſt Bal.in d.conſ. 20. & Surd.in deciſ.254.& Couarr.lib. 2. variar. reſol. cap. 16. legendus eſt Menoch in d.caſ. 182.

Confirmantur ſupradicta, nam alienatio, quæ fit ex cauſa delicti, quando vel ex iuris diſpoſitione, vel ſtatuti bona delinquentis publicantur non dicitur neceſſaria, ſed voluntaria, Alex.in l.ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damn. infect. Rimınal. Senior conſil. 243.num.57. vol.2. Ratio eſt, quia delinquens videtur, quaſi contrahere cùm Fiſco, & ipſi alienare dùm delinquit, l. Imperatores, ff.de iur. fiſc. ibi, (*tua te ipſe pœnę ſubdidiſti*,) latè poſt alios, Surd.deciſ.254 num 28.

Sic etiam dicitur voluntarium contrahi matrimonium, quod quis ex vi præcedentis promiſſionis cogitur contrahere, cap.requiſiuit, vbi gloſ. de ſponſal. Ratio eſt, quia neceſſitas contrahendi, & ſi a Iudice ſecundum terminos iuris imponatur, non oritur à principio extrinſeco, ſed ab intrinſeco, ideſt à promiſſione contrahentium, Anton.de Butr. in d.cap.requiſiuit, nu.3. vbi Alex. de Neuo num.6.& Præpoſit.nu.3. de ſponſ. Et procedit dictum etiam ſi per excommunicationem cogerentur ad contrahendum, Sanchez

de

de matrim. lib. 4. disp. 14. num. 8. Idem est in excommunicatione, nàm licèt metus excommunicationis dicatur cadens in constantem virum, cap. cùm olim, il terzo, vbi Glos. & omn. canon. de restit. spoliat. latè congerit Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 5. nu. 17. Hoc tamen non procedit quando excommunicatio est iusta, quia tunc ipsemet excommunicandus est in culpa, & delinquendo, ac perpetrando delicta excommunicatione digna, ipse sibimet metum infert, facit tex. in l. mulier, ff. quod met. cau. Couar. de sponsal. par. 2. cap. 3. §. 4. num. 12. Sanch. d. disp. 5.

Confirmatur etiam principalis conclusio, ex tex. in c. 1. & in c. quæris de ætat. & qualit. & in cap. innouamus, 60 dist. vbi inuitus ad Sacros Ordines promoueri non dicitur, qui ratione accepti beneficij promouetur, idem in cap. cùm in cunctis, §. inferiora de elect. de quo loquitur Triden. sess 7. cap. 10. sess. 23. cap. 11. de reform. latè agit Garzias de benefic. par. 7. cap. 4. Nau. cap. 25. numer. 116. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 5. q. 9.

De ratione reddenda ab Administratoribus rei alienæ.

QVÆST. XXXVIII.

De Tutore; & an valeat legatum liberationis ipsi factum. Cap. I.

Verba Domini sunt, Luc. 16. *Redde rationem villicationis tuę*, quę habentur in cap. qualiter, & quando, il secondo, de accusation. probatur etiam in l. 1. §. officio, ff. de tutel. ration. distrac. l. si procurator, §. 1. ff mandat. Clemen. 2. §. illi, etiam de Relig. domib. Procedit regula in quolibet administratore rei alienæ, Bart. in d. §. officio, est communis opinio, quam probant Socc. cons. 92. num. 5 lib. 4 Roman. consil. 413. Dec. consil. 128. 464 & 533. Abb. cons. 12 lib. 1. Berou. q. 15. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 209. Et hoc siuè cùm mandato, siuè absque mandato aliena negotia pertractentur, nam ex natura ipsius administrationis rei alienæ, descendit obligatio ad reddẽdas rationes, vt per supracitatis. Quibus addendi sunt, Iason. consil. 100. vol. 1. Nig. controu. 51. Tusch. in verb. inuentarium, concl. 347. num. 33. cum. seq.

Idcircò negotiorum gestor tenetur reddere rationem suæ administrationis, l. 2. vbi Bar. Bal. & alij, ff. de negot. gest. Soccin. consil. 46. & 73. lib. 1. & 213 lib. 2. Menoch. d. cas. 209. Tusch. in verb. administrator, concl. 202. Factor, seù Castaldus etiam tenetur reddere rationem, Felyn. in c. scribebam de præsumpt. Ancharan. consil. 3. num. 4. Alex. consil. 1. lib. 2. Marsil. singul. 77. Curator quoque minoris, l. curator, ff. de administrat tutor. l. aductus, & l. rationes, C. eod. tit. Soccin. locis citatis.

Tutor etiam tenetur reddere rationem, l. 1. in princ. & §. de rationibus, ff de tutel. & ration. distraen. qui tenetur etiam de neglectis, cùm ad officium tutoris spectet vtilia agere, & inutilia prætermittere, latè explicat Tusch. in verb. tutor, concl. 441. & quomodò procedat in foro conscientiæ, tradunt Sil. in ver. tutela, num. 4 Nau. cap. 25. nu. 65. cum seq. Molfes. in 2. pat. summæ tract. 13. cap. 10. nu. 28. cum seq. & procedit regula etiam si à testatore specialiter declaratum fuerit, vt

non

non teneatur tutor rationes reddere, nam per tale legatum censetur tantùm remissa stricta, & scrupulosa computorum reddirio, l. si seruus vetitus, ff. de leg. 1. Alex. consil. 45. volum. 1. Tusch. in verb. liberatio concl. 328.

Sicut in simili, quando à testatore specialiter cauetur, quod tutor non teneatur conficere inuentarium liberatur à solemni confectione Inuentarij, tenetur tamen descriptionem bonorum facere, l. 1. §. rectè, vbi Glos. ff. de vsufruct. & quemad. caueat. Alex. consil. 58. lib 3. Rolan. de inuentario in vltima particula, num. 6. & 9. & consil. 92. num. 18. vol. 1. Curtius Iun. in l. procurator, num. 4. C. de edend. Surd. decis. 194. n. 4. & 5. Quæ bonorum descriptio est quędam species inuentarij, & fit ad impediendas fraudes, & nè bona distrahantur, vel occultentur, Guid. Papa decis. 351. & probat tex. in l. si quis intra, vbi Glos. in verb. descriptio, C. de bon. donator. Et probat contra describentem sicut probat inuentarium, Guid. Papa loc. citat. Tuschus in verb. descriptio bonorum, concl. 121. Propterea nè detur occasio delinquendi, & nè aperiatur via fraudibus, quod à legibus omninò intenditur, l. si conuenerit, ff. de pact. dotalib. facta remissione inuentarij tenetur tutor descriptionem bonorum facere, nec ex dispositione testatoris potest se excusare.

Sicut ex legato liberationis in eo, quod forsan in redditione computorum reperiretur debitor, non potest tutor se excusare, quin computa non reddat, & reliqua restituat; Communis enim est opinio supradictum legatum liberationis non valere, nam dolus de futuro remitti non potest, l. si vnus, §. illud, ff. de pactis, l. 1. §. illud, ff. de posit. l. in comodato, ff. comodat. sicut nec cautio de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, l. scire debetis, C. vt in possess. legat. Nec generalis liberatio, tollit restitutionem reliquorū, l. si quis rationes, & l. Aurelio, §. Caius, & l. Aurelius, §. Meuia, vbi Glos. in verb. pupillæ, ff. de liberat. leg. Et quod legatum liberationis factum tutori, non valeat, latè ex multis probant Salicet. in l. cùm necessitate, vbi etiam Corneus, Ias. & Anton. de Padil. C. de fideicommis. Angel. consil. 174. Fulgosius cons. 102. Paul. de Castr. consil. 63. & 402. vol. 2. Alex. consil 45. vol. 1. & 74. vol. 7. Ias. in l. inactione, vbi Dec. num. 11. testatur de communi, C. de transact. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumption. 6. Catelian. Cotta in memorabil. in verb. tutor testamentarius, Couar. lib. 2. var. resol. cap. 14. Tusch. in verb. liberatio, concl. 328. Franciscus Muñoz de ratiocinijs administrat. cap. 5. numer. 17. Niger. controuer. 73. numer. 10. & idem in legato facto vsufructuario de omni eo, quod pro abusu vsufructus reperiretur debitor, tradunt Dec. consil. 418. in 6. dub. Io. de Amicis cons. 80. Borgnin. de tutor. num 207. Mantic. de coniec. vltim. volunt. lib. 9. tit. 8. num. 29.

Syndicis Vniuersitatum, & administratoribus piorum locorum, quale onus incumbat. Cap. II.

Actores, siuè Administratores Vniuersitatis, qui vulgo Syndici dicuntur tenentur, etiam rationes reddere, Socc. cons. 46. lib. 1. consil 213. lib. 2. extant Regiæ Pragmaticæ sub titulo de administrationibus Vniuersit. & sunt ad instar Tutorū; Idcircò tenentur vtilia agere, & inutilia prætermittere,

tere, & cauere ab omni fraudis ſuſpitione, ideò non poſſunt bona Vniuerſitatis, vel Gabellas conducere, l. Decurio, ff. de Decurion. l. 1. §. ſpurij, ff. eod. l. Curialis, C. locat. Nec cùm conductoribus participare, l. 2. §. 1. ff de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertinent. Nec poſſunt pecuniam Vniuerſitatis alteri mutuare, l. 1. & 2. C. de his, qui ex publ. ration. mut. pec. accep. lib. 10. Gloſ. Bar. & Ioannes de Plat. in l. fin. C. eod. tit. concordat tex. in §. Ciuitatum in auth. de collat. & l fin. C. de collat. fund. patr. lib. 10. & l. 2. C. de frumen. Vrb. Coſtantin. & procedit etiam ſi ſub fideiuſſione Vniuerſitatis pecuniam mutuarent, quia mutuum non tenet, nec mutuantes, & mutuatarij excuſantur à pœna, l. ſciant, C. de his, qui ex publ. ration. mut. pecun. accep. vbi Ioannes de Plat. Ratio eſt, quia pecunia Vniuerſitatis pro neceſſitatibus ipſius conſeruanda, ac expendenda eſt, l. diu, C. de ſuſcept. vbi Bar. condẽnat Miniſtros, qui ex pecunijs Vniuerſitatis negotiationes exercent, allegat tex. in d. l. 1. & 2. C. de his, qui ex publ. ration. ſi de hoc legendus eſt, Dec. conſil. 6. Idem eſt in Præceptoribus functionum Fiſcaliũ, de quibus latè agit, de Pont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de Regal. impoſition. §. 3.

Nec poſſunt ſupradicti Adminiſtratores, ſeù Syndici bona Vniuerſitatis emere ad inſtar Tutoris, nec per ipſos, nec per interpoſitam perſonam, l. in emptione, §. tutor, & l. non licèt, ff. de contrah. empt. ſecus tamen ſi bona fide publicè, & palam emant, l. cùm ipſe, vbi Salicet. C. de contrah. empt. Bart. in l. tutor rerum, ff. de adminiſtr. tutor. & in l. pupillus, §. ſi ff de author. preſt. latè explicant Petrus Duen. reg. 31. Azeued. in recompil. lib. 5. tit. 11. leg. 23. Quomodò autem quis dicatur participare in conductione, explicant Menoc. de arbitr. Iudic. caſ. 459. Rouit. prag. 5. de adminiſtr. Vniuerſ.

Adminiſtrator piorum locorum tenetur Epiſcopo loci rationes reddere, Rolan. à Valle conſil. 49. lib. 1. vbi loquitur de hoſpitalarijs, & probatur generalis propoſitio, in cap. indicatum, vbi Gloſ. 1. in verſic. alij dicunt 80. diſt. Clem. quia contingit, §. vt autem præmiſſa de Religioſ. domib. Et Sacr. Conc. Tiden. expreſsè id mandat in adminiſtratore, cuiuslibet pij operis, ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. & 9. Niſi ſubſint ſub immediata Regis protectione; Vel niſi aliter in fundatione cautũ fuerit, nec tempore Viſitationis ſolum, ſed etiam extra illam poteſt Ordinarius à ſupradictis Adminiſtratoribus rationes petere, ſic plures Sacra Congregatio reſpondit, refert Barboſ. de offic. Epiſc. alleg. 82. nu. 32. latè etiam probat Ricc. in praxi fori Eccleſ. . . . . ipſi principales adminiſtratores tenentur rationes reddere, non autem Procuratores ab ipſis ſubſtituti ex illa ratione, quod qui iure proprio in adminiſtratione ſubſtituit, ipſe tenetur rationes reddere, & non ſubſtitutus, nec cedendo iura, liberatur, l. ſi procuratori, §. tutores, verſic. non ſunt igitur excuſandi, & l. ſolet, ff. mandati, Io. Andr. Gemin. Anchar. & Fran. in cap. 1. de procurat. in 6 ſecus tamen ſi ex mandato principalis ſubſtituat, Ang. in l. 2. in princ. ff. de curat. bonis dan. per tex in §. ſi per procuratorem, Inſtit. de ſatiſdation. & ſic per Rotam fuit condemnatum Capitulum Illerdenſe ad redendas rationes Epiſcopo, non obſtante, quod ab ipſo Capitulo alij fuiſſent ſubſtituti refert, & probat Gratian. tom. 2. diſceptat. cap. 395.

Qui ſupradicti Adminiſtratores piorũ

loco-

locorum prohibentur ipsorum bona emere, auth. quibuscunque, vbi Glo f. Cyn. & alij, C. de Sacrosanct. Eccles. Glos. in Clem. fin. in verb. mensæ suæ de reb. Eccles. non alien. Bald. in d. l. si cùm ipse, C. de contr. empt. Alex. consil. 4. num. 6. vol. 3. Azeued. loc. cit. Et si inuenti fuerint debitores, statim tenentur restituere, nec appellando impeditur exequutio, sic Sacra Congregatio pluries respondit, referunt, & sequuntur Zerula in praxi Episcop. in verb. hospitale, § 3. versic. 6. Barbos. d. alleg. 82. num. 33. sicut etiam Ministri pecuniarij Fisci, si significantur ex causa introitus superantis ex tum, statim fit exequutio etiam debitore inaudito, tanquam in notorijs, l. 2. §. quidã frumentario, vbi Bar. ff. de administr. rer. ad Ciuitat. pertin. Afflict. in cap. 1. in 26. priuil. de fratrib. de nouo benef. inuest. & de materia significatoriarum, quomodò procedat practica Regiæ Cameræ, explicat de Ponte d. §. 3. num. 10. cum seq.

Quæ dicta sunt de redditione computorum Ordinarijs exibenda ab Administratoribus piorum locorum, procedunt etiam in Capitulo Sede vacante cùm in omnibus succedat Episcopo, cap. cùm olim de maior. & obedien. cap. 1. de instit. in 6. cap. 1. de Sed. vacan. & Trid. sess. 24. cap. 16. & quod Capitulum Sede vacante compellat Administratores ad pias defunctorum voluntates exequendas, tradunt Calder. consil. 13. de testam. Cardinal. in Clem. 1. col. 3. de testam. Barbat. & communiter DD. in cap. Ioannes de testam. Spino in specul. testamen. Glos. 28. in princ. num. 20. Pauinus de potest. Capit. Sed. vacan. par. 2. q. 7. num. 6. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 39. q. 6. Barbos. d. alleg. 82. num. 35.

Exequutores testamentorum ad quid teneantur. Cap. III.

Exequutor testamentarius tenetur, etiam reddere rationem suæ administrationis, Bal in l. si quis ad declinandum, C. de Episc. & Cler. Paul. de Castr. consil. 330. 333. lib. 1. Soccin. consil. 46. lib. 1. & 213. lib. 2. Guid. Pap. dec. 352. Gratian. Discept. Forens. cap. 329. Et procedit dictum etiam si testator remiserit redditionem rationum, nam sicut supradictum est in tutore, quod supradictum legatum intelligitur de stricta, & scrupulosa redditione computorum, ità etiam in exequutore testamentario dicendum esse, probat Tuschus in verb. exequutores testamentarij, concl. 543. Et licèt Glos. in l. Diuus, ff. si cui plusquam per leg. falc. dixerit, quod standum est iuramento exequutoris, circà distributionem piorum legatorum; Communis tamen est resolutio, quod dictum Glos. procedit in legatis minutis, seù paruæ quantitatis, nam solutiones legatorum magnæ quantitatis probandæ sunt per testes, vel instrumenta, Cyn. Bar. & Alex. in l. id, quod pauperibus, C. de Episc. & Cler. Procedit etiam dictum Glos. quando solutio esset difficilis probationis, Bal. in l. si quis pro redemptione, C. de dona. vel in legatis pijs cõmissis exequutori, vt secreto illa distribuat, Salicet. in l. nulli, C. de Episcop. & Cler. facit tex. notab. in l. Theopompus, ff. de dote præleg. Et regulariter non dicitur exequutor is, cui aliquid in confidentia legatum fuit, Abb. in cap. nos quidem, num. 17. de testam. vbi etiam Couar. Molfes. 2. par. sum. tract. 13. cap. 11. num. 13. Exequutor enim

Ll vlti-

vltimarum voluntatum is propriè dicitur, qui nudum habet ministerium facti in distribuendo, nulla sibi retenta commoditate, l. exequutore, vbi Bart. C. de exequution. rei iudic. Roman. consil. 128. latè explicat Valenzuol. consil. 35. & 61.

Non solùm laici exequutores testamentorum tenentur rationes reddere, sed etiam Regulares exempti, qui cùm licentia superiorum officium exequutoris exercent, Clem. 1. de testam. tenentur Ordinarij loci, vt in d. Clemen. 1. à quo etiam si in dicto officio delinquunt corrigi possunt, vt ibid. Ang. in verb. exequutor, Fum. in eod. verb. Io. Andr. in addit. Specul. tit. de instrum. editio, §. nunc aliqua, vers. sed an simplex Commissarius, Cochier. de potest. Ordin. in exempt. par. 4. q. 49. Campan. in Diuers. lib. 12. c. 13. nu. 130. Barbos. alleg. 82. n. 34. Intelligitur tamen de exemptis iure comuni, qui ratione contractus, vel delicti subduntur Ordinarijs, cap. 1. de priuil. in 6. non autem de exemptis vigore priuilegiorum Summi Pontificis, qui nec ratione contractus, nec delicti conueniri possunt, vt sunt hodiè omnes Mendicantes, Syl. in verb. testamentum 2. q. 2. versic. quartum, Rodriq. de regular. tom. 3. q. 70. art. 5. Molf. loc. cit. num. 22. Quando autem Regulares possunt esse exequutores testamētorum, tradunt Couarr. in cap. tua nos de testamen. Spin. in spec. testamen. Glos 28. num. 35. & Gratian. Discept. Forens. cap. 123.

Et non solùm tenentur exequutores testamentorum rationes reddere, sed si suspecti, & negligentes fuerint, à Iudice possunt amoueri, Oldrad. consil. 169. Paul. de Castr. consil 92. num. 2 & consil. 332. lib. 1. & 437. lib. 2. Crauet. consil. 132. n. 3. Roman. consil. 428. num. 7. nàm cùm voluntas testatoris quam primum exequenda sit, l. nulli, ibi, (*sine vlla cunctatione*,) C. de Episcop. & Cleric. & cap. nos quidem de testamen. ibi, (*cuncta secundum voluntatem defuncti sine altercatione constituere*) dicente D. Gregor. in cap. admonere 16. q. 1. (*admonere te volumus ne piæ defunctorum voluntates, tua, quod absit, remissione causentur,*) idcircò exequutor, qui iussa testatoris non exequitur, amouendus est Speculat. in tit. de instrum. edition. §. nunc verò, vers. quid si exequutor, Morla in Emporio iuris par. 1. tit. 2. de iurisd. omn. iudic. num. 197. Nam qui negligenter exequitur, id ad quod ex officio tenetur, censetur esse in dolo, Ancharan. consil. 158. col. 6. Soccin. consil. 2. lib. 1. Crauett. consil. 132. num. 4. & dolus præsumptus, dolus dicitur Bart. in l. quod Nerua, col. 2. versic. scite debetis, ff. deposit. Curt. Iun. in rubr. C. de eden. num. 26. qui autem delinquit in officio, in quo repetitur illo priuandus est, l. si aliquid, C. de suscept. & Arcarij. lib. 10. l. 2. vbi Bal. ff. de liber. & eor. liber. l. mancipia, vbi Glos. & Bald C. de seru. fugit. l. Diuus, ff. de offic. Præsid.

Et facit regula generalis, quod vbicunque quis in officio, quod gerit, negligenter versatur a Iudice remouendus est, vt de Iudice negligente, loquuntur Bal. in l. 1. §. quies, num. 3 ff. de offic. Præfect. Vrb. Angel. in l. omnibus, C. de Sport. Dec. in l. penul. not 6. C. de pactis, de Tutore negligente, loquitur tex. in l. fin. ff. vbi pupill. educ. deb. l. fin. C. de administr. tutor. l. 3. §. qui ob segnitiem, ff. de suspect. tutor. Rom. consil. 80. de Principe negligente, tradit Ias. in l. eum, qui res, C. de procurat. de Prælato negligente, tradit tex. in c. grandi de supplen. negl. Prælat. de Procuratore negligente, qui etiam nullo petente à Iudice remoueri debet, habetur in

l. eum,

l.eum,qui res,C.de procurat.Rom. d. consil. 428. Crauett. d. consil. 132. Valenz. d.consil.35.num. 28. cum seq.

Exequutores testamentarij dicuntur procuratores testatorum, ab ipsis mandatum habentes,glos. in Clem. dudum, §. vtrum in verb. indirectè de sepult.Bart.in l. vnum ex familia,ff.de leg.2.Bal. in l. si quis ad declinandum,C.de Episc. & Cler. Lapus alleg.91.num.6.Abb. in cap. in causis,num. 6. de elect. & consil. 110.lib. 2. & dicuntur etiam tutores bonorum testatoris, Paul. de Castr.consil.413.lib.2. Io. Baptista Ferrett.consil.312.num.3.Iacobus à Canib. de exequutorib. vltimar. volun.p.1.n.11.& 32.Valenz.consil. 60 nu. 6.propterea meritò tenentur rationes reddere non solùm in foro contentioso,vti probatum est, sed etiam in foro conscientiæ, nam grauiter peccant, cùm onere restitutionis si notabiliter negligunt vltimarum voluntatum exequutionem, Sot. in 4.distin.45.q.2.art.3. antè concl. 1. Angel. in verb. exequutor, Syl. in verb.testamentum 2.Nau.cap.25.num.65.P.Nau. de restit.lib.3.cap.4.num.167.& lib.4. cap.4.num.75. Mol. de iust. & iur. disp.251.Rodriq.in summ. tom. 1. cap.133.Spino in specul.testamen. Glos.28.nu.7. Cened. qq. Canon. q.31.n.7.Molf.loc. cit. & Palatios Rubeos in repetit. rubr. de donat. inter virum,& vxor.§.65. num. 20. enumerat singularia exempla eorum, qui ob defuncti voluntatem non exequutam à Deo Optimo Maximo æternis supplicijs condemnati fuerunt; Nàm licèt exequutoris officium nemo cogatur acceptare,cap.Ioannes,vbi Gl. in verb. mandatum de testam.quia ad benè operandum non promissum nemo cogi potest, cap.ad fidem 23. q. 5. Glos. in sum. 23.q. 6. Tamen post acceptationem siuè expressè, siuè tacitè factam, prout explicat Syl.in verb.testamentum 2.num.3.tenentur sub mortali exequi; Et supradicti exequutores negligentes dicuntur necatores egentium, membra diaboli, raptores, & sacrilegi, cap. qui oblationes 1. & 2. cap. clerici 13. q. 2. & propterea non solùm peccant, vt dictum est,sed varijs pœnis plecti possunt, habetur in c. si hæredes,vbi Couar. numer. 5. de testam.Gulielmus de Benedictis in capit. Raynutius in verb. si absque liberis,il secondo,num.195.de testamen.Spin. & Cened. locis citatis,& tenêtur restituere,Clem. quia contingit de Relig. domib. §. œconomo in auth. de Sanctis. Episcop. Spin.loc.citat.num.18.est communis resolutio,vt per Cened.& Molf. locis citatis.

Datur tamen casus, in quo electus in exequutorem tenetur sub mortali acceptare,& est quando nulla adest rationabilis causa non acceptandi; tunc enim peccaret contra caritatem, dùm onus impositum ab eo, qui non potest ampliùs rei suæ consulere, non acceptat; Et sicut grauis culpa est proximum in extrema necessitate existentem non adiuuare, vt notum est, ità,& voluntatem defuncti, quæ miserabilissima persona dicitur, & omni humano auxilio destituta, Afflict. in constit. Regni instrument.robur,num. 13. non exequi sic in specie, probant Spino d.Glos.28.num.18. allegat Glos.in cap.sicut,in verb.vsum 11.quæst.1. Imolam in cap.Pastoralis,vbi etiam Felyn. num. 6. de offic. deleg. qui dicunt, quod is, qui putat posse iustè iudicare, & partes ad concordiam reducere, si arbitrandi officium recusat peccat.

Ex hoc principio aliqui deducunt posse Episcopos cogere exequutores vltimarum voluntatum ad exe-

quendas quascunq; etiam non pias testatorum voluntates, vt latè probat post alios Spin. loc. cit. num. 21. Veram tamen est resolutio, quod tantùm in pijs legatis locum habet Episcopalis authoritas, in cæteris verò laicus est Iudex competens, probatur ex l. hæreditas, ibi, (*principali, aut Pontificali authoritate*,) ff. de petit. hæredit. post alios probat Tuschus in verb. exequutor, concl. 533. Molf. a. par. sum. tract. 13. cap. 11. num. 13.

Negligentia exequutoris in restituendo malè ablata à testatore, nihil obest animæ defuncti, nec ob dilationem restitutionis interim detinendus est in purgatorio secundum veram opinionem, nam sufficit probo viro commisisse restitutionem, sic probant D. Thom. Quolib. 6. ar. 13. q. 8. Adrian. Quolib. 8. lit. F. per hæc verba (non enim patitur anima defuncti detrimentum si restitutio differatur, quam quis fieri mandauit, licèt tardè in morte, si tunc fecit, quod poterat,) & hanc opinionem probant, etiam Sot. de iust. & iur. lib. 4. q. 6. ar. 1. ad fin. Angles in Florib. in q. de suffragijs, fol. 353 Nau. cap. 17. nu. 68. versic. quæsitum, Lopez in instructor. consc. par. 1. cap. 121. versic. ad defunctus, Conrad. de casib. consc. q. 160. Bellarmin. tom. 1. controuer. controuer. 6. lib. 2. de purgatot. c. 16. ad finem, Spin. loc. cit. Cened. loc. cit. nu. 6 Et licèt Ang. in verb. exequutor, §. 23. contrarium dixerit, ex tex. in cap. in litteris de raptorib. ibi, (*& hæredes eius moneas, & compellas, vt his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iustitiam irrogauerat, iuxtà facultates suas condignè satisfaciant, vt sic à peccato valeat liberari*,) de raptorib. communis tamen sensus est, mendosè in dicto Codice legi, valeat liberari, sed in plurali legendum est, valeant liberari, hoc est, vt hæredes ipsi, restituendo imposita à testatore à proprio peccato liberentur, non enim de testatore loquitur, qui in themate dicti textus in articulo mortis constitutus de commissis culpis se pœnituit, & à censuris fuit absolutus, & hunc sensum tenet Io. Andr. ibidem Adrian. quolib. 11. cap. 17 num. 68. Viual. in Candel. Ecc. par. 1. tit. de purgat. nu. 16. Ludouic. Carbon. de restit. q. 90 vers. 3. dubitatio, Spino loc. cit. num. 8. alios congerit, Cened. loc. cit. num. 8. & seq.

Ex supradicta obligatione, quam exequutores testamentarij habent reddendi rationem de commissis ipsorum fideicommissis sequitur, vt teneãtur inuentarium conficere non omnium bonorum testatoris, sed tantùm ipsis assignatorum, vt distribuantur, & ità procedunt tradita, Speculat. in tit. de instrument. edition. §. nunc verò aliqua, col. 18. versic. sed an teneatur, vbi etiam Io. Andr. Bal. in l. nulli, C. de Episc. & Cleric. non enim potest exequutor testamentarius proprio authoritate alienare bona hæreditaria, pro satisfaciendis legatis, nisi vocato, & audito hærede, Bar. in l alio, num. 16. ff. de alimen. & cibar. leg. Quod procedit etiam si exequutor haberet liberam à testatorem facultatem, nam illa libera facultas habet annexam bonam fidem, quæ non dicitur adesse quando actus geritur non vocatis de iure vocandis, Bar. loc. cit. Ruin. consil. 19. num. 4. vol. 2. & venditio bonorum facienda est sub hasta, & per publica bandimenta ad instar tutoris quando ex rationabili causa vendit bona pupilli, Bar. loc. cit. num. 21. Spin. d. Glos. 28 Regulariter enim exequutor testamentarius accipit bona à manu hæredis, & non propria autoritate, vt distribuat, d. l. nulli, vbi Glos.

Gl. & Io. Faber l. fin. §. fin. C arbitr. tutel. l. Orphanatrofos, §. 1. C. de Episcop. & Cletic. Gregor. Lopez leg. 2. tit. 10. parti. 6. Glos. 1. Et potest hæres p̃ çuenire exequutorem in solutione legatorum, Florian. & Aretin. in l. quidam testamento, §. si scriptus. ff. de leg. 1. per tex. in l. si pluribus, ff de leg. 1. & l. si Libertus sub conditione, §. 1. ff. de oper. liber. Nec potest exequutor testamentarius alium in suum locum substituere, sed ipse tenetur exequi, d. l. nulli, ibi, (*pro sua conscientia*,) & Bald. notat, C. de Episcop. & Clerie. est enim electa industria personæ, idcircò non admittitur substitutio, Glos. in cap. quicunque, in verbo proprijs manibus de hæretic. in 6. Abb & Felyn. in cap. final. de offic. deleg. Spin. & Valenz. locis citat s. Quando autem hæres suum munus exequitur vanum redditur officium exequutoris, & ità procedunt dicta per Corn. consil. 76. nu. 12. vol. 4. & Mant. de coniectur. vltim. volun. lib. 3. tit. 1. numer. 22. nempè super vacuum esse exequutorem nominare, refert nouissimè Valenzuel. consil. 35.

Patris, Matris &c. Capituli Sede vacante, munus, ac de libris rationum. Cap. IIII.

Pater etiam administrator bonorum filij in casibus in quibus non habet vsumfructum, tenetur rationes reddere, l. Titius, §. pater, vbi Bar ff. de negot. gest. Soccin. cons. 46. lib. 1. 72. 12. lib. 3. & 92. num. 5. lib. 4. Secus tamen quando habet vsumfructum, Soccin. consil. 2. n 7. lib. 1. Alex. consil. 110. num. 22. lib. 3. Pinell. in l. 1. in 2. par. C. de bonis mater. num. 27.

Mater etiam, quæ bona filij administrauit, tenetur reddere rationem, Anchar. consil. 306. Dec. consil. 349. Alex. consil. 110. lib. 3. & 62. lib. 4. Soccin. d consil. 2. numer. 7. lib. 1. Gozadin. consil. 80. in fin. Boer. decis. 61.

Filius quoque administrator bonorum patris rationem reddere tenetur, Soccin. consil. 46. lib. 1. 213. lib. 2. & 92. num. 5. lib. 4. Idem etiam in fratre bona communia administrãte, Soccin. consil. 73. lib. 1. 213. lib. 2. Roman. consil. 168. & 414. Dec. consil. 255. num. 2 & 365. Aymon. Crauet. consil. 59. num. 6. Rolan. à Vall. consil. 46. numer 11. lib. 1. Idem est in marito bona extrà dotalia administrante, l. aduersus, & l. rationes, ff. de administr. tutor. Roman. consil. 413. Dec. consil. 110. num. 7.

Idem in socio bona societatis administrante, Soccin. cons. 24. num. 32. & consil. 46. lib. 1 Ruin. consil. 54. & 110. lib. 6. Paris. consil. 84. & 88. numer. 17. lib. 1. Idem in seruo, qui bona domini administrauit, l. cùm seruus ff. de condit. & demonstrat. Socc. consil. 24. lib. 1. Rolan à Vall. consil. 49. num. 10. lib. 1.

Idem in Capitulo Sede vacante, nam tenetur redere rationem nouo Episcopo, Rubeus consil. 131. num. 3. Sed Tridentin. sess. 24 de reformat. cap. 16. statuit, quod vbi munus fructuum percipiendorum incumbit Capitulo Sede vacante, teneatùr eligere Aeconomum vnum, vel plures, qui rerum Ecclesiasticarum, & prouentuum curam gerant, & rationem reddant.

Supradicti omnes, quos diximus teneri reddere rationes tenetur etiam inuentarium, & librum rationum conficere, Bald. consil. 137. lib. 5. Roman. consil. 118. num. 2. Ruin. consil. 29. num. 11. lib. 5 post Rolan. in tract. de inuentar. congerit Tusc. in verb.

inverb. administrator, concl. 112. & in verb. inuentarium concl. 347.

Quomodò autem reddendæ sunt rationes, habetur, in l. cùm seruus, & in l. quamuis, ff de cond. & demon. & quatuor principaliter considerantur; Primò, vt rationes distinctè descriptæ legendæ tradantur; Secundò, vt accepta cùm datis computentur; Tertiò, vt reliqua restituantur; Quartò, vt si quæ mora commissa sit, intereſſe soluatur, vt habetur in supracitatis iuribus, & explicant Affl. decis. 157. vbi Vrsill. Capyc. decis. 17. Sola in Constit. Sabaudiæ, in Rubr. de minor. & ration. distrahen. ac quietat. decret. Glos. 3. numer. 6. cum seq. Menoch. de arbitr. cas. 209. Muñoz de ratiocinijs administrator.

Is, cui rationes reddũtur potest etiam petere librum, qui vulgo dicitur, Diurnalis Alciat. respons. 417. Menoch. loc. cit. num. 14. liber autem rationum ab administratore exhibitus, non potest ab aduersario pro parte approbari, & pro parte non, Cyn. in l. vni. in 13. q. C. de confessis, Bar. in l. Aurelius, §. idem, quæ sit, ff. de liberat. leg. Abb. & Felyn. in c. 2. de fid. instrum Rot. Ianuens. decis. 77. Surd. consil. 543. vol. 4. Anchatan. Regiens. q. 55. Et in connexis facit fidem, etiam pro scribente, Bar. in l. quidam, §. numularios, ff de eden. & in l. etiam, ff. de minori. Hinc Franc. Marc. decis. 60. dixit fuisse iudicatum, quod petenti exhibitionem libri potest excipi, quod declaret si intendit in totum librum approbare, quod notandum dicit Rouit. pragm. 5. de administr. Vniuers.

Rationibus semel redditis sequuta absolutione ampliùs non sunt reddendæ, l. semel, C. de apoch. publ. lib. 10 Io Andr. Archid. & Io. Monac. in cap. 1. de cler. ægrot. in 6. & in Clemen. quia contingit de Relig. dom. Glos. in l. 3. §. 1. in verb. liberationem, ff. de contrar. & vtil. act. tutel. Soccin. consil. 92. nu. 1. lib. 4. Paul. de Cast. cons. 342. lib. 1. Dec. consil. 94 num. 4. Nisi tamen fuerit error in calculatione, vel duplicatione partitarum, l. 1, C. de error. calcul. nam etiam reddit s rationibus, & sequuta incontinenti quietatione, transactione, vel pacto, quia idem error, qui fuit in redditione computorum censetur adesse in transactione, quietatione, vel pacto, iterum possunt reuideri; & ità procedunt dicta per Bar. in l. instar, C. de iur. fisc. lib. 10. Ruin. cons. 71. lib. 1. Ias. & Iacob. de Sancto Geor. in l. 1. C. de err. calc. & quando constaret de dolo qualibet generalis liberatio non prodest administratori, l. Aurelio, vbi Alberic. ff. de liberat. leg. l. Aurelius, §. Titius, vbi omnes notant, ff. eod.

Redditio computorum non præscribitur, nisi spatio triginta annorum, Bald. in l. aduersus, num. 1. C. de neg. gestis, & etiam hęredes tenentur, idem Bald. in l. curatores, Cod. eodem tit. Guttier. de contract. iurat. cap. 4. num. 24. Montanar. pragm. 5. de administr. Vniuersit. & præcipuè tenentur reliqua restituere: hoc enim ex intrinseca natura redditionis rationum descendit, l. quamuis, & l. cùm seruus, ff. de condit. & demonstrat. l. si ità fuerit, §. quæro, ff. de manumiss. testamen. l. plure, ff. fideicommiss. libertat. nam nihil refert rationes reddere, nisi reliqua restituantur, Menoch. dict. cas. 209. numer. 22. Barbos. dicta alleg. 82. num. 33.

De

De Aduocatis.

QVÆST. XXXIX.

Requisita in recto causarum patrono. Cap. I.

IS, qui in iudicio coram habente iurisdictionem, suum, vel amici desiderium proponit, vel alterius desiderio contradicit, is aduocatus dicitur, l. 1. §. postulare, ibi, (*postulare est desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni praeest exponere, vel alterius desiderio contradicere*,) ff. de postulan. l. quisquis, §. antè omnia, Cod. eod. Azeued. in recompil. lib. 2. tit. 16. in rubr. de los abocados, Abb. & cæteri Canon. in rubr. de postulat. Syl. in verb. aduocatus; Idcircò prohibitus aduocare, non censetur prohibitus domi consulere, vel allegationes conficere, Bar. in l. 1. §. fin. ff. de varijs, & extraord. crimin. Bal. Angel. & Alex. in d. l. 1. §. postulare, & in §. pueritiam, Bertachi. in verb. aduocatus, Syl. loc. cit.

Officium aduocationis laudabile est, ac humanæ vitæ necessarium, l. laudabile, C. aduoc. diuers. Iudic. necessarij sunt ad conseruationem Reipublicæ, Bar. in l. aduocati, C. de aduoc. diuer. Iudic. Roland. à Valle consil. 36. vol. 3. Conrad. in templo omn. Iud. lib. 1. cap. 1. §. 1. idcircò à Iudicibus proteguntur, ne ab aduersarijs offendantur, & aduocati litigantium in Curia proteguntur à Canone 12. Bullæ Cenę Domini, quod tamen procedit contra offendentes aduocatos quandiù in Curia non autem extra, licèt ex causa in Curia defensa offensio proueniat, Vgolinus in dicta Bulla, cap. 12. in verb. Negotiorum gestores, num. 1. Odoardus in eadem Bulla, q. 9. n. 2. & ità resolutum fuit in facto à doctissimis viris. Officium enim aduocationis exercuit, & exercet Dominus noster Iesus Christus apud Patrem, iuxtà illud Apost. *Aduocatum habemus apud Patrem, &c.* idem Officium Beatissima Virgo, ac etiam Sancti in Cœlis exercent; officium enim aduocationis in dilectione proximi fundatum est, vt illis succurratur, qui propriam causam tueri nequeunt, latè prosequitur Menoch. de arbitrar. cas. 369. Et sicut Eximij meriti est officium aduocationis rectè exercere, Ias. in l. 1. num. 8 ff. de ius; & iur. Arnonius singul. 23. Borgnin. Caualcan. de vsufruc. mulier. num. 105. & decis. 33. n. 21. Simon de Pret. de interpret. vltim. volun. lib. 1. interpret. 1. dub. 1. Guazzin. ad defens. in præfation. num. 40. ità maxima continet pericula, quę numerantur ab Alberico in l. vnic. C. de suffrag.

Et quoniam humana natura procliuis est ad malum, pauci sunt, qui debitis adhibitis circumstantijs officium exerceant, idcircò Bal. in l. ab Anastasio, num. 4. C. mandati, dixit aduocatos præsumi parũ conscientiatos, & omnia mala mali aduocati noue rũt, gl. in d. l. ab Anastasio, & iusto Dei iudicio tales mali aduocati, absq; lingua multoties moriuntur, gl. in §. itẽ, Surd. in verb. admittitur, Instit. quib. mod. non est permis. fac. testamen. vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, cap. literas de tempor. ordinat. cap. Pastoralis de iur. patron. probant etiam Barbat. cons. 65. col. 2. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in ver. testamentum, il primo, nu. 6. de testam. Molf. ad consuetud. par. 4. tit. de renunciat. q. 15. num. 23. latè etiam de malis aduocatis agunt Carozius de locato, & conduc. par. 7. tit. de sublocat.

locat. q. 32. nu. 58. Thorus in compend. decis. Neapol. in verb. aduocatus, & præceteris notanda sunt verba, D. Bernardi lib. 1. de consider. ibi, (*minor quemadmodum aures diuinæ audire possunt huiusmodi disputationes aduocatorum, & pugnas verborum corrige Deus prauum morem præcide linguas vaniloquas, & labia dolosa claude hi sunt, qui docuerunt linguas suas loqui mendacium, discreti aduersus iustitiam, eruditi pro falsitate: Sapientes sunt, vt faciant malum, eloquentes, vt impugnent verum, ij sunt, qui instruunt, à quibus fuerant instruendi: adstruunt non comperte, sed suas struunt calumnias innocentiæ, destruunt veritatis simplicitatem, & obstruunt iudicij vias.*)

Peritus autem aduocatus pessimam causam facit videre bonam, Glos. in l. quod si nolit, in verb. adhibuit, ff. de ædilit. edict. Io. de Amic. consil. 103. Indoctus verò cum nescit aliquid allegare, dicit sic aliàs fuisse obseruatum, Alb. in l. 1. ff. de const. Princ. Boer. in addit. Io. de Montagn. in tract. de parlamento, nu. 8. in 16. tit. tractatuum de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensu Regio super dotem, num. 35. Potius autem expedit bonum, & peritum aduocatum habere, quàm bonum Iudicem, nàm aduocatus totus est pro suo cliente Iudex, verò pro vtraque parte, Fulgos. in d. l. quod si nolit, §. mancipia, vbi etiam Cepol. nu. 14. Simon de Pretis de interpr. vltim. volun. lib. 5. interpret. 2. dub. 2. nu. 29. quod notandum dicit Rouit. in rubr. de postulan. in pragmat. pro compromissis, quæ in aduocatis solent fieri, cùm non expediat litiganti suum peritum aduocatum effici Iudicem.

Pro veritate patrocinari debet, vt notum est, & tunc multa potest, etiam in foro conscientiæ pro victoria consequenda, facere, nempè, occultare ea, quę possunt processum causæ, vel victoriam impedire, D. Tho. 2. 2. q. 71. ar. 1. Syl. in verb. aduocatus, num. 4. potest etiam cauillationibus, & malitijs vti, dummodò non adsit mendacium, & cauillationes partis aduersæ cauillationibus, etiã repellere, Glos. in cap. cupientes, in verb. malignantium de elect. in 6. Glos. in c. dominus 23. q. 2. Alciat. de præsump. reg. 2. præsum. 31. n. 9. Couar. variar. resol. cap. 2. num. 1. Azeued. in recopil. leg. 2. tit. 16. lib. 2. num. 7. Guazzin. loc. cit. & sicut hostes per insidias, & dolos vincere possumus, cap. vtilè 22. q. 2. ità & aduocatus dummodò aliquid intrinsecè malum non agat, Syl. loc. cit. num. 6. & Dominus in Euang. Matth. 21. volens malignorũ cauillationes retundere propositæ quæstioni non respondit, sed aliam proposuit, ad demonstrandum licitum esse cautelis vti contra malignorum malitias, & clauum clauo retundere, potest etiam leuia allegare, quando cognoscit inductos Iudices ex leuibus moueri, Io. And. in cap. per tuas, qui fil. sint legitimi, de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensibus super dot. num. 56.

Potest etiam aduocatus tuta conscientia dubias causas defendere, & etiã probabiles contra probabiliores est communis opinio, Sot. de iust. & iur. lib. 5. q. 8. ar. 3. Nau. c. 25. n... Gut. pract. qq. q. 28 Sayr. in cla. reg. lib. 12. c. 22. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 9. post alios latè Sanchez in summa lib. 1. cap. 9. nu. 51. cum seq. sufficit enim probabilem causam defendere, & iura clientis coram Iudice exponere sententiam expectando, quod tamen secus est in bello; nam vt tuta conscientia bellum induci possit, non sufficit probabilis opinio, ratio est, quia per litem fit inquisitio veritatis; & decisioni Iudicis auditis partibus relinqui-

linquitur, belli autem illatio est sententia exequutio, vndè supponit sententiam, vel esse latam, vel omninò debere ferri pro eo, qui bellum infert, in dubio autem sententia non est ferenda pro opinione minùs probabili, sed pro probabiliore, cùm tutior pars sit eligenda, cap. iuuenis de sponsal. idcircò satis differt litis defensio ab indictione belli, licèt in prosequutione iusti iudicij possit aduocatus industria vti qua, & milites ad debellandos inimicos, subtiliter probat Less. loc. cit. num. 54 Iniustas autem causas defendendo aduocatus non solùm peccat mortaliter, sed etiam tenetur restituere, Glos. in cap. 1. de confessis in 6. latè Viuius comm. opin. opin. 38. Idem etiam sentiunt omnes Theologi, vt post D. Thom. Sor. Syl. Nau. congerit Molf. tract. 8. cap. 13. num. 21. Idem est si iniustam causam facit transigere, Alb. in l. fin. Cod. de suffr. Burg de Paz. in proem. leg. Taur. nu. 255. Caccialupus de transact. q. 20. quia transactio in casu dubio facienda est, idcircò grauiter peccat aduocatus consulens transactionem in claris, S. Tho. 2. 2. q. 71. ar. 3. ad... Syl. in verb. aduocatus, num. 16. Nau. cap. 25. num. 28. Less. d. dub. 7. num. 49.

Idem est si ob negligentiam iustam causam amittit, Syl. loc. cit. num. 16. Bero. in rubr. de postulan. Ias. in S. omnes, nu 4. instit. de action. Nau. d. cap. 25. num. 29. Quæ autem negligentia requiratur ad hoc, vt locus sit restitutioni in foro cōscientiæ, dubium est; Et verior est opinio, quod debet esse talis, quæ constituat culpam moralem, Innoc. in cap. sicut dignum de homicid. vbi tradit, quod quis non tenetur ad damnum, quod præter voluntatem ex negligentia intulit; & apertiùs, idem probat Abb. in cap. quia plerique de immunitat. Eccles. & ex Theolog. Gabr. in 4. dist. 15. q. 14. ar. 3. dub. 2. Sot. de iust. & iur. q. 7. ar. 2. & lib. 5. q. 1. ar. 9. Syl. in verb. culpa, num. 6. & in verb. restitutio, 2. S. 12. num. 17. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 6. num. 24. & ità intelligendus est, tex in cap fin. ibi, (*vel negligentia damnum est datum*) de iniur. & damn. dat. &c. consuluisti, ibi (*ne negligentia qualibet proueniente*) 2. q. 4. & in proprijs terminis aduocati, quod non teneatur restituere ex causa negligentiæ, nisi sit dolus, vel lata culpa, probat Syl. in verb. aduocatus in fin. latè. Gutt. qui alios allegat Pract. qq. q. 29.

Quid autem dicendum si aduocatus dolo, & mendacijs faciat, ne reus pœna fisco applicanda plectatur. Vera est resolutio, quòd licèt peccet, nō tenetur restituere; Ratio est, quia pęna nō debetur, nisi sequuta sentētia, cap. fraternitas 12. q. 2. & reus iniustè negans delictum, ob quod bona essent fisco applicanda, non tenetur restituere, quia peccat tantùm contra iustitiam legalem, non autem commutatiuam, Nau. cap. 25. num. 35. Azor. instit. moral. lib. 5. cap. 8. q. 5. latè congerit Sanchez de matr. lib. 10. disp. 8. num. 14. & in sum. lib. 2. cap. 22. num. 22. & in casu de quo agimus, idem probat Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 8. num. 50.

Sed quid dicendum in aduocato fisci, Salon de iust. & iur. q. 62. ar. 7. controuers. 5. defendit teneri ad restitutionem, contrarium tamen est probabilius; Ratio est, quia ad officium fisci patroni non spectat mulctis, & pœnis fiscum diuitem facere, sed tantùm curare, vt leges seruentur, & ipsarum violatores puniantur, pœnę autem legibus adiectæ non sunt, vt à delinquentibus soluantur, sed vt ipsarum timore leges custodiantur, idcircò fisci patronus notabiliter negligens pęnas

fisco applicari, non peccat contra proprium officium, sicuti custodes viarum, vel nemorum non tenentur restituere fisco pœnas à contrauenientibus iustè exigendis, sed tantùm damnum, quod ex proprio officio tenebantur impedire, Syl. in verb. restitutio 3.q.5. Nau. cap. 25. num. 34 Less. loc. cit. cap. 13. dub. 10. nu 75. Sic etiam quilibet Confessarius, etiam Parochus non obligans pęnitentem ad restitutionem, licèt grauiter peccet, non tamen tenetur restituere ex eo, quia non tenebatur ex iustitia bonum creditorum procurare, Suarez de pęnit. disp. 32. sec. 6. ad fin. Sanch. in sum. lib. 1. cap. 6. num. 5. licèt Less. in d. dub. 10. num. 72. aliter dicat esse in Parochis, quam in cæteris Confessarijs, quibus ex officio non incumbit cura animarum, sed verius est idem esse in omnibus Confessarijs, vt ex supradictis constat: Sic etiam concludendum est in aduocato fisci, vti optimè contra Salon. Less. d. cap. 31. dub. 8. num. 51.

De assignatione Aduocati, & eius salario. Cap. II.

Regulariter à litigante eligitur aduocatus in multis tamen casibus à Iudice datur, & primò non habenti aduocatum Iudex assignat, l. 1. §. ait Prętor, ff. de postulan. & hoc procedit etiam in Regularibus, nam tenetur Superior Regulari inquisito designare aduocatum ex eisdemmet Regularibus, latè agit Paulin. Bert. in prax. crim. Regular. tit. 14. cap. vnic. de patrono, licèt Rodriq. de regular. tom. 2. q. 11. ar. 4. dicat, quod Prælati Regularium simul debent esse Iudices, & aduocati. Secundò, pauperibus, viduis, & miserabilibus personis, l. nec quid quam, §. aduocatus, ff. de offic. proconsul. Maran. in specul. par. 6. vers. & aliquando dicitur per viam inquisitionis, Carauit. rit. 99. Tertiò, quando omnes meliores aduocati pro vno ex litigantibus patrocinium sumpserunt, nam tunc Iudex pro suo arbitrio diuidet, vt vtriusque litigantis ęqua lancè iura proponantur, l. prouidendum, vbi latè Bal. & Salicet. C. de postulan. extat Ritus Mag. Cur. 99. vbi Carauit. num. 2. & eo magis dicta procedunt quando dolo aduersarij id eueniт, vt in d. l. prouidendum, & Carau. loc. cit. Quartò, assignandus est aduocatus à Iudice in casibus, in quibus absq; licentia non est licitum patrocinari, vt puta in crimine lęsę Maiestatis, l. quisquis, §. denique, C. ad leg. Iul. Maiest. Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. fine strepitu, in crimine hæresis, cap. fin. de hæretic. in 6. Pro defendendis latronibus insignibus, l. per omnes, C. de defension. Ciu. à Rot. Hyppolit. de Marsil. in l. 1. nu. 20. ff. de quæstion. Angel. de maleфi. in verb. & vestem celestem, num. 12.

Et licèt multi dicant supradicta procedere constito de delicto, non autem priùs, vt possit quilibet licitè patrocinari ad demonstrandum falsa esse inditia, Marsil. singul. 15. Roland. à Vall. consil. 12. num. 79. lib. 3. sic dicit practicari, Clar. in prax. crimin. in §. hæresis, nu. 17. Farinac. in ead. prax. q. 309. num. 108. & sic in delictis notorijs non licèt patrocinari, Peregrin. consil. 2. num. 151. vol. 2. Guazzin. ad defens. defens. 24. cap. 10. Communis tamen est praxis in delictis lęsę Maiestatis diuinæ, vel humanæ, non posse aliquem absque licentia patrocinari, & quod requiratur licentia Ordinarij in crimine hęresis, tradit And. de Isern. in cap. 1. versic. satisfactionem de statut. contr. libert. Eccles.

ità

ità dicit practicatum, Anna sing. 10. Ità etiam in crimine læsę Maiestatis humanæ practicatum vidi in anno 1599. in causa quorundam Calatiorum de crimine læsę Maiestatis inquisitorum.

Duo tamen aduertere debet Iudex in designatione aduocatorum: Alterum est, ne aliquem cogat contrà suos patrocinari, cùm nec etiam fisci patronus ad id teneatur, l. petitionem, C.de aduoc. diuer. iudic. vbi Bald. notat, & allegat tex. in l. amicissimos, C.de excusat.tutor. facit etiam tex.in l.fin.ff. de postulan. Nec etiam cogat contra amicum, vel pro inimico patrocinari, Glos. in l.1.§.1.in verb.non habebunt,ff. de postul. per tex.in l.humanitatis, C.de excus. tutor. Benè tamen potest Iudex prohibere, ne quis contra inimicum patrocinetur, ad hoc, vt fraudibus, & prætensis dolis obuietur, sic probat ex multis, & dicit iudicatum Valasc.in decis. Lusitan. cōsult. 124.Mastr.dec.151.Rou.in pragm.rubr.de postulan.num.11.

Alterum aduertere debet Iudex, vt statuat salarium aduocato, quod pro qualitate causæ, & laboris à cliente soluendum est, l. 1. §. in honorarijs, ff.de var.& extraord. cognition. licitè enim aduocatus salarium exigir, l.1.C. de suffrag. cap. non licèt 11.q.3.cap.non sanè 14. q. 5. cap. Romana, §.nec etiam de for. compet. in 6. Et procedit id; Primò, etiam in clericis aduocatis, Glos.in cap.1.15.q.2.Abb.in cap.1.de postulan.Secundò, etiam in Regularibus, qui cùm Superioris licentia pro sustentatione Monasterij patrocinantur, cap. Monachi 19.q.1. Abb.in cap.2.de postul. Nau. in c. non dicatis, num.99.12.q.1.Sic dicitur de lapso, Abbate regulari, qui suis laboribus in præstandis patrocinijs Monachos alebat, Ignat.Lopez ad Diez in prax.canon.cap.63. Rodoanus de spolijs q.2. num. 27. Gonzal.de alternatiu.Glos.2.num. 33. Tertiò, etiam si aduocatus pro Rege patrocinetur, nam debetur etiam salarium, cùm non teneatur gratis patrocinari, Innoc. in cap. sicut, il secondo, de iure iur. Afflict. in Constit.Regni, cùm circa in 18. notab.facit tex.in l.1.C. de aduoc. fisc.& Andr.de Isern.in cap. 1. de Capitanio, qui cur.vend.in fine, dixit, quod quando Princeps aliquid petit à priuato, non potest absque salario illud accipere. Quartò, etiam quando Ecclesiæ assignatur aduocatus, nam tenetur soluere salariū, cùm etiam Ecclesiæ possit consiliū vendi, cap.significatum de præben. Innoc in cap.non satis de Simon.& in cap. 1. vbi etiam Felyn. de magistr.& facit tex. in §. oportet, & §. illud, in auth.de mandat.princip.& §.ne autem in auth.de iudicijs.

Non tamen debetur à pauperibus salarium aduocatis, nam gratis tenentur pro ipsis patrocinari, Glos. in cap.1.§.insuper, in verb. pauperes de rescript. in 6.cap.1. vbi Hostien.Abb.& Felyn. de offic. Iudic. Alberic.in proem.Cod.num.18.& in l. 1. §. ait prætor, ff. de postulan. Couar.pract. qq.cap.6.& eo magis hoc procedit in aduocato paupērū, qui ex publico habet salariū, & tenetur gratis patrocinari, & de medico à comunitate conducto, tradit Syl.in verb. medius, num. 6. & legendus est Carauit.Ritu 99.In foro tamen conscientiæ non tenentur gratis patrocinari sub mortali, nisi positis in extrema necessitate, D.Tho.2.2. q.71.ar.1. Nau. c.25. nu.10.Syl.in verb. aduocatus. Tenentur etiam existentibus in graui necessitate gratis patrocinium præstare in casu tamē quando ipsis aduocatis superest tempus, & comoditas ad præstandum patrocinium ad instar illorum, qui de superfluo

teneantur eleemosynam facere, sic probat Sot. de iuſ. & iur. lib. 5. q. 8. ar. 1. Syl. loc. cit. nu. 11. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2 cap. 31. dub. 7. An autem aduocatus in propria cauſa poſſit repetere id, quod alteri aduocato eſſet ſoluturus, & comunis eſt reſolutio non poſſe, gloſ. in l. fin. vbi Bal. & Angel. C. de fruct. & liti. expenſ. Canon. in cap. finem litibus de dolo, & contum. Rot. Roman. in antiquis deciſ. 434. niſi tamen ex cauſa patrocinij in propria cauſa præſtiti, alijs cauſis non potuerit vacare, nam tunc nō ratione patrocinij præſtiti, ſed ratione intereſſe petere poteſt, Bal. in d. l. fin. in vltim. q. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verb. expenſæ dc probat. Bertach. in verb. aduocatus.

Quæres vtrum aduocatus ſalarium conuentum in caſu victoriæ poſſit petere, ſi cauſa à partibus tranſactione finita fuerit. Res eſt dubia, quia pecunia, & labor diuiſionem recipiunt, l. ſcio, ff. de annu. leg. Menoch. de arbitr. caſ. 223. Sed in Sac. Conſ. reſolutum fuit, quod tranſactione bona fide facta, & non in fraudem, ſalarium deberetur pro rata temporis, ſic Franch. deciſ. 222.

Ad quam verò ſummmum poſſit ſalarium aſcendere de iure communi ſtatutum eſt, in cauſis ciuilibus centum aureos non tranſcendere, l. 1. §. pen. ff. de var. & extraord. cognit. ſecus tamen in cauſis criminalibus, vbi ageretur de vita, vel ſtatu, Gloſ. in l. iuſta cauſa, ff. de manumiſſ. vindic. & in cap. vno delegatorum, de offic. deleg. Bal. in l. 1. C. mandat. Hodiè verò contrariò iure vtimur, nam ex varietate temporum vſus inoleuit, vt multa maiori quantitate pro qualitate tamen cauſæ, & laboris ſalarium ſoluatur, Carauit. d. rit. 99. Non tamen poterit pro ſalario non præſtito retinere ſcripturas, Capyc. dec. 11. ex traditis per Bal. Imola, & Fulgoſ. in l. ſi non ſortem, ff. de cond. indeb. licèt ſcriptor poſſit pro ſalario ſcripturæ retinere quinternum. Nec poteſt facere pactum de quota litis, l. 5. qui, C. de poſtulan. extat Regia Pragmatica de poſtul. Franch. deciſ. 265. quod procedit etiam in foro conſcientię, Syl. in verb. aduocatus, & omnes communiter.

Sed numquid aduocatus pro patrocinio præſtito feudatario, feudum habeat obligatum, & multi dixerunt feudum pro patrocinio præſtito eſſe obligatum ex verbis, Andreæ de Iſer. in cap. 1 col. 2. de feud. Guard. ſic Pernus conſil. 14. in verb. colligamus, verſic. item nota ſingulariter Ann. ſing. 203. Nicolau. Intrigl. de feud. centur. 2. tit. 7. num. 353. Petr. Gregor. de conceſſ. feud. par. 2. q. 10. nu. 19. Molfeſ. in ſum. tract. 12. cap. 12. n. 50. Hoc autem ſic intelligendum eſt, vt poſſit Dominus pro patrocinio præſtito feudum concedere, & dicitur de iure communi feudum aduocatiæ, quod duret tantùm ad vitam, & non tranſmittitur ad ſucceſſores, Speculat. in tit. de aduocat. §. 1. num. 26. Iacobutius de Franchis in præludijs feudor. nu. 213. Menoch. de arbitr. q. 68. & ità propriè loquitur Pernus loc. cit. An autem feudum poſſit alienari, vel obligari ex cauſa patrocinij præſtiti D. Garzias Maſtrillus in addit. ad Petr. Gregor. par. 2. q. 10. nu. 19. dixit, quod feudum in forma ſtricta, quod aliàs dicitur ex pacto, & prouidentia, nullo pacto poteſt obligari, vel alienari; Vera tamen eſt reſolutio, quod ſi maxima impenſa facta eſt pro feudi conſeruatione, ſeù defenſione, vt puta contendente Domino, feudum non eſſe, vel non fuiſſe conceſſum, ſi feudatarius multum impendit, iure licito feudum obligare poteſt, ſicut dicimus in poſſeſſore maioratus,

quod

quod modicas impensas ex fructibus maioratus tenetur facere, ex tex. in l. hactenus, ff. de vsufruct. Guliel. de Cun. Bal. & Angel. in l. 1. §. vsufructuarius, ff. de vsufruct. Gozadin. consil. 94. nu. 37. Gomesius var. resol. tit. de contract. cap. 15. num. 7. in fin. magnas verò non tenetur de fructibus, sed potest partem aliquam maioratus alienare, sic Mol. de primogen. Hispanor. lib. 1. cap. 27. in fin. allegat Bal. in auth. excipitur, num. 4. C. de bon. quęlib. Paul. de Castr. in l. fin. §. vbi autem, C. eod. tit. num. 7. Bal. Angel. Paul. & Alex. in l. fin. §. in computatione, C. de iur. deliber. Marzar. in Epithom. fideicommissi par. 3. q. 7. & ità practicatum vidi à Cicco de Loffredo Marchione Triuici, qui in anno 1618. concessit partem territorij, & domorum strictissimo fideicommisso subiectarum cuidam doctori, qui pro defensione fideicommissi aduersus creditores insudauerat, & ità tamen procedere possunt contractus censuales super feudis, quos Mastrill. in addit. supradicta dixit vidisse fuisse exequutioni demandatos.

An possit cogi aduocatus ad patrocinium pręstandum, & vtrum possit testificari pro cliente. Cap. III.

Si renuat patrocinium praestare aduocatus potest à Iudice cogi, l. inuitus, vbi Bald. & Salicet. C. de procurator. Glos. in l. 1. §. ait prętor, ff. de postul. & l. prouidendum, §. 1. C. eodem. Couar. pract. qq. cap. 16. nu. 4. & var. lib. 3. cap. 14. Misinger. obseruat. pract. centur. 3. obser. 32. Ratio est, nam omne officium, quod aut authoritate, aut vtilitate publicum est, dicitur necessarium, nec potest recusari, l. & iudicare munerum, ff. de muner. & honor. Sic primò dicimus, quod quis cogi potest ad officium Oratoris, siue legati, Glos. in l. si quis decurio, vbi communiter approbatur à Bar. Angel. Ioan. de Plat. & Luc. de Penn. C. de decurion. lib. 10. facit tex. in l. sciendum, §. si accusatio, ff. de legation. Bald. in d. l. veluti, ff. de iust. & iur. Auil. in cap. 54. Prętorij nu. 2. cum seq. & in verb. Messajero, & in verb. ha de azer. Secundò, cogitur quis publicam pecuniam colligere, Alberic. in l. munerum, ff. de muner. & honor. Tertiò, officium Syndicatus exercere, Petr. Greg. Tolos. de Rep. cap. 5. num. 4. lib. 4. Quartò, cogi quis potest, vt sit curator ad litem, §. est autem, vbi Glos. Inst. de tutel. l. 1. §. si quis tutori, ff. quando appell. sit Baez de decima tutor. praestan. cap. 2. num. 35. Quintò, pro exercitio iustitiae cogitur quis esse, Carnifex l. 1. C. ne quis liber inuit. &c. lib. 11. Bouadigl. d. lib. 1. cap. 15. num. 47. lit. L. Sextò, Notarius cogitur instrumenta conficere, aliàs poterit ab officio suspendi, l. prouidendum, §. 1. C. de postulan. Bal. in rubr. C. de fid. instrum. Dec. in l. inuitus, ff. de reg. iur. Rom. sing. 259. incip. Menoch. de arbitr. cas. 369. Septimò, cogitur quis gerere officium procuratoris fiscalis, Dec. in d. l. inuitus, Mastril. de magistr. lib. 1. cap. 30. Sic etiam aduocatus non solùm cogi potest, vt iusta mercede accepta patrocinium praestet, vt dictum est, & iusto Iudicis praecepto renuens potest ad tempus suspendi, d. l. prouidendum, Roman. loc. cit. l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Praef. Vrbis, l. moris, §. sicut autem, ff. de poenis, Menoch. & Mastrill. locis citatis, sed etiam cogi potest, vt officium Consiliariatus exerceat, nec potest se excusare, Ioan. de Plat. in l. in filijs, num. 2. C. de decurion. lib. 10.

lib. 10. & in l.semel in fin. C. de re milit. lib. 12. Bouadigl. d. cap. 15. num. 8. Gabut. decis. Lusitan. decis. 84. num. 45. par. 2. licèt contrarium dicat Fontanell. de pactis dotalib. clauf. 4. Glof. 10. par. 1. num. 127. Sed verius est posse cogi, nam iudicare, & magistratum gerere munus publicum est, l. quippè, ff. de iudicijs, l. nunquid, ff. ad Trebellian. Menoc. de arbitr. lib. 1. q. 2. nu. 21. & idcircò cogi potest, latè Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 30. nu. 78.

Ad secundum in titulo propositum; Respondeo aduocatum non posse esse testem pro suo cliente, l. fin. ff. de testib. cap. fin. de testib. in 6. cap. si testes, quos accusator, ibi, (*patroni quoque in causa, cui patrocinium præstant testimonium non dicant,*) 4. q. 3. Odoffred. & Abb. in d l. fin. est communis opinio, quam probant Bal. Ias. & Siccard. in l. dictantibus, C. de testamen. Franch. decis. 222. Ioseph. Ludouic. in decision. Perus. decis. 82. Surd. decis. 219. Marius Giurb. decis. 195. Farinac. de testib. q. 60. illat. 4 n. 155. & procedit etiã finita causa, quia adhuc durat affectio, Salic. in l. omnibus, num. 6. C. de testib. multos allegant Mascard. de probation. concl. 1357. num. 4. Surd d. decis. 219. nu. 2. Farinac. d. illat. 4. num. 160. vel in causa appellationis, d. cap. fin. vbi Glos. in verb. appellat, Archidiacon. Gemin. & Franch. & etiam si in illa secunda instantia non patrocinaretur, Imol. in cap. cùm nobis, num. 7. de testib. Lanfranc. de testib. num. 67. & procedit dictum, siuè cùm salario, siuè absque eo patrocinatus fuerit, Mandos. in addit. ad Consil. Roman. 420. Procedit etiam dictum in aduocato, qui salarium acccepit, ne pto aduersario patrocinaretur, Mascard. loc. cit. & concl. 66. num. 5. & 6. licèt contrarium dixerit Specul. de testib. §. 1. num. 35. pro veritate tamen legendus est Farinac. loc. citato.

Limitatur tamen quando aduocatus produceretur in testem contra suũ clientem, nam tunc ei creditur, & aliquando cogi potest ad deponendum, Glos. in l. etiam, C. de testib. & in d. l. fin. vbi etiam Bal. Salicet. Fulgos. & Iacobin. Bar. in l. deferri, §. idem decreuerunt, ff. de iur. fisc. & est communiter receptum, Guid. Pap. decis. 45. Franch. decis. 222. num. 2. Giurb. in d. decis. 195. Non tamen cogi potest ad deponendum in his, quæ scit tanquam aduocatus, iuxtà tradita per Afflict. in Const. Reg. aduocatorum, Viui. in Thesau. com. opin. opin. 959. incip. testis, Mastrill. decis. 151. num 40. Et procedit etiam stante præcepto sub pœna excommunicationis, Cordub. lib. 1. qq. Theolog. q. 43. dub. 2. Petr. Nau. lib. 2. cap. 4. num. 222. qui multos allegat Gab. & alij quos refert, & sequitur Nau. in cap. 25. nu. 42. Rodriq. in sum. cap. 3. Sayr. in clau. Reg. lib 12. cap. 14. nu. 29. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 30. dub 6. num. 45.

Hoc tamen nõ procedit in subsidium, & quando damnum illius, ad cuius iustitiã fiunt monitoria, est maioris considerationis, quam clientis, qui secreto negotium suum aduocato commisit, vt per supracitatos authores, & in specie per Nau. d. num. 42. accedit etiam Genuens. in prax. cap. 2. Ratio est, quia ex lege charitatis quilibet tenetur proximo in necessitate existente subuenire, vt notum est, nam vnicuique mandauit Deus de proximo suo, & secretum naturale non obligat cum interesse partis, D. Thom. 2. 2. quęst. 70. art. 1. ad secundum; Est communis resolutio Theol. & Canonist. quam nouissimè probat ex multis Henric. Bobic. in cap. omnes de pœnit. & remiss. Less. d. dub. 6.

Sayr.

Sayr.d.cap.120.num.14. & 15. & quod testes teneantur deponere etiam de his, quæ secreto sciunt imminente damno tertij, probant D.Thom.& Caiet.d.ar.1.D.Bonauent.in 4.dist.21.ar.3.versic. ad illud, Alex.de Ales.in 4.par.sum.ar. vltim.ad fin. in resp. ad secundum, Henricus de Gandauo quolibet.9. Syl.in verb. confessio 3. versic. 5. quæritur Ioann.de Triburg.in sum. S. Raymundi, tit. de pœnit. S. 59. versic.peccata, idem in tit. de confessionis celatione,q.95.& tit. de testib q.185.Ang.in verb.confessio vlt.nu.22. Nau. in cap. inter verba 11.q.2.& in sum.cap.17 num.134. & seq. & cap. 18. num. 54 versic. dixi.cap.25.nu 51.versic 3.peccat, Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 30. dub.6.num 47 S yr.d.cap. 20. nu. 14. & 15. & ex Canon. idem probant Innoc.in cap.omnis, nu. 7. de pœnit. Abb.in d. cap. omnes, & in cap. Sacerdos de offic. ordin. & in cap.intimauit, vbi etiam Felyn. de testib.Turrecremat.in cap. quidam maligni 5 q.9 Zabarell. consil. 35. Henric.Bohic.in d.cap.omnis, nu. 43. & in cap.dilectorum de test.b. cogen.vbi allegat D. Tho & alios Theolog. & hoc iure vti, & practicari in Curia Neapolitana testatur Genuens.in Prax cap.2.

Confirmantur etiam supradicta ex alia ratione; Nam delicta occulta proximorum pandere possumus, quando alicuius innocentis imminet damnum,Sot.de iust.& iur.lib.5.q. 7. ar. 1. Nau. in sum.cap.18. num. 21.nam nullus tenetur famam proximi tueri in alterius præiudicium, probat Less.loc.cit. cap.11. dub.9. & in dubio quale sit maius damnum proximi ne innocentis, an famæ delinquentis,pro innocente respondendum est, Less. loc. citat. & quando adest proximi damnum nō solùm possumus proximorum occulta delicta pandere,sed etiam tenemur,Mol.de iust. & iur. tract. 4. disp.5 num.6.& disp.24. Less. loc. cit. ergò eo magis in ciuilibus existente damno tertij cum Superioris præcepto.

Ampliantur supradicta,etiam si adfuerit iuramentum de seruando secretum,nam tale iuramentum, ex quo adest tertij præiudicium, non est seruandum,c.sicut literis, vbi Abb. cap tua de iur. iuran. & indicatum tanquam temerarium, idcircò non tenet Innoc.in d.cap. omnis, & in cap.qualiter,& quando,il secondo, de accusar.Abb.in d.cap.Sacerdos num.2.Henric.Bohic.Ang Less. & Sayr. locis citatis, & post omnes Rodriq.in trac.de ordin.iudic.cap. 7.conc.10. & eo magis accedente Superioris authoritate,quæ semper in omni promissione dicitur excepta,l.fin.vbi Bal.Ang.& alij, ff. qui sat.dar.cogan. Idcircò concludendum est aduocatum in casu supradicto teneri ad deponendum, vt in puncto respondit Mastrill. singul. 424.& decisum refert Giurba dec. 95.In Sacro tamen Consilio inoleuit praxis, quod quando instatură parte, vt aduocatus aduersarij deponat, nunquam cogit illum Iudex ad deponendum, nisi exhibitis articulis,Franchis decis 222. Thorus in compen.dec.in verb.aduocatus.

De fidelitate in Aduocato requisita. Cap. IIII.

Aduocatus reuelans secreta causæ, non solùm peccat mortaliter, punitur pœna falsi, sed etiam tenetur restituere omnia damna,l.1.vbi Bar.& Angel. ff. de præuaric. est communis opinio,quàm latè probat, & iuxtà eam dicit multoties fuisse practicatum, Menoch.de arbitr.cas.537.nu. 25. & cas.

& cas.323.n. 9. Nec potest cęptam causam derelinquere, & pro altera parte patrocinari, nam aliàs diceretur præuaricator, d.l.1.ff.de præuaric. latè Simon de Præt. de interpr. vlt. volun.lib.1.interpret.1. dub.5. Carauit. Rit.3. num. 14. & tit. 99. An autem is, qui in prima instantia pro actore patrocinatus est, in secunda instantia possit pro reo patrocinari, Glos.in l.2.ff.de postulan. respondit affirmatiuè; idem probat Speculat.in tit.de aduocato, §.nūc tractemus, num.12. asserens sic practicari in Curia Romana, & pro hac opinione, Ann.sing.7. allegat Alex. Lanfranc.& alios; Contrarium tamen est verius, nam licèt causa appellationis non dicatur propriè eadem causa, sed noua, aduocatus tamen, qui in prima instantia vnam partem defendit, & secreta causæ nouit ad aliam partem se transferendo notam præuaricatoris non euadet, Ioann. Andr.in cap.fin.de testib.in 6. Guliel.de Cuneo, quem sequitur Bal.in l.fin. ff. de postul. & tanquam præuaricatorem esse puniendum asserunt, Bald. & Pal. de Castr.in dicta l.fin. quos sequuntur Peregrin.de iur.fisci lib.7.tit.2.n.9. Idem est in aduocato, qui accepto salario pro vna parte consuluit, Bal. Paul.de Castr.& Peregr.locis citatis, post alios Guttier. pract. quæst. quæst.30.

Dantur tamen casus, in quo aduocatus licitè potest defendere contrarium eius, quod consuluit, & primus est si varietur factum pro quo consuluit, nam ex quo minima facti variatio variat decisionem, idcircò aduocatus per contrarium defendere eius, quod primò consuluit, Speculat. in d. tit. de aduocato, §. nunc tractemus, col.1. Abb.Dec.& alij, quos refert, & sequitur Simon de Pett.in d.dub.5.solut.8.num.13. cum seq. Secundus est casus, quando aduocatus efficitur principalis, vt puta, quia successit illi, contra quem consuluit, l. fin.ff. de postul. cap. infamis, §.tria 3.q. 7. Glos. in cap.2.§.fin.in verb.eius de procur. in 6.alios allegat Rouit. in rubr. de postulan.

De Fisci Patrono. Cap. V.

Aduocatus Fisci dicitur habere dignitatem, l.binos, vbi Bal.C. de aduoc.diuers.Iudic. Appellatur clarissimus, l. i laudabile, & l.restituendæ, C. eod. tit. Præcedit cæteros aduocatos, etiam antiquiores, Ang. & Imol.in l.qui soluendo, ff. de hæred. instit. Crauett.in addit. ad Vestrium, in tract. de visus Curiæ Romanæ, lib.2.c.8. vbi idem dicit esse in procuratore fiscali, vt etiam aduocatos præcedat, probat etiam Peregrin.de iur.fisci lib.7.tit.2. de aduoc.fiscal.nu.15. cum ipse etiam aduocatus dici possit, Glos.in l.non intelligitur, §. fin. in verb. restituatur, ff. de iur. fisc. Et licèt officium procuratoris vilè sit pro fisco tamen dicetur nobilè, Ias. in rubr. C. de procurat. Ioan.de Plat. in l.vniuersos, Cod.de decurionib.lib.10. Bonifac.de Curtil.tract. de nobilit. par.3.num.142. Peregrin.loc. cit.

Fisci iura solicitè tueri debet eius aduocatus, non tamen calumniosas instituere actiones, nàm aliàs teneretur de proprio damna restituere, l succurritur, ff de excusat.tutor. Io. Fab. in l.non est, C. in quib. caus. tutor. Boer. decisione 324. Adeò verò grande delictum est iniuriosas institui actiones à fisci patrono, vt talia faciens viuus igne comburendus sit, l. vniuersi, C.vbi caus. fiscal. Gramatio decis.60. Rouit. in commentar. pragmatic. rubr. de postul. Vbicunque adest fisci interesse, audien-

diendus est ipsius aduocatus, aliàs sententia nulla est, l. non intelligitur, §. Diuus,& l.si fiscus,ff. de iur. fisc.l.2.C.si aduer. fisc.l. fin. C. de aduoc. fisc. quod secus est in causis priuatorum, nam sententia ex absentia aduocati non rescinditur, l. velamento,C.de postulan.l.1.C.de bonor.poss.ff.contr. tab. Peregrin. loc.cit.solent tamen Iudices absente aduocato vnius partis, concedere dilationem, donec reuertatur, si tamen de proximo est reuersurus,l. si longius,vbi Ang.ff.de iudic.secus tamen est si longo tempore, vel si plures pro vna parte adsint aduocati, nam absente vnò, licèt magis instructo non conceditur dilatio, Bar.in l.ait prętor,num.2.per illum tex.ff.ex quib.caus.maior. Felyn. in cap. 1. vt lit.non contest. Mandos. in cap. quoniam contra num. 43. de probation. In omnibus causis criminalibus audiendus est fisci patronus,nam Reipublicæ interest ne delicta remaneant impunita,& procedit etiam in causis Curiæ Admiratiæ,quando de ipsis agitur in magna Curia Vicariæ, vel in Sacro Consilio,Franch.decis.722.in causis verò ciuilibus in quibus fiscus formatum habet interesse, non solū audiendus est,sed remittuntur ad Tribunal Regiæ Camerę Summariæ,iuxtà Reg.Pragmatic. In causis verò, in quibus non habet formatum interesse, sed dubitatur ne ex ipsarum decisione aliquid interesse oriatur, licitè potest in quocunque Tribunali assistere ex notabili decisione, Angel. in auth. nec si hæres, C.de leligios.allegat tex.in l. si ità, §.dominus,vbi Alberic ff.de vsu,& habit. Capyc. in inuest. feud. in verb.gabellis,versic.& his, qui territorio,& ità quotidiè practicari asserunt, Franch. decis. 117. Aloys. Leo in d.auth.nūc si hæres, Thorus in compend.decis. in verb. aduocatus Regij patrimonij.

Hic aut fisci aduocatus,licèt maximas habeat prærogatiuas non potest tamen concedere saluum cōductum, siuè guidaticum delinquenti absq; speciali Proregis licentia, Afflict. decis.4. Fortun.Garz.in l. conuentionum,C.de pactis,Remig. Gamma de immunit. Ecclesiar. in 26. fallent.Ann.sing.9.& 462.Menoc. de arbitr.cas.337.nu. 10. Farinac. de carcerib.q.29.nu. 98. de Ponte de potest.Proreg.rubr.de prouisio. fieri solit. §.4.num.51. Borrell. ad Belluc.in specul.Princip.rubr.6.lit. Q. incipiente aduocatus, Thorus loc.cit.in verbo aduocatus fisci.

Dicitur etiam Inquisitor,qui Reos accusat,l.ait lex,ff.de iure iur.l.qui iurisdictioni,ff.de iurisdict.omn.iudi. Bald. in l. ea quidem,C. de excusation.& propterea dicitur contrahere inimicitiam cum accusato in causa capitali,l.1.§.qui autem, & §.sed & constito,vbi Glos.in verb.aduersario,ff.de calumniator.facit tex. in l.post legatum,§.is verò, ff. de his, quib.vt indig.Alberic.in dictionar. in verb.aduersarius, Luc. de Pena. in l.1.col.2. C. de his, qui deferun. Io.de Anan.& Anchar.in cap. cùm P.Manconella,de accusation. Butr. Rip.& Dec.in cap. 1.de iudic.Farinac.de indit.ad tortur.q.49.nu.73. Idcircò multi dixerunt,quod si aduocatus fisci efficiatur Iudex,prout multoties vidi practicatum,poterit recusari tanquam suspectus ex capite inimicitiæ ab eo,quem in causa capitali habuit inquisitum, Glos. in l.si pecuniam in princ.in verb.repeteretur,ff.de condit. caus. dat. iuncto tex. in l. qui operas, ff. locati Glosam prædictā,sequuntur Paris. de Syndic.in verb.suspicie, num.5. Luc.de Penn.in l. 1. col. 2. in verb. inimicus,vers.itē aduocatus, C. de his, qui se deferunt. sicut in simili testes deponentes in causa capitali,

contra aliquem, iudicantur inimici, d.c.cùm P.Manconella, vbi Innoc. & cæteri Canonistæ, sic & aduocatus fisci, qui contra inquisitum instat. Et quod inimicitia contracta ex causa aduocationis in causa capitali, sit iusta causa aliquem recusandi, probant Blancus de indit. ad tortur.num.142.Meren.consil.87. inter Consil.Crimin.diuers.tom.2. Et quod etiam consanguinei inquisitorum id possint, probant Rouit. in pragm.1.de susp.Official.nu.49. licèt contrarium Farinac. de indit. ad tortur.quæst.49.num.37.

Quasi possessio vtrum probetur per actum vnicum Iure proprio factum.

QVÆST. XL.

Exemplis affirmatiua pars astruitur. Cap. I.

EX doctrna Abb. in capit. cùm Ecclesia Sutrina, num.22.vbi etiam Ripa num.52. de caus. possess.& propriet. Ruin.cons.106. num.9.lib.5. Crauett. consil. 124. nium.2. Roland. à Valle consil. 47. num.27.lib.1.Menoch.consil.126. n 6.vol.2.& de arbitr.iud.cas.160. Respondendum est affirmatiuè; Quando autem actus dicatur fieri iure proprio, declarat tex.in l. fin.ff. quemadmod. seruitut. ammitt. ibi, (*nisi is, qui suo iure vti se credit,*) & sic requiritur opinio vtentis, vt credat se proprio iure vti, & actum ex proprio iure facere, ad quod concordat tex.in l.1.§.Aristo, ibi, (*qui se putat suo iure vti,*) ff.de aqu.quotid.& æstiu.l.fin.ff. de itinet. actuq. priuat.Glos.in d.l.fin.ff. quemadm. seru. am. Secus tamen est quando quis alia ratione, vel occasione re aliqua vtitur, vel actum facit, l.1.§. Iulianus rectè ait, ff. de itiner. act. priu. vbi loquitur de eo, qui ob sui incommoditatem, vel quia via publica interrupta erat, per alienum fundum ambulauit, vel quando nulla ratione, vel causa actum facit, vt probat tex.in d.§ Iulianus; Et sic standum est dicto facientis actum, quod proprio iure fecerit, quando contrarium non constat, l. 1. §.hoc interdicto, ibi, (*sufficit enim se iure se ducere putauit,*) ff.de aqu.quotid. & æstiu.

Confirmatur: nam sicut in dubio actus præsumitur proprio nomine gestus, quando prodesse potest agenti, l. & magis, ff. de solution.Bar. in l.post mortem, §. si tutor, ff. quando ex fact.tutor.& in l.1. §. nunciatio, ff. de oper.nou.nuntiat. Tusc. in verb. procuratorio, ac proprio nomine, concl. 424.Mascard.de probation. concl. 38. & regulariter, actus censetur gestus à faciente ex eo, quia sibi prodest, & non quod vicino noceat, Glos. in l.luminum, §. fin. in verb.non teneri, ff.de damn.infect. Bald.in l.item lapilli, col.2.ff.de rerum.diuis.latè ad materiam molendinorum, tradit Ann. allegat. 91. numer.5.Item quando actus potest fieri ex duplici causa, censetur factus ex causa magis legitima, l. si non ex alia, ff. de hæredit. institu. Crauett.consil. 141. Item quando actus potest fieri ex aliquo iure speciali, & ex dispositione iuris communis, censetur factus ex vi iuris communis, l. quamquam, & in l. in testamento, la prima, C. de testam. milit.l.Centurio, vbi Alex. & Paul. de Castr.ff.de vulg.& pupill.subst. Ratio est, quia firmior est dispositio facta ex iure communi, quam ex speciali, l. eius militis, §.militia missus,

sus, ff. de milit. testam. Ripa in d. l. Centurio, num. 25. Afflict. dec. 257. latè Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 4. num. 10. Et propterea Iudex, qui potest procedere tanquam Ordinarius, & tanquam Delegatus simpliciter procedendo, censetur procedere tanquam Ordinarius, Roman. in l. quanquam, C. de testamen. milit. Galliola in d. l. Centurio, num. 135. Vantius de nullitate in tit. de nullitate ex defectu iurisdictionis Ordinarij, nu. 27. Immò, omni meliori modo, & via censetur factus, quia legis præsumptio non ad infirmandum, sed ad confirmandum adaptatur, Bal. in l. quis filio, ff. de leg. 1. Dec. in l. in cótrahendo, ff. de reg. iur. Et idcircò si actus non potest fieri, nisi sub certa forma, & modo, si simpliciter fiat, censetur eo modo, & forma factus, Iason. in l. Gallus, §. quidam rectè in 30. notab. ff. de liber. & posth. Et non solùm censetur factus, vt omninò valeat, l. 3. ff. de milit. testam. l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties, ff. de verb. obligat. cap. Abbate sanè, vbi Glos. de verbor. signific. Bar. in l. 1. C de edict. D. ui Adrian. tollen. Vantius de nullitate in tit. Quid sit nullitas, num. 24. sed etiam, vt efficaciori, & potentiori, modo valeat, Bal. in cap. quia verisimile de præsumpt. & in cap. 1. de controuers. inter mascul. & fœmin. in vsib. feud. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsump. 5. Et propterea, qui potest ex duplici iure possidere censetur ex magis efficaci possedisse, Alex. cons. 8. col. 4. lib. 3 & qui potest ex varijs modis beneficium conferre, censetur ex efficaciori, & firmiori modo concessisse, Aymon. Crauett. cons. 322. num. 3. Et qui ingreditur possessionem causa continuandi, si nunquam cœpisset possessionem habetur, ac si in illo actu caperet, Bar. Imol. & Angel. in l. 3. ff. de acquir. possess. Ratio est, quia quando actus non potest valere, vt confirmatorius, valet vt de nouo factus, si fiat ab eo, qui potest de nouo facere, l. 2. C. commun. vtriusq; Iudic. Alex. in l. 3. n. 18. ff. de acquir. poss. & sic refutatio feudi facta cum aliqua reseruatione, si ad confirmandam refutationem tollatur reseruatio, valet refutatio, ac si de nouo tunc facta fuisset, sic refert iudicatum Anna alleg. 97.

Ex omnibus istis confirmatur suprafirmata conclusio, quod actus in dubio censeatur iure proprio factus.

Sed quia sumus in materia coniecturarum, & actus fundantes possessionem debent esse clari, & simplices, & non æquiuoci, Antón. de Butr. in cap. fin. col. 11. de caus. possess. & propriet. Bal. in l. 2. num. 15. C. de seruit. & aqu. Soccin. consil. 187. col. 8. vol. 2. Anna alleg. 131. nu. 11. & singul. 3. Alex. Raud. consil. 32. num. 15. & 16. vol. 2. idcircò arbitrio Iudicis, relinquitur Abb. in d. cùm, Ecclesia Sutrina, num. 24. vbi etiam Anton. de Butr num. 25. de caus. possess. & propriet. Afflict. dec. 67. num. 1. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 160.

Quod autem vnicus actus sufficiat ad probandam quasi possessionem iuris incorporalis, probat tex. in l. 1. §. quæsitum, ff. de aqu. quotid. & æstiu. vbi ad probandam quasi possessionem iuris ducendi aquam per fundum alienum, sufficit probare semel fuisse vsum; sic etiam in materia electionis, ad probandam quasi possessionem iuris eligendi, sufficit probare, quod semel elegerit, d. cap. cùm Ecclesia, vbi Glos. in verb. trium, vbi etiam Abb & Ripa, Bart. in l. 1. § hoc interdicto, ff. de itiner. actuque priuat. Et in materia præcedentiæ sufficit vnicus actus, taliter quod in ipsa manutenendus, & etiam manu armata defendendus,

Bald. in l. obseruare, §. antiquam, ff. de offic. Proconsul. Cardin. Zabarell. consil. 62. col. 2. Corneus cons. 193. n. 11. vol. 2. Bursatus cons. 443. numer. 75. Ratio est, quia prælatio ex quasi possessione est iudicanda, Imol. consil. 164. num. 48. Menoch. consil. 126. nu. 6. vol. 2. Anna alleg. 131. & singul. 98. Fabius de Anna consil. 40. num. 8. Et vnica collatio constituit aliquem in quasi possessione conferendi, Andr. de Isern. in cap. 1. col. fin. de controuer. feud. apud pares terminan. Dec. consil. 117. & 123. si tamen collatio effectum habuit, Abb. in cap. cùm olim de caus. possess. & propriet. Afflict. decis. 282. Item per vnicam perceptionem, quis dicitur esse in possessione annuæ præstationis, Andr. de Isern. in cap. 1. versic duobus, quid sit inuestit. & in cap. 1. §. similiter in ostenditijs, col. 2. de capit. Corrad. Guid. Pap. singul. 980. Iacobin. de Sancto Georg. in l. si certis annis, C. de pact. Fabius de Ann. consil. 80. num. 14. pro qua competit remedium possessorium ex vi capitulorum Regni, Afflict. decis. 135. de Ponte consil. 144. vol. 2.

Iurisdictionis quasi possessio probetur ne per vnicum actum. Cap. II.

IN materia iurisdictionis vnicus actus sufficit ad probandam quasi possessionem, Bar. in d. §. hoc interdicto, Fely. in cap. auditis, col. 8. de præscript. Purpurat. in l. imperium, ff. de iurisdiction. omn. iudic. Fab. de Anna alios allegat in addit. singularis 96.

In hoc autem aduertendum est, quia sicut vna hirundo non facit ver, nec vnicus actus nundinationis constituit aliquem mercatorem, Glos. in l. 1. in verb. omnes, ff. de tribut. act. & in l. semper, §. negotiatores, ff. de iur. immunitat. Bald. in rubr. C. de constit. pecun. ità vnicus actus iurisdictionis non tribuit iurisdictionem, Bal. in l. item lapilli, num. 11. ff. de rer. diuis. Alex. Raudens. cons. 32. lib. 2. quia vsus iurisdictionis debet saltem verificari in bino actu, l. 2. C. de Episcopal. audient. Dec. in rubrica de consuetud. in fin. & in l. certi conditio, ff. si cert. petat. sicut bina præstatio decimarum, vel pensionum constituit ius decimandi, vel exigendi pensionem, Caualcan. decis. 29. nu. 14. Borrell. consil. 10. n. 21. latè Andr. Knichen. de superioritat. eiusue possess. cap. 3. num. 157. cum seq.

Inducit tamen quasi possessionem iurisdictionis cùm infrascriptis tamen circumstantijs, & conditionibus videlicèt data capacitate facientis actum, Anchar. in cap. fine possessione, col. 24 de reg. iur. in 6. Innoc. in cap. dilectus, num. 3. de Cappell. Monachor. Bar. in d. §. hoc interdicto, Alex. consil. 74. num. 10. vol. 4. Abb. cons. 71. vol. 2. Alban. cons. 34. & 64. Vant. de nullit. tit. qualiter sententia, & processus, Menoch. consil. 725. num. 11. lib. 8. Sed stante incapacitate facientis actum, non solùm vnicus actus non sufficit, sed etiam si per mille annos fuerint exerciti non iuuant, Io. Andr. Imol. & Gemin. in cap. 2. de præben. in 6. Abb. in cap. causam de præscript. Roman. & Hypolit. de Marsil. in l. si certis annis, C. de pact. Nàm licèt consuetudo, & priuilegium æquiparentur, glos. in cap. nouit de iudicijs, & consuetudo det priuilegium, cap. conquestus 8. q. 3. cap. quia per ambitiones 64. distinct. & tex. notab. in cap. cùm contingat de for. compet. ibi, (*ex consuetudine, vel indulgentia*) & Bal. notabiliter dixerit in l. quicumque, C. de seru. fugitiu. quod illud,

illud, quod est consuetudinarium non est arbitrarium, & idem Bal. in cap.1.de his,qui feud. dar. poss. in vsib.feud.dixerit,quod consuetudo habet vim decreti, quod tenaciter est obseruandum, & alia similia, referat Alex.consil.74.lib.4.loquens de antiqua consuetudine,ob quam Reges conferunt beneficia Ecclesiastica, supradicta tamen procedũt data capacitate possidentis, Bal. in l.1.ff.de emancipat. liberor.vel nisi allegaret priuilegium, & probaret per possessionem,Bal.in l.rescripta, C. de precib. Imperat. offerend. Alex.d.consil.74.num.20. sed de hoc aliàs.

Intelligitur etiam,vt vnicus actus probet quasi possessionem iurisdictionis,quando est actus vniuersalis denotans animum facientis actum esse velle vniuersaliter possidere, Abb.& Alban.locis citatis, & propterea,Innoc.in d. cap. dilectus de Cappell.Monach.dixit,quod optimus actus est declarans iurisdictionẽ si in aliquo Oppido,vel Ciuitate fiat bannum prohibitorium alicuius rei nomine illius,qui prætendit habere iurisdictionem, nàm licèt de facto non exequatur,probat possessionem, & magis iuuat supradictus actus,quam iuramentum fidelitatis vel ligij homagij,quod forsan à vassallis Oppidi præstaretur.

Intelligitur etiam quando vacans est possessio, quia tunc, qui in vno actu iurisdictionem exercet, in vniuersum quasi possidere, dicitur Innoc. in cap. dilecto de offic. Archidac. facit tex.in cap.1.de Relig.domib. vbi Innoc. Abb. in cap. cùm inter de re iudic. Natt. consil. 98. num. 25.Secus tamen si ab alio vniuersaliter possideretur, quia tunc in illo, tantùm actu particulariter gesto censetur acquisita quasi possessio, l. quod meo,§.fin.ff.de acquir.possess. cap. auditis, & cap. cùm olim de præscrip.vbi exerceas iura Episcopalia præscribit tantùm in illis,quę exercuit,ex trita illa ratione, quod tantùm est præscriptum, quantùm est possessum,Bar.in d.l.1.§.hoc interdicto.

Supradicta tamen limitantur, quando actus iurisdictionalis exerceretur in personam aliquam territorij, nam tunc censetur esse in quasi possessione omnium personarum illius territorij; Ratio est, quia personæ, respectu subiectionis connexionem dicuntur habere;& sicut dicimus in gleba territorij, quod qui in vnam ingreditur,totum territorium possidere dicitur, sic qui in vna persona iurisdictionem exercet,Innocen. & Natt.locis citatis; Per quos tamen actus,quis dicatur esse in quasi possessione iurisdictionis, latè explicat Mascard.de probation. concl.947. Andr. Kchinchen loc.cit.d.c.3. de superior.& iur.possess.

Quid dicendum in actibus iure familiaritatis.facultatis,aut amicitiæ factis.Cap.III.

Notandum est etiam pro principalis conclusionis explicatione, quod actus vnicus sufficit ad probandam quasi possessionem iurium incorporalium si iure proprio fiat, ad differentiam actum meræ facultatis, vel qui iure familiaritatis, vel amicitiæ fiunt, nam actus meræ facultatis nullum ius tribuũt, etiam si longo tempore fiant,l. 1.§. Marcellus, & l. si eo fundo, ff. de aqu. quotid. & æstiu. vbi nulla existente seruitute possum diuertere aquam,quæ ex meo prędio in tuum fluit, etiã si longo tempore fluxerit probat etiam tex. in l. Proculus, ff. de damn. infect. & in l. 2. ff. de via publ.

publ. Sic etiam vassalli, qui longo tempore accesserunt ad molendum in molendino domini, non possunt cogi ad illuc accedendum, & recedendo non dicuntur dominum iure suo spoliare, Abb. in cap. Abbate sanè de verbor. signific. Io. Faber. in §. æquè, instit. de action. Ripa in l. quominùs, num. 132. ff. de fluminib. Boer. decis. 125. Thesaur. decis. 16. Couar. in §. possessor de reg. iur. in 6. Sic etiam, is, qui per mille vices hospitio receptus fuit, nullum ius hospitandi, acquirit Innoc. in cap. bonè, il secondo de postulat. prælat. & in cap. cùm Ecclesia Sutrina nu. 5. de caus. possess. & propriet. Cyn. in l. 1. C. de seruit. & aqu. Io. Andr. in cap. Ioannes de cleric. coniug. Sic etiam in rustico, qui quotannis par Caponum obtulit alicui nobili, & si longo tempore, nullum ius nobili, per id acquisitum fuit in l. cùm de in rem verso, ff. de vsur. Innoc. & Ioann. Andr. locis supracitatis; Sic etiam beneficium manuale, quod sui natura est reuocabile, & si longo tempore Prælatus non reuocauit, non efficitur irreuocabile, Abb. & Dec. in cap. ad nostram de confirmat. vtil. vel inutil. Ratio est, quia quæ gratis fiunt, non debent ad necessitatem reduci, quia actus voluntatis non obligat vltrà voluntatem, l. voluntariè, C. de excusation. tutor. Bar. in l. 4. C. ne vxor pro marit. & in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itiner. actuque priu. Idcircò in actibus meræ facultatis nulla potest considerari possessio, Glos. in l. solet ff. de offic. Proconf. Bar. in d. l. cùm de in rem verso, Bald. in tract. de præscription. in 4. particula quintæ partis principalis, q. 5. Abb. in cap. ex parte, num. 7. de concess. preben. in cap. Abbate sanè de verb. signif. Surd. consil. 127. vol. 1. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 160.

Ampliatur hæc conclusio, quod supra- scripti actus voluntarij sint impræscriptibiles, Io. Andr in cap. non est de consuetud. in 6. Innoc. in d. cap. cùm Ecclesia, Abb. in cap. quoad translationem de offic. deleg. Fely. in rubr. de præscript & in cap. cùm accessissent de constitut. Villalobos commun. opin. §. præscriptio, num. 154. & licèt in contrarium facere videatur, quod mare licèt imprescriptibile sit, l. fin. ff. vsucapion. l. iniuriarum, §. fin ff. de iniur. potest tamen consuetudine effici propriũ alicuius, vt puta si longo tempore vsus fuerit, l. sanè si maris, vbi Glos. & Bart. ff. de iniur.

Ampliatur secundò, vt per actus meræ facultatis regulariter non possit induci consuetudo, l. 1. C. de seruit. & aqu. Cyn. in l. 1. & 2. C. quæ sit longa consuetud. Bart. d. l. cùm de in rem verso, Abb. in cap. Ioannes in fin. de cler. coniug. vbi Additio litt. D. alios allegat.

Ampliatur tertiò, vt prætendenti aliquod ius fundatum in actibus meræ facultatis nullum competat remedium possessorium. Ratio est, quia vbi non competit petitorium, nec potest dari possessorium, Bart. in l. fin. ff. quor. bonor. Et licèt maxima sit controuersia inter Canonistas, & Ciuiles, an in annuis præstationibus locum habeat possessorium, prout latè tradunt Ripa in d. l. fin. Alex. consil. 94 vol. 7. Menoch. de recuperand. poss. ff. remed. 1. num. 88. Cacher. decis. 99. num. 10. Omnes tamen concordant, quod nisi annua præstatio fundetur in aliquo iure reali fundato in re, vel persona, non datur remedium possessorium, & ità intelligitur doctrina Innoc. & Abb. in cap. querelam in 3. notab. de elect. Io. Fab. in §. præiudiciales, num. 15. instit. de action. Affl. decis. 395. num. 5 & facit tex. in cap. peruenit de censib. sed per actus meræ facultatis certùm est, nullum ius acquiri,

acquiri, vt supraprobatum est, ergò nullum remedium possessoriū competere potest, licèt contrarium probet de Pont. consil. 144. sed contra ipsum latè scripsit Ioan. Dominicus Tassonus in allegat. pro Chartusia, D. Laurentij propè Padulam.

Limitantur supradicta, & primò quando is, qui actum ex mera facultate facit, prohibetur facere, & prohibitioni acquiescit, nàm tùnc à prohibente acquiritur quasi possessio, Gl. in l. qui luminibus, ff. de seruit. vrbanor. prædior. Bal. in l. item lapilli, ff. de rer. diuis. Rip. in d. cap. cùm Ecclesia Sutrina, num. 50. Couar. in cap. possessor, §. 4. num 6. Menoch. loc. cit. Hinc est, quod licèt venatio communis sit omnibus, si tamen Baro prohibeat, & vassalli prohibitioni acquiescunt, Baro dicitur esse in quasi possessione prohibendi, Iacobin. de Sancto Georg. in inuestitura feudali, in verb & cùm venationibus, Roderic. Suar. allegat. 16. Cassaneus in consuetud. Burgund. rubr. 13. §. 7. num. 4. Vndè datur pro cautela Baronibus, quod si velint acquirere ius prohibendi venationem, emittant Proclamata pœnalia, ne vassalli venentur; Nam ipsis acquiescentibus, dominus dicitur esse in quasi possessione prohibendi, Menoch. loc. cit. Et è contrariò datur cautela vassallis, vt, cùm primum proclama eius innotuerit, ad superiores appellent, Rip. in d. l. quominùs, n. 133. Cassaneus, & Suar. locis citatis, Grammat. dec. 67. num. 14. Cancer. variar. resol. cap. 2. de iurisd. omn. Iudic. & for. compet. num. 79 & seq.

Limitatur secundò fauore piæ causę, vt per actus merę facultatis longo tempore factos, inducatur obligatio faciendi, probat tex. in cap. ad Apostolicam, de Simon. vbi licèt pro Sacramentis nihil recipi possit, laudabilis tamen consuetudo laicorum aliquid dandi obseruanda est, ad quod facit dictum Io. Fabr. in §. Pauonum de rer. diuis. quod ex diuturna præstatione, licèt liberaliter inceperit, videtur se velle obligare, ex hoc Cappellanus potest petere, quod Parocchiani compellãtur soluere cereum, vel aliud donū, quod certo tempore solebant offerre, idem probat Abb. in cap. suam, & in cap. cùm Iacobus de Simon. Ad idem facit Consilium Federici de Sen. 155. vbi probat, quod Presbyter, qui solitus est in die Purificationis dare candelã laicis, tenetur eam continuare, & tanquam fauorabilis consuetudo est amplectenda, idem probat Felyn. in d. cap. ad Apostolicam, numer. 3. facit etiam dictum Bar. in l. priuilegia, C. de Sacrosan. Eccl. vbi per illum tex. dixit, quod Vniuersitas si est solita dare certam eleemosynam pauperibus, non potest illam reuocare, idem probat Abb. in cap. penul. de sepult, Felyn. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, nu. 97. de constit. faciunt etiam dicta per Auendados de exequen. mandat. Regijs lib. 2. cap 4. num. 18. vbi allegat Paul. de Leazar. in cap. in litteris de restit. spoliat. & Hipolyt. de Marsil. sing. 190. qui probant, quod fauore piæ causæ ex actibus merę facultatis longo tempore factis inducitur obligatio faciendi, & latè etiam hanc opinionem, probant Cachera. decis. 199. num. 18.

Confirmantur supradicta; Nam licèt tempus non sit causa, neque modus inducendi obligationem, fauore tamen piæ causæ inducit, sicut fauore alimentorum, iuxtà tex. in l. 1. C. de fideicommiss. latè Tiraquel. de priuil. piæ causæ priuil. 60. Surd. consil. 254.

In contrarium tamen facit, quod nemo cogitur eleemosynam facere, cap. 1. & 2. 83. dist. Abb. in cap. 1. num. 8. de empt. & vendit. quia est

actus meræ facultatis, Bonifac. Vitalin. in Clemen. abusionib. nu. 59. de sent. excomm. vbi etiam Anton. Burg. num. 24. testatur de communi; Et propterea, qui quotannis certam eleemosynam erogare consueuit, si ab illa desistat, non potest cogi, Dec. consil. 215. Bald. Couar. & Menoc. locis supracitatis, & contra Bar. in d. l. priuilegia tenuerunt, ibid. Fulgos. & Paul. de Castr. Cyn. Imol. & Fulgos. in l. non amplius, ff. de leg. 1. vbi etiam Alex. num. 5. & consil. 209. vol. 4. Salycet. in auth. cassa, & irrita, C. de Sacrosan. Eccl. Et hoc ea ratione, quia ex actibus merę facultatis non inducitur quasi possessio, & hanc opinionem, latè probat Tassonus. in d. allegat. pro Chartusia.

Pro resolutione tamen est aduertendum, quod aut loquimur de pręstatione ex aliqua rationabili causa introducta, aut de eleemosina ex simplici proueniente: Primò casu certū est ex frequentatis actibus induci laudabilem consuetudinem, quæ seruanda est, & ità procedit tex. in cap. ad Apostolicam, vt optimè aduertit Abb. in dicto cap. suam de Simon. & in hoc sensu procedunt, latè allegata per Cacher. in d. dec. 199. vbi agit de obligationibus solitis fieri Parocho, & procedunt etiam dicta per Paul. Eleazar. in d. cap. in litteris, & per Auendad. & Federic. de Sen. locis citatis; Nisi tamen præstatio esset difformis, nam & si longo tempore fiat, nullū ius tribuit, Auendad. de exeq. mandat. Regij. lib. 2. cap. 4. num. 17. allegat Bal. in l. obseruare, §. non verò, ff. de offic. Proconsul. Angel. in l. malè agitur, C. de præscript. trig. vel quadrag. ann. Ias. in l. quominus num. 28. ff. de fluminib. Secundò casu, certùm est nullo vnquam tempore solitam eleemosynam pręscribi, nam contrà Bar. in d. l. priuilegia tenuerunt, Cyn. Imol. Fulgos. Alex. Salycet. Paul. de Cast. Dec. Couar. Bal. & Menoch. locis supracitatis: Potest tamen ipsius doctrina intelligi, quando Ciuitas priuilegiando aliquos regulares concessit aliquam eleemosynam, nam tunc est irreuocabilis: ex regula, quòd priuilegium concessum non subdito, est irreuocabile, cap. 1. de probat. Innoc. in cap. innotuit, in verb. Theologos, de iudicijs, & ità in proprijs terminis, tradit Alexan. in d. consil. 209. Regalis tamen eleemosyna solita elargiri, & si ex Principis voluntate perpetam habet firmitatem, probat tex. in l. priuilegia, vbi Bart. & alij, C. de Sacrosan. Eccles. in quo tex. Imperator, mandat non reuocari solitas eleemosynas, sed perpetuò continuari, & est notandum in hoc Regno, in quo solet Rex Regularibus aliquot modios salis concedere.

Notandum est, etiam pro principalis conclusionis declaratione, quod vnius actus debet esse iure proprio factus, & non familiaritatis, ad hoc, vt, inducat quasi possessionem, l. qui iure familiaritatis, vbi Bar. Paul. de Castr. & alij, ff. de acquir. possess. Qui enim re alienam vtitur, nullum ius acquirit, nisi constet, quod proprio iure sit, nàm aliàs videtur iure familiaritatis vsum fuisse, Innoc. in cap. bonę, il secondo, de postulat. Prælat. & in cap. cùm Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propriet. Titulus autem familiaritatis, ad excludendum delictum, (quod de iure non præsumitur, l. meritò, ff. pro socio) inuentus fuit, Oldrad. Iacob. de Arena, Bar. Paul. de Castr. & alij in d. l. qui iure familiaritatis, Socc. consil. 131. vol. 1. Et locum habet quoties non constat de alio titulo, Soccin. loc. cit. & consil. 61. num. 4. vol. 1. Alciat. de præsumpt. præsumpt. 23. Menoch. de præsumpt.

lib. 6.

lib.6.præsumpt.67.nu. 11. & ratio est,quia quilibet possidens suo iure, & nomine, & non alieno censetur possidere,Bar.& Salycet.in l. 2. C. de acquir.possess.Alex.consil.136. num.2.lib.1.Paris.consil.75.lib.4. num.7. Roland. à Valle consil. 46. num.44.lib. 3. Natta. consil. 514. num.26.lib.3. Et ex titulo antecedente,quis censetur possidere,l.1.§, 1.ff.de except.rei iudic. l. quędam mulier,ff.de rei vendicat.Bar. in d. l. 2. C. de acquir.possess. Lucas de Penn. in l. 3. præsumpt. 23. C. de apocis public.lib.10.Soccin. cons. 15.num 7.lib.4.Cacheran.dec.21. Gabriel. consil. 32.num 2.lib. 1. Et ratione pręcedentis causæ actus censetur gestus, Bar. in l. quæ sub conditione,ff.de condit.& demonstrat.Barbat.consil.11.col.6.in fin. lib.2.Menoch. remedio 1. recuperandæ possessionis, num. 268. sic etiam in exequutione præcedentis tractatus censetur actus gestus,l.3. §.verum quęri poterit,ff de manumission. l. qui in aliena,§. si is, qui putabat, ff de acquir. hæred. Propterea procurator ad aliquid certū faciendum, si postea simpliciter illud faciat,procuratorio nomine fecisse dicitur, l pignori, §. fin.ff. de vsucapion. Alciat.de præsumption. præsumption.24. Idcircò nunquam censetur, quis iure familiaritatis possidere,nisi nullo alio præcedente titulo,vel causa, vt optimè Socc. d.consil.131.num.1.quia ius familiaritatis nihil prodest ad possessionem,vel quasi,vt supraprobatū est.

Et confirmatur,nam filius,qui fundum matris longo tempore coluit, nullum ius acquisiuisse dicitur, quia iure familiaritatis id censetur,fecisse,Bar.in d.l qui iure familiaritatis; Et procedit etiam stante statuto, quòd si filius fuerit repertus possidere bona patris, teneatur ad onera hæreditaria,nam si possideat fundum, qui fuit patris, sed ob dotes suæ matris consignatus, non per hoc tenetur, quia non censetur voluisse matrem fundum filio renunciare, sed potiùs permittere, quod iure familiaritatis possideat, Paul. de Castr.in d.l. qui iure familiaritatis,Ruin. consil.174. num.4. lib. 1. Sic etiam,& in filio,qui bona patris administrauit ipso patre sciente, & patiente,quia non censetur procuratorio nomine gerere, sed iure familiaritatis,Ruin.consil. 141. num. 3.& seq.lib.4 Hinc fit,vt pater non teneatur de gestis per filium, nisi quatenùs sciuit,& prohibere potuit l. fluminum, §. quamquam, ff. de damn.infect. Ex regula iuris, quod de delictis patratis à familiaribus, vel coniunctis,ille tantùm tenetur, ad cuius commodum commissum fuit, & sciuit, & prohibere potuit, cap. constitutis, il secondo, de testib.Bart.& Alex.in l. de pupillo,§. si quis prętori in decima quæstione, ff. de oper. nou. nunciar. Idem est in fratre, qui bona sororis administrando domos locauit,& pensionem exegit,nam iure familiaritatis, id fecisse dicitur,Bar.in d.l.qui iure familiar. Curt.Iun. cons.108.n.26. Ruin.consil.38.nu.13.lib.1.consil. 174.n.4.lib 1.Menoch.de arbitrar. cas. 160. Idem, & in fratre primogenito, cui pater reliquit feudum, cùm onere prouidendi alijs fratribus, si per viginti annos permisit, quod Officiales ab ipso, & à fratribus deputarentur,non censetur,sibi præiudicasse,nec secundogeniti aliquod ius acquisierunt, nam gesta per ipsos censetur fuisse iure familiaritatis, Paul.de Castr. in d.l. qui iure familiaritatis,vbi dicit sic consuluisse,& est in cosil.178.vol.1.refert,& sequitur Ruin.consil.34. nu. 13.lib.1 Sic etiam,& in vxore, quæ colligit fructus rerum viri ipso viuente, nam censetur iure familiari-

tatis facere, ità etiam & poſt mortem ipſius, ne cenſeatur ſibi titulum poſſeſſionis mutaſſe, Socc. d. conſil. 130. vol. 1. Idem & in viro, qui reperitur in poſſeſſione bonorũ vxoris nulla præcedente dotis conſtitutione, nam cenſetur iure familiaritatis poſſidere, Salic. in l. ob maritorũ, C. ne vxor pro marito, Soccin. Senior. conſil. 131. num. 1. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 67. num. 11.

De alienatione bonorum Eccleſiaſticorum.

QVÆST. XLI.

Expenduntur requiſita, ad hoc, vt alienatio bonorum Eccleſiæ ritè fiat. Cap. I.

PEr Sacros Canones, & extrauagant. Pauli Secundi ſub tit. de reb. Eccleſ. non alienand. latam in anno 1465. & confirmatã à Paulo Quarto in anno 1555. ac nouiſſimè ab Vrbano Octauo in anno 1623. ac per Decretum Sacræ Congregationis Cardinalium concilij Tridentini interpretum die 7. Septembris 1624. prohibita eſt bonorum Eccleſiaſticorum alienatio. Supponendum autem eſt præfatę diſpoſitionis efficaciam hodiè vigere, & in praxi ſeruari, non ſolùm quòad nullitatem contractus, ſed etiam quòad pœnas: ità teſtantur Bertachin. tract. de Epiſcop. par. 4. cap. de poteſt. Epiſcop. in temporalibus num. 109. Roland. à Vall. conſ. 15. num. 9. lib. 1. Auendan. de exequen. mandat. par. 1. cap. 4. num. 30. Beninten. deciſ. 13. Caualcan. dec. 43. & 45. par. 1. Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 21. n. 15. Anna conſ. 39. Rota Romana in nouiſſim. deciſ 82. parte 1. Genuenſis in praxi c. 50 Barboſa de officio Epiſcopi alleg. 95. num. 48. & alij.

Hæc autem alienatio, vt rectè fiat, duo requirit, videlicèt cauſam, & ſollemnitates, vt in d. extrauag. ambitioſè, & probatur etiam in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. Clem. 1. eod. tit. Couar. variar. reſol. lib. 2. cap. 17. Mol. de contract. diſp. 468. Caualcan. deciſ. 35. nu. 31. & 451. par. 1. Rota Lucenſis deciſ. 67. & 74. Rota Romana, apud Seraphinũ deciſ. 508. Grammatic. deciſ. 79. Capyc. deciſ. 105. & 113. Et quoniam vtrumque copulatiuè requiritur, ſcilicèt ſolemnitas, & cauſa, Gloſ. in cap. ad noſtram, in verb. enorme, vbi Abb. numer. 8. de reb. Eccleſ. non alien. alterò eorum deficiente actus corruit, cap. finè exceptione, vbi Lauren. de Rodulphis, 12. q. 2. De comm. opinione teſtantur Soccin. conſil. 29. num 8. lib. 1. Dec. conſil. 142. & 204. 282. Iaſon. conſil. 116. lib. 4. Couar. Caualcan. & Anna locis citatis. Et quod deficientibus ſollemnitatibus, licèt adſit cauſa, videlicèt neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis, iuxtà Gloſ. in ſumma 12. q. 2. & in cap. 1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6. & in d. extrauag. ambitioſè, actus corruat, fuit multoties deciſum, Franch. dec. 35. Rot. Florentina, apud Magonium deciſ. 69. Guid. Pap. deciſ. 149. Ioſeph. Ludouic. deciſ. 93. Caualcan. dec. 16. aliàs Rotæ deciſiones congerit Ricc. in prax. alienat. Eccleſ. deciſ. 7. num. 3.

Et licèt Gloſ. in d. cap. finè exceptione, in verbo profuturam in fin. & in d. q. 2. in ſum. dixerit, quod alienatio bonorum Eccleſię facta cùm legitimis ſollemnitatibus, cauſa tamẽ legitima non exiſtente, valet, niſi ab Eccle-

Ecclesia tanquam læsa reuocetur, cõmunis tamẽ opinio est in contrarium, videlicèt nullam esse alienationem, siuè deficiat in causa, siuè in solemnitate, Glos. penul. in cap. 1. vbi etiam Abb. num. 7. de in integ. restit. & in cap. tua, de his, quæ fiunt à Præl. sin. consil. capit. & in cap. nulli, numer. 7. de reb. Eccles. non alien. Couar. in d. cap. 17. Molin. in d. tract. de contract. disp. 468. num. 14. Nau. de alienat. ter. Eccles. nu. 9. Et apertè probatur communis opinio, in d cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. & in d. Clem. 1. eod. tit.

Opinio tamen Glos. in d. cap. fine exceptione procedere potest, quando alienatio fuit facta cùm sollemnitatibus, & causa existimata legitima, quã postea constet nõ fuisse legitimam: Anton. de Butr. in cap. in Apostolica, de his, quæ fiu. à Præl. colligitur ex Glos. in d. cap. ad nostram de reb. Eccl. non alien. Nau. loc. cit. num. 10.

Idcircò, quia contractus est nullus siuè deficiat causa, siuè sollemnitas, potest propria authoritate reuocari, d. cap. si quis Præsbyterorum. & in d. cap. nulli de reb. Eccl. non alien. & in hoc casu potest quis propriam turpitudinem allegare, Abb. & omnes Canonistę in d. cap. si quis Pręsbyterorum, Rota dec. 17. Et etiam stante iuramento in contractu apposito, nam in damnum Ecclesiæ iuramentum, Prælatum iurantem non ligat, cap. 2. vbi Glos. in verb. iuramenti, de reb. Eccl. non. alien. in 6. Glos. in d. cap. si quis Præsbyterorum, in verb. alienatur: Et tale iuramentum dicitur potiùs periurium, idcircò non obseruatur, cap. 1. ibi, (*non enim iuramenta*,) de his, quæ fiun. à mai. par. cap. Et ad euitandas Censuras, quantò citiùs Prçlati, vt indemnitati Ecclesiarum consulant, reuocare debent, alienationes, d. c. si quis Præsbyterorum, ibi, (*celeriter*,) vbi Glos. Et repetitur res alienata vna cùm fructibus, d. cap. nulli, Couar. variar. resol. lib. 1. cap 3. num. 8. Rota diuers. decis. 14. par. 1. decis. 246. par. 2. Surd. consil. 249. Bonæ tamen fidei possessori pretium restituendũ est vna cùm interesse, Glos. in cap. vulterane, 12. q. 1. est communis opinio legistrarum in Auth. qui rem, in l. iubemus, C. de Sacrosan. Eccl. Imol. in d. cap. ad audientiam, Berou. in d. cap. si quis Præsbyterorum.

Procedunt dicta, vt non solùm alienans possit alienationem absque debitis solemnitatibus, & causa factam, propria authoritate reuocare, sed etiam confirmans alienationem, ex Glos. & Bar. in l. cùm pater, §. Libertis, ff. de leg. 2. Bertacch. de Episc. par. 4. q. 40. num. 20.

Quod autem dictum est de reuocatione propria authoritate, procedit, vt ipsemet Prælatus alienãs, vel ipsius successor reuocare possit, non autẽ alter ex contrahentibus; nã, cùm fauore Ecclesiæ introductum sit, vt cùm legitima causa, & debitis sollemnitatibus fiat alienatio, ipsa tacente, ex quo ipsius vtilitas adest, licèt defectus sit in sollemnitatibus, altera pars conqueri non potest, Innoc. Hostiens. & Zabarell. in cap. 1. de his, quæ fiu. à Præl. absq; cons. cap. Abbas in cap. diuersis fallacijs, de cler. coniug Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 31. de constit. Rodoanus de reb. Eccl. non alien q. 47. & 58. Rot. Rom. diuers. decis. 133. vol. 2. & decis 261. vol. 1. Seraph. decis. 374. Puteus dec. 310. lib. 1. & 365. lib. 2. Ricc. d. decis. 7. in fin. vbi aliàs Rotæ decis. allegat, & pro conclusione facit tex. notab. in l. cùm hi, §. transactionem de transaction. per quem tex multi tenent alienationem rerum Ecclesiæ, cùm euidente eius vtilitate, validam esse absque assensu, quos refert

Gabr.com.conclus.tit.de reb. Ecc. non alien.conc.1.num. 2. latissimè Ricc.in 1.par.dec.dec.192.n.5.vbi allegat varias Rotæ decisiones. Et propterea cōductor bonorū Ecclesię,vltrà trienniū non potest dicere de nullitate contractus ad euitandā solutionem pentionis, Crescent. decis.1.de locat.Ricc.loc.cit. decis.9. Hoc autem intelligendum est,quod existente alienatione in euidentem Ecclesiæ vtilitatem si in ipsa vult persistere,non cogitur instante altera parte rescindere contractum,benè tamen ipsum validare impetrando assensum, & ità intelligenda est doctrina,Innoc.& aliorum supra allegatorum, vt latè prosequuntur Corset.in singularib.in verb. pupillus,Tiraquell. de legib. connubial. post tractatum prædictum, Glos. 6. 10.q.num.89.& ideò Sacr.Consil. Neapol. teste Domino de Franch. decis.35. Beneficiario contendenti alienationem fuisse in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, terminum impartiuit ad impetrandum assensum, quo elapso,& non impetrato,declarauit contractum nullum,& ità procedunt prædicta per Marium Antonium lib.1.variar.resol.cap.5. & per Thesaur.for.Eccl.par.1.cap.10.

Ampliantur supradicta, vt procedant etiam si alienatio fuerit facta reseruato assensu, si tamen antè ipsius impetrationem tradatur possessio, contractus est nullus, & fit locus dispositioni, dictæ extrauag. ambit. Franch. decis. 267. Quaran.in compen. bull.verb. alienatio,num.9. in prin. alllegat Nau. consil. 1.de reb. Eccles. non alien. Et licèt multi dicant, quòd quando reseruationi assensus apponitur clausula,nec aliter,nec alio modo,etiam si tradatur possessio, nullus erit locus pœnæ, vel nullitari, nam talis reseruatio inducit conditionem, Glos.in l.si quidem,C.de exceptio. Caputaq.dec.82.par.2. Cassiodor. decis.2.num 7.de Simon.& inducit etiam form:m,Boerius decis. 243. nu.11. & in specie, de qua agimus, tradunt Ias.in l.2.C.de iur.emphyt. Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, de consiit.Mynadoys dec.24.Molfesius consil. 44. num. 22. Tamen Consilium Neapolitanum declarauit contractum nullum, Grammat. decis.49 refert Franch.d.dec.267. & Clemen.VIII. declarauit locum fuisse pœnis Genuens.d.cap.50. ex illa ratione, quia protestatio contraria facto non iuuat, l. non solùm, §.morte,ff de oper.nou.nunciat. & ne bona Ecclesiarum sęcularibus tradantur, à quibus assensu non superueniente, difficilis, & litigiosa foret recuperatio.

Supradicta tamen in foro conscientiæ non procedunt, nam si ex legitima causa processit alienatio,licèt assensus deficiat, ex quo est solemnitas iuris positiui licitè possidetur, vsque quò contractus non rescindatur, Abb. in cap. 1. de restit. in integr. Sarmient. de reddit. Eccles. par. 1. cap.13.& 24.Nau.d.comment. de alienat.rer.Eccles.nu.16. cum seq. Rodoan.in d.tract.q.46. numer. 4. Rodriq.de regul.tom.1.q. 27. ar.9. & sicut electio omissa solemnitate iuris positiui,si habeat naturalia requisita, valet in foro conscientiæ, Innoc. in cap quod sicut de elect. num.8.ità & alienatio,Abb.& Ant. de Butr. in cap. quia plerique, de immun.Eccles.Felyn. in cap. 1. nu. 79. de consiit. probat etiam Syl. in verb.alienatio,num. 12. & 13. facit etiam ratio, nam pœnę spirituales, de quibus in d. extrau. ambit. procedunt contra præsumentes alienare in casibus à iure non expressis, sed dùm bona fide in Ecclesiæ vtilitatem fit alienatio, nulla est præsumptio, nullusque dolus, idcircò nulla culpa adesse potest, etiam si trada-

tradatur possessio, Cardin. Zabarell. in Clem. num. 22. de priuil. Nau. loc. cit. & in cap. 27. nu. 24. & consi. 19. de reb. Eccles. non alien. Sayr. d. disp. 12. eod. tit. latè probat Ricc. in par. 1. decisionum decis. 222. Et procedit etiam si Prælatus alienans præstitisset iuramentũ de non alienando, inconsulto Summo Pontifice, prout omnes Prælati faciunt, quando consecrantur, vt patet ex libro Pontificali, & probat Glos. in cap. vt super, & cap. fin. de reb. Ecc. non alien. & in cap. 2. de feud. Nam ex vi alienationis non peccat, vt supra, nec actus corruit ex eo, quod est contra iuramentum, nam verior est opinio actum factum contra iuramentum non esse nullum, Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellectu de iur. iuran. Bart. in l. si quis in principio testamenti, in vlt. col. ff. de leg. 1. Ias. in l. ea lege num. 33. ff. de verbor. obligat. licèt alij contrarium teneant. Videndus quoque Sanch. de matr. lib 6. disp. 13. & in summa lib. 3. cap. 17. n. 13. Et in proprijs terminis, quod actus valeat, probant Henrich. Bohic. in d. cap. vt super, §. possessiones, Franchus, & Geminian. in cap. licèt de iur. iuran. & probat tex. in cap. sicut ex litteris, & in cap. de illis, de sponsalib. benè tamen incidit in periurium secundum opinionem, Nauar. loc. cit. num. 14. cum seq. Crescent. decis. 3. de iur. iur. Ricc. loc cit. dec. 11. licèt alij dicant, nec etiam incidere in periurium; veriùs tamen est, quando fit iuramentũ de non alienando inconsulto Summo Pontifice, etiam quod alienatio fiat in euidentem vtilitatem incidi in periurium, quia verba illa, de non alienando, intelliguntur etiam de actu licito, cap. adducitur, de immunit. Eccles. & colligitur ex cap. fin. de Eccles. edif. sic probant in specie Inoc. & Abb. in cap. vt super nu. 16. de reb. Eccles non alien Syl. in ver. alienatio, num. 20. In praxi, tamen iuramentum supradictum itelligitur iuxtà Paulinam, nec in plus obligatur Prælatus, qui iurauit Azor. lib. 9. cap. 1. q. 9. & 10.

Quæ nam pia loca sub huius Extrauagantis prohibitione compræhendantur. Cap. II.

Amplianda est principalis conclusio, vt procedat dispositio dictæ extrauagan. ambitiosæ in alienatione bonorum cuiuslibet pij loci, authoritate tamen Episcopi constructi, Abb. in d. cap. nonnulli, de reb. Eccles. non alien. Franch. in cap. 1. eod. tit. in 6. Fely. in cap. de quarta, de præscript. Parisius in notabili consil. 34. vol. 4. Afflict. in Constit. Regni, Sancimus num. 12. de iur. protomiseos, Rebuf. in compend. alienat. rer. Eccl. num. 56 Rodoan. loc cit q. 28. 47. & 49. Gabriel. com. concl. tit. de pia caus. concl. 2. num. 9. Rota Bononiens. decis. 124 Valascus decis. 105. Noster de Ponte cons. 18. Ricc. in prax. alienat. dec. 40 & 48. Secus tamen est si non constaret de authoritate Episcopi in constructione, seù erectione piorũ locorũ, & diceretur locũ pium authoritate Episcopi fuisse fundatum, incumbit onus probandi, sic in puncto de quo agimus, Corneus consil. 57. num. 8. vol. 3. Alex. consil. 120. nu. 3. versic. & sic, vol. 1. Ratio conclusionis est, quia dùm non adfuit Episcopi authoritas non dicitur propriè pius locus, licèt ibi pia opera exerceantur, cap. ad hoc cũ ibi notatis per Doctor. de Religios. domib. & Clem. quia contingit, vbi glos. in verb. altare, eod. tit. Glos. in cap. quidam 8. q. 2.

Hostiens.

Hostiensi.in sum.tit.de regular. §. 1. vers.quod de rusticis, Imol. in cap. officij de testam. Geminian.in cap. 2. de restit. in integr. in 6. Angel. consil. 117. latè Alex.in d. consil. 120.nu.3.vbi additio litt.B.allegat Ancaran.Roman.Curt.Iunior. Ias. Guid. Pap. & alios congerit, latè Gabr. loc. cit. Et in locis supradictis absque Ordinarij authoritate erectis, Episcopus non habet institutionem,neque destitutionem,Bal. notab.in Auth. hoc Ius porrectum, col.8. de Sacrosan. Eccles. Nec in aliquo se debet immiscere Episcopus in supradictis locis, notabiliter Abb. in cap.de Xenodochijs de Relig.domib.& in cap. ad hæc, nu. 2.eod. tit. Et secundum Imol in d. cap.officij,col. 15. versic. indè aduerte, cura Episcopalis dicitur esse remota à fraternitate laicorum, & ministris ipsius: ipsum sequitur,ibidem Barbat. & probant Calderin. consil.11.& 13.Dec.consil.72.col. 1.latè Menoch.de recuper. possess. remed.15.& Guttier.quæst. Canonic. lib.1. cap.35.num.9.Nec Episcopus sub prætextu, quod mortuo ædificatore Hospitalis, potest cognoscere si pia opera,ibidem instituta exerceantur, iuxtà tradita per Abb. in cap. inter dilectos de donation.& in cap. si pite, de censib. Fedetic.de Sen.consil.111. aliquid prætendere potest. Nam in operibus erectis collegialiter, non potest verificari casus mortis erigentium, quia Collegium numquam moritur, iuxtà notata in l.proponebatur, ff. de iudic. & in cap. si gratiosè de rescrip.Bar.in l.mortuo,ff. de fideiussor,Lapus alleg.88. Paris. d. consil. 34. num 37. cum seq. Et procedunt supradicta etiam si Confraternitas,vel Hospitale sub nomine alicuius Sancti appellaretur,Ab. d.cap.inter dilectos,nam multoties ratione vicinitatis talem denominationem accipit; Et bona supradictarum Confraternitatum,Extrauritarum, seù Hospitalium, dicuntur bona laicorum, Napodan. in Consuetud. Et si Ecclesia, Afflict. in d. Constit. Reg. Sancimus,& propterea laici administratores ipsarum coram Iudicibus laicis conueniuntur, Paul. de Castr.in l.ścùm Senatus,ff.de reb.dub.& in l.Collegium, vbi Alex.C.de hæred.instit.Bar. in l. fin. ff. de Colleg. illic. Felyn. in cap.ex litteris de constit.Ann.sing. 90. Meritò ergò concludendum est assensum Apostolicum in alienatione bonorum supradictorum locorum non requiri,sic probant Felyn. in d.cap.de quarta, num.5.de præscript.Bened.Capra cons.97. Abb. consil 31.vol.1.Corneus cons.119. & 206.vol.1.Paris.dicto consil.34. de Pont.loc.citat.

An equites Hierosolymitani, Clerici beneficiati, & Regulares sub hac Extrauaganti comprehendantur. Cap. III.

IN primis, quod attinet ad equites Hierosolymitanos,infrascripti Doctores,Caldet. consil.8.de locato, Probus in cap.1. de reb. Eccl. non alien.in.6.Dec.consil.204.num.2. Couar. variar. resol. lib.2.cap. 16. nu.7. Gomesius in Regul. Cancell. in reg.de trienn.q 5. Capyc. decis. 3. Rodriquez de Regul. tom.1.dis. 27.art.12.Rota decis.597. Ricc. in supradicta prax.decis.76.& 79.Respondent conprehendi; Ratio est, quia Cômēdatarijs perpetuis Sancti Ioannis omnia competunt, quæ alijs Prælatis conceduntur,cap. is, qui.de elect.in 6.& quæ de alijs beneficialibus dicuntur,procedunt etiā in Commendatarijs, Fulgosius consil. 23. Geminianus consil. 417. Nat-

417. Natta consil. 414. Moedan. decis. 10. de caus. possess. & propr. & clarius fundatur ex stabilimento eiusdem Religionis in anno 1278. cuius verba habentur, apud Ricc. decis. 26. . . . .

Non tamen supradicta procedunt in bonis alicui Cappellæ assignatis ab aliquo, quando in titulum beneficij authoritate Episcopi non fuerunt erectę, nam ex quo non dicitur beneficium Ecclesiasticum, Guid. Papa decis. 187. Bellamer. in cap. super hoc, q. 15. de renunciat. Dec. consil. 135. & 204. Nau. consil. 5. de præben. Nec pro tali redditu, alicui assignato, potest quis ad Sacros Ordines promoueri, nec tenetur ad recitationem horarum Canonicarum, Nauarr. in Apologia monitor. 24. Spino. de testam. in Glos. 4. princip. num. 42. Idcircò licèt supradicta bona ad diuinum cultum destinata sint, videlicèt ad pauperes alendos, vel pro celebratione Missarum, Felyn. & Dec. in cap. ex parte, de rescript. possunt tamen absque assensu Apostolico alienari, ex quo in titulum beneficij erectę non sunt, Ricc. loc. cit. decis. 82.

Idem etiam est in patrimonio clericorum ad cuius titulum ordines suscepit, nam licèt tale patrimonium loco beneficij censeatur subrogatum, & gaudeat priuilegijs bonorum Ecclesiæ, latè Anton. de Padill. in l. si quis à liberis, vbi alios allegat, ff. de liber. agnosc. Et pro tali patrimonio clericus est immunis, vt constat ex prax. Et Episcopo soluit charitatiuum subsidium sicut de cæteris bonis Ecclesiasticis soluitur Remigius in tract. de charit. subsid. quæst. 52. Potest tamen de iure communi alienari, Glos. Abb. & Imol. in cap. suis de præben. Est communis opinio, quam probant Couar. in cap. Raynaldus, §. 2. num. 7. de testamen. & lib. 1. variar. resol. cap. 4. n. 4. Grat. reg. 195. incipiente filius, nu. 7. Et licèt ex Trident. sess. 21. cap. 2. non possit clericus patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare, ne cogatur mendicare sufficit si Episcopus assentiat, vel in foro conscientiæ si habeat aliundè, vt possit viuere, idcircò non requiritur assensus Apostolicus Nau. in sum. cap. 22. nu. 18. & cons. 14. de temporib. ordinat. Paris. de resignat. benefic. q. 6.

In alienationibus autem bonorũ Monasteriorum Regulariũ, tenet constitutio robur suum, vt constat ex terminis, & probatur in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Immò Summus Pontifex Vrbanus Octauus die 7. Septembris 1624. audita relatione Congregationis Concilij non solùm supradictas prohibitiones alienandi cõfirmauit, sed etiam priuilegia ab alijs Pontificibus, Generalibus, & alijs Superioribus Regularibus concessa abrogauit. Sed in hoc aduertendum est, supradictas prohibitiones de non alienando, nõ procedere in Religionibus incapacibus in communi, vti sunt Cappuccini, & Fratres Sancti Francisci de obseruantia, nàm absque sollemnitatibus possunt alienare, Archidiac. in cap. de viduis 27. q. 1. Bald. in auth. ius porrectum, num. 5. & in auth. si qua mulier, num. 6. C. de Sacrosanct. Eccles. Felyn. in cap. in præsentia, num. 52. versic. 3. scias de probation. Menoch. consil. 73. num. 15. vbi licèt affirmet stante dispositione iuris communis, dubitat tamen stante extrauag. ambitiosè, sed etiam stãte d. extrauag. regulam procedere, defendit Quaran. verb. alienatio, num. 31. & 41. vbi allegat Dec. in d. cap. in præsentia, Soccin. in fallentijs reg. 110. num. 3. Rebuf. in compend. alienat. nu. 29. Rolan. à Vall. consil. 15. vol. 4. Hyppolit. singul. 132. incipien. in alienatione Fran-

Franchum in d.cap.1.de reb.Eccl. non alien. in 6.versic.12.limita.

Quid autem dicendum sit in nostra Religione Clericorum Regularium; Et in hoc certum est nostram Religionem capacem esse proprietatis in communi sic colligitur, ex Trid. sess.25.cap.3.de Regularib.& apertiùs constat ex cap.1.secundæ partis const. tradunt etiam de Franch. decis. 14. Pascalis de Patr. potest. par.1.cap.3 Sed quia,vt promptius, ac liberius Christi paupertatē imitetur voluntariè à possessione immobilium se abstinet,ac oblata non retinet, nisi ad effectum vendendi, vel pro vsu fabricæ; Idcircò Sacra Congregatio Concilij Tridentini interpretum, declarauit in decreto prohibitionis alienationis bonorū immobilium nuper edito, nostram Religionem nō comprehendi,Ideò ex vi antiquorum priuilegiorum, quando accidit casus alienationis bonorum immobilium, discusso negotio in capitulis localibus domorum, accedente consensu duarum partium, per secreta suffragia, petitur assensus Patris Generalis, & in hunc modum adimplentur requisita extrauagantis Ambitiosè, habetur in compendio priuilegij nostræ Religionis,verbo alienatio.

Vtrum in alienatione annuorum introituum Ecclesiæ, requirantur requisita in Exstrauaganti. Cap. IV.

LIcèt annui introitus dicantur fructus ciuiles,l.fin.in verb. res ciuiles,C.de petit.bonorum subl lib. 10. & procedant ad instar pensionum, Bald. in cap.quæ in Ecclesiarum,col 4.versic.idem de pensionibus,de constitutio. & multi dicant, quod non sunt, nec bona mobilia, nec immobilia, l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Tiraq. de retractu consangui.§.1. Glos. 6. num. 3. Cencius de censib. par. 1. cap 3.art.2.Rota decis 3. num.13. in impressis post dictum tractatum, Cencij,Intrigliol.de censib. q. 31. num.3. Vera tamen est opinio, annuos introitus super re immobili fundatos,naturam bonorum immobilium sequi, probat tex. in l.iubemus, ibi, (*postremo res immobiles, aut in his prædijs Colonos, vel mancipia constituta, aut annonas ciuiles*,) vbi Glos. in in d. verb. annonas, & Bar.num.10.& Paul.de Cast.in 2. notab.C.de Sacrosan. Eccles. probat etiam tex.in auth.de non alien. in prin.ibi, (*aut ciuiles annonas,nam & hæc inter immobilia sunt connumeranda*,) vbi Glos.in d.verb.connumeranda,& Angel. nu.3. Clem. 1. ibi, (*cùmque annui redditus inter immobilia censeantur à iure*,) de verb.signif.Glos.in l.hac edictali,§. his autem, in verb. mancipiorum, C.de secundis nuptijs, & in auth.vt qui obligat.§.quoniam autem vidimus,in verb.redditus,& cap. 1. ibi, (*aut in ijs, quæ inter immobilia connumerantur*, (vbi Bald.in §. sciendum,de feud.cognit. Et hanc etiam opinionem,probat Barr. in l. fin. ff. qui sat.dar.cog. congerunt Mysinger.obseruat. singularium obseruat. 69 nu 6.Boerius decis 209. Guid. Pap.decis.499.Thesaur.decis.160. Viuius decis.410.vol.4.

Hinc fit eos comprehendi in supradicta prohibitione, probant Abb. in d.cap.nulli,vbi etiam Anchar.num. 8.& Imol num.5.Mainard decis.7. Rebuff.in compend. alienat. q. 16. Ricc.in prax alienationis,decis 44. Et probatur euidenter conclusio, in d l.iubemus,vt ex tex.in l fin.vbi Bar. & Io. de Platea,C. de vendit. rer.Ciuit.lib.10. vbi annui redditus Ciuitatis absque sollemnitatibus alienati

alienari non possunt, idem probat Alex. in l.fin.ff.de in ius vocan. ergò ità etiam in redditibus Ecclesiarum, cùm idem sit in vtroque, Glos. in cap. auditis de in integr. restitut. Caldas. in l. si curatorem habens, nu. 169. C. de in integ. restit. Sfort. in eod. tract. q. 33. num. 16.

Procedit conclusio etiam in annuis introitibus, iuxtà Bulla Nicolai III. & Pij V. nam iudicantur inter immobilia, Cencius d. tract. de censibus par. 1. cap. 3. q. 1. art. 2. nu. 6. Surd. decis. 104. Franc. Niger controuers. 74. num. 19. & 24. Et procedit etiam si adsit pactum de retrouendēdo quandocunque, nam non debent ex eo non iudicari inter immobilia, Cacheran. decis. 99. num. 49. Molin. de primog. Hisp. par. 1. cap. 6. Summa host. 12. cap. 6. num. 54. Rouit. in ptag. 1. de iur. & exact. fiscal. numer. 63. Salas de censibus dub. 7. Megal. 2. 2. instit. confess. lib. 2. cap. 7. numer. 31. Io. Ficardus in addit. Villalobij in tract. com. opin. in vet. redditus annui, Mysin. loc. ci. nu. 11. & pactum de retrouendendo quandocumque, ex quo dependet à voluntate venditoris facit, vt possint appellari introitus perpetui, per tex. in l. sufficit, vbi Ias. num. 2. ff. de condit. indeb. l. iurisperitos, vbi Glos. in verb. habetet, ff. de excusat. tutor. Et in casu nostro, de quo agimus, quod requiratur assensus ad instar bonorum immobilium, tradunt Guttier. pract. qq. lib. 2. cap. 146. Boninus tract. de censib. art. 14. num. 32. Cencius loc. cit. par. 1. cap. 1. q. 2. per totum, faciunt dicta per Tiraq. de retract. conuention. §. 2. Gl. vn n. 39. & Nig. lo. ci. n. 27.

Supradicta procedunt, non solùm quando agitur de alienatione annuorum introituum Ecclesiæ competentium, sed etiam quando super bonis Ecclesiæ de nouo introitus constituuntur, & alienantur: ex regula, quod qui non potest alienare immobilia, nec etiam potest annuas pensiones, vel introitus super dictis immobilibus imponere, Bal. in cap. ad audientiam, num. 31. de rescript. Cencius loc. cir. par. 1. cap. 3. q. 1. art. 2. num. 4. cum seq. Rota in dicta decis. 3. num. 18. Rodoan. de reb. Eccles. non alien. in verb. de instit. ann. cens. nu. 30. Megal. 2. 2. instit. confess. lib. 2. cap. 7. num. 4. Molfes. in Summa tract. 12. cap. 6. num. 61. Felycian. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 4. Niger. loc. cit. nu. 23. & apertè constat ex decreto Vrbani Octaui 7. Septembris 1624. de reb. Regulat. non alien. ibi, (*omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetuos, seù vitalitios &c.*) nisi tamen pro redimendo alio censu legitimè constituto nouus census cum Ecclesiæ vtilitate constitueretur, ità hoc licitè fit, nec assensus requiritur, Seraph. decis. 1109. Molfes. loc. cit. nu. 61. & ità practicatur.

Fallit tamen hæc regula, quando annui introitus Ecclesiarum reemūtur ex vi pacti de retrouendendo appositi in constitutione dictorum annuorum introituum; Nam tunc absq; vlla sollemnitate tenetur Ecclesia assentiri, & pretium recipere, & cum dicatur alienatio necessaria, nullus requiritur assensus, iuxtà tex. in l. magis puto, §. si pupillus, ff. de reb. eor. &c.

Et quod sub prohibitione alienationis absque certa causa, & sollemnitatibus, non comprehendatur necessaria alienatio, probatur in l. alienationes, ff. famil. ercifcun. l. qui potuerit, ff. de manumiss. testam. l. cùm fidei hæredis, ff. de fideicommis. Libert. l. 1. ff. de fund. dotal. l. peto, §. prædia, ff. de leg. 2. l. tutor, qui repertorium, ff. de administ. tutor. Et facit quod minor potest absque Iudicis decreto assentiri alienationi

Pp ab

ab emphyteute factæ, & nouum emphyteutam inuestire, Afflict. in cap. Imperialem.q.43.num. 28. de prohib.feud.alien per Feder. Caldas.de iur.emphit.lib.4.cap.11.nu. 33. & seq. & probat apertè tex. in cap.1. in princ. Per quos fiat inuestit. ibi, (*inuestitura autem, aut fit de veteri beneficio, aut de nouo, quæ de veteri fit, etiam à minore fieri potest*,) probant etiam de Ponte cons. 61.num.3.volum.1.Francis.Niger. controu. 309.nu.8.cum.seq.& hoc iure vtimur.

Quid autem dicendum sit, quando annui introitus Ecclesiastici non reemuntur; sed diminuuntur,vt puta, qui erant ad rationem octo pro centenario, diminuuntur ad rationem septem, quod vulgò dicicitur, (*basciar l'entrate*,) & in hoc est aduertendum, quod hic casus dupliciter contingere potest; Primò, quando venditor annuorum introituum, ex vi pacti de retrouendendo,facit depositum sortis principalis, seù capitalis, vel dicit habere, iàm pecuniam promptam ad reemendum, ob quod Ecclesia citra præiudicium priorum cautelarum diminuit annuos introitus;Et in hoc casu certum est, nullum requiri assensum, quia duo implicitè celebrantur contractus; alter est reemptionis,ex vi pacti de retrouendendo, in quo iàm suprà conclusimus nullum requiri assensum; alter est nouæ emptionis annuorum introituum,quæ sufficit,vt fiat pretio currenti, cùm res tanti valeat, quanti vendi potest, l. pretia rerum, ff. ad leg.falc.diam, Valasc.decis. 67. nec requiritur sollemnitas extrauagantis ambitiosè, quando Ecclesiastica pecunia conuertitur in emptione annuorum introituum, vt patet ex terminis, & si in tali emptione aliqua adesset læsio,quod raro euenire potest, Ecclesiæ, vel remedio ordinariò, ex dispositione, l. secundę, C.de rescin.vend.vel per viam restitutionis in integrum succurritur. Alterò modo contingere potest, quando non ex vi pacti de retrouendendo,vt suprà,sed voluntariè Prælatus Ecclesiæ annuos introitus minuit absque sollemnitate; Et in hoc certum est requiri assensum, sic in specie probant Anchar. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien.in cap.1.eod.tit.in 6. Alex.& Ias.in l.legatum,ff.de leg.1. Ripa in l. si vnquam q. 11. Cod. de reuocan.donat.Mol. de iust. & iur. disp. 465. probat Ricc. in prima parte, dec.Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ decis.134.nu. 10. & facit doctrina Bar.in l.si fraudator,ff.quę in fraud.creditor.quem refert,& sequitur Federic.de Senis cons. 194. qui dixit, quod procuraror prohibitus alienare bona sui principalis, censetur etiam prohibitus diminuere, nam diminutio est species alienationis; Idem est in feudatario, cap.1.de alienat.feud.

Quæ dicta sunt de expressa annuorum introituum diminutione procedunt etiam in tacita,quæ solet euenire, quando emptor per triennium ad minorem rationem exigit ad quam fuerat census constitutus,nam tunc censetur diminutus annuus introitus, l. aduersus, C.de vsuris, Rouit. pragm.1.de censib.num 31. Molf. in sum tract.12.cap.6. num. 84. ex quo is,qui diminutè exigit non poterat expresè Ecclesiæ præiudicare,idcircò nec etiam tacitè.

Hinc dùm Ciuitas nostra volens creditoribus ad rationem sex pro centenario satisfacere, declarasset se velle certa corpora assignare, quorum redditus erant ad rationem quatuor pro centenario, Consului Regularibus, vt exhibitioni Ciuitatis annuerent, & pro redditibus, quos emptos habebāt ad rationem

sex,

sex, acciperent assignationem ad rationem quatuor, verùm cautelæ non procederent directè per viam diminutionis introituū, sed per exercitium pacti de retrouendendo, ob quod conficiebatur nouus contractus, & quia euidens erat vtilitas in supradicta diminutione introituum, cùm ex inopia Ciuitatis introitus ad rationem sex non possent exigi, idcircò pro indemnitate Ciuitatis, & creditorum supradicta diminutio introducta fuit, & in foro conscientiæ tuta est, nam sufficit legitimam causam adesse, & si sollemnitates deficiant, vt suprapro batum est.

Quid autem si fiat diminutio facto Principis, & in hoc est notandum, quod licèt taxatio census ad Summum Pontificem specter, ad hoc, vt vsura vitetur, vndè Martinus Quintus, Calistus Tertius, Nicolaus Quintus, Pius Quintus, & Gregorius Decimustertius, varias ediderunt Constitutiones, circà annuorum introituum erectiones, congerit Molf. loc. cit. num. 27. In diminutione tamen censuum, & pro iusta quantitate taxanda, non solùm Iustinianus Imperator Constitutionem edidit, de qua in l. eos, §. fin. C. de vsur. mandans annuos redditus reducendos esse ad minorem summam, quam anteà à contrahentibus exigebatur, non obstante quauis consuetudine in contrarium, sed & idem etiam statuit Carolus Quintus Imperator in locis Imperio subiectis, Andreas Gail obseruat. singul. lib. 2. obseruat. 5. num. 11. Idem Philippus Secundus in Regnis Hispaniarum die 25. Octobris 1563. refert Rouitus pragm. 5. de censib. num. 2. Idem Clemens Octauus in terris mediatè, & immediatè Romanæ Ecclesiæ subiectis, in beneficium tamen Communitatum, & Vniuersitatum annuos introitus ad rationem septem reduxit, salua tamen potestate redimendi, habetur in Bulla incipiente, quę ad subleuationem grauaminum; Idem fuit in hoc Regno statutum in anno 1611. in beneficium supradictarum Communitatum, vt in prag. 5. de censib. & hoc optima ratione; Nam potest Princeps Sæcularis non solùm iustum pretium taxare, sed etiam contractus, iàm perfectos ad pretium iustum reducere, Gulielm. de Monte Ferrato in tract. de Regum success. dub. 2. num. 4. habetur in tom. 16. tractatuum, Franc. Sarmien. tra. de redditib. Eccles. par. 4. cap. 3. nu. 5. post alios Menoch. consil. 1. nu. 239. & de arbitr. Iudic. q. 55. nu. 2. & 10. Et sicut consuetudo potest abrogare legem positiuam, quę pretia censibus præscripsit Medin. q. 2. de censib. Couar. Salon. Tiraquell. & Palatio, quos refert, & sequitur Salas de censib. dub. 49. Et sicut contrahentes possunt annuos introitus minus summa taxata per Pontificias Constitutiones emere, vt noster Cardinalis de Aretio tra. de censib. q. 1. in fin. qui extat man. script. in nostris Bibliothecis Neapolitanis, ex illa ratione, quia descensus, seù diminutio licita est, ex quo ex iuris dispositione descendit, l. eum, qui, §. meliorem, ff. de in diem adiectiōn. DD. in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebellia. Ità, & Princeps in casu euidentis vtilitatis, vel vrgentis necessitatis, limitat, restringit, & etiam reuocat contractus, consuetudines, & priuilegia, etiam in corpore iuris clausa, cap. suggestum, de decimis; Et quilibet contractus quacumque sollemnitate præditus, si contrà publicam vtilitatem sit, meritò reuocatur, l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrah. empt.

Et licèt dici possit, non adesse publicam vtilitatem, ex quo in beneficiū certi generis personarum lex reductiua pretij census promulgatur:

Vel quod Princeps tollendo ius alteri quæsitum teneatur ad escambiũ, l. venditor, §. si constat, ff. commun. prædior. l. serui, Cod. ex quib. cauf. seru. libert. accip. Dec. consil. 286. latè Surd. consil. 419. nu. 56. vol. 3. Rouit. prag. 2. de censib. In contrarium tamen est veritas; Nàm licèt Regia Pragmatica in beneficium certi generis personarum lata sit, adest tamen publica vtilitas, quia bonum commune Rei publicæ non solùm adest, quando agitur de omnibus, & singulis, sed etiã quando agitur de certo genere personarum in ijs, quæ bonum commune respiciunt, sic D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 2. Sot. & alij, quos sequuntur Sayr. in cla. reg. lib. 3. cap. 1. nu. 4. Vasq. 1. 2. disp. 151. num. 10. & propterea in vtroque iure adsunt tituli in beneficium certi generis personarum, vt in titulis de Sacrosanctis Ecclesijs, & de Minoribus, & de in integrum restitutione. Ad Velleian. & Macedonian. ff. & C. & quod cuiusque Vniuersitatis. Et non solùm Princeps vniuersæ Reipublicæ prouidere debet, sed etiam parti ipsius, cùm pars ordinetur ad totum; Et vbi adest publica vtilitas potest Princeps per viam legis cõdendæ, iuri à tertio quæsito præiudicare, absque vlla damni emendatione, post alios Surd. consil. 313. Rodericus de ann. redditib. lib. 2. q. 3. num. 43. de Ponte de potest. Proreg. tit. 5. de tractis, num. 10. Rouit. d. pragm. 5. de censib.

Itaquè meritò concluditur, iustam fuisse legem reductiuam annuorum introituum ab Vniuersitatibus debitorum. Quo supposito certùm est, Ecclesiasticos teneri illam obseruare, vi directiua, nõ autem coactiua, Franch. decis. 9. Nec possunt Ecclesiastici conqueri, quod tollatur, vel restringatur Ecclesiastica libertas, nam per statutum laicorum habens naturalem, & ciuilem equitatem, non tollitur libertas Ecclesiastica, Bal. in cap. 1. num. 7. de alienat. feud. pater. in vsib. feud. Baiard. ad Clar. §. fin. q. 78. num. 35. Et ad hoc, vt statutum dicatur contra libertatem Ecclesiæ requiritur, vt malo animo sit factum idest derogandi Iuribus Ecclesiæ, tanquam Ecclesiæ competentibus, Nau. in summ. cap. 27. num. 119. cum seq. quando enim derogatur iuribus Ecclesiæ, tanquam cuilibet competentibus, actus tenet, nec Censuris pro libertate Ecclesiasticæ tuenda sit locus, Caiet. in summ. in verb. excommunicatio cas. 31. & 37. Nau. loc. cit. & valet statutum bono zelo factum pro bonorum conseruatione, & si grauetur Ecclesia multos allegat Barbosa allegat. 95. num. 53.

De re mobili immobili cohęrente. Cap. V.

Dicendum comprehendi. Exemplum est in seruo ad culturam prædij Ecclesiæ destinati, cap. nulli, ibi, (*siuè rusticum mancipium*) de reb. Eccles. non alien. vbi Abb. n. 2. allegat tex in l. 3. ff. de diuers. temp. præscript. & in § 2. in auth. de reb. Ecc. nõ alien. Nã idẽ est iudiciũ de immobilibus, quã de mobilibus immobilibus cohęrentibus, l. si aliena, §. 1. ff. de vsucapion. l. 1. §. si vtique, ff de vi, & vi armat. Menoch. de retinend. possess. remed. 3. num. 184. Idcircò non potest beneficiarius fructiferas arbores solo cohęrentes incidere, quia solo cedunt, & iure soli iudicantur, l. adeò, §. si alienam, ff. de acquir. rer. domin. §. si Titus, Institut. de rer. diuis. & incidendo sit locus dictæ extrauag. ambitiosè, quę secundum communem opinionem locum habet in incisione arborum

borum fructiferarum, Nau. conf. 6. de reb. Eccles. non alien. Sair. decis. 9. eod. tit. Monaldus consil. 215. vol. 2. Borognin. consil. 30. num. 6. Ricc. in prax. alien. dec. 53. Et sicut vsufructuarius non potest arbores fructiferas incidere, l. equissimum, §. fructuarius, ff. de vsufruct. Ioseph. Ludouic. decis. 94. Cornazzanus in decisionib. Rotæ Lucensis dec. 65. ità nec beneficiarius, qui vsufructuario comparatur, Glos. in cap. præsenti de offic. ordin. in 6. & in cap. fin. de pecul. cler. Guid. Pap. decis. 169. Thesaur. decis. 142. Caualcan. decis. 30. par. 1.

Fallit tamen primò, hæc regula in Sylua cedua, nemore, vel arundineto, quæ per incisionem renascuntur, & dicuntur esse in fructu, l. diuortio, §. si fundum, ff. sol. matrim. l. Sylua cedua, ff. de verb. signif. l. item si fundi in fin. cùm leg. seq. ff. de vsufruct. Bar. in l. qui fundum, §. cùm fundū, ff. de contrah. empt. Idcircò in tali incisione non habet locum dispositio exstrauagantis, vt per supracitatos, quibus accedit Balbus dec. 93. Secundò fallit, quando in locum arborum vetustarum incisarum, aliæ vtiliores substituuntur, Bal. in auth. qui rem, num. 15. C. de Sacrosanct. Eccles. Bar. & Ias. in d. l. diuortium, §. si fundum, Tiraquell. de retract. conuent. §. 3. Glos. 1. num. 23. cum seq. Rodoanus in d. tract. cap. 7. q. 79. Tertiò fallit, quando ex densitate arborum impediretur augmentum frugum à solo prouenientium: solet enim accidere tantam esse arborum densitatem, vt terra, solis beneficio, frui non possit, ob quod fruges non nascuntur, vel non coalescunt, & tùnc licita est incisio, Nau. d. consil. 6. Alban. consil. 120. vol. 1. & consil. 7. vol. 2. Guid. Pap. consil. 4 Ricc. loc. cit.

De locatione bonorum Ecclesiæ. Cap. VI.

Non est licita ad longum tempus Ecclesię bonorum locatio, cap. nulli de reb. Eccles. non alien. Clemen. 1. eod. tit. Ratio est, quia locatio ad longū tempus constituit ius in re, & per ipsam vtilè dominium trasferrur, l. 1. & 2. ff. si ager vectigal. &c. l. 1. §. quod autem, vbi Dynus, & Bar. ff. de superficieb. Salic. in l. fin. C. de reb. Eccles. non alien. Federic. de Sen. consil. 123. Bellamer. decis. 747. Et licèt Glos. in l. Codicillis, §. instituto, in verb. non extitisse, ff. de leg. 2. dixerit, quod prohibitus alienare potest locare, etiam ad centū annos, quam Glosam dixit singularem, Bald. nouell. in tract. de dote par. 7. priuil. 1. col. penult. Communis tamen opinio est in contrarium; Nam prohibitus alienare non potest ad longū tempus locare, probant Glos. in l. fin. C. de pactis pignor. vbi Bald. qui idem probat in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosanct. Eccles. Bart. & Alex. in l. domos, ff. de leg. 1. Dec. consil. 204. Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Glos. 14. n. 79. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 16. Afflict. decis. 107. Boer. dec. 124. Borgnin. decis. 14. de contractib. Triuisan. decis. 32. de contract. Bellamer. decis. 747.

Sub hac prohibitione locationis ad longum tempus includitur, etiam locatio ad vitam, d. Clemen. 1. ibi, (*ad vitam eius*,) vbi etiam Ancaran. Cardinal. & Imol. & probatur in §. emphyteusim, in auth. de non alienand. & in auth. perpetuo, C. de Sacrosanct. Eccles. Nam concessio ad vitam dicitur ad longum tempus, & perpetua, l. 1. ff. pro socio, cap. perpetua 10. q. 1. Alex. consil. 119. n. 8.

119. n. 8. lib. 3. Dec. consil. 204. Boer. decis. 234. Pinell. in l. 1. par. 3. nu. 63. C. de bon. matern. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 21. num. 29. Ann. sing. 325. Et procedit dictum, etiam si locatio fieret sexagenario (qui secundum aliquorum opinionem dicitur decrepitus, Aymon. Crau. consil. 108. num. 2. vol. 1. Riminald. consil. 229. vol. 2. Ruin. consil 92. num. 10. vol. 4. & 141. num. 18. vol. 5.) probant Dec. loco citato, Soccin. Iun. consil. 63. num. 11. vol. 2. Ricc. in praxi alienationis decis. 118.

Idem est in locatione pro toto tempore, quo conductor voluerit, idcirco cadit sub prohibitione, Soccin. Iun. consil. 6. nu. 11. vol. 2. Mol. & Anna loc. cit. & vt rectè, & ritè fiat requirit solemnitates, & causam, Glos. in d. Clem. 1. in verb. non habeat, Dec. consil. 48. Couar. d. cap. 16. num. 3. Idcircò in decreto Sacræ Congregationis edito iussu Vrbani Octaui, de reb. Regular. non alienan. in specie declaratur nullū, omne pactum, per quod dominium transfertur, & non solùm census perpetuus absq; sollemnitatibus, vt suprà damnatur, sed etiam vitalitiùs.

Hęc autem locatio bonorum Ecclesię licèt de iure communi, minori tempore decennij permitteretur, Glos. in d. Clemen. 1. in verb. modicum tempus, & facit tex. in cap. fin. ne Præl. vic. suas, hodiè ex dispositione dictæ extrauagantis ambitiosè, non permittitur vltrà triennium; Circà quod aduertendum est primò, quod locatio vltrà trienniū facta, nullius est roboris, etiam si apponatur conditio, quod per talem locationem nullum ius conductori transferatur; Ratio est, quia talis conditio est contrà substantiam contractus, idcircò est irrita, l. cùm precario, ff. de precar. & est contraria facto, idcicò non releuat, l. cùm plures, §. locator horrei, ff. locat. l. non solùm, §. morte, ff. de noui oper. nunt. sic in specie probant Mol. d. lib. 1. de primogeni. cap. 22. n. 25. Mol. de contract. disp. 466. latissimè Carrotius de locat. & conduc. p. 2. q. 3. principali.

Quid autem dicendū sit, si fundus non locetur, sed tamen commoditas colligendi fructus non propria authoritate, sed nomine locatoris. Multi tenent posse fieri, & ratio est, quia nullum ius constituitur in re, quod est prohibitum, vt supradictū est, sed tantùm insurgit actio personalis pro fructuū collectione, quod nullo iure prohibetur, hanc opinionem probant Bar. in l. Codicillis, §. instituto, ff. de l. 2. vbi etiam Bal. & Imol. idem Bal. in l. si domus, §. fin. vbi Imol & Alex. ff. de leg. 1. Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, nu. 87. vbi etiam Augustin. Berous num. 200. de constitution. idem Berous in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien. Et sicut non est nouum, penes vnū esse ius vsusfructus, & penes alterū facultatem fructuum percipiendorum, l. si vsusfructus, ff. de iur dot. l. vsusfructu, ff. sol. matrimo. Oldrad. cons. 102. Ità commoditas fructuū colligendorum potest esse penes conductorem, relicto vtili dominio penes locatorem; Et sicut possessor maioratus prohibitus alienare, potest commoditatem fructuū alteri, ipso viuente concedere, sic probat, & dicit communiter practicari, Mol. d. cap. 22. num. 25. versic. in tertia, & vltima specie; Ità Prelatus, vel Beneficiarius Ecclesiæ poterit commoditatem fructuū vltrà triennium absq; sollemnitatibus locare. Contrariam tamen sententiam defendunt Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Fabian. in tract. de empt. & vendit. in 4. q. principali, q. vlt. num. 9. Raphael. Cumanus in d. §. instituto,

tuto, Couar.in d. cap. 16. num. 1. Pinel.in d.l.1.par.3.num. 64. Ratio est,quia per locationem commoditatis fructuum vltrà triennium, videtur quodammmodo fieri fraus legi,locationem simpliciter prohibenti vltrà triennium, vt optimè aduertit Bal. loc. cit. Conciliantur tamen opinionis, quòd, aut loquimur de bonis Ecclesiæ ad Prælatũ pro sua substentatione spectantibus, aut de alijs bonis ad Ecclesiam pertinentibus; Primò casu certũ est posse fieri locationem commoditatis vltrà trienniũ, & in hunc sensum procedit doctrina, Bar. & sequaciũ in d.§.instituto: Secundò verò secus,ratio diuersitatis est,quia in locatione bonorum in primo casu descriptorum, mortuo Prælato locatore,resoluitur contractus,in bonis verò ad Ecclesiam spectantibus nõ resoluitur contractus mortuo Prælato,Anton.de Butr.in cap. fin. Ne Præl.vic. suas,Soccin. cons.34.lib. 3.Couar.lib.2.variat.resol.cap.15. num.6.Afflict.decis.101.Mol.dicto lib.1.de primogenit.cap.25.nu.16. Idcircò etiam locatio commoditatis vltrà triennium non valet, nam cederet in maximum Ecclesiæ detrimentum,optimè Mol.d.cap. 22. num.27.Molin.de contract.loc.cit. num.5.

Secundò,etiam est aduertendũ,prohibitionem supradictam locationis vltrà triennium, procedere in prædijs Ecclesiæ,qui quotannis fructus reddunt,nam si talia sint,vt singulis biẽnijs,locatio per sexẽniũ fieri potest, quia annus intelligitur, in quo fructus colligitur;Propterea quodlibet biennium pro vno anno computatur, & sic in similibus dicendũ erit, Barbat. in rub.de reb. Eccles. non alien.num.52. Et facit dictum Bal.in l.çdem,C.locat.vbi emphyteuta non incidit in commissum si per triennium pensionem non soluit, quando ex re emphyteotica, quolibet biennio vnicus colligitur fructus, nàm tùnc requiritur, quod per sexennium cessauerit à solutione,idem probant Alex. in l. diuortio, §. 1. vbi etiam Ial.in §.quod in anno, ff. sol. matrim. & in l.2.C.de iur.emphyt.& in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles. facit etiam tex.notab. in l. si sic, ff. quemadm. seruit.amit. vbi seruitus aquæ, quæ alternis mensibus, vel annis ducitur, duplicato tempore amittitur; Et quod ità computandi sint anni, probant Couar. d.cap. 16. num.6. Mol. de contrac. disp.466. Nau.in commentar.de reb. Ecc.non alien. num. 21. Guttier. quæst. canonic. lib. 1. cap. 7. Arismus Tepatus in verb. locatio, Alex.Raudens.decis. 22.Less.de iust.& iur.lib.2.cap.24. dub.2. Ricc. in prax. alienat. decis. 115.Idcircò ex supradictis infertur, quod Sylua cedua, quę singulis nouem annis cædi solet, & est in fructu,l.Sylua cedua,ff.de verb.signif. poterit per viginti septem annos locari.

Infertur autem ex supradictis, quid dicendum sit in locatione prædij, ex quo nullus colligitur fructus,sed tantùm adsunt foueę, in quibus nix de cœlo cadens,reponitur,& conseruatur, & videtur dicendum non comprehendi,nam prohibitio locationis vltrà triennium intelligitur de prædio fructifero, sed nix non est in fructu,ergò; probatur,fructus dicitur,qui in Terra coalescit,nascitur,& renascitur,l.arbores,§.quicquid,ff.de vsur.l.diuortio,§.si vir,ff. sol.matrim. Idcircò argentifodinæ, & lapidicinę,quia non renascuntur, non dicuntur fructus,nec eius loco habentur,l.fin.ff.de fund. dotal. est communis opinio DD. in l. diuortium,§.si vir,ff.sol.matrim. & l.fructus, ff. de rei vendicat. Idcircò in legato vsusfructus, non venit, id

quod

quod percipitur ex exemplatione protocollorum, Bar. in d. § si vir. Et idem in omnibus, quæ non renascitur, prout in thesauro, qui quòd non sit in fructu, tradunt DD. in l. diuortium, §. si fundum, Boer. decis. 51. num. 2. Et licèt pœnę pecuniarię resultantes ex bannis, & maleficijs dicantur esse in fructu, & redditu feudi, post Bar. loc. cit. tradunt Camerar. in cap. Imperialem, car. 72. col. 3. Iacobin. de Sancto Geor. in inuestitura, in verb. de Castro nu. 31. Capyc. decis. 185. num. 3. illud procedit, quia sunt fructus iurisdictionis, l. mulctæ, vbi Cinus, C. de modo mulctar. Capyc. in inuestit. in verb. cùm mulctarum, pęnarumque compendijs, & renascuntur in genere, licèt in indiuiduo eadem mulcta ex alio superuenienti delicto nó renascatur, & sufficit aptitudine posse renasci, nam quotidie fiunt maleficia, ob quod rationem bannorum, ex vi iurisdictionis factorum, mulctæ, & pœnę exiguntur, optimè explicat Gizzarell. decis. 34. nu. 19. Confirmatur idem: Nam fructus, aut sunt naturales, aut industriales, aut ciuiles, Bar. in l. fructus, C. de rei vendic. Aretin. conf. 159. Alex. consil. 181. vol. 2. Naturales sunt, qui ex terra absq; vlla hominis industria nascuntur, vti castaneæ, nuces, & poma, industriales, qui ex terra, & industria hominis nascuntur, vti frumentum: Ciuiles dicuntur impropriè fructus, vt pensiones, redditus, & prouentus, Alex. dicto consil. 181. num 6. Sed nix non est fructus naturalis, cùm ex terra non nascatur; non industrialis, cùm nulla hominis industria in ipsius formatione adsit; Nec etiam Ciuilis dici potest, vt patet, ergò. Accedit etiam, nam fructuum appellatione venit omne id, quod ad vsum, & substentationem hominũ inductum est, Practica Papiens. loc. cit. nu. 3. sed nix hominem non allit, imò potiùs immoderatus eius vsus illum offendit, vt patet, ergò nullo modo fructuum appellatione venire potest.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem, & ex dicendis, fundatur opinio, & respondetur obiectis. Primò, fructus dicuntur, non solùm qui in fundo nascuntur, sed quicquid ex eo, vel ipsius occasione percipi potest, venit fructuum appellatione, l. item fundi, ff. de vsufru. & quemadmod. quis vtat. idcircò obuentiones ex areis, vel edificijs legatis, dicuntur esse in fructu, & ad vsufructuarium spectant, l. vsufructu legato, ff. eod. tit. l. loci corpus, §. in confessoria, ff. si seruit. vindic. l. vxori meæ, ff. de vsufruct. legat. Et commoditas, quam quis ex re sentire potest, dicitur esse in fructu, l. in fructu, ff. de vsu, & vsufruct. leg. Idcircò Sylua cedua, Arundines, Dolia, & Rota, per quam aqua ducitur, dicitur esse in fructu, l. qui fundum, la prima, § fin. ff. de contrah. emp. l. si absente, ff. eod. tit. Sic etiam oliua, & fænum, & si immaturè cęsum, dicitur esse in fructu, l. plenum, ff. de vsu, & habitat. Sic etiam palea dicitur esse in fructu, l. fin. C. de seruit. & aqu Bald. in l. fin. C. de condition. incert. Speculat. in tit. de decim. §. 1. num. 12. Roman. singul. 555. Et regula constituenda est, omnem commmoditatem, vel vtilitatem ex re, vel propter rem quomodocumq; prouenientem, esse in fructu Io. Andr. in addit. Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua, nu. 116. in versic. incipiente, qui tabernas, Anchar. consil. 3. Sic etiam munera, honores, dignitates, salaria actuariorum, & tabellionum, dicuntur esse in fructu, Bal. in l. quædam, §. nihil, ff. de edend. Sic etiam præsẽtatio iuris patronatus, dicitur esse in fructu, c. ex literis de iur. patron.

Innoc.

Innoc. in capit. consultationibus, eod. tit. Belluc. in specul. Princip. rubr. 23. versic. sed pone in princip. Sed nix licèt à terra non proueniat, ab ea tñ sumitur, & ipsius occasione humana industria coaceruatur, & cõseruatur, idcircò fructuũ appellatione venire debet. Secũdò, dato, ꝙ nix propriè fructus non sit, coaceruata simul fructum, & redditum parit, sicuti multa sunt, quæ non sunt in fructu, sed fructum pariunt, videlicèt homo non est in fructu, parit tamen fructum, vti sunt mercedes operum, l. mercedes, ff. de petit. hæreditatis, & hoc modo lac, pilus, & lana dicuntur esse in fructu, l. pecudum, ff. vsuris, §. pecudum, instit. de rer. diuis. Sic etiam vestimenta, & Scyphus non sunt in fructu, pariunt tamen fructus, quia possunt locari, & quod ex causa mercedis accipitur, dicitur esse in fructu l. videamus, ff. de vsuris, ità & in niue dicendum est, quod licèt ipsa propriè fructus non sit, coaceruata tamen, fructum parit, quia communitet venditur; Et ad hoc facit, quod quę non sunt in fructu, dicuntur esse in redditu, cùm latiùs sit nomen redditus, quam fructus, idcirco secundum communem resolutionem, quæ sunt in fructu, veniunt sub nomine redditus, sed non è contra, Glos. in cap. generali, in verb. redditus, de elect. in 6. probat tex. in l. Paulus, ff. de vsuris, Speculat. in tit. de locat. §. 1. in fin. Cardinal. in Clem. 1. de excessib. Pręlator. Boer. decision. 224. numer. 10. Sic seruorum opera, vel Iumentorum, dicuntur esse in redditu, cùm propter rem ipsam capiuntur, iuxtà tex. in l. diuortium, §. non solum, & l. fructus, ff. sol matrim. Aret. consil. 159. nu. 14. Schrader. de feud. quæst. 1. princip. secundæ partis, sec. 3. num. 58. Tertiò, facit decisio Regiæ Cameræ Summariæ in anno 1587. in causa Releuij ob mortem Principis Scyllæ, per quam decisum fuit, in releuio habendam esse rationem annui redditus, qui ex pretio fouearum niuis exigebatur, & in eadem causa, teste Gizzarell. decis. 34. nu. 28. fuit decisum, redditus niuis, augere fructus feudi, quod etiam comprobari potest, ex tex. in l. item si fundi, ff. de vsufruc. ibi, (*& placuit alluuiones quoque vsusfructus ad fructuarium pertinere*) notabilis est decisio istius textus, nam alluuio non renascitur, & determinatur, ibi etiã esse in fructu; non colligitur ex re, sed tantùm occasione rei, & tamen dicitur esse in fructu, ergò ità etiam & in niue dicendum est, quæ licèt non renascatur, & à terra non proueniat, quia occasione rei percipitur, meritò dicẽdũ est esse in fructu, seù redditu, prout sunt venationes, piscationes, & aucupia, quæ sunt in fructu, d. l. item si fundi, §. aucupiorum, & l. vsufructuarius venari, ff. eod. tit. si tamen fundus in alio non consistat, quam in supradictis, l. venationes, vbi Glos. in verb. constat, ff. de vsur. l. vsufructuarius, ff. de vsufructu.

Concludendum est igitur, quòd, licèt prędium Ecclesiæ aliud non contineat, nisi foueas niuis, non poterit vltrà triennium locari, ex quo nix illa coaceruata est in fructu, vel redditu.

Tertiò, est aduertendum, quod locationem bonorum Ecclesiæ vltrà triennium fieri non posse, vt ex extrauag. ambitiosè dictum est, procedit etiam si locatio fiat vltrà triẽnium, cùm hac adiectione, vt tot sint locationes, quot triennia, & vna finita, alia incipiat; Nam talis modus contrahendi reprobatur, tanquam in fraudem legis, & in damnum bonorum Ecclesiæ, quæ sub talibus machinis, & reuolutionibus vltrà tempus à iure præfixum

alienatur, probat tex. in §. quod autem, verſic. neque illud in auth. de non alienan. & hanc opinionem, probant Cyn. in l. 1. de iur. emphyt. Alber. in l. pluribus, §. 1. ff. de verb. oblig. Bar. in l. Modeſtinus, ff. de donation. Cardinal. in Clem. 1. §. fin. q. vlt. de reb. Eccleſ. non alien. Lap. allegat. 12. Ancaran. conſil. 57. Alex. conſ. 165. vol. 2. & in l. ſi filio familias, §. fin. ff. ſol. matr. vbi dicit communem opinionem, quam refert, & ſequitur Couar. lib. 2. variar. reſol. cap. 16. n. 4. Triuiſan. deciſ. 21. par. 1. Ricc. in prax. alienation. deciſ. 118.

An autem locatio facta vltrà tempus à iure permiſſum, corruat in totum, vel pro rata temporis vltrà triennium, dubium eſt; Et multi tenent valere contractum pro triennio, & in reliquo corruere, Bald. in auth. ſi quas ruinas, in auth. qui rem, vbi etiam Paul. de Caſtr. Iaſ. & Dec. dicunt communem opinionem, & facit, quod inſeparabilibus, vtilè per inutilè non vitiatur, cap. vtilè de reg. iur. l. Pedius, ff. de recept. arbitr. idcircò donatio ſuprà quingentos aureos abſque inſinuatione, ſubſtinetur pro qualitate permiſſa, l. Sancimus, & l. penul. C. de donation. Iaſ. in l. 1. §. ſed ſi mihi, ff. de verbor. obligat. ſic etiam donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, licèt non valeat, ſubſtinetur tamen quòad bona præſentia, Dec. in l. fin. C. de pactis, Hyppolit. de Marſil. ſingul. 517. Gratus conſ. 71. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 107. n. 4. ſic etiam indulgentia conceſſa ab Epiſcopo ſuprà id, quod à iure permittitur, ſubſtinetur pro eo, quod poterat concedere, cap. indulgentia de pœnit. & remiſſ. in 6.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, quod in totum corruat, probatur in d. Clem. 1. de reb. Eccl. non alien. ibi (*nec recipienti ius aliquod acquiri*) dictio negatiua adiecta verbo, aliquo, etiam in qualibet minima parte verificatur, Gloſ. in Clem. 1. in verb. aut eorum, de for. compet. Abb. & Felyn. in cap. Paſtoralis de offic. deleg. Comprobatur etiam ex tex. in dicta extrauag. ambitioſè, vbi locatio ad triennium permittitur, & aliter facta declaratur nullius eſſe roboris, & momenti; facit etiam tex. punctualis in §. ſi verò in perpetuam, in auth. de non alien. ibi, (*aut temporalem quidem, non tamen ſecundum huius noſtræ legis obſeruantiam*,) vbi emphyteuta cadit iure ſibi conceſſo, qui aliter contraxit, quàm à iure diſpoſitum erat, ſi emphyteuta incidit in commiſſum, ergò actus in totum corruit. Ad quod etiam facit, nam feudum, quod non poteſt, niſi tantùm pro maſculis concedi, ſi concedatur, etiam profœminis, in totum corruit conceſſio, And. de Iſer. in cap. 1. §. profecto de leg. Conrad. Secundò, probatur in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, ſi actus non valet vti fit, non valebit vti fieri poteſt, Bar. in l. 1. §. ſi quis ità, ff. de verb. oblig. & in l. 1. §. eum, qui, ff. de conſtit. pecun. Idcircò ſtante ſtatuto, quod Conſiliarius non eligatur, niſi per annum, ſi pro maiori tempore fiat electio, in totum corruit, Roman. conſil. 66. Nec poteſt dici quod ſumus in ſeparabilibus, in quibus vtilè per inutilè non vitiatur, nam vnicus eſt actus in caſu noſtro, vnica voluntas, & vnicum iuramentum, ideò nulla ratio habenda eſt, quòd tempora ſeparari poſſunt. Hanc opinionem probant Bar. & Iaſ in d. auth. qui rem, idem Iaſ. in l. 2. C. de iur. emphyt. Imol. in d. l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Lap. allegation. 80. Imol in l. quod dicitur, ff. de verborum obligation. Alex. conſil. 7. lib. 4. Couar. loc. cit. num. 5. verſic. deindè, Rodoan. loc. cit. q. 58. Mol. de contrac. diſp. 467.

Ann.

Ann.sing. 327. Tuscus in verb. locatio concl.406.sic pluries fuit decisum, Alban.decis.7. Afflict. decis. 107.Ricc.sic dicit, & pluries à Romana decisum loc.cit. decis. 107.& ex dictis videtur responsum allegatis pro prima opinione.

Possint ne bona Ecclesiæ immobilia hypothecari absque requisitis per extrauagant. Cap. VII.

Ommissa disputatione, an prohibita alienatione censeatur prohibita hypotheca, de qua habetur, in l.fin. vbi Glos.& omnes DD. C. de reb alien.non alienand.& in l.1. C. de fund. dotal.& apud Bart. in l. in quorum,ff.de pignorib. Couar.var. resol.lib.2.cap.16.Cancer.var. res. lib.2.cap.12 Clar.in § emphyteusis q.18.Guttier.de tutelis par.2. cap. 1.Spino de testam.Glos.18.nu.75. Pinell.in l.1.in 3.par.num.18. cum seq. C. de bon. mater. Respondeo negatiuè ex d. extrauag.ambitiosè, ibi, (*omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltrà triennium, nec non in feudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis.*)

Dubium tamen est, quomodò prohibitio hypothecæ intelligatur; Et in hoc certùm est, quod attenta dispositione iuris communis, specialis tantùm hypoteca est prohibita, non autem generalis, sic constat ex cap. nulli, ibi, (*specialis hypoteca,*) vbi Glos. Abb. Andr. Barbat. & cæt. Canon. de reb. Eccles. non alien. & in §. nos igitur, ibi, (*specialis,*) vbi Glos. in auth. eod. tit. Congerunt latè Couar.d.cap.16.num.7. Ricc. decis.111.in 2.par.

An autem idem sit stante dispositione dictæ extrauagantis ambitiosè dubium est, & Quarant. in compend. Bull.verb.alienatio, num. 17. dixit, etiam generalem hypotecam esse prohibitam, ex tex. in l. fin. C. de reb. alien. non alienan.& faciunt dicta per Nauar. in commentar. de reb.Eccles.non alienan.in princip. Et facit regula generalis, quod in generali obligatione non comprehendûtur prohibita alienari, l. obligatione generali, ff. de pignorib. c. generali, si de feud.controuer. fuer. int.domi, & agnat Bal. in l.1.C.quę res pign.oblig.poss.& in l.voluntas, Cod. de fideicomm.ff.in cap.1. de Capitan. qui cur. vend. Angel. in auth. de restit. & ea, quæ paret, &c. Alex.consil.16.vol.2.vbi Addit. in verb.prohibita, litt. C. Sed certum est bona Ecclesiæ non posse absque sollemnitatibus, & causa alienari, ergò nec generaliter obligari.

Contrarium tamen est veriùs, & probatur; Primò, per extrauagantem supradictam prohibetur alienatio, & omne pactum, per quod trasfertur dominium, & explicans Summus Pontifex; qui sint actus, per quos dominium transfertur addit, concessionem, hypotecam, locationem vltrà triennium, &c. & sic hypoteca non principaliter prohibetur, sed quatenùs est actus, per quem transfertur dominium, vel constituitur ius in re, ità optimè colligitur ex Glos.in d.l.fin. C.de reb. Eccles. non alien. Sed per generalem hypotecam, neq; dominium transfertur, neque constituitur ius in re, Glos. in l. si is, qui rem pignori dedit, in verb. speciali, ff de furt. & in l.fin. C.quæ res pign.oblig. possess. ergò. Confirmatur idem, nam bona specialiter hypotecata alienari non possunt, ex quo constitutum est

ius in re, secus autem si generaliter, l. ab eo, ibi, (*ab eo, qui bona sua pignori obligauit, quæ habet, quæque habiturus esset, posse seruis libertatem dari, certum est. Non idem iuris est, qui pignori iure specialiter traditi, vel obligati sunt*,) C. de seru. pign. dat. manum. Idem probatur in l. 1 C. de necess. hæred. instit. Concordat tex. in l. si quis obligatione, vbi Glos. ff. qui sine manum. ad libert. peruener. & l. seruus, ac lege, ff. de manumission. Secundò, in dicta extrauagantia, licèt prohibita sit hypoteca, locatio ad longum tempus, &c. adest tamen clausula exceptiua casuum à iure permissorum, ibi, (*præterquam in casibus à iure permissis, sed certum est de iure hypotecam tantùm specialem fore prohibitam, non autem generalem, vt supraprobatum est, ergò noua dispositio Pauli Secundi prohibens hypotecam, intelligenda est, iuxtà iuris dispositionem*,) vt optimè aduertit Mol. de contract. disp. 666. nu. 1. & 2. Cofirm. idem; Ratio prohibitionis alienationis fuit, ne bona Ecclesiæ, in consultò, & absque rationabili causa distrahantur, sed hæc distractio ex speciali hypoteca insurgere propriè potest, iuxtà tex. in l. 1. & 2. C. de distract. pignor. ergò de generali hypoteca non potest intelligi, cùm propriè non sit alienatio, l. alienationis verbum, ff. de verb. signif. l. 1. & 2 ff. de fund. dotal. & idcircò prohibitus alienare sub pœna, generaliter hypotecando non incidit in commissum, Alberic. in d. l. fin. nu. 1. & 2. C. de reb. alien. non alien. ibid. Paul. de Castr. nu. 2. Salicet. num. 1. dicit esse receptum, & menti tenendum, sequũtur Clar. in d. §. emphyteusis, q. 18. Spino. d. Glos. 18. num. 75. Pinell. in d. l. 1. p. 3. num. 18. Quarè meritò fuit resolutum, ordinatum ad titulum patrimonij, qui non potest absque Episcopi licentia alienare sub pœna nullitatis contractus, & alijs pœnis, de quibus in Trident. sess. 22. de reform. ca. 2. non posse specialiter hypothecare, benè tamen generaliter, Ricc. in d. decis. 112. ex traditis per Abb. in cap. 2. de feud. & in c. quod quibusdam, numer. 5. de fideiussor. Ias. in §. idem si quid in fraudem, nu. 2. Instit. de actiõn.

Et quod dispositio supradicta prohibens hypotecam, intelligitur tantùm de speciali, & non generali, tradiderunt post Abb. & cæt. Canon. in d. cap. nulli, Berous ibidem, num. 22. Couar. d. cap. 16. num. 7. Menoch. de arbitr. cas. 432. nu. 13. Rodoan. tract. de reb. Eccles. non alien. cap. 6. per totum, Syl. in verb. pignus, num. 3. per hęc verba, (quia licèt bona Ecclesiæ pro obseruatione contractus à clericis obligari possint in genere, specialis tamen obligatio fieri non potest, nisi cùm sollemnitate, de qua in verb. alienatio,) Syl. sequuntur Valq. in opusc. de pignor. cap. 2. n. 12. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. dub. 7. tradunt etiam Mol. de contract. disp. 466. num. 2. & hoc iure vtimur Molfes. in summ. tract. 12. cap. 18. num. 49. Ricc. d. decis. 111.

Licèt autem contrà hanc resolutionem videatur facere declaratio Sacrę Congregationis annuente Sanctissimo Vrbano Octauo sub die 21. Maij 1626. per quam declaratum fuit, Regulares non posse accipere pecunias ad cambium, vel mutuò cùm solutione damni emergentis, & lucri cessantis, & huiusmodi contractus esse contra mentem Decreti lati die 7. Septembris 1624. per quod innouatur dispositio Pauli Secundi incipiens, & derogatur priuilegijs Religionibus concessis assentiendi loco Summi Pontificis, & tamen supradicti contractus cùm generali tantùm hypoteca celebrari possunt. Auertendum tamen est; Primò,

Primò, supradictam declarationem, tantùm in bonis regularium locum habere, non autem in cæteris; constat ex verbis dictæ declarationis, ibi, (*cui in primis in votis fuit consulere Religionum indemnitati.*) Secundò, aduertendum est per supradictam declarationem, non fuisse inductam prohibitionem generalis hypotecæ circà bona Regulariū, sed tantùm prohibitos fuisse contractus cambij, & mutui cùm solutione lucri cessantis, & damni emergentis ex illa ratione, quia ex huiusmodi censuum impositione, plurimùm bona Regularium læduntur, & cùm per prius prohibiti fuissent Regulares census super bonis ad eorum Monasteria pertinentibus imponere, erat contrà mentem Decreti pecunias ad cambium, vel mutuò cùm solutione interesse accipere, quia idem damnum eos consequebatur; propterea supradicti contractus specificè à Sacra Congregatione damnantur sicut patet ex dicta declaratione, ibi, (*ideoque non licere Regularibus pecunias, vt proponitur, accipere, ac si acceperint in ipsius Decreti pœnas ipso facto incidere.*)

Hinc inferri potest, quod contractus mutui absque solutione interesse, cùm obligatione generali bonorum Ecclesiæ, & contractus cambij absq; onere soluendi, aliquid pro cambio sub eadem generali obligatione, non sunt damnati, colligitur ex eadem declaratione, quia bona Regularium non læduntur, imò quia cambium maximam affert vtilitatem, maximamque continet iustitiam, & mutuum fit gratia recipientis, non dantis, vt notum est, iure licito fieri possunt, & probatur etiam, quia proibitus alienare non censetur prohibitus se personaliter obligare, l. alienatum, ff. de verb. signif. l. si pro fund. C. de transact. Rodoan. loco citato, capit. 1. numer. 7.

Quid de Pignoratione, & Transactione dicendum. Cap. VIII.

SVb eadem prohibitione bona immobilia Ecclesiæ, vel mobilia pretiosa pignorari non possunt, absque causa, & sollemnitatibus; Ratio conclusionis est, quia per pignoris dationem, licèt pignus remaneat in bonis debitoris, l. pignus, Cod. de pignorat. act. possessio tamen transit in creditorem, l. cùm, & sortis, §. pignus, ff. de pignora. act. constituitur, etiam ius in re pignorata, eodem modo, quo per specialem hypotecam, l. si rem alienam, la prima, §. propè pignus, ibi, (*propriè pignus dicimus, quod ad creditorem transit, hypotecam verò, cùm non transit possessio ad creditorem,*) ff de pignorat. act. & concordat tex. in d. l. ab eo, C. de seru. pign. dat. manumiss. ibi, (*non idem iuris est, in ijs seruis, qui pignoris iure specialiter traditi, vel obligati sunt,*) & sic idem dicendum est in pignore, quod de speciali hypoteca, latè probat Angel. in auth. de restitut. quod latè prosequitur Rodoan. d. cap 6. & de facili deuenitur ad alienationem, cùm creditor possit ius suum alteri vendere, l. si conuenerit, ff. de pignor. act. Et creditor ex non luitione pignoris ob multitudinem vsurarum, vel ob inopiam debitori de facili potest effici dominus, l. qui habebat, vbi Gl. ff. de leg. 3. l fin. Cod. de iur. domin. impetr. Confirm. idem ex l. 2. Cod. de donat. int. vir. & vxor. vbi sicut donatio inter virum, & vxorem per alienationem rei donatæ censetur reuocata, ità & per pignorationem; Accedit etiam communis resolutio in quæstione illa, an prohibita alienatione

natione censeatur prohibita pignoratio; Quod si alienatio est prohibita ratione rei, comprehenditur pignoratio, secus tamen si ratione personæ, nisi tamen pro tanta quantitate esset pignoratio, vt probabilis non sit spes luitionis, Glos. in d. l. qui habebat, vbi additio Bald. in l. rem legatam, ff. de adimen. leg. & in d. l. fin. C. de reb. Eccles. non alien. Bart. in l. in quorum, ff. de pignor. latè prosequitur Negusant. trac. de pignor. in 3. memb. secundæ partis, num. 70. Sed certum est, alienarionem bonorum Ecclesiæ fundatam esse in priuilegio ipsorum bonorum constat ex cap. 1. de pignor. & ex traditis per Couar. d. cap. 16. num. 8. ergò pignoratio comprehenditur, & hanc opinionem communiter tenent Doctores.

Circà autem bonorum Ecclesiæ pignorationem, cùm legitima causa, & sollemnitatibus faciendam, obseruanda est regula, d. cap. 1. de pigno. quàm latè exornat Cou. loc. ci. n. 8. cum seq. vt priùs mobilia pretiosa Deo non consecrata pignorentur, vel immobilia, cùm vtraque pignorari possint, l. si is, §. vsusfructus, & §. fin. ff. de pignor. & hypot. His tamen non existentibus si grauis adsit causa, nempè redemptionis captiuorum, vel pro alendis pauperibus, possunt etiam Calices, Cruces, & Vasa Sacra pignorari, latè Couar. loc. cit.

Supradictis addenda est declaratio Sacræ Congregationis ad instantiam nostræ Religionis facta sub die . . . . vt bona, quæ absque assensu pignorantur, valorem vigintiquinq; scutorum non excedant; Quæ declaratio fundata est in eo, quod in rebus modici valoris, non cadit prohibitio alienandi, vel pignorandi, iuxtà Glos. in cap. 1. in verb. commutatio, de his, quæ fiu. à Præl. sine cons. capit. & modica ab omni sollemnitate censentur excepta. Intrigl. decis. 44. n. 2. Schrader. de feud. par. 10. sec. 7. n. 68. Testai. alleg. 2. num. 134 & eadem Glos. in l fin. in verb. aureos ff. quæ in fraud. cred. dixit esse rem modici valoris, quæ ad valorem viginti aureorum ascendit, de quo latiùs infrà.

Dubium tamen est, an tuta conscientia candelabrum, argenteum maioris valoris diuidi possit ad finem pignorandi: Et vera est resolutio non posse, probatur primò, ex tex. in §. si verò in perpetuum, auth. de non alien. vel permutan. ibi, (*qui sacrata vasa contra nostram legem, aut pignori dant, aut vendunt, aut conflant propter alienationem,*) Glos. ibi in verb. conflant, idest conquassant, dùm enim ad finem alienandi, vel pignorandi diuiditur, certùm est in fraudem legis fieri, quod iura abhorrent, & damnant varias machinationes, per quas ad bonorum Ecclesiasticorum alienationem peruenitur, §. quod autem, versic. nec illud, in auth. de non alienan. Ex quo fit, vt procuratio ad alienandum requirat causam, & sollemnitates, pro vt ipsamet alienatio, Soccin. consil. 52. & 87. vol. 2. Bal. in l. præses, C. de transaction. Abb. in cap. cùm tempore de arbitris, Frecc. de subfeud. in explicat. Constitut. Regn. Constit. Diuæ memoriæ, limit. 22. & hoc tùm ex ratione fraudis euitandæ, vt tradit Abb. loc. citat. tùm etiam, quia per talem procurationem deuenitur ad alienationem, Ricc. in prax. alien. decis. 61. Secundò, probatur, idem ius est in alienatione, & pignoratione bonorum Ecclesiæ mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari non possunt, ac in immobilium, cùm in vtroque casu requiratur causa, & sollemnitas. Glos. in cap. tua nuper, in verb. tractatu, de his, quæ fiu. à Prælat. Ostiens. in cap. 1. eod. tit. Abb. in

cap.

cap. cõsensus de reb. Ecc. nõ alien. Berou. in d. cap. nulli, num. 88. vers. ex his verbis, facit tex. in l. lex, quæ tutores, C. de administr. tut. Syl. in verb. alienatio, num. 9. constat ex dicta extrauag. ambitiosè, quod latè prosequuntur Mandos. in prax. beneficiaria, in verb. si in euidentem, vers. rescriptum, Rodoan. loc. cit. rub. 5. & 7. Sed immobilia non possunt diuidi ad finem, vt tamquam res minima alienetur, vel pignoretur absque assensu, sed tantùm permittitur ratione commodioris vsus, vel culturæ, Imol. in d. cap. nulli in fin. per tex. in l. iubemus, la seconda, C. de Sacosanct. Eccles. & facit tex. in l. Caius, §. 1. ff. de leg. 1. Rodoan. loc. cit. cap. 35 nu. 3. ergò, ità etiam in rebus mobilibus pretiosis. Tertiò, probatur, qui non potest alienare, non potest facere actum, per quem deuenitur ad alienationem, Glos. in l item, quia, ff. de pact. Bar. in l. Codicillis, §. mater, ff. de leg. 2. Dec. consil. 282. pluries in Rota Romana fuisse decisum, testatur Ricc. loc. cit. dec. 93. nec potest occasionem dare, vt alienetur Bald. in l. quoties, la prima, in 1. notab. C. de fideicommiss. allegat Glos. in l. si ità, quis, §. ea, in verb. interest, ff. de verb. oblig. & tex. in cap. 1. §. fin. de inuestit. de re alien. fact. Et facit etiam dictum Bal. in l. ea lege, col. fin. versic. quantum ad secundum, C. de condit. ob caus. vbi qui non potest aliquid facere, non debet dare occasionem, vt alius faciat, l. in lege locationis, ff. locat. Et quod mihi non licèr, non possum facere, vt aliijs impunè liceat, Glos. in d. l. si ità, quis, §. ea, & in l. cùm impossibile, ff. de pact. latè Rodoan. loc. cit. cap. 9. Sed per diuisionem rei pretiosę fit fraus legi, & datur occasio alienandi, ergò nullo modo tuta conscientia fieri potest.

In transactione idem dicendum, probatur conclusio, nam transactio dicitur alienatio, l. 1. versic. ac si transegerit, ff. si quid in fraud. patr. l. 1. ibi, (*venditionis, vel transactionis causa,*) ff. de offic proc. Cęsar. latè probat Tiraq. de retract. consang. §. 1. Glos. 14 num. 60. & prohibitus alienare non potest transigere, l. nulli, vbi Glos. Bar. & Ias. C. de transact. Abb. in cap. contingit de transac. & consil. 163. Roman. cons. 166. Petr. de Anchar. consil. 2. Federic. de Sen. consil. 94. Et quod idem ius obseruandum sit in transactione rerum Ecclesiæ, quod obseruatur in alienatione, post alios tradiderunt Franc. in c. 1. de reb. Ecc. non alien. in 6. Rebuff. de alienat. rer. Eccles. num. 66. Rolan. à Vall. consil. 15. vol. 1. Surd. consil. 451. in princ. vol. 3. Caputaquen. decis. 106. & 165. p. 1 & 308 par. 3. Farin. de inquisit. q. 15. num. 8. Thesaur. for. Eccles. cap. 15. num. 81. Mar. Anton. Antonin. lib. 1. variar. resol. cap. 26. num. 15. Ricc. loc. cit. decis. 46. Confirmatur ex doctrina Bar. in l. 1. C. si aduers. transact. vbi dicit notandam esse Glosam illam contrà Rectores Ecclesiarum, qui non possunt alienare, nec etiam transigere, nam si posset fieri transactio, quotidie figurarentur lites, & per transactionem, vel compositionem, quæ non possunt directè alienari, per indirectum alienarentur, idem probat Barbat. in rub. de reb. Eccl. non alien. & Ias. in d. l. nulli, dicit notandam esse, & menti tenendam, hanc Bart. doctrinam, quam etiam accedit, quod sicut minor non potest, absque decreto alienare, ità nec etiam transigere, l non solùm, C. de præd. minor. quia non debet vna via concedi, quod altera est prohibitum, cap. cùm quid vna via de reg. iur. in 6. & in puncto, de quo agimus, Rodoan. loc. cit. cap. 1.

Ampliatur, hæc conclusio, vt procedat etiam

etiam si res Ecclesiæ, de qua transigitur ab alio reperiatur possessa, Bar. in d.l.nulli, vbi etiam Ias. probat etiam Gl. in l.cùm hi, §.si vni, ff. de trãsact. Ratio est, quia cùm retineos possessionem ex causa nouæ transactionis dicatur postea retinere, dicitur per transactionem inductam fuisse alienationem, Bar. & Ias. locis citatis, quod optimè aduertunt Rodoan. d.q.1.n.13. Antonin. d.resol.26. in fine, versic. cæterum.

Contrariam tamen sententiam multi tenent, quod nulla requiratur sollemnitas, aduersario existente in possessione, probant hanc opinionem Ias. in l.iusiurandum, quod ex conuentione, §. pupillus, ff. de iur. iurao. & in l.fin. num. 172. C. de iur. emphyt. vbi transactio potest fieri, absque assensu super re feudali, aut emphyteotica, aduersario possidente, quia non dicitur propriè alienatio, sed litis dimissio; facit tex. in l.si pro fundo, vbi Glos. C. de transact. idem probat Alex. consil. 95. aliàs 42. vol.6. Rebuff. in cap. fine exceptione 12.q.2. in prin. Bertach. de Episc. par.4.16.q. Iacobin. de Sancto Georg. in inuest. in verb. & cùm pacto de non alienando, Rodoan. loc. cit. cap.1. Confirm. idem, nam tutor non potest transigere super bonis pupilli absque decreto, l.non solùm, C. de prędijs Minor. potest tamen pupillo non possidente, Rui. consil.11. vol 4. Dec. consil. 474. col.1. & 564. colum. penul. Rolan. à Vall. consil. 15. num. 42. volum. 1. Accedit etiam, quod quando per transactionem res possidenti dimittitur non dicitur alienari, Bald. in cap. 1. de controuers. int. dom. & agnat. Martin. Laudens. Aluarot. Alex. Roman. Ias. Cassaneus, & alij, quos refert, Tiraquell. de retract. consang. §.1. Glos. 14. num. 66 Quibus addendi sunt, Felyn. in cap. veniens, num. 5. de pręscription. Alex. consil. 57. & 62. lib. 1. Berou. consil. 68. num. 55. & 176. nu. 32. vol. 1. Purpurat. consil. 279. nu. 7. & consil. 536. nu. 19. Roland. à Vall. d. cons. 15. vbi latè Natta consil. 441. num. 9. Menoch de arbit Iudic. cas. 171. numer. 76. Surd. consil. 451. lib. 3. Accedit etiam, quod quando possessio est penes tertium, cùm quo Prælatus Ecclesiæ transigit, videtur potius agi de iure quærendo, quàm de iure quæsito, sed certùm est non requiri sollemnitates extrauagantis ambitiosè, quando agitur de iure quęrendo, nam ex quo Pręlatus potest in quærendis Ecclesiæ præiudicare, non requiruntur sollemnitates, vt suprà cap. cùm Apostolica, de ijs, quæ fiu. à Prælat. Syl. verb. alienatio, num. 18. Put. decis. 519. par. 2. Rota Roman. in nouiss. dec. 30. & 209. par. 3. lib. 2. & dec. 234. & 284. par. 3. lib. 3. Mar. Antonin. loc. citat. & infrà latiùs dicemus, ergò. Confirm. etiam, nam in bonis non incorporatis Ecclesiæ, licita est transactio absque assensu, Franc. in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Rebuff. in compen. alien. nu. 21. Roland. & Ricc. locis citatis, ergò.

Pro resolutione distinguendum est, quod aut possessor rei Ecclesię, cùm quo conficitur transactio, nullo iure possidet, nec ex alio potest ius suum defendere, nisi ex subsequenti transactione, & in hac transactione, certùm est requiri assensum, quia ius non habenti transfertur, & in hunc sensum procedit doctrina, Bar. in d l.nulli, ff. de transact. & in l. 1. C. si aduers. transact. Aut aliqua ratione possidet, quam Ecclesia litigando infringere nititur, & in hoc casu, quia per transactionem non transfertur dominium, nec rei possessio, sed possidenti dimittitur, nulla requiritur sollemnitas, & in hoc sensu intelligenda est secunda opinio,

nio, quam ex multis supraprobauimus. Colligitur resolutio ex dictis per Antonin.loc.cit.in fin.

Limitatur suprafirmata ampliatio; quando transactio super re immobili Ecclesiæ, vel mobili pretiosa, quę seruando seruari non potest, fit remanente Ecclesia in possessione, & dominio rei, Abb. in cap. cum pro tempore de arbitris, Alex. consil. 95.vol.6.Rebuff. in cap. fine exceptione 12. q. 2. Rodoan.loc. citat. cap.1.nu.18. probant Glos. notab. & Bar. in d. l. nulli, vbi potest fieri transactio ab eo, qui non potest alienare, neque transigere si remanet in possessione rei, quia per subtractionem litis transigendo melior fit conditio possidentis. Confirmatur idem, nam minor, qui non potest absque decreto transigere super rebus immobilibus, ipso remanente in possessione, potest, Ias.in d.l. nulli, Ruin. consil.129.numer.3.lib 5. Roland. à Vall. d.consil.15.vol.1. Pinell.in l.1.par.3. num. 45. C. de bon.mater.Sic etiam Pater, qui non potest transigere super re aduentitia filij, in qua habet vsumfructum, potest retinendo rem, non autem dimittendo, Bal.in d.l.1.C.de bon. mater.Pinell.d.par.3. num. 45. Tiraquell.loc.cit.numer. 68.Idem est etiam in administratore Ciuitatis, vel Procuratore Cęsaris, quibus non licèt transigere, d. l.nulli, permittitur tamen quando res retinetur, & vexatio litis per transactionem tollitur, Glos.Bart.& Ias.ibid. latè Surd. d. consil.451. n.4.vol.3. & quod idem fit in Ecclesia probant omnes supracitati, quibus addendus est, Ricc.d.decis.46.

Quid de compromisso, & permutatione fieri possit. Cap. IX

Nequaquam fieri potest compromissum in bonis Ecclesiæ prohibitis alienare, absque causa, & sollemnitatibus, ratio colligitur ex defectu potestatis in compromittente, cùm vera sit assertio, quod prohibitus alienare, censetur etiam prohibitus compromittere, cap. peruenit, vbi, Ostiens. & Io. Andr. & c.cùm tempore, vbi Abb. de arbitr. idem Abb. in cap. contingit de transact. Ostiens. in summ.tit.de arbitr. S. de qua re, Specul. in tit. de decim. S. restat videre, versic. sed nunquid Clericus, Cyn.in l.Præses, Cod. de transact. Rodoan.loc.cit.cap.36. & dùm bona Ecclesiæ non possunt alienari, nisi cùm causa, & sollemnitatibus, si compromissum permitteretur, necessariò sequeretur alienatio, idcircò antecedenter censetur prohibitum compromissum, Io. Andr. & Ostiens.in d.cap. cùm tempore. Et quando aliquid est prohibitum à iure, implicitè censetur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad actum, l. Oratio, ff. de sponsalibus, ideò prædictam conclusionem, sequuntur Innoc. Imol. Anton. de Butr. & Abb. in d.cap. cùm tempore, Paris. consil. 134.num. 11. lib. 4. Caualcaneus decis.45. Rodoan. loc. cit qui testatur de communi, latissimè Tiraquell. de legibus connubialibus, Glos. 5.num.205. Et eo magis supradicta procedunt, quando compromissum fieret de iure, & de facto, siuè in procedendo, nàm cùm in tali modo compromittendi maximum posset esse Ecclesiæ detrimentum, meritò prohibetur, Angelus in l. Imperatores, ff. de pactis,

Rr Barbat.

Barbat. in cap. fin. de pecul. cleric. Abb. loc. cit. Lapus allegat. 3. Rom. consil. 369. Genuens. in practicabilibus Ecclesiæ, q. 496. & facit, quia tutor nõ potest compromittere de bonis pupilli, de iure, & de facto, & compromissum de iure, & de facto est ad instar transactionis, Soc. cons. 18. vol. 2. Rodoan. loc. cit. cap. 36. num. 14 & facit tex. in §. 1. in auth. vt diss. Iudic. & auth. si verò contingerit, & auth. si quando, C de iudic. traduot communiter Doctores in cap. Quintauallis de iur. iur. Bald. in l. 1. C. ti aduers. vendit. Alex. consil. 22. lib. 2. Quæ autem dicta sunt de compromisso, intelligenda sũt, cùm eisdem declarationibus, & limitationibus, quas suprà in materia transactionis attulimus.

De permutatione quoque idem asserendum, cap. nulli, ibi, (*permutationem*) de reb. Eccles. non alien. cap. fine exceptione, vbi Rebuff. nu. 60. 12. quæst. 2 cap. 2. de rer. permut. ibi, (*vt commutationes rerum Ecclesiasticarum, quæ ab antecessore inconsultè facta sunt ab eo, qui successor est emendentur*,) Glos. ibi in verb. inconsultè, dicit requiri causam, & sollemnitates; Ratio est, quia permutatio est species alienationis, & per ipsam interueniente traditione transfertur dominium, l. 1. ff. de rer. permut. l. eum, qui, §. si permutatio, ff. de publican. Bal. in l. fin. C. de reb. alien. non alien. & similis est emptioni, & venditioni, l. 2. ff. de rer permut. l. 2. C. eod. tit. & omnia, quæ dicuntur de emptione, & venditione procedunt in permutatione, cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælatis, ibi, (*vendere, aut permutare*) Syl. in verb. permutatio 1. latè Mol. de contract. disp. 396. Dùm ergò per extrauagantem ambitiosè prohibetur alienatio, & omne pactum, per quod dominium transfertur, necessariò sequitur prohibitam esse permutationem, prosequuntur Rebuff. in compend. alienat. rer. Eccles. nu. 66. Rodoan. loc. cit. rub. 1. cap. 20. Et procedit conclusio, etiam si permutatio fiat cùm Principe, nam eodem modo prohibetur, cap. 1. vbi Innocent. & Abb. de rer. permut. & affirmant omnes supracitati.

Quæres, an idem dicendum sit in permutatione, quæ fit inter Ecclesiam, & Ecclesiam. Multi affirmant Rebuff. & Rodoan. locis citatis, Quar. in verb. alienatio, num. 15. dicit vidisse Breuia Pontificia expedita in supradictis permutationibus, idem probat Filluc. dicto tract. 44. cap. 2. c. nu. 25.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem, probatur; Primò, in auth. sed & permutare, & in auth. item si ad inuicem, C. de Sacrosanct. Eccl. quę iura fuerunt canonizata à Summo Pontifice, habetur, in c. hoc ius porrectum, §. sibi inuicem 10. q. 2. & probat etiam tex. in capit. 1. de reb. Eccles. non alien. ibi, (*tamen si commutare voluerint terras earum, cùm consensu ambarum partium faciat*,) constat igitur ex supradictis iuribus licitam esse permutationem inter Ecclesias, sed per extrauagantem ambitiosè permittitur alienatio in casibus à iure expressis, vt in eadem extrauagantem, ibi, (*præterquam in casibus à iure expressis*) ergò etiam stante dicta extrauagante licita est permutatio inter Ecclesias.

Secundò, faciunt verba dictæ extrauagantis, ibi, (*profanis vsibus applicare, aut cùm maximo illorum, ac diuini cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare præsumunt, occurrere cupientes*,) sed in permutatione inter Ecclesias cessat, ratio vsurpationis Sæcularium, nullum detrimentum affertur Ecclesiæ in vniuersali, cùm parum referat, an aliquid possideatur ab Ecclesia Sancti Francisci, vel

Sancti

Sancti Dominici, & sic cessante ratione dictæ extrauagantis, meritò cessare debet, & dispositio, cap. cùm cessante de appellation. probat in specie Ricc. in prax. alienationis, decis. 74. Confirmatur idem, mens Pauli Secundi fuit indemnitati Ecclesiæ vniuersalis consulere, vt constat ex dicta extrauagante, & proprium est legis bono communi consulere, vt notum est, sed nihil detrahit bono communi si in permuratione rerum Ecclesiasticarum aliqua ex permutantibus, aliquid lucretur, vel damnum patiatur, cùm omnia in dominio vniuersalis Ecclesiæ remaneant, facit tex. in d. l. alienatum, la prima, ff de verb. signific. ibi, (*alienatum non dicitur, quod adhuc manet in dominio venditoris, venditum tamen rectè dicetur*,) & hanc opinionem in specie tenent, Truisa. decis. 56. par. 2. Ricc. in prax. alien. decis. 38. Barbos. de offic. Episc. allegat. 95. nu. 55. Thesaur. For. Eccl. par. 1. cap. 15. num. 68 cum seq.

Requiritur tamen assensus Ordinarij, ex tex. in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. & sicut in alienatione immobilium Ecclesiasticorum modici valoris sufficit assensus Episcopi, ex tex. in c. terrulas 12. q. 2. & c. cæterum de donat. quę iura non fuerunt correcta per extrauagantem ambitiosè, iuxtà communem resolutionem, de qua infrà dicemus ità, & in permutatione; Quod etiam confirmatur, nàm permutatio beneficiorum regulariter valet, cùm consensu Ordinarij, cap. quæsitum de rer. perm. & cap. vnic. eodem tit. in 6. extant Bullæ P. j Quinti 42. & 58. de quibus agunt Garz. de benefic. par. 11. cap. 4. Azor. in summ. tom. 2. lib. 7. cap. 29. cum. seq. ità, & permutatio inter duas Ecclesias, in quo contractu non solùm sufficit consensus Ordinarij, sed ex iuris dispsitione potest idemmet Superior parum, non tamen enormiter alteri ex permutantibus detrahere, cap. nulli, vbi Glos. in verb. enormiter 12. q. 2. & licèt Luc. de Penn. in l. 1. C. de fid. instrum. & iu. hastæ fiscal. lib. 10. dixerit ex authoritate Archidiac. & Speculat. tutiorem esse opinionem requiri assensum Apostolicum in permutationem, quæ fit inter Episcopum, & Capitulum circa bona, quæ sunt de mensa Episcopali, vel de massa communi Capituli, aduertendum est, quod supradicta procedunt non ratione permutationis, sed quia Episcopus non poterat in proprio facto, authorari, ex textu in l. 1. §. fuit quæsitum, ff. ad Trebell. vt idem Luc. loc. citat. aduertit, & ad hoc facit dictum Syl. in verb. permutatio 2. num. 2. quod Episcopo permutante, cùm Capitulo requiritur consensus Archiepiscopi, hodiè verò, quia per Sacr. Concil. Trident. restricta est authoritas Metropolitanorum, recurrendum est ad summum Pontificem in casu supradicto.

An sit licitum imponere seruitutem in bonis Ecclesiæ prohibitis alienari, & quid de affrancatione Canonis Ecclesiæ debiti. Cap. X.

NEgatiuè respōdendum est; Fundatur conclusio; Primò, in defectu potestatis, nam is potest imponere seruitutem in re, qui in ipsa habet dominium, §. ideò autem Institut. de seruit. Glos. in l. & in Prouinciali, in verb. seruitutes possunt, C. de seruit. & aqu. Idcircò, vsusfructuarius, quia non est propriè dominus, seruitutem imponere non potest, sicut nec vir in fundo dotali inestimato, l. Iulianus, cùm l. seq. ff.

de fund.dotal.Bal.in d.l. & in Principali; Cùm non poſſit vſusfructuarius deteriorem conditionem rei facere,benè tamen meliorem,l.equiſſimum,§.fin.ff.de vſufruct.latè Cepoll.in tract.de ſeruit.cap.14. num. 17. ſed certum eſt quemlibet beneficiarium,ſeù Prælatum eſſe vſufructuarium in vita, & in vſuarium in morte,Gloſ.in cap præſenti de offi. ordin. ergò nullam habet facultatem imponendi ſeruiturem.

Secundò,fundatur ex qualitate bonorum Eccleſiæ, quæ cùm ſint prohibita alienari,nec etiam ſeruitutes in ipſis imponi poſſunt,ex reg.tex.in l. fin.C.de reb.alien.non alienan.ibi, (*ſimilique modo, & ſeruitutes minimè imponi,*) probat etiam Calder. conſ.12.tit.de cenſibus.Nec etiam ſeruitus, quàm Eccleſia poſſidet, cedi, vel alienari poteſt abſque aſſenſu, nam inter immobilia connumeratur, Clem. ex iui de Paradiſo, §.eum,qui,de verb.ſignific. Abb.in cap.nulli,num.10.de reb.Eccl. non alien. Idcircò ſiuè agatur de imponenda ſeruitute Eccleſiæ,vel rebus ipſius,ſiuè de cedenda, vel alienanda ſeruitute, quam Eccleſia poſſidet, in vtroque caſu viget diſpoſitio extrauagantis ambitioſe, & requiruntur ſollemnitates, & cauſa, Rebuff.in compend.alienat.num.4. & 6.Rodoan.loc.cit.rubr.2.& cap. 16.& 44.

Idem eſt in affrancatione Canonis Eccleſiæ debiti, Ratio eſt,quia Canonis præſtatio inter immobilia connumeratur, d.Clem.exiui de Paradiſo, & latè probatū eſt Superioribus dictis, & certum eſt, quod affrancatio eſt ſpecies alienationis,d. l.fin.& d.cap.nulli, Rota Rom. par. 1. deciſ.13.cum ſeq. Ricc.in prax. alien.deciſ.81.ergò abſque vlla difficultate locum habet diſpoſitio dictæ extrauagantis.

Fallit tamen quando affrancatio fieret, ex vi pacti in conceſſione appoſiti: in tali enim caſu nullus requiritur aſſenſus,nullaque ſollemnitas, ex quo dicitur alienatio neceſſaria, vt in Superioribus dictum eſt.

An autem conceſſio Rei Eccleſiaſticæ ſub annuo Canone, cùm poteſtate affrancandi dicatur contractus emphyteoticus, vel cenſualis dubium eſt. Et verior eſt opinio eſſe contractum cenſualem,Gloſ. Innoc. & Abb.in cap.conſtitutus de religioſ. domib.latè Gaſpar.Theſaur.qq. forenſ.q.12.& etiam data caducitate poteſt exerceri pactum affrancationis, & luere rem à directo dominio ſecundum veriorem opinionem, & in praxi receptam,Dec.in l.in bonæ fidei,num.11.C. de pactis, Barbat. conſil.51.vol.18.lib.1.Cordub. de iur. emphyt. tit. de cauſ.priuat. ob non ſolut.Canon.limit.38.num.12. Theſaur.loc.citat. Vrſill.ad Afflict. deciſ.250.Anna ſingul.392. incip. poteſtas,Franc.deciſ. 267. num.7.

An habeat locum extrauag. in conceſsione,in emphyteuſim,& in feudatione. Cap. XI.

AFfirmatiuè reſpondendum,& de conceſſione in emphyteuſim probatur, quia dicitur alienatio, §. nos igitur, verſic. alienationis in auth.de non alien. & permut. reb. &c.l. fin. Cod. de reb. alien.non alien. cap.nulli, de rebus Ecc.non alien. & expreſsè cauetur in dicta extrauagan.ambitioſè, per quam etiam omne pactū, per quod dominium rerum Eccleſiaſticarum transfertur,improbatur per emphyteoticam autem conceſſionem trāſferri vtilè dominium, probatur in l.1.ff.ſi ager vectig.vel emphyteot. petat. l. 1. & 2. C.de iur.emphyt.

cap.

cap. potuit, vbi omnes Canon. de locat. & cond.

Procedit conclusio, siuè emphyteusis concedatur tantùm sub annuo Canone nulla quătitate à principio recepta quandoque contractus solet dici lucratiua concessio, siuè recepta certa quantitate à principio, & demum annuo canone, qui solet dici contractus onerosus, iuxtà tradita per Bar. in l. si mihi, & Titio, colum. penul ff de verb. oblig. Cyn. Salic. & Iaf. num. 3. in l. 1. C. de iur. emph. Abb. in d. cap. potuit, num. 6. Clar. in §. emphyteusis, q. 3. nam vterque modus concedendi prohibitus est, cùm in vtroq; vtilè dominium transferatur, d. l. 1. & 2. C. de iur. emph. quod à Sacris Cononibus; & à dicta extrauagante ambitiosè absque causa, & sollemnitatibus improbatur.

Secundò, procedit etiam in bonis solitis concedi, si vltrà solitum concedantur, vt puta, quia solebant aliqua bona concedi in emphyteusim, vsque ad tertiam generationem, iuxtà tex. in §. emphyteusim, in auth. de non alien. vel concedi pro linea masculina tantùm, & concedantur, etiam pro fęmina, nam concessio improbatur, Bald. in auth. qui rem, C. de Sacrosanc. Eccles. & in cap. 1. in verb. consuetudo de his, qui feu. dar. poss. Rodoan. loc. citat. rubr. 2. cap. 22. numer. 28. & infrà latiùs patebit. An autem in totum corruat concessio, vel sustineatur pro generatione, vel linea pro qua poterat fieri, dubium est, & verior est opinio, Bart. in d. auth. qui rem, in totum corruere, & latè suprafundatum est in materia locationis vltrà triennium, quibus addendus est, Alex. consil. 143. lib. 7. vbi testatur de magis communi opinione.

Tertiò, procedit etiam in pacto, quod finita generatione teneatur Prælatus renouare concessionem proximioribus defuncti, nam tale pactum non valet, §. quod autem dictum, & §. seq. in auth. de non alien. rebus Eccles. Aret. in d. l. si mihi, & Titio, colum. 5. versic. hoc autem præcipuè, Ruin. consil. 152. lib. 1. Gozad. consil. 39. numer. 19. & 20. versic. præterea, Genueal. in prax. cap. 99. num. 2. versic. 2. quia non valet pactum; Nam per extrauagante ambitiosè, & per iura supracitata improbatur omne pactum, per quod transfertur dominium rerum Ecclesiasticarum, aut deterior fit conditio Ecclesiæ, sed certùm est, per pactum de renouando deteriorē fieri Ecclesiæ conditionem, nam temporalis emphyteusis efficitur perpetua, ergò; Et licèt vera sit conclusio teneri Prælatum renouare concessionem proximioribus defuncti emphyteusi finita ratione lineæ, vel generationis finitæ, nàm aliàs fieret iniuria proximioribus defuncti, & tanquam grauati possent appellare, Bar. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quotid. & æstiu. & d. l. si mihi, & Titio, est communis opinio, quam probant Dec. consil. 131. Clar. in §. emphyteusis, q. 44. Ricc. in prax. alien. decis. 83. Id tamen non procedit, quando Ecclesia bona deuoluta vult pro se retinere, nam tunc non cogitur ad renouandam, in cap. bonę, il secondo, num. 28. de postul. Prælat. Rip. in l. 1. num. 9. & 10. ff. de priuil. credit. Iaf. consil. 24. col. penul. lib. 3. latè Ruin. consil. 152. lib. 1. Gozadin. d. consil. 39. Clar. in d. q. 44. Caputaquen. decis. 333. par. 1. Beninrend. decis. 19. sic etiam præuia discussione fuisse decisum in vna Rauennatensi coram Illustrissimo Mantica testatur Genuens. d. cap. 99. Doctrina autem Bar. in d. §. permittitur, & communis opinio procedunt, quādo Prælatus rem deuolutam vult alteri concedere, nam tunc cæteris

paribus

patibus proximiores defuncti præferuntur, secus verò quando pro Ecclesia vult retinere, vt suprapro batum est. In alio etiam casu procedere posset doctrina Bar. & communis, quādo constaret adesse legitimam consuetudinem renouandi concessiones finitas proximioribus defuncti; tunc enim posset cogi Prælatus ad renouandum, Bald in auth. si quas ruinas, C. de Sacrosan. Ecc. sic etiam decisum refert coram eodem Mantica, Ianuen. d. cap. 99.

Quartò, procedit si solita forma concessionis emphyteusis alteraretur, vt puta si solita concedi pro masculis, concederetur etiam pro fœminis probatur conclusio, primò, forma consueta inuestituræ, seù concessionis alterari non potest, Iacob. de Belusio, Nicolau. de Neapoli, Aluarot. & Præposit. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Secundò, probatur per extrauagante ambitiosè cōceditur facultas concedēdi in emphyteusim in casibus solitis concedi, & à iure expressis, sed de iure expressum est formam inuestituræ non esse innouandam, cap. 1. §. profecto de leg. Corrad. nec solita ampliari possunt, quia consuetudo est stricti iuris non excedit proprios terminos, c. quoad translationem, vbi Abb. de offic. de leg. Bart. in l. post dotem, ff. sol. matrim. ergò non potest alterari: Tertiò, probatur, Prælatus nō potest deteriorem conditionem Ecclesiæ facere, l. iubemus, Cod. de Sacrosanc. Eccles. sed alterando inuestitura taliter, quod maior numerus personarum includatur deteriorem facit Ecclesiæ conditionem, quia tardius res concessa ad ipsam reuertitur, Alex. consil. 5. vol. 5 Fulgos. consil. 10. Cuman. cons. 99. Zasius de feudis par. 5. num. 59 Schrader. de feud. par. 4. cap. 2. num. 22. Rosental. de feud. concl. 4. numer. 37. Simon de Petr. consil. 45. num. 17. Caualcan. decis. 31. n. 352 par. 2. Thesaur. for. Eccl. par. 1. cap. 15. nu. 22. Quartò, quando antiqua forma concessionis alteratur dicitur fieri noua concessio, Bal. in l. Titius, ff. de excusat. tutor. Felyn. & Dec. in cap. de causis de offic. de leg. Præpos. in cap. 1. num. 32. de his, qui feud. dar. possunt, sed in dubitatum est non posse Prælatum absque sollemnitatibus, & causa bona Ecclesiæ in emphyteusim de nouo concedere, ergò, nec antiquam alterare, & licèt Calder. consil. 11. de feud. dixerit posse in accidentalibus innouari, non autem in substantialibus ipsius tamen opinio non facit contra supradicta, vt optimè declaratur à Cardinal. Alexandr. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. & à Genuens. in practicab. Eccles. q. 18.

De in feudatione, verò constat affirmatiua, etiam opinio ex dicta extrauagante ambitiosè, nam per in feudationem transfertur vtile dominium, vt notum est; Et licèt de iure communi solita in feudari, si reuertantur ad Ecclesiam, absque sollemnitate concedi possunt, capit. 2. de feud. & constat ex eadem extrauaganti, cùm sufficiat in prima concessione ad fuisse sollemnitates, Abb. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien. Clar. in §. feudum, q. 13. & est communis opinio; Hodiè tamen per Bullam Pij V. 42. incipientem admonet nos, anni 1567. & Greg. XIII. Sixti V. Innocent. IX. Clem. VIII. & aliorum Pontificum prohibita est omnis in feudario bonorum Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subiectorum, non solùm deuolutorum, sed etiam deuoluendorum, prout latè prosequitur Thesaur. fori Ecclesiastici parte 1. cap. 14.

Mobi-

Mobilia pretiosa Ecclesiæ vtrum sub hac extrauagante, sint comprehensa. Cap. XII.

Comprehensa esse constat ex dicta extrauagante, & probatur ex communi traditione, quod sub prohibitione alienationis bonorum immobilium, continētur mobilia pretiosa, si tamen seruando seruari possunt, Glos. in cap. tua, in verbo tractatu de his, quæ fiu. à Prælat. & in cap. 2. in verb. immobilia, de reb. Eccles. non alienan. & in cap. is, cui in verbo immobilia de elect. in 6. probat tex. in l. Sancimus, la prima, C. de Sacrosanc. Eccles. & in l. lex, quæ tutores, C. de administr. tutor. Abb. Berou. & omnes Canon. in d. c. nulli, Mandos. in prax. beneficior. in rubr. si in euidentem, versic. rescriptum: Idcircò res Ecclesiæ mobilis pretiosa non vsucapitur triennio, cap. de redditibus, vbi Glos. 12. q. 2. Rodoan. loc. cit. rubr. 7. num. 6. Aduertendum tamen est, quod ad hoc, vt dicta procedant, non solùm requiritur, vt sint mobilia pretiosa, sed etiam, vt sint talia, quæ seruando seruari possunt, & alterò ex his duobus requisitis deficiente non procedunt, Io. Andr. Zabarel. Abb. Berou. & alij in d. cap. nulli, Rebuff. in compend. alienat. num. 25. Socc. reg. 110. num. 2. Mol. de contract. disp. 465. Rodoan. loc. cit. rubr. 5. Ricc. in prax. alienat. decis. 61. Quarè communis est opinio, quod bona mobilia Ecclesiæ, quæ seruando seruari non possunt absque sollemnitaribus possunt alienari, Glos. in sum. 12. q. 2. Nau. consil. 4. de reb. Eccles. non alien. Rebuff. Soccin. Rodoan. & Mol. locis citatis, Ricc. in d. prax. decis. 73. & probatur in d. l. lex, quæ tutores, vbi res minorum, quæ seruando seruari non possunt absque Iudicis decreto alienari possunt, quod etiam confirmatur ex tex. in l. fin. Cod quando decr. opus non est, & idem esse in rebus Ecclesiæ, tradit Glos. communiter recepta in d. cap. nulli, in verb. immobilem.

Quæ autem dicantur res, quæ seruando seruari non possunt, communis est resolutio illas dici, quæ absque detrimento vltrà triennium non solent durare, Glos. in l. 1. C. si aduers. vsucapion. vbi Angel. idem Angel. in l. procurator morum, ff. de procur. & in l. procuratorem, C. de procurat. Imol. Cuman. Angel. & Iason. in l. 1. §. fuit quæsitum, ff. ad Trebell. Glos. in l. diuortio, §. interdum, in verb. reddet, ff. sol. matrim. Alex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Rodoan. loc. citat. rubr. 5. num. 7.

Hinc dubitatur, an pecunia numerata sit de numero illarum rerum, quæ seruando seruari non possunt. Et communis est resolutio affirmatiua, Glos. in d. l. 1. §. fuit quæsitum, vbi Bart. Alex. Ias. & alij, idem Bart. in l. potest, num. 3. ff. de auth. tutor. Et licèt, hæc doctrina videatur contra sensum, cùm pecunia possit conseruati longissimo tempore, & ad præsens reperiātur numismata antiquorum Imperatorum, in quibus non solùm Imagines, & Trophea Imperatorum apparent, sed etiam consideratur valor ipsorum, de quo latè agit Couar. in tract. de numismat. aduertendum est, quod quando dicitur, quod mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, comprehenduntur sub prohibitione, intelligitur de bonis, ex quorum conseruatione, aliquis fructus accipitur, Ias. in d. §. fuit quæsitum, numer. 31. Modo ex ipsa pecunia seruata nullus fructus percipitur, cap. eijciens 88. dist.

88. dist. & pecuniam secundum sui naturam destinata est ad vsum numerationis, l. 1. ff. de contrah. empt. & expendendo ipsam, & numerando, quòad nos non conseruatur; sed consumitur, §. constituitur, Instit. de vsufruct. idcircò secundum se conseruata nullam affert conseruanti vtilitatem, propterea meritò dicitur esse de numero illarum rerum, quæ seruando seruari non possunt.

Quod si contrà supradicta insurgat, tex. in cap. licèt Heli de Simon. in quo declaratur Prælatum expendentem magnam Ecclesiasticæ pecuniæ quantitatem fore deponendum, quasi videatur alienasse bona Ecclesiæ prohibita alienari; Respondetur, ibi Prælatum fuisse depositum ex causa dilapidationis bonorum Ecclesiæ, quæ satis nota erat ex magna quantitate pecuniæ impensione, sed ex hoc non potest inferri, non tamen ex eo infertur pecuniam esse de numero illarum rerum, quæ seruando seruari possunt, & proindè comprehendi in prohibitione alienationis, vt suprà, vt optimè aduertit Syl. in verb. alienatio, numer. 8. & est communis omnium resolutio.

Procedit suprafirmata cóclusio, etiam in pecunia destinata pro emptione immobilium, nam adhuc dicitur mobilis, nec sub immobilium appellatione comprehenditur, Gloss. Bal. Alex. Aretin. & Ias. in d. §. fuit quæsitum, idem Ias. in l. cæterum, §. si parauit, ff. de legat. 1. Felin. in cap. cùm adeò, col. 2 de rescript. latissimè Boer. decis. 209. Ricc. loc. citat. decis. 73. in fin. Et probatur, nam res destinata, vt efficiatur Sacra, nó habetur pro Sacra, l. secundum, C. de furtis; Et destinatio ad aliquid faciendum non habetur pro facta, quando vltrà simplicem voluntatem, aliquid amplius requiritur, l. cùm in fundo, §. si fundus communis, ff. de iur. dot. Et destinatum ad nouum opus faciendum si non est cœptum nihil operatur destinatio, l. ligni, §. si lignum, & l. lana, ff. de leg. 3. facit etiam communis resolutio, DD. Cyn. Bal. Angel. & Ias. in dicto §. sed si parauerit, secundùm quam opinionem fuisse decisum, testatur Boe. lo. ci. quod in legato facto à viro vxori bonorum immobilium, non venit pecunia destinata ad emptionem prędiorum, nam pecunia dicitur res mobilis, l. mouentium, ff. de verb. signific. Idcircò in legato mobilium venit, l. si Chorus, §. 1. ff. de leg. 3. Abb. in d. cap. nulli, & aliud est aliquid esse tale, vel haberi pro tali, l. mercis appellatione, ff. de verbor. signific. Bar. in l. si maritus, §. legis, ff. ad l. Iul. de adult. Ias. in l. prætor, ff. de oper. nou. nunciat. & secundùm hanc opinionem suprafirmatam, fuisse decisũ in Curia Archiepiscopalis Neapolitanæ, testatur Ricc. loc. cit. decis. 73. licèt contrarium defendat . . . . tract. 44. cap. 4. num. 24. cum. seq.

Contrà suprafirmatam conclusionem, facit tex. in l. 3. § quid ergò, ff. de contr. iud. tutel. vbi tutor creditor pupilli non potest pecuniam pupillarẽ depositã pro emptione prędiorum, absque Iudicis decreto pro satisfactione sui crediti accipere, ergò clarè constat pecuniam destinatam ad emptionem immobilium iudicari immobilem; sed respondetur ex Alex. Ias. & alijs supracitatis, decretum Iudicis in casu, d. §. quid ergò, requiri ad cogendum depositarium pro solutione pecuniæ acceptæ, non autem pro sollemnitate alienationis pecuniæ, tanquam rei immobilis, pro cuius alienatione, si ità esset, aliç sollemnitates requirerentur, de quibus nulla mentio fit, in d. tex. ergò nullo modo facit ad casum, sequitur igitur, vt concludamus pecuniam Ecclesiæ sola voluntate

luntate Prælati destinatam ad emptionem non comprehendi in extrauagante ambitiosè, secus tamen esset, si ex necessitate fuisset facta destinatio, vel ex aliquo vinculo apposito in dicto pretio, vel ex aliqua obligatione Prælati, ob quam tenebatur pecuniam illam Ecclesiasticam in bonis immobilibus inuestire, vt optimè aduertit Syl in dicto verb. alienatio, num. 8.

Quæres quid dicendum sit in pecunia peruenta ex venditione rei immobilis Ecclesiasticæ. Multi tenent dici immobilem, prout probat Masueuius tit. de societ. §. item nomina, seù debita, vbi asserit pecuniam esse eiusdem naturæ, cuius erat res à qua peruenit, in cuius locum subrogatur; Et facit etiam, quod per pecuniam representatur res vendita, l. quia qui pretio, ff. de vsufruct. & quemadm. quis vtat. Sic etiam pecunia, quæ peruenit ex re patrimoniali dicitur patrimonialis, & quæ ex venditione bonorum Maioratus, ipsius naturam sortitur, à quo peruenit, latè probant Molin. de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 4. item Speculat. in tit. de caus. possess. & propr. §. 1. vers. certum dixit, quod pecunia facta ex argento meo, mea est, & illā petere possum; Ad quod facit tex. in l. fin. C. de negot. gest. l. mater, §. 1. C. de rei vendicat. Adde, quod emptum ex pecunia Ecclesiæ per beneficiarium fit Ecclesiæ, l. si vt proponis, vbi Glos. de rei vendicat. ergò ità etiam pecunia peruenta ex re immobili Ecclesiæ dicitur Ecclesiæ; Et quod talis pecunia dicatur immobilis, probant Raphael, Fulgos. Alexan. & Aretin. in l. ea demum, Cod. de donat. Et quod in tali alienatione requirantur sollemnitates, prout in alienatione bonorum immobilium, probant Rodoan. loc. cit. rub. 15. num. 12. Ricc. loc. citat. decis. 73. versic. limita secundo; Et ratio esse potest, nam si pecunia peruenta ex venditione rei immobilis posset liberè à Prælato alienari, facilè damnificaretur Ecclesia, & frustra tot sollemnitates requirerentur in alienatione bonorum immobiliū si pretium, ex ipsis peruentum, liberè posteà posset alienari, vti aduertunt supracitati Doctores.

Pro resolutione aduertendū est, quod aut quærimus, an pecunia peruenta ex venditione rei immobilis dicatur mobilis, vel immobilis, & in hoc vera est conclusio ex sui natura dici mobilem, sic probant Firmian. in indice, in verb. bona mobilia, Iacob. de Rauen. Cyn. & Bal. in d. l. ea demum, num. 4. Tiraquell. de vtroque retract. §. 1 Glos. 7. num. 112. Facit etiam regula communis, quod pretium non succedit loco rei in particularibus, l. qui vas, §. 1. ff. de furt. l. labeo, & Sabinus, ff. de verb. signif. l. venditor ex hæreditate, ff. de hæredit. vel act. vendit. secus tamen in vniuersalibus, l. si & rem, & pretium, vbi latè Bar. ff. de petition. hæredit. l. Imperator, ff. de leg. 3. Mol. d. cap. 4. Su d. decis. 15. Guttier. pract. quæst. q. 87. Molfes. tom. 1. ad consuetud. par. 2. tit. de bonis, q. 3. in fin. Idem est etiam in particularibus, quando ea lege bona venduntur, vt pretium in aliorum bonorum emptione implicetur, nàm tùnc pretium, donec alia bona non emātur stat loco rei, l. tes, quæ, vbi communiter Doctor. ff. de iur. dot. glos. in d. l. sed & si lege, §. 1. in verb. non videtur, & in d. l. Imperator, §. fin. in verb. non videtur, ff. de leg. 2. Mol. in d. c. 4. nu. 31. Aut quærimus si in alienatione supradictæ pecunię Ecclesiasticæ requirantur sollemnitates, & in hoc vana est dubitatio, nam bona immobilia Ecclesiæ ex duplici ratione alienari possunt, vel ex vrgentia creditorum, iuxtà

Ss tex. in

tex. in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrof. E. & in hoc casu indubitatum est pretium supradictum non Prelato vendenti, sed directè creditoribus ab emptore esse soluendum d. auth. hoc ius porrectum, ibi, (*pretium pro modis omnibus pro debito dando*,) concordat tex. in §. ementibus, auth. de reb. Eccl. non alien. l. 3. ff. de in rem versic. l. magis puto, §. ne autem, ff. de reb. eorum, imò multi Doctores tenuerunt emptorem bonorum immobilium Ecclesiæ debere esse sollicitum, & ad ipsum spectare, vt pretium rei emptę ad creditores Ecclesiæ, peruenniant Innoc. in cap. 1. de deposito, & in hoc fallit regula generalis, quod nullus cogitur esse sollicitus de persona contrahentis, l. 1. §. cùm autem, ff. de exercito act. & l. fin. ff. eod. tit. & faciunt tradita per Bart. in d. auth. hoc ius porrectum, n. 13. & in l. alio hærede, num. 24. ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. doli mali, nu. 8 ff. de nouationib. sed de hoc fortem, aliàs interim legendi sunt, Mol. loc. cit. & Surd. decis. 15. ergò frustra quæritur, an possit absque sollemnitatibus alienari, cùm creditoribus recta via sit soluendũ; Aut alienatio fit ex causa vtilitatis Ecclesiæ, iuxtà textum in cap. fine exceptione, ibi, (*vt meliora prospiciat*,) 12. q. 2. & in hoc certùm est in assensu alienationis adesse clausulam, dummodò pretium in emptionem stabilium cùm maiori Ecclesiæ vtilitate conuertatur, & sic indubitatum est non posse alienari, & pretium illud, donec in aliorum bonorum emptionem non implicetur, stare loco rei venditæ, probatur ex tex. notab. in l. qui solum, §. 1. ff. de leg. 2. vbi si res legata dato pretio euincatur, illud pretium subrogatum loco rei debetur legatario; Ratio est secundum, Dec. in d. l. ea demum, num. 3. quod ex verisimili voluntate testatoris fit subrogatio, ità & in casu nostro ex clausula posita in assensu pro venditione rei, ad quod etiam faciunt tradita per Molin. d. cap. 4. quod data licentia alienandi bona maioratus cùm clausula, quod de pretio alia bona emantur, pretium, vsque quo bona non emuntur, dicitur esse de maioratu, ac legibus, ac conditionibus maioratus obnoxium.

Amplientur supradicta, vt procedant etiam in magna quantitate pecuniæ, quam Ecclesia in proprietate possidet pro præsidio, iuxtà tex. in l. si chorus, §. 1. ibi, (*quos præsidij causa repositos habeat, vt quibusdam bellis ciuilibus factitasset*,) ff. de leg. 3. Ratio cõclusionis est, quia pecunia illa in proprietate ab Ecclesia pro ipsius conseruatione possessa, licèt mobilis sit, loco tamen immobilium habetur, & proindè sollẽnitates requiritur, sic fuisse resolutum coram Pamphilio in anno 1602. testatur Ricc. loc. cit. decis. 73. Barbos. de offic. Episc. alleg. 95. num. 45. & in casu supradicto quantitas erat ducatorum quatuormillia. Et facit Bulla Sixti V. 31. in anno 1586. incipiens; Ad Clauium Apostolicæ seruitutis; in qua decies centena millia aureorum in Arcę Sancti Angeli reponens pro peculio Romanę Ecclesiæ, declarat ea esse ad instar bonorum immobilium.

Quæres rursus, quid dicendũ sit quando annui introitus possessi ab Ecclesia, cùm pacto de retrouendendo reemuntur à debitoribus, an pretium illud possit absque sollemnitatibus alienari. In hoc dubio aduertendum est, quod aut quærimus si pecunia depositata pro reemptione annuorum introituum dicatur mobilis, vel immobilis, & in hoc indubitatum est dici mobilem; Ad quod probandum non solùm faciũt supra allegata pro opinione, quod

pecu-

pecunia peruenta ex venditione rei immobilis dicatur mobilis, sed etiã facit regula, quod resoluto contractu ex vi pacti de retrouendendo, res redit in pristinam suam causam, & in pristinam naturam, l. voluntate, §. cæterum in fin. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. vndè Bald. in l. qui ea lege, C. de pact. inter empt. & vendit. dixit, quod quando dominium transfertur suspensiuè, resoluto contractu res redit ad sua principia attractiua, & idem Bal. in l. vnic. col. 10. versic. attende, hic, C. quando non petent. dixit, quod resoluto contractu, qui non habet perpetuam causam, sed suspensiuam, dominium primi resuscitat se tanquam à somno, non tanquam à morte, idcircò pecunia, quæ peruenit ex vi pacti de retrouendendo, non solùm redit ad pristinam causam, sed retrahitur ad tempus celebrati contractus, l. 2. §. id quoque, ff. de collat. bonor. & censetur semper fuisse in bonis creditoris, l. sicut, §. superuacuũ, vbi Bar. ff. quib mod. pig. vel hypot. sol. & recuperata virtute pacti præcedẽtis, censetur esse eiusdem qualitatis, prout erant antè contractũ, Bar. in l. sequitur, §. idem labeo, ff. vsucapion. Hinc est, quod in feudo empto cùm pacto de retrouendendo, locus est primogenituræ, eo tamen redempto à venditore, pretium diuiditur inter filios; Propter quod Sac. Consil. Neapol. licèt in dies præferat creditores posteriores, cùm assensu anterioribus creditoribus in pretio peruento ex venditione feudi, si tamen feudum reematur ex vi pacti de retrouendendo, anteriores creditores, absque assensu præferuntur posterioribus cùm assensu, latè Franch. decis. 64 Et facit etiam communis resolutio, Iacob. de Rauen. Cyn. & Bal. in l. ea demum, num. 4. C. de donation. quod stante consuetudine, quod proximior possit retrahere rem alienatam à proximiore, & stante consuetudine, quod bona mobilia defuncti pertineant ad exequutores, immobilia, verò ad hæredes redimatur res à proximiore mortuo alienanti, pretiũ iudicatur tanquam res mobilis, & debetur exequutoribus, ex tex. in d. l. 2. §. id quoque, ff. de collat. bonor. Facit etiam doctrina Boerij decis. 209. nu. 4. vers. & pariter, vbi allegando Alexandrum in l à Diuo Pio, §. fin. ff. de re iudic. dixit, quod pecunia penes debitorem ex causa mutui, vel redditus non perpetui, licèt reputetur immobilis, illa tamen restituta dicitur mobilis.

Ex supradictis indubitata redditur conclusio, pecuniam ex retrouenditione annuorum introituum Ecclesiasticorũ dici mobilem, & proptereà attenta natura ipsius pecuniæ nulllam requiri sollemnitatem, non solùm in ipsa retrouenditione, quæ, cùm fiat vigore pacti dicitur alienatio necessaria, & sollemnitates non requirit, vt suprà docuimus; Quibus addendus est tex. in l. sed si pecunia, §. item quæri potest, ibi, (*hac enim alienatio non spontè tutorum fit*,) ff. de reb. cor. ex quo tex. colligitur regula, quod licèt aliquando non valet, quod spontè fit, valet tamen si ex necessitate fiat.

Nec etiam requiruntur sollemnitates, quando pecunia ex redditibus Ecclesiæ peruenta, vel ex oblationibus, & eleemosynis implicatur ab administratoribus in emptione annuorum introituum, vel bonorum stabilium, nàm cùm pecunia dicatur res mobilis, & quæ seruando seruari non potest, Alex. & Rip. in l. 1. §. fuit quæsitum, ff. ad Trebell. meritò sollemnitates non requiruntur, Ricc. loc. cit. & sufficit, quod Prælatus Ecclesiæ suũ munus exequatur augenda bona Ecclesia ad

instar tutoris, qui tenetur pupillarem pecuniam in emptionem immobilium implicare, l. ità autem, ff. de administrat. tutor aliàs teneretur ad interesse, l. tutor, qui repertorium §. fipost depositionem, ff. de administr. tutor. Glos. in d. l. ità autem, in verb. comparari; Et quod munus Prælati sit bona Ecclesiæ augere, & pecuniam in emptionem stabilium implicare, habetur in capit. quicunque, vbi Glos. in verb. neglectum 12. q. 4. Abb in cap. conquestus in fin. de vsur. Soccin. in reg 3. in verb. accipere, casu 36.

Et licèt Prælatus pecuniam supradictam ex retrouenditione annuorum introituum peruentam malè imponendo, peccet, & tanquam dilapidator puniri possit, cap. licèt enim de Simon. non tamen venit de contrà iura de alienatione bonorum Ecclesiæ loquentia, optimè aduertit Syl. in verb. alienatio, n. 7. in fin.

In duobus tamen casibus posset locum habere prohibitio supradicta alienandi absque sollemnitatibus in pecunia peruenta ex retrouenditione. Alter, est quando in pecunia prædicta adesset speciale vinculum, quod denuò in emptionem immobilium, vel annuorum introituum inplicari deberet, nàm tùnc vinculum illud facit, vt pecunia loco immobilium iudicetur, vt suprà ex Molin. probatum est; Secundus est casus, quando pactum reemendi Ecclesiæ competens remitteretur, vel alteri cederetur, vt clarius infrà patebit.

Quid statuendum in concessione iuris ad rem aliquam immobilem, vel mobilem pretiosam consequendam, & in bonis Religioni acquisitis per alicuius Professionem. Cap. XIII.

IN vtroque casu respondendum tenere dispositionem extrauagantem; Ratio primi est, ex Bal. in l. ea, demum, nu 4. C. de collation. quod ius ad mobilia, mobilè reputatur, l. ex facto, §. hæredum, ff. de hæredib. instituen. nàm qualè est subiectum, seù res, talis intelligitur esse forma, idest, actio, §. vult enim in auth. de non alien. quod notatur in l. 1. C. si aduer. transact. & facit, l. si donatæ, §. si sponsus, ff. de donat. inter vir. & vxor. l. cùm in fundo, §. si fundus, ff. de iur. dot. Sic è contrà ius ad immobile, immobile iudicatur, Glos. & communiter Doct. in d. l. 1. C. si aduers. trans. eadem Glos. in §. hæc ergò, in verbo numeranda, in auth. de non alien. Dyn. & Bar. in l. potest, ff. de auth tutor. latè Tiraquell. de vtroque retract. § 1. Glos. 7. n. 1. cum seq. & nu. 14. Et quod eędem sollemnitates requirantur in alienatione actionis Ecclesiæ competentis ad rem immobilem, ac in alienatione ipsius rei, tradit Alex. consil 27. lib. 3. Sic è contra, actio ad pecuniam consequendam dicitur res mobilis, quia ad rem mobilem capiendam dirigitur, & proindè in ipsius alienatione non requiruntur sollemnitates, Imol. in capit. nulli, de reb Eccles. non alien in fin. Rodoan. loc. cit. rubr. 15. de pecuniæ alienatione faciunt ad supradicta, quod ius competens pupillo ad fundum non potest absque decreto aliena-

alienari, l. sed si pecunia, §. si ius, ff. de reb. eor. sicut nec seruitus prædio pupillari imponi potest, nec seruitus remitti, d. l. sed si pecunia, §. nec vsusfructus, nec lapidicinæ, vel metalla argentifodinæ, vel cretæ, vt in d. l. sed si pecunia, §. si lapidicinas, ità nec seruitus prædio Ecclesiæ imponi potest, nec Ecclesię debita remitti, l. fin. C. de reb. alien. non alienan. cap. nulli de reb. Eccl. non alienandis.

In bonis autem Religioni acquisitis per Regularis professionem, si talia sint, de quibus in dicta extrauagante ambitiosè cauetur, absq; sollemnitatibus alienari non possunt, probatur conclusio; Per professionē nō solùm persona profitentis mancipatur Dei seruitio, sed etiam ipsius bona in Religionem transeūt, auth. ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. cap. si qua mulier 19. q. 3. Et bona profitentis non iure hęreditario debentur Religioni, vt dicebat Innoc. in capit. in præsentia de probation. quem probat Bar. in auth. si qua mulier, C. de Sacrosanct. Eccles. sed iure quodam naturali, & vniuersali acquisitionis consequenter ad personam necessariò bona profitentis Religioni acquiruntur. Bart. in dicta auth. ingressi, in 2. lect. nu 56. idem Bar in d. auth. si qua mulier, Bald. in supra allegatis locis, Abb. in cap. in præsentia, num. 75. de probat. & ad instar arrogati, cuius bona transeunt in arrogatorem, vt toto titulo instit. de acquis. per arrogat Sic transeunt bona in monasterium, Bart. in dicta auth ingressi, nu 16. & 17. vbi infert, quod propterea Monasterium non tenetur in totum ad debita profitentis, tanquam ipsius hæres, sed quatenùs ad eum peruenit, vt in d. tit. de acquis. per arrogat. Nec tenetur Monasterium capere possessionem bonorum sicut hęres, l. cùm hæredes, ff. de acquir. poss. sed eandemmet possessio, quæ erat apud eum, qui profitetur, transfertur in Religionem, l. si adoptauero, cuius verba hæc sunt, (si adoptauero eū, qui pręcario rogauerit, ego quoque præcario possidebo,) ff. de præcar. vbi Bart. firmat conclusionem per professionem non solùm dominium bonorum profitentis transferri in Religionem, sed etiam possessionem absque aliqua adeptione, vbi addit. in verb. Monasterium alios allegat, & hanc opinionem probant idem Bar. in d. auth. ingressi, num. 27. ibi etiam Bal. num. 19. Salicet. num. 3. Paul. de Castr. num. 8. Ias. num. 28. Dec. n. 70. Iacob. de Arena, Iacob. de Rauen. Dyn. Bar. Alber. Angel. & Francis. Areti. in l. qui vniuersas, ff. de acquir. possess. Glos. in cap. si qua mulier, in verb. non extantibus, versic. sed nunquid Monasterium, vbi allegat tex. in d. l. si adoptauero, idem tradunt Archidiac. & Bellamer. in d. c. si qua mulier, Hostiens. & Anchar. in cap. fin. de testamen. Afflict. decis. 299. num. 16. latè prosequitur alios allegando Tapia in repit. d. auth. ingressi, in verb. ipso ingressu, num. 2. & 3. cum seq. igitur, si dominium, & possessio bonorum profitentis ipso iure translata sunt in Religionem, ipsique acquisita sequitur necessariò in ipsorum renunciatione, vel alienatione si talia sint, de quibus loquitur extrauagante ambitiosè, requiri sollēnitates, & secundum hanc opinionem fuisse decisum à Rota Romana, coram Illustrissimo Pamphilio in anno 1584. testatur Ricc. loc. cit. decis. 101.

Dicta limitantur in hæreditate deuoluta Regulari post professionem, nam potest Monasterium hæreditatem non adire, & conniuentibus oculis permittere, vt à consanguineis Regularis possideatur, notabiliter Bald. in d. auth. si qua mulier, nu. 42. Ratio conclusionis est, nam hære-

hæreditas Regulari delata à Monasterio adienda est, etiam Regulari nolente, Anchatan. in d. cap. in præsentia, num. 18. Felyn. num. 57 Bar. in l. indè Neratius, ff. ad l. Aqui. Berou. in cap. Raynutius, num. 384. de testamen. Napodan. in consuetud. si quis, vel si qua, nú. 254. de success. ab intest. Tap. loc. cit. num. 94. dùm ergò sumus in acquirendis, certùm est non requiri sollemnitates, cùm aliud sit alienare, & aliud non acquirere, l. alienationis, ff. de verb. signific. vt infrà demonstrabitur, interim legendus est Franch. decis. 14. & 102.

De Ecclesię profanata, quid sentiendum. Cap. XIV.

IN Curia Archiepiscopali Neapolitana resolutum fuit, extrauagantis locum habere, etiam in alienatione Ecclesiæ profanatæ, Genuens. in Prax. 54. Ricc. loc. cit. decis. 78. Pro cuius explicatione aduertendū est, extrauagante prohibentem alienationem bonorum Ecclesiæ, absque legitima causa, & sollemnitatibus, multò fortiùs locum habere in alienatione ipsius Ecclesiæ, ex reg. auth. multò magis, C. de Sacrosanct. Eccl. & probatur in cap. ea demum 10. q. 2. Gemin. in cap. aurum, num. 3. vbi etiam Archidiacon. 12. q. 2. Quaran. in verb. alienatio, num. 29. quòd adeò vetum est, vt secundùm iuris dispositionem, si pro tali alienatione recipiatur pretium, committitur Simonia, cap. quærelam de Simon. Adde ex communi resolutione omnium Doctorum, si Ecclesia ab vno possessa alteri dimittatur, nihil potest tuta conscientia accipi, Gemin. Archidiac. & alij in d. cap. aurum, & constat ex d. cap. quę relam, Genuens. in prax. cap. 40. nu. 20. quod tamen non procedit in Oratoris priuatis, quæ in domibus particularium personarum esse solent, cùm non dicantur loca sacra, vel Religiosa, nec priuilegijs Ecclesiarum gaudeant, Abb. in cap. inter dilectos de donat. Nec Visitationi Episcoporum subsint licèt absque ipsorum licentia in ipsis celebrari non possit, vt constat ex Triden. quem postea Summi Pontifices sibi reseruarunt committentes ordinarijs locorum, vt constituto de decentia loci concessæ licentiæ vsum exequantur.

Nec etiam in concessione Cappellarum ad solitum vsum sepulturæ habet locum dispositio dictæ extrauagantis ambitiosè, probant Guard. loc. cit. num. 29. Ricc. loc. cit. decis. 42. Ratio est, quia in concessione Cappellarum nullum dominium trāsfertur, quia hoc prohibitum est, ex regula, quod nulllum dominium rei sacrę à laicis possideri potest, ca. causam de præscript. & si ius transferretur in concessione Cappellæ, necessariò requireretur assensus Apostolicus, Nau. consil. 1. de sepult. Sayr. decis. 2. eod. tit. Genuens. dicto cap. 40. num. 16. Ricc. d. decis. 42. num. 6. vbi sic refert decisum in vna Bononiensi Sepulturæ in anno 1570. coram Domino Litta, sed tantùm nudus vsus, absque translatione alicuius iuris spiritualis conceditur, qui propriè dicitur vsus facti, optimè probat Felyn. in cap. quę in Ecclesiarum, num. 87. de constit. Abb. in cap. quantò, num. 11. vers. aduerte, quia dictum, de Iud. Petrus de Vbaldis de Canon. Episcop. & Paroch. portion. cap. 12. in fin. n. 5. & 6. Rochus de Curt. in tract. de iure patron. in verb. in Ecclesia, num. 13.

Et pro tali vsu facti habita ratione ad situm digniorem in Ecclesia, & Fabricam

bricam Cappellæ, licitè venduntur, prout vsus inoleuit, nec requiritur assensus Apostolicus, nec etiam vitium Simoniæ cadit, quia sepeliri in meliori loco, maiori pompa, ornatiori cruce, & similia sunt mere temporalia, idcirco recipitur pretium, nec simonia committitur, Sot. de iust. & iur. lib. 9. q. 7. ar. 1. Petr. de Arag. 2. 2. q. 10. ar. 4. Genuens. loc. cit. num. 19. propterea ius sepulturę ex consuetudine laicis conceditur eo ipso, quod Cappellam obtinent, Abb. in cap. abolendæ de sepultur. latè congerit Gratian. disceptat. forens. cap. 210. & possunt laici acquirere ius sepeliendi incerto eminentiori loco, Cappellam construendi, arma, & insignia, ibi figendi, taliter, quod si amoueantur, datur actio iniuriarum, & potest Iudicis officium implorari contra amouentes, Gratian. loc. ci. & etiam manu armata possunt in tali præeminentia se defendere, Gerar. sing. 33. Auendad. de exequend. mand. Regij. par. 2. cap. 10. num. 20 Perez de anniuers. & Cappellan. lib. 1. c. 24. numer. 23. prout in sedilibus in Ecclesia habendis, & in cæteris præcedentijs, tradunt Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verb. duas habens filias, num. 21. de testamen. Parlador. quæstion. vsufrequent. par. 3. differ. 66. §. 2. num. 8. Vt puta in recipiendo priùs pacem, Lara in l. si quis à liberis in princ. num. 32 ff. de liber. agnoscen. Ioan. Gazias tract. de expensis, c. 8. n. 5. versic. adeoque, Franc. Mar. decis. 275. par. 1. & de scamnis in Ecclesia habendis, tradunt Paris. consil. 149. lib. 4. Rebuff. in tract. in quib. caus. sæcul. cognosc. possess. nu 33.

Omnia supradicta procedunt, etiam in mulieribus, vt possint consuetudine acquirere ius sedendi in Ecclesia, vel priùs offerendi, Ioan. Faber in §. aliam verò, instit. de bonor. posses. Perez loc. cit. lib. 1. cap. 24. nu. 27. licèt de iure generales consuetudines per mulieres introduci non possint, Bar. in l. 1. ff. de legib. benè tamen particulares, Soccin. consil. 7. num. 8. lib. 1. Abb. consil. 53. num. 1. lib. 2. & cap. fin. num. 7. de consuetudine.

Hinc est, quod licèt laici non possint de mortuarijs statuere, cap. fin. de reb. Eccl. non alien. possunt tamen statuere, vt tantùm filij defuncti nigris pannis vtantur, & vt certus sit numerus cereorum, ratio est, quia hæc temporalitatem sapiunt, non spiritualitatem, nec ad cultum diuinum spectant, vel animarum refrigerium, sed ad viuorum consolationem, & ità practicatum vidi in Ciuitate Surrenti, & licèt pompæ in mortuarijs ab Ecclesia permittantur, non tamen approbantur, capit. animæ defunctorum, & c. quæ posterorum 13. q. 2. idcircò laicorum statutum valet, Abb. in d. c. fin. & in cap. quantò de iudic. Tusc. in verb. mortuaria, concl. 402. Molf. par. 2. sum. tract. 13. cap. 8. num. 15.

Cappellæ tamen, & si ad vsum facti concessæ, vt supradictum est, non possunt alijs concedi exclusis primis, vel ipsis mortuis, & ipsorum nominibus, vel insignibus deletis, sic notabiliter Bar. in l. 2. §. nec eius per illum tex. ff. de operib. publ. vbi dicit tex. illum fore notandum contrà Religiosos, qui Cappellam aliquorum defunctorum alijs attribuunt, cùm hoc facere non possint, idem probant Ancharan. consl. 113. Anan. consil. 80 Menoch. de recuper. possess. remed 15. num. 48. Gratian. in d. cap. 210. nu. 49. Et possunt Cappellæ supradictæ ab ijs, quibus concesse fuerunt, vendi l. si monumentum, Cod. quæ res pign. oblig. possess. firmam. de Episcop. lib. 4. q. 13. & etiam ad instantiam creditorum, vt ipsis possit satisfieri, Panunt.

de in-

de inuentar. par. 6. nu. 68. Gratian. loc. cit. num. 9. & ità multoties practicatum vidi, quibus accedit Molf. in sum. d. tract. 13. cap. 8. num. 35.

Quòd verò ad venditionem Ecclesiæ profanatæ attinet, certùm est non posse eam absque assensu Apostolico alienari, ratio est, quia locus Ecclesiæ profanatæ non potest ad omnes vsus deseruire, imò sordidi vsus in ipsa prohibentur fieri, vt ex Trid. sess. 21. de reform. cap. 7. & in eo debet remanere affixa Crux Christi, vt ex eodem Concil. Et cęmenta Ecclesiæ profanatæ non possunt ad priuatos vsus conuerti, sed ad vsum alterius Ecclesiæ, cap. quæ semel, 19. q. 3. Glos. in cap. lingua de consecrat. dist. 1. & Sacra Congregatio declarauit, quod si ruinæ Ecclesiæ profanatæ ad vsus non sordidos vendantur, pretium in vtilitatem eiusdem Ecclesiæ, vel alterius, ad quam titulus, vel beneficia fuerunt translata applicandum erit, Genuensis d. cap. 52. Sic etiam, & situs, siuè area, vbi Ecclesia profanata fuit tanquam, quid immobile nullo pacto alienari poterit absque assensu, sic etiam ex veneratione, & reuerentia propter signum Crucis, ibi existentis, sicut dicitur de Ecclesia diruta, quæ adhuc dicitur locus sacer, Glos. in d. cap. quod semel in verb. maneat, vbi allegat tex. in l. æde sacra, ff. de contrah. empt. Item gaudet immunitate, nisi authoritate Episcopi, absque spè reedificandi diruta esset, Remig. Gond. in tra. de immunitat. Eccles. ampliat. 20. Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 30. Farinac de carcerib. q. 28. num. 70. Decian. lib. 6. cap. 25. num 22. Ambrosin. de immunitat. Eccles. q. 10. num. 3. Villaut. de exequutione legum, nu. 38. Ricc. loc. cit. decis. 68.

De bonis immobilibus, seù mobilibus pretiosis donatis Ecclesiæ cum pacto, de non ea alienando.

Cap. XV.

IDem prorsus de his bonis dicendū, quod de alijs diximus; Nam nec etiam in casibus permissis cùm sollemnitatibus, & assensu Apostolico ea alienari possunt, §. Sanctissimas, in auth. de alienat in emphyt. Ratio conclusionis est, nam quando concurrit prohibitio hominis cùm prohibitione legis, impeditur alienatio, etiam in casu permisso, sic per tex. in dict. §. Sanctissimas, communiter tradunt DD. & in specie Bart. in l. filiusfamilias, §. diui, ff. de leg. 2. vbi latè Opizo num. 103. Loazes num. 30. & Crot. col. 2. Suar. alleg. 9. col. 5. vers. prętcrea cùm in alienatione, Ann. consil. 38. Imò concurrente vtraque prohibitione res efficitur prorsus inalienabilis, Glos. sing. in l. 2. C de vsucap. pro emptor. Magon. decis. Florent. decis. 92. numer. 29. Surd. decis. 154. num. 10. Grammar. decis. 193. num. 4 Milanens. decis. 7. num. 69. lib. 1. Rolan. à Vall. cons. 2. num. 36. vol. 4 Beciu. consil. 87. nu. 67. Et confirmatur, quia legis dispositio prohibitiua alienationis recipit robur à dispositione hominis, iuxtà tex. in l. legitima, vbi Bart. ff. de pact. idem Bar. in l. non possibile, ff. eod. & in materia de qua agimus tradit notabiliter Corset. in singularib. in verb. prohibitio.

Firmant conclusionem, quod stante hominis prohibitione, neque in casibus permissis potest fieri alienatio Glos. in cap. verum, vbi Innoc. Ioan. Andr. & Abb. de condit. apposit.

Glos.

Glos. in l. fin. & Glos. 1. Cod. de reb. alien. non alien. & in auth. hoc ius porrectum, in verb. perpetuo, C. de Sacrosanct. Eccles. Salicet. in l. ea, C. de condit. ob caus. Soccin. consil. 75. nu. 4. vol. 1. Mantic. de coniect. vltim. volun. lib. 9. tit. 10. num. 12. Afflict. decis. 17. num. 5. Caualcan. decis. 29. num. 35. par. 2. Mastrill. decis. 77. num. 5. Anna d. consil. 38. num. 54. Ricc. loc. cit. decis. 45. & propterea stante vtraque prohibitione, iustè denegatur assẽsus, prout in alienatione feudi prohibiti alienari à testatore fuit denegatus assensus à Collaterali consilio, sic refert decisum Ann. in repetit. const. Reg constit. Diuæ memoriæ, num. 46. & sic seruari testatur Anna dict. consil. 38. nu. 57. Idcircò si in supplicatione porrecta Summo Pontifici, pro alienatione rerum Ecclesię non fuerit facta mentio prohibitionis testatoris, assensus tanquam subreptitius corruit, Rot. Rom. in decis. 46. impressa post Caualcan. loc. cit. Ricc. loc. cit. decis. 45.

Supradicta etiam procedunt, quando bona immobilia, vel mobilia pretiosa ad certũ determinatum vsum legata fuerint, nàm tùnc nec etiam in casibus permissis cũ assensu alienari possunt; Ratio est, quia obstat voluntas testatoris, quæ ad instar legis obseruanda est, iuxtà illud, disponet testator, & fiat lex, idcircò, nisi commutetur voluntas testatoris à Summo Pontifice, iuxtà tex. in Clem. quia contingit, de Religios. domib. non poterit alienari, Bald. in auth. hoc ius porrectum, versic. ponè, quod quidam, C. de Sacrosanc. Eccles. Abb. consil. 45. num. 4. lib. 2. Rodoan. loc. cit. rubr. 18. num. 74. & 82. Ann. d. consil. 28.

Verùm supradicta intelligũtur in alienatione facienda ex causa vtilitatis Ecclesiæ, non autem ex causa necessitatis, nàm tùnc non obstante hominis prohibitione poterũt cùm debitis solemnitatibus bona Ecclesiæ alienari; Ratio est, quia non pręsumitur testatorem de casu necessitatis intellexisse, sic probant Glos. in cap. ea demum, §. hoc ius porrectum, in verb. Imperiali 10. q. 2. Innoc. Anton. de Butr. & Abb. nu. 4. in d. cap. verum, de condit. apposit. vbi additio ad Abbatem in verb. necessitas, alios allegat Iason. in l. commodis in fin. ff. de re iudic. Romul. in d. l. filius familias, §. Diui, nu. 24. Rodoan. in d. rubr. 18. nu. 77. Ann. d. consil. 28. Genuens. in practic ab Eccles. q. 162.

Quid autem dicendum sit, si bona immobilia fuerunt Ecclesiæ legata cũ expressa facultate alienandi absque assensu, & sollemnitatibus. In hac quæstione, Quar. in verb. alienatio num. 31. indubitanter dixit, non posse alienari absque sollemnitatibus, & assensu, quia voluntas testatoris, tanquam illicita non est seruanda, & tanquam à iure improbata habetur pro non apposita, & cũ dominium sit quæsitum Eccclesię, res effecta Ecclesiastica necessariò authoritatẽ Iudicis requirit. Contrarium tamen sententiam puto veriorem, quæ probatur; Primò executor testamentarius, qui regulariter bona immobilia testatoris pro satisfaciendis legatis absque decreto alienare non potest, Bar. in l. alio, ff. de alimen. & cibar. leg. latè Cou. in cap. tua, de testamen. si testator concesserit facultatem illa alienandi, nullum requiritur decretum, Gl. in l. 1. in verb. cauerint, ibi Iacob. de Aren. Bar. & Bald. ff. de reb. eorum, Bald. in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. si hæres, ff. de condit. ob caus. Salicet. in l. si quis ad declinandum, C. de Episcop. & Cler. Ias. in l. si frater, C. qui testam. facere poss. & in l. 1. §. fuit quæsitum, vbi etiam Rip. ff. ad Trebell. Afflic. dec.

285 latè Octau. Simon. in tract. de decret. titul. quando decreto opus non est inspect. 4. num. 30.

Secundò, probatur bona minoris non possunt, absque decreto alienari, vt toto tit. ff. de reb. eor. & non solùm requiritur decretum, sed etiam requiritur vrgentia æris alieni, cùm non possint bona minoris ex causa vtilitatis alienari, sed tantùm necessitatis, l. si fundus sterilis, ff. de reb. eor. l. magis puto, §. æs alienum, ff. eod. latè tradunt Bar. Angel. Alber. Fulgos. Ias. & alij in l. cùm hi, §. eam transactionem, ff. de transaction. latè Capyc. qui sic dicit iudicatum, decis. 113. latissimè probat Simoncel. loc. cit. inspect. 17. num. 125. & tamen si testator dat licentiam alienandi pro debito, non requiritur decretū, d. l. magis puto, §. sed si pupillus, l. si præd um, C. quando decreto opus non est, Afflict dec. 285. num. 10. Franch. decis. 302. num. 2. & procedit dictum etiam si voluntas testatoris fuisset declarata in testamento minus solemni, l. fin. ff. de reb eor Ias. in l. mandata, ff. de offic. eius, &c. Rip. in l. 1. num. 164. ff. de vulg. & pupil. Socc. nepos consil. 8. vol. 2 Anton. Gomes. variar. resol. tit. de contract. cap. 14. Simoncell. loc. cit. inspect. 41. nu. 31. & tamen faciliùs alienantur bona Ecclesiæ, quam bona minoris, Glos. in d. l. si fundus sterilis, in verb. moueri, & facit tex. in cap. vt super, §. possessiones de reb. Eccl. non alien. Glos. in cap. fine exceptione, in verb. pro futurum 12. q. 2. Berou. in cap. 1. nu. 47. & in cap. nulli, num. 15. vers. vel omnibus. de reb. Eccles. non alien. & patet, nam sterilia, & infructuosa Ecclesiæ venduntur à Prælatis, d. capit. fine exceptione, non tamen fundus sterilis pupillorū, nam quod pretium recipit, in fructuosum, & inutilè dici non potest, d. l. si fundus sterilis; Bona Ecclesia ex causa vtilitatis alienantur cùm assensu, d. cap. fine exceptione, ibi, (*meliora prospiciat,*) minorùm verò bona secus, cùm tan ùm ex causa necessitatis alienantur, vt suprà probatum est; Ratio differentia est, nam faciliùs dispensat lex in alienatione facienda de bonis Ecclesiæ, quàm de bonis minorum, nàm Ecclesia semper est in eodem statu, minor verò secus, cùm efficiendus sit maior, & tùnc potest sibi consulere, Dynus, & Alberic. in d. l. si fundus sterilis, Bar. in l. si pupillorū, ff. eod. tit. & in l. iubemus, & in auth. quas actiones, C. de Sacrosanct. Eccles. Imol. in cap. vt super, de reb. Ecc. non alien. Capyc. d. decis. 113. Simoncell. d. inspect. 4. num. 227. sed in alienatione bonorum pupillarium sufficit licentia testatoris, & decreto opus non est, ergò eo magis in alienatione bonorum Ecclesiæ sub hac conditione translatorum, vt possint legitima existente causa absque assensu alienari.

Tertiò, cōfirmatur idem multis exemplis, ac Primò, Ecclesia grauata per fideicommissum à testatore de restituendo adueniente aliqua conditione, absque vllo assensu adueniente conditione bona in alium transfert, Marsil. sing. 132. Masull. ad Capyc. d. decis. 113. num. 4. & antè ipsos Lap. alleg. 26. Felyn in cap. in præsentia, num. 52. de probat. Bald. in cap. cùm causa de senten. & re iudic. Quar. loc. cit. limit. 16. Secundò Laicus donans prædium Ecclesiæ cùm conditione, vt laicis soluat collectas, ad quod aliàs de iure non tenebatur Ecclesia, valet legatum, & tenetur Ecclesia illud soluere, Felyn. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num. 77. de constit. Ancharan. consil. 217. per totum. Tertiò, testator potest mandare, quod ex legatis pijs à se factis detrahatur falcidia, Soccin. consil. 405. num. 4. versic.

versic. pro hoc, lib. 1. licèt aliàs de iure non esset detrahenda, auth. similiter, C. ad leg. falcid. Quartò, potest apponi conditio, quod Cappellanus in articulo mortis nominet successorem, & sic institutio beneficij non pertineat ad Episcopum, latè probat Labert. de iur. patr. lib. 1. q. 9. art. 3. per tot. licèt de iure institutio beneficiorum ad Episcopum pertineat, cap. 1. de reg. iur. in 6. & c. ordinarij, de offic. ord. in 6. & regulariter in omni dispositione in vltima voluntate facta, voluntas testatoris præcisè attendenda est, l. in conditionibus, ff. de condit. & demon. §. disponat, auth. de nuptij.

Et licèt ex communi regula, conditio apposita in vltima voluntate, quando est impossibilis, vel turpis reijciatur, l. reprehendenda, C. de inst. & substit. l. quidam, ff. de condit. instit. l. vni. C. de his, quæ pœnæ nomine, supradicta tamen conditio, quod absq; assensu possint res alienari, non est impossibilis, vt patet, neque turpis, ergò omninò obseruanda. Turpis conditio illa dicitur, per quam aliquid fit, quod est contra bonos mores, l. filius, ff. de cond. instit. Ang. in tract. de testam. Glos. 104. Sed nihil turpè, nihilque indecorum est, vt bona Ecclesiæ ex rationabili causa absque tamen sollemnitatibus à Prælato alienentur, cùm multi sint casus, in quibus bona Ecclesiæ absque assensu alienantur, vt infrà patebit, & in specie probatur, nam legatum factum bonorum immobilium Religionibus incapacibus sub conditione, quod vendantur, & pretium in ipsarum beneficium applicetur, valet, Glos. in cap. 1. in verb. domum, de Relig. domib. in 6. Anton. de Butr. in cap. in præsentia, col. 7. versic. quintus casus, vbi etiam Felyn. nu. 51. cum seq. de probation. Bald. in auth. ingressi, num. 51. C. de Sacrosan. Eccl. & in cap. cùm causam, num. 4. de sent. & re iud. Marsil. in d. sing. 132. & possunt bona alienari absque authoritate, & absque causa, Bald. in auth. si qua mulier, num. 15. C. de Sacrosanct. Eccles. Lap. d. alleg. 26. Felyn. Marsil. & alij locis citatis.

Nec etiam dici potest, quod sit conditio à iure improbata, vt dicebat Quaranta, nam nullo iure cauetur, quod non possit apponi conditio à testatore, quod bona absque assensu alienentur; imò contrarium constat ex ijs, quæ dicta sunt de alienatione bonorum minoris; Ad quod etiam facit, nam tutor ex iuris dispositione tenetur conficere inuentarium, & ipso non confecto prohibetur administrare, l. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tutor. si tamen à testatore disponatur, vt absque inuentarij confectione administret, licitè poterit, l. fin. §. de illo, C. arbitr. tutel. Dyn. in l. nemo potest, vbi Bar. num. 12. ff. de leg. 1.

Accedit etiam supradictis communis resolutio, quod consuetudine introduci potest, vt bona Ecclesiæ absq; assensu alienentur, & sic vbi Paulina dispositio non est vsu recepta, in vtroque foro non ligat, multos allegat Quat. loc. cit. & infrà patebit, si potest per consuetudinem introduci, ergò etiam, & per testatoris dispositionem, iux. tradita per Bar. in l. de quibus, ff. de legib.

Neque obstat regula, quod nemo potest facere, quin leges in suo testamento locum non habeant, l. nemo potest, ff. de leg 1. & proindè testator non potest prohibere, quin Episcopus ex sua authoritate legata pia in testamento facta non exequantur, cap. tua vbi Glos. Abb. Couar. & alij de testamen. Nam hoc non facit ad casum nostrum; Nam Episcopus indefinitam habet iurisdictionem ex officio, & iuris dispositione descendentem, circà exequu-

tionem piorum legatorum, & nullus fuit casus à iure exceptus, idcircò neque testator in ipsius Episcopi præiudicium contrà iuris dispositionem potest excipere, quod secus est in alienatione bonorum Ecclesiæ, in quibus dùm ius aliquos excepit casus, sic etiam poterit testatot in suis bonis legem ponere, ex regula, quod in sua dispositione potest testator quacunque conditione, & pacta apponere, l. legem, C. de pact. l. ea lege, C. de condit. ob caus. l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub mod. l. 1. §. 1. ff. de reb. cor.

Et procedunt supradicta, etiam in dispositione facta in beneficium Ecclesiæ, cap. verum de condit. appos. Imol. in cap. cum dilecti, numer. 4. versic. item potest notare de donat. Felyn. in d. cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num. 77. Ancharan. consil. 217. nu. 2. Soccin. consil. 415. nu. 5. lib. 1. ex supradictis non solùm remanet fundata nostra opinio, sed etiam clarissimè patet responsio, allegatis per Quarantam.

Vltimò, non obstat doctrina, Innoc. in cap. verum de for. compet. vbi tradit, quod valet conditio apposita in donatione facta Ecclesiæ, quod teneatur ad onera, non tamen, quod ipsis non solutis, possint bona propria authoritate auocari, ex illa ratione, quod cùm bona donata effecta sint Ecclesię, & per consequens effecta Sancta Sanctorum, non possunt, nisi per Iudicem Ecclesiasticum auocari, nam aliàs sacrilegium committeretur, cap. nulli liceat 12. q. 2. & cap. cùm sit generale de for. compet. Nam contra Innoc. tenent Host. & Abb. ibidem Bar. in l. fin. ff. vt poss. leg. vbi allegat tex. in l. si quis Curialis, Cod. de Episcop. & Cleric. idem Bart. consil. 96. lib. 1. est communis opinio, quam probat Genuens. in practicab. Eccl. q. 161. Sed dato, quod esset vera Innocentij opinio non facit ad casum nostrum, nam aliud est bona ab Ecclesia possessa ob non solutionem onerum ab Ecclesia propria authoritate auocare, & aliud est bona concedere Ecclesiæ cùm facultate alienandi absque assensu, nam in primò casu repugnat, nō solùm iuris dispositio, sed etiam ipsa conditio est turpis, cùm iuxtà tex. in d. l. filius, ff. de condit. instit. illa dicatur turpis conditio, per quam lęditur pietas, existimatio, verecundia, & generaliter aliquid fit, quod est contra bonos mores, quæ omnia apertè adsunt, quando Ecclesia bonis possessis à laico propria authoritate priuatur, cùm proprium laicorum sit Ecclesiæ subesse, & non præesse, constat ex latè traditis in dict. cap. Ecclesiæ Sanctæ Marię, & in cap. 9. de iudi. in secundò, verò secus cùm nihil indecorum, neque inuerecundum sit, vt bona Ecclesiæ à Prælato ex iusta causa, absque tamen assensu Apostolico vendantur.

Res modici valoris, nequaquam in extrauagante comprehensę dicuntur. Cap. XVI.

ANtiqua iura permittentia alienationem absq; sollemnitate, vt habetur in capit. terrulas 12. q. 2. & cap. cæterum de donation. non fuerunt per supradictam extrauagantem correcta, Alexan. de Neu. cons. 30. Marzar. cons. 16. Alex. Stiat. in repet. dictæ extrauagan. num. 3. vbi etiam Benedict. Sangro num. 46. Caualc. decis. 46. & 75 lib. 1. Capuraquen. decis. 52. Guid. Pap. decis. 156. Thesaur. for. Eccles. cap. 15. num. 23. Idcircò res modici valoris prohibitioni extrauagan-

uagan-

uagantis non subsunt; Nam in generali prohibitione non censetur cogitatum de rebus modici valoris, Glos.in cap. 1.in verb. commutatio de his, quæ fiu. à Præl. sine conf. capit.& modica censentur excepta ab omni sollemnitate, Intrigl. decis. 44. num.2. & ità iuris dispositione, latè Schrader.de feud.par.10. sect. 7.num.68.Testai alleg.2. num.134. Et procedit regula etiã stante iuramento de non alienando inconsultò Summo Pontifice, Abb. in cap. vt super num. 15. de reb. Eccles. non alien.Borgnin.Caualcan.decis.45. num.47 par.1.

Quæ autem dicantur terrulæ modici valoris, Glos.in l.fin.in verb.aureos, ff.quæ in fraud cred. dixit esse rem valoris viginti aureorum, idem dixit Glos.in d.cap.terrulas,& declarat Archidiacon. in capit. si quos 12.q.2.Vera tamen est resolutio arbitrio Iudicis,id esse remittendum, qui considerata qualitate rei, Ecclesiæ,& Regionis consuetudine, statuet quę nam res modica dicatur, Archidiac. in d. cap. terrulas, Hostien. in summ de his, quæ fiu.à Præl. Nam respectu Ecclesiæ diuitis,aliquid potest dici modici valoris, quod non erit respectu pauperis, Innoc. Cardinal. & alij in cap. fin.§.his autem de offi.deleg.Cors. in tract. de minimis; Et in puncto, de quo agimus, latè tradunt Grat. discept. forens. cap. 452. ex dictis per Afflict.decis.128. Testai alleg. 2.nu.133.Rodoan.loc.cit. par. 10. Quar.in verb.alienatio, numer. 40. Genuens.in prax.cap.60.num.3.

Supradicta autem non procedunt in Terrulis modici valoris sitis propè Ecclesiam, sed in longè positis ab ea,Cardin.de Turrecrem.in d.cap. terrulas: Terrula enim propè Ecclesiam sita, non potest absque sollemnitatibus alienari,Menoc.conf. 114. vol. 2. Genuens. in practicab. Eccles.q.429. Sicut nec etiam modica pars magni prædij Ecclesiæ potest absque sollemnitatibus alienari,nam aliud est terrulas Ecclesię alienare, & aliud modicam partem magni prędij,nam si hoc secundùm permitteretur,paulatim omnia prędia Ecclesiæ, absque sollemnitatibus alienarentur, & sic fieret fraus legi,quod non est permittendum, l. non dubium,C.de legib.& sic fuisse in Curia Archiepiscopali Neapolitana resolutum, refert Genuens.in prax.d.cap.60.num. 4.

An requirantur solemnitates in repudiatione hæreditatis delatæ Ecclesię. Cap.XVII.

NOn requiri probatur; nam aliud est alienare,& aliud non acquirere, l. alienationis verbum,ff. de verb.signif.Nec in non acquirenda hæreditate delata, patrimonium Ecclesiæ diminuitur,l.si sponsus,§. si maritus, ibi, (*neque enim pauperiorem fieri, qui non acquirit, sed quod patrimonio suo deposuerit*, ff.de donat.int.vir. & vxor. probat etiam tex.in l.qui autem,versic. proindè, ibi, (*proindè,& qui repudiauit hæreditatem, vel legitimam, vel bonorariam,vel testamentariam, non est in ea causa, vt huic edicto locum faciat noluit enim acquirere,non suum patrimonium diminuere,*)ff.quæ in fraud. cred.de quo latè agit Franch.decis. 102. Et cùm hæreditas acquiri non possit absque aditione, vt tot. tit. ff de acquir. hæred. certùm est posse Prælatum in quærendis Ecclesiæ præiudicare,Glos.in cap. fin. 16. q. 6. in fin.& in cap. 2. in verb. non debet, vbi Innoc. & Anton. de Butr.num.10.de donation.Bar.in l. iubemus nullam,num.4.C. de Sacrosan.

ctosan. Eccles. & in l. tutor, ff. de bonor. possess. & in l. pupillorum, C. de repud. hæred. Soccin. Rip. & Ias. in l. legatum, num. 16. ff. de leg. 1. & hanc opinionem seruandam esse in praxi, tradit Atet. in l. is, qui hæres, §. fin. ff. de acquir. hæred. Felyn. in cap. in præsentiam, col. fin. de probation. Federic. de Sen. consil. 9. Anchatan. conf. 136. Anton. Gabr. commun. concl. tit. de legib. concl. 3. vbi testatur de magis communi opinione, Valasc. in dec. Lusit. dec. 77. Rot. diuers. decis. 233. nu. 6. lib. 3. & decis. 284. nu. 9. eod. lib. Hinc est, quod Prælatus recipiens pensionem ab emphyteuta Ecclesiæ, qui ob Canonem non solutum poterat iure suo priuari, præiudicat, glos. in cap. potuit, vbi Abb. & omn. Canon. de locat. & condit.

Et in puncto, de quo agimus, quod possit Prælatus hæreditatem delatam Ecclesiæ repudiare absque sollemnitatibus extrauagantis ambitiosè, probant Lap. alleg. 25. Abb. in cap. tua de his, quæ fiu. à Prælat. absque cons. Cap. & in cap. 1. nu. 21. de dol. & contum. & in d. c. potut, n. 15. in c. quoniam de decim. Federic. de Sen. Bart. Soccin. Rip. & Iason. locis supracitatis, Gemin. & Franc. in cap. 1. de reb. Eccles. non alienan. in 6. Corneus consil. 11. num. a. lib. 3. Fanut. de lucr. dotis, Glos. 8. num. 17. & 18 Lap. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 57. num. 50. Vasq. de success. progress. lib. 3. cap. 27. num. 22. Franch. decis. 14. Sylu. in verb. alienatio, numer. 18. Armil. in eod. verb. num. 17. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 11. & secundum hanc opinionem passim iudicatur in Rota Romana, sic in anno 1587. fuisse in vna Auersana Sancti Benedicti decisum coram Domino Litta, & in vna Bononiensis in anno 1588 testatur Ricc. decis. 96. idem decisum refert Put. decisione 519. libro secundo.

Quid autem dicendum sit in legato certæ rei facto Ecclesiæ, vtrum possit à Prælato absque sollemnitatibus repudiari. Multi tenent non posse, probatur Primò, nam dominium certæ rei legatę recta via transit ad legatarium, l. à Titio, ff. de fur. l. cùm pater, §. surdo, ff. de leg. 2. l. si tibi homo, §. cùm seruus, vbi Glos. Bar. Alex. & alij, ff. de leg. 1. si dominium est iàm translatum in Ecclesia, ergò non potest absque sollemnitatibus abdicari ab ipsa Ecclesia, & eo magis, quia legatum ad pias causas secundùm multorum opinionem, etiam hæreditate non adita debetur, Ias. in l 1. in 1. lect. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. eam, quam num. 39. vbi etiam Rip. num. 66. C. de fideicomm. Dec. in l. si nemo, ff. de reg. iur. latè Tiraquell. de priuil. piæ causæ, priuil. 33. Vasq. loc. supracit. nu. 24. Secundò, probatur ex l. magis puto, §. si pupillus, versic. fundum, ff. de reb. eor. ibi, (*fundum autem legatum repudiare pupillos sine tutoris authoritate non potest: esse enim, & hanc alienationem cum res sit pupilli, nemo dubitet,*) & hanc opinionem probant Bal. in l. contrà iuris, §. fin. ff. de pact. & in auth. si qua mulier, C. de Sacrosan. Eccles. Paul. de Castr. Soccin. Atet. Alex. & Ias. num. 16. in d. l. legatum, Rip. in l. si vnquam o. 11. C. de reuocand. donat. Laurent. de Rodul. in cap. fine exceptione 12. quæst. 2. Anchar. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien. & in c. 1. eod. tit. in 6. Lambert. de iur. patron. lib. 3. art. 9. q. 2. prin. Vasq. d. lib. 3. cap. 27 num. 23. versic. contrariam tenet, Molin. de contract. disp. 465. Quar. in ver. alienatio, in 8. ampliat. num. 23.

Contrariam tamẽ sententiam puto veriorem, vt idem dicendum sit in legato, quod suprà conclusum fuit de hæreditate; Hanc opinionem probant

bant Bart. Bal. sibi cuntrarius, Paul. de Castr. Corneus, & Ias. in l. ex repudiatione, C. de fideicom. Feder. de Senis d. consil 9. Rosell. Tabi, & Syl. in verb. alienatio, Abb. in dicto cap. tua, num. 9. & in cap. 1. num. 22. de dol. & contum. Bernard. Diaz regul. 219. versic. 3. Nauar. in cap. si quando, exceptione 6. num. 2. de rescript. Spino de testam. Glos. 8. prin. num. 63. in fin. & de Prælato regulari, tradunt Ias. in d. l. legatum num. 20. Ceruant. in leg. 6. Tau. nu. 79. Sanch. d. disp 4. num. 12. versic. sed contrarium est verius, probatur opinio, licèt verum sit, quod dominium certæ rei legatę rectà via transit in legatarium, hoc tamen intelligitur reuocabiliter antè exceptationem, & ad hoc, vt incorporetur Ecclesiæ legatariæ requiritur Prælati acceptatio, Abb. in d. cap. tua, num. 9. quia dominium transit sub conditione; si acceptetur, idcircò, ipso repudiato, habetur, ac si nunquam dominium quæsitum fuisset, Glos. in d. l. qui autem, in verb. legatum, vbi etiam Bar. post prin. Ias. in §. item si quid in fraudem, num. 12. institut. de action. & probat tex. notab. in l. 1. §. vtrum autem, ff. si quid in fraud. patron. ibi, (*quàmuis enim legatum retro nostrum sit, nisi repudiat: attamen cum repudiatur, retro nostrum non fuisse palam est,*) meritò cùm adhùc simus in acquirendis, potest Prælatus non acceptando, vel repudiando legatum Ecclesiæ præiudicare, vt suprà probatum est: Nec obstat tex. in d. l. magis puto, §. si pupillus, nam secundum, Abb. loc. cit. loquitur in pupillo carente administratione, quod secus est in Prelato, vel melius responderi potest, quod non facit ad casum nostrum, quia pupillo non solùm prohibetur bonorũ alienatio, sed etiam lucri non acquisitio, Gomes. variar. resol. cap. 14. num. 14. quod secus est in Ecclesia, optimè Sanc. loc. cit.

Quæ autem dicta sunt de legato Ecclesiæ, multò fortiùs procedunt in donatione, antè acceptationem à Prælato factam; Ratio conclusionis est, quia dominium rei legatæ, trãsit in legatarium rectà via, etiam legatario ignorante, d. l. à Titio, ff. de furt. donata verò non transeunt in dominium donatarij, nisi post acceptationem, l. si ego, ff. de negot. gest. cap. si tibi absenti de præben. in 6. & propterea prohibitus donare potest donationem renuntiare antè acceptationem, Paul. de Castr. cons. 11. Soc. in puncto, de quo agimus cons. 53. n. 24. cum seq. lib. 4.

Et procedunt supradicta, etiam si donatio fuerit facta Ecclesiæ Notario acceptante, & stipulante, nàm cùm adhùc sit reuocabilis antè Prælati acceptationem ex reg. l. secundæ, §. sed si quis donatarios, & l. absenti, ff. de donat. latè tradit Thesaur. dec. 70. num. 10. meritò in ipsius renunciatione non requiruntur sollemnitates, ex tex. in l. fin. C. de Sacrosa. Eccles. per quem statuitur dominium rerum legatarum Ecclesiæ ipso iure, absque traditione acquiri non excludit acceptationem Prælati, sed intelligitur sub conditione translatum dominium si à Prælato acceptetur, Soccin. loc. cit.

Quid autem dicendum sit in renunciatione iuris Ecclesiæ delati in beneficium illius, qui aliàs non succedebat. In hoc duę sunt opiniones. Prima, est opinio dicentium necessariò requiri sollemnitates, & probatur Primò; Nam renunciatio iuris delati facta in beneficium personę, quę aliàs succedere non poterat, supponit necessariò acquisitionem, l. si auię, C. de iur. delibet. & in eodem actu duo fiunt, alterum est acquisitio iuris delati, alterum est ipsius iuris acquisiti trãslatio, Paul. de Castr. in d. l. si auię, sed in translatio-

slatione iuris acquisiti ab Ecclesia certum est requiri sollemnitates, vt dictum est suprà, ergò eodem modo, dùm tertiò renuntiatur.

Secundò, repudiatio iuris delati multum differt à cessione, Paul. de Castr. in l. si maior, versic. nota bonam legem, C. de repud. hæred. nam repudians ad nihilum tenetur, nec cõueniri potest, sed cedens ipse rectà via conuenitur, l. hæreditatem, ff. de donation. l. 2. C. de hęredit. vel act. vendit. Guid. Pap. decis. 105. & propterea ex simplici repudiatione nõ inducitur tacita aditio, secus autem ex cessione, Aymon. Crauett. cons. 200. & eo magis procedit quando cessio fit, vt alicui prosit, tunc enim necessariò supponitur aditio, argumentum, l. illud, ff. de acquir hæred. Paul. de Castr. in l. pactum, quod dotale, in vlt. q. C. de collat. Crot. in l. reconiuncti, num. 156. versic. decimo quæritur, ff de leg. 3.

Tertiò, facit tex. in l. 1. §. si minor, ff. de reb. eor. ibi, (*si minor emerit prædia, vt quoad pretium solueretur, essent pignori obligata, non puto pignus valere. Nam vbi dominium quæsitum est minori cępit non posse obligari*,) ex quo textu colligitur, quod in vno, eodemque actu acquisitum est dominium prædij, quo pignori traditum est, & tamen actus non valet. Idẽ probatur in l. 3 in fi. & l. 4. & l. si sponsus, ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi si vir sibi donanti iubeat, vt donet vxori, non valet donatio, nam ipse censetur acceptare, & tradere vxori, licèt vt inquit textus (*ex celeritate coniungendarum inter se actionum vna occultetur*.)

Quartò, facit, nam aliud est eximere se, de medio repudiando, & aliud est ius delatum cedere: Primò casu, per repudiationem tollitur impedimentum, quo sublato alius succedit, & hoc non prohibetur, idcircò non requirit sollemnitates, Bart. in d. l. qui autem, paulò post principium. Secundò, verò casu, quando ceditur ius delatum, necessariò pręcedit aditio, d. l. si auiæ, nec valet dicere, quod sit momentanea aditio, nam momentanea sunt in consideratione, quando ex illi producitur, aliquis iuris effectus, l. 2. C. de posthum. hæred. instit. Bar. in l. fin. ff. de condition. institut. Barbos. in l. dotalem, num. 13 ff sol. matrim. & momentum temporis sufficit in factis, l. si quis hæredem, ff. de institut. & substitut. Bald. in l. si quis ad declinandum, §. in omnibus, num. 37. C. de Sacrosan. Eccles. Et hanc opinionem vltrà suprà allegatos, probat Rip. in l. si vnquam, q. 11. nu. 25. C de reuocand. donat. & eam latè defendit Sanch. in d. disp. 4. nu. 16. cum seq.

Contraria tamen opinio, quod non requirantur sollemnitates ex infrascriptis fundatur; Tota vis aduersæ opinionis est in tacita acceptatione iuris delati, quòd tertiò non successuro ceditur, & in hoc aduertendum est, quod tacita acceptatio, ex quo fit ad finem renunciandi, & de ipsa principaliter non agitur, non est in consideratione, sed ipsa tantùm renunciatio consideranda est, de qua principaliter agitur, l. si quis nec causam, ff si cert. per. l. qui acceptationem, ff. de condit. indeb. & tacita acceptatio, quæ necessariò supponitur, non debet esse in consideratione, non solùm ex eo, quia de ipsa principaliter non agitur, sed etiam, quia est momentanea, l. qui sic, ff. de solution. Sicut non dicitur aliquid versum in vtilitatem alicuius, quod non durat, l. 1. §. versum, ff. de in rem verso; Item non dicitur factum, quod factum nõ durat, cap. vndè, & ego de verbor. signif. Item, vt optimè tradit Socci. consil. 53. num. 28. vol. 4. allegans Abb. in consil. 68. statutum, quod

de qua;

de qualibet acquisitione, aliqua certa quantitas soluatur, non habet locum in tacita acquisitione ad finem renunciandi, ratio est, quia talis acquisitio regulanda est secundum finem, arg. l. 1. ff. de sponsal. idcircò meritò concludit, quod si duo fiant actus distincti, licèt in continenti alter acquisitionis, & alter cessionis, locum habet dispositio extrauagantis ambitiosè, si tamen vnicus est actus cessionis, quia actus acquisitionis est implicitus, & occultatur, est momentaneus, & fit ad finem renunciandi, non facit, vt requirantur sollemnitates, sic ex Soccin. loc. cit. probat Phanut. de lucr. dot. Glos. 8. num. 17. cum. seq. vbi sic refert decisum à Rota Romana in vna Bononiensi, & secundum eandem decisione decidit Consilium Neapolitanum, refert Franch. decis. 14. in fin. probat etiam Roland. à Vall. consi. 15. num. 35. & 36. vol. 1.

Accedit etiam supradictis; nam certum est extrauagantem ambitiosè locum habere in alienatione bonorum immobilium, vel mobilium pretiosorum, Ecclesiæ tamen acquisitorum, seù incorporatorum, Clem. 1. in verb. ad mensam de excessib. Prælat. cap. 2. de feud. vt suprà probatum est, sed acquisitio, seù incorporatio bonorum non potest fieri in beneficium Ecclesię, nisi vel ex expressa voluntate Prælati volentis acquirere, Abb. in cap. vt super nu. 10. de reb. Eccles. non alienan. latè Menoch. consil. 79. nu. 10. vbi alios allegat, vel ex tacita voluntate per signa declarata, v3. Si bona Ecclesię delata fecit in libro bonorū Ecclesiæ describere, Bar. in l. si vacantia, num. 9. versic. vel si Abbas, C. de bonis vacantibus, & ipsor. incorpor. lib. 10. Genuens. in practicab. Eccles. q. 12. Sed in cessione iurium Ecclesiæ delatorum, in qua implicita adest aditio, nulla est voluntas Prælati acquirendi, nec expressa, nec tacita, ergò nullo modo potest dici ius delatum fore Ecclesiæ acquisitum, & proindè sollemnitates non requiruntur; Ad quod etiam facit: Licèt de iure dominium bonorum Ecclesiæ donatorum transeat in Ecclesiam absque eo, quod donans tradat, l. fin. vbi Bar. nu. 17. C. de Sacrosanct. Eccles. requiritur tamen aditio ex parte Prelati nomine Ecclesiæ recipientis, Bar. in l. 1. C. de bon vacan. numer. 10. sed in cessione non est vera aditio in beneficium Ecclesiæ, cùm nullus sit animus acquirendi, vt suprà dictum est, ergò in cessione nullo modo requiruntur sollemnitates.

Nec obstat tex. in l. 1. § si min. ff. de reb. eor nā vt optimè aduertit, Gl. ibid. in verb. emerit, pignoratio prædij à pupillo empti fuit non in eodem actu acquisitionis dominij, taliter, quod vnico actu acquireret, & pignoraret, sed post acquisitionem, & traditionem sibi factam, quo casu certum est pignorationem à pupillo factam non valere, & in hoc ponderanda sunt verba, tex. in l. si vir, §. si vir vxori, ff. de don. int. vir. & vxor. ibi, (*si post contractam emptionem nouo Consilio inito, id pactum fuisse factum,*) secus tamen si antè traditionem, pro qua decisione, allegat Gl. textum in l. Iulianus, §. offerre, ff. de action. empt. & in l. si hæreditates, C. de hæred. vend. & sic decisio textus in d. §. si minor, non facit ad casum nostrum.

Nec etiam secundò obstat tex. in l. 3. 4. & in l. si sponsus, ff. de donat. int. vir. & vxor. in quibus iuribus probatur, quod si vir, sibi donaturo iusserit, vt vxori donet, non valet donatio, ex eo, quod ipse censetur donare; Nam aduertendum est, in themate dictorum Iurium tres concurrę actus; vnum implicitum, & duos explicitos, implicitus est, tacita

cita acceptatio donationis, duorum explicitorum, alter est, iussio, vt sibi donaturus vxori donet, alter vera, & realis donatio nomine mandantis vxori facta, & sic non facit ad casum nostrum, in quo adest tacita aditio cùm simplici renunciatione.

Neque remissio caducitatis ob Canonem non solutum dispositioni extrauagantis subijcitur. Cap. XVIII.

Ratio conclusionis est, quia caducitas non incurritur, nisi domino volente, l. 2. ibi, (*sed omninò si dominus voluerit, expellendo*,) C. de iur. emphyr. Est communi opinio, quam probat Bart. in d. l. 2. ibid. Salicet nu. 2. Bal. num. 3. in 2. lect. Ias. num. 6. cum seq. Parisius consil. 108. num. 33. lib. 1. Cepoll. consil. ciuil. 25. num. 2. Rodoan. loc. citat. q. 19. num. 15. Curt. Iun. cons. 109. num. 11. & 110. Tiraquell. in l. si vnquam, in verb. reuertatur, num. 10. C. de reuocand. donation. latissimè Corbul. de iur. emphyr. tit. de caus. priuat. ob non solut. canon. ampl. 45. num. 5. cum seq. Hinc notabiliter dixit Bald. in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles. quod priuatio emphyteusis ob Canonem non solutum, non dicitur esse in facto, sed in potentia fieri, domino volente, & hanc doctrinam, Bald. sequuntur communiter DD. probant Rol. à Val. cōs. 57. n. 9. & cōs. 81. n. 6. vol. 3. Dec. consil. 138. Rot. Bonon. dec. 27. n. 15. vers. in contrarium, Corb. loc. cit. si à voluntate Prælati dependet caducitas, ergò potest licitè eam remittere, cùm illam remittendo dicatur potius non acquirere, quam alienare, Abb. in cap. potuit, num. 15. de locat. & conduct. Et quod ius prouenieus ex vi caducitatis, dicatur potius ius quærendum, quam quæsitum, allegat multos Ricc. in prax. alien. decis. 135.

Confirmatur idem, nam priuatio ob Canonem non solutum, dicitur pœna legalis, Alexan. in l. qui Insulam, ff. de verb. oblig. per tex. in d. l. 2. C. de iur. emphyr. & in cap. potuit de locat. & conduct. sed pæna non debetur, nisi conuicta culpa, & post Iudicis sententiam, cap. fraternitatis 12. q. 2. Et in materia, de qua agimus secundum veriorem, & æquiorem opinionem non potest emphyreuta ob Canonem non solutum propria authoritate à directo dominio expelli, sed requiritur sententia Iudicis, Salycet. in d. l. 2. col. 6. ibid. Ias. num. 103. Cagnol. in auth. qui rem, num. 39. C. de Sacrosanct. Eccles. in l. si quis maior, num. 107. C. de transaction Berou. consil. 54. vol. 3. Bursat. consil. 91. num. 2. lib. 1. Menoch. consil. 301. num. 23 vol. 4. Afflict. decis 97. vbi etiam Vrsil. Guid. Pap. decis. 107. Mastrill. dec. 93. Corbul. loc cit. tit. de caus. priu. ob deterior. num. 18. cum. seq. si requiritur conuictio culpæ, & Iudicis sententia necessariò sequitur, quod dicatur ius quærendum, quod potest Prælatus absque sollemnitatibus renuntiare, vt suprà probatum est, ergò. Hanc nostram sententiam probant Glos. in d. cap. potuit, in verbo expelli, vbi Cardinal. Florent. Imol. num. 34. Abb. num. 15. & omnes Canonistæ, Ias. qui testatur de communi in d. l. 2. num. 130. & in l. seruus creditoris, num. 2. C. de pact. Alex. consil. 105. num. 15. lib. 3. & consil. 5. nu. 19. lib. 5. Ruin. consil. 70. num. 14. lib. 5. Dec. cons. 329. num. 3. Cepol. consil. ciuil. numer. 46. Clar. in §. emphyteusis q. 10. num. 3.

Intelligenda tamen est conclusio, vt possit solus Prælatus remittere, si tamen Ecclesia non est collegiata,

nàm

nàm tùnc requireretur consensus Capituli, Glo. in d. cap. potuit, in verb. expelli, vbi etiam Anton. de Butr. num. 9. Imol. num. 34. Ias. in d. l. 2. num. 130. Alex. in d. consil. 5. & consil. 105. eod vol. Berou. cons. 102. num. 57. lib. 1. Parif. cons. 108. num. 43. vol. 1. Sarmient. Selectar. senten. lib. 3. cap. 6. num. 1. Corbul. loc. citat. tit. de causa priuat ob Canon. non solut. limit. 21. num. 5. Et remissio caducitatis non solùm inducitur per receptionem Canonis à Prælato factam, vt suprà, sed etiam si fiat à procuratore Prælati cùm speciali tamen mandato, Berou. consil. 116. num. 10. vol. 1. Ruin. consil. 110. num. 10. vol. 1. Afflict. decis. 129. num. 10. vel si non habuerit speciale mandatum, Prælatus postea ratum habeat, Dec. cons. 329 num. 3. Ruin. consil. 151. num. 12. vol. 1. Hyppolit. Riminal. cons. 22. num. 12. Corbul. d. limitat. 21. num. 16.

Et procedit etiam suprafirmata conclusio, etiam stante pacto in concessione emphyteusis apposita, quod Canone nō solutum per biennium ipso facto remaneat priuatus emphyteusi; Ratio conclusionis est, nàm licèt verbum ipso facto, importet, quod ipso iure absque Iudicis ministerio inducatur priuatio, cap. 1. §. sacri, vbi Gemin. de homicid. in 6. l. fin. vbi Bald. C. locat. facit tex. in cap. penul. de immunit. Eccles. in 6. cap ad Apostolicæ. § penul. de re iudic. in 6. Clem. 1. § nos eorum, de stat. monac. Glos. in cap. in pœnis de reg. iur. in 6. & in cap. quam sit, in verb. eo ipso de elect. in 6. quia tamen pactum intelligitur, iuxtà iuris dispositionem, idest, vt domino volente emphyteuta iure suo priuetur secundum doctrinam, Bar. Salicet. Ias. & aliorum in d. l. 2. & idem Bar. tradit in l. 1. ff. si ager vectig. vel emphyt. petat. & in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles. vbi etiam Bald. idcircò etiam stante pacto, quod Canone non soluto, res incidat in commissum, poterit Prælatus Canonem recipiendo, caducitatem remittere, sic notabiliter Dec. cons. 138 num. 6. & cons. 144. & 452 Soccin. Iun. consil. 111. col. 2. vol. 2. Cephal. consil. 3. num. 11. & consil. 27. num 10. & 50. vol. 1. Corn. consil. 115. num 1. vol 1. Rolan. à Vall. qui alios allegat consil. 57. num. 9. & consil. 81. nu. 6. volum. 3. Corbul. in d. tit. de caus. priuat. ob Can. non sol. ampliat. 45. num. 7. cum seq. Idem est etiam si supradicto pacto fuit appositum iuramentum; Ratio est, quia iuramentum sequitur naturam actus, super quo interponitur, & non impedit, quin non subintelligatur conditio, quæ est de natura actus, l. fin. C. de non numer. pecun. l. fin. ff qui sat. dar. cogan. & sicut supradiximus, quod pactum appositum de soluendo canone intelligitur, iuxtà iuris dispositionem, pro quo etiam faciunt dicta per Mastril. d. decis. 93. ergò ità etiam stante iuramento in specie probat Gratus consil. 55. num. 26. lib. 1. Corbul. d. ampliat. 45. nu. 7. cum seq.

Et licèt incontrarium dici possit, quod quando disposita à iure deducuntur in pactum, operantur aliquid amplius, quod de iure operabatur, ad hoc, ne pactum reddatur elusorium, iuxtà doctrinam Bald. communiter receptam in rubr. Cod. de contrah. empt num. 9 quam larè ex multis ornat Mantic. de tacit. & ambig. lib 23. tit 26. Idcircò in casu nostro posset dici, quod caducitas stante pactum non solùm dicitur pæna legalis, vt suprà probatum est, sed etiam conuentionalis, Genuens. in practic. cap. 92. Tamen aduertendum est secundum veriorem opinionem, quod pœna conuentio-

uentionalis non exigitur ab Ecclesia, nisi quatenus cum interesse concurrit, cap. suam, secundum vnum intellectum de pœnis, tradunt Canonistæ in cap. dilecti de arbit. sic communiter iudicatur à Sacro Cõsilio, Affl. decis. 135. & Rota sepius secundum hanc opinionem decidit Seraph. dec. 313. 794. & 819. tradit Genuen. in practica. d. c. 92 & 686. Ecclesia enim, quæ semper benigna est, multò magis in pœnis exigendis, benignitatem ostendere debet, Soccin. consil. 66. vol. 3. Idcircò in materia pœnę commissę in dubio contra Ecclesiam iudicandum est, Bursat. consil. 181. num. 48. lib. 2. Clar. in d. §. emphytsis, q. 8. versic. sed quis, Genuens. d. cap. 92. ergò etiam stante pacto, adhuc potest caducitas remitti, ex quo potius agitur de non acquirendo, quam de alienatione acquisitorum.

Procedit etiam suprafirmata doctrina, non solùm in remissione caducitatis ex causa canonis non soluti, sed etiam ex causa alienationis, domino irrequisito; Ratio est, quia etiam in casu alienationis caducitas non inducitur, nisi domino volente, Bal. notabiliter in l. fin. C. de reuocand. donat. Alex. consil. 173. vol. 2. Abb. consil. 67. lib. 2. latè probat Rolan. à Vall. consil. 57. num. 9. vol. 3.

Quid autem dicendum sit in dispositione testatoris, qui prohibuit bona sua alienari, & in casu contrauentionis, mandauit, vt ipso iure bona Ecclesiæ applicentur, an possit Prælatus sequuta contrauentione remittere ius caducitatis. Respondeo, idem dicendum esse; Ratio est, quando licèt deuolutio fiat ipso iure, ex vi verborum testatoris, & cõtraueniens ipso iure cadat, hoc tamen ius licèt Ecclesiæ acquiratur, requirit tamen Prælati acceptationem, ad hoc, vt irreuocabiliter fiat Ecclesiæ, sic notabiliter Rip. in l. 1. num. 51. ff. de leg. 1. Cassiodor. decis. 2. & 3. de locato, Puteus dec. 8. lib. 2. Idcircò potest Ecclesia ius sibi delatum remittere sicut supra dictum est in legato, cuius dominium antè acceptationem transit in legatarium ex tex. in l. à Titio, ff. de furtis, & l. cùm pater, §. fundo, ff. de leg. 2. declarat Rip. in l. in fideicommissariam, n. 14. ff. ad Trebell. reuocabiliter tamen sic fuit à Rota resolutum in vna Regiensi bonorum in anno 1585. die 1. Aprilis coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Sacræ Rotæ Auditore, refert Marescott. variar. resolut. lib. 1. cap. 5. in princip.

Quid autem dicendum, si in concessione emphyteusis, vel feudi Ecclesiastici fuisset oppositum pactum de non alienando ab emphyteuta, etiã saluo assẽsu directi domini, & etiam de non alienando à Prælato; An sequuta alienatione possit Prælatus remittere caducitatem. In hoc aduertendum est, quòd licèt vera sit conclusio, quod alienatio facta saluo assensu cùm clausula, nec aliter, nec alio modo, valet, nec incidit alienans in commissum, etiam tradita possessione, Bal. in cap. 1. §. fin. nu. 5. quæ sit prima caus. benef. ammitt. quem communiter sequuntur Doct. tradunt Rip. in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 80. versic. 2. intellige de cõst. Clar. in §. emphyteusis, q. 13. num 5. versic. benè verum est, Grammat. decis. 163. Corbul. in d. tit. de caus. priuat. ob alien. limit 37 Nam illa verba, nec aliter, nec alio modo, faciunt deficere consensum partium, ità vt nihil egisse videantur, si domini consensus non accederit, Curt. Sen. consil. 8. num 4 Gozadin. consil. 3. num. 23. Cephal. consil. 18. num. 13. lib. 1. Vndè assensu domini non subsequente, alienatio non censetur facta Clar. in §. feudum, q. 13. versic. item

quæro;

quæro; Idcircò non intrat caducitas ſtante ſuprad ĉta reſeruatione, prout pluries fuit à Rota varijs temporibus deciſum, refert Mareſcott. variar.reſol.lib. 1.cap. 78. Quando tamen ſpeciali pacto cautum fuit, quod nec etiam cum tali reſeruatione fiat alienatio, certum eſt ſequuta alienatione adeſſe caducitatem, Mareſcott.loc.cit.num.6 verſ. ſed dubium eſt; Et in hoc caſu, licèt regulariter verum ſit Prçlatum poſſe remittere caducitatem cùm conſenſu tamen Capituli in Eccleſia collegiata, in alijs verò ipſum ſolum tamen in caſu, de quo agimus, non poteſt remittere caducitatem; Ratio eſt, quia non ſolùm eſt deuolutum ius Eccleſiæ, ſed etiam ex vi pacti arctata eſt facultas Prælati ad remittendum caducitatem, ex quo in ipſa conceſſione pro beneficio Eccleſiæ adeſt ſpeciale pactum, ne alienetur, etiam cùm aſſenſu, ideò non poteſt formam conceſſionis alterare, vt ſuprà dictum eſt. Et licèt in emphyteuſi, vel feudo ſæculari ſupradicta non procedant, cùm poſſit directus dominus renunciando iuri ſuo, ex regula tex. l. ſi quis in conſcribendo, C de pactis, remittere caducitatem ex illa ratione, quod quando lex aliquid ſtatuit, quod principaliter reſpicit priuatam vtilitatem, intelligitur habere tacitam conditionem, niſi ij, quorum vtilitas agitur, aliter velint, l. 1. §. & operis, ff. de oper. nou. nunc. Raphael Cuman.conſil. 50. num. 3. Abb.q. 2. num. 12. In Eccleſia verò, quia Prælatus non poteſt iuri Eccleſiæ quæſito renunciare, neceſſariò ſequitur, quod ſtante ſupradicto pacto, non poſſit Prælatus iuri Eccleſiæ quæſito præiudicare, niſi ex legitima cauſa, & adhibitis debitis ſollemnitatibus, ſic in puncto de quo agimus, tradunt Berou. conſil. 122. numer. 8. 9. & 10. refert, & ſequitur Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 23. tit. 26.

Supradicta etiam procedunt ſi ijs, qui alienauit, ſtatim per alium contractum rem alienatam reemit; Ratio concluſionis eſt, nam quæſitum alicui, facto alterius, non poteſt auferri facto eiuſdem, cuius opera fuit quęſitum, l. fin. ff. de pact. Aym. Crauet. conſil. 6 nu. 14. alios allegat Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Gloſ. 18. nu. 56. & notabiliter dixit Bald. in l. ſi conſtante, §. exceptis, C. de donat. int. nupt. quod quando ex contractu, vel occaſione ipſius, eſt ius quæſitum alicui tertiò re, vel ſpè, non poteſt in illius præiudicium à contrahentibus recedi, Gl. & communiter Doctor. in l. certi conditio, §. ſi nummos, ff. ſi cert. pet. latè Iaſ. conſil 213 col. 4. verſic. confirmantur ſuprad cta, lib. 2. Et procedit dictum etiam ſi fiat alius actus præterito ſimilis, nam quando per conuentionem eſt alteri ius quæſitum, non poſſunt contrauenientes in præiudicium illius, cui fuit ius quæſitum, etiam per alium actum illi ſimilem ſe pęnitere, Bar. & Paul. de Caſt. in l. 1. §. ſi rē, ff. depoſiti, Cyn. & Alberic. in l. fin. col. penult. vbi etiam Iaſ. num. 136. qui teſtatur de communi opinione, C. de iur. emphyt. Anchar. & Imol. in cap. potuit de locat. idem dicendum, etiam quando ex diſpoſitione alicuius certa pęna alicui venit applicanda, nam ſi per contrauentionem incurſa ſit pęna, non poteſt ipſemet author relaxare, nam regula, quod author contractus poteſt eſſe author diſtractus, intelligitur antè incurſam pœnam, non autem poſt in tertij præiudicium, Bald. in l. 2. num. 10. C. ſi ſeruus exportat. vendat. Iaſ. in l. fin. nu. 10. ff. de pact. latè in propoſito tradit Mareſcott. variar. reſol. lib. 1. cap. 5. num. 7. cum multis ſeq.

Pro complemento ſupradictorum non eſt

est prætermittenda notabilis decisio Rotæ in vna Romana prætensæ deuolutionis domus die 24. Iunij 1597. coram Seraphino, quam refert Marescott. loc. citat. lib. 1. cap. 58. in fin. Nempè quod in casu deuolutionis ex causa alienationis Domino irrequisito, quocunque strictissimo pacto existente in concessione, ob quod locus erat caducitati, Rota noluit admittere deuolutionem, iuxtà iuris rigorem, sed innixa æquitati mandauit augeri Canonem.

De concessione bonorum Ecclesiæ in emphyteusim. Cap. XIX.

Quando concessio fit seruata forma iuris de bonis solitis concedi cùm Ecclesiæ vtilitati licita est, constat ex eadem extrauagante ambitiosè, circà quod tria notanda sunt. Primùm est, vt concessio fiat seruata forma iuris, hoc est, vt non alterentur iuris dispositiones, quæ de emphyteusi Ecclesiastica loquuntur, videlicèt, quod vsque ad tertiam generationem concedatur, & cùm alijs pactis, & conditionibus, de quibus latè per Clar. in §. emphyteusis, tradunt communiter Doct. in l. 2. C. de iur. emphyt.

Secundùm est, vt fiat concessio bonorum Ecclesiæ, quæ solitæ sunt concedi: in hoc enim casum non requiruntur sollemnitates, existente tamen eadem causa, ob quam aliæ concessiones fuerunt factæ, probatur ex cap. fin. de feud. cap. vt super, vbi Innoc. & Abb. de reb. Eccles. non alien. est communis opinio omniū, quam probant Alex. consil. 9 vol. 3. Roland. consil. 1. numer 85. vol. 1. Guid. Pap. decis. 100. Bal. decis. 92. Afflict. decis. 305. vbi Vrsill. nu. 10. Rodoan. loc. cit. rub. 33. cas 6 Ricc. loc. cit. decis. 125. Genuens. in practicab q 24. Barbos. de author. Episcop. alleg 95. num. 29. Ratio conclusionis est, quia Prælatus non dicitur alienare quando veterem alienationem confirmat, etiam si in aliā personam transferat, l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiu. cap. 1. in princ. vbi Bald. per quos fiat inuestit. Glos. in auth. hoc ius porrectum in fin. C. de Sacrosan. Eccl. Bal. in Margar. in verb. Prælatus, Guliel. de Cuneo in l. contra iuris, ff. de pact. Et solita concedi non dicuntur propriè alienari, Abb Butr. & alij in d. cap. fin. de feud. Idcircò sollemnitates non requiruntur, Bar. in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccl. & in l. si vacantia, C. de bon. vacantib & incorpor. lib. 10. & in l. 1. C. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. vbi dicit, quod res Ecclesiæ semel emphyteuta semper durat emphyteuta, per tex in l. pater, §. is, ff. de leg. 3. Idem probant Calder. consil 11. de feudis, Alex. consil. 14. col. fin. & 189. vol. 2 & consil. 9. vol. 3. Dec. in d. auth. qui rem, latè probat Rodoan. loc. citat. rubr. 33. cas. 6. Ricc. loc. cit. decis 125.

Quæ autem requirātur, vt res dicatur solita concedi, licèt variæ sint Doctorum sententiæ, vera tamen est resolutio, quod sufficit vnica concessio facta cùm debitis sollemnitatibus; Ratio conclusionis est, quia solitum in vna vice verificatur, Bar. in l. 4 §. item Mela, ff. de alimen. & cibar. leg. & in hoc differt solitum a consueto, nam solitū vnicum actum requirit, consuetum verò duos, Crescent. decis. 1. de consuetudine Menoch. consil. 79 vol. 1. Molf. ad consuetud. par. 1. cap 5. num. 24. vbi alios allegat Ricc. d. decis. 125.

Et sicut res semel alienata dicitur effecta alienabilis, l. cùm pater, §. quindecim,

decim,ff. de leg. 3. ità res semel concessa dicitur effecta concessibilis; Hanc opinionem probant Bart. in d. auth. qui rem,& in d. l. 1. Andr. de Iser. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Anton. Gabr. comm. concl. tit. de locat. concl. 1. nu. 5. Curt. tract. de feud. par. 2. q. 3. Ruin. consil. 35. num. 3. lib. 1. Vrsill. ad Afflict. d. dec. 305. num. 10. extat decisio Rotæ Romanæ, apud Seraph. 1451. aliàs decisiones allegant Gomes. reg. de trienn. q. 14. versic. non obstat, Rodoan. & Ricc. locis citatis; Quare dùm res Ecclesiæ per vnicam concessionem sollemniter factam, effecta est alienabilis, poterit Prælatus de nouo absque alia sollemnitate illam concedere, rationabiliter arbitrando concessionem in vtilitatem Ecclesiæ cedere, faciunt tradita per Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 81. num. 5. quem nouissimè sequitur Facchinet. lib. 2. controuers. iuris cap. 68. Molf. loc. cit.

Procedit dictum etiam si post sollemnem cōcessionem interuenisset alia concessio, cùm reseruatione assensus quatenùs opus sit, nam talis concessio cùm reseruatione assensus, nihil obest, ex quo reseruatio fuit conditionalis, Bald. in cap. Cumana de electiōn. & in casu, de quo agimus solitum concedi non fundatur in præsumptione, sed in veritate, quæ ex prima concessione sollemniter facta, resultat, Decis. Rotæ Pisanæ 81. & Ricc. dicta decis. 125.

Quando verò non constat de concessione sollemniter facta, sufficit si reperiantur duæ concessiones cùm spatio triginta, vel quadraginta annorum; per binum enim actum vallatum beneficio temporis inducitur solitum, taliter, vt nulla alia sollemnitas requiratur in concessione, Iacob. de Beluis. in d. cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. per tex. in l. 3. C. de Episc. audient. consuetudo enim dicitur frequens, & continua assuetudo, l. 1. C. quæ sit long consuet. Et frequenter dicitur fieri, quod bis fit, §. pen. in auth. de defensor. Ciuit. Cardinal. Alex. in d. cap. 1. Bal. in l. de quibus, ff. de legib. Imol. in d. cap. fin. de feud. Dec. in d. auth. qui rem, Alex. consil. 5. & 9. vol. 3. Dec. consil. 142. & 144. Afflict. in Constit. Regni Diuæ memoriæ, nu. 67. Clar. in §. feudum, q. 13. num. 3. Vrsill. ad Afflict. d. decis. 305. num. 10. est communis opinio, de qua testatur Ias. consil. 155. col. penult. lib. 2. Rodoan. loc. cit. extant variæ decisiones Rotæ, quas post Rodoan. referunt Ricc. loc. cit. Genuens. in pract. q. 24. vbi dicit non esse recedendum ab authoritate Rotæ, quæ pluries decreuit sufficere vnicam concessionem cùm sollemnitate, vel duplicem concessionem cùm spatio 40. annuorum; licèt non irrationabiliter defendi posset, sufficere spatium 30. annorum cùm duplici concessione ex regula, quod ex spatio 30. annorum præsumitur assensus, etiam si non enuncietur, gl. in c. peruenit, vbi Imol. de empt. & vendit. Felyn. in cap. Albericus in fin. de testam. Rot. Rom. apud Seraph. decis. 1042. sed de hoc latius infrà quando de præsumptione assensus ex cursu temporis agemus.

Tertiùm, quod requiritur est, vtilitas Ecclesiæ, quæ consideranda est, vel ex quantitate, quæ recipitur in concessione, quæ vulgò dicitur, *per l'entratura*, vel habita ratione ad annuum Canonem, sub quo conceditur, nam vtilissima dicitur concessio secundum omnes, si Canon ascendat ad quantitatem fructuum, Ancharan. consil. 122. Ias. consil. 54. volum. 1. Menoch. consil. 494. nu. 6. volum. 4. & de iure sufficit, quod concessio fiat, cùm diminutione sextæ partis redditus, auth. perpetua, C. de Sacrosanct. Eccles. quæ iure remit-

remittitur ob periculum ſterilitatis, & aliorum caſuum fortuitorum ad emphyteutam pertinentium, Bald. in d. auth. perpetua, Archidiac. & Bellamer. in cap. perpetua 10. q. 2. Sic multoties fuit à Rota deciſum, Ricc. loc. cit. deciſ. 129. Ratio eſt, quia periculum eſt pretio æſtimabile, cap. in Ciuitate de vſur. l. iactum, ff. de contrah. empr. Et licèt diſpoſitio dictæ auth. perpetua, ſit lex Imperatoris, quæ Eccleſiam non ligat, & reperiatur inſerta in decreto, in d. cap. perpetua 10. q. 2. hoc tamen à Gratiano actum fuit ad oſtendendam Imperatorum deuotionem erga Eccleſiam, non autem, vt ipſa ligetur, idcircò, Petrus Gabellin. conſil. 172. dixit, quod poſt diſpoſitionem extrauagante ambitioſè, non poteſt fieri relaxatio ſextę partis, ſed in hoc eſt aduertendum, quod ſupradicta diminutio non eſt facienda ex iuris ciuilis diſpoſitione, ſed ex dictamine rationis naturalis, quæ etiam in alienatione bonorum Eccleſiæ locum habet, & conſideranda eſt à Prælatis, quibus committitur à Summo Pontifice, vt decernãt vtrum alienatio in vtilitatem Eccleſiæ cedat, optimè aduertit Ianuen. loc. cit. q. 79 Imò neque plus iuſto pretio offerenti, bona Eccleſię concedenda ſunt, Gloſ. c. hoc ius porrectum 10. q. 2. Neque ſi prę-cedentibus ſubhaſtationibus, licitatur plus iuſto pretio offerat: iuſtitia enim pretij attendenda eſt, nullus enim, & in vllo minus Eccleſia, cùm alterius iactura ditari debet, Gloſ. in cap. 1. de in integr. reſtitut. Abb. cap. 1. de empt. & vendit.

Omnia ſupradicta intelligenda ſunt, etiam in renouatione emphyteuſis facienda proximioribus defuncti ob finitam generationem; Ratio concluſionis eſt, nam Eccleſia tenetur præferre proximiores defuncti in renouatione inueſtituræ, Bar. in l. 1. ff. de priuil. creditor. nam aliàs eis fieret iniuria, & de Iure Canonico illis daretur appellatio, Bar. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. & in l. ſi mihi, & Titio, vbi etiã Angel & Alex. ff. de verbor. oblig. Alex. conſil. 80. num. 11. lib. 1. vbi addit. in verb. quam alijs, plures allegar, latiſſimè Dec. conſil. 327.

Hoc ius petendi renouationem inueſtituræ, ſiuè ius Prælationis competens proximioribus defuncti, durat per annum, Iaſ. in l. 2. n. 22. C. de iur. emph. Rip in l. 1. nu. 11. ff. de priuil. credit. Roman. conſil. 22. Gozadin. conſil. 71. num. 2. Soccin. Iun. conſ. 9. nu. 17. vol. 3. Rolan. à Vall. conſil. 3. num. 150. vol. 1. Surd. conſ. 181. nu. 39. vol. 2. Clar. in §. emphyteuſis q. 43. nu. 3. Nec competit, quando emphyteuſis ob culpam ammittitur, videlicèt ob Canonem non ſolutum, vel aliam ſimilem culpabilem cauſam, Iaſ. in d. l. 2. in 5. notab. Rip. in d. l. 1. num. 12. Roman. conſ. 212. Pariſ. conſil. 101. num. 132. vol. 1. Alex. conſil. 6. nu. 16. vol. 3. Surd. d. conſil. 181. num. 30. vol. 2. In hoc tamen Regno admittitur purgatio moræ, etiam poſt ſententiam deuolutionis ob Canonem non ſolutum, Affl. ct. deciſ. 134. Vrſill. ad Affl. ct. deciſ. 392. Idem etiam practicatur in Curia Archiepiſcopi, quæ fundata in æquitate, nunquam declarat emphiteuſim deuolutam, ſed admittit purgationem morę, Ricc. loc. cit. deciſ. 131.

Quod autem dictum eſt non dari Prælationem, quando emphyteuſis ammittitur ob culpam, intelligitur de culpa damnoſa domino directo, nõ autem ſi ex defectu aſſenſus, vel aliarum ſollemnitatum contractu annullato emphyteuſis deuolueretur ad Eccleſiam, Aretin. conſil. 77. nu. 6. Seraph. deciſ. 546. Mareſcott. variar. reſol. lib. 2. cap. 110. num. 15. Ricc. loc. citat. deciſ. 132. Quando verò

verò ob culpam emphyteutæ resoluitur contractus, non solùm cessat ius Prælationis, vt supradictum est, sed etiam meliorationes amittuntur,& fiunt directi domini, l. 2. vbi omnes notant, C. de iur. emphyt. Guid. Pap. decis. 169 & 438. vbi testatur de communi, Berou. familiar. quæst. q. 19. in princ.& q. 96. num.4. Rolan.à Vall.consil.28. nu. 13.& 16.cùm seq.lib.1.Clar. in §. feudum, q. 88. in princ.& in §. emphyteusis,q.45. in fin. Hoc tamen non procedit, quando annua pensio fuisset æquiualens ad fructus,qui colliguntur, nam ex quo tùnc potiùs dicitur contractus locationis, quam emphyteusis, meliorationes non amittuntur,Bar.in l. 1.nu.4.vbi etiam Iaf.num.35.C.de iur. emph. Aretin.consil.55.numer.4. Bellon. consil.21.num. 18.Natta,qui testatur de communi consil.49.Clar. in dict. §.emphyteusis q.1. propè fin. Franch.decis.191.Merescot d.cap. 110.nu.14 Et sicut Colonus finità locatione meliorationes non amittit,l.Colonus,vbi Bar.& Paul. de Castr. ff.locat.ità & in emphyteuta, cùm in casu de quo agimus, fit ad instar locationis perpetuę; Idcircò multi dixerunt, etiam ad extraneos hæredes transire,Bal.in cap. litteræ de dilation Cagnol.in l. 2.nu. 202. C de rescind. vend.Cephal. consil. 9.Rolan.à Vall.consil.96.volum.1. Dec.consil.31.latè Mant. qui alios allegat de tacitis,& ambig.conuen. lib. 7. tit. 19. num.27. Et procedit dictum, etiam si pensio non esset, omninò æquiualens ad fructus, sed quasi,Ruin.consil.61. num. 22. lib. 1.Rimin.Iun. consil.461. num 6. vol.4. Hinc Afflict. decis. 72. dixit censeri emphyteusim simulatam, si à principio soluatur medietas valoris rei,allegat Glos.in l.fin. C. de prædijs Curial.lib. 10.

In alio, etiam casu deuoluta emphyteusi meliorationes non amittuntur, & est quando emphyteuticarius, vltrà propriam obligationem, vel pactum fundũ meliorauit,Bal.in auth. excipitur,C.de bonis, quæ liber.idẽ Bal Alex.& Lanc.Dec.in l. Senatus, §. Marcellus, ff de leg. 1. Dec.consil.518 Et idem esse in feudo,probatur ex tex.in §.si vassallus, Hic finitur lex Conradi, & faciunt ad propositum, tex. in l. domos, ff. de leg.1.in l.diuortium, §. impedit, ff.sol.matr.l. eum ad quem, C. de vsufruct. Franch. decis. 191. Quæ autem impensæ debeantur, & quomodò liquidentur, & quid in beneficijs de iure patronatus, latè post alios tradit de Pont. in decisionib. Collater.Consil.decis. 12. Pro supradictis autem meliorationibus datur retentio rei, l. si in area, & l. si non fortem,§ si certum,ff de cond. indeb. Capyc. decis. 17. & etiam oblata cautione de soluendo meliorationes non tenetur emphyteuta dimittere rem in casu caducitatis, sed potest ipsam retinere vsqueqùo soluantur meliorationes,Ruin.cons. 84.col.pen.versic.circà secundum, vol.1.Tiraquell.de retract.conuention. Glos. 1. in verb. reparationes necessarias, Franch. decis.112.n.1.

Quid autem dicendum, si meliorationes essent magni valoris,& Ecclesia pauper taliter, quod non posset soluere. Maxima est difficultas. Et licèt tex. in l.in fundo,ff. de rei vendic. declarat in tribus tantum casibus vtiles impensas fore soluendas. Primò, si dominus est diues,& sine magnò detrimento soluere potest; Secundò, si ipsemet dominus erat facturus, nàm tùnc etiam si esset pauper tenetur; Tertiò, si rem habebat venalem, & Peregrin. tract. de fideicomm.ar.50.num.33.dixerit fuisse iudicatum in Ciuitate Patauij fideicommissarium pauperem in casu deuoluti fideicommissi non

teneri soluere meliorationes magni valoris, & propterea decipi eos, qui magna construunt ædificia, ad hoc, vt adueniente conditione ex impotentia soluendi meliorationes, bona fideicommisso subiecta non repetantur; Vera tamen est resolutio soluendas esse ab Ecclesia meliorationes hæredibus emphyteutæ, vel ab ipsis hæredibus Ecclesiæ valorem fundi, vel saltim arbitrio Iudicis, aucto Canone, habita ratione ad fundum, & meliorationes denuò faciendam esse concessionem: Faciunt dicta per Peregrin. & Franch. locis citatis, & nouissimè per Genuens. loc. cit. q. 69. Pro quo etiam facit notabilis decisio Rotæ coram Seraphino, quæ in casu deuolutionis, noluit ipsam admittere, sed mandauit augeri Canonem, refert Marescott. variar. resolut. lib. 1. cap. 78. in fin.

Pro complemento huius doctrinæ notandum est in renuatione concessionis bonorum Ecclesię attendendam esse ipsius vtilitatem, vt supradictum est, idcircò si prima causa concessionis cessat, vt puta, quia res sterilis concessa fuit, vt ad culturam reduceretur, si postea ad Ecclesiam reuertatur, effecta iàm fertilis noua causa requiritur, vt reconcedatur, Abb. in cap. vt super, num. 11. de reb. Eccles. non alien. Rodoan. loc. cit. q. 12. num. 57. & 58. Thesau. for. Eccles. cap. 15. num. 3. Idcircò in noua concessione rei emphyteuticæ debet adesse vtilitas Ecclesiæ tempore vltimæ concessionis, Cęsar de Graff. decis. 4. locat. Rota Romana pluries, quam refert, & sequitur Barbos. de potestat. Episcop. allegat. 95. num. 34.

Relicta pro celebratione missarum, vel anniuersariorum, an subsint dispositioni extrauagantis. Cap. XX.

Bona relicta pro celebratione missarum, vel anniuersariorum, & si pro onere missarum censeantur hypotecata, non tamen mutant naturam bonorum laicalium, Gamma decis. 288. num. 4. in princ. sed dicuntur bona temporalia obligata, tamen pro onere spirituali, Rebuff. de pacific. possessor. num. 282. vers. & ideò, Guid. Pap. dec. 187. Valasc. decis. 60. nu. 12. Perez de anniuers. & Cappell. lib. 1. cap. 5. num. 61. & lib. 2. cap. 1. nu. 2. & propterea non possunt effici beneficia Ecclesiastica, prout decreuit Rota in vna Salernitana Oratorij in anno 1559. coram Domino Quiroga, refert Garz. de benefic. par. 1. cap. 2. num. 106. quare possunt absque sollemnitatibus alienari, idem Perez dicto num. 61.

Quod intelligendum est, etiam si bona stabilia cùm onere anniuersarij relinquantur alicui Hospitali, absq; tamen Episcopi authoritate erecti, nam talis locus non dicitur pius, Ioannes Faber in §. nullius, Institut. de rer. diuis. nec gaudet priuilegijs piæ causæ, Bal. in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosanct. Eccles. & potest destitui, Glos. in Clem. quia contingit, in verb. altare de relig. domib. Abb. consil. 31. latissimè Valasc. decis. 105. num. 7. & 34. & latè nos in princ. huius quæst. Idcircò possunt bona absque sollemnitatibus alienari, Alex. consil. 4. vol. 3. Paris. cons. 34. num. 19. Perez in d. cap. 1. num. 1.

Idem dicendum, si particulari Sacerdos deputetur à testatore pro celebra-

lebratione missarum, vel detur facultas hæredibus deputandi non enim per hoc dicuntur illa bona spiritualizata, sed remanent temporalia, nec requiritur Episcopi authoritas in tali deputatione, Dec. in cap. ex parte, num. 10. de rescrept. Bellamer. in cap super hoc, q. 15. de renunciation Guid. Pap. decis. 187. Rebuff. de pacif possessor. nu. 287. Spin. de testam. Glos. 4. princip. tit. de patron. num. 41. Valasc. d. decis. 105. num. 1. 6. & 55. Perez d. cap. 1. num. 13. latè Gatz. de benef. par. 1. cap. 2. num. 102.

Et supradicta locum habent, etiam si testator fundans anniuersarium, illud nominet Cappellaniam, vel beneficium, nam impropriè dicetur Cappellania, nec sub appellatione beneficiorum, venit notabiliter, Zerul. in p ax in 2. par. in verb. beneficium, nu. 10. Ratio est, quia non potest dici beneficium, quod authoritate Episcopi non est fundatū, cap. beneficium de reg. iur. in 6. & Cappellania, tunc efficitur beneficium, quando authoritate Episcopi erigitur in titulum beneficij, non autem quando dantur stipendia annua, vt celebrentur missæ, vel officia diuina in aliquibus temporibus, vel altaribus, Gomes. in reg. de annal. possess q. 5 & de exprimendo valore benefic. j, q 4. extat Sacris Congregationis, quam post Zerul. refert Perez d. cap. 1. num 33. Nec censetur testatorem voluisse efficere Cappellaniam Collatiuam ab Ordinario, cùm ipsius consensus non fuit requisitus, Garz. loc. cit. num. 111. idcircò remanet Cappellania laicalis, & profana, vti post Fabrum, Guid. Pap. & alios tradit Pet. Greg. Tolos. de benef. cap. 11. num. 10. in fin Perez loc. cit. num. 33. & seq. Pro quo facit Glos. singul. in extrauagant. execrabilis de præbeq. in tex. communes, in verb. quæ aliàs, cuius verba hæc sunt; (Aut quis beneficia possidet, vt titulara, quo casu propriè dicitur Clericus, seù Cappellanus talis Ecclesię, seù Cappellæ, in qua titularus est, cap. Clericos 71. dist. c. 1. 21. q. 1. c. Episcopū 7. q. 1. Aut autem ea is tenet, vt non intitulata, quo casu non censetur clericus, seù Cappellanus Ecclesiæ, quia intitulatus non est,) & infrà dicit eadem Glos. (Beneficiatum voco sine titulo istos assisios portionarios, habentes altaria, seù Cappellas pro missis defunctorum,) iuxtà tex. in cap. penul. de Cler. non residen. cap. si significatum de præbend. Idcircò non dicuntur fructus Ecclesiastici, sed stipendium ratione operis personalis, & laboris, Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 13. nu. 1. Rodoan. loc citat. q. 1. An Prælatus possit disponere de rebus Ecclesiæ, §. in hac igitur materia, nu. 16. Nec supradicta anniuersaria computantur in valorem beneficiorum, Staphilęus de formis expectatiu §. noua forma, num. 45. Guttier. consil. 8. num. 1. & 2. Barbos. in l. diuortium, §. quod in anno, num. 7. ff. sol. matr. Nec veniūt in locatione beneficiorum, Carozius de locat. par. 3. tit. de reb. Eccles. locan. concl. 8. versic. ampliatur; Nec comprehenduntur in prohibitione, ne quis plura beneficia vniformia sub eodem tecto retineat, nam potest Sacerdos pluribus missarum memorijs sub eodem tecto deseruire, Gemin. in cap. 1. nu. 14. versic. in eadem Glos. de consuetud. in 6 Perez d. cap. 1. num. 42.

Ampliantur supradicta, vt procedant etiam si deputatio Sacerdoris fieret ab Episcopo, tanquam exequutori vltimarum voluntatum, (quæ exequutio de iure ad ipsum spectat, c. tua de testament.) nam per talem deputationem Cappellaniam laicalis non erigitur in titulum beneficij, nam Episcopus tanquam exe-

quutor piarum dispositionum deputat, sic dicit resolutum Marius Anton.lib.1 var.resol.resol.112.cas.53. Itē etiā si Sacerdoti deputato fuisset assignatū certū prædium, cuius redditus esse in stipendium pro celebratione missarum, nam non per hoc censetur bona Ecclesiastica, nec erecta in titulum beneficij, nec sub prohibitione alienationis cadunt, Cassiodor. decis.3.numer.34. Antonin.d.resol.112.cas.53. Benè tamen possunt supradictæ Cappellaniæ erigi in titulum beneficij ab Ordinatio, non reluctante testatoris voluntate, Rot. diuers. lib. 3. par. 3. decis. 1122. Gonzal. & alij, quos refert Garz.loc.cit.num. 108. & tùnc bona subiecta erunt dispositioni extrauagante ambitiosè, vt ex supradictis constat; Quæ addenda sunt ad decisionem Ricc. 82.

Quid in donatione, vel legato iuris patronatus laicalis dicendum. Cap. XXI.

Responde in tali donatioone, vel legato iuris patronatus laicalis non requiri sollemnitates, nàm non solùm cùm Vniuersitate bonorum transit, cap. cùm sęculum de iur. patronat. sed etiam titulo particulari gratuito ad euitandam simoniam, iuxtà tex. in cap. de iure, eodem tit. cùm Episcopi tamen consensu transfertur, nec requiruntur sollemnitates, prout in alienatione bonorum Ecclesiæ dictum est, sed sufficit tantùm Ordinarij assensus, quando à laico in laicum transfertur, cap. illud, vbi Abb. num. 3. de iur. patron. cap. ex insinuatione, & cap. nullus, eod. tit. Glos. in cap. piæ mentis 16. q. 7. & tenetur Ordinarius assentire, aliàs licitè appellatur ad Metropolitanum, Molfel. in summa tract. 6. cap. 5. num. 182. & clarius probatur in cap. vnic. eod. tit. in 6. vbi apertè deciditur, quod quando ius patronatus transfertur à laico ad Ecclesiasticum, vel ad pium locum, nec etiam Episcopi assensus requiritur. Et communis opinio omnium in vtroq; dicto, tradunt Io. Andr. & alij in d. cap. vnic. Abb. in cap. cùm sęculum eod. tit. Gaeta in repetit. cap. fin. de elect. in 6. in 29. & 35. col. Firman. in tract. de Episcop. in 4. par. in 4. limit. Paul. de Citadin. de iur. patr. in 2. q. nonæ partis, Rochus de Cur. in eodem tract. in verb. ipse, vel ipsa quo in 17. q Syl in verb. ius patronatus, nu. 5. versic. sextum, Lamber. in eod tract. lib. 1. in 4. q. prin. secundæ partis, fol. 127. Verallus decis. 131. Achill. de Graff. decis. 10. de iur. patr. Tusch. in verb. ius patronatus, concl. 613. Ricc. loc. cit. decis. 43. Et licèt ius patronatus dicatur quoddam mixtum habens temporalitatem, & spiritualitatem, d. cap. piæ mentis, & dicitur spiritualitati annexum, d. cap. de iure, vbi Abb. Quando tamen laicis competit potest, etiam titulo particulari cùm assensu Episcopi transferri, nec requiruntur sollemnitates, de quibus in extrauagante ambitiosè; Ratio est, quia intentio Summi Pontificis fuit indemnitati Ecclesiarum consulere, prohibendo alienationem bonorum Ecclesiasticorum, quæ ratio non militat, quando ius patronatus ex vna persona laica ad aliam transfertur, nam nihil in hoc Ecclesiæ detrahitur, nec nouum onus imponitur.

Procedunt supradicta, etiam in iure patronatus, Confraternitatibus laicorum competenti, nam dicitur laicale, Felyn. in trac quando literę Apostolicæ limit 4. Rochus de Cur. loc. cit. in verb. ius, num. 17. Gambar. de potest. legati, circà Hospitalia limit. 3. num. 412. Couar. pract. qq. cap. 36. nu.

36.nu.8 Fulc.de visitat. lib.2. cap. 14.num.12.Rota diuers.decis.574. num.6.par.1.aliàs Rotæ decisionis, refert Garz.de benefic. par.5. cap. 1.nu.104.licèt contrarium, probent Lambert. & alij quos refert, & sequitur Anton.var. resol. lib.1. resol. 40.numer.7. Communis tamen est opinio dici laicale,& propterea absque sollemnitatibus transferri potest.

Supradicta tamen non procedunt in iure patronatus Ecclesiastico,quod tùnc propriè est, quando de bonis Ecclesiæ fuit fundatum, & alicui Ecclesiastico,tanquam Ecclesiastico competit,d.cap.1.vbi omnes de iur.patron. in 6.latissimè Garz.d.p. 5.cap.1.num.1.nam non potest absque sollemnitatibus alienari; Ratio est, quia ius patronatus dicitur seruitus,Innoc. in rubr.de iur. patron. Franch.in cap.1.nu. 4.eod. tit in 6. Idcircò quando eidem Ecclesiæ donatur à Patrono, ipso iure extinguitur, quia res propria, sibi seruire non potest, l.si quis ędes, ff. de seruit. rustic.prædior.Franc.loc. citat. Neque etiam requiritur Episcopi assensus, quia Ecclesia efficitur libera,d.cap.1.At quando ab aliquo Ecclesiastico ad laicum transfertur, alienatur ius Ecclesiæ competens, & idcircò requiruntur sollemnitates,vt optimè Rota, apud Seraphin.decis.1312.quam decisionem per extensum,refert Ricc. loc. citat. decis. 43. idem probant Viuian. in prax.iuris patron.par.1. lib.4.cap. 1.num.14.Barbos.de offic.& potest. Episc.alleg.71.num.27.

Idem est etiam in concessione iuris patronatus Ecclesiæ liberæ, nam non potest Ordinarius concedere ius patronatus Ecclesiæ liberæ, Gl. in d.cap.piæ mentis,vbi Archidiac. & Gemin.Innoc.in rubr.de iur. patron.num.3.Io.And.in cap. 1. eod. tit.in 6.ibidem Archidiac.& Card. Abb.in cap.3.eod. tit. consil. 106. Felyn.in tract.Quando literæ Apostolicæ, num. 10.Lambert. loc. cit. lib.1.par.1.ar.4.q.10.num. 5. vers. limita,Ang.in summ.in verb.ius patronatus, §. 4. cumulat Menochius consil.90.in prin.Ricc.loc.cit.dec. 90. cùm non possit Ecclesiam in seruitutem redigere,vt per supracitatos. Et certa est iuris propositio, non posse Ordinarium ius patronatus Ecclesiæ iàm constructæ,& dotatæ ex priuilegio alteri concedere, nam aliàs diceretur alienare,& sub prohibitione alienationis, etiam supradicta concessio comprehenditur,cap.2.ibi, (*vel ipsos patronos,vel Aduocatos Ecclesiarum, seù bonorum ipsarum perpetuò, aut ad tempus non modicum statuendo*,) de reb Eccl. non alien. in 6. Et certum est non posse Episcopum ius patronatus ex priuilegio alicui concedere, Glos. in cap.nobis,in verb.de sua iurisdictione de iur. patron. Abb. in cap. quoniam,eod.tit.consil.28.& 106. lib. 2. Io. Andr. in cap. 1. eod. tit. Roccus loc.cit.in ver.pro eo, quod de Diocesani consensu, numer. 34. Staphil. de litt.gratię,rit.de modo, & forma impetr.§.1.de iur.patron. prærogat.num.3.& 4.Rebuff.Lambert.& alij,quos probat Garz. referens Rotæ decisiones par.5. cap.9. num. 128. & hoc hodiè est indubitatum, ex Trident. sess. 25. cap. 9. propterea etiam si adesset possessio longissimi temporis,non posset Patronus se defendere, si concessionem iuris patronatus ex priuilegio ab Episcopo obtinuisset, ex quo constat de principio inualido,Paris. de confid benefic.q.28. num. 240. Garz.loc.citat.num.129. vbi refert Rotæ decisiones.

Et procedunt supradicta, vt non possit Episcopus, neque Cappellæ in pristinam libertatem reuersæ ob defectū patronorū alteri ius parronatus conce-

concedere, probat Garz. loc. cit. n. 130. allegat Abb. d. consil. 106. lib. 2. Roccum de Cur. loc. citat. in d. verb. pro eo, quod de Diocelani consensu, num. 34. Beroum consil. 44. num. 33. lib. 1. & sic dicit fuisse à Rota decisum in vna Nolana Cappellæ, seù Beneficij die 19. Ianuarij 1594. coram Arionio.

Menochius tamen d. consil. 91. num. 15. cùm multis sequentibus, probat posse Ordinarium concedere ius patronatus Ecclesiæ, quæ aliàs fuit patronata, & demum ad libertatem reuersa, probat, quia plus est bona Ecclesiæ in feudare, vel in emphyteusim concedere, quam ius patronatus, nam feuda Ecclesiarum non transeunt ad spurios, neque ad fœminas, benè tamen ius patronatus, Berou. in cap. 1. de iur. patron. n. 64. sed bona semel alienata, si ad Ecclesiam reuertuntur possunt, absque sollemnitatibus alienari, Bal. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. & supradictum est, ergò ità etiam in concessione iuris patronatus.

Quicquid sit à decisione Rotę non est recedendum, cùm non militet eadem ratio inter vtrunque casum, nam certum est non posse Episcopum ex priuilegio ius patronatus concedere, imò omnes concessiones, in priuilegijs fundatæ fuerunt à Sacro Concilio abrogatæ exceptis tamen ijs, quæ Regibus, vel Iura Regalia habentibus fuerunt concessæ. Adest etiam alia dispar ratio, nam bona Ecclesiæ solita concedi, si ad ipsam reuertuntur possunt, absque sollemnitatibus concedi, durante tamen eadem causa, idest vtilitatis, vel necessitatis, ob quam primò loco fuit facta concessio, cap. fin. de feud. cap. vt super, vbi Innoc. & Abb. de reb. Eccles. non alien. Est communis opinio, quam probant Alex. consil. 9. vol. 3. Roland. à Vall. consil. 1. num. 95. vol. 1. Guid. Pap. decis. 100. Afflict. decis. 305. vbi Vrsill. num. 10. Ricc. loc. citat. decis. 125. Genuens. in pract. q. 24. Barbos. de auth. Episcop. alleg. 95. nu. 29. Et sic alienatio absquè sollemnitatibus, non solùm fundatur in solito, sed in existentia legitimæ causæ: In concessione verò iuris patronatus Ecclesiæ ad libertatem reuersæ, aut dicimus Ordinarium ex legitima causa hoc facere, nempè, quia Ecclesia erat sine dote, & à nouo patrono dotatur, & in hoc casu certum est posse fieri, prout aduertit Abb. d. consil. 29. constat ex pluribus suprà allegatis, & cumulat Menoch. loc. cit. at nulla existente causa, à Sacris Canonibus approbata, & tùnc certum est non posse Ordinarium ius patronatus Ecclesiæ, iàm constructæ, & dotatę alteri concedere, vt ex Glos. in d. cap. piæ mentis, vt supra fundatum est, cùm nō possit liberam Ecclesiam in seruitutem redigere; nec etiam potest ius patronatus ex priuilegio alicui concedere, cùm sit contrà Trident. sess. 25. de Reform. cap. 9.

An possint alienari sine sollemnitatibus bona donanda pro remuneratione seruitiorum. Cap. XXII.

IN donatione bonorum Ecclesiæ pro remuneratione seruitiorum, certum est pro tali causa bona Ecclesiæ alienari posse, Glos. in cap. consensus, in verb. familia, vbi etiam Abb. num. 4. & alij Canonistæ, de reb. Eccles. non alien. & in cap. per tuas, vbi Abb. num. 6. de donation. Glos. in l. iubemus nulli, §. scientes, in verb. permissum, C. de Sacrosan. Eccles. Probatur etiam in cap. quicunque Episcopi suffragio, vbi glos. & c. Ecclesiasticis vtilitatibus 12. q 2. &

q. 2. & in cap. relatum, il secondo, ibi, (*aliqua iuxtà seruitij meritum conferantur*,) vbi Abb. Couar. & alij de testam. Oldrad. consil. 226. Bar. in l. iusta causa, ff. de manumiss. vindic. Paul. de Castr. consil. 174. vol. 1. Ias consil. 222. lib. 2. latissimè cumulat Tiraquel. in repetit. legis, si vnquam, in ver. donatione largitus, C. de reuocand. donat. Ratio conclusionis est, quia donatio remuneratoria, non dicitur propriè donatio, l. sed si lege, §. consuluit, ff. de petit. hæred. & dicitur potius permutatio, compensatio, seù debiti solutio, l. Attilius Regulus, vbi notabiliter Bar. ff. de donat. latè Tiraquell. loc. cit. nu. 11. Franc. Nig. controu. 270. nu. 8. & idcircò prohibita alienatione, vel donatione, non censetur prohibita donatio remuneratoria, Abb. in rubr. de donat. numer. 3. allegat Bar. in proemio, Digestor. sic etiam fuit resolutum a Rota coram Ludouisio die 13. Februari 1609. in materia Bullæ Clementis VIII. prohibentis donationes à Regularibus faciendas, refert Ricc. dec. 227. par. 3. pro quo faciunt tradita per Rodriq. de Regular. q. 47. ar 4. tom. 2. & per Nau. in c. non dicatis 12. q. 1. num. 25. versic. 12. infertur.

Adde, quod sollemnitas, quæ requiritur in simplici donatione, non est necessaria in donatione remuneratoria, Alberic. in 1. par. statut. q. 121. Alex. consil. 24. lib. 3. & 142. lib. 4. Aretin. consil. 27. col. 6. Franc. Bec. consil. 55. num. 19. Clar. in §. donatio quæst. 16. alios congerit Marius Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 40. numer. 53. Idcircò quando feudum conceditur ab Ecclesia pro remuneratione seruitiorum potest ipsius natura alterari, vt solitum concedi pro masculis, concedatur etiam pro fęminis, cap. 2. de leg. Conrad. cap. 1. quemadm. feud. ad fęmin. pertin. Iacob. de Beluis. & Nicolau. de Neap. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Cardinal. Florent. in cap. ex parte de feud. Ias. consil. 10. col. penul. lib. 3. Tiraquell. loc. cit. & iure meritò licitum est leges transgredi propter alicuius benemerita, & ideò olim Summus Pontifex infeudabat Castra Ecclesiæ, benemerentibus, Bald. in l. cùm multa, C. de bonis, quæ liber. & Prelati concedunt bona Ecclesiæ benemerentibus, Bart. in l. iusta causa, ff. de manumiss. vindic. Ioan. Andr. in addit. Specul. in rubr. de reb. Eccles. non alien. Ias. consil. 227. versic. & facit vol. 2.

Et non solùm personæ prohibitæ alienare possunt ex causa remunerationis donare, videlicèt, Tutor, Curator, Prælatus, Decurio, Ciuitas, & Procurator, vt latè de singulis, probat Tiraquell. loc. cit. num. 26. cum seq. sed etiam bona prohibita alienari, possunt ex causa remunerationis donari, Bart. in proem. Digestor. in penul. col. & in l. ambitiosa in 1. col. ff. de decret. ab Ordin. facien. & facit Consilium Paul. de Cast. 285. in fin. vol. 2. vbi probat, quod licentia concessa testandi de certa quantitate, non includit disposita ob merita, quia cùm absque speciali licentia ex iuris dispositione possit Prælatus benemerentibus retribuere, cap. relatum de testam. talis dispositio non includitur in gratiosa facultate disponeni, obtenta à Summo Pontifice, quia gratia intelligenda est in ijs, de quibus sine causa non potuisset, quis disponere, ad hoc, vt aliquid operetur, l. si quando, ff. de leg. 1. cap si Papa de priuil. in 6. Operabitur etiam gratia in ijs, quæ suprà meritum recipientis disposuit, quod Iudicis arbitrio statuendum est, Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig.

Aduertendum tamen est; Primò, quod non sufficit simplex assertio meritorum, ex secunda ratione, prima, quia

quia posset, quis fradulenter asserere merita, & colorata seruitia Ecclesiæ præstita, iuxtà tex. in d. l. iubemus nulli, §. scientes, ibi, (*colorati seruitij*,) prout legit Paul. de Castr. ibid. num. 6. idem probat Petr. de Anchar. in Clem. 1. in 4. notab. de reb. Eccles. non alien. Ias consil. 73. 2. col. volum. 3. Secunda ratio est, quia in casibus permissis ex certa causa, non statur simplici assertioni dicentis adesse causam, quæ actum validat, l. qui testamentum, ff de probation. l. cùm quis decedens, §. Titi, ff. de leg. 3. notabiliter Barr. in l. si forte, ff. de pecul. & in casu de quo agimus, notabilia sunt verba, Io. Andr. in addit. Specul. in rubr. de reb. Eccles. non alien. ibi, (*absit enim, quod in prohibitis regulariter, certi verò casibus permissis stetur dicto dicentis casum esse permissum.*) Idem fundat Paul. de Castr. consil. 174. col. 2. versic. ad hoc breuiter dicendum est, vol. 1. latissimè Dec. in l. si donatione, num. 18. Cod. de collation. post alios Antonin. dicta resolut. 43. Adde, quod donatio ex causa remunerationis requirit æquiualentiam meritorum cùm rebus donatis, Bal. in l. illud, in 4. q. & in auth. vndè si parens in princ. C. de inoffic. testam. Bart. in l. si quis pro eo, §. item si filius, ff de fideiussor. & in l. frater à fratre, ff. de condit. indeb. Alex. in l. si donatione, versic. iuxtà prædicta quæritur, C. de collation. Dec. consil 273. num. 2.

Secundò, aduertendum est, supradicta de donatione facienda à Prælato, absque sollemnitatibus procedere in bonis mobilibus, sic enim probat tex. in cap. si quos de seruis 12. q. 2. vbi seruos benemeritos Ecclesiæ potest Prælatus manumittere, secus tamen in bonis immobilibus, nam requiruntur sollemnitates, Bar. in d. l. iubemus, num 9. Bal. ibid. num. 25. & Paul. de Castr. num. 6. Innoc. in d. cap. relatum, Barbos. de offic. & potest. Episcop. alleg. 95. num. 62. Ratio esse potest, quia actus ex causa permissus debet commensurari causæ quantitati, & tempori, colligitur ex d. cap. relatum, il secondo, & probat tex. in l. magis puto, §. item Prætor, ff. de reb. eor. & c. notabiliter Oldrad. d. cons. 226. num. 8. vbi etiam tradit, quod finita causa permissionis, finita est permissio, & actus permissus, l. planè, ff. de oper. libert. l. quod dicit, §. fin. ff. ad leg. Iul. de adult. l. geometri, ff. de excusation. tutor. Confirmatur, quia iura permittentia donationem ex causa meritorum loquūtur per dictionem (aliqua) dictio verò aliqua significat rem modicam, l. hanc legem, ff. de contrah. empt. & facit tex. in l. Diuus, ff. de bon. damnat. propterea non habet locum in bonis immobilibus, vt suprà ex Bar. Paul. de Cast. & alijs probatum est, quia non est eadē ratio magnæ rei, & exiguæ, §. oportet in auth. de instrum. cautel. & fide, l. omnium, ff. de impens. in reb. dotalib. fact. l. fin. ff. de donat. int. vir. & vxor. Item quod permittitur in re exigua, & modica non est trahendum ad magnum notabiliter Oldrad. loc. cit d. nu. 8. Merita autem alicuius, iusta causa erunt assentiendi alienationi rerum Ecclesiæ immobilium, quia in ipsius Ecclesiæ vtilitatem redundat benemeritos remunerare, Berou. in cap. nulli, col 8. de reb. Eccles. non alien. Rodoan. loc. cit. rubr. 21. n. 24. Ricc. d. decis. 227. num. 5. & vtilitas Ecclesiæ non solùm consideranda est in actibus perpetuis, sed etiam temporalibus, cùm possint bona stabilia Ecclesiæ alienari pro colēdis agris, vel colligendis fructibus, l. in fundo, & l. sumptus, & l. si fundi, ff. de rei vendicat. Pro emendis item bobus pro cultura terrarum Ecclesiæ possunt immobilia alienari, Glos. & Angel.

Angel. in §. si enim in verb. consistentem in auth. de non alien. Rodoan. loc. cit. rubr. 19. nu. 26. & 57. & eo magis pro retributione benemeritorum, idem Rodoan. loc. citat. rubr. 33. cas. 21. num. 12. & in prin. eiusdem tractatus, cap. 19. incipiente, nec donatio.

Ex hactenus dictis apparet fuisse rationabilem transactionem quandam initam inter Religiosos quosdam, & quendam Illustrissimum Marchionem, quæ aliàs in damnum Ecclesiæ dicenda fuisset. Religiosi enim prædicti respectum habuerunt ad veterem cùm vino, & pane eius amicitię conseruationem, & hoc putauerunt in magnam Ecclesiæ vtilitatem cedere. Si enim ex communi Doctor. sententia in commodo pecuniario magna adest Ecclesiæ vtilitas, iuxtà communem expositionem in cap. nulli ibi, vt meliora prospiciat. 12. q. 2. quantò magis id in amicitię conseruatione asserendam est, quæ omnibus humanis rebus præferenda est, cùm sit bonorum omnium summum, vt post Ciceron. de amicit. tradunt Ioan. de Lignan. tract. de amicit. tit. de necessit. & vtilit. amicit. num 4. tom. 12. tract. ciuil. & Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 20. dubit. 6. num. 4. Porrò vtilitatem quam ex amicis trahimus expressit Ecclesiæ, cap. 6. illis verbis amicus fidelis, protectio fortis: qui inuenit illũ inuenit thesau: ũ, & habetur in l. 2. in prin. tit. 27. part. 4. q per cõgruas retributiones cõ eruetur amicitia, docuit Philosoph 8. ethic. vide Lignan. loc. cit. cap. de retribut. benefactor. num. 1. Hinc D. Ambr. lib. 3. officior. dixit multa toleranda esse pro amicorum conseruatione, quod idem ex multis fundat Greg. Lopez lege 5. tit. 27. partir. 4. in quo titulo Sapientissimus Rex Alphonsus IX Rex Hispaniarum multa sanciuit, circà amicorum adeptionem, & conseruationem, ex varijs Philosophorum dictis probans multum illos conferre ad politicam, & æconomicam gubernationem, quod etiam latissimè probat Io. de Lignan. in citato tractatu de amicitia.

Summus quoque Pontifex, Innoc. III. in cap. nisi specialis de offic. Legati pænam remittit Cardinali Legato à Latere delinquenti ob amicitiam, ex quo tex. colligunt Canonist. & præcipuè Ancharan. amicitiam iustam esse causam pęnam remittendi prout patet, in cap. clerico. 50. dist. & in c. veniam 35. q. 9. Ecclesia itẽ vniuersalis multa sæcularibus benefactoribus concedit patronis Ecclesiarum, vt ipsos Iuuenes in benefactores habeat, & ad bonũ alliciat, & confirmet, vt post alios Conar. pract. quæst. c. 36. Habemus etiam idem esse vacare negotijs Monasterij, ac negotijs amicorum ipsius, quorum patrocinijs, & eleemosinis Monasterium fouetur, notabiliter Innoc. in cap. cùm I. & A. num. 2. de sen. & re iudic. nam per amicos Monasterij promouetur ipsius vtilitas, Abb. in cap. 2. num. 3. de postulan. Roman. singul. 278. idcircò omnia, quæ pro Ecclesiæ vtilitate licita sunt Regularibus, nempè officium procurationis, & aduocationis exercere permittuntur, etiam vt pro amicis Monasterij, ipsi gerant Felyn. in d. cap. cùm I. & A. num. 11. vbi allegat Butr. in cap. peruenit, in 1. notab. qui filij si t legitimi, & in cap. cùm. M. Ferrariensis 16. col. versic. item supplet de constit. & in cap ex rescript. col. de iur. iuran. Abb. in cap. 2. de postulan. Imol. in Clemen & si principalis, col. 12. de rescript. Rot. decis. 2. de procurator. in antiquis.

Eccleſia rem pignoratam non luente, an poſſit illam creditor abſque ſollemnitatibus alienare.

Cap. XXIII.

RESpondeo affirmatiuè, vtque adeò poſſe illam, creditorem alienare, eo modo, & forma qua priuatorum bona pignorata alienantur; Probatur concluſio; Primò, nam bona pupillorum legitimè pignorata abſque ſollemnitatibus alienari poſſunt, l. ſi pupillorum, §. 1. ibi, *(ſi pupillus dedit res pignori permiſſu Prætoris: nonnulla erit dubitatio, an alienatio poſſit impediri; ſed dicendum eſt poſſe creditorem ius ſuum exequi,)* ff. de reb. eor. vbi Gloſ. in verb. exequi, addit, vendendo, ſed quæ de venditione, & alienatione bonorum pupilli dicuntur locum habent in alienatione bonorum Eccleſiæ, imò faciliùs bona Eccleſiæ alienantur, vt ſupraprobatum eſt.

Secundò, facit, nam in prohibitione alienationis abſque certis ſollemnitatibus non includitur alienatio neceſſaria, l. alienationes, ff. famil. erciſc. l. qui potuerit, ff. de manumiſſ. teſtam. l. cùm fidei hæredis, ff. de fideicommiſſ. libert. l. 1. ff. de fund. dot. l. peto, §. prædia, ff. de leg. 2. l. tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtr. tut. latè Fran. Nig. contr. 309. nu. 8. cum ſeq. Sed pignoris alienatio non procedit ex voluntate Eccleſiæ, ſed neceſſariò fit Iudicis authoritate, l. per ſubhaſtationem, l. creditor hypotecas, vbi Gloſ. & l. quæ ſpecialiter, C. de diſtract. pign. nec poteſt pignoris diſtractio à debitore impediri, niſi facto depoſito integri debiti, tàm capitalis, quàm vſurarum, l. fin. C. debitor. pignor. vendit. imp. d. non poſſ.

Tertiò, ad idem facit, Gloſ. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, in verb. iſto modo, ff. de re iudic. vbi decidit ordinem introductum à d. l. à Diuo Pio, circà ſententiarum exequutionem, & pignorum diſtractionem, etiam in bonis Eccleſiæ foræ ſeruandum, nec aliquo priuilegio poſſe Eccleſiam pignoris diſtractionem impedire: Idē ibid. firmat Bar. ad quod etiam facit notabilis doctrina, Ang. in §. nos igitur, in auth. de non alien. quam refert, & ſequitur Rodoan. loc. cit. cap. 6. num. 16. qui tradit, quod in hypoteca generali rerum Eccleſiæ non eſt attendendum tempus hypotecationis, quia illa permittitur, ſed tantùm diſtractionis, ſi ad illam deueniretur, in hypoteca verò ſpeciali, vel pignore tempus pignorationis attenditur, quia tùnc transfertur ius non autem alienationis, ſed in quæſtione propoſita ſupponitur pignorationem legitimo modo proceſſiſſe, ergò in diſtractione nulla alia requiretur ſollemnitas.

Pro hoc etiam facit punctualis deciſio Bar. in auth. hoc ius porrectum, nu. 20. C. de Sacroſan. Eccleſ. per hæc verba quæro, ponè quod Eccleſia pignorauit fundum, eo caſu, quo ſibi licèt, vndè creditor ex lege vult vendere pignus: vtrùm debebit ſeruare ſollemnitatem huius legis, vel decretalium, in venditione. Reſpondeo, non, imò liberè poterit vendere ſicut rem minoris, vel alterius priuati, tex. ex punctualis in l. ſi pupillorum, §. 1. ff. de reb. eorum, &c.

Adde quoque, quod in tali caſu nulla erit neceſſaria ſubhaſtatio ex eo, quia ſunt bona Eccleſiæ; Nam & ſi de iure ciuili in venditione rerum Eccleſiæ requiratur ſubhaſtatio, aliàs

aliàs venditio nulla esset, dict. auth. hoc ius porrectum, & l. si tempora, C. de fid. instrum. & iur. hast. fiscal. lib. 10. de iure tamen Canonico nullibi reperitur id cautum, notabiliter Bal in d. auth. nu. 15. qui idem dicit esse in bonis minorum, dummodò absque fraude, & in casu licito fiat alienatio, allegat tex. in l. & si sauè, ff. de minor. vbi Gulielm. de Cuneo, idem etiam probant Angel. in repet. l. primæ, C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. 10. Specul. in tit. de emp. & vend. §. nunc dicendum, versic. hoc quoque, idem Bald. in l. ordo, ff. de except. & re iudic idem probant in bonis Ecclesiæ, Franc. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Guid. Pap. decis. 139. in fine. Quod Bald. dictum satis rationabile est, nàm licèt pretium iustum multoties per subhastationem discernatur, l. fin. §. pen. C. de iur. domin. imper. l. officium, Cod. comm. diuid. d. auth. hoc ius porrectum, multoties enim ex calore licitantium pretium subhastationis, non dicitur iustum Ecclesia verò, quæ est cultrix iustitiæ, nec etiam pro se, aliquid iniustum fieri patitur, cap. 1. §. sed & diuersum de alienat. feud. pater. vbi Bal. & prohibet illusionem fieri in suis contractibus, Imol. in cap. cùm illusio de renunc. Roman. consil. 298. col. 2. Alex. consil. 83. vol. 7. offerenti iustum pretium bona sua concedit, non autem offerenti plus iusto, Glos. in cap. hoc ius porrectum, in verb. & plus 10. q. 2. vbi Archidiac. Abb. in cap. per tuas de donat. & in cap. 1. de empt. & vendit. & consil. 61. num. 4. Roman. sing. 762. est communis opinio, quam probat Viuius decis. 145. Carrot. dec. 99. Ricc. loc. cit. cap. 60.

Licèt autem comunis sit praxis, quod bona Ecclesiæ subhastentur, & plus offerenti liberentur facta tamẽ consignatione, & si maior oblatio adueniat, non reuocatur, Berou. cons. 88. num. 41. vol. 1. Ricc. loc. cit. est notandum, quia contrarium practicatur, & licèt ex iuris dispositione minori competat restitutio aduersus lucrum omissum, l. ait Prætor, §. fin. ff. de minorib. & idcircò in venditione bonorum minoris, etiam ipsa perfecta, admittitur noua oblatio maioris pretij, ad hoc ne minor lucrum amittat, l. & si sine dolo, ibi, (*si res eius vendideris, & existat, qui plus licitetur, an in integrum propter lucrum restituendus sit. Et quotidie Pratores eos restituunt, vt rursum admittatur licitatio,*) ff. de minor. & Guido Papa, idem dicit fore seruandum in bonis Ecclesiæ, decis. 536. Idẽ esse in fisco, & in bonis vniuersitatum, probant Bar. in l. si tempora, C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. 10. Guttier. pract. qq. cap. 38. Auiles cap. 33. Prætor. in verb. de puiar, refert Rouit. pragm. 1. di minor. Vera tamen est resolutio, quod completo contractu, & tradita possessione rei Ecclesiæ non reuocatur alienatio ex noua, & maiori oblatione; Ratio est, quia licitatio non probat certè, & verè iustum pretium, nec rei valorem, Herculan. in l. pretia rerum, versic. circà quintum, ff. ad leg. falc. Cremens. in repet. l. 2. num. 103. C. de rescind. vendit. quia licitatione alioquin solent esse animosæ ob inuidiam emptorum, l. licitatio, ff. de public. & vectig. vel quia res, quæ venditur fuit maiorum, l. si in emptione, ff. de minor. l. lex, quæ tutores, C. de administr. tutor. vel ratione vicinitatis, l. si cui fundus, ff. de leg. 1. Idcircò Napodan. in consuetud. 1. de iur. congr. in verb. fuerit, dixit non esse faciendam rei æstimationem secundum subhastationem, in qua plerunque fit fraus, & ità practicari in Sacro Consilio, testatur Franch. decis. 54. nu. 10. Igitur si pretium subha-

stationum non est certum, neque verum ergò in alienatione rei Ecclesiæ, de ipso non est habenda ratio, quod eo magis procedit, quando completo iam contractu noua insurgit oblatio, quæ nullo modo recipienda est, cùm Ecclesia sit cultrix iustitiæ, vt supraprobatum est. Attendenda est doctrina, Ber. in d. consil. 88. num. 41. vol. 1.

Quid si adsit vtilitas, vel necessitas, absint verò solemnitates, & Ecclesia non reluctetur. Cap. XXIV.

Licèt secundùm veriorem opinionem in alienatione bonorum Ecclesiæ, non solùm requiratur causa, sed etiam sollemnitas, Glos. in cap. ad nostram, in verb. enorme de reb. Eccles. non alien. & altero deficiente, actus corruit, cap. fine exceptione, vbi Laurent. de Rodul. 1. 2. q. 2. Socc. qui testatur de communi consil. 29. num. 8. lib. 1. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 17 Mol. de contrac. disp. 468. & sic pluries à Rota decisum, & à Sacro Consilio Neapolitano, vt constat ex adductis in principio huius quæstionis; tamen supradicta procedunt Ecclesia reluctante, non tamen ipsa tacente, nec defectus sollemnitatum poterit ab altera parte opponi, Innoc. Hostien. & Zabarell. in cap. 1. de his, quæ fiu. à Præl. sin. consil. Capit. Abb. in diuersis fallacijs, num. 5. de cleric. coniug. Felyn. in cap. ad nostram, num. 13. de iur. iur. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 31. de constit. Rot. Roman. diuers. decis. 261. vol. 1. & decis. 133. vol. 2. Seraph. decis. 374. Put. decis. 310. lib. 1. & decis. 365. lib 2. Rodoan. loc. cit. q. 47. & 58. Ricc. in 1 par. decis. decis. 192. nu. 5. & in prax. alien. decis. 7. Probat etiam Glos. notab. in l. cùm hi, §. transactionem, ff. de transact. Ratio conclusionis est, quia causa à Paulo Secundo in extrauagant. ambitiosè, cautum fuit non solùm ex legitimis causis, sed etiam cùm assensu bona immobilia Ecclesiæ pretiosa vendenda esse, fuit ad hoc, ne bona ipsa dilapidentur, & Ecclesiæ conditio deterior fiat, sed quando melior fit Ecclesiæ conditio ex existentia veræ causæ cessat ratio dissipationis, ergò cessat etiam dispositio.

Ad quod facit, quod licèt transactio super alimentis absque decreto non valeat, si tamen melior fit conditio eius, qui alendus est substinetur transactio, d. l. cùm hi, §. eam transactionem, vbi Glos. idem dicit esse in minore, & Ecclesiæ, & licèt aliqui supradictæ Glosę contradicant, multi tamen ipsa sequuntur, & in specie Dyn. in l. si fundus sterilis, ff. de reb. cor. Iacob. de Aret. in l. magis puto, §. si es, ff. eod. Alberic. in auth hoc ius porrectum, col. vlt. C. de Sacrosanct. Eccles. Bal. in d. §. eam transactionem, & in l. contra iuris, ff. de pact. & in l. ità constante, ff. de iur. dot Io. Faber in §. & ne huius, Instit. de eo, qui liber. caus. Cardinal. Florent. in Clemen. 1. de reb. Eccles. non alien. latè congerit Tiraquell. de legib. connubial. in verb. de Son Marij, Glos. 8. nu. 62. cum seq.

Et facit generale dictum, quod quando in aliquo actu requiritur certa sollemnitas fauore alicuius, valet actus si est vtilis, licèt fiat absque requisita sollemnitate, probatur in l. non ideò minus, C. de procurat. & l. nec tutores, C. de contrah. & committ. stipul. l. si filius, ff. de rit. nuptiar. l. multi non nori, ff. de lib. & posthum. l. filius patrem, C. de inoff. testam. §. 1. vbi Glos. Instit. de auth. tutor. ibi, (*namque placuit, meliorem condi-*

conditionem licere eis facere sine authoritate tutoris,) Idem probatur in l.1.C.de auth.præstan.& in puncto de quo agimus, tradun Alberic. in l. 1. ff. de quib.loc.sacr. Imol. in l. cùm lex, ff. de fideiussor. cumulat Pinell.in l.1.par.3.num. 31. C. de bon.mater.

Multa traduntur in iure, & à Doctoribus consona, huic doctrinæ, & ex quibus, quæ hactenus diximus confirmantur. Et Primò, licèt obligatio pupilli absque tutoris authoritate nulla sit, in ipsius tamen commodum valet, l. si pupilli, ff. de negot. gest.l.pupillus,§ 1 ff.de auth.tutor. l.1.ff.de vsucap. pro emptor. Iosi. in l. 2. ff. de acceptilation. latè cumulat Tiraquell.loc.cit.num 66.

Secundò, omnis, cui interdicta est bonorum administratio potest absque sollemnitate cōditionem suam reddere meliorem, l. is cui bonis, vbi Ias.Roman. & Barbat.ff. de verbor. oblig.& l.cui bonis, C.de nouation. Bal in repetition.l.primæ, q. 12. C. de Sacrosanct. Eccles.

Tertiò, licèt Ecclesia non possit stare in iudicio absque Prelati authoritate, cap. causam de iudic. sententia tamen in ipsius beneficium, lata valet, l non eo minus, C.de procurat. Io.And.Cardin.Imol. Abb. Felyn. & Dec.in d.cap.causam.

Quartò, sententia lata in beneficium minoris valet, d.l.non eo minus, vbi Ias.Glos.in l.neque tutores, vbi Bal. & Salicet. C. de procurator. Idem est in sententia lata in beneficium pupilli, qui absque tutoris authoritate in iudicio stetit, Glos.in l.1.C. qui legit.person Abb.in d.cap.causam, Alex.consi.59.col.2.lib.2.cùm tamen certum sit gesta à minore, & pupillo absque tutotis authoritate nulla esse.

Quintò, causa fiscalis non potest absq; fisci patrono expediri aliàs sententia nulla esset, & hoc propter fisci priuilegium, l. non intelligitur, §. Diuus, & l. si fiscus, ff de iur.fisc. valet tamen sententia in sui beneficium lata, absente patrono, Glos. in d. §. Diuus, Io.Andr.& Abb.in cap.1.vt lit.non contest.

Sextò, alienatio dotis ab vxore facta absque mariti consensu, non valet, secus tamen si in vtilitatem contrahat, l.fin.ff.de iur.dot.Bal.in l.si extimatis, ff.sol.matrim. Bal.nouel. in tract.de dote par.7.priuil. 1.in 2. & 3 fallent.

Septimò, mulier prohibita disponere à statuto absque propinquorum consensu poterit vtiliter contrahere, nam statutum prohibitiuum intelligitur de cōtractibus damnosis, non autem de vtilibus, Bald. in l. neque per illum tex. Cod. de contrah & committ. stipulat. & in l. 1. ff. de contrar.iud.tut.Ang in l.2 ff de acceptilation Alex & Rom.in l.si quis mihi bona, § fin.ff.de acquir.hęred. & in l.mutum, ff.eod. cumulat Tiraquell.loc.cit.num.79.

Octauò, Procurator Cęsaris non potest transigere absque speciali mandato, l.transactiones, C.de transact. vel Principe inconsulto, l.1.§.si rem, ff.de offic.procur.Cæsar. transactio tamen in Principis commodum facta valet, Glos.in l.nulli, C. de transact. Petr.de Anchar.Abb. & Barbat.in cap. contingit de transactionibus.

Nonò, Regularis non potest absque consensu Superioris contrahere, idem est in Rectore Ecclesiæ absq; Episcopi authoritate, valet tamen contractus si vtiliter gestus sit, Ant. de Butr. in cap. cum olim, il secondo, de priuil Lap. & Dominic. in c. 1.de pact.in 6.cumulat Felyn. in c. causam, quæ, il primo, de Iudic. Tiraquell.loc.cit.nu.82.

Decimò, contractus de rebus Ecclesiæ, ipsa vacante, non valet, cap. si quæ de rebus 12. q. 2. si tamen in Eccle-

Ecclesiæ, vtilitatem cedat, poterit Prælatus successor ratum habere, Glos. in cap. 1. ne sed vacan. Parif.consil.16.nu.101.vol.2.

Doctrina in conclusione tradita, nempè, vt valeat alienatio amplianda est, vt procedat etiam stante iuramento de non alienando inconsulto Summo Pontifice; Ratio ampliationis est, nàm cùm actus alienationis subsistente legitima causa, assensu tamen deficiente ex iuris dispositione substineatur, vt supra probatum est, iuramentum, de non alienando, cui per alienationem absque assensu controuenitur non reddit actum inualidum, benè tamen illicitum, quia assensus Summi Pontificis ex vi iuramenti non ingreditur substantiam contractus, sed est de requisitis ex parte Prælati alienantis, qui contraueniendo efficitur periurus, & illicitè contrahit, non tamen nulliter, Ias. in l. ea, quæ, num. 23. ff. de verb. oblig. & colligitur ex cap. sicut, cap. ex litteris, & cap. de illis de sponsal. Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellectu de iure iuran. Bart. in l. si quis in principio testamenti, col. fin. ff. de leg. 1. latè Azor. in summ. tom. 1. lib. 11. cap. 6. q. 3. Sanch. de matr. lib. 6. dis. 16. Sic secundum testamentum factum ab eo, qui iurauit primùm non reuocare valet, Bar. in d. l. si quis in principio testamenti, sic etiam reuocatio procuratoris facta ab eo, qui iurauit non reuocare, valet, cap. fin. de procur. in 6. Item, qui promisit domum vendere Caio, & non alteri, si posteà alteri vendat tenet contractus, Imol. in cap. cùm contingat de iure iur. Et communis est resolutio, quod nullus potest in actibus à propria voluntate dependentibus taliter se iuramento obligare de actu aliquo non faciendo, quod si posteà contrauceniat, nō validè faciat, licèt iniustè nisi tamen adsit dispositio legis irritātis actum contra promissionem, & iuramentum factum, Soccin. consil. 44. num. 25. volum. 2. vbi alios allegat, quod etiam probant Gomes. variar. resol. cap. 2. de contract. num. 20. vers. 7. principaliter, & in puncto de quo agimus alienationis bonorum Ecclesię tradunt Geminian. & Franch. in cap. licèt de iur. iur. in 6. Henrich. Boich. in cap. vt super, §. possessiones de reb. Eccles. non alien. sic pluries Rota, probant Crescent. decis. 3. de iure iur. Ricc. loc. cit. decis. 11.

Quid dicendum in alienatione cum notoria Ecclesiæ vtilitate. Cap. XXV.

QVando constat de notoria, & euidentissima Ecclesiæ vtilitate, vt puta, si aliquid immobile Ecclesiæ vendatur, & statim vtiliores res emantur, absque sollemnitatibus tenet contractus, Afflict. in rubr. de vassall. qui contr. constitut. Lothar. feud. alien. num 2. allegat Bal. in l contra iuris, ff. de pact. & in l. cùm ij, vbi etiam Gulielm. de Cuneo, ff. de transact. Glos. in l. 2. Cod. de acceptilation. Idem probat Soccin. Iun. cons. 28. num. 10. lib. 2. Parif. consil. 16. num. 99. lib. 2. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 7. num. 28. Ratio conclusionis est, quia sollemnitates in alienatione bonorum Ecclesiæ requiruntur ad hoc, vt constet de ipsius euidenti vtilitate, sed in claris non est opus coniecturis, l. continuus, §. cùm ità, ff. de verbor. oblig. ergò, sic in puncto probant Cardin. in Clem. 1. in princ. de reb. Eccles. non alienan. Andr. Barbat. in rubr. eiusd. tit. col. 4. versic. 3. limita, id circò Felyn. consil. 42. tradit, quod successor in beneficio non potest reuo-

reuocare concessionem cũ notoria Ecclesiæ vtilitare factam licèt, absque assensu, idem probat Genuens. in pract. Eccles. q. 136.

Quod etiam confirmatur, quia in notorijs relaxantur iuris sollemnitates, cap. ad nostram, il terzo, de iure iur. Notoria insuper non egent cognitione, cùm in ipsis absque vlla cognitione sententia proferenda sit, Innoc. in cap. ex parte de verb. signif. Franch. in cap. nouit de appellat. Item in notorijs omnis sollemnitas iuris censetur remissa, & omnis ordo, etiam stante iuramento de ordine aliquo, vel sollemnitate obseruanda, Dec. consil. 544. incipiente Serenissimus Imperator; Idcircò in notorijs fertur sententia contra absentem, & in auditum, cap. cùm olim, ibi, (*licèt absenti*,) de sent. & re iudic. Et quando denunciatur notorium non requiritur præcedens caritatiua monitio, prout aliàs requireretur, cap. 2. & c. dilectus de accusat. cap. nouit de iudic. cap. licèt Heli de Simon. cùm in notorij ordo, sit ordinem non seruare, Bal. in cap. ad nostram de iure iur. Nec est citandus is, cui notorium est nullam competere defensionem, Abb. & Felyn. in cap. cùm causa de rescript. Abb. in cap. vestra de cohabit. cler. & mulier. Idcircò substinetur contractus alienationis bonorum Ecclesiæ absque assensu cùm notoria tamen ipsius vtilitate, latè probant Ric. in 1. par. decis. Cur. Archiep. decis. 192. & licèt ex dispositione Paulina requitatur euidens vtilitas cùm assensu, & alterò deficiente, actus corruit, vt suprà in principio fundatum fuit, stante tamen notoria, & euidentissima vtilitate, substinetur contractus, vt suprà probatum est.

In hoc aut constare debet de notoria vtilitate, nam multoties aliqua dicuntur esse notoria, quæ verè non sunt, cap. consuluit, il primo, ibi, (*sed cùm multa dicuntur notoria, quæ non sunt*,) de appellat. Notorium propriè dicitur, quod ità clarum, & euidens est, vt latere minimè possit, cap. tua, & cap. nostra de cohabit. cleri & mul. vbi Bald. & Abb. cap. Sacerdotali 61. dist. & cap. quod suspecti 3. q. 5. Et omnibus sui notitiam exhibet, l. 2. Cod. quando, & quib. quar. par. debea. lib. 10. Et nulla tergiuersationem celari potest, congerunt Menoch. de arbitr. cas. 166. Azeued. in leg. 1. tit. 2. lib. 6. num. 196. cum seq. & in leg 3. tit. 18. lib. 8. Notorium etiam dici potest, quod ex actis resultat, Soccin. Sen. consil. 38 col. 8. lib. 1. Soccin. Iun. consil. 16 num. 18. lib. 1. Paris. consil. 111. num. 7. lib. 4. Neuizan. consil. 81. num. 31. Vel remittitur Iudicis arbitrio, Bart. in l. Scriptus, num. 2. ff. de relig. & sumpt. funer. Syl. in sum. in verb. notorium, Ant. Gomes. variar. resol. tit. de delictis, cap. 1. num. 42. Menoch. d. cas. 166.

Si causa vtilitatis ob quam facta est alienatio cesset reuocetur ne alienatio. Cap. XXVI.

Respondendum negatiuè, ex Bal. consil. 334. lib. 1. Bonifac. Vital. in Clem. 1. num. 58. de reb. Eccles. non alien. Afflict. in rubr. de vassall. qui contr. constit. Lothar. benefic. alien. in vsib. feud. Calder. consil. 5. de permutat. Alex. consil. 16. num. 41. lib. 1. Alciat. consil. 37. num. 5. Tiraquell. de retract. conuent. §. 7. Glos. 1. num. 10. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4. tit. 7. num. 30. Sic fuisse decisum à Rota coram Seraphino die 13. Iunij 1578. refert Mantic. loc. cit. Aliàs decisiones, congerit Ricc. loc. citat. decis. 14.

Nam

Nam sufficit melioratio conditionis Ecclesiæ tempore contractus, Glos. in c. ad aures de reb. Ecc. non alien. in verb. nisi fortè tunc allegat tex. in cap. cùm dilecti, de empt. & vend. cap. dudum, il primo, de elect. & l. ex mille, §. 1. ff. de euiction. facit etiam tex. in l. 1. in fin. C. de prædijs, & omnib. reb. nauicul. lib. 11. vbi Luc. de Penn. sequitur Afflict. in d. rubr. num. 3. & facit tex. in l. sed an vltro, §. 1. ibi, (*sed sufficit si vtiliter cœpit, etiam si effectum non habuit*,) ff. de neg. gest. Facit, etiam quod in alienatione attenditur tempus contractus, l. si voluntate, C. de rescind. vend. Parif. consil. 24. vol. 4. Ruin. consil. 85. in fin. lib. 1. Guid. Pap. decis. 150.

Et licèt differat alienatio ex necessitate ab alienatione ex causa vtilitatis; Nam alienatio ex necessitate omninò subsistit, etiã quod malum exitum habent, nam sufficit rationabiliter fuisse in principio factam, d. l. sed an vltro, § 1. quę verò ex causa vtilitatis fit, requirit euidentem vtilitatem, nàm vtilè dicitur, quod rem meliorem facit, & deteriorem esse non sinit, l. quod dicitur, §. fin. ff. de impens. in reb. dotal. fact. cum leg. seq. l. impensæ, ff de verb. & rer. signific. requirit item quod Ecclesia efficiatur locupletior, l. si pupilli, ff. de neg gest facit tex. in cap. fine exceptione, ibi, (*vt meliora prospiciat*,) 12. q. 2. vbi Archidiac. Laur. de Rodul. & Gemin. & si prædictam distinctionem, sequ tur Rota diuers. par. 2 decis. 65. Pro veritate tamen dicendum est sufficere adesse vtilitatem tempore contractus, ad hoc, vt alienatio subsistat, pluties Rota refert Ricc. loc. cit. decis. 14.

Benè tamen potest Ecclesia cessante vtilitate per beneficium restitutionis in integrum succurri, d. l. si pupilli, glos. in d. cap. fine exceptione. Nisi tamen ex causa naturali, vel accidentaria, ab'que tamen hominis ministerio vtilitas cesset, vt puta, si naturaliter, aut terremotu res pereat, l. verum, §. si locupleti, ff. de minorib. ibi, (*& quod fato contigit, cuiuis patrifamilias, quamuis diligentissimo posse contingere*,) vel nisi ex accidentibus post contractum res deueniat ad casum, in quo Ecclesia non sit neque in damno, neque in lucro, nàm tùnc Ecclesia nõ restituitur, cùm sufficiat nihil ad læsionem diuinæ domus fuisse factum cap. hoc ius porrectum 12. q. 2. Gl. in d. cap. fine exceptione, Rodoan. loc. cit. rubr. 19 de causa vtilitatis.

Aduertendum tamen est, quod attendendum est tempus, in quo perficitur contractus, Bal in l. si quis eum, §. si suo, ff. de vulg. & pupill substit. & idcircò in contractu emphyteotico, qui necessariò requirit scripturam, l. contractus, C. de fid. instru. Ias in l. 1. C. de iur. emphyt. Affl ct. decis. 72. attenditur tempus confectæ scripturæ, Genuens. in prax. cap. 103. n 3. sic etiam attenditur tempus assensus Apostolici, & interpositionis Decreti à Commissarijs, quando in supplicatione Summo Pontifici porrecta expositum fuit, quod supplicantes intendunt contrahere, secus tamen est, quando fuit assertus contractus in supplicatione, & à Papa confirmatus, nàm cùm talis confirmatio det robus contractui, Dec. in rub. de confirm. vtil. vel inutil. attendendus est dies contractus, non autem dies assensus ad iudicandum vtilitatem Ecclesię Genuens. loc. cit.

Attendendum est, etiam tempus contractus ad iudicandam vtilitatem Ecclesiæ, quando alienatio fit tempore ordinario, non autem extraordinario, & calamitoso, vt puta, si alienatio fieret tempore belli, vel pestis, nam vtilitas talis temporis non est in consideratione, Alexan. Imol.

Imol. & Herculan. in l. pretia rerum, ff. ad leg. fal. Paul de Castr. consil. 109. col. 1. lib. 1. Rot. diuers. par. 2. decis. 65. numer. 7. cum seq. Vndè alienatio bonorum Ecclesiæ facta tempore belli, in quo parum Ecclesia vtilitatis recipiebat non sustinetur, Cuman. in d. l. pretia rerum, Affl. decis. 87. nu. 3. Grammar. decis. 76. nu. 3. Carotius decis. 29. pluries Rota, refert Ricc. loc. citat. decis. 1. num. 3.

Et non solùm sufficit vera, & euidens vtilitas tempore contractus, sed etiã sufficit putatiua, vt puta, quod per contrahentes bona fide, & per Commissarios adhibitis debitis sollemnitatibus iudicatum fuit, adesse Ecclesiæ vtilitatem; Nàm licèt à parte rei non adsit sustinetur contractus, Glos. in cap. ad Apostolicam, in ver. pro futurum de ijs, quæ fiu. à Præl. sin. consil. Capit. allegat tex. in l. tutor, qui repertorium, §. 2. ff. de admistr. tutor. probat etiam Glos. in cap. tua, in verb. dubium, eod. tit. de his, quæ fiu. à Præl. sin. cons. Capit. idem probant Anchar. in d. cap. ad Apostolicam, num. 11. Abbas consil. 41. n. 3. vol. 1. Felyn. consil. 17. num. 13. Flamin. de Rubeis consil. 13. num. 6. Alciat. cons. 17. num. 7. Ricc. loc. cit. decis. 15. & confirmatur, nam quando seruatur forma à iure præscripta cẽsetur alienationem in vtilitatem Ecclesiæ cessisse, Bald. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. sequitur Alex. cons. 79. vol. 1. Bal. in cap. sicut, num. 7. de re iudic. notabiliter dixit, quod quando interuenit decretum Superioris præsumitur, quod actus sit vtiliter gestus, argumento tex. in l. 1. C. de Prædijs Curial. lib. 10. Rodoan loc. cit. rubr. 19. de causa vtilitatis, num. 78. congerit Franc isc. Nig. contro u 182. num. 8. facit tex. in d. cap. sicut, ibi, (*propter authoritatem iudiciariam præsumi debet omnia legitimè processisse*,) & in specie, de qua agimus, tradit additio ad Guid. Pap decis. 151. in verb. vtilitatis, benè tamen poterit Ecclesiæ per viam restitutionis in integrum succurri.

Alienatio Summi Pontificis authoritate facta nullas requirit sollemnitates, vt neque mobilium alienatio, quæ seruando seruari non possunt. Cap. XXVII.

Ratio primi dicti est, quia authoritas Summi Pontificis supplet defectum omnium sollemnitatum, cap. quoties de pactis, cap. 1. de transaction. Paul. de Castr. consil. 229. col. 1. & consil. 287. col. penul. lib. 1. Idcircò quando talis authoritas interuenit, remittuntur iuris sollemnitates, sic Abb. in propria materia, consil. 41. num 3. lib. 1. allegat tex. in cap. ad audientiam, il secondo, de Eccles. edif. vbi ex simplici indulto Summi Pontificis Ecclesia Sæcularis conceditur Regularibus Conclusionem, etiam probant Ruin. consil. 161. nu. 26. vol. 1. Berou. consil. 72. num. 12. Rolan. à Vall. consil. 96. num. 21. cum seq. lib. 1. Et assensus Summi Pontificis, idem operatur, quod decretum Iudicis sollemniter emanatum, l. 2. C. quando decr. opus non est, vbi Bal. in princip. dicit tex. illum quotidiè practicari in Ecclesijs, & Hospitalibus impetrantibus à Papa alienationem alicuius rei, idem probat Archidiac. in cap. si Episcopus 12. q. 2. Fran. Becc. consil. 3. num. 28. Cephal. consil. 9. numer. 10. Ruin. consil. 35. num. 22. & 157. num. 3. & num. 25. lib. 1. Capyc. decis. 16. num. 4. Surd. consil. 245. num. 39.

Item quando interuenit rescriptum Summi Pontificis sufficit, vt verba rescripti seruentur, nec alia sollemnitas requiritur, Franch. in cap. 1. in 6. col. de reb. Eccles. non alien. Io. de Imol. consil. 116. Capyc. loc. cit. Nam qui habet verbum Superioris non indiget verbo inferioris, Ruin. d. consil. 157. nu. 25. Rolan. à Vall. consil. 96. num. 22. cum seq. lib. 1. Ad quod facit Glos. notabilis, in l. si quando in prin. C. de inoffic. testamen. quam ibid. sequuntur Bald. Salyc. & Ias. quæ dixi, quod facultas testandi à Principe concessa, si inhabili conceditur ipsum reddit habilem ad testandum, si verò habili facit, vt absque sollemnitatibus possit testari, ex ratione supra allegata, quod assensus Principis supplet defectum sollemnitatis, & ipso interueniente remittuntur, Dec. consil. 341. num. 12. circà medium, versic. & quando concessio.

Idem Decius asserit eodem modo de Legato à Latere esse sentiendum, ex quo Summo Pontifici æquiparatur, cap. hi, qui, §. cum quoque de præben. in 6.

Intelligitur autem supradicta, quando absque vitio subreptionis, vel obreptionis assensus Summi Pontificis interuenit, nam aliàs actus non validaretur, Dec. consil. 142. num. 5. versic. non obstat, Ruin. d. consil. 147. num. 4. & 11. Abb. consil. 34. lib. 2. Rot. diuers. par. 2. decis. 65. Thusc. in verb. alienatio concl. 263. num. 103.

Intelligitur etiam, vt per assensum Summi Pontificis intelligantur remissæ sollemnitates, non tamen iustitia causæ videlicèt, vt alienatio bonorum immobilium, vel mobilium pretiosarum Ecclesiæ, fiat ex causa vtilitatis, vel necessitatis; Ratio est, quia per authoritatem Summi Pontificis remittuntur sollemnitates contractus, non tamen substantia ipsius, quæ in casu, de quo agimus est legitima causa alienationis, Egid. Bellamera consil. 33. nu. 44 & seq. Capyc. d. decis. 16. Surd. d. consil. 245 num. 46. Thusch. in verb. alienatio, concl. 281. num. 50. & concl. 173. num. 46.

De bonis verò mobilibus, quæ seruãdo seruari non possunt, secundum communem resolutionem dicendum, absque sollemnitatibus ea posse alienari, Glos. in sum. 12. q. 2. & in c. nulli, in verb. immobilem de rebus Eccles. non alien. Nau. cons. 4. eod. tit. Rebuff. in compend. alienat. nu. 25. Soccin. reg. 110. num. 2. Vgolin. de potest. Episcop. num. 5. Rodoan. loc. cit. rubr. 33. cas. 3. & rubr. 10. Molin. de contract. disp. 465. Ricc. loc. cit. dec. 73. Et probatur in tex. in l. lex, quę tutores, ff. de administr. tutor. vbi in alienatione bonorum minoris, quæ seruando seruari non possunt non requiritur decretum, concordat tex. in l. fin. C. quando decr. opus non est.

Et procedit dictum, etiam in bonis se mouentibus, cùm idem ius sit, quod in bonis mobilibus, l. mouentium, ff. de verb. signif. Glos. in l. à Diuo Pio, §. 1. in verb. mouentium, ff. de re iudic. & in puncto de quo agimus, probant Hostiens. in cap. ne Prælati vic. suas, Alberic. in auth. hoc ius porrectum, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Rodoan. loc. cit. rubr. 10.

Idcircò serui fugitiui Ecclesię, absque sollemnitatibus vendi possunt, cap. fugitiui, cap. terrulas 12. q. 2. procedit tamen venditio, si fiat sub conditione si apprehenduntur, l. quid sit fugitiuus, §. idem rectè, ff. de ędilit. ędit. Rodoan. d. rubr. 10. Sic etiam boues, hędi, oues Ecclesiæ, & similia animalia, absq; sollemnitatibus alienari possunt, vt per supracitatos; Secus tamen est in bobus, & animalibus destinatis ad culturam Prædiorum Eccclesiæ, Bellamer. in cap.

in cap. Abbatibus in 3. col. versic. expone 12. q. 2. Rodoan. loc. cit. nu. 6. Sicut dicimus de seruis ascriptitijs fundi, qui & si mobilia, & mouentia sint, iudicantur, tamen inter immobilia, ex quo dicūtur pars instrumentalis fundi, l. iubemus, C. de Sacrosanc. Eccles. l. si quis inquilinus, ff. de leg. 1. cap. nulli, vbi Abb. in 2. notab. de reb. Eccles. non alien. Et serui rustici destinati ad culturam dicuntur membra terrę, l. cùm satis, C. de agric. & cens. lib. 11. idcircò ratione connexionis cùm prædijs iudicantur tanquam immobiles, & facta alienatione prædij, veniunt etiam serui destinati ad culturam, cap. 2. de Iudæis, vbi licèt Iudæis prohibitum sit mancipia Christiana possidere, empto tamen prædio mancipia destinata ad ipsius culturam transeunt in ipsorum dominium.

Quæ autem dicta sunt de animalibus Ecclesiæ, quod tanquam mobilia, seù mouentia alienari possint, absq; sollemnitatibus non procedunt in grege, nam grex animalium Ecclesiæ non potest absque assensu alienari, Mol. d. disp. 465. fętus tamen benè alienantur, vt per eandem ratio conclusionis est, quia grex iudicatur, vti quid immobilè, tradit Rodoan. loc. cit. rubr. 10. num. 32. Vel melius dici potest Gregem animalium dici rem mobilem, quæ seruando seruari potest, cùm ex fętibus fiat summissio in locum mortuorum §. sed & greges, vbi Glos. in verb. ex fętu, instit. de ret. diuis.

Quod diximus in conclusione procedit, etiam in bonis mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari non possunt, Io. Andr. & Zabarell. in d. cap. nulli, Glos. in cap. tua, in verb. tractatu de his, quæ fiu. à Præl. sin. consil. Cap. vti sunt vestes attritæ, quæ quotidie veterascunt, Glos. in cap. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6. in verb. immobilia, & in cap. is cui in eod. verb. immobilia, de elect. in 6. Vide, quæ diximus suprà c. 12. Ricc. loc. cit. decis. 73. Et probatur, nam is, cui interdicta est bonorum administratio, potest vendere bona, quæ periculo subiacent, Bal. in cap. venerabili propè fin. de offic. deleg. Rodoan. loc. cit. rubr. 33. cap. 3. imò tenetur Prælatus debito pretio, & iusta ęstimatione supradicta bona alienare, facit tex. in l. fin. C. de administr. tutor. cap. benè quidem 96. dist. Berou. in d. cap. nulli, col. 24. versic. limitatur etiam, & col. 25. versic. in Glos. & facit tex. in cap. 1. 96. distin. ibi, (*planè quęcunque in gemmis, vel auro, atque argento, nec non, & vestibus minus apta vsibus, vel ornatui videbantur Ecclesię, quæ seruari, vel diù manere non possunt sub iusta æstimatione vendantur, & erogationi Religiosæ proficiant.*)

An possint omitti sollemnitates, si ex causa vrgentis necessitatis Papa non possit consului. Cap. XXVIII.

Respondeo affirmatiuè, probatur ex cap. nullus res Ecclesiæ 17. q. 4. facit Glos. in cap. 1. in fin. de Sede vacan. in 6. Ioan. de Fano in Clem. 1. de reb. Eccles. non alien. Archidiac. in cap. Abbatibus 12. q. 2. & procedit responsio, etiam stante iuramento de non alienando inconsulto Summo Pontifice, Abb. in cap. fin. num 8. de Eccles. ædific. idem probant Archidiac. Geminia. Præpos. in cap. terrulas 12. q. 2. Felyn. in cap. cùm accessissent, nu. 22. de constit. Bald. & Affilc. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Gerard. singul. vlt. circà fin. Rebuff. in compend. alienat. num. 34. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 25.

tit. 6. n. 12. qui ſic dicit deciſum à Rota coram Illuſtriſſimo Plato die 25. Martij. 1588. Genuenſ. in practicab.q.458.

Ratio eſt, quia quæ cauſa neceſſitatis occurrunt, ſub nulla lege prohibitiua continentur, ſed ſemper ex eiuſdem legis interpretatione cenſentur excepta, l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſat. dar. cogan. latè Iaſ. in l. conditionibus pupillus, ff. de condition. & demonſtr. Soccin. in l. ſi filius, qui pater, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Vaſq. de ſucceſſion. creat. §. 26. num. 80. & §. 14. nu. 61. & illuſtr. qq. cap. 90. num. 12.

Vndè hæc corollaria inferuntur, & Primò, neceſſitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum, cap. quod illicitum de regul. iur. cùm legi neceſſitas non ſubijciatur, cap. ſicut, de conſecr. diſt. 1. l. vnic. & ibi Gloſ. in verb. expedire, ff. de offic. conſul. l. qui potuerunt, ff. de manumiſſion. vind. Alber. in diction. in verb. neceſſitas, Thuſc. In verb. neceſſitas, concl. 19 & 20.

Secundò, ſtante neceſſitate rigor iuris remittitur, Felyn. in cap. 1. num. 49. & 50. de conſtit. Iaſ. in l. 1. C. de præcibus Imper. offeren. Rolan. à Vall. conſil. 56. lib. 4. Puteus deciſ. 105. lib. 1. Tiraq. de retrac. lignag. §. 26. Gloſ. 1. num. 16. cum ſeq. latè Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. caſ. 182. Gonzal. de altern. Gloſ. 8. num. 47.

Tertiò, ſtante neceſſitate poteſt in actu aliquo explendo, aliquid mutari, vel ommitti ex aſſignatis pro ipſius validitate, Alex. & Dec. in l. hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facer. poſſ. Felyn. in cap. dilecta, num. 13. de reſcript. & in cap. 1. num. 49. & 50. de conſtit. Cæſar. de Graff. dec. 6. nu. 8 de præben. Gonzal. loc. cit. Gloſ 60. num. 45.

Quartò, ſcriptura, quæ manu propria eſt ſubſcribenda ſtante neceſſitate poterit per alium ſubſcribi, Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. Rebuff. in tract. de nomination. quæſtion. 10. num. 13.

Quintò, ſententia, quæ debet ferri à Iudice ſedente pro Tribunali, quæ aliàs erit nulla, cap. fin. de ſent. & re iudic. in 6. ſi Iudex ex legitimo impedimento non ſedeat, tenet ſententia, Gloſ. in d. cap. fin. in verb. ſedendo, Bar. in l. 1. num. 5. C. de ſen. ex breuiloq. recitan.

Sextò, Tutor, qui antè confectionem Inuentarij non poteſt adminiſtrare, vrgente tamen neceſſitate poteſt, l. Tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtr. tutor.

Septimò, actus, qui abſque conſenſu certæ perſonæ fieri non poteſt, vrgente neceſſitate poteſt fieri, ſi ex communi reſolutione Ordinarius confert beneficium iuris patronatus, abſque conſenſu patroni, vrgente neceſſitate, Abb. in cap. cùm acceſſiſſent, vbi etiam Felyn. num. 20. de conſtit. idem Abb. in cap. nullus de iur. patron. & in cap. tuæ de cler. non reſiden. Rot. deciſ. 207. incipiente permutatio, ſic etiam Epiſcopus transfertur ab vna Eccleſia ad aliam ipſo reluctante vrgente tamen neceſſitate, Innoc. in cap. niſi, cùm pridem de renunciat. Felyn. in d. cap. cùm acceſſiſſent.

Et quæ dicta ſunt de conſenſu procedunt, etiam in licentia ſupponēdum conſenſum differre à licentia, nam conſenſus poteſt antecedere, & ſubſequi actum, licentia verò ſemper debet præcedere authoritate licentia, C. de Epiſc. & Cleric. cap. licèt de regularib. Bar. in l. ſi autem plures, ff. aq. pluu. arcen. & in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, n. 55. vbi Paul. de Caſtr. Alex. & Iaſ. ff. de acquir. hæredit. & aliter actus non valet, Alex. conſil. 17. num. 4. & 5. vol. 4. Iaſ. in l. quominus, num. 127. ff. de flumin. Felyn. in cap. dilectus, n. 20.

de ac-

de accusation. Caputaquen. decis. 258.par.3.Gonzal.loc.cit.glos. 48. numer.45.Item licentia tacita non sufficit in casibus,in quibus requiritur expressa,glos.in Clem.1.in ver. obtenta de testam.Corset.in annotat.in verb.licentia,Dec.consil.38. Rot.diuers. decis. 788.par. 1. ideò Sacra Congregatio explicãdo Tridentinum in cap. 1. sess. 24. de reform. matr.circà licentiam administrandi Sacramenta,hæc verba edidit,(non sufficit tacita licentia,quę resultat ex tolerantia,requiritur vera, vel commissio generalis ad administrandum Sacramenta, vel si, hæc absint expressa,vel specialis licentia,) consensus verò sufficit tacitus, l. 2. §.voluntatem, vbi Bart. & Ias.& in l. quæ dotis, ff. sol. matrim. cap. ea noscitur de his, quæ fiunt à Præl.fin.consil.Cap.Put. dec.100. lib.2.& 181.& 190. lib.3. Gonzal. d.glos.48.num.52.cum seq.

Adhuc tamen verum est, quod stante necessitate actus, qui certam licentiam requirit, potest ipsa ommissa fieri,sic enim is, qui tenetur residere,& absque licentia non potest obesse,cap.relatum de cleric. non residen.stante necessitate potest,absq; scrupulo abesse, Anton. de Butr. in cap.inter quatuor,de cleric.non resid. Felyn.in d.c. cùm accessissent; Ratio esse potest, quia licentia non dependet à nuda voluntate Superioris, sed à regulata ratione, Abb. in cap.cùm ad Monasterium,num. fin.de stat.Monach. Bal.in l.fin. C. de Senat. Consil. Maced. Gonzal. loc.cit.sed recta ratio suadet vrgente necessitate actum expleri omni meliori modo, quo potest, Ias. in l. principalibus, col. 2. & 3.ff. si cert. petat.latè Felyn. in cap. quærelam, num.11.de iur.iuran.latissimè congerunt Cacheran. decis.68.nu.26. cum seq.Menoch.d.cas.132.

Quæ autem de necessitate dicta sunt, intelligenda sunt de vera necessitate,quæ vel à natura,vel à casu accidit,non autem, quæ à voluntare originem trahit, cùm non dicatur vera necessiras cum principium, & originem habeat voluntariam, quæ attendenda est, l. 1.§. non solùm,ff. deposit.l.si procuratorem, ff.mand. l.tutor,versic.& non titulus, ff. de fideiussor. l. in ratione, legis falcidiæ,la prima,§. filio suo, vbi glos. in verb. opes patris, ff. ad leg. falcid. glos.in l. vnic. in verb. & si primordium,C. de impon. lucrat. descrip. lib. 10. Idcircò vera necessitas attenditur, quæ à principio voluntario non dependet, Imol.in l.gerit,ff. de acquir.hæred.Cantiuncul. consl. 35.num.29.Roder. Suar.in tract. de las Arras nu.37.cum. seq. Cacher. decis.168.num.24.& seq.

Hinc habemus legem non fauere ijs, qui in necessitate se cõstituunt,quia culpatæ necessitati non subuenitur, l.iam dubitari,ff.de hæred. institue. l. si fideiussor, §. si necessario, vbi glos.Bar.& Ias.ff.qui sat dar.cogan. l.2.§.si quis autem,ff.si quis cautio. l.3.§.subuenitur, ff. ad Syllanian. l. cùm prætor, §. respondit, ff. de administr. tutor. Bart. in l. si pignori, num.6.ff.famil.ercisc. Item habens facultatem alienandi bona ex causa necessitatis, non poterit si ex facto proprio, & non à natura, vel à casu in necessitatem, incidat Bald. cons. 20.vol.2.Afflic. decis.137. num.3. Barbat.ad Bar.in l. quamuis, ff. sol. matrim. Boer.decis. 44. Tiraquell. de retract.lignag.§.1.glos.14 num. 15.Tusch.in verb.necessitas,concl. 21. num. 5.Cacheran. & Menoch. locis supracitatis.

Supradicta de alienatione absque assensu stante necessitate faciunt pro Regularibus habentibus Superiorem in remotissimis partibus, nam stante necessitate potuerunt alienare,Abb.in d.cap.fin.n.8. de Eccles. edif.

edif. allegat tex. in c. nihil de elect. cap. fin. de sepult. in 6. l. si longius, ff. de iudic. glos. in cap. tum ex litteris, in verb. locorum distantiam de in integr. restitut.

Vtrum valeat alienatio iurium Ecclesiæ absque sollemnitate, quando res reuertitur ad suam naturam, Cap. XXIX.

VAlet, siuè leue, siuè magnum fiat Ecclesiæ prçiudicium, Abb. in cap. veniens, num. 2. & 23. de præscript. Felyn. in cap. cùm omnes, num. 8. & in cap. cùm accessissent, num. 6. & 30. de constitut. Ias. in l. si vnus, § pactus ne peteret, ff. de pact. Ruin. consil. 2. num. 8. lib. 1. & consil. 108. nu. 26. lib. 2. Ferret. consil. 38. num. 15. lib. 1. Boer. consil. 7. num. 72. lib. 3. Gozadin. consil. 26. num. 55. Aymon. Crauet. consil. 335. nu. 38. Gomesius ad reg. Cancell. in reg. de iur. quæsit. non tollen. q. 16. Tiraquell. de iur. primogen. q. 24. Gonzal. de alternatiu. glos. 7. num. 14. Ratio conclusionis est, vt inquit glos. notabilis, in cap. ab exodio, in verbo alsa 25. dist. quia non fit iniuria rei si restituitur ad pristinum statutum, allegat tex. in d. l. si vnus, §. pactus ne peteret, facit etiam tex. in l. filio quem pater, ibi, (*non translatus, sed redditus videtur,*) ff. de liber. & posthum. idem probant Anchar. consil. 339. col. 9. versic. ista autem retentio, Dec. consil. 88. nu. 3. Felyn. in d. cap. cùm omnes, & cap cum accessissent; Hinc insurrexit Grçcorum prouerbiũ salis onus, vndè venerat illuc abijt, relatum à Tiraquell. de retract. conuent §. fin. num. 80. Alex. Raudens. resp. 1. num. 117. lib. 1. Andr. Knichenic. trac. de vesti. pation. par. 3. cap. 4. num. 36. & seq.

Idcircò non requiritur assensus Superioris, quãdo res reuertitur ad suam naturam, Federic. de Sen. cons. 14. Abb. consil. 25. incip. Canonicus Regularis lib. 1. vbi tradunt, quod exẽptus ab Ordinario ex priuilegio Summi Pontifici non potest se submittere alieno Prælato inferiori, absque assensu, quia præiudicaret protectioni, & authoritati Summi Pontificis, cui per exemptionis priuilegium fuit effectus immediatè subditus, Abb. disp. 7. incip. Duo clericali ordini insignit, & in cap. significasti de for. compet. benè tamen poterit se subijcere Ordinario, cui antè priuilegium erat subditus, quia res de facili reuertitur ad suam naturam, sic probant Felyn. in d. cap. cùm omnes, & cap. cum accessissent, Ias. in d. §. pactus ne peteret.

Confirmantur supradicta ex doctrina communiter recepta, quod licèt statuentes non possint reuocare statuta à Superiore approbata. Bar. in l. omnes populi, col. 3. ff. de iust. & iur. quod intelligitur de statutis inualidis, quç ex consensu Superioris efficiuntur valida, Bald. in l. ex placito, Cod. de rer. permut. sicut quando Summus Pontifex confirmat iurisdictionem alicui, quæ aliàs nulla erat, dicitur iurisdictio delegata, & non ordinaria, Bal. in cap. decernimus de iudic. Sic quando confirmantur statuta inualida, efficiuntur Papalia, taliter, quod reuocari non possunt, Bal. in d. l. ex placito, Felyn. in d. cap. cum accessissent, num. 3. Hoc tamen procedit, quando per reuocationem statuti à Summo Pontifice confirmatur redireetur ad ius commune, nam absque assensu poterit fieri reuocatio, arg. tex. in l. 2. ff. de iniust. rupt. & irri. restam. l. hac consultissima, §. si quis autem, Cod. de testam. Felyn. locis citatis,

citatis, Iaf. in d. §. pactus ne peteret, num. 8 Et facit tex. in d. cap. cùm accessissent, vbi inferiores possunt venire contrà factum Superioris, (quod regulariter non possunt,) quando res reuertitur ad ius commune, vt in d. cap. cùm accessissent, vbi omnes Canon. & in d. cap. ab exordio, vbi Gemin. & alij, Ruin. d. cap. 108. lib. 2.

Quæ reuersio rei ad primęuam suam naturam dicitur fauorabilis, & latè interpretanda, Surd. consil. 397. num. 16. Berou. consil. 7 numer. 21. vol. 3. Bursat. consil. 787. num. 11. Rauden. respons. 1. num. 117. nu. 1. Gars. de expens. & melioratio. cap. 10. num. 26. Tiraquell. de retract. conuention. §. fin. nu. 80. & quando per aliquem actum derogatur iuri, aliquo speciali, & reditur ad ius commune, actus ille latè est interpretandus, etiam contra propriam naturam, glos. notabilis in cap. 3 in verb. enumerandum de præben. in 6. facit etiam tex. in cap. 2. versic. cùm non sit de decim. in 6. Felyn. locis citatis.

Adde, quod licèt in correctorijs, non fiat extensio de casu ad casum, ex identitate rationis, l. pręcipimus, vbi Bart. Cod. de appellat. auth. quas actiones, C. de Sacrosanct. Eccles. l. si verò, §. de viro, ff. sol. matr. Secus tamen est quando per extensionem fit reuersio ad dispositionem iuris communis, Anton. de Butr. in cap. olim tibi de verb. signific. Alex. in l. si constante in 6 col. ff. sol. matrim. Iaf. in d. § pactus ne peteret, num. 6.

Idcircò practicando traditam doctrinam; Si Regulares, quibus de iure communi non competit ius sepeliendo, ex quo populum non habent, cap. 1. vbi Hostiens. & Innoc. de sepult. benè tamen ex priuilegio possunt eligẽtes sepulturam in proprijs Ecclesijs sepelire, Clem. dudum, §. huius quoque statuto, vbi Glos. in verb. sepulturam, de sepult. Si remitterent ius sepeliendi in beneficium Parochorum talis ebnuentio, & si in præiudicium Ecclesiarum Regularium fieret, valeret absque Summi Pontificis assensu, ex quo fit reuersio ad dispositionem iuris communis, sic textus notabilis, in cap. 1. de pact. in 6. probant omnes supracitatis in principio.

Idem esset dicendum, si aliqua fieret conuentio inter Regulares, & Parochos circà quartam funeralem, nàm cùm de iure communi quarta funeralis Parocho debeatur, capit. cùm quis pariter de sepultur. in 6. Clem. dudum, de præbend. in 6. ex priuilegio tamen Summi Pontificis alique Religiones quartam funeralium non soluant, inter quas est nostra Religio Clericorũ Regularium; Sic Rota in vna licien. si quartæ funeralium die 15. Ianuarij 1618. quam decisionem per extensum, refert Molfes. in summ. tract. 13. cap. 9. nu. 28. valida esset conuentio, absque assensu, & si graue Regularibus inferretur præiudicium ex ratione supra allegata, quia fieret regressus ad dispositionem iuris communis; Pro quo etiam facit tex. in cap. cùm Apostolica, versic. cùm in renouatione de his, quæ fiu. à Præl. absque consil. Capit. vbi consensus Capituli non requiritur in actu, per quem res reuertitur ad sui naturam.

Sic etiam vita asperior, non potest imponi Regularibus, nisi ipsis consentientibus, cap. proposuisti 82. distin. Glos. in cap. quod omnes de regul. iur. in 6. secus tamen est, quando per nouæ asperitatis impositionem fieret reductio ad antiquam vitam, à qua erant collapsi, Geminia. in d. cap. ab exordio 35. dist Felyn. in d. cap. cùm omnes, num. 8. de constit.

De

De alienatione facta à Procuratore. Cap. XXXI.

IN alienatione facta à procuratore specialiter constituto ad certam rem Ecclesiæ vendendam, in cuius constitutione adfuit assensus sequuta alienatione alia sollemnitas non requiritur, probatur ex notabilis doctrina, Bal. in l. præses, num. 13. C. de transaction. vbi fundat requiri assensum in compromisso bonorum stabilium Vniuersitatis, non autem in laudo, & rationem affert, quia laudum est actus consequutiuus ad compromissum, & sufficit adesse sollemnitatem in fundamento actus, quod ritè, & rectè positum esse debet, l. in vniuersis, ff. qui dat. tutor. poss. Idem probat Bald. in l. 1. num. 3. C. si aduers. transact. allegat tex. in §. 1. in auth. vt differentes, &c. & in procuratione ad vendēdum feudum, quando adfuit assensus, nō requiritur alius in venditione, Afflict. in cap. Imperialem, q. 46. num. 75. de prohib feud. alien. per Feder. ex quo venditio est actus consequutiuus ad procurationem, l. tutor rerum, ff. de administr. tutor. & assensus in principali operatur in exequutione ipsius, l. si pupillorum, §. 1. ff. de reb. eor. &c. Feder. de Sen. consil. 100. Frecc. de subfeud. lib. 2. in repitit. constitut. constitut. Diuæ memoriæ limit. 22.

Ad idem faciunt, tradita per Angel. & Cuman. in l. apud Iulianum, §. fin. ex caus. in possess. eat. vbi si minor constituat procuratorem aduēdendum, cùm sollemnitate à statuto requisita, si procurator postea vendat non requiritur amplius solemnitas, & quod in compromisso bonorum stabilium Ecclesiæ requiratur sollemnitas, & non in laudo, probat Abb. in cap. cùm tempore de arbit. alios allegat Frecc. loco citato.

Multi asserunt in procuratione ad vendendum non requiri sollemnitates, inter quos fuit, Bal. in l. 1. num. 37. C. qui admit. &c. ex ratione illa, quod constituendo procuratorem ad vendendum, censetur mandasse, vt debitis sollemnitatibus vendat, arg tex. in l. missi opinatores, C. de exactor. tribut. lib. 10. Bal. in l. 1. C. si propter publ. pension Socc. cons. 131. vol. 4. Item quia is qui aliquid non potest facere per se, non potest alteri demandare, vt faciat Bal. in l. 1. C. si aduers. transact. & in l. præses, C. de transaction. Socc. in l. 1. §. item acquirimus, vbi etiam Ias. num. 13. ff. de acquiren possess. Item aliquo prohibito censetur prohibitū omne id, per quod ad prohibitum peruenitur, l. oratio, ff. de sponsal. capitinam, & concupiscentia de constit. §. quia tamen, Instit. de vi bonor. raptor.

Hæc autem procedunt in ijs, quæ immediatè dependent ab actu prohibito, quod non est in procuratione ad vendendum, nam posita procuratione, non per hoc sequitur venditio: constitutio autem procuratoris nihil aliud est, nisi subrogatio in locum principalis, l. ità autem, §. gessisse, ff. de administr. tutor. l. qui per alium, ff de reg. iur. Et dùm procurator contrahit censetur dominus contrahere, l. libertum, §. Senatus, ff. de ritu nupt. Et in materia strictè intelligenda, quæ dicuntur de principali, procedunt etiam in procuratore, Bal. in l 3. §. libertas, ff. de leg. præstan. Ang. & Cuman. in d. l. apud Iulianum, §. fin. Aretin. in l. mutum, ff de acquir. hæred. Ias. in d. §. item acquirimus; Idcircò assensus impetratus in alienatione facienda à principali non erit subreptitius, si contractus celebretur à procuratore, l. certè, §. 1. ff. de præcar. ibi,

tar. ibi, (*si procurator meus me mandante, vel ratum habente precario rogauerit, ego precario propriè habere dicor,*) & hunc textum dixit singularem, Ias. in l. generaliter, ff. de acquir. poss.

Sequitur igitur dicendum, quod dùm mandatum ad vendendum intelligitur, cùm debitis circumstantijs, & nihil aliud est, nisi repræsentatio domini, nec ex procuratione infertur necessariò ad alienationem, quod licitè fieri potest, absque assensu, vt optimè fundat Frecc. loc. cit.

Contrarium defendunt Seraph. decis. 180. num. 2. Ricc. loc. cit. decis. 93. & notab. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 16. nu. 6. vers. 4. vbi notabiliter tradit, quod sicut non potest fieri locatio perpetua bonorum Ecclesiæ, ità non potest per pactum concedi facultas alicui perpetuo locandi, nam ex hoc posset sequi perpetua locatio, quæ est prohibita, & subintrat regula, quod qui non potest aliquid facere, non potest etiam facere actum, per quem ad id deueniri possit, Glos. in l. item quia, ff. de pact. & in l. si ità quis, §. ea lege, ff. de verb. oblig. Bar. in l. Codicillis, §. matre, ff. de leg. 2. Dec. consil. 181. incip. Viso puncto, num. 2. & seq. & talis facultas locandi toties, quoties finitur in prima vice, idest quando primo triennnio fuit facta locatio, faciunt tradita per Dec. in d. consil. 181.

Quicquid tamen sit de veritate supradictarum opinionum, indubitatum est, apud omnes supracitatos vnicum assensum requiri, qui si adfuit in procuratione, non requiritur in alienatione, & si in procuratione defuit, necessario in alienatione requiretur, vt Pontificiæ constitutioni prohibenti alienationem bonorum stabilium Ecclesiæ absque assensu satisfiat.

Supradictis addẽdum est, quod quando venditio bonorum Ecclesiæ fit mediante procuratione, non sufficit generale mandatum aduendẽdum, sed requiritur speciale cùm declaratione talis rei, Bal. in rubr. C. de contrah. empt. q. 3. num. 5. & 8. vbi sic dicit se consuluisse, allegat tex. in l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam, latè fundat Dec. consil. 141. num. 8. versic. & in simili alienatione.

Notandum est etiam, quod procurator Ecclesiæ ad vendendum non potest habere fidem de pretio, & si aliter fiat, dominium non transfertur, Glos. in l. si procurator, in verb. soluto, ff. de iur. fisc. Bar. in l. à Diuo Pio, §. sed si emptor in 3. notab. ff. de re iudic. Mant. de taci. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 21. num. 4. de Ponte tract. de potest. Proreg. tit. de regalibus imposition. §. 6. Ratio est, quia dùm res Ecclesiæ venduntur, vt creditoribus satisfiat, si haberetur fides de pretio non adimpleretur causa propter quam fit venditio, idcircò deficit authoritas procuratoris, dùm fidem habet de pretio, licèt indefinitè fuerit constitutus, Bald. in l. contractibus, §. sed quoniam, num. 4. C. de fideiussor. & in l. in ciuili, C. de rei vendicat.

Quod dictum est de procuratore Ecclesiæ, idem est in procuratore fisci, vel minoris, vt per supracitatos, idem est etiam in exequutore ad pias causas, vt non possit fidem habere de pretio, Bart. in d. §. si emptor, de Ponte loc. cit. Et ex supradictis limitatur tex. in §. venditor, Instit. de rer. diuis. in quo tex. habetur, quod licèt vendita re pretio non soluto dominium non transfertur, l. quod vendidi, ff. de contrah. empt. si tamen habita fuit fides de pretio transfertur dominium; In venditione tamen bonorum Ecclesiæ, minoris, vel fisci, à procuratore facta, quia fides pretij haberi

 non

non potest, vt supradictum est, dominium non transfertur,& sic stando in terminis iuris communis, absque vllo priuilegio Ecclesiæ,minoris,vel fisci vendita re per procuratorem,absque pretij solutione , dominium non transfertur , quod est contra Glos.in d.l. si procurator,in verb. solpto, vt optimè aduertit de Ponte loco citato.

De validitate testamenti imperfecti,& legati filio spurio facti, pro amore Dei.

QVÆST. XLII.

IN facti contingentia, hic est casus. Paulus testamentum propria manu scripsit,& subscripsit, in quo Petrum filium instituit hæredem, cui Ioannem filium spurium substituit, & ipso deficiente Antonium,& hoc deficiente loca pia. Legauit etiam dicto Ioanni mille aureos pro redemptione animæ suæ, & omni meliori modo . Alia etiam pia legata fecit, quod testamentum in arca sua clausum retinebat . Post aliquot annos cùm esset morti proximus, ac de salute corporali desperatus, accersito quodam iurisperito,tale testamentum illi tradidit considerandum,cui multi se addere, multa diminuere velle dicebat. Dùm in Doctoris manuteneretur testamentum ad effectum prædictum, mortuus est Paulus.

Hic de multis contingit dubitare.

Et Primò, an tale testamentum manu testatoris scriptum, & subscriptum traditum ab ipso,suo Aduocato,valear inter liberos in foro externo.

Secundò,quid in foro conscientiæ.

Tertiò,quid dicendum de legatis pijs.

Quartò,an supposito, quod testamentum valeat, substitutio fideicommissaria facta in beneficium Ioannis Spurij valeat in foro externo.

Quintò , quid in legato mille aureorum facto dicto Ioanni cùm clausula,ob amorem Dei,& in redemptionem animæ.

Sextò, an supradicta facta in beneficiũ Spurij , valeant saltem in foro conscientiæ .

Seprimò , quid faciendum de legato mille aureorum facto pro amore Dei, & in redemptionem animæ.

Octauò,supposito,quod Paulus decesserit ab intestato , ad quid teneatur hæres ex pietate pro anima defuncti.

Nonò, an possit Episcopus facere testamentum ad pias causas pro anima defuncti ab intestato.

Ad primùm, & secundùm dico , quod est vera regula , testamentum inter liberos nullã sollemnitatem requirere,sed sufficere,quod manu testatoris sit scriptum, Auth. quod siuè, C.de testam.§.sed quoniam, Auth. de imperfect. testam. & verificata manu testatoris saltem per duos testes, vel data comprobatione tenetur filius exequi patris voluntatem, latè Valasc. consult.97. Clar.§.testamentum,q 2.& in foro conscientiæ sufficit, quod filius agnoscat testamentum,& sciat illud à patre esse confectum, Clar.& Valasc. loc.cit. & Valerius de differentijs vtriusque for.verb.testamentum diff.8.

Et quia in foro conscientiæ attenditur ius naturæ testamentum imperfectum, non solùm inter liberos, sed etiam inter extraneos valet deficientibus iuris sollemnitatibus, & debentur legata , vti latè post alios Molin. de iust. & iur disp.81. Less. de iust.& iur.lib.7.cap.19.dubit.3. Molfes.de vltim.volunt. cap.2. nu. 139.cum seq.

Sed quando testamentum est imperfectum ratione voluntatis indubitatum

tum est nō valere, l. si is, qui, vbi Gl. & Bar. ff. de testam. l. fideicommissa, §. quoties, ff. de leg. 3. l. fin. vbi gloss. ff. famil. ercifcun. l. hac consultissima, §. ex imperfecto, vbi Bal. & alij, C. de testam. & est communis opinio, quam latè probant Abb. consil. 105. lib. 2. Clar. §. testamentum, q. 9. & Gabr. commun. conclus. tit. de testamen. concl. 9. quod procedit, etiam in foro conscientiæ, vt præter citatos, ac præcipuè, Molfes. tradit Gomes. ad leg. Taur. l. 3.

Modo in casu nostro, nulli dubium est testamentum esse imperfectum ex voluntate, vndè Paulus, non est dicendus condidisse testamentum, sed voluisse illud condere, vt loquitur Bal. in d. § ex imperfecto, & scripturam illam fuisse præparationem quandam ad testandum, non autem testamentum, vt loquitur Abb. dicto consil. 105. & cumulat Tusc. in verb. testamentum, concl. 133.

Hoc demonstratur. Primò, nam licèt schea illa fuisset, antè annos aliquos completa, tamen tempore, quo mortuus est, non poterat dici vltima eius voluntas, quæ in ipsa non erat perfectè explicata, quod patet, quia tradita erat in Aduocato, ipsiusque consultationi subiecta, non ergo erat eius deliberata voluntas, ex eo, quia consilium præcedit electionem, vt ex Aristotel. tradit Tabiena verb. consilium, & verb. conscientia, & ex D. Thom. de veritate, q. 17. art. 3. ad septimum consilium, est actus rationis inquirentis de agendis, itaque petendo testator consilium, declarauit se non habere ratum, quod olim scriptum. Et dicendo se velle in ea aliqua addere, aliqua minuere, pate fecit illum nō esse completū ex regula, quod nihil dicitur actum, cùm aliquid superest agendum, l. contractus, C. de fid. instrumen. Nec potest dici perfecta voluntas testatoris, si aliquid aliud agere volebat, l. is, qui, vbi Glos. ff. de testam latè testatur de communi Curt. Iunior. in dicto § ex imperfecto, & quando testator declarat hæredem, & substitutum, si constet, seù tacitè, seù expresè, testatorem aliquid ampliùs fore dicturū, & morte præuentum non complesse testamentum, tale testamentum dicitur imperfectum ratione voluntatis, Paris. consil. 146. vol 4 Cephal. consil. 294. nu. 9. addit. ad Clar. d. q 9. qui testatur de communi, adest insigne Consil. Decij 169. & Abb. 105. lib. 2.

Confirmantur supradicta, nam multi grauissimi Doctores asserunt, quod quando testator completa dispositione, declarat velle Notarium de illa dispositione rogari, si morte præuentus, si ipse Notarius morte præuento testatore, non rogetur, testamentum dicitur imperfectum in voluntate, non autem in sollemnitate, ex l. fideicommissa, § quoties ff. de leg. 3. ità Oldrad. consil. 119. & innumeri relati à Gabriele dicta concl. 9. si hoc procedit, quando testator declarat velle adesse in sua dispositione rogitum Notarij, & eam illi tradi ad stipulandum, quod tamē ex superuenienti morte exequutioni non mandatur, quantò magis procedere debet, quando non tradit scripturam Notario ad stipulandum, sed Doctori ad consulendum.

Secundò, demonstratur pro foro conscientiæ; Nam, aut est certum testamentum esse imperfectum ex voluntare, aut dubium. Si dubium, res est absoluta pro filio hærede ab intestato. Si dubium, vera est opinio non teneri hæredem in conscientia ad soluendum legatum, neque ad substitutionem. Nam in dubio melior est conditio hæredis possidentis ab intestato, cùm in dubio pro possessore respondendum sit,

cap. in pure de reg. iur. in 6. quod indubitatum est in foro conscientiæ, nam facta diligentia pro resolutione dubij, si non potest certificari, stante dubitatione, an tem licito iure possessam, quis teneatur restituere, dicendum est, ipsum non teneri, Glos. in cap. 2. in verb. nulla, vbi Abb. de præscript. Couar. Mol. Cordub. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. de matrimon. lib. 2. disp. 4. q. 2. num. 12. & in proprijs terminis de hærede dubitante de valore testamenti ex defectu voluntatis testatoris, quod non teneatur ad legata, neque ad substitutionem, tenet Less. in citato loco de iustit. & iur. lib. 2. cap. 19. dubit. 3. num. 21.

Adde primæ rationi de qua suprà, quod si Scheda illa reperta fuisset in armario testatoris defuncti, quamuis ipse de illa nullam fecisset mentionem, obligasset in conscientia filium hæredem ad eius obseruantiam, cùm sola voluntas attendatur, vt præfati authores docent. Ità, cùm testator declauerit se illa dispositione non esse contentum, sed multa esse in ea varianda, talis declaratio deber hæredem ab intestato ab omni obligatione eximere. Nam in foro conscientiæ testamentum, & si perfectum, sola voluntate reuocatur absque vlla legis sollemnitate.

Nec tex. in §. posterior, institut. quib. mod. testamen. infirmet. Locum habet in foro conscientiæ, sed sufficit simplex, & nuda voluntas testatoris, Gomes. ad leg. Taur. l. 3. num. 102. cum seq. Vasq. opusc. de testamen. cap. 2. dub. 2. num. 13. Molin. de iustit. & iur. disp. 153. versic. in euentibus autem, & antè omnes, Bald. in l. 1. num. 153. C. de Sacrosanct. Eccles. Imol. in cap. relatum, il primo, num. 9. de testamen. & ex supradictis remanet absolutum primùm, & secundùm dubium.

Ad tertiùm, quid de legatis pijs. Fuit multorum opinio, legata pia semper deberi, quomodò sit facta dispositio, ex l. 1. C. de Sacrosan. Eccles. vbi Imperator liberam concedit facultatem disponendi in beneficium locorum piorum. Aduertendum tamen est Imperatorem noluisse vnico verbo omnes leges de validitate testamentorum, & legatorum latas corrigere, ità Glos. in d. l. 1. verb. cassa, Ias. qui testatur de communi, num. 27. sed tantùm sollemnitates iuris sustulisse, quare ad minùs duo testes requiruntur, cap. cùm esset, & cap. relatum, vbi latè Abb. & Couar. de testam. & hoc iure vtimur, tàm in terris Ecclesiæ, quàm Imperij, Couar. loc. cit. Clar. in §. testamentum, q. 6. Valasc. consult. 67. Surd. decis. 292. Molin. disp. 138. Molses. de vltim. volunt. cap. 2.

Hinc insurgit dubitatio. Si in scheda scripta manu testatoris, quæ valet inter liberos, Auth. quod sine, C. de testamen. reperiantur legata pia, an debeantur. Multi tenent, quod non, quia dispositio illius Authenticæ, quod sine loquitur præcisè inter liberos. At in legatis pijs habemus certam iuris dispositionem dicentem, ea non valere, nisi probentur per duos testes, vt in d. cap relatum. Item legatum libertatis, quod dicitur pium, l. vnica, C. de com. seru. man. duobus testibus probandum est, §. nos igitur, Auth. de testamen. imperfect hanc opinionem probant Ias. consil. 184. lib. 2. Soccin. Iun. qui testatur de magis communi, consil. 189. lib. 2. Clar. d. q. 7.

Contrariam tamen opinionem, nempè, quod debeantur fauore piæ causæ, defendit Couar. in d. cap. relatum, post Tiraquell. & alios Valasc. d. consult. num. 7. qui respondet ad contraria, & Molin. d. disp. 138. & sic iunctis aulis in causa Ducissæ

Mata-

Matalunæ cùm Patribus Societatis Iesu Collegij Neapolitani.

Id multi Doctores extendunt, etiam quando testamentũ est imperfectum ratione voluntatis, vt latè scripsit Tiraq. de priuileg. piæ causæ, priuilegio.... ex doctrina Bart. in l. in testamento, ff. de fideicomm. libert. Hoc tamen cautè intelligendum est. Dupliciter enim contingere potest, nam aut testamentum est imperfectum ratione voluntatis, ex eo, quia scheda in qua legata pia scripta sunt, non fuit completè absoluta à testatore, qui alia volebat addere, quæ morte præuentus non potuit. Aut verò declarauit legata pia coram testibus, sed volens postea alia proferre defecit. Primò casu, certùm est legata non deberi, quia adest imperfectio voluntatis, circà totam dispositionem, Oldrad. consil. 119. Gamma decis. 21, Suid. decis. 191. Secundò casu, quia certa est voluntas, & declarata in legatis pijs, nihil refert, quod alia non declarauerit ob superuenientem mortem. Nec obstat, quod potuisset illa in conclusione dispositionis reuocare, vt dicebat Clar. quia id fauore causæ piæ, & animæ non est in consideratione, & ità procedit doctrina Bar. citata, quam probat, & communem dicit Dec. consil. 159. Couar. d. cap. relatum, n. 10. Molin. disp. 134. & in foro conscientiæ est certum.

Ad rem nostram deueniendo in casu proposito, imperfectio voluntatis est de integra dispositione in scheda contenta, nam super ipsa voluit Aduocati consultationem expectare, vt in primò, & secundò dubio dictum est, ergò nullo modo legata pia in ipsa contenta solui debent.

Ad quartùm, an supposito, quod dispositio esset valida, teneat substitutio fideicommissaria facta in beneficium filij Spurij.

Certa est resolutio filium Spurium de iure ciuili, nihil posse de paternis bonis quoquomodò recipere, auth. licèt, & auth. ex complexu, & l. 1. & fin. C. de natural. libèr. in odium enim peccati lex inhabilitauit Spurios, vel bona paterna, vt locis citatis, & latissimè Gomes. ad leg. Taur. l. 9. per totã. De æquitate tñ Canonica tantùm alimenta potest recipere, cap. cùm haberet de eo, qui dux. quam poll. per adult. & ità fuisse iudicatum, testatur Franchis dec. 283.

Tanta est inhabilitas, vt non possit fieri substitutio in bonis paternis in beneficium Spurij, Bar. in l. fin. ff. de his, quib vt indig. latè Peregrin. de iur. fisc. tit. 18. de natural. & spur. Et supradicta procedunt, etiam in foro conscientiæ, Sylu. verb. filij, Couar. in reg. peccatum par. 2. §. 8. numer. 6. Molin. de iust. & iur. disp. 167. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 19. dubit. 6. Valer. in differen. vtriusque fori, in verb. hæreditas differ. 11. Henriq. de matrim. cap. 20. §. 5. littera F.

Nec potest dari cautela aliqua ad hoc, vt Spurius præter alimenta, vel dotẽ habeat aliud ex bonis paternis, Bar. vbi suprà, & Peregrin. loc. cit. qui omnes cautelas à Cepolla in hoc casu inuẽtas reprobat. Imò legatũ, aut donatio facta amico, cùm fide de illis Spurio restituendis, non valet in beneficium Spurij, & peccat pater taliter disponendo, Less. loc. cit. Ratio est, quia lex inhabilitans Spurios est iusta, & obligat in conscientia, Glos. in cap. qui in Ecclesiarũ de constit. Sot. de iust. & iur. lib 1. quæst 6. art. 4. Vndè Spurius debet restituere accepta antè sententiam, quia dominium non fuit translatum, latè Valer. loc. cit. quod si hæres infrà duos menses non auocauerit bona tradita Spurio, ex vi paternæ dispositionis, fiscus

fiscus illa ad se auocat, Couar. & Molin.loc.cit.

Ad quintum, an legatum mille aureorum factum filio spurio pro amore Dei,& in remedium animæ valeat.

Indubitatum est non valere, vt ex supradictis patet, nec illa verba pro amore Dei... aliquid operantur, manifestam enim continent fraudem, quia certùm est Spurios esse inhabiles, & incapaces, idcircò non possunt ex clausula illa capaces reddi, esset enim hoc viam fraudibus aperire contra leges,& quod vna via prohibitum est, alia concedi non debet, C.quod vna via de reg.iur.in 6. Nec fauor animæ potest reddere capaces illos, qui ex iuris dispositione, vel ex proprio statu incapaces sunt, vti videmus in legato rerum immobilium, vel annuorum introituum facto Fratribus Sancti Francisci de obseruantia, quod non valet, ex c.exiit, & c. exiui de Paradiso de verb. signific. & in specie de legato facto Spurio pro amore Dei, quod non valeat, tradunt Soccin. Iunior. consil. 99. dub.vlt.lib.2.Peregr.de iur.fisci,tit. 18.de natural.& spur.num.94.

Ad sextum, an dicta suprà in quarto,& in quinto dubio procedant in foro conscientiæ. Respondendum affirmatiuè: nam leges inhabilitantes Spurium ad paternam successionem sunt iustæ, nec fundantur in præsumptione, quare in foro conscientiæ obseruandæ sunt, Gl. in c. quę in Ecclesiarum, vbi omnes Canonistæ de constitut.

Nec sunt simplices leges pęnales, quę in foro conscientiæ non obligant, nisi post sententiam, Glos. in cap. Fraternitatis 12.q.2. nam aliud est, legem in pœnam priuare aliquem iure aliquo, sibi acquisito, vel debito, ad cuius exequutionem, aliquod ministerium facti requiritur,& aliud est inhabilitare aliquem ad acquirendum, in pœnam criminis proprij, vel alieni, primò casu, certùm est antè sententiam nullam esse obligationem; prout tradit Glos. supradicta, & latè explicat Molfes. post alios in summa par. 1. tract. 9. c.9. Secundò, verò casu indubitati est legem obligare, Rodriq. in summa, verb. simonia, concl. numer. 9. Couar.reg.peccatum,§. 8. num.6. proindè efficitur inhabilis talis ad acquirendum, nec aliud Iudicis ministerium requiritur, & in pęnis spiritualibus, tradit Caie.2.2.q.62.ar. 3. & in terminis nostris, latè Rojas epit.success.cap.20.nu.50 & quod talis spurius non possit acquirere,& quod teneatur restituere acquisita vltrà alimenta, post Syluest.Rosell. Couar.Rodriq.Molin.Less. & alios tradit Valer. de differen. vtriusque fori, verb.hęreditas, num. 11.

Ad septimum, quid faciendum sit de legato mille aureorum. Videtur prima facie dicendum applicari debere pauperibus arbitrio Episcopi, quia fuit factū pro amore Dei, & in remedium animę ipsius testatoris, ideoquè dici debet pium, omne enim legatum, quod fit pro anima dicitur pium, §. si vnum, Auth. vt cùm de appell. cognos. Glos. Bar. & alij in l.si quis Titio,ff.de lega.2. Tiraquell.de priuileg. piæ causæ in præfat.§. item relictum pro anima, Tusc. verb. legata pia, concl. 106. Idem est in legato pro exoneratione conscientiæ, Franch. decis.137. & in facto pro amore Dei, idem Franch decis. 565. & supradicta procedunt, etiam si legata fiant coniunctæ personæ modo, vt pauper, Glos.cap.2. in verbo decreuerint de sepul. Tiraq.loc.cit. Franch. dicta decis. 565. & post alios, latè Molfes.in summa p.2. tract. de vlt. volun cap.5.num.153. quod si tale legatum pium est, patet illud neque caducari, neque in hæredum beneficium

ficium tranſire, ſed Epiſcopi arbitrio, pauperibus, vel locis pijs applicandum, cap.3 de teſtam.vbi latè Couar.l.legatum,ff de vſu,& vſufruct.lega.Molin.de iuſt. diſp. 249. Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 33. Tuſc.loc.cit. concluſ. 109. & 110. Molfeſ. loc. cit. num. 176.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, nempè tale legatum effici caducum, & cedere in hæredum beneficium, nec vllo pacto dicendum, illud eſſe pium, quod patet; Primò, quia ad coſtituendum legatum pium, non ſolùm requiritur, quod fiat pro anima, vel pro amore Dei, ſed neceſſarium eſt, finem ſupernaturalem tantùm fuiſſe intentum à teſtatore, abſq; vllo alio temporalis commodi intuitu; poſt Abb. Couar. & alios Nauar. in Apolog. pro redditibus Eccleſiaſt. quæſt.1. monit.29. Molin.de iuſt.& iur.diſp. 134. in princip. & latè Benedictus Aegidius Luſitan.in repet.l.primę, C. de Sacroſanct. Eccleſ. in initio tertiæ partis. Certùm verò eſt, nullum finem ſupernaturalem prçcisè fuiſſe intentum à teſtatore in dicto legato, ſed illa verba fuiſſe addita ad conualidandam inualidam, & nullam diſpoſitionem, quàm in beneficium incapacis faciebat, vt ex re ipſa patet, & ex ſubſequentibus verbis (*pro amore Dei, & in remedium animæ meæ, & iure legati, & omnibus modis, quibus potui, & poſſum, legare, & donare, & omni meliori modo &c.*)

Secundò, tale legatum fuit factum coniunctò, idcircò probanda eſt pauperras, vt ex ſupradicta deciſ. Franch.565. dictum eſt; At non poteſt dici pauper, qui habet alimenta; tantò magis, quia alimenta non ſunt taxandam ſecundùm conditionem viliſſimi ſtatus Spurij, ſed attenta qualitate patris, & bonorum, vt tradunt Franch.deciſ.283. Mol. diſp.168.& Valer. verb. alimenta, diff.... Reſtat ergò tale legatum nullatenùs debere dici pium. Per quę patet reſponſio ad fundamenta contrariæ opinionis.

Ad octauum, ſuppoſito, quod Paulus deceſſerit ab inteſtato, ad quid tenebitur hæres, & filius pro anima patris.

Reſpondetur teneri filium, ex vi quarti præcepti, Nempè; Habeas in honore parentes, animę patris in Purgatorio exiſtentis ſubuenire per elemoſynas, & ſuffragia arbitrio prudentis Confeſſoris: Nam tenetur filius parri in corporali neceſſitate exiſtenti ſubuenire, vt omnes Theologi, Canoniſtæ, & iuriſtæ docent, apud expoſitores quaſi præcepti, ergò, & eo magis in neceſſitate ſpirituali, item filius captiuum patrem redimere ab hoſtibus, vt poſt alios Molfeſ.in 1.par. ſummæ, cap. 18. ergò multò magis in Purgatorio detentum.

Accedit Conſtitutio Regni, de officio Stereti, in qua præcipiunt, quod ſuccedente fiſco decedentibus ab inteſtaro, quando nullus ſupereſt in gradu ſucceſſibili, tertia pars bonorum diſtribuarur à Srereto pauperibus pro anima defuncti. Si fiſcus id facit decedentibus ab inteſtato fortius id debet facere filius erga patrem.

Et in ſpecie, quod teneatur filius hæres patris adiuuare animam patris erogando eleemoſynas, tamen Sayro, & Azorius replicantes quartum præceptum, Sayr. cap. 5. in fine, Azor. cap. 2. q 8.& 9., & facit tex. notab. in l. in teſtamento, ibi, pios ramen filios debuiſſe manumittere, ff.de fideicomm libert.

Arbitrium autem Confeſſarij reſultandum eſt iuxtà quantiratem patrimonij, non enim grauandus eſt filius ſuprà vires pro liberanda anima pa-

ma patris à Purgatorio, Azor. d. q. 9. & iuxtà dispositæ in testamentis, licèt inualidis, nam actus nullus probat intentionem, l. fin. ff. de reb. cor. & potest sufficiens coniectura voluntatis testatoris capi à testamento nullo, & inualido.

Ad nonum, an possit Episcopus facere testamentum ad pias causas supradicto Paulo defuncto ab intestato. Respondetur posse Episcopum de quarta parte mobilium facere testamentum ad pias causas assignando illam pauperibus pro anima defuncti, si tamen adsit consuetudo in loco. Sic probat, latè ex multis Genuens. in prax. Cur. Archiepisc. Neap. cap. 96. vbi refert Decretum Clemen. VIII. Idem refert, & probat Molfes. primo tomo ad Consuetud. Neapol. par. 4. quæst. 67. num. 21. & in 2. par. summæ tract. de vltim. volun. cap. 2. numer. 100. vbi agit de Consuetudine Panormitana.

Vtrùm in remissione donationis, siuè in pacto de non petendo donationem simpliciter factam possit apponi conditio, donec, & quousquè, aliquis alicubi domicilium habuerit.

QVÆST. XLIII.

Vt melius, quæ dicenda sunt intelligantur, casus est huiusmodi: Titius donauit simpliciter Caio annuos aureos centum, quorum postea exactio fuit à Caio remissa, donec, & quousque Titius Neapoli, cùm vxore domicilium habuerit. Cui censeo respondendum affirmatiuè. Quidquid enim sit, an in aliqua dispositione possit apponi onus perpetui domicilij, quod credo certissimum, adhuc tamen esto verum esset contrarium in casu proposito licita fuit talis conditio, cùm ea remissio, seù pactum de non petendo cùm tali conditione non sit perpetuum, sed temporale, & annale.

Patet id ex natura donationis annuorum ducatorum centum, & ex illis verbis, donec, & quousque, in donationis remissione appositis, quæ faciunt annalem appositam remissionem, & conditionem, Glos. in l. qui concubinam, §. vxori, in verbo ducenta, ff. de leg. 3. vbi Bar. nu. 20. qui citat tex. notabilem in l. legatū, ff. de condit. & demonst. Cùm ergò remissio ista cùm conditione apposita sit annalis, sequitur dicendum potuisse illud onus apponi, vt in l. Meuia, §. fin. ff. de annuis lega. quod onus nisi Titius adimpleat, donationis remissionem nullatenùs poterit obtinere.

Prçterea certum est, quod quotiescunque conditio perpetui domicilij apponitur in aliqua dispositione in commodum alicuius, vel alicuius contemplatione debet necessariò adimpleri, si is cuius interest, dispositione frui optat, Bart. in l. Titio centum, §. Titio, il secondo, ff. de cond. & demon. & in d §. vxori, vbi Raphael Cumanus, sed hæc conditio domicilij in Ciuitate Neapolis fuit apposita contemplatione ipsius Titij, & vxoris eius, quç consanguinea ipsius erat, atquè adeò, vt vna simul in eadem Ciuitate possent esse adimplenda est ergò, ab eo, qui vult beneficio remissionis donationis frui.

Adde, quod potest quis ab ipso principio contractus, apponere in donatione onus perpetui domicilij in aliquo loco. Neque idcircò dicetur donatarius obligare se ad per-

perpetuam

petuam seruitutem, nam in eius electione est donationem, cùm tali onere acceptare, vel respuere. Licitè ergò potest opponi, hoc probat Glos. notabilis in dicto §. Titio centum, in verb. vtimur, in secundo intellectu, quam probant Dyn. & Bar. ibi, & Glos. in l. penul. vbi Salic. C. de operib. libertor. & est tex. in l. libertus, §. fin. ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. Caio, §. Imperator, ff. eod. Talis autem conditio non dicitur apposita in pęnam, sed vt modus donationis, Oldrad. consil. 16. num. 1. adimplenda est igitur.

Contrà hucusque dicta stringit, tex in citata l. Titio centum, §. Titio centum, il secondo, ff. de condit. & demonstr. vbi si legatum fiat seruis, si à monumento nõ recedant, vel perpetuum domicilium in aliquo loco habuerint conditio reijcitur, & cautio non præstatur, quia est contra libertatem, idem ergò dici potest in casu de quo loquimur.

Verùm si rectè perpendatur, textus iste nulllatenùs quæstioni de qua agimus aptari potest, ibi enim conditio illa, demorandi perpetuò in aliquo loco in nullius cedebat vtilitatem, nulliusque contemplatione fuit apposita; quorum si alterum adfuisset, certè conditio adimplenda fuisset. Roboratur hic intellectus ex l. libertis, §. fin. ff. de alimen. lega. vbi conditio perpetui domicilij apposita declaratur seruanda, nimirũ ex eo, quia exoquiæ defuncto celebrandæ erant. Hunc intellectum tradit Bar. in d. §. Titio centum in fine, vbi & Paul. de Castr. refert, & sequitur Ruin. in consil. 43. num. 5. versic. nec obstat tex. vol. 2. In casu autem nostro conditio apposita fuit in fauorem ipsius Titij, vt dictum est.

Vel dicas, tũc dispositionem textus illius procedere, quando mansio perpetua in aliquo loco opponitur per modum obligationis, tunc enim non tenet, quia est directè contra libertatem, secus verò quando apponitur per modum conditionis, in eo enim casu, tenet, vt in l. t. C. de legat. & in l. Caio, §. Imperator, ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. Sticho, §. fin. ibi si conditione, ff. de condit. & demonstr.

Ratio est, quia in donatarij electione est, verum velit legatum respuere, an verò illo frui cùm conditionis adimpletione, quo casu non censetur legatarius esse obligatus, quia quæ sunt in conditione non dicuntur esse in obligatione, l. si quis sub conditione, ff. si quis omis. caus. testamen. quo casu legatarius non tenebitur præcisè, sed causatiuè, & sic concordat textus in §. Titio centum, & in §. vxori, vt per Raphael. Cuman. in dicto §. ex mente, Bartol. ibidem. Hunc intellectum sequitur Ruinus dicto consil. 43. numer. 5. versic. non obstat, & latissimè explicat Petrus de Ferrarijs in sua Practic. Papiens. in Formula libelli ad dotem, & vsufructum, in Glos. penultim. incipiente Habitaculum.

Posset etiam dici textus illũ non posse adduci ad casus nostri decisionem, ex eo plures habet intellectus, vt ex Glos. ibidem in verb. vtimur, quod verò textus plures habens intellectus adduci nõ possit ad decidendum aliquid, dixit Bald. in cap. fin. colum. fin. extra de consult. & Mathes. singul. 19. num. 10.

De quibusdam Ducum Militum, seù Capitaneorum obligationibus.

QVÆST. XLIV.

An Capitaneus possit sibi plures transitus impetrare, & si impetret, teneatur ad restitutionem. Cap. I.

IN materia adeò frequenti supponendum est cuilibet cohorti militum assignare à Regia Scriuania hospitia in diuersis terris, quæ sunt in transitu, donec ad locum hospitij destinatum perueniatur, & illa intermedia loca tenentur cohortem hospitari, ad quem finem diriguntur commissiones Vniuersitatibus. Habetur autem ratio, vt inter, quod in singulis dies confectui sunt milites sit non plusquam viginti miliarium, talis enim taxa ab ipsa lege communi determinata est, vt patet in l. 1.ff.si quis cautionibus. Vndè illa tantùm oppida designantur pro hospitijs, quę inter se viginti miliarium spatio distant, & sic est praxis, & satis rationabilis.

Duplex fraus contra hoc fieri potest, & aliquando solet. Dicam de prima in hoc capite, de secunda in sequenti. Duces militum, seù Capitanei ex falsa causa, nimirum prætextu infirmitatis, & debilitatis militum, quasi non possint inter tot milliarium vna die conficere, vel ex alia causa, impetrant sibi plures transitus, quam sint necessarij ad perueniendũ ad locum destinatum. Deindè cùm adiunctis illis Vniuersitatibus, quæ aliàs cessante falso asserta causa ad hospitia nequaquam tenerentur, compositionem faciunt, ne in eis milites faciant hospitari.

Asserendum est Ducem impetrantem sibi plures transitus, quam qui ex præscripto ratione itineris, & iuris dispositione, ac Regiæ Scriuaniæ consueto, sint necessarij, lethaliter peccare.

Quod probatur; Primò, nam accipiens id, quod sibi de iure non spectat, sub quęsito colore, peccat, quia Deum, & proximum lædit. Hoc autem facit Dux ex falsa causa sibi transitus impetrans.

Secundò, ex tex. in cap. fin. de iniur. & damno dato, vbi, qui est in causa, vt aliqui iniuriam aliquam, vel damnum patiatur, peccat peccato lethali, imò ad restitutionem tenetur, quisq; autem videt quantùm damni patiantur Vniuersitates, ex hoc multiplicato transitu, ad quem non tenebantur.

Tertiò, qui alterius peccato, cooperatur quamuis per solam consultationem peccat, cap qui contulit 11. q. 3. Modo Duces, hanc commissionem ab Officialibus Regiæ Sriuaniæ impetrantes, peccato ipsorum Officialium cooperantur, qui apertè peccant, concutiendo subditos Regis, & iniusta super illos onera imponentes, ergò, & ipsi peccant.

Quartò, qui aliquid sine iusta causa petit ab aliquo, quod ille sine peccato non potest adimplere, peccat D. Tho. 2. 2. q. 96. ar. 4. vbi latè Caiet. cùm autem Officiales Regij non possint sine iusta causa plura hospitia concedere, quam sit solitum, & debitum sequitur, & eum, qui ea ab ipsis petit, peccare.

Aduerte Duplex, hic peccatum à Ducibus committi. Alterùm in impetratione iustæ commissionis. Alterùm in compositione, quam cùm Vniuersitatibus, ne illi demorentur, faciunt, & vlterius transeunt.

Aduerte etiam, quod Officiales tales transitus concedentes peccant, & ad re-

ad restitutionem tenentur damnorum, quæ ipsorum culpa in proprio officio delinquentium, patiuntur Vniuersitates, vt ex citato, cap. fin. patet. Et Capitaneis non restituentibus tenentur restituere ipsi Officiales, ex regula illa, quod cooperans ad damnum, & causam ipsius præbens, tenetur restituere principali non restituente, de qua D. Tho. 2. 2. q. 62. Ricchard. Gabr. Main. Sot. Valen. Nau. & alij, apud Sayr. lib. 10. tract. 2. cap. 12.

Vide de quæst. huius capitis, Molin. de iust. & iur. quæst. 116. & Rodriq. in summa verbo Guerra.

An peccet Capitaneus accelerans inter cohortis, vel Vniuersitas soluens pro solutione hospitij. Cap. II.

ALterò modo committitur fraus à Ducibus hoc pacto: Accelerantes iter, plusquam viginti milliaria vno die conficiunt, & emenso spatio componunt se cùm illis Vniuersitatibus, in quibus erat illis iustè, & ex Regiæ Scriuaniæ assignatione demorandum, nisi milliaria illa suprà viginti fuissent addita.

Dico, Duces huiusmodi dupliciter peccare. Primò, ex nimia vexatione militum, cogendo illos ad longiora itinera contra iuris dispositione. Secundò, ex iniusta compositione, quam cùm Vniuersitatibus faciunt.

Primum patet; Primò, quia imponens onera grauia, & insolita subdito, peccat, sed per acceleratum iter contra militum voluntatem, graue illis onus imponitur, ergò peccat, qui tale onus imponit. Secundò, exigens insolita, & indebita seruitia à subditis peccat, tale est eiusmodi longius iter ergò. Tertiò, præceptum Ioannis Baptistæ est, datum militibus, vt neminem concutiant, Luc. 3. & habetur in cap. militare 13 q 1 eo autem modo, apertè concutiuntur milites à Ducibus, ergò peccant.

Secundum patet ex dictis supra in primo capite.

Quæres præterea, an peccent Vniuersitates, & earum Sindici, soluendo pecunias Ducibus militum ad hoc, vt aliundè transeant: quod ad cap. præcedens referri potest.

Respondeo duobus modis, id posse contingere vno modo, quando hospitium verè impositum est alicui Vniuersitati à Regia Scriuania. Alterò quando non est verè impositū, sed ipsi Duces transitus extorquent contra iuris dispositionem, vel ex rationabili causa Vniuersitas non potest onus hospitij sustinere.

Primò modo certùm est adesse culpam lethalem. Siquidem per id Vniuersitas eximit se ab oneribus publicis in aliorum præiudicium, Sot. de iust. & iur. q. 6. ar. vlt. in fine. Et rem patrant prohibitam à dispositione iuris communis, vt in l. 1. C. de Salgam. hospit. non præstand. l. 12. & l. 2. C. de metat. & epidem. lib. 12. & à Regia Pragmatica, quæ & si dicatur lex pęnalis in publicam tamen vtilitatem actus supradictos prohibet, apposita graui pęna. Quare non est dicenda propriè pęnalis, sed mixta, atquè adeò secundùm veriorem opinionem obligans in conscientia, iuxtà communem sententiam, post Alphons. de Castro lib. 1. de leg. pęnal. cap. 9. & 10. ab omnibus approbatam.

Quod verò ad restitutionem attinet. Dico eam habere hic locum, quod probo. Nàm licèt dubium sit, an per dispositionem Regiæ Pragmaticæ Ducis de Alcalà editæ anno 1584. prohibeatur, & impediatur translatio dominij. Nam Pragma-

tica est tantùm prohibitiua transactionem sub pęna illic apposita, nec aliud statuit. Vndè plures Doctor. dixerunt, quod quando lex prohibet actum aliquem sub pęna, nihil aliud addendo, si actus conficiatur, tenet, sed pęna incurritur, iuxtà latè tradita Gl. & alios in cap. quæ contra, de reg. iur. in 6. Syl. in verb. lex, num. 28 & alios. Tamen certa regula est, quod regulariter ex duobus capitibus impeditur translatio dominij, vel ratione rei, de cuius commercio agitur, vel ratione personarum contrahentium, quæ ex iuris dispositione inhabiles sunt ad contrahendum.

In casu nostro. Primum caput non militat. Nam contra Molin. disp. 116. dico ius hospitandi sua natura esse vendibile. Primò, quia ab hoc onere liberantur Vniuersitates, quæ efficiuntur Cameræ reseruatæ, & pecuniam soluunt, iuxtà tex. in l. omnes, C. de metat. & epid. lib. 12. Secundò, quia passim milites cùm grauis, tùm leuis armaturæ vendunt hospitia ipsis competentia, pretio anticipato. De quo extat Regia Pragmatica (*Delli denari ad alloggiamento*) permittens talem venditionem, & declarans non esse vsurariam. Item aliquæ Ciuitates, vt Capua, & Auersa statuto pretio, soluunt hospitia militibus grauis armaturæ: Ergò ex sui natura tale ius vendibile, redimibile, & cessibile est.

Secundum verò caput, certùm est militare in casu nostro. Potestas enim Electorum, & Sindicorum procedit ex iuris dispositione, mandantis bona Vniuersitatis per ipsos administrari, non enim aliundè potest ipsis potestas in ea bona competere ex eadem autem iuris dispositione constat, ipsos non posse bona Vniuersitatis donare. De quo pręter iuris communis dispositionem, extat Regia Pragmatica in anno 1509. sub titulo de administrator. Vniuersitatum, Pragm. 5. num. 18. quare cùm non habeant liberam facultatem in dispositione bonorum Vniuersitatis, neque, sint persona integra, non possunt dominium transferre, & redit communis sententia, quod ex contractu nullo ex defectu personæ contrahentis, liberam non habentis facultatem dominium non transfertur, vti probat Mol. de iust. & iur. disp. 81. ex Adrian. Sot. Sylu. Salon. & alijs.

Adde, quod factum contra iuris dispositione prohibentem aliquem actũ, quoties ex alio capite saluari non potest, est ipso iure nullum; ità post Glos. & cæteros Canonist. in cap. qui contra, de regul. iur. in 6. tradit Syluest. in verb. lex, nu. 28. & Azor. instit. moral. lib. 5. c. 16. in fin. Modo talis transactio ex nulla alia iuris dispositione saluari potest: siquidem transigentes non sunt domini, sed administratores.

In restitutione autem facienda puto adhibendam esse aliquam considerationem, nimirum, vt deducto eo, quod verè Vniuersitas impendisset in hospitio militum, id quod superest restituendum sit Vniuersitati, tanquam à non Domino, contra iuris dispositionem acceptum. In eo verò, quod realiter militibus competebat pro hospitio, si Dux militum sibi accepit considerandũ est, an angariauerit de loco ad locum transeundo contra ipsorum voluntatem, & Regias Pragmaticas, tunc enim militibus, id est restituendum, tanquam priuatis subsidio à Regia Maiestate ipsis concesso: nisi tamen Dux ipsis satisfecerit.

In secundo modo, de quo in principio dicendum est, nullum esse peccatum compositiones facere. Quia quilibet potest propriam vexationem pretio redimere, l. transigere, C. de transaction. & est communis

Theo-

Theolog. sententia, quod si aliquis particularis ex causa indebitæ vexationis potest pecunia soluta se ab onere hospitij liberare, multò magis, id Vniuersitati erit licitum.

Tandem quæri potest. An sit licita compositio pro motione hospitij, vulgo, *per disloggiare*. Respondeo, ex duplici causa id fieri posse. Primò, vt liberentur ab illa molestia, quam ex sui natura afferunt hospitia nulla alia rationabili causa concurrente, & tunc non est licita transactio, vt ex supradictis patet, esset enim eximere se ab onere seruitij cùm aliorum damno, eorum nempè, qui in Ciuitate, aut loco hospitij designando morarentur. Secundò ad vitandam seruitutem militum, & in honestatem, siue ad aliud simile damnum: & tunc licita est compensatio. Nam si licita est homini particulari, cur non erit licita toti Vniuersitati; Præterquamquod Regiæ Pragmaticæ id prohibentes, non ligant in hoc casu. Leges enim positiuæ non obligant cùm periculo vitæ, vel notabilis damni, vt ex D. Thom. distin. 15. quæst 3. & 2. 2. q. 117. ar. 3. tradunt Theolog. in tract. de legibus.

Quibus alijs modis iustitiam violent militum Duces. Cap. III.

MVltipliciter possunt iustitiā violare, ad cuius rectitudinem tenentur hi militum Duces. Et primò augēdo numerū militū assistentibus nonnullis amicis tempore numerationis militum, qui pro veris militibus suffecti, milites tamen non sunt. Peccant Duces, & Capitanei lethali peccato, ac tenentur restituere stipendia accepta. Imò, quia Principem, qui bellum adoritur falsis, nam determinanti cùm tot militibus hostem aggredi, non ei tot exhibent, si victoria minimè sequatur, vel exercitus aliquod damnum patiatur, tenentur Capitanei ad omnia damna, & ad lucra etiam, quæ sperari potuissent, & ex minore militum numero fuerunt deperdita; ità Mercad. de rest. cap. 15. Molin. de iust. & iur. disp. 116 Rodriq. in summa cap. 127. verbo Guerra, & ipsis non restituentibus tenerentur restituere ipsi amici, seù serui, milites nempè suffecti tali fraudulento actui assentientes.

Quod si quis proprium seruum inter milites numeret, aut filium ineptum militare seruitio ob ætatem, mortaliter etiam peccat, cùm onere restitutionis, nec tacitus Superiorum consensus sufficit, cùm constet eos, cognita fraude, in authores animaduertere, vt Mercado, & Rodriquez loc. cit.

Secundò, recipientes plures schedulas, seù cartellas, quam sit numerus militum, vel vni militi plures concedendo, peccant cum obligatione restituendi, vt ex citatis etiam authoribus. Idem est quando commissionem habent, vt cum tot militibus hospitentur, si minorem numerum introducunt, & pro absentibus cartellas recipiunt.

Sed hic dubium insurgit. An Capitanei, & Officiales alicuius cohortis, pro se ipsis plures cartellas recipientes, peccant pecato lethali cum obligatione restitutionis.

Negatiua opinio fundatur in casu antiquissimo secundum quem semper Capitaneis quatuor, aut quinque cartellæ pro ipsorum hospitio concedūtur, sicut Alferijs tres, Locumtenenti quatuor. Vndè, sicut licitum est militibus accipere à spontè dantibus, & gratis non obstante Regia Pragmatica prohibente, nil aliud milites posse accipere, nisi

stantia,

stantia, strame, e letto, & hoc ratione vsus antiqui, ità & in casu proposito, vndè licitum erit, vnam cartellam realiter accipere, & pro alijs cùm hospitibus transigere.

Contrariam tamen sententiam veriorem puto, quam probo. Primò accipere, aliquid ab initio, quod nulla ratione debetur, intrinsecè malum est, & restitui debet, c. fin. de iniur. & damn. dat. & in militibus, hoc specialiter à D. Io. Baptistæ fuit statutum, Luc. 3. neminem concutientes, contēti estote stipendijs vestris, quod habetur etiam in cap. Dominus noster 11. q. 3. sed accipere plures cartellas, itaut ex vi vnius consequatur hospitium, & pro alijs faciat compositionem, non cadit sub ratione stipendij, vt notum est, neque sub ratione hospitij Capitaneo concessi, tùm ex dispositione iuris communis, tùm ex commissione Regiæ Scriuaniæ, ergò necessariò sub ratione concussionis, stante, quod tali modo destruuntur oppida in quibus contingit hospitari, vt optimè aduertit Caiet. in summa verbo Bellum, in fine.

Secundò, militibus ratione hospitij de iure communi, tantùm domorum habitatio debebatur, sibi verò nequaquam, l. 1. C. de Salgam. hospit. non præstan. lib. 12. Id autem indifferenter obseruabatur, vt in militibus, sic in Ducibus, quibus nullum in hoc priuilegium competebat. De iure verò municipali, debetur illis, aliquid quod passim dicitur, stantia, strame, e letto, ex antiqua aūt cōsuetudine introductū fuit, vt incolę hospitibus suis cibos darent gratis, & satis rationabiliter super hoc prouisum fuit per aptam distributionem, vt vnicuique suus hospes assignaretur per cartellam: Itaque cùm itaque necessitati Capitanei, rectè subueniatur per suam cartellam, non est, cur ipse possit vnam cartellam pro suo hospitio accipere, & de reliquis compositionem facere.

Tertiò, idem probatur, nam ius commune illustribus personis plura hospitia nequaquam concessit, sed vnicum tantùm nobilius tamen, & comodius, quam cæteris militibus. His enim domus hospitij assignatur cuius dominus duas partes, sibi retinet, tertiam verò militi tribuit, hoc modo, vt primam partem ipse dominus eligat, secundum miles, tertium idem dominus. In hospitio autem illustrium personarum, medietas domus pro hospitio assignatur, hac lege, vt vel Dominus diuidat, & illustris persona eligat, vel è contrà. Et hæc omnia sub grauissimis pęnis. Vide l. 2. C. de metat. & epid. lib. 12. Regia etiam Pragmatica nequaquam plura hospitia Capitaneis concessit, sed vnicum tantùm, adiuncta tamen aliqua commoditate, puta quod lectum sit cum cenopoeo; quod communibus militibus non concessit. Patet igitur receptionem plurium hospitiorum, nullo pacto iustificari posse.

Neque antiqua consuetudo, aliquo modo illis prodesse potest, est enim potius corruptela. Et multoties à Superioribus vidimus contrauenientes grauiter fuisse punitos.

An sit licitum Capitaneo cartellas accipere pro famulis, & socijs suis, vel pro se ipso absente. Cap. IV.

Dvo quęruntur in titulo. Primam, an liceat Capitaneo accipere plures cartellas, non quidem, vt vna acceptata in cæteris se componat, de quo in pręcedenti capite dictum est, sed vt illas distribuat amicis, & socijs.

Respondeo negatiuè, quod patebit, ex sufficienti

sufficienti militum enumeratione, tale enim pro quibus cartellas vult Capitaneus, vel sunt famuli eius, vel milites, qui absq; stipendio seruiunt, & fortunam belli sequuntur, vulgo. Auenturieri, aut amici, & socij eius nequaquaquam ascripti militiæ, sed intuitu tantùm personæ Ducis cùm ipso cohabitantes, vulgo camarate. Primo casu, quando famuli sunt nullum eis debetur hospitium; nam habita ratione Ducis, & seruitij, quod ei debetur lex amplius ei hospitium tribuit, vt in citata lege septima Sancitum fuit, & sicut pro seruis cùm in numero militum computandi non sint nullum stipendium accipi potest, vt suprà ex Mercad. & Rodriq. docuimus, ità neque hospitium, quia in stipendio, quod Officialibus à Rege impenditur, habeatur ratio expēsarum, quas ipsi necessariò in seruos insumunt.

Dicent fortasse, stipendia taxata non esse sufficientia, vel à Rege præteriti ipsis temporibus non solui. Sed vana est excusatio non enim ob diminuta, vel non soluta stipendia, licitum erit Vniuersitates, quæ in culpa non sunt, concutere; Molin. disp. 116. in fine.

Si autem socij isti, sint militiæ ascripti, absque tamen stipendio, iam istis ratione suimet hospitia debentur, nulla est, ergò ratio cur Capitaneis ratione ipsorum debeant plures cartellæ concedi.

At si sint amici, & socij Ducis, militięque minimè ascripti, clarum est pro ipsis nulla hospitia deberi, hęc enim militibus tantùm debentur, & ijs, qui realiter, & præsentialirer in oppido hospitij morantur. Itaque ex sufficienti partium enumeratione superfluarum cartellarum receptio nullo modo iustificari potest. Vndè consequitur recipientes, & cooperantes ad earū receptiones, & sunt præcursores cohortium peccare mortaliter, & ad restitutionem teneri. Videndus præter, Molin. Mercad. & Rodriq. citatos Driedo de libertate Christiana lib. 2. cap. 6.

Secundum, quod in titulo quęritur est, an Capitaneus absens possit frui beneficio hospitij, & cum actu non resideat in hospitio pecuniam pro cartella recipere.

Absentia Ducis potest esse pro suo libito, ac voluntaria, & pro Regio seruitio, alijsque militum necessitatibus. Si voluntaria sit, nullum ei emolumentū in consequendo iure hospitiorum afferre potest: hospitia enim præsentialiter in loco hospitij commorantibus debentur, atquè adeò absentibus denegantur exemplo clericorum, qui de eorum beneficijs, nihil in absentia volūtaria capere possunt, vt in c. 1. & per totum de cleric. non resid. quod maiorem habet vim, quando Capitaneus in aliquo loco ad finem præsidij commoratur, absens enim ad eo ex sui libito nihil potest accipere, vti respondit Nauar. apud Rodriquez, & Molin. loc. cit. Confirmatur dictum ex modo, quo Prouisiones Regiæ Sciuaniæ loquuntur, exprimunt enim danda esse hospitia Capitaneis, Alferijs, & Militibus, qui personaliter se conferunt. Nullo ergò pacto absentibus debentur.

Quando verò Capitaneus pro Curiæ, seù Regis seruitio est absens, quod possit cartellam recipere, & in militum numero cōputari, tanquam præsens suaderi potest ex mūltis Siquidem absentes Reipublicæ causa, præsentes dicuntur, l. si quis stipulatus, vbi Glos. ff. ex quib. caus. maior. Item: absentes Reipublicę causa salarium accipiunt, ac si præsentes essent, l. si quis Titio, & l. Iulianus, §. fin. vbi Abb. & Bar. in l. libertis nu. 16 C. de oper. liber. per tex. in l. qui mittitur, § fin. ff. ex quib. cau. maior. Item in casibus, in quibus, quis tenetur

netur residere, etiam mediante iuramento, si ex absens pro Superioris seruitio, dicitur residens, & lucrum capit, cap. ex parte, il secondo, & cap. cùm dilectus, de cleric. non residen. Item iuramenrum præstitum ab Episcopo, vel Clericis de residendo in proprijs Ecclesijs non obest, quin pro eiusdem Ecclesiæ vtilitate, vel Superioris mandato possint abesse, vt ex citatis iuribus, & cap. ad audientiam, de cleric. non residen. & probant optimè Cacher. decis. 92. num. 10. & Anna cons. 42. Ex quibus colligitur militem absentem pro Regis seruitio debere frui omnibus priuilegijs, quibus presentes fruuntur. Accedente doctrina. Abb. post Ioan. Andr. & Hostiens. in d. cap. ex parte, il secondo, quod ea, quæ dicta sunt locum habent, etiam in illis priuilegiis, & prerogatiuis, quę solis pręsentibus ex statuto speciali, vel consuetudine debentur.

Contrariam tamen sententiam veriorem, & tutiorem iudicio, nempè, vt nullo pacto prædicti Duces, & milites, hospitii beneficio frui possint. Nam hospitii ius, velut quædam quotidiana distributio censetur ad sublcuandos milites concessa, sed absens pro Ecclesiæ seruitio, vel ex Papę dispensatione, nequaquam lucratur quotidianas distributiones, licèt quoad alia tanquam præses iudicetur, quia hæ non debentur præsentibus tantùm, sed horis Canonicis interesentibus, cap. de cætero, de cleric. non residen. in 6. Ità similiter dicendum in casu nostro, quod Dux pro Regis seruitio, vel ex eius facultate absens, licèt stipendia sua, tempore talis absentiæ lucretur, hospitii tamen lucrum ex eo, quia quædam quotidiana sit distributio, non lucretur.

Et regulariter quoties distributiones, quotidianæ sunt separatę à prębendis absens ex legitima causa, licèt præbenda consequatur, tanquam præsens, distributiones tamen non recipit, glos. in d. cap. licèt, & tradunt omnes Canonistæ in d. cap. 1. de cler. non residen. in 6. quod in casu nostro rectè applicari potest.

Adde, quòd implicantia quędam cernitur, quòd quis sit absens, & hospitii iura consequatur. Nam si hospitium est quædam comoditas militi tradita, eò ipso quòd est absens, tali comoditate non indiget.

Verùm si consuetudo esset in contrarium, posset tali casu ius hospitis acquiri, sicut in ipsis distributionibus cõsuetudine potest induci, vt etiam absentibus debeantur, vt in d. cap. 1. habetur; vel si adesset compositio facta cùm Vniuersitate concurrentibus circumstantiis illam iustificantibus, eo casu posset ius illud hospitii in pecunia acquiri.

Et per hæc patet responsio ad adducta in contrarium.

An sit irrita professio facta eodem die susceptionis habitus, vel complementi sextidecimi anni.

QVÆST. XLV.

Sacrum Tridentinum Consilium sess. 25. de regularib. cap. 15. petens decimumsextum annum ætatis, & integrum Nouitiatus, his verbis vtitur. Nec, qui minori tempore, quàm per annum, post susceptum habitum in probatione steterit ad professionem admittatur. Finge modo aliquem suscepisse habitum primo die Ianuarii anno 1620. hora vigesimasecunda, post vesperas, & recurrente eadem die prima Ianuarii anni sequentis 1621. hora decimaseptima, inter missarum solemnia ad pro-

ad professionem fuisse admissum, cùm defectu quinque, vel quatuor horarũ ad integritatem anni. Quæritur, an sit inualida professio, vt potè contra Decretum Concili emissa. Quod per indè est, ac dicere, verùm tempus à Concilio statutũ, sit mensurandum de momento ad mentum.

Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. vbi de statu Religioso, dubit. 7. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 22. num. 22. tenent computandum esse tempus à momento ad momentum.

Contrariam sententiam, in quam inclino, defendit Rodriq. de regularibus to. 3. q. 15. ar. 4. citans Henriq. l. 13. de excomm. cap. 40. num. 2. & Palat. in 4 dist 38. q. 1.

Dico itaque, quod quamuis controuersia inter Doctor. an dies temini computetur in termino, in casu tamẽ nostro, ex ipsis verbis Concilijs, tempus currit ab actu ipso susceptionis habitus, non autem à die susceptionis habitus. Vndè resultat communis conclusio, quod quotiescunque tempus incipit ab actu aliquo, dies in quo actus incipit, vel completur, includitur in termino, & tempus currit de momento ad momentum, l. si quis sic dixerit, ff. de verb. & rer. signific. cap. ex parte, vbi Cardin. in 1. notab. de sponsal. Glos. in cap. anteriorum in princ. 2. q. 6. Glos. in Clem. causam, in verb. ab interpositione, vbi latè Imol. de election. Ioan. Andr Abb. Anchar. & alij multi, quos refert Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. in versic. & .. Glos. 2. num. 23. quare non est dubitandum dies susceptionis habitus, & professionis comprehendendos esse, & connumerando ad integritatem anni.

Adhùc tamen dico defectum, illum sex horarum incirca non reddere professionem nullam, & inualidam. Licèt enim Concilium statuerit annum esse completũ, & perfectum, quod demonstrauit per illa verba, per annum, quæ denotant actum perfectu, l. Vrbana, §. pernoctare, ff. de verb. signific. & in dubium vertatur, an dies cępta habeatur pro completa, communis tamen resolutio est, quod in fauorabilibus, dies cępta habetur pro completa, l. qua ætatæ, ff. de testamen. l. 1. ff. de matrim. Glos. Bar. & omnes in l. 3. §. minorem, ff. de minor. 25. ann. Archidiac. & omnes Canonistæ in c. si annum de iudi. in 6. latè Mandos. in reg. de annali q. 20.

Contendit autem Sanchez in fauorem Religionis, & minoris ætatis esse iudicandum. At ego dico, in fauorem Nouitij. Certùm est, enim actum professionis esse fauorabilem, per illum enim Nouitius cùm Deo vnitur, vndè dixerunt Speculator titul. de restit. in integr. & qualiter, vers. sed numquid minor, & Anchar. in in cap. 1. num. 3. de regular. quod nulla potest lęsio in professione Religionis, quia seruire Deo regnare est. Item multa priuilegia spiritualia, & temporalia communicantur Prof. sso, vt benè aduertit Rodriq. loco citato.

Quod si diceret aliquis, statutum quidem Religionis esse fauorabilem, obligationem tamen ad ipsam, quæ per professionem fit, esse odiosam, vt ex Glos. in cap. ad nostram, de regularibus, ideoquè, diem cæptam non haberi pro completa. Contra est, nam ità etiam posset dici, obligationem ad votum castitatis seruandum, & officij recitationem, quę inducitur ob susceptionem ordinis sacri esse odiosam, quamuis status ille sit dignissimus, atquè adeò in susceptione ordinis sacri, quæ ex Triden. sess. 25. de Reformat. debet annum à susceptione postremi gradus minorum ordinum, diem cęptã non esse completam, cuius contra-

riam docent multi,& præcipuè Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 5. casu. 425.

Si verò dicatur in fauorem vtriusque desiderare illud spatium quinque, aut sex horarum, Religionis, nempè periculum facturæ de Nouitij moribus, & Nouitij experturi, adhùc onera Religionis; Respondeo. Primò, id nihil facere aduers. eas Religiones, quæ probationis tempus vltrà annum à Concilio præstitum protendunt, vt inter cæteras Minima, hæc nostra Clericorum Regularium est, quæ quadrimestre spatium adiunxit, antè probationis annum sub hospitij nomine, & in reliquis, sub eisdem probationibus, quibus cæteri ad habitum Regularem admissi probantur, & exercentur. Secundò, respondeo, moraliter ex neutra parte posse accidere in paucarum illarum spatio, aliquid, cuius exacta cognitio per prius non fuerit habita, idcircò non debere haberi in consideratione.

Confirmatur in nostra sententia, nam Decretum Concilij continet præceptum humanum, quare modo humano, & morali intelligendum est; sed moraliter, perfectum, & completum dicitur, quod parum distat à complemento, & perfectione, Arist. 2. Physic. D. Thom. in 4. dist. 27. q. 2. ar. 2. ad 7. Syluest. Tab en. & alij in verbo sponsalia, Ioan. Andr. & cæteri Canonistę in cap. literas, de desponsat. impub. Ergò moraliter perfectus dicitur annus, & completus, quinque, vel sex tantùm horę deficiunt. Nam habita ratione ad totum, & integrum annum, talium horarum spatium minutissima eius anni pars dicitur, vndè eius defectus, non debet dici incompletum reddere annum. Et facit doctrina Bal. in cap. cùm in cunctis, numer 3. de elect. vbi dixit, quod lex non curat de horis. Præterea cùm in omni alio negotio humano, paucitas materiæ excuset, cur non etiam, & idem hic dicendum, cùm dispar ratio non possit adduci, vt dictum est, & ex dicendis patebit.

Accedunt, etiam ad conclusionem nostram roborandam, multa alia exempla, verbi gratia. Testamentum ab eo tantùm condi potest, qui quartumdecimum annum compleuit, & tamen sufficit annum esse cęptum, ad hoc, vt valeat, l. qua ætate, ff. de testamen.

Item in vsucapione dies cepta habetur pro completa, l. 6. & 7. de vsucapionibus, & absque dubio fauorabilior est professio, quam vsucapio.

Item in sponsalibus requiritur septennium completum, & expletum, cap. litteras, & cap. accessit de desponsat. impub. & tamen sufficit attigisse vltimum diem, Ioan. Andr. & omnes Canonistæ in d. cap. literas, Couar. de sponsal. par. 1. cap. 2. num 2. & est communis Teologor. opinio, & Canonist. quam refert Sanchez de matrim. lib. 1. disp 16. valetque argumentũ de matrimonio carnali ad spirituale, vt ijdem Doctores docent.

Item in ordine sacro, idem est dicendum, vt suprà retigimus ex Menochio. Multa alia exempla adducit, Mandos. loc. cit. in regula de annali, sed ista sufficiunt.

Ad idẽ facit text. in l. anniculus, ff. de verb. signif. vbi explicatur acceptio anni, de cuius significatu, nunc agitur, stante, quod Concilium requirit annum. Dicitur, ergò in d. l. anniculus non statim, vt natus est, sed trecentesimo, sexagesimo, quinto die dicitur incipiente planè, non exacto die, quia annum ciuiliter non ad momentá temporum, sed ad dies mensurarum. Ecce quomodò dicitur esse completus annus statim, ac vltima eius dies cepterit, esto non sit completa. Quod optime appiicari

plicari potest in casu nostro.

Quæ hactenus dicta sunt, efficaciora erunt, si agatur de inualidanda professione, iam edita. Certùm est enim casum esse fauorabilem, non solùm respectu ipsius Religionis, & Religiosorum, sed etiam totius vniuersalis Ecclesiæ, stante, quod multi è Religionibus egrederentur ordinati ad titulum paupertatis, quibus fortè non suppeteret modus cùm dignitate se alendi, qui idcircò cogerentur mendicare, vel alicui vili seruitio se mancipare cùm, dedecore sacri ordinis. Ipsi verò Religioni, absque dubio satis graue esset filijs, cùm tantò labore enutritis priuari; pro qua Religione in dubio esse respondendum habetur in l. sola persona, ff. de Religios. & sumption. funer. Ipsis denique Religiosis durum esset, & molestum rursus ad sæculum redire.

Vtrum sit valida electio eius, qui tempore in quo laturus est suffragium, ab illo ferendo, impedietur.

QVÆST. XLVI.

FRequenter, id potest accidere in Communitatibus, & in Congregationibus Regularium, in quibus multoties sancitum est, ne tres primo, vel secundo gradu inter se coniūcti, simul possint ferre suffragium. Pone itaque casum, duos taliter coniunctos necessario, vel ratione anterioritatis, vel ratione dignitatis qua fruuntur, interesse debere Generali Capitulo, vel Parlamēto, &c. Dubitatur, an in aliqua Domo, sit eligibilis tertius itidem coniunctus, cui ratione duorum ętate maiorum non erit licitum suffragium ferre, ex peculiari sanctione.

Videtur nullo pacto, hunc tertium esse eligibilem, supposita tali peculiari lege, cùm enim cesset finis, cuius ratione aliquis eligitur, nempè, vt suffragium ferat, debet cessare, & ipsa electio, finis enim, & si vltimum sit in exequutione primum tamen est in intentione, vt ait Philosoph. & habetur in l. 1. C. de exeq. rei iudic. Omnis etiam actus ex fine iudicatur, l. vtrum, C. de furtis; Et quotiescunq; aliquid est propter aliud, consideratur id propter, quod est, l. si quando, ff. de aur. & arg. leg. & latè Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 17. nu. 10. & seq. Anna consil. 79.

Contrariam tamen sententiam veriorem censeo: nimirum, quod quamuis tertius ille frater, seù vt verius loquamur, iunior inter fratres, iunior in quam ætate Religionis, si cùm illis in Capitulo Generali simul inueniretur, nullatenùs posset in illo, iure suffragij frui, & ab illo ferendo esset, sibi abstinendum, adhùc tamen eligibilis est, licèt eius electio ex fratrum interuentu frustratoria reddenda sit.

Probatur hoc, nam quilibet ex ijs, qui vtriusque suffragij iure fruuntur, eligibilis est, non solùm de iure, sed etiam speciali lege, cuiusque Vniuersitatis, seù Collegij, aut Religionis, nisi ab eodem iure, seù legibus peculiari aliqua de causa impediatur. Modo hæc talis electio ex interuentu fratrum, neque de iure communi, neq; de municipali prohibetur, vt suppono, ergò simpliciter licita est; Quod verò in materia electionis sit quilibet eligibilis, nisi speciali causa repellatur, docuit post Hostiens. in summ. de elect. & alios Cucc. Inst. Canon. tit. de elec.

Confirmantur supradicta ex argumento negatiuo, si in Constitutionibus talis communitatis, nihil de hoc esset sancitum, talis eligibilis esset, valeret

leret enim dicere, multa de electionis conditionibus ſunt ſancita, & nunquam decernitur electionẽ fratris minoris eſſe inualidam, ergò præſumitur, apud legislatores haberi pro valida, & acceſſum tantùm ad Parlamentum eſſe illi denegatum. Certè, quod ad nos pertinet; Multa habentur in parte 3. Conſtit. cap. 1. ad electionem ritè faciendam pertinentia, nihilque de ineligibilitate minoris fratris ſtatuitur, ſed ſolùm ius ei ad ferendum ſuffragium denegatur, quaſi illud impedimentum ſit tantùm extrinſecum, non autem intrinſecè ipſam eligendi perſonam reſpiciens.

Fundatur autem hoc euidentius, ſoluta ratione, quæ poteſt eſſe vnicum contrariæ opinionis argumentum, ipſa ſcilicèt finis electionis eluſio, ſi enim quis eligendus eſt, vt ſuffragium ferat, & ab hoc ferendo ſit excludendus, ipſa futuri euentus conſideratio illi obeſt; Sed cùm hoc non reddat illum ineligibilem, vt probabo, deſtruitur opinionis huius fundamentum.

Quod verò iſta electio quæ, vt dicitur, viribus euacuari poteſt ex futuro euentu, non ſit nulla, probabo ex diuerſis iuris authoritatibus in materia electionis. Siquidem vera eſt iuris cõcluſio generalis, quod actus cuius validitas pendet ex futuro, non dicitur nullus, licèt veniat annullandus, Gloſ. in cap. non ſolùm, in Gloſ. Magn. circà medium de appellat. in 6. Abb. in cap. à nobis, num. 8. in fin. de elect. Patet hoc in venditione feuſti facta, reſeruato Regio aſſenſu, non enim dicitur nulla, quamuis validitas pendeat à voluntate Regis aſſenſum præſtaturi, cui liberum eſt illum denegare, Andr. in cap. Imperiali, in verbo commercium de prohib. feud. alie. per Lothar. & à voluntate contrahentium, quorum quilibet, antè Regis aſſenſum, poteſt à contractu reſilire authoritate Conſtitutionis Regni Diuæ Memoriæ. Et tamen interim contractus non dicitur nullus, quamuis poſſit ex tot capitibus annullari, vt latè Affl. ct. in d. Conſt. Idem prorſus dicendum in caſu noſtro nõ eſſe nullam electionem eius, qui ſi eligatur, electio viribus euacuabitur, ex maiorum interuentu. Si non poteſt dici electio nulla à principio, ergò talis eligibilis eſt, quia is propriè dicitur ineligibilis, qui ſi eligeretur electio nulla eſſet, vt patet ex dictis per Hoſtienſ. & Cucch. locis citatis.

Peculiariter autem id in materia electionis eſt probandum, nimirum, quod quamuis electio ſit viribus euacuanda, adhùc tamen celebrari poteſt. Et probatur Primò, Regularis poteſt in Prælatum eligi, cap. quam ſit 18. diſt. cap. cùm dilecti de reſcript. latè per Hoſtienſ. in cap. per tuas de voto, & voti redempt. & per Abb. in cap. fin. de poſtulan. Prælat. Et tamen effectus electionis, & ipſius validitas pendet à voluntate Superioris electi, cuius licentiam ipſe, & petere, & obtinere debet, antè acceptationẽ, qui ſi licentiam Regulari ſubdito non præſtet viribus euacuatur electio, cap. ſi Religioſus, vbi Gloſ. & omnes notant de elect. in 6. capit. Abbatem, eodem titulo.

Secundò, Capitulo congregatum aliquibus non vocatis, ſed contemptis, poteſt eligere, nec is, quem tale Capitulum eligere intendit, ineligibilis eſt, ex eo, quia electio taliter facta, viribus euacuatur, ſi id contempti petant; cõtemptis enim non conquerentibus, valida eſt electio, cap. bonę, il ſecondo, & cap. quod ſicut, de elect.

Tertiò, Electio pendente appellatione extraiudiciali, licèt poſſit ex allegatis in appellatione viribus euacuari,

cuari, si appellatio protédatur, non tamen impeditur quin fiat, ipsa adhùc appellatione pendente, & probabili existente dubio ex appellatione esse reuocandam, cap. cùm nobis, vbi Abb. num. 5. de elect. & cap. cùm venisset, num. 9. & 21. de restit. in integr.

Quartò, vitiosus aliquo vitio, in quo de facili solet dispensari, eligi potest, nec electio dicitur nulla, Abb. per illum tex. cap. post translationem, numer. 7. de postulat. Prælat. Et tamen quod electio sit effectum consequutura pendet à libera voluntate Summi Pontificis, cuius est dispensare, & libere potest dispensationem denegare.

Accedit supradictis, quod (si de nostra Religione sit sermo) cùm multi possint esse casus, ob quos seniores illi duo fratres, seù alter eorum, Capitulum Generale non ingrediantur, puta, mors naturalis, vel egressus à Religione ob superuenientem dignitatem, siuè etiam voluntaria absentia à Capitulo, esto enim, quod quis Præpositi dignitate fungatur, adhùc tamen liber est in accedendo ad Capitulum, & potest alium ex suæ Domus Patribus mittere sui vice non debet ex futuro euentu frustratoriam reddente electionem, ineligibilis dici ille, qui neque ex communi iure, neque ex municipali, repellitur.

Tertium, quod principaliter adducitur est, quod sufficientia, vel idoneitas alicuius, ad hoc, vt dicatur eligibilis, & electio non dicatur nulla, attendenda est tempore electionis, cap. dudum, ibi electionis tempore, vbi glos. latè notat de elect. Et licèt postea insufficientia, vel impedimentũ aliquod superueniat, nihil de eo curandum; nam principium attendendum est, & nõ finis, gl. Card. Anton. de Butrio, & Abb. in cap. dudum, num. 11. Itaquè cùm in casu nostro tempore electionis, talis minor frater nullo iure ab electione sit repellendus, id tempus est attendendum, & non illud quando ob præsentiam fratrum maiorum, erit ipse à congressu excludendus. Dicendus est ergò eligibilis esse.

Roboratur idem ex alia ratione, per quam etiam, quod in contrarium adductum est, soluitur; Nam licèt omne agens propter finem agat; Et finis sit vltimum in exequutione, primum tamen in intentione, & quando quid propter aliud sit, non id quod est, consideratur, sed id propter quod est, vt suprà dicebatur; Tamen quando actus recipit efficaciam, vel validitatem in initio, initium spectandum est, & non finis. Ità responderunt in huiusmodi, Cald. Butr. & Abb. in cap. dudum. Modo electio, quæ celebranda est tempore celebrationis vires accipit, ergò non est consideranda habilitas respectu finis, cui sit, sed habilitas in præsenti tempore, etiam si postea inhabilitas, & impedimentum sequatur.

Confirmatur dictum ex solemni Consilio Cardinal. 132. quod refert, & sequitur Felin. in cap. quoniam, S. porrò, col. penult. in fin. Vt lite non contest. Decidit ibi Cardinal. quod stante statuto, ne quis sine licentia, vltrà quindecim dies à Capitulo sit absens, si cùm licentia vltrà quindecim dies absens fuerit, quo tempore elapso, vltrà quindecim dies absens fuerit sine licentia, statutum locum non habet, ex quo sufficit in initio cùm licentia absentem fuisse, principium enim, & non finis attendendum est, quod dictum pro singulari reputat additio ad Abb. in d. cap. dudum. Modo in casu nostro, cùm talis, de quo loquimur, præsenti tempore habilis sit, istud est attendendum, & non futurum, nec priuandus iure suo ipse est, ob superuentura

uentura impedimenta, quæ etiam suam habent incertitudinem.

An licitum sit Iudici instruere partes, & Aduocatum ad præsentandum scripturas pro veritate inuenienda.

QVÆST. XLVII.

VErtitur in dubium, quid posset Iudex in partium litigantium instructione. Casus est huiusmodi. Iudex cognita veritate negotij causæ ciuilis, de qua coram ipso agebatur viso processu aduertit actorem non benè fondasse intentionem suam, nō enim produxit instrumentum, ex quo potuisset rei veritas patere, & si tale instrumentu non produceretur, reus nequaquam condemnandus esset, sed absoluendus, idquè iniustè, atquè adeò retenturus esset penes se alienum. Quæritur modo, an talis Iudex instruendo Aduocatum actoris ad præsentandum tale instrumentum, ad hoc, vt veritas appareret, & secundum illam posset sententiam ferre, peccauerit mortaliter instruendo Aduocatum vnius partis.

Mortaliter peccasse Iudicem, suadetur manifesta ratione; Nam Iudex debet iudicare secundum deducta in actis, & secundum probata in processu, non autem secundum suam conscientiam, l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præsiden. In quo nullus Theologorum, neque Canonistarum discrepat. Quare illicitum erit ei alteram ex litigantibus partem instruere.

Secundò, talis instructio tendit ad vtilitatem partis priuatæ, sed Iudex nihil debet facere ad priuatam vtilitatem, nisi ille, cuius interest, id postulauerit, vt asserit Glos. fin. communiter recepta in cap. final. de rescript. vbi omnes Doct. & de communi etiam testatur Franciscus Niconisius in repetit. tex. in cap. quoniam contra in secunda parte, num. 114. de probation. & Simanc. de Catholic. instit. tit. de bon. hæretic. numer. 247. Pars autem nihil modo postulauit, circà instrumenti illius exhibitionem.

Tertiò, Iudicis est, ità se gerere in iudicio, vt modis omnibus procuret, ne ex alieno facto causam alterius faciat deteriorem, l. 1. vbi Glos. ff. de alienat. Iud. mutan. causa facta, l. vt perfectus, ff. de annali exception. ex regul. tex. in l. non debet, ff. de reg. iur. Paris de Puteo in tract. de Sindic. in verb. Iudices, nu. 28. Nauar. lib 5. Consiliot. tit. de pęnit. & remiss. consil. 23. num. 5. vt alios amittam: instructio autem Aduocati in beneficium vnius partis, facit deteriorem causam alterius. Non ergò debet permitti talis instructio, & si id Iudex efficiat, cùm sit res grauis, & in tertij præiudicium, vtiq; mortaliter peccabit, & ad restitutionem damni dati parti læsę tenebitur, iuxtà regulas generales in materia restitutionis.

Veriorem tamen censeo opinionem, quæ Iudicem à peccato mortali liberat, quam probo. Primò Iudex tenetur omnibus modis laborare, vt veritas inueniatur, vt secundum ipsam possit iudicare, quod si non curet, tenetur in Sindicatu: ità post Glos. in l. 2. per illum tex. Cod. de edendo tenent ibi Bart. & cæteri Doct. communiter, quo sectantur, Amodeus de Sindicatu num. 158. Iacobus de Aretio de positionibus in princ. §. 1. nu. 4. & Castald. Boncomp. de Sindicatu numer. 61. qui inter tractatus legales reperiuntur.

Confirmatur, quia Iudex ex suo officio non

cio non solùm tenetur inquirere veritatem, sed etiam curare debet, vt falsitas detegatur Canon. Deus omnipotens 2.q.1. ac tandiù debet partes, & alios interrogare, donec id fieri possit, nec aliquod prætermittendum est, quod admitti debet cap. iudicante 30. q. vlt. Cordub. lib.1.quæst. Theolog. quæst. 37. in prin. vbi dicit, hoc esse certum apud omnes.

Hinc est, quod ex officio tenetur interrogare partes post probationes, si velint aliquid addere, vt ex multis confirmat Niconisius, vbi suprà num.11.& Iacob.Gentil. de ordin. Iudic.num.25.

Item ex officio tenetur inquirere innocentiam rei, non solùm in his, quæ sunt iuris, sed etiam in his, quæ in facto consistunt. Ità Aegid.Boss. tract.de confessis,num.12.& post eum,& alios Ro as de hæretic.par. 2.nu.229 quod si non faciat mortaliter peccabit, vt ex communi docet Sayr. Clau.Reg.lib 12.cap.8.

Postremo Iudex potest supplere de iure, & de facto, vbi vertatur periculum animæ, Hostiens. in cap. bonæ memoriæ, il primo de postulat. Prælat. Ioan.à Capistran.in specul. conscien.par.2.num.188.ex tex. in cap. exceptionem de except. & ex alijs plures, alios Doctor. cumulat Farinac.in consil 35. nu.2.

Modo in proposito nostro Iudex instruxit Aduocatum præsentare instrumentum ad inueniendã veritatem, ad liberandum innocentem, & ad detegendam falsitatem. Idcircò non solùm non peccauit, id faciendo, sed potiùs peccasset mortaliter, dictam instrumenti præsentationem non procurando.

Nec obstant contraria; Nam ad primum dicitur, quod tùnc Iudex debet iudicare, secundum allegata, & probata, quando non habet hunc modum inueniendi veritatem; tùnc enim debet priùs inquirere veritatem, & secundum illam iudicare, vt post D.Tho. docet Cordub. quæst. præd. 37. & Sayr. dicto capit. cùm alijs.

Ad secundum dicitur, quod hic non procuratur principaliter vtilitas priuata, sed veritas, secũdum quam possit, & valeat Iudex ipse iudicare, quo casu, etiam parte non petente, potest Iudex, & de iure, & de facto supplere; quia ad ipsum pertinet ferre sententiam iustam, & secundum veritatem, & hac de causa supplet, etiam de facto ad priuatam vtilitatem, l.eos, §.fin.& l.Iudices, C.de appellat. Id enim Iudex ex officio suo tenetur facere, §.curare institut. de actionibus, l.1.& 2.C de senten. quæ sine cert.quantit. Butr. in cap. 1.per illum tex.de libell. oblation. cùm alijs congestis, per Ninonis.d. cap.quoniam contra in 2.par.num. 115.& 117.de probation. Rosellus in repetit. tex. in cap quidam Episcopus,num.41.& seq.2.q 1.

Imò addunt Doctor.in hoc casu, quod si Iudex videat ex partis negligentia labi instantiam, ex qua iustitia possit non sortiri suum effectum, etiam parte non petente, potest tali parti terminum concedere: nam debet partibus consulere quoad ea, quæ ad iustitiam pertinent, & viderit expedire, ità Bar.in l.1 C.de dilationib. & in l 2. per illum tex. C. vt infra certum temp Alexand.in l. debitoribus, vbi etiam Ias. in princ. ff de re iudicat.

Nec obstat tertium quia tùnc ex facto alieno non debet fieri deterior causa alterius, quãdo illud factum non concerneret veritatem negotij; sed in casu nostro, id factum est ad veritatem ipsam inueniendam, & adhoc vt secundum ea Iudex iudicare potuisset, constabat enim illi secundum suam priuatam veritatem rem illam aliter se habere, & erat in tempore,

pore, ac modum habeat diligentiam adhibendi ad veritatem indagandam. Ideò sub pœna peccati mortalis, id debebat procurare. Vndè è contrario, potiùs peccasset mortaliter omittendo id facere.

Concludendum est igitur Iudicem potuisse, & per alios, & per se admonere partem, & instruere Aduocatum modo, quo diximus.

In materia seperationis matrimonij, quoad thorum, & habitationē ex causa adulterij, an vir repetens vxorem excipientem de adulterio sit audiendus, & pendente iudicio seperationis, mulier sit deponenda in Monasterio.

QVÆST. XLVIII.

SVpponimus vxorem paulò post contractum matrimonium à viro fuisse derelictam, vixisse tamen honestissimè vsque ad senium. Virùm è contrà luxuriosissimam vitam transegisse, & ex adulterio filiam genuisse, quòd ipsemet pluries per litteras confessus fuit, præter publicam de eo famam, & vocem Si post triginta annorum spacium vir vxorem ad cohabitandum cùm ipsa inuitet, quæritur quid iuris, tàm in foro cōscientiæ, quàm in foro fori.

Videtur prima facie dicendum teneri vxorem cohabitare cùm viro, siquidem cohabitatio connumeratur inter fructus, & onera matrimonij, ad quæ coniuges ad inuicem tenentur cap. Agathosa 27. q. 2. & cap intelleximus de diuor. & si vxor denegat cohabitationem cùm viro, ipsum spoliat iure suo, vndè antè omnia restituendus est vir, cap. ità cùm quis de restit. spoliat. Item quocunque tempore vir veniens petat cohabitationem, si illa ei denegetur, restituendus est, quia ex tùnc censetur spoliatus, l. cjam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquirenda possess. sic in specie decidit Glos. in cap. significasti, in verb. materiam de diuor. & cap. intelleximus, verb. spontanea de adulter. & est communis opinio Theolog. & Canonist. apud Sanchez de matrimonio lib. 10. disp. 12. num. 16.

Nec exceptio adulterij impedit restitutionem, nam licèt adulterium sit iusta causa diuortij, cap. significasti, cap. ex litteris de diuort. Riccius in praxi matrimonial. decis. 236. Requirit tamen sententiam Ecclesiæ, neque antè ipsam debet propria authoritate fieri. Nam omnis res per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, cap. 1. de reg. iur. Vndè sicut per Ecclesiæ ministeriū fuit matrimonium contractum, ità & per ipsius iudicium, etiam quoad thorum, & cohabitationem separandum erit, vt supra citati Doctor. concludunt.

Accedit etiam, quod diuortium est pœna adulterij, ergò sententiam Iudicis necessario requirit, sicut in specie, respondit Glos. in cap porrò in verb. separare de diuort. & Hostiens. Butr. Cardin. Barbat. & alij relati à Sanch loco cit. nu 11. & ex Theolog D Th. D. Bonau Durand. Riccardus, & alij, apud eundem, & Molfes. in summa tract. 8 cap. 14. num. 19. & seqq.

Confirmatur idem ex vsu Curiæ, quæ non solet ob adulterium transactum matrimonium separare, quoad thorum, & cohabitationem, sed requirit, quod in præsenti vir teneat concubinam; quia tùnc non solùm adesse diuisio carnis vxoris cùm carne adulteræ,

adulteræ, sed etiam probabile periculum vitæ, Molfes. loco citato, & in Consuet. Neapol. parte 6. quæst. 5. nu. 55. ergò si vir adulter supponatur emendatus, & suppliciter exposcat cohabitationem vxoris, omninò admittendus est.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem. Pro cuius declaratione tres pono conclusiones. Prima est, iustè vxorem excipere de adulterio viri. Secunda, virum adulterum non esse audiendum in petita restitutione lite pendente. Tertia, licitè posse vxorem in sua domo cum cõsanguineis permanere, nec in Monasterio, litè pendente, esse recludendam.

Prima conclusio, quod adulterium sit iusta causa dissoluendi matrimoniũ, quoad thorum, & cohabitationem, omnia iura clamant cap. significasti, & cap. ex literis de diuort. cap. Agathosa 27. q. 1. & alibi; Idque optima ratione, nam per adulteriũ diuiditur caro alterius coniugis nõ autem ratione pœnę, vt dicebat gl. sed ex ipsa natura contractus, quia rumpitur promissa fides, inducitur thori, & cohabitationis separatio, vt optimè probat D. Hieron. in cap. dicit Dominus 32. quęst. 1. D. Tho. in 4. dist. 35. art. 3. in corpor. D. Antonin. Sylu. & alij apud Couar. par. 2. de sponsal. cap. 2. §. 1. itaque vsus inoleuit in Ecclesia per adulterium dissolui matrimonium, non quidem sacramentaliter, vt Iudęis placebat, sed quoad thorum, & cohabitationem Concil. Triden. sess. 24. canon. 7. & 8. de Sacramento Matrimonii. Varias Rotæ decisiones inuenies, apud Seraph. decis. 266. & Riccium in praxi matrimoniali decisione 236.

Procedit autem hoc tàm in adulterio vxoris, quàm in adulterio viri, vt contra Tolet. dicentem lib. 7. c. 25. versi. primus est ob viri adulteriũm non posse dissolui matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem disputat Thesaur. foro Eccles. c. 24. num. 117.

Sufficit autem semel fuisse commissum adulterium, nam nisi sequatur remissio expressa, vel tacita, vel ex mutuo crimine compensatio, potentissima causa est adulterium, dissoluendi matrimonium, & Molf post Ricc. & alios d. c. 14. nu. 19. & 20. In quo causa adulterij differt à causa sæuitiæ, ob quam etiam dissoluitur matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem, cessante enim causa sæuitię, cessat separatio, latè Guttierr. quæst. Canon. q. 28. nu. 2. At emendato adultero non tenetur coniux innocens redire ad cohabitandum, quia est causa perpetua, & non temporalis, & sufficit semel fuisse ruptam fidem, & diuisam carnem; neque tollitur, nisi per remissionem innocentis, aut mutuum crimen, vt supradictum est, sic probatur ex multis iuribus, & Doctoribus à Barbos. in 2. parte, Rubr. ff. solut. matr. num. 25. ex quo sequitur, quod constito de adulterio potest coniux innocens profiteri in Religione, vt ex cap. Agathosa citato, omnes, idquè vidimus practicatum in Illustrissima Domina D. Constantia Piccolominea de Aragonia Ducissa Amalphiæ, quæ viuo adultero solemnia vota emisit in Monasterio Sanctæ Mariæ de Sapientia, quod sub regimine est nostræ Religionis, ibique sanctissimè dies suos clausit. Innocenti quoque restituitur dos, & antefatum ex regula tex. in l. contenta, §. 1. C. de repud. & §. milites, versic. si igitur Auth. de nupt. Abb. in cap. plerunque de donat. inter vir. & vxor.

Secunda Conclusio vir petens restitutionem vxoris, quæ excipit de notorio adulterio, non est audiendus etiam lite pendente. Pro-

batur. Nam licèt maxima, maxima sit difficultas, an adulterium sit iusta causa dissoluendi matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem, non expectata Iudicis Ecclesiastici sententia. Et multi Doctores dixerint expectandam esse talem sententiam, nec posse propria authoritate fieri, de quibus agunt Sanch. d. cta d. sp. 12. & Riccius, ac Molfes. locis citatis, & Genuen. in praxi cap. 27. nu. 13. Vndè fit, quod si vxor diuerterit à viro, cogenda est redire, ad hoc vt vir in iure suo restituatur, c. litteras de restitut. spoliat. Tamen quando adulterium est notorium, impeditur restitutio; Nam dolo petitur, quod statim restituendum est, cap. dolo facit de reg. iur. in 6. sic apertè decidit tex. in cap. significasti de diuort. Idem probat glos. in d. c. Agathosa in verbo fornicationis, & in cap. 1. in verbo suspectum, vt lite non contest. & in c. fin. de adult. vbi Io. Andr. Anan. Card. & omnes Canonist. Nauarr. cap. 22 num 23. Sanch. Ricc. Ianuens. & Molfes. locis citatis. Et clara est iuris regula, quod stante notorio defectu in petente restitutionem denegatur ei restitutio, c. litteras de restit. spoliat. tùm quia restitutio dolosè petitur, vt dictum est, tùm quia cessat scandalum separationis coniugum; Itaque non est expectanda Iudicis sententia in notorietate adulterij, vt supracitati authores docent, & nouissimè Marius Antonius var. resolut. lib. 1. resolut. 35.

Notorium autem adulterium dicitur, quando extant filij alterius coniugis, prout est in casu proposito, ità glos. cap. intelleximus in verb. euidentiam de adulter. Sanch. nu. 13. Molfes. num. 45. Vndè sicut in foro conscientiæ stante adulterio etiam occulto cõiux innocens potest propria authoritate nocentem derelinquere, absque tamen scandalo, vt omnes affirmant, & probant apertè tex. in cap. Dixit Dominus 32. q. 1. ibi, vbicunque fornicatio est, aut fornicationis suspicio, liberè vxor dimittitur, quæ dictio liberè, nullam sententiam requirit, dicitur enim Canon latę sententiæ, Abb. in proprijs terminis in cap. fin. de adulter. Nauar. cap. 22. num. 23. Bellarm. de de matrim. lib. 1. cap. 14. Tiraquell. in repetit. l. si vnquam in verbo reuertatur, num. 138. C. de reuocand. donat. ita idem dicendum in foro externo, stante notorietate adulterii.

Notorium præterea æquiualet sententiæ, glos. in d. cap. intelleximus. Item notoria cognitione non egent Innoc. c. ex parte de verb. signif. Item in notorijs ordo iudicij non seruatur, cap. ad nostram, il terzo de iur. iuran. Et ordo est ordinem non seruare, Bald. d. c. ad nostram, & propterea in notorijs fertur sententia contra absentem, & inauditum, cap. cum olim ibi, licèt absenti de re iudic. latè Dec. consil. 544 incip. Serenissimus Imperator.

Confirmatur Conclusio supradicta. Si licitum est innocẽti stante notorietate adulterij non aspectata Iudicis sententia diuertere à nocente, vt dictum est, ergò eo magis licitum erit excipere de adulterio, & excipiens interim manutenenda est libertate, in qua reperitur, quam acquisiuit non via iniusta, & violente, sed ex culpa ipsius viri diuertentis, & adulterantis, vt optimè decidit glos. in cap. 1. in verb. suspectam, vt lite non contest. Nam regulariter facilius conceditur exceptio, quam actio, l. 1. ff. de superficieb. c. cum inter de except. latissimè Tusch. verb. exceptio conclus. 374.

Quod diximus denegandam esse restitutionem ob adulterij notorietatem procedit etiam si adulterium non sit notorium, sed tamen ipsa ex-

excipiens de ipso offert probationes incontinenti ex talibus enim probationibus in continenti oblatis impeditur restitutio, cap. litteras S. quod si habeat, de restitut. spoliat. Diu. Thom. dict. artic. 3. & post alios Syluest. verb. diuortium. Licet autem Couar. cum alijs apud Sanchez nu. 27. contradicant, vera tamen est resolutio communis arbitrio prudentis Iudicis, id esse relinquendum, qui ex qualitate personæ excipientis iudicare debet, an tales probationes cum veritate offerantur probandæ, an verò animo differendi iudicium, & hoc iure vtimur, vt inquit Molfes. d. c. 14 n. 14. quare in causis huiusmodi separationis thori, in ipso causæ principio Iudex interrogare debet principalem cum iuramento ad eruendam veritatem, Genuen. in prax. cap. 27. num. 15.

Porrò in casu nostro, omne Iudicis arbitrium in fauorem vxore innocentis esse debet: non enim ipsa virum derelinquit, quo casu lex præsumeret contra ipsam, quando viro ipsam repetent, ipsa exciperet de adulterio, d. cap literas. S. sed si non habeat. Verum è contra ipsa a viro derelicta fuit per longissimum temporis spatium, & maxima cum inhumanitate, & ex viri culpa, non ex sua reperitur in possessione suæ libertatis, meritò itaque in sua possessione est manutenenda. Nec scandalum ex denegatione restitutionis petitę potest adesse; Nam ipsemet vir suo se iure priuauit, vt optimè in terminis ponderat Molfes. d. c. 14. num. 51.

Tertia conclusio. Lite pendente, mulier non est reponenda in Monasterio, sed potest in domo proprio permanere, vbi diu cum consanguineis vixit, & cum optima fama honestatis suæ.

Probatur primo. Nam licet vera sit doctrina, quod pendente iudicio nullitatis matrimonij, vel separationis thori, mulier in loco tuto reponenda est ex reg. tex. in c. cum locum desponsal. quod solet esse monasterium, vt post Genuens. tradit Ricc. decis. 242. & nouissimè Campanil. in diuers. iur. canon. in 11. c. 3. n. 44. Tamen in casu nostro nulla facienda est mutatio; vndè prudens Iudex debet decernere, vt in eadē domo permaneat. Monasterium enim ad instantiam viri eligitur, ad hoc, vt mulier in loco tuto, & honesto habitet: sed mulier, de qua agitur honestissimè in propria domo, cum honestissimis consanguineis degit, nulla ergo facienda est mutatio. Domus enim patris, vel matris, vel fratris iudicatur locus honestus, & tutus, & præfertur Monasterio ad effectum habitandi ibi, lite pendente. Aymon. Crauet. consil. 190. n 7. Cæsar. de Graff. decis. vnica de diuort. Anna consil. 33. & ità fuisse iudicatum Romę anno 1598. testatur Ricc. decis. 242. & post ipsum Molfes. d. c. 14. n. 48. concludendum est itaque, multo magis permittendum esse mulieri, vt ibidem persistat.

Secundò, in electione loci Iudex attendere debet qualitatem personę, vt notum est, & probatur ex l. 1. C. vbi pupill educar. deb. Anna d. cto consil. 33 Modo mulier de qua agimus nobilissimis orta est natalibus, & ad maturam peruenit ætatem, poterit ergo in propria domo permanere. Sicut si alter coniugum religionem profiteatur, superstes ętate prouectus potest in sæculo permanere, c. cum sis prædictus de conuers. coniug.

Tertiò, mulier reperitur in possessione suæ libertatis, quia ipsa non discessit, sed à viro nunc eam repetente derel cta fuit. Ergò lite separationis pendente, nihil est innouan-

uandum, c. 1. vt lit. pend. & eo magis dùm notoriam exceptionem opponit, & habet præsumptionem iuris pro se, quia ipsa non discessit, ex d. cap. literas, §. quod si non habear; ergò manutenenda est in possessione, in qua reperitur, c. cum personæ de priuil in 6. Cap. dec. 198. faciunt latè scripta per Couarr. practicar. quæst. cap. 17.

Relinquitur ergo ex omnibus supradictis, in fauorem mulieris esse iudicandum.

De iure petendi remunerationem ob seruitia in bello præstita.

QVÆST. XLIX.

CArdo difficultatis huius, in eo vertitur, vtrum remuneratio seruitiorum in bello à militibus præstitorum, eis ex iustitia debeatur; nam videtur dicendum, quod sic.

Primò, de ratione militiæ est, non solum stipendij solutio debito tempore, c. militare 23. q. 2. quod si Officialis, vel Dux militiæ, non soluat, maxima pœna punitur, l. Augustus, & l. excellentia, C. de erogat. militar. annon. lib. 12. Sed etiam torques, seù corona, quæ pro qualitate seruitiorum militibus conferenda est, c. ius militare distinct. 1. Igitur si de natura militiæ venit torques, siuè corona, necessariò debita est de rigore iustitiæ. Nam quæ sunt de natura actus, debentur de rigore iustitiæ. Exempli gratia, euictio in contractu emptionis, & venditionis, quia est de natura contractus, etiam si promissa non sit, debetur de rigore iustitię, l. non debitum, cum similibus, cap. de euict.

Secundò. Denegaris concedere, quæ solita sunt concedi, peccat. Nam dicitur grauare subditos, l. 2. ff. de cadauer. punitor. Et superior, qui solet in certis casibus dispensare, si in illis non dispensat, peccat. cap. Domino Sancto, vbi glos. 50. dist. Et in tantum dicitur subditos iniuria afficere: probat tex. in cap. bone, & in cap. final. de postulat. prælator. & in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & æstiua. Licèt autem non detur actio contra non dispensantem, conceditur tamen officium Iudicis, glos. in cap. & similibus, & post Innoc. Cyn. & Anton. de Butr. tradit optime Petr. Belluca in speculo Principûm, rubr. 14. versic. restat, num. 3. Modo, solitus est Rex noster, militibus benè meritis, pro qualitate seruitiorum, remunerationem præstare, etiam ipsorum hæredibus, ergo non præstando peccat. Si ergo peccat, necessariò sequitur, debitum esse de ratione iustitiæ, aliàs peccatum indè committi non posset.

Tertiò: de ratione iustitiæ commutatiuæ est, stipendia debere esse æqualia labori. Vndè fit, quod si quis conducat Operarium pro vili pretio, nisi aliqua iusta causa adsit, ob quam licita sit talis locatio, tàm vili pretio, tenetur de rigore iustitiæ ad præstandum alia pro compensatione laborum. Idquè ex rigore iustitiæ, vt post Nauar. probat latè alios allegando Cordub. quæst. 30. Certum autem nunc est, comparatione laborum, quos subeunt, & periculorum, quibus se exponunt nonnulli strenui milites pro suo Rege, vilissimum esse illud stipendium, quod ab

ipso

ipso accipiunt. Tenetur itaque Rex non solum ex debito gratitudinis eos remunerare pro acceptis seruitijs, vt benè probat D.Thom. 22. quæst. 186. artic. 3. & 4. Sed etiam est debito iustitiæ commutatiuæ.

Hæc sunt, quæ affirmatiuam sententiam probant. Negatiuam verò ego sequor, vti veriorem. Ad quam probandam, hoc est fundamentum. Militem ratione officij sui, teneri esse strenuum, atque ad labores impauidum, & ad pericula quæcunque subeunda paratum. Patet ex ipso nomine militiæ, quam aliqui duritiam dictam volunt obdura, quæque militi expetenda, & expectanda. Doctores, ff. de Institution. de militar. testamen. Vndè tenetur, non solum Dominum suum, sed ipsum Ducem belli armis, immò cum periculo vitæ defendere, & si ipsum deserat, punitur l. 3. §. final. & l. omne delictum, ff. de re milit. tar. Multæ sunt leges militiæ, de quibus latè in dicto titulo de re militar. Ioann. de Lignano. Mart. Garat. & Bellin. tractat. de bello, & de re militari. Neque enim vulneratus, potest à signis discedere sine licentia, aliàs grauiter punitur, Bald. in l. final. in princip. Cod. quibus non obijc. longi temporis præscriptio. Cephal. consil. 110. libro primo. latè Thomas Actius tractat de ludo, Scacchor. quæst. 6. in princip. Et proprium est militum, vitam pro Dominorum defensione amittere, acquirendo eo modo summam gloriam, vt ex § primo, Institution. de excusation. tutor. tradit Actius dicta quæstion sexta. Si itaquè tàm strictæ sunt militiæ leges, quibus tenentur milites obedire, & puniuntur, nisi illis obediant, sequitur necessario, militem strenuè decertantem, ad id teneri ratione professionis, & militiæ staturorum, ex quorum transgressione non solum opprobrio pateret, sed etiam pœnæ reus efficeretur, vt dictum est.

Facto hoc fundamento, quod teneatur miles pro Domino strenuè pugnare, quod cùm exequitur, non rem insolitam facit, sed suæ professionis obligationem adimplet, sequitur clarè ex Iuristarum, & Theologorum opinione, illi nihil de rigore iustitiæ deberi. Nulla enim merita importare possent remunerationem, quando quis id agit, quod ratione aliqua agere tenebatur. Vt alios allegando; latè tradit Tiraquellus in repetitione, l. si in quam, in verbo donationis largitas, numer. 73. & in materia, de qua loquimur Afflictus decision. 307. Legendus etiam Molina de contractibus disputation. 292. versic. alterum, q. i. loquens de seruitijs præstitis à filio patri, & à vassallis Domino, asserit, absquè vitio, talem remunerationem omitti posse.

Secundo, idem probatur. Nam si miles, vtique stipendio certo, & constituto militauit, ac potest Dominus, optima ratione illi dicere. Nonnè ex denario conuenisti mecum? & sicut militi equum, vel arma in bello amittenti, etiam sine dedecore, quando stipendio militat, non tenetur Dux exercitus pretium illi reddere, quia frequens est in conflictu talia amittere; Innocentius in capit. sicut, il terzo de iure iurando, Martin. illa quæst. 6. tract. de belllo, multò minus illi remuneratio debetur.

Ter-

Tertiò, quæ in Principis arbitrio sunt, non tenetur ipse, iure necessitatis tribuere, l. non quicquid, ff. de vendit. l. apud Iulianum, ff. de legat. 1. Modo licèt torques, & coronæ de iure militiæ sint, tamen illas non tenetur Rex stipendiarijs militibus tribuere, vt Ioan. de Lignano, & Martinus in dictis tractatibus de bello tradunt, in 16. tomo tractat. legat. ergo multò minus remunerationem aliquam.

Quartò, ad idem facit authoritas Sacri nostri Neapolitani Consilij. Nã tempore Afflicti fuit per Serenissimum Regem huius Regni petita consultatio, à suis Consiliarijs, num ad aliqua remuneratoria teneretur cuidam vaxallo ligio, qui multa seruitia in obsequium prædecessorum Regum, & Regni tuitionem exhibuerat, deque Regis ingratitudine conquerebatur, quod nulla sibi in remunerationem data essent beneficia, num, inquam, ad aliquid ipse teneretur? & fuit per totum Sacrũ Consilium responsum ad nihil Regem teneri. Vide Affl. dec. 307.

Corroborantur ista ex communi Theologorum resolutione afferentium, illa deberi de rigore iustitiæ, quæ vel in promissione antecedenti, vel in pacto aliquo sunt firmata, vt latè Suarez in opusculis de auxilijs gratiæ. Hic autem prætensa remuneratio, neque in promissione aliqua, neque in pacto præcedenti fundamentum habere potest. Ergo nequaquam debetur ex debito iustitiæ.

Non obstant allegata pro prima opinione. Ad primum enim dico non esse de intrinseca ratione militiæ coronam, aut torquem, ita vt militia dici non possit nisi adsit, sicuti est euictio in contractu emptionis, & venditionis, sed in eo tantum sensu, dicitur ad militem spectare corona, eo quòd soleant aliqui Principes benemeritis militibus, coronas, ac retributiones exhibere; quod tamen, Principibus obligationem non inducit erga stipendiarios milites. Vide Bellin. d. tract. de re milit. p. 6. tit. 4.

Secundum de solito, non obstat: nam quæ sunt meræ facultatis non præscribuntur, neque ad illa facienda adest obligatio, etiam si per mille annos fierent, l. quominus, ff. de fluminibus. Neque paritas de dispensatione obstat, in qua dicitur, quod superior non dispensando in solitis dispensare, iniuria subditum afficit: nam aliud est loqui in dispensatione, in qua nihil à superiore aufertur, sed tantum rigor legis relaxatur. Aliud verò est, loqui de donatione, in qua proprium patrimonium dispensatur. Cumque nemo donari cogatur, nõ potest dici, ex eo, quod solitus sit donare Princeps, vt suã regiam magnificentiam decet, idcircò semper, & cuilibet donare teneatur. Respondetur etiam, & aliter, quod solita seruitia, non possunt dici iusta causa remunerationis; nã cùm ad illa præstanda teneatur miles, non sunt causa sufficiens, vt Rex super erogationem præstare teneatur.

Tertium de compensatione vilis stipendij soluitur, distinguendo duplicem casum: nam quandoque quis exhibet seruitia vili pretio, sub spe maioris mercedis consequendæ, tunc enim, siue Domino fuerint nuntiata illa seruitia, siue non adsit consuetudo nuntiandi, tenetur Dominus pro illis seruitijs vsque ad condignam mercedem satisfacere, nisi ex multitudine seruorum vilescant eorum opera. Aliquando vero, præstat quis ea seruitia vili pretio, sub spe recipiendi post aliqua dona. Et tunc non tenetur Dominus aliquid donare, cùm nullum iustitiæ debitum interueniat: licèt conueniens

niens sit,in aliquo, beneuolos seruos recognoscere. Vt optimè Corduba d.q.30 & hic est propriè casus noster:seruiunt enim milites Regi,vili stipendio ob spem recipiendi maiora. Firmum ergo sit,Regem ex iustitia non teneri.

Stante hac resolutione quæri potest, num prætensa talis remuneratio,sit pretio æstimabilis? Et respondetur quod sic ex tex.iuncta glos.in l.omnimodo,§.imputari,C.de inofficio. testam. vbi pretio æstimatur, non solum militia,sed etiam ius consequendi aliquid, post mortem militis ex causa militiæ.

Vlterius quæri potest,anMonasterium succedat in hoc iure? & dico,quod sic.Nam regula est, Monasterium ex persona Monachi succedere in omnibus, quæ Monachus prætendere posset, nisi speciali aliqua dispositione excludatur,auth.ingressi,C.de Sacrosanct.Eccles. vbi latè Bart.c.in præsentia,vbi omnes Canonistæ,de probat.& licèt Cyn.dicta auth.ingressi teneatMonasteriũ non succedere in ijs, quæ iure sanguinis debentur,tamen dico, quod data,& non concessa opinione Cyni,de qua non differo, hoc ius, vt infra dicam,non transit ad hæredes iure sanguinis.

Petes, an hoc ius sit cessibile, etiam extra familiam? Respondeo affirmatiuè: nam omne,quod est transmissibile est etiam cessibile,l.ex pluribus,ff.de administr tutor. l. quod si in diem,§.Iulianus,ff.de petit hæredit. & hæc regula procedit affirmatiuè,& negatiuè, Pontan.in tract.de spolio c 13.n.13.tomo.14. tract. at hoc ius est transmissibile ad hæredes,vt notum est, ergo & cessibile ad quemlibet. Confirmatur,nam etiam officium Iudicis, & ea, quæ officio Iudicis debentur, sunt cessibilia. Tiraquell. de retract. lignag.§.26.glos.3.n.74. sed hæc prætensa remuneratio (dato quod deberetur) officio Iudicis debetur ergo cessibilis est. Accedit quod licet spes premiorum consequendorum pro corona obligari non potest,l.C.quæ res pignor.oblig.poss. nec pro tali causa authoritate Iudicis exequutio sit,l.stipendia, C. de excusat.rei iudic.Id tamen non procedit in subsidium,l.commodis, ff. de re iudicat.Experientia prædicta omnia roborantur:nostris enim tẽporibus scimus Catenam Regium Collateralis Consilij Regentem,in suo vltimo testamento, rogasse Inuictissimum Regem Philippum, vt pro præstitis Maiestati suæ seruitijs, aliquam remunerationem exhibere dignaretur erga Iulium Palermum,cui postea ex Regia liberalitate,ob eam causam collata fuit dignitas Consiliarij. Tantundem factum est cum vxore Alphonsi Ximenez Regij Consiliarij,supplicantis in suo vltimo testamento aliquid ei pro seruitijs suis impendi:nec desunt alia exempla quotidiana, sed hæc satis esse poterunt.

Dubium autem esse potest, an si Monasterium,quod(vt diximus)succedit in hoc iure,cedens illud,incidat in pœnas Bullæ Clem.VIII.prohibitæ largitionis munerum? & quidem licèt prædicta Bulla prohibẽs largitionis munera,& etiam quamlibet donationem de redditibus,fructibus,eleemosynis,subsidijs certis vel incertis,ordinarijs,vel extraordinarijs,&c.comprræhendat gratuitam remunerationem alicui faciendam,cùm donationem sapiat talis remuneratio,& indubitatum est, si aditio hæreditatis per Monasteriũ facta sit,vt latè tradit Soccin.consl. 53.viso instrumento vol.3. Phanucius de lucro dotis glos. 8. in tex. ibi vir,num.17.& 18. Franch. dec. 14 In casu tamen nostro,posse fieri absquè violatione Bullæ Clem.

Papæ,

Papę, mihi perſuadeo ex ipſa rei natura, quia cum ſupra nos probauerimus, hanc prætenſam remunerationem, non eſſe debitum de rigore iuſtitiæ, ergo nullum ius formatum, nec ſpes in ſoliditate iuris fundata ceditur, & proindè nihil à Religione, ſeù Monaſterio aufertur re, aut ſpe probabili. Et cùm totum negotium, à voluntate hominis pendeat, quę à legibus impoſſibilis iudicatur, & proindè nullus poteſt aliquid de ea, ſibi promittere, vt optimè poſt alios probat Andr. de Iſernia in c. Imperiali, in verbo commercium, de prohib. feud. alienat. per Lotharium, ſequitur, talem ceſſionem abſquè ſcrupulo fieri poſſe. Accedit, mentem Pontificis in illa Bulla fuiſſe, ne bona Eccleſiæ per tales largitiones diſſipentur. Quæ ratio, vt vidimus, hic omninò ceſſit, ex eo, quia ius iſtud ex debito iuſtitiæ non debetur.

De poteſtate Summi Pontificis ad diſpenſandum ſine cauſa ſuper pluralitate beneficiorum incompatibilium.

QVÆST. L. ET VLTIMA.

Quæ beneficia dicantur incompatibilia. Cap. I.

SVpponendum eſt ex ſacrorum Canonum, ac Tridentini Concilij decretis, quamlibet Eccleſiam ſuũ debere habere Paſtorem, cap. cum non ignores de præbend. eo quod inconuenientia maxima ſit, vnum pluribus Eccleſiis præeſſe cap. ad hęc de præbend. cap. de multa cum ſimil. eod. tit. cap. dudum, il ſecondo de elect. Triden. poſt Conſtit. Ioan. XXII. incipien. execranda, de pręben. latè id exagerat ſeſſ. 7. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap. 17. & alias.

Rationes quibus Canones, & Concil. id probarunt, plures aſſignari poſſunt: inter quas non debet cenſeri poſtrema, quod beneficium propter officium, ſacrorum adminiſtrationem, & animarum lucrum conceditur impoſſibile autem eſt, eandem perſonam duobus locis, idem miniſterium exhibere poſſe, vt in d. cap. ad hæc, cum alijs iuribus allegatis; Ac item, quia ſicut incongruũ eſt, quem duas vxores eodem tempore habere, ita & duas Eccleſias, quod benè proſequitur Ancharan. in d. c. ad hæc. Videndus eſt Rebuff. in praxi beneficior. tit. de commenda, num. 10. & ſeq. & tit. de diſpenſat. ad plura benefic. & Abb. in repetit. cap. extirpandæ, §. quia verò de præbend. à num. 27.

Aduertendum præterea, aliqua beneficia eſſe inter ſe incompatibilia, quæ tamen incompatibilitas de iure poſitiuo eſt, licèt videatur etiam iuſtè fundata in quadam naturali ratione, atque morali, & ęconomica probant tex. in cap. quia in tantum, & in cap. de multa de præben. cap. nonnulli de Clericor. Reſident. Nam ſecundum iuſtam rerum diſpoſitionem, & equam bonorum Chriſti diſtributionem, C. nam beneficia, bona Chriſti dicuntur, cap. cum ſecundum Apoſtolum de prębend. incompatibilia dicuntur plura beneficia in vna perſona. Vide Abb. & Rebuff loc. cit.

Incompatibilitas autem beneficiorum, multipliciter contingit. Primò, quando per aſſecutionem vnius, alterum vacat, vt ſuccedit in dignitatibus, nam vna vacat per aſſecutionem alterius, cap. quia nonnulli, de cleric. non reſiden. Secundò, in perſonatibus, & officijs d. cap. de multa,

ta, quare non poteſt vnus duobus Monaſterijs,tanquam Abbas pręeſſe,cap.vnum 21.q.1.cap.fin. de religioſ. domib. Tertiò in omnibus beneficijs, qualiacunque ea ſint, ab eo, qui in Epiſcopatum electus eſt,poſſeſsis; ſtatim enim, ac poſſeſsionem cęperit, priora beneficia vacant, vel elapſo tempore trimeſtris conſecrationi pręfixo, c.cùm in cunctis, §.cùm verò,de electión.vbi Abbas, & omnes.Quartò,Parochiales Eccleſię, & cætera beneficia curata,incompatibilia dicuntur dicto cap. de multa, ſicut ſunt plures Eccleſiæ Epiſcopales,de quo latè Tridentin.loco citato.Quintò plures Eccleſiæ commendatæ perpetuò,incompatibilia beneficia dicuntur, nam de iſtis commendis iudicatur, vt de cæteris beneficijs, vt in Tridenr.loco citato. Sextò,plures Vicariæ perpetuæ,ſe inuicem non compatiuntur Clemenr. vnica,de offic. Vicar. Septimò, beneficia ſimplicia reſidentiam requirentia,incõpatibilia cenſentur, Hoſt. & alij in dicto §.quia verò. Octauò beneficia ſimplicia in eodem tecto conformia, dicuntur omninò incomparibilia, cap. litteras, vbi glo.de conceſſ.præbend. glo. & Doctores in Clement. gratiæ, de reſcript. Vndè fit, diſpenſationem ad plura beneficia, ſiue ſimplicia, ſiuè curata, nunquam habere locum in beneficijs conformibus,ſub eodem tecto: quia ſumus in materia odioſa.Ægid.Bellamer.& Abb.in dicto §. quia verò. Alijs etiam modis poſſunt beneficia dici incompatibilia. Sed vide Rebuff.loco citato.

Probatur poſſe Papam eo modo diſpenſare.

Cap.II.

HActenus explicauimus, vnde dicantur beneficia incompatibilia; nunc explicãdum eſt,quid Papa poſsit permittere, diſpẽſando ſuper eorum pluralitate.

Vt autem certa ab incertis ſecernamus,ſciendum eſt, indubitati eſſe Iuris, Papam poſſe ſuper eorum pluralitate diſpenſare. Probant hoc manifeſtè Iura in c. dudum,il 2.de electíon.c.de multa,de prębẽ in c.1.de conſuet.in 6. c.ordinarij de offic. ordin.in 6. & in c.propoſuit,de conceſſ.præben.in quibus Iuribus ſtatuirur pleniſsima Pontificis authoritas, & in ſpecie in beneficijs. Et ſolent,vr plurimum tres cauſæ aſsignari, ad multiplicandum in vna perſona plura beneficia incompatibilia,nempè neceſsitas,euidens vtilitas Eccleſiæ, & præeminentia qualiratis ſcientiæ,vel meritorum illius, cui beneficia conceduntur, d. cap. de multa.

Dubium autem eſt,vtrum nulla exiſtente cauſa,ſed ex ſolo voluntatis ſuæ beneplacito, poſsit Summus Pontifex plura beneficia incompatibilia,eidem conferre,Iuri communi diſpenſando.

Duæ ſunt Doctorum ſententiæ,altera affirmans,altera negans.Pro affirmatiua, nempè ſufficere ſolam Pontificis voluntatem,citatur Innocent.in c.cùm ad Monaſterium de ſtatu Monachor. & gloſ. in c. dudum,il 2.de elect. & in d.c.de multa.

Fundaméta huius opinionis hęc sũt. Primò, multiplicitas beneficiorũ in eadem persona, est de Iure positiuo prohibita, c. quia nonnulli, de cleric. non resident. c. cùm non ignores, & c. quia in tantum, de præbend. Sed Iure positiuo Summus Pontifex non ligatur, imò supra ipsum est, c. proposuit, vbi gl. & omnes, de concess. præben. ergo.

Secundò, Summus Pontifex, liberã, atq; amplissimã habet potestatem in beneficiorum distributione, c. 2. de præb. in 6. omniaq; beneficia ei dicuntur manualia, Dominic. à S. Geminian. in cap. si gratiosè de rescript. in 6. latè Felin. & Dec. in c. quæ in Ecclesiarum de constit. sed non posse vni plura beneficia concedere, liberæ eius potestati prorsus repugnat.

Tertiò, qui liberam habet disponendi facultatem, aliorum cõsensum, vel consilium, requirere non tenetur, glo. in cap. dudum, vers. qui liberè, de sepult. ergo idem in requisitione causæ dicendum est; nã valet argumentum, de re ad personam, & è contra.

Quartò, potest Summus Põtifex, beneficiatum priuare beneficio etiã sine causa, glos. in c. per principalem 9. q. 3. nam sola voluntas sufficit, glos. in d. c. si gratiosè, Paul. de Castr. in cons. 281. col. 2. Abb. & Ant. de Butr. in cap. constitutus, vbi etiam glos. in verbo à quocũque de religios. domib. Dec. in c. quæ in Ecclesiarum, num. 111. vbi addentes, in verbo auferre, de constitut. ergo multò magis poterit vni plura beneficia conferre, nam fortiùs est, beneficiatum beneficio legitimè possesso priuare, quàm vni, plura, sine causa, sed ex sola voluntate concedere.

Quintò, Summus Pontifex dispensat cum causa, in Iure diuino Abb. in cap. non est, de voto, Felin. & Dec. in d. cap. quæ in Ecclesiarũ, & de communi opinione testatur Gratus cons. 1. 2. vol. num. 31. ergo sine causa Ius positiuum tollere potest, quo solo, multiplicitas beneficiorum in eadem persona reprobatur.

Sextò, quod ab Ecclesia toleratur, licitum putandum est, & sine peccato fieri, vt post multos alios docet Nauarr. in summa cap. 17. nu. 195. sed passim videmus Summos Pontifices, extraneis, nedum sibi sanguine coniunctis, plura, & plura beneficia conferre, non ergo ij sunt condemnandi.

Sententia Negatiua astruitur.

Cap. III.

NEgatiuam tamen partem, cui libentiùs adhæreo, tuentur D. Tho. quodlib. 9. art. 15. Syluest. verb. dispensatio, num. 5. Io. And. cap. de multa, vbi Abb. de præb. idem Abb. latè in cap. extirpandæ §. quia verò, de præbend. & in cap. cùm in cunctis, & in cap. dudum, de elect. Præp. in cap. venerabilẽ, qui filij sint legitimi, Ancharan. c. cùm in causis, 3. notab. de re iudic. Nauar. in repet. c. non liceat, & alij.

Probatur hæc sententia his medijs. Primò concedere vni plura beneficia, sapit dissipationem, vt habetur in Extrauag. execrabilis, de præbend. & latè probat Abb. in d. §. quia verò, & Rebuff. in praxi beneficiorum, titul. de dispensat. ad plura. At Summus Pontifex tenetur fideliter dispensare, & nullo pacto dissipare bona Ecclesiæ,

ciencia, vt iuxta Domini dictum Luc. Duodecim. ſit fidelis ſeruus, & prudens, conſtitutus à Domino ſuper familiam ſuam, Abb. & Rebuff. loc.cit.

Secundo, Papa non poteſt ſine cauſa abrogare, ea quæ iure quidem poſitiuo ſunt introducta, ſed ratione naturali ſuadente, aut ratione à iure diuino deſumpta, neque in eis abſque cauſa diſpenſare, Diu. Thom. quodlib. 9. artic. 15. Sotus de iuſtit. & iur. lib. primo, quæſtion. 2. artic. 3 Caiet. & Syluest. verb. diſpenſatio, Abb. & Rebuff. vbi ſupra. Nam licèt lege illa non ſtgetur ratione; tamen legis aſtringitur, Diu Thom. prima, ſecundæ quæſtion. . . .

Modo illa beneficiorum multiplicitas in eadem perſona, quamuis iure poſitiuo prohibita ſit, ratione tamen naturali, & à iure diuino deprompta prohibita eſt, quod patet in cap. quia in tantum, cap. de multa, & cap. cum non ignores, de præbend. & in extrauagantia execrabilis, de prædend. & ſicuti traditur in Tridentin. de Reformation. ſeſſion. 24. & cap. 17. ſeſſ. 7. cap. 2. Ex pluralitate enim beneficiorum vni collatorum, cultus diuinus minuitur, voluntates defunctorum non adimplentur, dumquè aliqui ſplendidè viuunt, alij mendicare coguntur, quodque cæteris omnibus peius eſt, animarum ſaluti nequaquam conſulitur.

Tertiò, nequit Summus Pontifex ea, quæ mortalem continet culpam permittere, aliàs clauis erraret, ſunt enim ea per ſe mala, quod commune axioma, poſt Gulielm. Durand. & alios in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, proſequitur Cucchus Tit. de Summ. Pontific. Huiuſmodi autem eſt, plura retinere beneficia, continet enim mortalem culpam, non ſolum reſpectu retinentis beneficia, ſed etiam concedentis, ex dictis ſupra cum Caiet. in verbo diſpenſatio, ac diminutione diuini cultus neglecto fructu animarum, &c. Non poteſt ergò in hoc diſpenſare Papa abſque cauſa. . . .

Quartò, quilibet Princeps, & aliorum Dominus, tenetur erga ſubditos æquabilitatem ſeruare, quæ iuſtitia dicitur Diu. Thom. par. 2. quæſt. 97. artic. 2. Sotus de iuſtit. & iur. lib. primo, quæſt. 7. artic. vltim. Ad quam æquabilitatem, velut etiam ex quodam pacto tenetur, eo enim ipſo, quod officium regendi aſſumit; videtur locare operas ſuas ad iuſtitiam faciendam, iura cuſtodienda, & Rempublicam defendendam, & hac de cauſa illi tributa, & redditus ſunt à ſubditis conſtituta. Molin. de iuſtit. & iur. tractat. primo, diſputat. 12. Vndè fit, vt contrauemendo ſupradictæ æquabilitati, mortaliter peccet, vt per Diu. Thom. Caiet. Sot. & Molin. locis citatis. In caſu porrò de quo loquimur, magna contingit inæqualitas, patrimonium enim Chriſti (ſic enim à Sacris Canonibus appellantur quandoque Eccleſiaſtica beneficia) non inter plures diſpenſat, ſed vni, aut pauciſſimis confert.

Quintò, infidelitatis eſt peccatum, & imprudentiæ, ſine cauſa diſpenſare in lege ob publicam vtilitatem condita. Infidelitatis quidem, quia communi bono non proſpicit, ſed ſuo, vel alterius; imprudentiæ verò, quia abſque cauſa id facit, Diu. Thomas, & cæteri ſupracitati fundati in Dominico dicto, quis putas fidelis eſt ſeruus, & prudens, & cæter. Hoc autem vtrumque manifeſtè apparet, in conceſſione plurium beneficiorum, abſque cauſa, ergo

gò absque peccato fieri nequit. Tandem, nemo ignorat, potestatem Pontifici esse concessam ad ædificationem non ad destructionem, & ipsum debere pascere oues verbo, & exemplo. Per eam autem concessionem, non ædificatur Ecclesia, sed destruitur, tùm ex scandalis arbortis, tùm ex dissipatione bonorum Christi, & ex aliorum fidelium necessitate, quam sustinere coguntur, cæteris abundantibus, latè de his Rebuff. loc. cit.

Concludendum est igitur, non posse Pontificem absque causa,& pro sola sua voluntate, absque peccati labe, vni plura beneficia incompatibilia conferre.

Satisfit argumentis pro affirmatiua opinione.

Cap. IIII.

NEc in contrarium adducta, à firmata sententia nos auertere debent. Ad Primum, enim respondetur, quod multiplicitas beneficiorum, quamuis sit de iure positiuo, atque adeò Pontificem non liget, non enim par in parem habet imperium, & nullus potest Superiorem ligare, cap. per venerabilem de election. tamen est fundata in iure naturali, vt ex supradictis constat; certum autem est, quod quando ius positiuum fundatur in ratione naturali, vel diuina, ligat Pontificem, vt ex Diu. Thom. in citato artic. 15. constat; Vndè dixit Glos. in cap. nouit, in verb. quicunque, de iudicijs, quod licèt possit Princeps legem positiuam tollere, rationem tamen legis tollere nequaquam potest. Et asseritur commune axioma Theologorum, & Canonistarum, Principem supremum non ligari vi coactiua legis, sed vi directiua.

Ad secundum, & tertium, quæ hic dicuntur, cautè intelligenda sunt: quamuis enim Papa liberam habeat in beneficijs potestatem, non ita, id intelligendum est, vt de illis coram Deo, possit pro sui libito disponere absque causa, sed illud libere signanr solum, vt in eorum dispositione, à nullo possit impediri, vt aduertit Glos. in Clement. dudum, verb. liberè, de sepult. alias diuino præcepto non obtemperaretur, pasce ouas meas. Sic etiam explicandum est illud, quod Papæ omnia beneficia sunt manualia, nimirum, non excluso verò modo, & dispositione secundum regulas iuris naturalis, & diuini facienda. Faciunt tradita per Doctor. in l. prima, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Debet enim voluntas, maxima summi Principis, esse regulata: sic in simili, liberam habet vnusquisque facultatem de proprijs bonis disponendi, l. in re mandata, Cod. mandati, non ideò tamen potest prodigali largitione illa alienare, hoc enim omni iure prohibetur, l. his cui, ff. de verb. obligat. & toto titulo ff. & C. de curator. furios. & prodig. Eodem pacto intelligenda est, Glos. quæ docuit, voluntatem Pontificis sufficere in beneficijs, idest, informata à recta ratione, & alia Glosa, quæ tradidit, posse Pontificem priuare aliquem Episcopatu, & Beneficijs, id enim eadem Glos. in cap. primo, in verb. diuisiones, 10. distinct. & in cap. primo, in verbo iniustitiam, 22. distin. declarauit, iuxta causa existente, sicut nec potest absque iusta causa, bona vnius

Ec-

Eccleſiæ alteri tradere, cap. de Eccleſiaſticis, 25. quæſt. 3. & cap. ecce, & cap. nullus, 99. diſtinct. Gloſ. in verb. iniuſtitiam, Nauar. cap. non liceat. Licentia etiam data Clerico teſtandi de fructibus beneficij, cauſam requirit, aliàs peccatum committitur, Abb. cap. cum eſſes, quæſt. 5. in princip. de teſtament. Rebuff. de diſpenſation. ad plura, num. 55.

Ad quintum, Gloſ. quæ adducitur ad probandum Papam pro ſuo libito poſſe aliquem beneficio priuare, cum ſimpliciter id aſſeruerit, intelligenda eſt, iuxtà alia eius dicta, de quibus ſupra, nempè accedente iuſta cauſa, quod ſi Geminian. Barbatius, Caſtr. & Decius, id etiam docuerunt, vel eodem etiam pacto ſunt intelligendi, vel ſi dictam interpretationem non patiuntur, repellenda eſt eorum opinio, & contraria tenenda, cum Cardin. conſil. 141. Felyn. in citato cap. quæ in Eccleſiarum, & Nauar. in dict. cap. non liceat, quæ maiorem habet probabilitatem. Primò, quia inter Beneficiarium, & Eccleſiam, quoddam ſpirituale matrimonium eſt contractum, cap. niſi de renunciat. & cap. licèt de translat. Epiſcop. ſed Pontifex, non poteſt ſine cauſa contractum diſſoluere, Doctor. omnes in cap. 1. de probat. lege enim naturali ad contractus obſeruantiam tenetur, l. 1. ff. de pact. Secundò, Beneficium conceditur ob officium, ſed per receptionem Beneficij, & conſequenter ordinis, Beneficiarius ſe obligauit ad officium, quæ obligatio amiſſo Beneficio, non extinguitur, ergò incongruum eſt, & contra rectam rationem, aliquem abſque cauſa beneficio priuari, onere officij non liberatum. Sed ſi velimus ſuſtinere hoc dictum, Pontificem poſſe aliquem pro ſua voluntate beneficio priuare, id intelligendum eſt, etiam abſque Beneficiarij culpa, ſed iuſta tamen cauſa accedente, & ſic Ioan. XXII. Epiſcopatum Toloſanum in quinque Epiſcopatus diuiſit, erecta Toloſana Eccleſia in Metropolitanam. Vide extrauag. Saluator noſter, de præbend.

Ad quintum reſpondetur, nullam competere Pontifici poteſtatem in iure diuino diſpenſandi, ſed tantum illud interpretandi, iuxtà tradita per D. Thom. quolib. 9. artic. 25. quem omnes poſtea Theologi ſequuti ſunt, quare malè infertur, poſſe illum in iure poſitiuo, fundato in naturali iure abſque cauſa diſpenſare.

Vltimum argumentum petit difficultatem illam. Vtrum tolerantia, & diſſimulatio Principis, excuſet à peccato. In qua gl. ſingularis in d. cap. quia circa, dixit, diſſimulationem haberi loco diſpenſationis, quam gloſ citat Sylueſt. verb lex 1. num. 6. quod tamen non ab omnibus recipitur, vide Butr. Abb. & alios in dict. cap. quia circa, Felyn. in cap. 1. de tregua, & pace, Couar. de ſponſal. cap. 6. ſecundæ partis, §. 10. num. 15. Nos tamen alio pacto.... occurrimus, nempè, vt in ſimili, dixit Sylueſt. verb. votum 4. num. 5. in fin. quærendum eſſe, quid de iure poſſit Pontifex facere, non autem quid de facto, malè aliquando fecerit, quod enim malè, & cum ſcandalo aliquando contingeret, non eſſet ad exemplum trahendum, & ad probandum, id poſſe de iure fieri. Vel, vtamur pro reſponſione, verbis tex. in cap. cum iam dudum in fine, de præbend. Multa per patientientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia non debeant tolerari.

Concluſio quam huc vſque firmauimus extendenda eſt, etiam ad facultatem teſtandi de fructibus be-

ne-

neficij, nempè, vt non poſſit concedi ſine cauſa abſque peccato. Quod non placet Couar. cap. cum in officijs de teſtamen. num. 7. ex eo, quia prohibitio teſtandi eſt de iure poſitiuo. Sed id aſſeritur ab Abb. in reperit. cap cum eſſes, num. 38. de teſtamen. Barbat. d. ct. cap. cum in officijs, Philip. Franc. cap. 1. eod. tit. in 6 & alijs, & ſequitur ex dictis. Licèt enim ſit de iure poſitiuo prohibitio teſtandi, eſt tamen conſona iuri naturali, & muneri paſtorali. Eccleſia enim aurum non ob aliud vuult, niſi vt pauperes alat, c. aurum 46. diſtinct. ergò iniuriam patitur, ſi aurum, quod ſibi debetur, ad profanos vſus impendatur. Vidè idem Barb. r in tract. de præſtand. Cardinal. par. 1. quæſt. 4. dixit, licentiam conceſſam de fructibus beneficiorum teſtandi, de diſpoſitione ad pios vſus, non ad profanos eſſe intelligendam, quod probatur, etiam Molin. de iuſtit. & iur. diſput. . . . . . Et ſi quis diceret, licentiam teſtandi de beneficij fructibus ad pios tantum vſus, eſſe legitimam etiam abſque cauſa, verum diceret, nam eo caſu, Eccleſia non fraudatur, & Summus Pontifex videtur quaſi tranſtuliſſe in diſpenſantem per teſtamentum, voluntatem ſuam, illa bona in pios vſus applicandi. Per quam doctrinam poſſunt conciliari Abb. & Couar.

Verum ſupradicta in dubio locum non habent cum ſemper præſumendum ſit Summum Pontificem cum cauſa diſpenſaſſe, licèt illam non expreſſerit, & ſibi in hac parte credendum non dubito, cum nemini rationem reddere teneatur, & diſpenſatio in omni caſu ſemper valebit.

F I N I S.

Laus Deo, & Deiparæ ſemper Virgini Marię, ac Beato Caietano.

INDEX
Rerum notabilium, quæ in hoc Opere continentur.

INDEX.

Acta

INDEX.

Fff *hora*

Actus

INDEX.

INDEX.

B

CON-

I N D E X.

&

Ec-

EQVI-

In-

N

lud

F

Iu-

OPVS.

I N D E X.

Iii 2 de-

SO-

T

I N D E X:

Ver-

FINIS.

I N D E X:

V

Ver-

FINIS.